รายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการกำกับติดตามประเมินภายในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เสนอต่อ

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์
รุ่งรัตน์ โกวรรธนะกุล และ
อนุวัฒน์ วัชรประกา

วิทยาลัยประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม 2551

รายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการกำกับติดตามประเมินภายในโครงการ เครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เสนอต่อ

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์
รุ่งรัตน์ โกวรรธนะกุล และ
อนุวัฒน์ วัชรประภา

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม 2551

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นผลจากการกำกับติดตามประเมินภายในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ ที่ดำเนินการโดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนจากแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ที่มีช่วงเวลาของการศึกษาติดตามประเมินผลเป็นระยะเวลา 10 เดือน คือตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551

โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ เป็นการริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสุขภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เพื่อตอบรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2549 ที่มุ่งหวังให้คนพิการพัฒนาศักยภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โครงการนำร่องได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2546 และมีการขยายครอบคลุมไปในพื้นที่ต่างๆตามแผน และคาดว่าจะครอบคลุมทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2551 แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ สวรส. จึงเห็นสมควรที่จะได้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานใน 5 จังหวัดพื้นที่เป้าหมาย (นครปฐม พะเยา ขอนแก่น กาญจนบุรี และพัทลุง) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการประเมินผล 4 ประการหลักด้วยกัน

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการประเมินผลโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่ประกอบด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องจนเสร็จสิ้น ดังที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลในรายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และที่มอบเอกสารที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้การประเมินผลครั้งนี้เสร็จสิ้นลงด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์
รุ่งรัตน์ โกวรรธนะกุล และ
อนุวัฒน์ วัชรประภา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
ส่วนที่ 1 : บทนำ	1
ส่วนที่ 2 : ความเป็นมา	17
โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ	19
โครงการกำกับติดตามประเมินผลภายใน	24
ส่วนที่ 3 : สรุปกิจกรรมพัฒนาอาชีพคนพิการที่ดำเนินการใน 5 จังหวัด	27
ส่วนที่ 4 : การจัดกิจกรรมของ 5 จังหวัด และการเข้าร่วมสังเกตการณ์	69
ส่วนที่ 5 : สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มคนพิการ และผู้เกี่ยวข้องใน 5 จังหวัด	77
ส่วนที่ 5.1 : สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	83
ส่วนที่ 5.2 : ข้อมูลดิบการสัมภาษณ์เชิงลึก	99
ส่วนที่ 5.3 : สรุปผลการสนทนากลุ่ม	149
ส่วนที่ 6 : อภิปราย และประเด็นเพื่อการพิจารณา	169
ภาคผนวก : ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (best practice) และ รายชื่อผู้ปฏิบัติงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	189
เอกสารอ้างอิง	229

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551 วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนด้านงบประมาณจากแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ ที่ริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ(สทก.) สำนักงานส่งเสริมสุขภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เพื่อตอบรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ที่มุ่งหวังให้คนพิการพัฒนาศักยภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การกำกับติดตามประเมินผลโครงการครั้งนี้ มีจุดประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) วิเคราะห์มิติต่างๆของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ 3 รูปแบบ อันได้แก่ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา หรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการ และ 4) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ และกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ

การติดตามประเมินผลของโครงการมีพื้นที่เป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ 5 จังหวัด คือ กาญจนบุรี นครปฐม พะเยา ขอนแก่น และพัทลุง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลทั้งปฐมภูมิ คือ การเข้าร่วมสังเกตการณ์การทำกิจกรรมการจัดความรู้ในทุกจังหวัด การสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ดูแลโครงการระดับพื้นที่ จำนวน 16 ราย การสนทนากลุ่มกับคนพิการและครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลคนพิการ จำนวน 89 ราย และการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ คือ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการที่ปรากฏอยู่ในรายงานการดำเนินการของแต่ละจังหวัด รายงานการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรายงานการจัดการความรู้ของผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนพิการ

ผลจากการติดตามประเมินผลครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: ประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เจ้าหน้าที่ อบต. และกลุ่มคนพิการส่วนใหญ่ มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 มีความเหมาะสมดีกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มอาชีพที่ได้กำหนดไว้ แม้ว่าในบางพื้นที่จะมีครอบครัวผู้พิการส่วนหนึ่งจะไม่ประสบผลสำเร็จ หรือต้องหยุดดำเนินการด้วยหลายสาเหตุ

การเลือกที่จะประกอบอาชีพใด นั้นในเกือบทุกพื้นที่ได้มีการประชุมแจ้งข่าวเกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุนจาก สทก. ที่มี พมจ. เป็นผู้ประสานงานกับ อปท. มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น เลือกอาชีพที่เราคิดว่าเหมาะสม เพื่อนำไปช่วยเสริมอาชีพให้แก่ผู้ที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ช่วยฝึกอาชีพให้แก่คนพิการที่ไม่มีงานทำ ช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มของกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพอิสระ และช่วยเสริมสร้างศักยภาพและช่วยในการพัฒนาการทางสมองและทางอารมณ์ของคนพิการที่พิการทางสติปัญญา

อย่างไรก็ตาม การที่โครงการแต่ละพื้นที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของคนพิการที่ประกอบอาชีพในแต่ละกลุ่มมากน้อยเพียงใด พบว่ามีหลายเงื่อนไขเป็นตัวกำหนด ซึ่งรวมถึง ความเป็นมาหรือกระบวนการตัดสินใจในการเลือกอาชีพความรู้พื้นฐาน และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่เลือก สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ ระยะเวลาเตรียมการ และเงื่อนไขที่เกิดจากตัวคนพิการและครอบครัว

วัตถุประสงค์ที่ 2: มิติต่าง ๆของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพ การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา หรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งประกอบด้วย

มิติที่ 1: จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคในการดำเนินการ ที่รวมถึง พื้นฐานของคนพิการในกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบ การบริหารจัดการที่ดำเนินการโดยกลุ่ม หรือโดยรายบุคคล ผู้นำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ ตลาดรองรับสินค้าและผลิตภัณฑ์ การขนส่งสินค้าออกสู่ตลาด ทัศนคติของคนพิการและครอบครัว และเจ้าหน้าที่

มิติที่ 2: แนวโน้มการขยายกลุ่มสมาชิก และเครือข่ายที่ดูว่าจะเป็นไปได้ค่อนข้างยาก โดยสาเหตุต่างๆกัน

มิติที่ 3: ความต้องการการสนับสนุนของกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบที่พบว่า มีความต้องการหลากหลายกันไปตามลักษณะความพิการ แต่ที่เป็นความต้องการตรงกันคือ ต้องการให้หน่วยราชการในระดับท้องถิ่นได้จัดให้มีแผนการปฏิบัติงานประจำปีที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพ และพัฒนาการของคนพิการจนสามารถดูแลตนเองได้ในระดับหนึ่ง

มิติที่ 4: กลไกสนับสนุนที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ คือ ครอบครัว ชุมชนองค์กรภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ที่ 3: ข้อเสนอเกี่ยวกับกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ การประเมินผลครั้งนี้พบว่า ในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการมีกลไกสำคัญ 8 ประการ ที่จะเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนให้กระบวนการพัฒนาประสบความสำเร็จหรือกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน กลไก 8 ประการ ประกอบด้วย

1) นโยบายระดับประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ และองค์กรภาครัฐระดับกระทรวง (พม. / สท. / สทก.) ที่เป็นฝ่ายแปลงนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติ

2) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับจังหวัด (พมจ.) ที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่น รวมทั้งเป็นผู้ติดตามกำกับงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น (อปท. : อบต. และเทศบาล) ที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มคนพิการที่เข้าร่วมโครงการในระดับท้องถิ่น

4) เครือข่ายอาสาสมัครคนพิการในชุมชน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ อบต. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ติดตามประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการ และครอบครัว

5) องค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ และภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในส่วนที่ไม่อาจเติมเต็มได้จากหน่วยงานในระดับท้องถิ่น

6) กลุ่มเครือข่ายคนพิการ ผู้นำกลุ่ม และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มให้เดินต่อไปได้

7) ชุมชน และสังคมที่มีความสำคัญพอๆกับนโยบายระดับชาติ หากสังคมและชุมชนมีทัศนคติเชิงบวกก็จะเปิดโอกาสให้คนพิการมีพื้นที่ทางสังคมใกล้เคียงกับคนปกติ สามารถเข้ามาฝึกและประกอบอาชีพเลี้ยงตัว

8) ตัวคนพิการและครอบครัว ที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอาชีพ และการหารายได้ก็จะมีความอดทนในการทำงานมากกว่าการที่มุ่งหวังจะรอรับเงินเบี้ยยังชีพแต่เพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ที่ 4: เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการ และครอบครัว และกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ

โครงการนี้ได้มีความพยายามที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ และกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ โดยการนำหน่วยงานทางวิชาการ 2 แห่ง เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ คือ คณะวิทยากรจากคณะสังคมศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทำหน้าที่เป็นผู้ติดตาม กำกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ (monitoring) โดยจัดให้มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสรุปบทเรียนการจัดการความรู้ การเลือกกรณีตัวอย่างสำหรับการปฏิบัติที่ดีที่สุด จากทั้ง 5 พื้นที่จังหวัดเป้าหมาย ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาอาชีพของคนพิการ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากกันและกันอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ ทางโครงการยังได้มอบหมายให้วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน (Evaluation) การดำเนินโครงการว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการเพียงใด และมีบทเรียนสำคัญใดบ้างที่สามารถจะใช้เป็นประเด็นเพื่อการพิจารณาหากมีความต้องการที่จะขยายผลต่อไปในอนาคต

Executive Summary

Evaluation of the Project on Networking of Independent Occupational Development for People with Disabilities

Through the financial support of the Program of Health Promotion for People with Disabilities in Thai Society, Health Systems Research Institute (HSRI), during June 2007 to March 2008, College of Population Studies, Chulalongkorn University conducted the evaluation research of the Project on Networking of Independent Occupational Development for People with Disabilities (onward refers to the Project). This Project was initiated by Office of Empowerment for Persons with Disabilities, Bureau of Welfare Promotion and Protection of Children, Youth, the Disadvantaged, Persons with Disabilities and Older Persons, Ministry of Social Development and Human Security in response to the 2002-2006 National Plan on Improvement of Quality of Life of People with Disabilities.

The evaluation research project had four main objectives as followed: 1) To evaluate whether the Project fulfilled its objectives and its appropriateness to the capability of the people with disabilities; 2) To analyze strengths, weaknesses, needs, supporting mechanisms of the 3 major occupational groups classified in the Project: Occupational Training for People with Disabilities in the community, Occupational Support for Severe Disabilities and Mental Disabilities, Promotion of Coalition of Independent Occupational Groups; 3) To propose supporting mechanisms for occupational development to improve quality of life of people with disabilities; and 4) To propose systematic learning processes for occupational development and mechanisms for occupational promotion for people with disabilities.

The evaluation was conducted in 5 targeted provinces; Kanchanaburi, Nakorn Pathom, Phayao, Khon Kean and Pattalung. Data collection was carried out through 4 methods including observation of activities organized among people with disabilities (onward refers to the disabled) in various occasions, in-depth interview with 16 authorities of Local Administrative Organization (LAO) and local personnel who were in charge of the Project (onward refers to LAO personnel), and Focus Group Discussion among 89 disabled and the caretakers who were the disabled's family members (onward refers to caretakers). In addition, relevant information was gathered from existing documents and reports on the Project reported by each participating province (including reports on learning and sharing experiences forums, and meetings on knowledge management among leaders and group members).

The evaluation results are summarized below.

Objective 1: Whether the Project fulfilled its objectives, and its appropriateness to the capability of people with disabilities. Majority of LAO personnel, the disabled and caretakers agreed that the Project which has started since 2002 was appropriate and suitable with capability of the disabled in each occupational group classified in this Project although some families, later on were not so successful and have given up running their occupations.

Before making decision in selecting any occupation supported by the Project, in most cases the meetings were held among stakeholders (officials of Provincial Office of Empowerment for Persons with Disabilities, LAO personnel, the disabled and caretakers) to discuss what was the most suitable or possible occupation for the disabled to take up. Therefore, the

occupation was chosen to serve needs and suitable with ability of the three groups of the disabled supported by the Project.

However, it was clear that the success of the disabled in each group and the fulfillment of the Project's objectives depended much upon many conditions such as the decision making process to select the type of occupation, background of the group members, basic knowledge and experiences about the chosen occupation, community's social context and physical environment, timing for preparation before launching the Project in the area, personal conditions of the disabled and their caretakers.

Objective 2: To analyze strengths, weaknesses, needs, supporting mechanisms of the 3 major occupational groups classified in the Project: Occupational Training for People with Disabilities in the community, Occupational Support for Severe Disabilities and Mental Disabilities, Promotion of Coalition of Independent Occupational Groups

1. It was clear that strengths, weaknesses and problems in running the chosen occupation of the disabled were very much depended on following factors; background of the disabled (and their care takers) in each classified occupational group, administration of allocated funding (group vs. individuals), ability of leaders, LAO personnel's responsibility and understanding of the Project's objectives, access to information and new knowledge to help improve products, information dissemination to the public about life of the disabled and their potentials, marketing and product outlets, attitudes of the disabled toward the chosen occupation.

2. Possibility to scale up the Project and the expansion of the independent occupational development network for the disabled were quite slim due to limitations of funding support of the existing group, the lack of strong leadership, inability of the disabled to form up groups due to distance, intention, and time allowed for joining group activities.

3. Needs for supports were varied in each classified occupational group (who had different types of disability). However, the most needed support identified by the majority was the working plan to support people with disabilities should be integrated into the LAO's year plan. In addition, higher priority should be given to work plan to promote and develop capacity of people with disabilities to be able to live independently.

4. Important mechanisms for capacity development of people with disabilities include their families, community, Government organizations, Non-Government organizations and local administration organizations.

Objective 3: To propose supporting mechanisms for occupational development to improve quality of life of people with disabilities. In the process of independent occupational development for people with disabilities, 8 mechanisms were identified as important factors contributing to either success or failure of the Project operation. They were

1. National policy and Government commitment to support plans for capacity development of people with disabilities, and the government organizations (at the Ministry level) where policies are translated into project implementation.

2. Government officials at the provincial level who coordinate organizations at the Ministry and local levels, and who monitor the Project to be implemented according to its objectives.

3. Organization and personnel at the local level (Local Administration Organization) who work closely as a 'baby sitter' and who provide advice for the disabled and their caretakers.

4. Networking of local volunteers in the community who assist the LAO personnel to gather information and collect data about the disabled, following up the Project, assess problems occurred among the disabled to report to the LAO personnel.

5. Other organizations outside the community to provide supports needed by the disabled, or to help fill gaps where the LAO was unable to provide or unable to do.

6. Network of people with disabilities, group leaders, and experts who could help mobilizing the group to move forward.

7. Community and society which are equally important to the national policy to support the disabled. If the community and the society are supportive, the disabled will have greater chance to be integrated into the mainstream, and learn to be independent.

8. The attitudes of disabled and their families toward work and being independence; whether they prefer to work in order to be independent economically and socially or to live on the social welfare support

Objective 4: To propose systematic learning processes for occupational development and mechanisms for occupational promotion for people with disabilities. The Project has attempted to build up the systematic learning process and mechanisms necessary for occupational development for the disabled for future use. In attempt to do so, two academic units from two universities took part. One was from Faculty of Social Work and Social Welfare, Huachiew Chalermprakiet University where the research team performed monitoring function and organized several meetings and forum (such as lessons learned, sharing and learning experiences, knowledge management, and best practice) in the 5 target provinces. The meetings provided chances for the officials and the disabled to learn and share information among each other. In addition, the information obtained from these activities were organized systematically to be used for occupational development for the disabled in the future. The other academic unit was College of Population Studies, Chulalongkorn University where the research team performed evaluation function to evaluate the performance of the Project in the same 5 target provinces. The evaluation was conducted according to the 4 main objectives as already mentioned above. Based on the monitoring and evaluation processes, both academic units have proposed the systematic learning process and important issues for consideration if the project scaling up is planned in the future.

ส่วนที่ 1

บทนำ

บทนำ

ข้อมูลพื้นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการในประเทศไทย*

สำนักสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความพิการ (Impairment) ในโครงการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการมาตั้งแต่ปี 2517 และได้ดำเนินการต่อเนื่องอีกในปี 2519 2520 2521 2524 2529 2534 2539 และ 2544 แต่ไม่ได้นำรายละเอียดของข้อมูลจากโครงการดังกล่าวมาศึกษา เนื่องจากมีความแตกต่างจากโครงการสำรวจความพิการและทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับแนวคิด คำนิยาม การจัดจำแนกข้อมูลและระเบียบวิธีการสำรวจ

แนวโน้มจำนวนคนพิการ**

คนพิการในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2517 มีคนพิการประมาณ 2 แสนคนหรือร้อยละ 0.5 ของประชากรทั้งสิ้น และค่อยๆเพิ่มสูงขึ้นเป็น 1.1 ล้านคนหรือร้อยละ 1.7 ในปี 2545 อัตราร้อยละของคนพิการในช่วงปี 2517 – 2529 ค่อนข้างคงที่ แต่จะเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี 2534 – 2545 เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์จากด้านสังคมสงเคราะห์มาเป็นด้านการแพทย์ และการปรับลักษณะของข้อถามจากการให้บันทึกคำตอบเอง มาเป็นมีคำตอบให้เลือกซึ่งครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น

ตารางแสดงจำนวนและอัตราร้อยละของคนพิการ จำแนกตามปีสำรวจ

ปีสำรวจ	ประชากร (พันคน)	คนพิการ (พันคน)	อัตราร้อยละต่อประชากร
2517	3,976.9	209.0	0.5
2519	42,066.9	245.0	0.6
2520	44,211.5	296.2	0.7
2521	45,344.2	324.6	0.7
2524	47,621.4	367.5	0.8
2529	51,960.0	385.6	0.7
2534	57,046.5	1,057.0	1.8
2539	59,902.8	1,024.1	1.7
2544	62,871.0	1,100.8	1.8
2545	63,303.0	1,098.0	1.7

ที่มา : 1. การสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2517 – 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

---

* ข้อมูลจาก รายงานเชิงวิเคราะห์และภาวะทุพพลภาพของประชากรไทย (2545) โดยสำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2547

** ข้อมูลจาก 'สรุปสถานการณ์ทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

คำนิยาม

1. **พิการ**

การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ได้มีการปรับปรุงนิยามพิการใหม่ โดยอิงนิยามที่ใช้ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

พิการ[1] หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1) **พิการทางการมองเห็น** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือมีความลำบากในการมองเห็นตัวอักษรขนาดปกติ ถึงแม้ว่าจะใส่แว่นตาหรือคอนแทคเลนส์แล้วก็ยังไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น คนตาบอด คนสายตาเลือนราง คนที่มีลานสายตาแคบกว่าปกติ บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ เช่น แว่นขยายเพื่ออ่านอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ (คนสายตาเลือนลาง) หรือต้องใช้ อักษรเบรลล์แทนอักษรปกติ (คนตาบอด)

2) **พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือมีความลำบากในการได้ยินเสียงที่พูดในลักษณะปกติ ซึ่งอาจเนื่องมาจากหูตึงหรือหูหนวก บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ เช่น เครื่องช่วยฟัง (คนหูตึง) หรือต้องใช้ภาษามือในการสื่อสาร (คนหูหนวก)

พิการด้านการสื่อความหมาย หมายถึง ผู้ที่พูดไม่ชัดหรือมีความผิดปกติทางการพูดเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับผู้อื่น หรือมีความผิดปกติทางสมองที่ทำให้ไม่สามารถเข้าใจคำพูดของผู้อื่นได้

3) **พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว** หมายถึง ผู้ที่ลำบากในการเดิน / เคลื่อนไหวร่างกาย ได้แก่

- ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ผู้ที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับขา แขน มือ นิ้ว หรือ
- ผู้ที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขน หรือขาขาด / ลีบ กล้ามเนื้ออ่อนแรง อัมพาต เป็นต้น

4) **พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ ผู้ที่มีความผิดปกติทางอารมณ์และความคิดจนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

5) **พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้ หรือมีความจำกัดในการเรียนรู้เรื่องต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคนทั่วไป

---

[1] โดยศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เลขานุการมูลนิธิราชสุดา มูลนิธิราชสุดา

2. **ภาวะทุพพลภาพ**

หมายถึง ภาวะจำกัดหรือการขาดความสามารถในการประกอบกิจวัตรหลักอันเป็นปกติเยี่ยงบุคคลทั่วไป อันเนื่องมาจากสาเหตุทางปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

ในการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ได้ศึกษาเฉพาะภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวันเท่านั้น โดย**ภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน** หมายถึง ภาวะจำกัดหรือการขาดความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน การแต่งตัว การขับถ่าย รวมทั้งการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย อันเนื่องมาจากสาเหตุทางปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะทุพพลภาพ

การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ได้ใช้แนวคิดในการพิจารณาภาวะทุพพลภาพว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือความพิการ

องค์การอนามัยโลก ได้จำแนกผลต่อเนื่องจากโรคและความเจ็บป่วยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ใน The International Classification of Impairment, Disability and handicap (ICIDH) ซึ่งปัจจุบันได้ปรับปรุงมาเป็น The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) โดยได้กำหนดคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพดังนี้

1. **ภาวะบกพร่อง** (Impairment) หมายถึง ความผิดปกติของโครงสร้างหรือการทำงานของอวัยวะต่างๆ ทั้งในด้านจิตใจหรือกายภาพของอวัยวะ เช่น การสูญเสียหรือการขาดหายของแขน ขา มือ นิ้ว กล้ามเนื้ออ่อนแรง เป็นต้น

2. **ภาวะทุพพลภาพ** (Disability) หมายถึง ความจำกัดหรือสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ซึ่งคนทั่วไปกระทำได้เป็นปกติ โดยเป็นผลมาจากปัญหาสุขภาพหรือความบกพร่องของอวัยวะ เช่น การสูญเสียแขน ขา หรือกล้ามเนื้อขาอ่อนแรง ทำให้มีข้อจำกัดในการเดิน การทำงาน เป็นต้น

3. **ภาวะด้อยโอกาส** (Handicap) หมายถึง ความเสียเปรียบที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความบกพร่องของอวัยวะหรือมีภาวะทุพพลภาพ ที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมหรือดำเนินชีวิตเยี่ยงบุคคลทั่วไป อุปสรรคต่างๆ มักเป็นอุปสรรคภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางของคนที่มีความผิดปกติของร่างกาย เป็นต้น

ลักษณะของประชากรที่ศึกษา

การศึกษาความพิการและภาวะทุพพลภาพของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2545 ได้ดำเนินการศึกษาประชากร 3 กลุ่ม คือ

1. ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่มีปัญหาสุขภาพหรือมีความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

2. ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีปัญหาสุขภาพฯ และมีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน

3. ประชากรที่มีความพิการ ศึกษาประชากรทุกกลุ่มอายุ

ประชากรที่มีปัญหาสุขภาพฯ

จากการศึกษาประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือความพิการ พบว่า ประชากรที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 49,668,000 คนนั้น เป็นผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ ประมาณ 2,911,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.9

นอกเขตเทศบาลมีผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ มากกว่าในเขตเทศบาล โดยนอกเขตเทศบาลมีผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ ร้อยละ 6.4 ของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปนอกเขตเทศบาล และในเขตเทศบาลมีร้อยละ 4.8 ของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาล สำหรับผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ ในแต่ละภาคพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีผู้มีปัญหาสุขภาพฯ มากกว่าทุกภาค โดยมีจำนวนประมาณ 1,232,000 คน รองลงมา คือ ภาคเหนือ มีประมาณ 589,100 คน และภาคใต้ มีผู้มีปัญหาสุขภาพฯ น้อยที่สุดประมาณ 253,600 คน

ประชากรที่มีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน

ในการวิเคราะห์ได้ศึกษาประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปที่มีปัญหาสุขภาพฯ เกี่ยวกับความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน กิจวัตรประจำวันในที่นี้ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน การแต่งตัว การขับถ่าย รวมทั้งการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ถ้าผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ มีความลำบากในการทำกิจวัตรประจำวันดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง จะถือว่าผู้นั้นมีทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน การวัดความลำบากวัดเป็น 3 ลักษณะ คือ ทำไม่ได้เลยต้องมีคนทำให้ ทำได้เองแต่ต้องมีคนช่วย หรือทำได้เองแต่มีความลำบาก ซึ่งในการพิจารณาความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันจะไม่รวมการใช้อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยคนพิการ แต่ถ้าผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ สามารถทำกิจวัตรประจำวันทุกประเภทตามที่ได้กล่าวมาแล้วด้วยตนเอง โดยไม่มีความลำบากเลย จะถือว่าผู้นั้นไม่มีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน

ผลจากการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีปัญหาสุขภาพฯ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 2,911,000 คนนั้น เป็นผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวันประมาณ 314,400 คน

หรือคิดเป็นร้อยละ 10.8 อัตราร้อยละของประชากรที่มีภาวะทุพพลภาพฯ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยในเขตเทศบาลมีร้อยละ 10.7 และนอกเขตเทศบาลมีร้อยละ 10.8 ของประชากรที่มีปัญหาสุขภาพฯ

ประเภทของกิจวัตรประจำวันที่เป็นปัญหาสำหรับผู้ทุพพลภาพฯ มากกว่ากิจวัตรอย่างอื่น คือ การขับถ่ายและการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ผู้ที่มีปัญหาทุพพลภาพฯ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 93.8 มีปัญหาดังกล่าว รองลงมา คือ การอาบน้ำ มีร้อยละ 91.5 การแต่งตัว มีร้อยละ 89.8 การล้างหน้า แปรงฟัน มีร้อยละ 80.5 และการกินอาหาร มีร้อยละ 77.9 เมื่อพิจารณาระดับของความลำบากในการทำกิจวัตรประจำวันเหล่านี้ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพฯ จะทำได้เองแม้จะมีความลำบาก โดยสามารถทำได้เองเกี่ยวกับการกินอาหาร การล้างหน้า แปรงฟัน การขับถ่ายและการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ส่วนกิจวัตรประจำวันที่เกี่ยวกับการอาบน้ำและการแต่งตัว ส่วนใหญ่สามารถทำได้เองแต่ต้องมีคนช่วย

ประชากรที่พิการ

ในการสำรวจ ได้มีการสอบถามสมาชิกทุกคนในครัวเรือนเกี่ยวกับความพิการ โดยได้สอบถามลักษณะความพิการ ผู้ที่วินิจฉัยความพิการ ระยะเวลา อายุและสาเหตุที่พิการ สถานที่ที่เกิดพิการ ความต้องการให้รัฐบาลให้การบริการหรือความช่วยเหลือ และการรู้จักพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ในการสำรวจได้มีการปรับปรุงนิยามพิการใหม่ให้มีความเหมาะสม (ปรับปรุงจากนิยามที่ใช้ในโครงการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ 2544) แต่ยังอิงคำนิยามที่ใช้ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่แบ่งความพิการออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ พิการทางการมองเห็น พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว พิการทาจิตใจหรือพฤติกรรม และพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้

ผลการศึกษา พบว่าในปี 2545 มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 63,303,000 คน ในจำนวนนี้ เป็นผู้ที่พิการประมาณ 1,098,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 นอกเขตเทศบาลมีประชากรที่พิการมากกว่าในเขตเทศบาล โดยนอกเขตเทศบาลมีประชากรที่พิการร้อยละ 2.1 ของประชากรนอกเขตเทศบาล และในเขตเทศบาลมีร้อยละ 1.0 ของประชากรในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราร้อยละของประชากรที่พิการสูงกว่าภาคอื่น คือ มีร้อยละ 2.4 ของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา คือ ภาคใต้และภาคเหนือ มีอัตราร้อยละของประชากรที่พิการใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 1.9 และ 1.8 ของประชากรในแต่ละภาคตามลำดับ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) มีร้อยละ 1.1 ส่วนกรุงเทพมหานครมีอัตราร้อยละของประชากรที่พิการต่ำกว่าทุกภาค คือ มีร้อยละ 0.7 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร

ลักษณะความพิการ

ในการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ 2545 ได้จำแนกลักษณะความพิการออกเป็น 31 ลักษณะ และลักษณะความพิการ 5 ลำดับแรกที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้มีดังนี้

ลำดับที่ 1 สายตาเลือนราง 2 ข้าง มีร้อยละ 21.9
ลำดับที่ 2 หูตึง 2 ข้าง มีร้อยละ 10.3
ลำดับที่ 3 อัมพฤกษ์ มีร้อยละ 10.2
ลำดับที่ 4 แขน ขา ลีบ / เหยียดงอไม่ได้ มีร้อยละ 7.6
ลำดับที่ 5 สายตาเลือนรางข้างเดียว มีร้อยละ 6.8

อายุเมื่อเริ่มพิการ

ประชากรที่มีความพิการมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 1.1 ล้านคนนั้น ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 36.2 เริ่มพิการเมื่อมีอายุระหว่าง 55 – 59 ปี ผู้ที่พิการมาแต่กำเนิดมีร้อยละ 19.3 และที่เริ่มพิการในหมวดอายุอื่นๆ มีอัตราร้อยละไม่แตกต่างกันมากนัก (มีอัตราร้อยละระหว่าง 0.1 – 6.3) โดยเฉลี่ยผู้ที่พิการจะเริ่มพิการเมื่ออายุประมาณ 45 ปี

สาเหตุความพิการ

สาเหตุที่พิการ ส่วนใหญ่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บร้อยละ 30.3 รองลงมา คือ ชราภาพ ร้อยละ 29.3 และจากกรรมพันธุ์ / พิการมาแต่กำเนิด ร้อยละ 25.4 ส่วนสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ ไม่ทราบสาเหตุความพิการ มีร้อยละ 7.8 พิการจากการทำงานและจากการจราจรทางบก มีร้อยละ 7.4 และ 5.9 ตามลำดับ

ผู้ที่พิการส่วนใหญ่หรือร้อยละ 93.4 ของผู้พิการทั้งหมด เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า รวมทั้งที่ไม่มีการศึกษา ซึ่งจะเห็นว่ามีค่อนข้างสูง ส่วนผู้ที่พิการที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ผู้ที่พิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีร้อยละ 5.6 และระดับอุดมศึกษามีร้อยละ 1.0

เมื่อพิจารณาอาชีพของผู้ที่พิการ พบว่า ผู้ที่พิการอายุ 15 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีอาชีพหรือไม่มีงานทำถึงร้อยละ 71.5 และมีเพียงร้อยละ 28.5 ที่มีงานทำ มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้พิการที่มีงานทำหรือร้อยละ 58.3 มีอาชีพทางด้านการเกษตรและประมง รองลงมา คือ อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขาย การให้บริการ และอาชีพทางด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง

สิทธิและศักดิ์ศรีของคนพิการ

ประกาศขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิของคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2514 โดยกรอบแนวคิดนี้ยืนยันให้การส่งเสริมสนับสนุนคนพิการทางสติปัญญา

หรือการเรียนรู้ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่นๆในสังคม ให้คนกลุ่มนี้ได้รับสิทธิที่จะได้รับการบริการทางการแพทย์ การศึกษา และฝึกฝนอาชีพตามความสามารถสูงสุด ได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจในระดับที่สามารถจะดำรงชีพได้ ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวและชุมชนรวมถึงสิทธิที่จะมีผู้ปกครองเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ สิทธิได้รับความคุ้มครองไม่ถูกแสวงประโยชน์ หรือถูกกระทำอันทารุณกรรมดูถูกเหยียดหยามหรือการใช้ความรุนแรง เป็นต้น และในวันที่ 9 ธันวาคม 2518 องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการซึ่งได้รับ ได้เน้นให้เห็นถึงสิทธิของคนพิการที่จะต้องได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ อันระบุไว้ในประกาศตามหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิของคนพิการได้มีการกำหนดไว้อย่างเด่นชัดเพิ่มเติมจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อย้ำให้คนพิการพึงได้รับการคุ้มครองในฐานะของมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีพมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมและสมบูรณ์ดังนี้ (จีรพร แผ้วกิ่ง และโสภา อ่อนโอภาส 2546 ปรีชา ภมรคล 2540 อ้างใน อรรถพงศ์ สงวนเดือน 2547)

1. คนพิการ หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสิ่งที่จำเป็นที่คนปกติ และ/หรือชีวิตสังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

2. คนพิการควรได้รับสิทธิที่กล่าวถึงในประกาศนี้ สิทธิเหล่านี้จะจัดให้คนพิการโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ และไม่มีการแบ่งแยกเนื่องจาก เชื้อชาติ ผิว ศาสนา ภาษา สิทธิ สถานการณ์อื่นใดเกี่ยวข้องกับคนพิการหรือครอบครัว

3. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด คนพิการไม่ว่าจะมาจากชาติกำเนิดใด หรือมีลักษณะธรรมชาติ และความมากน้อยของความพิการ และความบกพร่องต่างกันเพียงใดมีสิทธิพื้นฐานต่างกับเพื่อนร่วมชาติที่มีอยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งหมายถึงสิทธิที่จะมีชีวิตที่ดีพอสมควร และมีชีวิตสมบูรณ์เท่าที่จะเป็นได้เช่นเดียวกับคนปกติ

4. คนพิการมีสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป

5. คนพิการมีสิทธิตามที่ประกาศไว้ที่จะได้รับการฝึกให้เป็นคนพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด

6. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาด้านการแพทย์ จิตวิทยา และการรักษาเพื่อให้ทำงานได้ดี รวมทั้งอวัยวะเทียมและกายอุปกรณ์ต่างๆ มีสิทธิที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการฝึกอบรม และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือคำแนะนำ การบริการเกี่ยวกับการจัดหางานทำ และบริการอื่นๆ ที่จะช่วยให้คนพิการได้พัฒนาความสามารถทักษะให้ถึงขีดสุด และช่วยทำให้กระบวนการที่จะจัดให้คนเหล่านี้เข้าร่วมชีวิตกับสังคมของคนปกติได้เร็วขึ้น

7. คนพิการมีสิทธิได้รับความมั่นคง ปลอดภัยทางเศรษฐกิจและสังคม และมีสิทธิที่จะมีชีวิตดีพอควร เขามีสิทธิขึ้นอยู่กับความสามารถของเขาที่จะทำงานในหน้าที่หรือเข้าร่วมในอาชีพที่มีประโยชน์มีผลดีและได้รับความพอใจและมีสิทธิที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

8. คนพิการมีสิทธิที่จะทำให้ความต้องการพิเศษของเขาได้รับการพิจารณาในทุกขั้นตอนของการวางแผนเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และสังคม

9. คนพิการมีสิทธิที่จะอาศัยอยู่กับครอบครัวของเขา หรือกับผู้ปกครอบที่รับเลี้ยง และเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม การสร้างสรรค์หรือกิจกรรมด้านนันทนาการทั้งหมดจะไม่มีใครสามารถต่อต้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของคนพิการ หรือปฏิบัติต่อคนพิการแตกต่างไปจากคนปกติ โดยไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสถานที่ที่จัดให้เป็นพิเศษ สภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่จะต้องคล้ายกับคนปกติที่อยู่ในวัยเดียวกันมากที่สุด

10. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการปฏิบัติที่จะเป็นการกีดกัน ทำร้าย หรือดูถูก

11. คนพิการจะต้องทราบว่า เขามีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ เมื่อความช่วยเหลือนั้นจำเป็นมากต่อการที่จะช่วยป้องกันคนพิการเองและทรัพย์สินของเขา ถ้ากระบวนการทางศาลตัดสินไม่เห็นชอบต่อการให้ความช่วยเหลือกระบวนการทางกฎหมายที่จะนำไปใช้ตัดสินต่อไปก็จะต้องพิจารณาถึงสภาพร่างกายและสติปัญญาของคนพิการด้วย

12. องค์กรของคนพิการต่างๆ อาจเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

13. คนพิการ ครอบครัวของคนพิการ และชุมชน จะต้องได้รับการบอกเล่าโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิที่ประกาศไว้นี้

ปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2541 โดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆตามที่ได้ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ หรือสถานะอื่นใด

2. คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

3. คนพิการมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนา ตั้งแต่แรกเกิดและแรกเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้าน เพื่อให้

สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล

5. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

6. คนพิการมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการศึกษา ตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยไม่จำกัดกีดกัน เลือกปฏิบัติหรือข้อยกเว้นใดๆ

7. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ได้รับการจ้างงาน หรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและความสามารถ โดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้ารวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยไม่มีการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

8. คนพิการมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกายและจิตใจ กักขัง เอารัดเอาเปรียบ หรือแสวงหาประโยชน์ใดๆจากความพิการทั้งนี้ให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

9. คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

10. คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

11. คนพิการมีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้รับรู้และเข้าใจคนพิการในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิ ศักยภาพและความสามารถ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

12. คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบรลล์ สื่ออิเลคโทรนิคส์หรืออุปกรณ์พิเศษอื่นๆที่ใช้ในการสื่อสาร

13. คนพิการและครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้โดยทั่วถึง

14. รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งได้ลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศและระดับนานชาติ

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยนั้น ได้ระบุสิทธิของคนพิการไว้อย่างครอบคลุมในทุกด้านไว้อย่างเด่นชัด และเพื่อให้คนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับได้รับในฐานะพลเมืองไทย ตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆ ตามที่ได้ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ดังนั้นคนพิการทางสายตาก็ควรได้รับสิทธิต่างๆ ตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้ด้วย (จีรพร แผ้วกิ่ง และโสภา อ่อนโอภาส 2546)

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้มีปรัชญาว่า มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาศักยภาพหากได้รับโอกาสอย่างเสมอภาค เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วิสัยทัศน์ คือ คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนและสังคม มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
2. เพื่อให้คนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนและสังคม รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตระหนัก รู้สิทธิ หน้าที่และการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
4. เพื่อส่งเสริมการรวมตัวของคนพิการ และครอบครัวของคนพิการเป็นเครือข่ายองค์การช่วยเหลือตนเองของคนพิการให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืนและก้าวหน้า
5. เพื่อให้คนพิการได้รับการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาศักยภาพแบบบูรณาการ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคมอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล

แผนยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความตระหนักรู้ และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์
2. ยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและหน้าที่
3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและการพัฒนา
5. ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ
7. ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน
8. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549 ดังกล่าวนี้ได้วางแนวทางให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แผนและพันธะสัญญาต่างๆ ได้แก่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9, พรบ.คนพิการ 2534, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้นแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการนี้ คาดว่าการนำมาปฏิบัติจะได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายต่างๆที่ผ่านมา (อ้างใน ธัญญธร กัณหะวัฒนะ 2546)

หากจะพิจารณาเนื้อหาของประกาศและปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติ (2514, 2518) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย (2541) หรือแผนพัฒนาชีวิตคนพิการไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545 – 2549) จะเห็นว่าทุกฝ่ายได้มีความพยายามที่จะให้การดูแลคนพิการในเกือบทุกด้าน ที่จะช่วยให้คนเหล่านี้มีศักดิ์ศรีและสิทธิเท่าเทียมกับประชากรปกติทั่วไป และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมชี้ให้เห็นว่าผู้พิการยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลแก้ไขอย่างรีบด่วน

หากจะหยิบยกเอาเฉพาะประเด็นที่นับว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยประมวลจากการศึกษาวิจัยจากหลายแหล่ง* ก็อาจที่จะกล่าวได้ว่า คนพิการยังมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพอย่างมาก

ปัจจัยด้านเจตคติที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ*

เจตคติของคนในครอบครัว ชุมชน นายจ้าง สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคธุรกิจต่างๆ คิดว่าคนพิการคือ ภาระของสังคม ควรได้รับการสงเคราะห์และช่วยเหลือ มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่เป็นธรรม ไม่ส่งเสริมหรือพัฒนาคนพิการ ขาดการอบรมเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน การอ่านออก – เขียนได้ ไม่ให้โอกาสทางการศึกษา แยกคนพิการออกจากสังคมทั้งโดยความตั้งใจและขาดความเข้าใจอันดี ทำให้คนพิการขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม ขาดความเสมอภาค ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ทั้งที่คนพิการอยู่ในวัยทำงานนี้น่าจะเป็นกำลังผลิตที่สำคัญในการส่งเสริมรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศชาติมากกว่าการสูญเสียงบประมาณในด้านการสงเคราะห์คนพิการอย่างเปล่าประโยชน์

* ข้อมูลจากเอกสาร “แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549” แจกในที่ประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ 11 ตุลาคม 2550

ปัจจัยด้านบริการขั้นพื้นฐานการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ*

อุปสรรคซึ่งกีดขวางโอกาสในการทำงานของคนพิการ คือ การขาดระบบบริการขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงการมีงานทำ โดยขาดการวางแผนบูรณาการและการกลับสู่ชีวิตการทำงานและสังคมของคนพิการทุกประเภทตามความเหมาะสมในรูปแบบต่างๆ ขาดการฝึกอบรมและการฟื้นฟูทักษะทางสังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ไม่มีการจัดระบบข้อมูลด้านการศึกษาและฝึกอบรม ขาดการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสถานประกอบการ หรือการรู้จักในการบริหารกิจการของตนเอง นอกจากนี้ยังขาดการตรวจสอบทางการแพทย์ และการทดสอบด้านจิตเวชเพื่อจุดมุ่งหมายด้านการแนะแนวอาชีพ ขาดการวิเคราะห์สมรรถนะทางร่างกาย และความเป็นไปได้ในการปรับปรุงสมรรถนะเพื่อประกอบอาชีพ รวมทั้งขาดบริการเกี่ยวกับโอกาสการจ้างงานและการฝึกอบรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ความถนัด ความชอบเป็นพิเศษ และประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ยังพบว่า บริการสาธารณสุข บริการทางการแพทย์ที่จัดหาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการยังมีความขาดแคลนอย่างมาก ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายอย่างเพียงพอ กายอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง และการเข้าถึงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระภายในอาคารที่ใช้สำหรับการฝึกอบรมและการจ้างงานคนพิการ ยานพาหนะที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่เพื่อรับการฟื้นฟูและสถานที่ทำงาน อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยีที่จะทำให้คนพิการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นสิทธิเบื้องต้นและมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ

การจัดหางานหรือโอกาสที่จะบรรจุงานให้แก่คนพิการก็ยังมีอุปสรรคหลากหลายเช่นกัน โดยนับตั้งแต่การที่หน่วยงานจัดหางานยังไม่มีการจัดระบบการลงทะเบียนผู้สมัครงาน ขาดการบันทึกข้อมูลคุณสมบัติต่างๆด้านการประกอบอาชีพ ประสบการณ์ และความต้องการของผู้สมัครงาน ขาดการประเมินความสามารถทางร่างกายและทางอาชีพในกรณีจำเป็น ขาดการส่งเสริมและประสานงานให้นายจ้างแจ้งตำแหน่งงานว่างแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะขาดการติดต่อกับนายจ้าง เพื่อแสดงให้นายจ้างเห็นความสามารถในการทำงานของคนพิการด้วย ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การขาดความร่วมมือจากกลไกองค์กรประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการเพิ่มโอกาสการจ้างงานคนพิการให้มากขึ้น เนื่องจากสังคมมีอคติมีข้อมูลผิดๆ และทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อการจ้างงานคนพิการ การขาดความรู้ ความ

* ข้อมูลจากเอกสาร “แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549” แจกในที่ประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ 11 ตุลาคม 2550

เข้าใจต่อศักยภาพของคนพิการในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้คนพิการยังขาดการสนับสนุนด้านการพึ่งพาตนเองโดยการประกอบอาชีพอิสระหรือการมีธุรกิจขนาดเล็กเป็นของตนเองและการส่งเสริมการรวมกลุ่มสหกรณ์ของคนพิการ และที่สำคัญคือ ขาดระบบเครือข่ายในการทำงานแบบส่งต่อทั้งจากหน่วยงานภายในกระทรวงเดียวกันและต่างกระทรวง เพื่อประสานการทำงานอย่างครบวงจรให้คนพิการได้มีงานทำจะได้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวโดยไม่เป็นภาระต่อสังคม

ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์ความรู้และเทคนิควิธีการส่งเสริมอาชีพคนพิการ*

คนพิการทั้งในเมือง ในชนบทและในชุมชนที่ห่างไกล ขาดคำแนะแนวด้านอาชีพ ขาดการจัดระบบฐานข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านตำแหน่งงาน เพื่อจ้างงานคนพิการ หน่วยฝึกอาชีพสำหรับคนพิการขาดคุณภาพ ไม่ทันสมัย หลักสูตรอบรมไม่สนองความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่มีการประเมินสมรรถภาพคนพิการเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพและก่อนออกไปประกอบอาชีพ และขาดการอบรมด้านอาชีพให้คนพิการร่วมกับคนทั่วไปภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน และการฝึกอาชีพแก่คนพิการที่มีลักษณะและความรุนแรงของความพิการที่ไม่สามารถเข้ารับการฝึกร่วมกับคนทั่วไปได้

ผลงานวิจัยและงานด้านวิชาการด้านการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการค่อนข้างขาดแคลน การส่งเสริมการผลิตและการฝึกอบรมบุคลากร หรือผู้ชำนาญการพิเศษด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพในสาขาต่างๆ ยังไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำงานของคนพิการระหว่างนายจ้างและคนพิการ นอกจากนี้ยังขาดการติดตามและประเมินผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้วางแผนปรับทิศทาง และจัดลำดับความสำคัญของนโยบายในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ความสามารถและผลงานผลิตภัณฑ์ของคนพิการ การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเจตคติที่ถูกต้องแก่สังคมยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร

ในสังคมไทย มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีการทำงานของคนพิการ อาทิ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิและบริการสวัสดิการด้านต่างๆ มีการจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้แก่คนพิการกู้ยืมเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระแก่คนพิการ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการในอาคาร ยานพาหนะ และสถานที่สาธารณต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้คนพิการได้รับโอกาสการจ้างงานในสถานประกอบการตามระบบสัดส่วนอัตราร้อยละ 0.5 (สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 200 คน ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน) แต่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะบทลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทำให้กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการมีงานทำและการส่งเสริมอาชีพของคนพิการและอาจสะท้อนว่าสังคมไทยยังมีเจตคติที่จำกัดสิทธิของคนพิการในการทำงาน

---

* ข้อมูลจากเอกสาร “แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549” แจกในที่ประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ 11 ตุลาคม 2550

แนวคิดและแนวปฏิบัติด้านการดูแลคนพิการ

ในอดีตการให้บริการแก่คนพิการยึนอยู่บนแนวคิดที่มองคนพิการในเชิงการแพทย์ (medical model) ซึ่งคนพิการถูกมองในฐานะผู้ที่เป็นภาระต่อสังคม มีความทุพพลภาพ ที่อาจต้องแยกตัวออกจากสังคม และต้องอาศัยความช่วยเหลือสงเคราะห์จากกลุ่มบุคคลที่เป็นอาสาสมัคร หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นวิชาชีพคอยให้ความช่วยเหลือในรูปของบริการที่เห็นชัดเจน คือ บริการสาธารณสุข เน้นการรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือการให้บริการด้านสังคมและการสงเคราะห์ การช่วยเหลือด้านเงิน ทอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีรูปแบบบริการใหม่ที่อาศัยแนวคิดเชิงสังคม (social model) ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาตนเอง ให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยมีคนในครอบครัว และชุมชนช่วยดูแล เพื่อลดภาวการณ์พึ่งพิง และลดจำนวนคนพิการที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

โครงการนำร่องการพัฒนารูปแบบใหม่ คือ การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent living)* ภายใต้กระแสความคิดการเคลื่อนไหวของการปฏิรูปสังคม และกลุ่มที่ให้การช่วยเหลือกันเองที่มุ่งเน้นให้ผู้พิการเกิดการสร้างเสริมพลังในตนเอง มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยผู้พิการเองเป็นผู้นำ และให้คนพิการมีส่วนร่วมมีโอกาส มีพื้นที่เพื่อกิจกรรมทางสังคม รวมทั้งการจัดการบริหารและควบคุมคุณภาพการบริการของผู้รับบริการ (วัชรา ริ้วไพบูลย์ 2542)

โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนที่ได้ริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่มุ่งหวังให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการใน 3 รูปแบบ คือ การฝึกอบรมคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระในพื้นที่จังหวัดต่างๆ จนครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ นับได้ว่าเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ยืนอยู่บนฐานของแนวคิดเชิงสังคมที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจนสามารถดูแลตนเองและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีศักดิ์ศรีที่ทัดเทียมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม

---

* แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ได้มีการประชุมสัมมนาครั้งแรกในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2540 โดยศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ และในปีพ.ศ. 2544 องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA) ได้เปิดตัวหน่วยงานไทย – ญี่ปุ่น คือศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Asia – Pacific Development Center on Disability หรือ APCD) ฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในพื้นที่นำร่อง 3 จังหวัด คือ นครปฐม ชลบุรี และนนทบุรี

ส่วนที่ 2

ความเป็นมา
โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ
และ
โครงการการกำกับติดตามประเมินภายใน

โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ*

ความเป็นมา

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการค้นหาคุณภาพชีวิตคนพิการ ไว้ว่า "คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ" โดยมีแนวทางสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การพัฒนาศักยภาพคนพิการให้สามารถประกอบอาชีพ มีงานทำอย่างมั่นคงและมีรายได้เพียงพอ เพื่อคนพิการจะได้สามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาตนเองได้อย่างไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แปรเปลี่ยนสภาพคนพิการจาก "ภาระ" ให้เป็น "พลัง" สร้างชีวิตคนพิการให้เข้มแข็ง สามารถเป็นผู้มีผลผลิต เป็นพลังของสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมที่เสมอภาคและเท่าเทียมกับบุคคลอื่นทั่วไป โดยการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการรองรับ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ดีขึ้นอย่างบูรณาการในทุกมิติ รวมทั้งกระจายบริการให้ทั่วถึง โดยเฉพาะคนพิการที่อยู่ในชนบทซึ่งส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคม ไม่มีอาชีพและรายได้ ครอบครัวมีฐานะยากจน

เพื่อตอบรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ดังกล่าว สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสุขภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) จึงได้จัดตั้งโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ โดยมุ่งหมายให้คนพิการพัฒนาศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ จึงได้ดำเนินการศึกษาหารูปแบบ วิธีการและกระบวนการต่างๆ เพื่อส่งเสริมคนพิการเข้าสู่อาชีพมากขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางอาชีพโดยมีเป้าหมายให้คนพิการทุกประเภทมีงานทำอย่างทั่วถึง รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนของโครงการนี้มี 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการและครอบครัวในชุมชน
2. เพื่อสร้างโอกาสให้คนพิการในชุมชนทุกประเภทได้มีงานทำอย่างทั่วถึง

---

* ข้อมูลจาก : รายงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ปี 2549 สำนักงานส่งเสริมพิทักษ์คนพิการ (สท.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) 2549

3. เพื่อให้ครอบครัวคนพิการ หน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ และมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและศักยภาพคนพิการ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการ

การดำเนินโครงการ

ในปีงบประมาณ 2546 – 2547 สทก.ได้เริ่มดำเนินโครงการนำร่องส่งเสริมอาชีพคนพิการในชุมชน ใน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี อุทัยธานี อุดรธานี และอุบลราชธานี เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการและกระบวนการต่างๆในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการ โดยเฉพาะที่อยู่ในชนบทได้เข้าสู่อาชีพเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางอาชีพให้แก่คนพิการให้ได้ประกอบอาชีพ มีงานทำอย่างทั่วถึง สำหรับ**ปี** 2548 สทก. ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการใน 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ กาญจนบุรี ขอนแก่น เชียงราย เชียงใหม่ ชุมพร ตราด เพชรบุรี เพชรบูรณ์ พะเยา ระนอง ลพบุรี เลย สุราษฎร์ธานี สุพรรณบุรี สระแก้ว หนองคาย อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ใน 3 รูปแบบ คือ

<u>รูปแบบที่ 1 การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน</u>

เป็นการรวมกลุ่มคนพิการในชุมชนที่อยู่ในวัยแรงงาน ไม่มีอาชีพและรายได้ และประสงค์จะฝึกอาชีพ เข้ารับการฝึกอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเองเป็นกลุ่มเล็กๆ (10 – 12 คน) โดยเน้นอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน อาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรในชุมชนทั้งวัสดุอุปกรณ์ วิทยากรและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดในชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพความพิการของคนพิการเป็นสำคัญ เพื่อให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนร่วมกับบุคคลทั่วไปโดยไม่มีความแตกต่าง เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม โดยในปี 2546 ได้ดำเนินการที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการฝึกอาชีพทำโมเสดจากเปลือกไข่ และการสานผักตบชวาหุ้มบนแจกันดินเผาปี 2547 ดำเนินการที่จังหวัดอุดรธานี โดยการรวมกลุ่มคนพิการฝึกอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้าและน้ำยาล้างจาน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำอยู่แล้วในชุมชนและเป็นที่ต้องการของตลาด เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมอาชีพ คนพิการสามารถทำผลิตภัณฑ์ส่งให้แก่ผู้จัดจำหน่ายต่อไปได้โดยไม่มีปัญหาเรื่องการตลาด

<u>รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง</u>

เป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการที่มีสภาพความพิการรุนแรงหรือมีความพิการในระดับที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามลำพัง เช่น คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการหรือตลาดแรงงานเปิดได้ ให้สามารถประกอบอาชีพภายใต้การดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครองหรือญาติพี่น้อง โดยเน้นอาชีพง่ายๆที่คนพิการสามารถทำได้ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้แก่คนพิการดังกล่าวได้ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเอง

เริ่มดำเนินโครงการครั้งแรกเมื่อปี 2546 ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์ให้แก่คนพิการและครอบครัว 2 กลุ่มๆละ 20 คน (พิการ 10 คน ผู้ปกครอง 10 คน) รวมทั้งสิ้น 40 คน ผลการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่จังหวัดกาญจนบุรี อบต.และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่ มีการแต่งตั้งคณะทำงานและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง คนพิการและผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง สามารถเป็นตัวอย่างให้พื้นที่อื่นนำไปปรับใช้ได้ ดังนั้น ในการดำเนินโครงการในปีที่ 2 คือ ปี 2547 จึงได้นำรูปแบบที่ดำเนินโครงการที่จังหวัดกาญจนบุรีมาปรับใช้ที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้เป็นหลัก รวมทั้งพิจารณากลุ่มเป้าหมายที่เคยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR.) มาระดับหนึ่ง เนื่องจากคนพิการ ผู้ปกครอง ชุมชนจะมีความพร้อมมากว่า ซึ่งได้ดำเนินโครงการในพื้นที่อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสนับสนุนให้ อบต. ส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการ โดยอาชีพที่คนพิการและครอบครัวเลือก คือ การเลี้ยงสัตว์ ซึ่ง อบต.เป็นผู้จัดอบรม ปศุสัตว์เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์เบื้องต้นให้แก่คนพิการและครอบครัว รวมทั้งจัดหาพันธุ์สัตว์ให้คนพิการนำไปเลี้ยง โดยส่วนกลางเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการเน้นการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัวและชุมชน ทั้งกระบวนการ คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและติดตามประเมินผล

<u>รูปแบบที่ 3 การรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ</u>

การส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการเป็นโครงการนำร่องซึ่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ได้ดำเนินการเป็นปีแรก เมื่อปี 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ รวมทั้งเพื่อขยายโอกาสทางอาชีพให้แก่คนพิการที่อยู่ในชนบท ซึ่งการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการเป็นแนวทางและมาตรการหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพคนพิการด้านการประกอบอาชีพตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 โดยดำเนินการนำร่องใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม อุทัยธานี และอุบลราชธานี

การดำเนินโครงการดังกล่าว เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับชุมชน ผลการดำเนินงานทำให้ได้รูปแบบการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการรวมกลุ่มระดับจังหวัด และการรวมกลุ่มระดับชุมชนและเกิดกลุ่มอาชีพขึ้น 4 กลุ่ม ได้แก่ ศูนย์รวมอาชีพคนพิการนครปฐม กลุ่มพัฒนาอาชีพคนพิการอุทัยธานี กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโพนงาม อำเภอเดชอุดม และกลุ่มเพาะเห็ดบ้านชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการรวมกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด มีรูปแบบกระบวนการ ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป ตามสภาพแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่น วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนพิการ

ต่อมาในปี 2548 ได้ขยายโครงการไปอีก 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี กระบี่ ขอนแก่น ชุมพร เชียงราย เชียงใหม่ ตราด พะเยา เพชรบุรี เพชรบูรณ์ ระนอง ราชบุรี ลพบุรี เลย สระแก้ว สุพรรณบุรี สุราษฎร์ธานี หนองคาย อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ

1. การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน ดำเนินการในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด เพชรบุรี เพชรบูรณ์ สระแก้ว พะเยา เชียงราย อำนาจเจริญ ชุมพร ระนองและสุราษฎร์ธานี โดยการรวมกลุ่มคนพิการฝึกอาชีพร้อยลูกปัด ทำดอกไม้/พวงหรีด เพาะเห็ดนางฟ้า/เพาะเห็ดโคนญี่ปุ่น ผลิตขาเทียม นวดแผนไทย ฯลฯ ซึ่งในแต่ละหลักสูตรดังกล่าวขึ้นอยู่กับความพร้อมของคนพิการ ผลจากการดำเนินโครงการนำร่องดังกล่าวทำให้คนพิการได้มีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะทางอาชีพและสังคม ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งทำให้ครอบครัว ชุมชนมีทัศนคติต่อคนพิการดีขึ้น

2. การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง ดำเนินการในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี อุบลราชธานี ลพบุรี เชียงใหม่ เชียงราย ขอนแก่น เลย หนองคาย ซึ่งส่งเสริมเรื่องการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ การเลี้ยงปลาสวยงาม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การเพาะเห็ด การทำผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานและการปลูกต้นไม้ ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการนำร่อง เห็นว่าการส่งเสริมอาชีพคนพิการรูปแบบการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญา ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คนพิการและครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการทุกคนมีความพึงพอใจมาก

3. การรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ ดำเนินการในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด เพชรบุรี เพชรบูรณ์ พะเยา อำนาจเจริญ สุพรรณบุรี ราชบุรี เลย สุราษฎร์ธานี และกระบี่ ซึ่งในการดำเนินการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนดังกล่าว สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ได้บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับจังหวัดและระดับชุมชน อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรคนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อบต. ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรในท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชากรมากที่สุด และเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในชุมชน ซึ่งผลการดำเนินงานเกิดกลุ่มอาชีพคนพิการและครอบครัว จำนวน 35 กลุ่ม และเกิดเครือข่ายด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการในจังหวัด ทั้งระดับชุมชนและระดับจังหวัดมากกว่า 50 แห่ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการขยายผลโครงการนำร่องการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนทั้ง 3 โครงการดังกล่าวใน**ปี** 2549 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ จึงได้ดำเนินโครงการ “ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน” ในพื้นที่ 25 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครนายก พระนครศรีอยุธยา ระยอง สมุทรปราการ สระแก้ว นครสวรรค์ น่าน พิจิตร พิษณุโลก ลำปาง สุโขทัย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ ตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา โดยให้แต่ละจังหวัดเลือกรูปแบบการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการตาม

ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตของคนพิการและชุมชน โดยการจัดสรรงบเงินอุดหนุนให้จังหวัด จังหวัดละ 100,000 บาท เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน และมีเป้าหมายขยายโครงการครบทั้ง 75 จังหวัด ภายในปี 2551

โครงการ

การกำกับติดตามประเมินภายในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

โดย

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์

ในความพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้พิการ และการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระของคนพิการนั้น พบว่าค่อนข้างมีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตัวผู้พิการเอง ครอบครัวของผู้พิการ ชุมชนที่ผู้พิการอาศัยอยู่ และสังคมโดยรวม ดังประเด็นที่ระบุไว้ด้านล่าง เช่น

1. กลุ่มคนพิการขาดการเชื่อมโยงกับกลุ่มคนอื่นในสังคม ทำให้ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวในแวดวงของตัวเอง

2. เจตคติของคนพิการเองที่มีต่อตนเองและสังคม ความกังวลว่าสังคมจะไม่ยอมรับความเป็นคนพิการของตน

3. วิถีชีวิตของครอบครัวที่มีสมาชิกพิการส่วนใหญ่เรียบง่าย ความรู้น้อยและไม่มีอำนาจต่อรองใดๆอีก ทั้งไม่ตระหนักถึงสิทธิที่ตนเองมี

4. บทบาทของครอบครัวและชุมชน มีหน้าที่ในการดูแลสมาชิกที่พิการตลอด 24 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว ชุมชน จนกระทั่งผู้นำท้องถิ่นและภาครัฐเป็นในรูปแบบระบบอุปถัมภ์ กล่าวคือ ผู้พิการรอรับความช่วยเหลือตามที่หน่วยงานหยิบยื่นให้

5. หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการช่วยเหลือคนพิการอย่างแท้จริง และกลไกของรัฐในท้องถิ่นขาดการสนับสนุนที่ดีจากส่วนกลาง

6. บทบาทของรัฐที่มีต่อคนพิการ มักจะเป็นในรูปแบบผู้ดำเนินการเอง แทนที่จะเป็นผู้สนับสนุนให้คนพิการดำเนินการด้วยตัวของพวกเขาเอง

อย่างไรก็ตาม คาดการว่าเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่ริเริ่มขึ้นโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปี (2546 – 2549) จะมีส่วนช่วยในการแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวได้

หลังจากที่โครงการได้ดำเนินการไปได้ระยะเวลาหนึ่ง ในปี 2550 แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ได้ดำริให้ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. เพื่อการศึกษาและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของโครงการกับเป้าหมายการทำงานในภาพรวมของเครือข่าย

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ 3 รูปแบบ ได้แก่ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระใน 5 พื้นที่เป้าหมายในประเด็น

- อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็งของเครือข่ายที่รับผิดชอบโครงการ
- แนวโน้มการขยาย ประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น
- ความต้องการการสนับสนุน
- กระบวนการ กลไกสนับสนุนอาชีพอิสระคนพิการ

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพของคนพิการเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการและสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าสู่อาชีพ มีงานทำอย่างทั่วถึง

4. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการและครอบครัว กลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คนพิการและครอบครัวมีอาชีพมั่นคง รายได้เพียงพอตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ พออยู่ พอกิน พอเพียง พอดีในการดำเนินชีวิตยั่งยืน และสามารถพึ่งตนเองได้

พื้นที่เป้าหมายของการประเมิน

โครงการเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ มีสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ ในการประเมินผลการดำเนินโครงการครั้งนี้มี 5 จังหวัดเป้าหมายใน 4 ภาค ดังนี้

ภาคเหนือ :	การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน จังหวัดพะเยา (เริ่ม 2548)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :	การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง จังหวัดขอนแก่น (เริ่ม 2548)
ภาคกลาง :	การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง จังหวัดกาญจนบุรี (เริ่ม 2546 และ 2548) และการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ (โครงการนำร่อง) จังหวัดนครปฐม (เริ่ม 2547)
ภาคใต้ :	การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน จังหวัดพัทลุง (เริ่ม 2549)

ระยะเวลาดำเนินงาน และการรายงานผลการประเมิน

ระยะเวลาการดำเนินงาน เดือนที่ 1 (มิถุนายน 2550) ถึงเดือนที่ 10 (มีนาคม 2551)
การรายงานผลการดำเนินงานโดยนำเสนอผลการติดตามเบื้องต้น กลางเดือนธันวาคม 2550
การรายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ สิ้นเดือนมีนาคม 2551

กระบวนการติดตามประเมินผลโครงการและเครื่องมือหลัก

การเก็บข้อมูลในการติดตามประเมินผลครั้งนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) คือ จะใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มคนพิการและครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลคนพิการที่เข้าร่วมในโครงการของแต่ละพื้นที่ และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ (อปท./อบต.)หรือเครือข่าย นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์เพื่อบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จัดขึ้นในจังหวัดต่างๆ รวมทั้งที่จัดขึ้นในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารในรูปของรายงาน (Documentary analysis) ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกอาชีพจากทุกจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการนี้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของโครงการกับเป้าหมายในการทำงานของเครือข่าย

ส่วนที่ 3

สรุปกิจกรรมพัฒนาอาชีพคนพิการที่ดำเนินการใน 5 จังหวัด*
(นครปฐม พะเยา พัทลุง ขอนแก่น กาญจนบุรี)

* ข้อมูลจาก : รายงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ปี 2549 สำนักงานส่งเสริมพิทักษ์คนพิการ (สท.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) 2549

กิจกรรมพัฒนาอาชีพคนพิการ

ในส่วนนี้ นำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาอาชีพสำหรับคนพิการ ที่ได้ดำเนินการมาใน 5 จังหวัด คือ นครปฐม พะเยา พัทลุง ขอนแก่น และกาญจนบุรี (provincial profile) ข้อมูลทั้งหมดที่นำเสนอในส่วนนี้ได้มาจากรายงานที่จัดทำโดยแต่ละจังหวัด โดยมีประเด็นหลักที่ใช้เป็นแนวทางร่วมกัน ในการรายงานคือ เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ทำ การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข โดยมีข้อมูลกลุ่มอาชีพที่ดำเนินการของแต่ละจังหวัด ดังนี้

จังหวัด	กลุ่มอาชีพ	ลักษณะความพิการ
นครปฐม	1. กรอบรูปวิทยาศาสตร์	พิการทางการเคลื่อนไหว
	2. คริสตัลและลูกปัด	
	3. ดินหอมมะลิ	
	4. โครเชท์และครอสติช	
	5. เทียนเจล	
	6. เปเปอร์มาเช่	
	7. ศิลปะจากแผ่นยาง	
กาญจนบุรี	1. เลี้ยงไก่	พิการทางสติปัญญา
	2. เลี้ยงเป็ด	หรือพิการรุนแรง
	3. เลี้ยงหมู	
	4. เลี้ยงวัว	
พะเยา	1. เย็บปักประดิษฐ์	พิการทางการเคลื่อนไหว
	2. จักสาน	
	3. เย็บผ้า	
	4. ไม้กวาดดอกหญ้า	
	5. เพาะเห็ด	
	6. ซ่อมมือถือ	
ขอนแก่น	1. เลี้ยงวัว	พิการทางสติปัญญา และ
	2. เลี้ยงหมูป่า	พิการทางการเคลื่อนไหว
พัทลุง	1. เลี้ยงหมู	พิการทางการเคลื่อนไหว
	2. เลี้ยงเป็ด	
	3. เลี้ยงแพะ	

นครปฐม: โครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง

เริ่มโครงการ: 2546 (เริ่มจากแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2549)

กลุ่มกรอบรูปวิทยาศาสตร์: อบต.บางพระ อำเภอนครชัยศรี

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ส่งเสริมกิจกรรมของคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง
- Ø ผู้พิการสามารถผลิตผลงาน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
- Ø รวมกลุ่มกันทำงาน เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าให้ดียิ่งขึ้น
- Ø ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นงานที่ลงทุนน้อย ได้เงินคืนเร็ว สมาชิกมีใจรัก มีประสบการณ์ มีตลาดรองรับ วัสดุหาง่าย และมีแหล่งวัตถุดิบ

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø คัดเลือกพื้นที่ก่อตั้งกลุ่ม : ศาลาประชาคม หมู่2 อำเภอบางพระ
- Ø คัดเลือกสมาชิกกลุ่ม : สมัครใจ ใจรัก สร้างสรรค์จินตนาการ อดทน รับผิดชอบ มีพื้นฐานด้านการทำกรอบรูป
- Ø คัดเลือกผู้นำกลุ่ม : ดูผลงาน รับผิดชอบ น่าเชื่อถือ สุจริตโปร่งใส การบริหารจัดการ การระดมทุน (โดยใช้การออกเสียงข้างมาก)
- Ø ลงทุนในลักษณะหุ้นส่วนคนละ 500 บาท เพื่อตั้งเป็นกองทุน
- Ø อยู่พื้นที่ใกล้กัน
- Ø มีการถ่ายทอดความรู้ ขยายไปยังกลุ่มที่สนใจ และจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ สร้างรายได้
- Ø คนปกติต้องให้ความช่วยเหลือในการซื้อวัตถุดิบ
- Ø แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของสมาชิกที่มีประสบการณ์ และผ่านงานมาแล้ว 3 เดือน
- Ø เลขากลุ่มทำหน้าที่ตรวจสอบชิ้นงาน
- Ø มีการวางแผนประชุมกลุ่มเพื่อตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์
- Ø มีการประสานงานกับ อบต. / กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ / จังหวัด / พบปะกับสมาชิกกลุ่มเป้าหมายที่บ้านพักเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย / ดำเนินการผ่านสื่อต่างๆ

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ขาดแคลนงบประมาณ
- Ø การเดินทาง / การนำสินค้าออกสู่ตลาดยังต้องพึ่งพาคนปกติ
- Ø สมาชิกจำนวนจำกัด / การรวบรวมทุนทำได้น้อย
- Ø หางบประมาณสนับสนุนจากผู้ให้ความช่วยเหลือ / แหล่งทุน
- Ø พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø สมาชิกระดมความคิดร่วมกันในการแสวงหารูปแบบการทำกรอบรูปใหม่ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัย สามารถแข่งขันได้ในท้องตลาด
- Ø สมาชิกได้เสนอความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมกัน ติชม และวิจารณ์ร่วมกัน
- Ø เลขากลุ่มรับผิดชอบในการควบคุมบัญชีรายรับ – จ่าย
- Ø ผู้นำกลุ่มระดมเงินทุน และขอความสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในรูปของเงินทุน คำแนะนำ การจัดตั้งกลุ่ม
- Ø หากมีกำไร ผู้นำจะดำเนินการหักค่าใช้จ่ายไว้เป็นทุนต่อไป ที่เหลือจึงนำมาจัดสรรตามสัดส่วนของหุ้นต่อไป
- Ø สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ประโยชน์จากการเก็บออม การรู้จักใช้จ่ายอย่างพอเพียง

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø กรอบรูปวิทยาศาสตร์ เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำด้วยมือ ด้วยความประณีต
- Ø ผู้ผลิต : กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้นมา ประกอบด้วยผู้พิการ
- Ø บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง : วิทยากรผู้ให้ความรู้ในการทำกรอบรูป / ผู้นำกลุ่ม / ผู้นำในระดับหมู่บ้าน / อบต. / จังหวัด / ประชาชน
- Ø สถานที่ผลิต : บริเวณที่พักอาศัยของกลุ่มผู้นำอาชีพ / ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน

การตลาด :

- Ø สำรวจความต้องการของตลาด เพื่อให้ทราบแนวโน้มความต้องการ
- Ø สำรวจรูปแบบ และลวดลายแปลกใหม่ ทันสมัย
- Ø ควรกำหนดให้มีกิจกรรมการอบรมความรู้ด้านการตลาด
- Ø การอำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้สมาชิก
- Ø ปรึกษาหารือร่วมกันในการคำนวณต้นทุนการผลิต และการกำหนดราคาสินค้า
- Ø หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ควบคุมคุณภาพของชิ้นงาน
- Ø การส่งเสริมด้านการตลาดใช้วิธีประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งควรติดข้อความไว้ที่หลังผลิตภัณฑ์ว่า “กลุ่มผลิตภัณฑ์คนพิการจาก ต.บางพระ” ในการประชาสัมพันธ์

กลุ่มคริสตัลและลูกปัด : อบต.นครปฐม อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการทดลองว่างานด้านคริสตัลมีความยากง่ายเพียงใด เกินความสามารถ และจะขายได้หรือไม่
- Ø เป็นการเพิ่มรายได้

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø สอบถามความต้องการของคนพิการ / ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ อบต. / เขียนโครงการของบประมาณสนับสนุน
- Ø แต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม ติดตามผลการดำเนินงาน
- Ø สมาชิกกลุ่มเป็นคนพิการอยู่ในพื้นที่นั้น และมีพื้นที่สำหรับดำเนินการพอสมควร
- Ø ปัจจุบันมีสมาชิก 15 คน เป็นคนพิการ 6 คน คนปกติ 9 คน
- Ø คุณสมบัติของสมาชิก : มีเวลาว่างที่จะมาทำอาชีพเสริม สนใจ อดทน เสียสละ
- Ø ผู้นำกลุ่ม : มีความสามารถในการพากลุ่มไปสู่เป้าหมาย มีความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานด้านคนพิการ ความสามารถในการหาตลาด และแหล่งเงินทุนมาสมทบ
- Ø แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของสมาชิก และเวลาว่างของแต่ละคน
- Ø มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนศักยภาพ โดยของบประมาณการฝึกอบรมจาก อบต.นครปฐม
- Ø จัดหาแหล่งเงินทุนในการซื้อวัสดุ
- Ø จัดประชุมกลุ่ม ระดมความคิดของสมาชิก และจัดหาวิทยากรฝึกอบรมให้
- Ø ประสานงานกับ อบต.นครปฐมในการจัดตั้งกลุ่ม และงบประมาณ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานในการจัดหาวิทยากร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงาน พมจ.นครปฐม

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø รูปแบบของสินค้าที่ผลิตไม่สามารถจำหน่ายได้ วัตถุดิบมีราคาแพง ต้นทุนสูง ช่องทางการจำหน่าย
- Ø แนวทางแก้ไข คือการพัฒนารูปแบบการผลิต หาวัตถุดิบอื่นมาทดแทน ประสานงานที่เกี่ยวข้อง
- Ø ให้มีงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ
- Ø มีสถานที่ให้คนพิการไปจำหน่ายสินค้า
- Ø เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้า
- Ø ส่งเสริมคนพิการให้เป็นวิทยากร

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ประชุมกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ประชาสัมพันธ์ข่าวสารใหม่ๆ เชิญวิทยากรมาเป็นผู้อบรม
- Ø การจำหน่ายสินค้าใดๆ มีการปันผลกำไรเข้ากลุ่ม 2% เพื่อเก็บไว้ใช้บริหารจัดการกลุ่ม ค่าใช้จ่ายต่างๆ
- Ø รูปแบบคณะกรรมการของกลุ่ม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม แต่งตั้งคณะกรรมการ ติดตามประเมินผล

- Ø เหรัญญิก จัดทำบัญชีรายรับ – จ่าย
- Ø มีการระดมทุน แต่ไม่มีการขอจากสมาชิก เป็นการใช้เงินปันผลที่ได้เข้ามาเป็นเงินในการซื้อวัตถุดิบบางอย่างที่เห็นสมควร บางส่วนได้งบประมาณของ อบต.นครปฐม และหน่วยงานอื่น

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø การรวมกลุ่มอาชีพทำคริสตัลเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับต่างๆ
- Ø สถานที่ตั้ง : 3 หมู่ 6 ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- Ø กลุ่มผู้ผลิต : คือกลุ่มคนพิการที่รวมกันกับคนปกติ มีจำนวนสมาชิก 15 คน เจ้าหน้าที่จาก อบต. 1 คน
- Ø สถานที่จำหน่ายสินค้า : เมืองทองธานี ตลาดนัด
- Ø ผลิตภัณฑ์ : ทำด้วยมือ เป็นงานที่ใช้ความประณีต ละเอียดและใช้ระยะเวลาในการผลิตประมาณ 1 – 3 ชั่วโมง

การตลาด :

- Ø สมาชิกช่วยกันมองหาจุดที่จะให้สินค้าของคนพิการไปวางจำหน่าย
- Ø เจ้าหน้าที่ของ อบต. ช่วยผลักดันให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้า
- Ø ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน และสำนักงาน พมจ.นครปฐม ให้การสนับสนุนในการติดต่อสถานที่จำหน่าย
- Ø มีการสำรวจตลาดโดยทั่วไป
- Ø เพิ่มคุณค่าของสินค้าใช้วิธีขอความอนุเคราะห์จาก อบต.ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางอินเตอร์เนต แผ่นพับ หนังสือพิมพ์

กลุ่มดินหอมมะลิ : หมู่ 4 อบต.นครปฐม อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø สมาชิกมีใจรักในอาชีพนี้ มีคนเพียงส่วนน้อยที่สามารถจะทำอาชีพนี้ได้
- Ø เป็นงานที่มีความประณีต อดทน เป็นอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้เวลาว่างในการประกอบอาชีพ

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø มีสมาชิกกลุ่มส่วนหนึ่งเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพที่จัดขึ้นโดย อบต. และมาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ เกิดการรวมกลุ่มเป็นการแบ่งเบาภาระครอบครัว
- Ø คัดเลือกสมาชิกจากคนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อประสานงานกันได้สะดวก
- Ø คุณสมบัติเฉพาะตัว : ไม่พิการมือและสายตา ใจรัก อดทน ต้องการมีรายได้ มีอาชีพเสริม ไม่ต้องการเป็นภาระของครอบครัว เดินทางสะดวก สามารถติดต่อได้ง่าย

- Ø ผู้นำกลุ่ม : มีความสามารถ แบ่งชิ้นงานได้ ติดต่อประสานงานเพื่อนำสินค้าออกสู่ตลาด ช่วยเหลือสมาชิก และสามารถให้คำปรึกษา
- Ø แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน โดยหัวหน้ากลุ่มเป็นคนพิจารณา
- Ø สมาชิกกลุ่มมีความยินดีที่จะรับสมาชิกใหม่ที่อยากเรียนรู้อาชีพนี้ จึงพยายามขยายกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มใหญ่ขึ้น มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้น
- Ø แสวงหาตลาด พัฒนาความรู้ เข้าร่วมการอบรมและถ่ายทอดให้กับสมาชิกในภายหลัง
- Ø ประสานงานกับ สำนักงาน พมจ. อบต. สทก. ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อสถานที่ขาย นำสินค้าออกไปสู่ตลาด
- Ø ภาครัฐให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้เพื่อการฝึกฝนรูปแบบใหม่ๆ
- Ø สมาชิกกลุ่มช่วยกันคิด ตัดสินใจ แบ่งงานกันทำ หาเงินทุนให้สมาชิกก่อนเมื่อขายสินค้าได้ แล้วจึงหักเงินทุนคืน

<u>ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข</u> :

- Ø ขาดผู้ให้ความสนับสนุน ขาดแคลนอุปกรณ์ในการเรียน และอุปกรณ์มีราคาค่อนข้างแพง
- Ø จำนวนสมาชิกมีไม่มากนัก และตลาดมีจำกัด
- Ø แก้ไขโดยหาแหล่งเงินทุนในการฝึกอาชีพ สนับสนุนการฝึกอบรม
- Ø สนับสนุนบุคลากรทางวิชาการเพื่อสอนการทำดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- Ø ต้องมีผู้ประสานงานในการติดต่อด้านตลาด

<u>การบริหารจัดการกลุ่ม</u> :

- Ø ให้คำปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน มีการพัฒนารูปแบบต่างๆ
- Ø อบรมให้กับสมาชิกเพื่อให้เกิดการขยายตัวของกลุ่ม
- Ø แบ่งหน้าที่ แบ่งชิ้นงานไปทำที่บ้านพัก นำมาส่งที่ประธานกลุ่มเพื่อนำสินค้าออกไปจำหน่าย โดยหักรายได้ร้อยละ 10 และหักอีกร้อยละ 3 เพื่อให้เป็นเงินยืมในการลงทุนให้กับสมาชิกกลุ่มที่ไม่มีเงินทุน หรือเป็นสมาชิกใหม่
- Ø กลุ่มยังไม่มีการทำบัญชีงบดุลอย่างชัดเจน
- Ø เริ่มแรกได้รับเงินทุนจาก อบต. เพื่อฝึกอบรม และจัดซื้ออุปกรณ์
- Ø หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ สนับสนุนการฝึกอบรม มีการต่อยอดงานและติดตามผลงาน
- Ø ยอดการจำหน่ายสินค้าถูกหักเข้ากลุ่มไว้ร้อยละ 3 ของยอดขาย ทำให้กลุ่มมีเงินทุนให้กับสมาชิกเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน
- Ø จัดตั้งเงินกองทุนเอาไว้เป็นสวัสดิการ

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- งานดินหอมมะลิ เป็นงานปั้นดินหอมมะลิให้เป็นรูปต่างๆตามที่ตลาดต้องการ
- สามารถผลิตได้อย่างต่อเนื่อง
- จำหน่ายเมื่อมีตลาดเปิด คือ งานเทศกาลต่างๆ และสินค้า OTOP

การตลาด :

- ยังไม่มีการกำหนดแนวทางการสำรวจตลาดเป้าหมาย ตลาดเก่า ตลาดใหม่
- ไม่มีการอบรมความรู้ด้านการตลาด หรืออำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้กับสมาชิก
- มีการกำหนดราคาสินค้า
- สินค้าจะได้รับการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานจากหัวหน้ากลุ่ม
- ท้องถิ่นสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและการออกแบบสินค้า / ผลิตภัณฑ์ / บรรจุภัณฑ์จากภาพยนตร์ต้นแบบ หรือซื้อของจริงมาเลียนแบบ เข้าร่วมการอบรม

กลุ่มถักโครเชท์ และครอสติส : อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- การรวมกลุ่มเกิดจากความถนัด ความเหมาะสม สร้างรายได้ ตลาดต้องการ
- คนให้ความสนใจมาก ฝึกความอดทน เกิดสมาธิ มีความเพลิดเพลิน ทำได้ทุกเวลา

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- สมาชิกไม่สามารถไปประกอบอาชีพกับบุคคลได้ เพราะไม่มีทุน
- ต้องรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีวิทยากรให้ความรู้ มีรายได้ คนพิการออกสู่สังคมได้ มีความภาคภูมิใจ
- ตั้งกรรมการกลุ่ม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ
- ทำงานให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด เตรียมงาน หัวหน้ากลุ่มลงทุนซื้อวัตถุดิบ แสวงหาลายใหม่ๆ
- ประสานงาน

  สำนักงาน พมจ. : ขอสนับสนุนทุนเริ่มต้นในการรวมกลุ่ม ในการบริหารจัดการ

  อบต. : สนับสนุนเรื่องการเดินทาง ประสานเรื่องทุนขอซื้อวัสดุ เพื่อเพิ่มทักษะฝึกอาชีพ และบริการในการคมนาคม

  สำนักส่งเสริม : จัดหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า

  ผู้ใหญ่บ้าน : ช่วยประชาสัมพันธ์ จัดประชุมที่ศาลาประชาคม
- การมีส่วนร่วมของกลุ่ม มีความสามัคคี พูดคุยแลกเปลี่ยน ผู้นำให้คำแนะนำเรื่องอาชีพและตลาด

- Ø ปัจจัยในการเลือกอาชีพคือ สมาชิกมีความชอบและความถนัด เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สะดวกสบาย อิสระ นำความรู้ที่มีอยู่แล้วมาพัฒนา มีตลาดรองรับ

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ไม่มีพาหนะในการขนส่ง ไม่มีค่ารถ ค่าเดินทาง ขาดแคลนทุน
- Ø สถานที่ค้าขาย / ดำเนินงาน สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ การขาดทุน
- Ø แก้ไขโดย ขอรับการสนับสนุนด้านเงินทุน และหาตลาดรองรับ

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø ต้องมีอุปกรณ์ในการทำอาชีพ มีแบบ ศึกษาแบบ
- Ø แบ่งความรับผิดชอบ ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนความคิด
- Ø การบริหารจัดการกลุ่ม ดำเนินการตามความถนัด หัวหน้ากลุ่มอำนวยความสะดวกในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ติดต่อด้านการตลาด ประสานงานทั่วไป
- Ø เลขากลุ่มทำบัญชีรายรับ – จ่าย แบ่งกำไร 2% เข้ากลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกลุ่ม
- Ø ประธานกลุ่มเป็นแกนนำในการออม

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø โครเชท์และครอสติส เป็นงานฝีมือที่มีความประณีต ใช้ระยะเวลาในการทำนาน มีความละเอียดมาก ใช้ความอดทน สมาธิ ความถนัด ความรู้ที่เคยมีมา การฝึกอบรม

การตลาด :

- Ø ผู้นำกลุ่มเป็นผู้สำรวจตลาด กำหนดราคาสินค้าซึ่งจะเป็นไปตามขนาดและความประณีตของชิ้นงาน
- Ø หัวหน้ากลุ่มตรวจดูความประณีตของเส้นด้าย
- Ø มีสติกเกอร์ติดที่ชิ้นงานว่า “ศูนย์รวมอาชีพคนพิการจังหวัดนครปฐม”
- Ø มีการติดตามงานผ่านทางเว็บไซท์ ติดตามความก้าวหน้า และความทันสมัยของงาน

กลุ่มเทียนเจล : หมู่ 6 อบต.นครปฐม อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการมีรายได้ เทียนเจลเป็นงานที่ทำง่าย ลงทุนน้อย ได้ผลงานเป็นจำนวนมาก

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø กลุ่มคนพิการมีความต้องการร่วมกันในการช่วยเหลือตนเอง มีรายได้พิเศษ ไม่เป็นภาระของครอบครัว ฝึกตัวเองให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชน
- Ø คัดเลือกพื้นที่ที่สะดวกแก่การเดินทาง หาซื้อง่าย เป็นแหล่งที่มีการจัดจำหน่ายสินค้า OTOP

- Ø คัดเลือกสมาชิก : ผู้พิการด้านการเคลื่อนไหวที่มีระดับความพิการไม่รุนแรง ช่วยเหลือตัวเองได้ คนปกติเลือกคนที่มีรายได้น้อยหรือคนที่อยากมีรายได้เพิ่ม สมาชิกมีความรับผิดชอบ ตรงเวลา ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว กระตือรือร้น
- Ø ผู้นำกลุ่ม : ไม่เอาเปรียบ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ
- Ø ความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม : มนุษย์สัมพันธ์ดี เป็นที่รู้จักและเชื่อถือ มีประสบการณ์ในการทำงาน ทำงานเรียบร้อย รับผิดชอบ ช่วยกันออกแบบและคิดลายใหม่ๆให้เกิดความแตกต่าง ช่วยกันหาวัสดุในการผลิต
- Ø มีการจัดประชุมเพื่อทราบถึงอุปสรรคและปัญหาต่างๆ
- Ø แนะนำสินค้าว่าใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง เป็นงานที่เพิ่มรายได้ให้ตนเองและครอบครัว คุณภาพงานอยู่ในระดับใด การเก็บรักษาควรทำอย่างไร

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ไม่มีพาหนะเป็นของตนเอง ทำให้การขนส่งสินค้าล่าช้า
- Ø แก้ปัญหาด้วยการจ้างวานเพื่อนบ้านให้ไปส่ง โดยมีค่าตอบแทนเล็กน้อย

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø ประธาน : ติดต่อประสานหาสถานที่วางขาย ร่วมหาทุนในการลงทุน
- Ø หัวหน้ากลุ่มทำบัญชี
- Ø สมาชิก : ผลิตสินค้า แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัด ช่วยหาทุน
- Ø เมื่อมีรายได้เกิดขึ้น มีการหักเงินส่วนที่เป็นกำไรแบ่งให้สมาชิกกลุ่ม อีกส่วนไว้เป็นทุนในการผลิต
- Ø แบ่งปันเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตให้สมาชิกคนละ 1 ชุด ไปดูแลกันเอง
- Ø ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด เป็นสินค้าที่เริ่มผลิตได้ไม่นาน

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø สถานที่ตั้ง : หมู่บ้านทุ่งเผาเต่า เลขที่ 3 หมู่ 6 ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- Ø เทียนเจล เป็นการนำทรายสีต่างๆวางในแก้วตามลวดลายที่ต้องการ จัดวางด้วยดอกไม้ หอยสี
- Ø นำเทียนที่ตั้งไฟจนละลายไปเทลงแก้วที่เตรียมไว้ พักจนกว่าจะเย็น นำพลาสติกคลุมปากแก้ว ใส่ห่อ พร้อมวางขาย
- Ø ผลิตสินค้าแต่ละครั้งใช้เวลา 10 – 15 วัน สามารถผลิตได้วันละประมาณ 10 แก้ว/คน (แก้วเล็ก) 5 แก้ว/คน (แก้วใหญ่) มีการตรวจสอบคุณภาพของอุปกรณ์

การตลาด :

- Ø ติดตามผลการจำหน่ายโดยดูจากยอดการขาย ว่ามียอดค้างจำหน่าย หรือเพียงพอกับความต้องการ หรือมากจนเกินความจำเป็น

- Ø งบประมาณดำเนินการไม่เพียงพอกับความต้องการ บางกลุ่มไม่มีทุนก็ไม่สามารถผลิตสินค้าออกมาได้
- Ø ขายไม่หมดจะเกิดภาวการณ์ขาดทุนตามมา ทุนในการผลิตสินค้าครั้งต่อไปต้องระงับ
- Ø หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงาน พมจ.นครปฐม ช่วยนำเสนอสินค้าให้ทางหน่วยงานอื่น
- Ø มีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นๆทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อสม. อบต. กลุ่มสตรี
- Ø กลุ่มอาชีพต้องการตลาดรองรับ อยากให้หน่วยงานภาครัฐ / เอกชน ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น
- Ø ปรับปรุงสินค้าให้เป็นที่รู้จักและนิยม อยากเห็นเทียนเจลวางขายบนห้างสรรพสินค้าในเขตจังหวัดนครปฐม และพื้นที่ใกล้เคียง เป็นการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น เพื่อจะได้ไม่มีคนจนในชุมชน

กลุ่มเปเปอร์มาเช่ : หมู่ 15 อบต.ห้วยขวาง อำเภอกำแพงแสน

<u>เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ</u> :

- Ø ต้องการมีรายได้ สร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง ลดภาระของครอบครัว เกิดสมาธิ ได้ทำได้คิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์

<u>กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม</u> :

- Ø ต้องการพึ่งพาตนเอง สร้างรายได้ พัฒนาสินค้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์
- Ø ดำเนินการใกล้แหล่งวัสดุ เดินทางสะดวก ใกล้แหล่งจำหน่าย
- Ø สมาชิก : คนพิการและคนปกติในชุมชน มีความพร้อม อดทน
- Ø ผู้นำกลุ่ม : มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน เสียสละ เข้มแข็ง
- Ø ประธานกลุ่มมีหน้าที่แบ่งงาน หาวัสดุ หาตลาด รองประธานทำหน้าที่ประสานงาน แบ่งหน้าที่ให้สมาชิก สมาชิกมีหน้าที่ผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ
- Ø ประสานกับ

  พัฒนาฝีมือแรงงาน : แนะนำการผลิตสินค้า

  สำนักงาน พมจ. : ของบประมาณสนับสนุน

  กลุ่มคนพิการอื่น : เพื่อนำสินค้าวางจำหน่าย

  อบต. : หาแหล่งทุน ตลาด

<u>ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข</u> :

- Ø การเดินทางไม่สะดวก แก้ไขโดยการจัดให้มีรถรับ – ส่ง
- Ø ต้องการให้ สำนักงาน พมจ.สนับสนุนแหล่งเงินทุน แนะนำผลิตภัณฑ์คุณภาพ สู่ OTOP
- Ø อยากให้หน่วยงานและองค์กรให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์การตลาด

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- หาสมาชิก หาแหล่งเงินทุน หาตลาด ดำเนินการหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำ
- แบ่งหน้าที่กันทำตามความเหมาะสม ผลประโยชน์ที่ได้รับแบ่งเท่ากัน
- พูดคุยปัญหาภายในกลุ่ม หาแนวทางแก้ไข
- ทำบัญชีรายรับ – จ่าย แบ่งปันผลประโยชน์
- สำนักงาน พมจ.สนับสนุนงบประมาณ อบต.ห้วยขวาง อบต.ทุ่งลูกนก สนับสนุนเรื่องการจัดหาตลาด รับส่งสมาชิก อำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า
- กลุ่มอาชีพ เขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจาก สำนักงาน พมจ. และ อบต. เรียนรู้การเขียนโครงการและระเบียบของทางราชการ

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- ทำกระปุกออมสินเปเปอร์มาเช่ เป็นรูปสัตว์ต่างๆ หรือสิ่งของที่สามารถนำมาเป็นแบบได้
- สมาชิกกลุ่มและครอบครัวให้การสนับสนุน
- แหล่งผลิต : บ้านของสมาชิกทุกคน ใช้เวลาในการผลิตประมาณ 15 วัน ผลิตได้ 2 ครั้ง / เดือน ครั้งละ 50 ชิ้น

การตลาด :

- สินค้าที่ผลิตได้ นำไปส่งที่ตลาดหรือศูนย์อาชีพคนพิการ กลุ่มอื่นๆ หรือพ่อค้าคนกลาง
- ผู้ซื้อเป็นบุคคลทั่วไปที่เข้ามาเที่ยวจังหวัดนครปฐม
- ตั้งราคาสินค้าโดยรวมค่าวัสดุ ค่าแรง ค่าขนส่งเข้าด้วยกัน
- ติดต่อ / ประสาน สำนักงาน พมจ. สถาบันฝีมือแรงงานในการพัฒนาคุณ ภาพผลิตภัณฑ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพ
- การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ให้ดูสวยงาม ร่วมสมัย ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ลดต้นทุนการผลิตโดยใช้วัสดุที่มีอยู่
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การตลาด หาทุนในการผลิต หาสมาชิกเพิ่ม เพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์จำหน่ายสินค้า กำหนดราคา ประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก

กลุ่มงานศิลปะจากแผ่นยาง : หมู่ 4 อบต.ห้วยขวาง อำเภอกำแพงแสน

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- เป็นการช่วยเหลือคนพิการให้มีรายได้ ไม่เป็นภาระครอบครัว

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- ประธานกลุ่มฝึกด้วยตัวเอง โดยซื้ออุปกรณ์แผ่นยางมาตัดเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เริ่มถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ไปยังคนพิการในพื้นที่
- มีการขยายขอบเขตเป็นการรวมกลุ่มอาชีพ สมาชิกมีคนพิการ 4 คน และผู้ช่วยเหลือคนพิการ
- อยู่ในพื้นที่จะได้ง่ายต่อการติดต่อ
- ผู้นำกลุ่มอาชีพ คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำแผ่นยาง แลมีความชำนาญ ต้องการพัฒนาตนเอง
- ประธาน : รับผิดชอบดูแลฝึกสอน กระจายงานที่รับมา หาตลาด ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ จัดแบ่งรายได้ให้สมาชิกกลุ่มตามจำนวนชิ้นงาน และเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านการตลาดปีละประมาณ 2 – 3 ครั้ง
- การประสานงาน

  ศูนย์รวมอาชีพจังหวัดนครปฐม : การจำหน่ายสินค้า และการตลาด

  สำนักงานจัดหางาน : เป็นวิทยากรอบรมศิลปะแผ่นยาง

  สำนักงานพัฒนาสังคม : เข้าอบรมเรื่องการส่งเสริมอาชีพ

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- ขาดเงินลงทุน ผลิตสินค้าแต่จำหน่ายไม่ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้
- สมาชิกลุ่มเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่า
- หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นควรช่วยเหลือทุนประกอบอาชีพ
- หน่วยงานราชการควรหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- ประชุมกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง
- ขั้นตอนการปฏิบัติงาน : ไปรับแผ่นยางจากกลุ่มแม่บ้าน อำเภอกำแพงแสน แบ่งงานให้แต่ละคนไปรับผิดชอบตามขั้นตอน จำหน่ายไปตามสถานที่ต่างๆ จัดสรรทรัพยากร แบ่งปันสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- ศิลปะแผ่นยางรูปสัตว์ สามารถใช้ประโยชน์ติดโชว์ตามผนังห้อง ทำเป็นตัวพยัญชนะ ABC เป็นตัวอักษรแสดงข้อความสั้นๆ
- ประธานจะนำไปจำหน่ายเดือนละ 1 ครั้ง ไปขายที่โรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง

- Ø วาดแบบ ตัดตามแบบ บรรจุลงถุงพลาสติก สามารถทำได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที

<u>การตลาด</u> :

- Ø ตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ : อำเภอเมือง โรงเรียน สถานที่อื่นๆ
- Ø อบรมความรู้ด้านการตลาด อำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้กับสมาชิก
- Ø กำหนดราคาขายให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ พิจารณาจากทุนเป็นสำคัญ
- Ø ตรวจสอบด้วยตนเองก่อนจำหน่าย
- Ø ไม่มีการพัฒนาและการออกแบบสินค้า/ผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์/ไม่มีแบรนด์ของสินค้า/สลาก

พะเยา : โครงการขยายโอกาสทางอาชีพ ส่งเสริมอาชีพอิสระในกลุ่มคนพิการ หลากหลายอาชีพ เช่น เย็บปักประดิษฐ์ จักสาน เย็บผ้า ไม้กวาดดอกหญ้า เพาะเห็ด ซ่อมมือถือ

เริ่มโครงการ : 2547

กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์: ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ไม่ต้องเป็นภาระ ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ มีทักษะ
- Ø ลดความเครียด สร้างสังคมใหม่นอกบ้าน

กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø คัดเลือกพื้นที่ รวมกลุ่มที่ร้านขายของชำ
- Ø กลุ่มเป้าหมาย : มีความสนใจ อดทน ไม่ต้องการเป็นภาระ
- Ø กลุ่มผู้นำกลุ่ม : สามารถ/พึ่งผู้อื่น/มีความพร้อม

การเตรียมความพร้อม :

- Ø การรวมกลุ่มสมาชิกช่วยกันแสดงความคิดเห็น รับผิดชอบ แบ่งบทบาทตามความถนัด
- Ø งานที่ผลิตมีเอกลักษณ์/ตลาดต้องการ/ภาครัฐช่วยสนับสนุน
- Ø จุดอ่อน : การเคลื่อนไหวล่าบาก พี่น้องไม่เข้าใจ มีปมด้อย
- Ø จุดแข็ง : ผู้ทำกล้าตัดสินใจ สมาชิกเชื่อถือ การบริหารจัดการดี ผลิตภัณฑ์สวยงาม ราคาถูก สามารถจำหน่ายได้ที่ OTOP

ปัญหาอุปสรรคของการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø ขาดการประสานงาน การติดต่อสื่อสารไม่สม่ำเสมอ
- Ø ญาติพี่น้อง ครอบครัวไม่เข้าใจ ต้องเอางานกลับมาทำบ้าน
- Ø ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภายนอก ควรต้องสนับสนุนด้านการตลาดที่แน่นอน

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø ทำบัญชีรับ – จ่าย / แบ่งงาน / แบ่งปันผลประโยชน์
- Ø รวมกลุ่มอย่างต่อเนื่องให้เกิดงาน เกิดรายได้
- Ø สมาชิกพบปะแลกเปลี่ยนความคิด เชื่อมโยงไปยังกลุ่มอื่นๆ
- Ø เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- Ø มีการระดมทุนโดยขอจากสำนักงาน พมจ.
- Ø หักเงินผลกำไร 10% เข้ากลุ่มเป็นทุนหมุนเวียน
- Ø แบ่งผลประโยชน์ให้สมาชิกโดยจ่ายเป็นชิ้นงาน

- Ø จุดอ่อน : - หลายองค์กรไม่ให้ความสนใจในการให้ทุน
  - ขาดการพัฒนาลายผ้าใหม่ๆจากภายนอก
  - สมาชิกมีความรู้และทักษะต่างกันมาก
- Ø จุดแข็ง : - ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก / มีทุนเพิ่ม
  - สมาชิกพึงพอใจในการบริหารที่เป็นธรรม

<u>ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ</u> :

- Ø มีความรู้ด้านการประดิษฐ์ ปักผ้า อุปกรณ์ที่ใช้
- Ø สถานที่ผลิต : ที่บ้านและที่ตั้งของกลุ่ม ที่จำหน่าย : OTOP
- Ø ผลิตสินค้าได้ตลอดปี ใช้เวลาว่างผลิตสินค้า
- Ø จุดอ่อน : ต้นทุนสูง การแข่งขันตลาดสูง ผลิตไม่ทัน
- Ø จุดแข็ง: เป็นการประกอบอาชีพรูปแบบใหม่ สินค้าได้รับการตอบรับดี ภาครัฐช่วยสนับสนุน ผู้พิการมีศักยภาพผลิตงานได้

<u>การตลาด</u> :

- Ø รักษาตลาด**เดิม** สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เปิดตลาด**ใหม่** ตลาดเป้าหมายมีการสำรวจความต้องการลายใหม่
- Ø เจ้าหน้าที่สำนักงาน พมจ. ให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาด/ผลิตภัณฑ์
- Ø ออกงานแสดงสินค้าในที่ต่างๆ ภาคเอกชนช่วยขนย้ายสินค้า
- Ø แลกเปลี่ยน/ ศึกษารูปแบบการผลิตจากกลุ่มอื่นๆ
- Ø ใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาดโดย internet / วิทยุ / เร่ขาย
- Ø มีการพัฒนาออกแบบสินค้า ติด brand 'หนองหล่ม'
- Ø จุดอ่อน : ต้นทุนผลิตสูง แข่งราคาโรงงานไม่ได้ ปัญหาการประสานงานกับลูกค้า / การเดินทาง ขาดความรู้ ทักษะในการโฆษณา
- Ø จุดแข็ง : สามารถขยายฐานลูกค้า เพิ่มปริมาณ ขยายผลิตภัณฑ์ นำสินค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP สมาชิกได้ศึกษาดูงานตามสถานที่ออกร้าน
- Ø ต้องการหน่วยราชการ / เอกชน / บุคคล ให้ความรู้ด้านการตลาด หาตลาดใหม่ และประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

<u>การติดตามประเมินผล</u> :

- Ø ประเมินเรื่องรายได้ / ผลงาน / การอยู่รวมกัน / การมีส่วนร่วม
- Ø สมาชิกเป็นผู้ประเมิน / ให้ข้อคิดเห็นกันเอง
- Ø ติดตามผลอาทิตย์ละ 1 – 2 ครั้ง

- Ø จุดอ่อน : การเคลื่อนไหวผู้พิการ / ไม่ให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มให้ความคิดเห็น / ไม่ให้กำลังใจ
- Ø จุดแข็ง : ทำให้เกิดการพัฒนาความคิด และผลิตภัณฑ์ เพิ่มประสบการณ์การทำงานเป็นทีม มีประสิทธิภาพ

การสร้างระบบของกลุ่ม :

- Ø สำนักงาน พมจ. สนับสนุนทุน ฝึกทักษะ ให้คำปรึกษา เยี่ยมกลุ่ม แนะนำสินค้า และนำสินค้าไปแสดงเพื่อจำหน่าย
- Ø อบต.สนับสนุนอุปกรณ์ ทุน ความรู้การเขียนโครงการ ยานพาหนะ สถานที่จัดประชุม จัดเจ้าหน้าที่เยี่ยมกลุ่ม
- Ø องค์กรเอกชน (โรตารี่) ให้อุปกรณ์ในการประกอบผลิตภัณฑ์ ชาวต่างประเทศ (แคนาดา) ให้งบประมาณในการทำงาน
- Ø องค์กรผู้พิการให้คำปรึกษา / ขอรับบริการรถโยก / ประสานงาน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø ประชาสัมพันธ์ วิทยุ ปากต่อปาก internet ออกรายการโทรทัศน์
- Ø ประชุมกลุ่มทุกอาทิตย์อย่างต่อเนื่อง
- Ø บริหารจัดการกลุ่มเข้มแข็ง
- Ø สมาชิกเข้าใจกัน เห็นใจกัน
- Ø การขยายผลควรต้อง
  - สินค้ามีคุณภาพ ตรงเวลา ผลิตต่อเนื่อง
  - นัดพบปะสมาชิกบ่อยครั้ง
  - แบ่งงานตามบทบาทถนัด
  - แบ่งปันผลประโยชน์เป็นธรรม
  - ผู้นำเข้มแข็ง
  - การบริหารงานโปร่งใส (บัญชีรับ – จ่าย)

กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า: ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ (ช่วงระยะเวลา พฤศจิกายน 2549–มกราคม 2550)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการเสริมอาชีพ รายได้ รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ
- Ø ดีกว่าต่างคนต่างทำ ที่จะขาดผู้สนับสนุนทุนประกอบอาชีพ

กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø คัดเลือกอาชีพ คัดเลือกกลุ่ม สำนักงาน พมจ.อบรมเพิ่ม ฝึกทักษะ
- Ø ผลิตไม้กวาดที่บ้านตัวเอง แล้วนำผลิตภัณฑ์มาศูนย์กลางกลุ่ม (บ้านประธาน) เพื่อสะดวกในการซื้อขาย
- Ø ผู้เป็นสมาชิกกลุ่มต้องมีทักษะพื้นฐานก่อนในการทำไม้กวาด
- Ø แบ่งบทบาท (หาไม้ไผ่ / คัดแยกดอกหญ้า / ถักลายด้าม/ ฝ่ายขาย)

การเตรียมความพร้อม :

- Ø เปิดรับสมัครผู้สนใจ คัดเลือกกรรมการ
- Ø จัดเตรียมโครงการเพื่อขอทุน ประสานงานกับกลุ่มต่างๆ
- Ø ตุลาคม 2549 – มกราคม 2550 ทำเวทีประชาคม ประสานแผนงาน พัฒนาศักยภาพ เครือข่าย ฟื้นฟูสมรรถภาพ ตรวจสุขภาพ
- Ø สำนักงาน พมจ. สนับสนุนงบประมาณ จัดตั้งกลุ่มฝึกอาชีพ
- Ø องค์กรสถาบันการเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเวทีถอดบทเรียนเพื่อดูผลการดำเนินงาน
- Ø การมีส่วนร่วมของกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มให้ความช่วยเหลือ และสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มโดยขอให้ผู้อื่นช่วย
- Ø สมาชิกต้องมีความรู้ / ทักษะ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้
- Ø จุดอ่อน : ผู้พิการมีความเคลื่อนไหวไม่เท่าเทียมกัน ขาดวัตถุดิบในการทำไม้กวาด การผลิตไม่ต่อเนื่อง (แก้ไขโดยการซื้อวัตถุดิบมากักตุนไว้)
- Ø จุดแข็ง : - สามารถหาตลาดรองรับไม้กวาดได้อย่างต่อเนื่อง
  - แยกผู้พิการออกจากกลุ่มผู้ไม่พิการ (ในอดีตสามารถลดการขัดแย้งลงได้ / หาทุนเพิ่มได้)
- Ø กรรมการต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า และสมาชิกกลุ่มเพื่อปรับปรุงสินค้าให้ได้มาตรฐานมากขึ้น

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø แบ่งบทบาท จัดประชุม วางแผนงาน หาตลาด แบ่งผลประโยชน์
- Ø กำหนดราคาสินค้า กำหนดค่าแรง หักรายได้เข้ากองทุนหมุนเวียน
- Ø ภาพรวมคือ การจัดซื้อวัตถุดิบ ผลิต จำหน่าย ทำบัญชี
- Ø การระดมทุน เริ่มจากสำนักงาน พมจ. ให้ทุนและระดมทุนจากสมาชิก
- Ø ออมเงิน (ครอบครัวละ 50 บาท) เพื่อมีทุนหมุนเวียน
- Ø จุดอ่อน : ผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐานตรงความต้องการ ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงสินค้า แต่ได้เรียนรู้ขึ้น

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- เรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุน
- เรียนรู้ที่จะพัฒนาอาชีพ วางขั้นตอนในการผลิตเป็นระบบ
- จุดอ่อน : มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว แต่จะสามารถทุ่มเทกับงานได้มาก
- จุดแข็ง : สามารถนำสินค้าออกจำหน่าย มีรายได้เลี้ยงตัว

การตลาด :

- มีตลาดเก่า แต่ขาดการขยายไปตลาดใหม่ๆ ขาดทักษะของตลาด
- มีการอบรมความรู้ด้านการตลาดให้กับสมาชิก เพราะยังขาดความรู้เรื่องการตลาด ต้องการหาแหล่งจำหน่าย
- มีการกำหนดราคา ควบคุมมาตรฐาน ส่งเสริมการขายรูปแบบต่างๆ
- มีความพยายามพัฒนาสินค้าโดยปรับปรุงลวดลายต่างๆ

การติดตามประเมินผล :

- ใช้สมาชิกติดตามดูแลสินค้าของกลุ่ม ประชุม
- สมาชิกตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ผลงาน เจ้าหน้าที่ช่วยเสริมทักษะ
- มีปัญหาอุปสรรคในการดูแลวัสดุ และการขาดแคลนวัสดุ
- จุดอ่อน : เนื่องจากผู้พิการมีลักษณะความพิการต่างกัน ส่งผลให้คุณภาพสินค้าแตกต่างกัน แต่ผลการติดตามประเมินงาน ทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพ
- มีข้อเสนอแนะให้มีการพึ่งพาภายในกลุ่มกันเองก่อนจะขอพึ่งพาจากภายนอก

ระบบการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ. ให้การสนับสนุนงบประมาณ เพิ่มทักษะ
- องค์การอบต.ช่วยทำแผนงานโครงการขอทุนต่างๆ แต่ไม่เคยได้รับงบประมาณเลย และผู้บริหาร อบต.มีความขัดแย้งกันเอง
- สาธารณสุขช่วยดูแลติดตามสุขภาพ / ฟื้นฟูสมรรถภาพ
- ศูนย์พัฒนาสังคม สนับสนุนการจัดเวทีสัมมนาประชาคมให้การสนับสนุนจัดเวทีติดตามประเมินผล
- สถาบันการเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาสนับสนุนเครื่องมือ ทักษะ เทคนิคในการติดตามประเมินผล
- องค์กรคนพิการให้การสนับสนุนด้านคำแนะนำ / ปรึกษา
- ข้อเสนอ : องค์กรควรให้การสนับสนุนด้านสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือจัดเป็นกองทุน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø ตั้งกรรมการตัวแทนของหมู่บ้านมารับรู้และมีส่วนร่วม
- Ø มีการประชุมกลุ่มเพื่อขยายไปให้มีกลุ่มอาชีพอื่นๆด้วย
- Ø การต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกันคิด ตัดสินใจ ประเมินผล ตรวจสอบ
- Ø ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการตลาด และผลิตให้ทันตามระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง
- Ø ควรมีการขยายกลุ่มผู้พิการไปทั้งระดับอำเภอ จังหวัด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ควรมีการระดมทุนเพื่อเป็นกองทุนสวัสดิการโดยมีเงินสมทบครอบครัวละ 50 บาท

กลุ่มเพาะเห็ด: ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว (มีสมาชิก 7 คน)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø พื้นที่เหมาะสม ทรัพยากรหาง่าย ผู้พิการทำได้ มีตลาดรองรับ
- Ø ผู้พิการอยากมีอาชีพ มีรายได้ เป็นอิสระแก่ตน
- Ø รวมกลุ่มเพื่อง่ายต่อการของบประมาณสนับสนุน
- Ø การส่งเสริมอาชีพทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม แบ่งงานตามความถนัด

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø สมาชิกสมัครใจ มีใจรักทำงาน ทำอาชีพนี้
- Ø มีสถานที่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน ทุกคนอยู่พื้นที่เดียวกัน
- Ø เลือกผู้นำที่มีความสามารถ มีกรรมการบริหารกลุ่ม
- Ø ทำแผนงาน โครงการขอรับทุน งบประมาณจาก อบต.
- Ø จุดอ่อน : - การเดินทางไปโรงเห็ดลำบากกับบางคน
  - ผู้พิการมีปมด้อย ต้องการความเอาใจใส่
  - หน่วยงาน / ผู้นำท้องถิ่นดูแลไม่ทั่วถึง
  - ขาดความรู้เพื่อยกระดับของกลุ่ม
- Ø จุดแข็ง : - สมาชิกเข้าใจ และเต็มใจทำอาชีพนี้
  - ประธานกลุ่มสนใจ เอาใจใส่
  - มีกองทุนหมุนเวียน มีตลาด เป็นแหล่งรับรู้
- Ø ปัญหา มีสารพิษตกค้างในวัตถุดิบในการผลิต / ในอากาศมีเชื้อรา / ผู้พิการไม่เข้าใจ น้อยใจในบางครั้ง

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- มีการประชุมอาทิตย์ละ 1 ครั้ง / วางแผนการตลาดต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายระดับจังหวัด
- กระบวนการเน้นการมีส่วนร่วม / รับฟังข้อคิดเห็น
- จัดทำบัญชี ระดมทุน (แต่ยังไม่มีการออมเงิน)
- การจัดแบ่งผลประโยชน์ให้ทุกคน แต่บางคนทำงานหนักควรมีการจัดสวัสดิการให้
- จุดอ่อน : - การเดินทางไปโรงเพาะเห็ดลำบาก
- หน่วยงานรัฐ ผู้นำท้องถิ่นไม่สนใจเท่าที่ควร
- จุดแข็ง : - มีความสามัคคี สมาชิกมีความรู้
  - มีการขยายโรงเห็ดเพิ่ม ตลาดต้องการ
  - สมาชิกมีเงินทุน มีรายได้ มีความสุข มีงานทำ

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- เห็ดที่เพาะคือเห็ดฟาง นางลม นางฟ้า ขอนขาว
- จำหน่ายท้องตลาดและบุคคลทั่วไป
- มีสถานที่ตั้งของกลุ่ม และที่จัดประชุม
- จุดอ่อน : - มีปัญหาการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ทางไกล
- จุดแข็ง : - ผู้พิการมีเวลาทุ่มเทในการทำอาชีพ เห็นใจกัน
  - ตลาดต้องการสูง ทำให้สามารถสร้างงานได้ / ขยายงานได้

การตลาด :

- สำรวจตลาดใหม่ที่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ราคาสูง
- สมาชิกขาดความรู้ด้านการตลาด แต่ผู้บริโภคมาซื้อถึงที่
- ไม่มีการส่งเสริมด้านการตลาด แต่จะกำหนดราคาเอง
- มีแผนจะทำเห็ดอบแห้ง เห็ดกระป๋อง
- จุดอ่อน : ผลผลิตมีไม่เพียงพอ

การติดตามประเมินผล :

- ประชุมทบทวนบัญชีรับ - จ่าย
- ประชุมสมาชิก และประเมินผลร่วมกัน เพื่อวางแผนปีถัดไป

ระบบการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ. ให้การสนับสนุนการฝึกอาชีพ
- อบต.สนับสนุนงบประมาณในการอบรม

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- เปิดรับสมาชิกกลุ่ม
- เสริมสร้างทักษะในการเพิ่มผลผลิต
- ยกระดับความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ความรู้วิชาการ
- ปัจจัยที่ช่วยให้สำเร็จ คือรับงบสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ สมาชิกร่วมมือ มีการจัดสวัสดิการ เพราะรายได้เพิ่ม มีผู้พิการจากที่อื่นมาดูงาน
- มีแผนจะขยายโรงเรือน ขยายตลาดเพิ่ม และเปิดรับสมาชิกเพิ่ม

พัทลุง : โครงการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

กลุ่มที่ 1: เลี้ยงสัตว์ (หมู / เป็ด) (ชะมวง / ควนขนุน)

สมาชิก : คนพิการ และครอบครัว 17 คน

กลุ่มที่ 2: เลี้ยงสัตว์ (แพะ) (แม่ขรี / ตะโหมด)

สมาชิก : คนพิการ และครอบครัว 16 คน (มีเด็กหญิงและเด็กชายหลายคน)

กลุ่มเลี้ยงแพะ: อบต.แม่ขรี อำเภอตะโหมด

(ผลการสนทนากลุ่ม)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการให้คนพิการมีรายได้ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø ผู้พิการต้องการมีอาชีพ / ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
- Ø ผู้พิการและครอบครัวร่วมกันทำอาชีพ
- Ø แบ่งเบาภาระครอบครัว พึ่งพาตัวเอง
- Ø สมาชิกสนใจ / มีประสบการณ์ / ตลาดต้องการ

การเตรียมความพร้อม :

- Ø แบ่งหน้าที่สมาชิก
- Ø เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มาอบรม / ประสานกับ อบต.
- Ø เตรียมสถานที่เลี้ยง
- Ø แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน
- Ø สมาชิกจ่ายเงินสมทบกลุ่มเมื่อจำหน่ายได้เป็นทุนหมุนเวียน

จุดแข็ง :

- Ø สมาชิกต้องการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ
- Ø อบท.ให้การสนับสนุน
- Ø ครอบครัวให้การสนับสนุนและสนใจ

จุดอ่อน :

- Ø สมาชิกบางคนขาดความรู้
- Ø ไม่ปรับความรู้ใหม่มาใช้ จะใช้ประสบการณ์เดิม

ปัญหา อุปสรรค :

- Ø สมาชิกขาดความรู้การบริหารจัดการ
- Ø เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่เพียงพอ และสมาชิกมีเวลาดูแลน้อย

- Ø แพะเกิดโรค / ตายง่าย สมาชิกไม่ขยายพันธ์เพิ่ม
- Ø การติดตามเจ้าหน้าที่ขาดความต่อเนื่อง

<u>การบริหารจัดการกลุ่ม</u> :

- Ø ประชุมสมาชิก / พบปะเยี่ยมเยียนสมาชิก
- Ø ทำงานในรูปกรรมการ แบ่งความรับผิดชอบ
- Ø แบ่งปันผลประโยชน์ตามเกณฑ์ จัดสรรทรัพยากรเท่าๆกัน
- Ø จัดทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย เสนอ อบต.
- Ø ระดมทุนมี แต่ยังไม่พอ ต้องแสวงหาวิธี แต่จะจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเป็นกองกลาง
- Ø มีจุดอ่อนที่ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ
- Ø มีจุดแข็งที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น

<u>ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ - กระบวนการ</u> :

- Ø มีประสบการณ์ รู้เรื่องการเลี้ยงแพะ ตลาดต้องการสูง
- Ø ผู้ผลิตคือคนพิการ – ครอบครัว ผู้บริโภค : ชุมชนใกล้ไกล
- Ø อบต.ประชุม / คัดเลือกสมาชิกกลุ่ม
- Ø จัดตั้งกลุ่มเมื่อ พฤษภาคม 2549 จำหน่ายได้ สิงหาคม 2549
- Ø สถานที่เลี้ยง ทำที่บ้านคนพิการ มีคนติดต่อขอซื้อ

<u>การตลาด</u> :

- Ø มีตลาดในชุมชนเท่านั้น
- Ø ตลาดเป้าหมาย / และตลาดใหม่ไม่มี เพราะผลผลิตน้อย
- Ø การตั้งราคาขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยง และเทศกาล / อายุแพะ
- Ø การควบคุมคุณภาพ (สายพันธุ์ โรงเรือน ยารักษา แร่ธาตุ)
- Ø จุดอ่อนคือ ผลผลิต (แพะ) น้อยเกินไป ไม่พอตลาด

<u>การติดตามประเมินผล</u> :

- Ø ประชุม / ติดตามเยี่ยมบ้าน โดยกรรมการ / อบต.
- Ø สมาชิกให้ความร่วมมือดี / เกิดความสามัคคี
- Ø สมาชิกต้องการเลี้ยงแพะมากขึ้น
- Ø อยากมีส่วนร่วมในการจัดซื้อแพะครั้งต่อไป

<u>การสร้างระบบของกลุ่ม</u> :

- Ø สำนักงาน พมจ. ให้งบประมาณ คำแนะนำ ช่วยประสานงาน
- Ø อบต.ให้งบประมาณ ความรู้ ประสานงาน สถานที่
- Ø สาธารณสุข เกษตร / ปศุสัตว์ / องค์กรคนพิการ

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø เสียงตามสาย การเล่าสู่กันฟัง การประชาสัมพันธ์
- Ø ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ / วิทยากร เสริมความเข้มแข็ง
- Ø ส่งเสริมการเลี้ยงแพะครบวงจร
- Ø สร้างความรู้ความชำนาญสมาชิก และความร่วมมือ
- Ø ต้องการรับสมาชิกเพิ่ม / เสริมรายได้ / ศึกษาดูงาน

กลุ่มเลี้ยงสุกร: อบต.ชะมวง อำเภอควนขนุน (เลี้ยงหมู 13 ครอบครัว)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการให้คนพิการมีรายได้เสริม และมีงานทำ
- Ø คัดเลือกครอบครัวที่มีคอกแล้ว และไม่รบกวนผู้อื่น
- Ø ผู้พิการ (ขึ้นทะเบียน / มีบัตรทอง / มีผู้ดูแล / อาศัยในพื้นที่) พอใจ ครอบครัวสนับสนุน มีความถนัดเลี้ยงอยู่แล้ว
- Ø ผู้นำกลุ่ม : สละเวลา / รับผิดชอบ / สามารถตรวจเยี่ยมได้ฯ

การเตรียมความพร้อม :

- Ø นัดประชุมกลุ่ม
- Ø ติดต่อตลาด / ตกลงการซื้ออาหาร
- Ø จัดการอบรมให้ความรู้

การประสานงานกับหน่วยงาน :

- Ø มีเจ้าหน้าที่ของ อบต.
- Ø เจ้าหน้าที่ จากสำนักงาน พมจ. ตรวจเยี่ยม
- Ø ประธานกลุ่มตรวจเยี่ยม / สมาชิกเยี่ยมติดตาม

จุดแข็ง :

- Ø สมาชิกได้ประกอบอาชีพต่อเนื่อง รายได้เพิ่ม ไม่เครียด
- Ø ผู้พิการอื่นๆสนใจ
- Ø อบต.ไม่ทอดทิ้ง สมาชิกกลุ่มสามัคคีกันดี

จุดอ่อน :

- Ø ทุนน้อย ควบคุมราคาไม่ได้ ขาดเครือข่ายตลาด แปรรูปไม่เป็น

ปัญหา อุปสรรค :

- Ø ราคาหมูตกต่ำ - มีการประกันราคา แปรรูปผลิตภัณฑ์
- Ø อาหารหมูแพง - ประสานงานตกลงราคากับบริษัท

ข้อเสนอแนะ :

- ขอเงินทุนเพิ่มเติมจากหน่วยราชการ อบต.
- ขอวิทยากรแนะนำให้ความรู้การเลี้ยงเพิ่มเติม

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- จัดสรรงบประมาณซื้อหมู / อาหารให้สมาชิก
- เตรียมพร้อม ดูแลรักษา ติดต่อราคา / ขาย / หักเงิน (กำไร) สมทบกลุ่ม
- มีการติดตามดูแลสมาชิกกลุ่ม
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน
- ทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายกลุ่ม และของสมาชิก
- การระดมทุน โดยอบต. เริ่มต้นทุน สมาชิกสมทบ
- การออมเงินกลุ่ม สมาชิกหักเข้า 200 บาท เข้าทุนหมุนเวียน
- จุดอ่อน - สมาชิกอาศัยห่างกัน / รับรู้ข่าวสารน้อย
- จุดแข็ง - เรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ บริหารจัดการ ออมเงิน และตลาด

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- ผู้ผลิต : คนพิการ ผู้บริโภค : ประชาชนทั่วไป
- เข้าใจวิธีการเลี้ยงหมูอย่างถูกต้องให้ได้ผลผลิตสูง (แต่ยังไม่อาจใช้เทคนิคแบบฟาร์ม เพราะว่าสมาชิกมีน้อย)
- เริ่มกลุ่มเลี้ยงเมื่อ มีนาคม 2549 (รุ่นละ 4 เดือน)
- จุดอ่อน : กำหนดราคาไม่ได้ / อาหารสำเร็จรูปราคาแพง
- จุดแข็ง : มีรายได้ รับผิดชอบ สามัคคี เป็นที่ยอมรับของชุมชน

การตลาด :

- สอบถามราคา (แต่) ขายพ่อค้าคนกลาง เพราะว่าตลาดแคบมาก
- ตั้งราคาเองไม่ได้ เพราะราคาหมูตลาดเป็นตัวกำหนด
- ไม่มีเทคโนโลยีส่งเสริมด้านการตลาด / การแปรรูป
- จะมีปัญหาราคาหมูตกต่ำ / อาหารสำเร็จรูปราคาสูง

การติดตามประเมินผล :

- ประชุมติดตามงาน 2 เดือนครั้ง
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์
- ประเมินผลกันโดยสมาชิก

การสร้างระบบเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ./ อบต. ให้งบประมาณ เจ้าหน้าที่ออกติดตามผล / สถานที่
- สาธารณสุข แนะนำด้านสุขอนามัย
- เกษตรจังหวัด / ปศุสัตว์ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์
- องค์กรคนพิการ

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- ปากต่อปาก ชักชวนคนพิการ
- อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ออกแนะนำคนพิการนอกกลุ่ม
- จัดอบรมให้สมาชิกมีความรู้
- ของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง / ให้ความสนับสนุน
- สมาชิกให้ความร่วมมือ / สามัคคี / สมาชิกชำนาญ
- ขยายจำนวนสมาชิก จัดสวัสดิการให้สมาชิกได้
- พัฒนาการจากการขายหมู (ตัว) เป็นการแปรรูป

กลุ่มเลี้ยงเป็ด: อบต.ชะมวง อำเภอควนขนุน

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- ตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพให้คนพิการ ใช้เวลาว่าง ต้องการเพื่อน
- แนวทางคัดเลือกพื้นที่ ต้องห่างชุมชน มีพื้นที่กว้าง มีลำธาร คลอง มีน้ำตลอดปี การเดินทางสะดวกต่อการขนส่ง
- มีการคัดเลือกสมาชิกกลุ่ม คัดเลือกผู้นำกลุ่มที่มีคุณสมบัติ
- การประสานงานกับหลายหน่วยงาน – ปศุสัตว์ อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงาน พมจ.
- การมีส่วนร่วมของกลุ่ม / พบปะ / ประชาสัมพันธ์ / สมัครใจ / ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง / ครอบครัวให้การสนับสนุน
- จุดอ่อน : งบประมาณไม่พอ / การนัดหมายไม่สม่ำเสมอ / ขาดความรู้
- จุดแข็ง : ผู้นำรับผิดชอบ / เสียสละ / สมาชิกร่วมมือ / อบต.ให้การสนับสนุน / มีกรรมการกลุ่ม

ปัญหา/อุปสรรค :

- ราคาเป็ดท้องตลาดตกต่ำ
- เป็ดที่เลี้ยงไม่ตรงตามความต้องการของตลาด
- สมาชิกมีเวลาว่างไม่ตรงกันไม่อาจเข้าร่วมประชุม
- การเดินทางมาพบกลุ่มไม่สะดวกเพราะพิการ
- ต้องการความช่วยเหลือต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø เชิญนักวิชาการผู้มีความรู้มาให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ
- Ø แลกเปลี่ยนประสบการณ์สม่ำเสมอ
- Ø ถ่ายทอดความรู้เพื่อขยายกลุ่มให้เพิ่มขึ้น
- Ø ดำเนินงานโดยรูปคณะกรรมการ แบ่งหน้าที่
- Ø ระดมทุนโดยได้รับงบประมาณจาก สำนักงาน พมจ./อบต. (100,000 บาท)
- Ø หักเงินสมาชิกรายละ 200 บาทเป็นเงินทุนหมุนเวียน
- Ø จุดอ่อน : สมาชิกขาดความรู้ / ไม่สนใจการบริหารจัดการ
- Ø จุดแข็ง : สมาชิกสามารถชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานได้ มีเงินกองทุนบางส่วน อบต. สนับสนุน

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø ผู้เลี้ยง : ผู้พิการ ผู้บริโภค : ตลาด / เพื่อนบ้าน
- Ø เริ่มโครงการเลี้ยง กรกฎาคม 2549
- Ø จุดอ่อน : - คนพิการไม่เข้าใจเรื่องการรักษาโรคเป็ด
  - เงินทุนหมุนเวียนน้อย
  - สภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน
- Ø จุดแข็ง : - มีหน่วยงานเกี่ยวข้องให้ความรู้ / ช่วยเหลือ
  - คนพิการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ
  - ครอบครัวให้การสนับสนุน

การตลาด :

- Ø ตลาดเก่า (เพื่อนบ้าน / ร้านค้า) ตลาดเป้าหมาย (ร้านอาหาร) ตลาดใหม่ (พ่อค้าคนกลาง)
- Ø ตลาดเป็นผู้กำหนดราคา
- Ø ควบคุมคุณภาพสินค้าโดยอาหาร และวิธีการเลี้ยง
- Ø จุดแข็ง : คู่แข่งน้อย ราคาสูง เป็ดไม่มีโรค เป็นที่ต้องการของตลาด คนนิยมกิน
- Ø จุดอ่อน : บางทีมีโรคระบาด ราคาตกต่ำ

การติดตามประเมินผล :

- Ø ติดตามผล 2 เดือน : ครั้ง
- Ø ประเมินกลุ่มโดยสมาชิก
- Ø สมาชิกกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ แลกเปลี่ยนข้อมูล

การสร้างระบบเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ./ อบต. สนับสนุนงบประมาณ / คำปรึกษา / สถานที่
- ปศุสัตว์ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยง

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- ไม่มีการประชาสัมพันธ์ เพราะขาดงบประมาณ
- แนะนำให้ความรู้เรื่องอาชีพเพิ่มขึ้น
- ให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนทุน งบประมาณ บุคลากร
- ปัจจัยเสริม : ความร่วมมือ ร่วมใจ ไว้วางใจ ความรู้ของสมาชิก
- ขยายกลุ่มให้มากขึ้น
- รับงบประมาณจากรัฐ เอกชนมากขึ้น

ขอนแก่น : โครงการส่งเสริมอาชีพผู้พิการทางสติปัญญาซ้ำซ้อน

เริ่มโครงการ : โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ด้วยกิจกรรม "โครงการเลี้ยงหมูป่า" ตั้งแต่ กรกฎาคม2548

ผู้รับผิดชอบ : อบต. หนองกุงเซิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลพื้นฐานคนพิการในอบต.หนองกุงเซิน:

1) จำนวน 50 คน
2) ปัญหา และความต้องการของคนพิการ
   - Ø การดำรงชีวิต
   - Ø การประกอบอาชีพ
   - Ø ความต้องการในการดำรงชีพ (รายได้ อุปกรณ์ความสะดวก อุปกรณ์ฟื้นฟู การอบรมความรู้ทักษะ)
   - Ø ความต้องการในการประกอบอาชีพ
   - Ø ความต้องการด้านการศึกษา
   - Ø ความต้องการบริการทางการแพทย์
   - Ø ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก

กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ:

<u>เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ</u> (เลี้ยงหมูป่า):

- Ø ผู้พิการไม่ได้รับการฝึกฝนในการสร้างอาชีพนอกบ้าน
- Ø ไม่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ยากจน ต้องการรายได้

<u>กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม</u> :

- Ø สถานีอนามัย อพมก. อสม. นักวิชาการเกษตร พัฒนาชุมชน ปศุสัตว์ เป็นคณะกรรมการ
- Ø คัดเลือกพื้นที่ และพิจารณาคุณสมบัติผู้พิการ (ทางสติปัญญา/พิการรุนแรง) หัวหน้าสถานีอนามัยยินดีดูแลสุขภาพระหว่างการประกอบอาชีพ
- Ø มีการประเมินผลเปรียบเทียบระหว่างผู้พิการและคนปกติ
- Ø ดูความพร้อมของพื้นที่ อบต./ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติ/คนพิการและครอบครัว
- Ø หนองกุงเซินเขียนโครงการรับการสนับสนุน 50,000 บาทจาก อบต. และสำรวจกลุ่มเป้าหมาย
- Ø จัดเตรียมการอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงหมูป่า และเพาะเห็ดฟาง แต่เปลี่ยนใจขอเลี้ยงหมูป่าเกือบทั้งหมด
- Ø จัดเตรียมพันธุ์สัตว์
- Ø จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ติดตามให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ติดตามให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง

- Ø จุดอ่อน : - ผู้พิการต้องอยู่กับผู้ปกครอง คอยบอก
  - ไม่คุ้นกับคนแปลกหน้า
  - สุขภาพไม่แข็งแรง กินยาควบคุมพฤติกรรม
  - ผู้ปกครองอายผู้อื่น เกรงไม่ยอมรับพฤติกรรมลูก
- Ø จุดดี : - ครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
  - คนพิการเห็นคุณค่าของตนอง

<u>การเตรียมความพร้อม</u> :

- Ø สร้างความเข้าใจว่าคนพิการทำงานได้
- Ø จัดอบรมให้หลากหลายในการทำอาชีพต่างๆ
- Ø เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำรวจสถานที่ดูงาน ประสานกับโรงเรียนที่มีโครงการเลี้ยงหมูป่า เป็นโครงการอาหารกลางวัน จึงปรับโครงการนี้ให้ผู้พิการเลี้ยงหมูอยู่ที่บ้าน

<u>ขั้นตอนปฏิบัติการมี 3 ระยะ</u> :

- Ø เตรียมการ : ประสานงานหน่วยงานต่างๆ มี สำนักงาน พมจ. สถานีอนามัย ปลัดอบต. อบต. จัดสรรงบประมาณให้ 50,000 บาท เพื่อทำงาน/ จัดประชุมผู้พิการ
- Ø ขั้นปฏิบัติการ: จัดหาพันธุ์สัตว์ ออกติดตามเยี่ยมบ้าน
- Ø ขั้นประเมินผล : ติดตามผลทุก 3 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่ความไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ จนเลี้ยงแล้วเห็นผลเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเองว่าสามารถทำได้

<u>จุดอ่อน - จุดแข็ง</u> :

- Ø จุดอ่อน : บ้านแต่ละหลังห่างไกล พฤติกรรมผู้พิการต่างกัน ขาดกฎระเบียบ เปรียบเทียบกันเอง ทำให้เกิดปัญหารวมกลุ่มกันได้ค่อนข้างยาก
- Ø จุดแข็ง : มีอาชีพ มีรายได้ ชุมชนยอมรับ เห็นความสำคัญและคุณค่า หน่วยงาน/บุคลากรรัฐสนับสนุน มีประสบการณ์ความสำเร็จให้เห็นชัดเจน
- Ø ความล้มเหลว : ไม่มีเวลาให้เต็มที่ ทำงานอื่นหลายอย่าง การเลี้ยงตามธรรมชาติหมูโตช้า รายได้น้อย ไม่เข้าใจวิธีการประกอบอาชีพ ไม่ขายให้พ่อค้าคนกลาง

<u>การตลาด</u> :

- Ø มีการทำบัญชี แล้วเพิ่มเงินไปซื้อวัวต่อ
- Ø ขายหมูในเทศกาล (ปากต่อปาก) เจ้าหน้าที่ สำนักงาน พมจ.จัดหาตลาดให้ครั้งแรก แต่ต่อมาผู้พิการหาตลาดเอง
- Ø มีการควบคุมคุณภาพโดยควบคุมอาหาร (ผักหามาเอง ไม่ให้กินผักที่ซื้อจากตลาด) ถ่ายพยาธิ

- Ø มีจุดอ่อนด้านการตลาด: ตลาดเก่า ไม่ดูแลเรื่องราคา ซื้อเท่าใดก็ขาย
- Ø มีจุดแข็ง : เริ่มต้องการขายเอง ไม่ผ่านคนกลาง

กลุ่มที่ประสบความล้มเหลว:

- v ความพร้อมของครอบครัวไม่เอื้ออำนวย
- v ตัวผู้พิการไม่พยายามประกอบอาชีพ ขาดแรงจูงใจ
- v ขาดประสบการณ์ และขาดความเชื่อมั่นว่าตนทำได้
- v อาหาร (รำ) แพง หมูป่าดุร้าย โตช้าเพราะเลี้ยงตามธรรมชาติ
- v ตลาดไม่มี ราคาต่ำเมื่อเทียบกับหมูบ้าน
- v ขาดผู้สนับสนุน หรือไม่มีผู้ช่วยแก้ปัญหา
- v ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ และเห็นว่าการประกอบอาชีพของผู้พิการเป็นภาระ
- v เปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นว่า ทำไมลูกตนไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ แต่ต้องลำบากประกอบอาชีพ

แนวทาง/เสนอแนะ:

- v อบรมให้ความรู้ด้านประกอบอาชีพเพิ่มเติม
- v จัดหาตลาดรองรับผลผลิต
- v จัดกองทุนหมุนเวียนในการกู้ยืมเพื่อลงทุน
- v หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ
- v ประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่รับทราบในวงกว้าง

กาญจนบุรี: โครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง

เริ่มโครงการ: 2548

จุดประสงค์: ให้ผู้พิการรุนแรงสามารถประกอบอาชีพได้ภายใต้การดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครอง/ญาติ ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเอง (ส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ หมู ไก่ เป็ด วัว) (คนพิการ 1 : ผู้ปกครอง 1)

ภาพรวมจากคณะกรรมการดำเนินโครงการ:

เหตุผลการเลือกรูปแบบการส่งเสริมอาชีพ (ไก่ เป็ด หมู วัว)

- Ø ส่วนกลางกำหนดมาให้เพราะผู้พิการรุนแรงรวมกลุ่มไม่ได้

แนวทางการคัดเลือกกลุ่ม :

- Ø สำรวจจำนวนคนพิการในพื้นที่ ดูคุณสมบัติ ความต้องการ
- Ø สังเกตพฤติกรรมว่ามีขีดความสามารถเพียงใด
- Ø คนพิการและครอบครัวต้องสมัครใจ

โครงสร้างการทำงานโครงการ : การแบ่งหน้าที่

- Ø คณะกรรมการโครงการส่งเสริมอาชีพแบบกลุ่มในอารักษ์ในพื้นที่ อบต.หนองประดู่ หนองปลิง และเลาขวัญ เริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2546
- Ø คณะกรรมการโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้พิการ/พัฒนาการล่าช้า ในพื้นที่อบต.หนองฝ้าย และเทศบาลตำบลหนองฝ้าย เริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2548

การเตรียมความพร้อม :

- Ø พาครอบครัวไปศึกษาดูงาน ให้คนพิการเลือกอาชีพที่สนใจ
- Ø พูดคุยกับครอบครัวว่าเหมาะสมเพียงใด
- Ø จัดอบรมให้ความรู้ด้านปศุสัตว์
- Ø ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร กลุ่มบุคคล
- Ø กรรมการทุกคนรับผิดชอบในพื้นที่อยู่แล้ว และเห็นความจำเป็น
- Ø การเลือกอาชีพนี้เพราะ เหมาะสมกับพื้นที่ สภาวะแวดล้อม คนพิการทำได้ มีตลาดรองรับ เลี้ยงดูง่าย
- Ø อุปสรรคอาจมีในเรื่องทุนสนับสนุน โรคระบาด ราคาตกต่ำ

การบริหารจัดการ :

- Ø อบรม/ดูงาน
- Ø ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงาน แบ่งความรับผิดชอบจัดสรรงบประมาณให้
- Ø จุดอ่อน : ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ ทุนประกอบการมีน้อย จำนวนสัตว์เลี้ยงมีน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับเวลาที่ลงไปเหมือน 'เล่นขายของ'

การตลาด :

- Ø ไม่คาดหวังเรื่องการตลาด แต่ต้องการให้คนพิการพัฒนาช่วยตนเองได้ มีส่วนร่วมในสังคม เป็นที่ยอมรับ รายได้และการประกอบอาชีพ เป็นเพียงผลพลอยได้

การติดตามประเมินผลของกลุ่ม :

- Ø เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมบ้านประมาณเดือนละ 1 – 2 ครั้ง
- Ø มีการบันทึกข้อมูลประเมินผลของแฟ้มคนพิการ

ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ความไม่ต่อเนื่องของโครงการ
- Ø สมควรให้มีการต่อยอดให้คนพิการที่เลี้ยงสัตว์จริงพึ่งตนเอง

ระบบเครือข่าย :

- Ø สำนักงาน พมจ. สนับสนุนงบประมาณ ติดตามประมวลผล แต่มีเวลาน้อย ประสานงานการฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน
- Ø อบต.ให้งบประมาณเพิ่มเติม อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษา
- Ø ปศุสัตว์จังหวัด สนับสนุนวิทยากร ให้ความรู้

การขยายผลการส่งเสริมอาชีพ :

- Ø ลักษณะปากต่อปาก ครอบครัวสู่ครอบครัว
- Ø คนพิการอื่นๆรับทราบโครงการนี้ และต้องการเข้าร่วม
- Ø แนวทางการพัฒนาโครงการให้ยั่งยืน
  - มีกองทุนหมุนเวียน
  - ครอบครัวสามารถประกอบอาชีพได้เอง
  - ควรเลือกครอบครัวที่ขยันขันแข็ง ใฝ่รู้
  - ให้ทุนมากกว่าเดิม ช่วยเมื่อประสบปัญหาจนกว่าจะยืนได้
- Ø ปัจจัยที่คาดว่าจะนำไปสู่การขยายผล
  - องค์กร/ชุมชน ให้ความสนใจที่จะพัฒนาคนพิการ
  - คนพิการให้ความร่วมมือ ตอบสนอง
  - ครอบครัวร่วมมือ และตั้งใจ

กลุ่มเลี้ยงเป็ด: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø สภาวะภูมิประเทศ อากาศแห้งแล้ง น้ำน้อย
- Ø เลี้ยงสัตว์ไม่ต้องใช้พื้นที่มาก เพราะว่าคนพิการไม่มีพื้นที่ของตน
- Ø เป็ดเลี้ยงง่าย หาพันธุ์ง่าย อาหารราคาถูก ผู้บริโภคนิยม

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- ซื้อแม่พันธุ์ อาหาร ทำเล้า เตรียมพื้นที่เลี้ยง
- คัดเลือกผู้พิการทางสติปัญญา/รุนแรง ยากจน สนใจ
- ศึกษาวิธีการเลี้ยงดู ราคาจำหน่าย
- จัดแบ่งความรับผิดชอบดูแลให้อาหาร บางรายผู้ปกครองต้องช่วยดูแล ควบคุม
- ผู้ปกครองจัดทำเล้า ซื้ออาหาร ดูแลการซื้อขาย/ ยาป้องกัน ทำให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้พิการเรียนรู้ และปฏิบัติ คนพิการสนใจ กระตือรือร้น รับผิดชอบ ผูกพันกับสัตว์

ระบบเครือข่าย :

- สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ ให้ความรู้ ศึกษาดูงาน ประเมินผล
- อบต.ให้คำปรึกษา ประสานงาน
- ปศุสัตว์ ให้ความรู้ด้านการดูแลเลี้ยงสัตว์

จุดแข็ง :

- คนพิการพัฒนาด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายดีขึ้นมาก รับผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- คนพิการมีอาชีพ มีรายได้ รักสัตว์ที่ตนเองเลี้ยง

จุดอ่อน :

- เป็ดไม่ทนโรคติดต่อ ตายง่าย เสี่ยงสูงต่อโรคระบาด
- ราคาซื้อที่บ้านจะต่ำกว่าท้องตลาด

การตลาด :

- พ่อค้ามารับซื้อที่บ้าน มากกว่าจะนำไปขายที่ตลาด
- ตั้งราคาขาย
- ดูแลคุณภาพการเลี้ยงพอสมควร และเฝ้าดูแลอาการสัตว์

การติดตามประเมินผล :

- มีการออกเยี่ยมบ้าน 1 ครั้งต่อเดือน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- มีการประชาสัมพันธ์ ให้ครอบครัวคนพิการอื่นทราบ
- ความสำเร็จอยู่ที่ความสนใจของคนพิการ ผู้ปกครองเอาใจใส่
- ต้องการได้งบประมาณเพิ่มเติมเพื่อขยายจำนวนเลี้ยง และการประกอบอาชีพอื่นควบคู่กันไป

กลุ่มเลี้ยงไก่: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- เลี้ยงไก่ไม่ใช้พื้นที่มาก สำหรับผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง
- ผู้เลี้ยงมีพื้นฐานแล้ว ไม่ต้องเตรียมการมาก ไม่เรื่องมาก
- ใช้ทุนดำเนินการน้อย

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- เตรียมสถานที่ คัดเลือกพ่อพันธุ์ เตรียมอาหาร ทำเล้า
- ผู้ใหญ่บ้านคัดเลือกผู้พิการรุนแรง ครอบครัวยากจน สนใจจะทำ
- ศึกษาวิธีการเลี้ยง/ ดูแลจากเพื่อนบ้าน ศึกษาราคาจำหน่าย
- คนพิการเลี้ยงไก่ ให้อาหาร ผู้ปกครองสร้างเล้า ทำความสะอาด ดูแลเรื่องการซื้อขาย – ราคาจำหน่ายในท้องตลาด
- ปัญหาการเลี้ยง: ผู้ปกครองต้องคอยเตือนซ้ำ บอกซ้ำ ทำให้ดู ใช้เวลานาน เพราะพิการทางสติปัญญาจะลืมง่าย และปล่อยให้ทำเองไม่ได้ ต้องคอยดูแลการจัดปริมาณอาหาร ส่วนผู้พิการทางสายตา การเคลื่อนไหวและการได้ยิน ผู้ปกครองไม่ต้องคอยเตือนมาก ทำเองได้

ระบบเครือข่าย :

- สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ อบรมให้ความรู้ พาไปศึกษาดูงาน ประเมินผล
- อบต./เทศบาล ให้คำแนะนำ ปรึกษา ประสานงาน เยี่ยมบ้าน
- ปศุสัตว์ อบรมให้ความรู้ แนะนำการป้องกันโรค ฉีดยา

ผลที่เกิด :

- มี 7 ครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้มีแรงผลักดันที่จะทำอาชีพเลี้ยงไก่ต่อไป และมีใจรักและมีความชอบ
- มี 3 ครอบครัวที่ล้มเหลว เพราะไข้หวัดนก (บางครอบครัวซื้อมาเลี้ยงหลายรอบ ไก่ตายหมดด้วยอาการเดียวกันทุกรอบ)

จุดแข็ง :

- ผู้พิการมีพัฒนาการที่ดีทางด้านสังคม รับผิดชอบ กล้าพบปะผู้คนมากขึ้น รู้จักหน้าที่ เป็นการบำบัดได้อย่างดี
- มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย พูดคุยโต้ตอบ ทำกิจวัตรประจำวันได้
- สามารถประกอบอาชีพได้ มีรายได้เพิ่ม เรียนรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์
- ผู้พิการและผู้ปกครองสื่อสารกันมากขึ้น ครอบครัวดีขึ้น

จุดอ่อน :

- Ø ไก่เป็นสัตว์ไม่ทนโรคติดต่อ และโรคระบาด
- Ø มีความเสี่ยงสูงในการติดโรค
- Ø ราคาไก่ต่ำกว่าท้องตลาด เพราะพ่อค้ารับซื้อที่บ้าน

การตลาด :

- Ø พ่อค้ามารับซื้อที่บ้านโดยสั่งจองไว้ และซื้อขายกันเองในหมู่บ้าน
- Ø มีการสำรวจตลาดใหม่ ซึ่งอาจให้ราคาดีกว่า ราคาสูงช่วงตรุษจีน
- Ø มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ให้ดีขึ้น

การติดตามประเมินผล :

- Ø เจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ. ออกเยี่ยมบ้านรับทราบปัญหา/อุปสรรค และประเมินพัฒนาการผู้พิการ

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø พูดคุยกับเพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียง
- Ø หน่วยงาน/กรรมการควรติดตามต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหา
- Ø การขยายผลขึ้นอยู่กับความใส่ใจของผู้ปกครองต่อคนพิการ
- Ø ต้องการขยายกิจการเลี้ยงไก่ ดูแลคุณภาพ ไก่ต้านทานโรค
- Ø หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอย่างจริงจัง

กลุ่มเลี้ยงวัว: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย
- Ø อาชีพครอบครัวมีพื้นฐาน และความถนัด เป็นที่นิยมเลี้ยง
- Ø เป็นที่ต้องการของตลาด เลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- Ø คัดเลือกผู้สนใจ อยากทำอาชีพ ยากจน รายได้น้อย
- Ø ทำคอก ซื้อพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ อาหาร เตรียมแหล่งอาหาร
- Ø แบ่งหน้าที่ : คนพิการให้อาหาร/น้ำ พาวัวกินหญ้า ผู้ปกครองตัดสินใจตั้งแต่ซื้อวัว เลือกพันธุ์ ทำคอก กำหนดราคา และควบคุมดูแลผู้พิการ

ระบบเครือข่าย :

- เจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ อบรมให้ความรู้ พาศึกษาดูงาน ติดตามประเมินผล เยี่ยมบ้าน บันทึกประวัติ
- อบต. ให้คำแนะนำ ประสานงาน เยี่ยมบ้านเป็นระยะ

ผลที่เกิด :

- ผู้พิการสนใจเลี้ยงสัตว์ ดูแลอาการสัตว์ กระตือรือร้น
- ผู้ปกครองใช้วิธีการกระตุ้นให้ดูแลสัตว์ พูดคุยซักถาม ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 ฝ่ายดีขึ้น
- ผู้พิการมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมดีขึ้น มีความรู้สึกผูกพันกับสัตว์เลี้ยง มีความสนใจเรื่องต่างๆมากกว่าเดิม เป็นการฝึกสมาธิ มีผลการเรียนดีขึ้น และมีการวางแผนในอนาคตสำหรับตนเองด้านการศึกษา

ปัญหาอุปสรรค จุดอ่อน - จุดแข็ง :

- ทุกครอบครัวประสบผลสำเร็จ มีรายได้ มีอาชีพ
- วัวมีภูมิต้านทาน ไม่ค่อยมีโรคระบาด
- ปัญหาคือ ขาดพื้นที่ให้วัวกินหญ้า ราคาหญ้าแพง ราคาวัวตกต่ำ ไม่เข้าใจเรื่องโรคที่เกิดกับวัว

การตลาด :

- พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคา เพราะซื้อถึงบ้าน

การติดตามประเมินผล :

- เจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ. ออกเยี่ยมบ้าน รับทราบปัญหา/อุปสรรค/บันทึกผล
- กรรมการออกเยี่ยมบ้าน เพราะอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน
- ปัจจัยช่วยการขยายผล: คนพิการร่วมมือ ตอบสนอง ผู้ปกครองใส่ใจและหน่วยงานสนับสนุน
- วางแผนจะขยายการประกอบอาชีพเลี้ยงวัวต่อไป (บางคนอาจเลิกเลี้ยง เพราะผู้พิการเปลี่ยนสถานศึกษา และอาจเปลี่ยนอาชีพ เพราะเลี้ยงวัวต้องใช้เวลามาก)

กลุ่มเลี้ยงหมู: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- สภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวย ไม่ต้องการพื้นที่มาก
- ครอบครัวมีพื้นฐาน และมีความถนัด
- หมูเลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อยในการให้ผลผลิต

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- Ø คัดเลือกผู้พิการทางสติปัญญา/รุนแรง ยากจน ไม่มีอาชีพ
- Ø จัดสรรเงินจาก สำนักงาน พมจ.ซื้อหมูพันธุ์ 2 ตัว สร้างโรงเรือน
- Ø เลี้ยงลูกหมู (2 เดือน) ใช้เวลา 10 เดือน เป็นแม่หมู
- Ø ฝึกทักษะการเลี้ยง/การดู เทคนิคการเลี้ยงให้หมูโตเร็ว
- Ø ผู้ปกครองเตรียมโรงเรือน คัดเลือกหมูที่จะเลี้ยง เตรียมวัสดุ
- Ø ผู้ปกครองทำคอก คัดเลือก/ขยายพันธุ์ ดูแลเรื่องจำหน่าย
- Ø ผู้พิการทำหน้าที่ให้อาหาร/น้ำ ผสมอาหาร/ทำความสะอาดคอก

ระบบเครือข่าย :

- Ø สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ อบรมให้ความรู้ พาศึกษาดูงาน ประเมินผล
- Ø อบต./เทศบาล ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน เยี่ยมบ้าน
- Ø ปศุสัตว์ อบรมให้ความรู้แก่ครอบครัวเรื่องการรักษาโรค ฉีดวัคซีน
- Ø ใช้ทุนหมุนเวียนที่มีอยู่

ผลที่เกิด :

- Ø ผู้พิการจะเฉยๆในครั้งแรก ต่อมารู้สึกสนุก (ตั้งชื่อให้หมูและอธิบายนิสัยของหมูแต่ละตัวได้) และไม่ยุ่งยากเพราะหมูกินอาหารเป็นเวลา ผู้ปกครองไม่ต้องสั่ง รักสัตว์
- Ø ผู้ปกครองใช้วิธีกระตุ้นโดยการพูด บอก สอน ทำให้ดูเป็นตัวอย่างตามขั้นตอนที่ผู้พิการเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตาม

จุดแข็ง :

- Ø คนพิการมีพัฒนาการที่ดีทุกด้าน รับผิดชอบ รู้หน้าที่
- Ø มีความภาคภูมิใจที่ช่วยเหลือตนเองได้ มีรายได้เก็บออม
- Ø เป็นโครงการที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ช่วยปรับทัศนคติของผู้ปกครองว่าผู้พิการไม่ใช่ภาระ
- Ø ผู้พิการมีความรู้ทักษะชีวิตมากขึ้น ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งร่างกายและจิตใจ
- Ø ผู้ปกครองให้รางวัลผู้พิการ ซื้อของ ซื้อเสื้อผ้าให้
- Ø ทั้งผู้ปกครองและคนพิการ เรียนรู้การทำงานร่วมกัน (ทำคลอดหมู ฉีดยา แยกแม่หมู – ลูกหมู)

จุดอ่อน :

- Ø ราคาหมูตกต่ำ ต่อรองยาก มีปัญหาด้านการตลาดไม่ครบวงจร

การตลาด :

- Ø พ่อค้าคนกลางเป็นผู้ตั้งราคา
- Ø การต่อรองราคาขึ้นอยู่กับผู้ปกครองว่าจะขายใครที่ให้ราคาดี
- Ø ราคาขายเป็นตัว หรือเหมาจะต่างกันค่อนข้างมาก
- Ø ควบคุมคุณภาพโดยพบปศุสัตว์ ฉีดวัคซีนป้องกันโรค

การติดตามประเมินผล :

- Ø มีคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ. เยี่ยมบ้าน ติดตามงาน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø พูดคุย เล่าต่อ มีหลายองค์กรมาดูงานที่นี่
- Ø ความยั่งยืนของโครงการ ขึ้นอยู่กับการสอนให้ความรู้ การสอนทักษะในการเลี้ยง/ดูแล/ทำคอก/ให้อาหาร
- Ø ฝึกให้คนพิการได้เรียนรู้ และปฏิบัติตาม
- Ø หน่วยงานควรช่วยเหลือดูแลด้านงบประมาณ
- Ø ในอนาคตคนพิการอาจเลี้ยงหมูได้เอง แต่อาจไม่ครบทุกขั้นตอน เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียน

ส่วนที่ 4

การจัดกิจกรรมของ 5 จังหวัด
และ
การเข้าร่วมสังเกตการณ์ โดยคณะนักวิจัย
วิทยาลัยประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดกิจกรรมของ 5 จังหวัด และการเข้าร่วมสังเกตการณ์
โดยคณะนักวิจัยจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จังหวัด	วันที่	กิจกรรม	สถานที่	สังเกตการณ์
นครปฐม	11 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ห้องประชุมเทศบาลตำบลธรรมศาลา อ.เมือง จ.นครปฐม	
	12 พฤษภาคม 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขาสนามจันทร์ จ.นครปฐม	X
พะเยา	18 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองหล่ม อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	
	22 สิงหาคม 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ห้องประชุม 1 โรงแรมภูทองเพลส อ.เมือง จ.พะเยา	X
พัทลุง	21 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.ชะมวง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	
	22 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.แม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง	
	21 มิถุนายน 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	โรงแรมลำป่ารีสอร์ท อ.เมือง จ.พัทลุง	
ขอนแก่น	29 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองกุงเชิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	
	19 มิถุนายน 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ห้องประชุมโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	

จังหวัด	วันที่	กิจกรรม	สถานที่	สังเกตการณ์
กาญจนบุรี	14 มิถุนายน 2550	ถอดบทเรียน “การส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองฝ้าย อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	X
	15 มิถุนายน 2550	ถอดบทเรียน “การส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองปลิง อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	X
	29 มิถุนายน 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ศูนย์สัมมนาสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานรถเมล์ ขสมก.จำกัด อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี	
กรุงเทพฯ	11 ตุลาคม 2550	สรุปบทเรียนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการของผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 จังหวัด	ณ ห้องระเบียงมักกะสัน โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพฯ	X
กรุงเทพฯ	19 – 21 พฤศจิกายน 2550	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการในระดับจังหวัด 5 จังหวัด	ณ ห้องพัชราวดี 1 – 2 ชั้น 11 โรงแรมปริ๊นซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพฯ	X

สรุปการสังเกตการณ์
การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

วันที่	จังหวัด	สถานที่	กลุ่มอาชีพ	ลักษณะความพิการ
วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550	นครปฐม	ณ อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์	1. กรอบรูปวิทยาศาสตร์ 2. คริสตัลและลูกปัด 3. ดินหอมมะลิ 4. ถักโคเชต์และครอสติส 5. เทียนเจล 6. เปเปอร์มาเช่ 7. ศิลปะจากแผ่นยาง	พิการทางการเคลื่อนไหว
วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2550	กาญจนบุรี	ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ	1. เลี้ยงไก่ 2. เลี้ยงเป็ด 3. เลี้ยงหมู 4. เลี้ยงวัว	ส่วนใหญ่พิการทางสติปัญญา
วันศุกร์ที่ 15 มิถุนายน 2550	กาญจนบุรี	ณ ที่ว่าการบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ (กลุ่มคนพิการตำบลหนองประดู่ แต่ยืมสถานที่ตำบลหนองปลิง)	1. เลี้ยงไก่ 2. เลี้ยงเป็ด 3. เลี้ยงหมู 4. เลี้ยงวัว	ส่วนใหญ่พิการทางสติปัญญา
วันพุธที่ 22 สิงหาคม 2550	พะเยา	ณ โรงแรมภูทองเพลส	1. เพาะเห็ด 2. เย็บปักประดิษฐ์ 3. ทำไม้กวาด	พิการทางการเคลื่อนไหว

สังเกตการณ์จังหวัดนครปฐม วันที่ 12 มิถุนายน 2550 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ช่วงเช้าหัวหน้ากลุ่มอาชีพคนพิการ 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโครเชท์และครอสติส กลุ่มคริสตัลและลูกปัด กลุ่มดินหอม กลุ่มกรอบรูปวิทยาศาสตร์ กลุ่มเทียนเจล กลุ่มศิลปะจากแผ่นยาง กลุ่มเปเปอร์มาเช่ นำประสบการณ์ที่กลุ่มตนเองได้รับ มานำเสนอตามประเด็น 1) รูปแบบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ 2) กระบวนการ/ขั้นตอนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 3) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม 4) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และ 5) ความรู้ด้านการตลาด

ช่วงบ่ายเป็นการให้ข้อมูลของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยได้ให้ข้อมูลเรื่องเงินกู้ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ทำอย่างไรให้ผลิตภัณฑ์ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า OTOP การจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกลุ่มคนพิการสนใจเรื่องการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า OTOP มีการสอบถามถึงหลักเกณฑ์การคัดเลือก และช่วงเวลาที่มีการคัดเลือก

ท้ายสุดคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ในภาพรวมตั้งแต่เป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับในการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ ปัจจัยการเลือกอาชีพ ปัญหาและอุปสรรค และการจัดการความรู้

สังเกตการณ์จังหวัดกาญจนบุรี วันที่ 14 – 15 มิถุนายน 2550 การถอดบทเรียน ตำบลหนองฝ้ายและหนองปลิง

กลุ่มคนพิการตำบลหนองฝ้ายและเทศบาลตำบลหนองฝ้าย 10 ครอบครัว ตำบลหนองปลิง 6 ครอบครัว ตำบลหนองประดู่และเลาขวัญ 4 ครอบครัว เกือบทั้งหมดพิการทางสติปัญญา ทั้ง 20 ครอบครัว ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ มี 11 ครอบครัว รองลงมาคือกลุ่มเลี้ยงหมู 4 ครอบครัว เลี้ยงวัว 3 ครอบครัว และเลี้ยงเป็ด 2 ครอบครัว

ได้มีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็นกลุ่มย่อยตามประเภทสัตว์เลี้ยง เจ้าหน้าที่จาก พมจ. เป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ในกลุ่มย่อยในประเด็น 1) ความรู้เรื่องรูปแบบอาชีพ 2) กระบวนการขั้นตอนในการส่งเสริมอาชีพ 3) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ 4) ความรู้ด้านการตลาด 5) ความรู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผล 6) ความรู้เรื่องระบบการสร้างเครือข่าย 7) การขยายผลการส่งเสริมอาชีพในมุมมองของคนพิการ และความต้องการความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังได้มีการสัมภาษณ์คณะกรรมการที่ดำเนินโครงการในประเด็นเดียวกันแต่ในมุมมองของคนทำงาน

ผู้ปกครองของคนพิการเป็นผู้ให้ข้อมูลเพราะคนพิการบางคนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ แต่หากคำถามไม่ยาวมากและเข้าใจง่ายผู้พิการก็จะตอบเอง ซึ่งส่วนใหญ่สามารถตอบกิจกรรมที่ตนเองทำด้วย

ท่าทางที่ดีใจและภูมิใจ เช่น การให้อาหาร การต้อนสัตว์เลี้ยงเข้าคอกหรือเข้าเล้า เป็นต้น ส่วนคำถามที่ยากหรือต้องให้คำอธิบายผู้ปกครองจะเป็นผู้ตอบคำถามเอง

ปัญหาของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการในภาพรวมคือ สำหรับผู้พิการทางสติปัญญาและพิการรุนแรง มีปัญหาในการเรียนรู้ ต้องอาศัยครอบครัวคอยดูแลกำกับใกล้ชิด และยังเป็นคำถามอยู่ว่าการเลี้ยงสัตว์มีความเหมาะสมกับคนพิการมากน้อยเพียงใด งบประมาณที่ให้น้อยไปและไม่ต่อเนื่อง ทำให้เป็นปัญหาในการดำเนินการต่อ ความรู้ในการเรื่องการเลี้ยงสัตว์และการป้องกันโรคติดต่อ เพราะเรื่องดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งของความล้มเหลว ปัญหาสำคัญที่สุด คือคนพิการไม่สามารถที่จะรวมกลุ่มกันได้ เพราะแต่ละบ้านอยู่ห่างไกลกัน บางคนอยู่คนละตำบล เรื่องของการเดินทางก็นับว่ายังเป็นปัญหาเพราะผู้พิการบางคนเป็นลมชัก ซึ่งไม่รู้ว่าจะเกิดอาการขึ้นมาเมื่อใด ผู้ปกครองต้องไปประกอบอาชีพไม่มีเวลาดูแล เป็นต้น

อย่างไรก็ตามพบว่า ยังมีบางครอบครัวที่อยู่ในโครงการแล้วถือว่าประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ ผู้พิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ส่วนผลพลอยได้ที่เกิดจากโครงการคือ การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ปกครองบางคนคิดต่อในเรื่องของการลงทุนเพิ่ม

ลักษณะการดำเนินการถอดบทเรียนเป็นแบบถาม-ตอบตามประเด็นที่ได้ มากกว่าการพูดคุย ทำให้คำถามบางประเด็นหายไป ใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม ประมาณ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่ พมจ.สรุปประเด็นที่ได้และนำเสนอให้ทุกกลุ่มได้รับทราบ และทีมอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นผู้สรุปประเด็นที่ได้จากการพูดคุยโดย

สังเกตการณ์จังหวัดพะเยา วันที่ 22 สิงหาคม 2550 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงแรมภูทองเพลส

กลุ่มอาชีพคนพิการที่อยู่ในโครงการ มีทั้งกลุ่มหัตถกรรม ได้แก่ เย็บปักประดิษฐ์ ทำไม้กวาด กลุ่มเกษตรกรรม ได้แก่ เพาะเห็ด เลี้ยงโค เลี้ยงปลา และกลุ่มซ่อมโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งหน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานสนับสุนนและส่งเสริมการฝึกอาชีพ ได้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจของหน่วยงานให้คนพิการทราบ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งสถาบันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

หัวหน้ากลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ กลุ่มไม้กวาด และกลุ่มเพาะเห็ด นำเสนอประสบการณ์ของกลุ่มตนเองตามหัวข้อที่เตรียมมา ได้แก่ 1) รูปแบบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ 2) ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มได้รับความสำเร็จ 3) แนวทางการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ 4) การคัดเลือกผู้นำกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการ 5) การแบ่งหน้าที่ในกลุ่ม 6) จุดแข็งในการตั้งกลุ่มอาชีพ 7) การประสานงานกับหน่วยงาน 8) ประสบการณ์/การเรียนรู้ของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มอื่นๆได้รับทราบ ซึ่งพบว่า

ในภาพรวมกลุ่มอาชีพทั้ง 3 (กลุ่มเย็บปัก ไม้กวาดและเห็ด) มีพื้นฐานองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพที่ดี (โดยเฉพาะเห็ด) ที่ให้ผลผลิตมีคุณภาพ มีวิธีการจัดการที่ดี และมีการขยายตัวไปสู่ต่างหมู่บ้าน และต่างตำบลอย่างเป็นระบบ

ปัญหาของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการในภาพรวมคือ กลุ่มยังอยู่ในวงจำกัดและไม่สามารถเชื่อมโยงหรือขยายเครือข่ายได้ ขาดการวิเคราะห์เรื่องการตลาด รวมทั้งขาดการติดตามผลอย่างเป็นระบบ

สรุปประเด็นที่ได้จากการพูดคุยโดยทีมอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ การจัดเวทีแลกเปลี่ยน กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ และกลุ่มไม้กวาด ได้นำผลิตภัณฑ์ที่เป็นพวกผ้าปักครอสติส ไม้กวาดที่มีหลายขนาด มาวางขายหน้าห้องประชุม ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุมพอสมควร

ส่วนที่ 5

สรุปผล
การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม
คนพิการ และผู้เกี่ยวข้องใน 5 จังหวัด
ระหว่างวันที่ 2 – 27 พฤศจิกายน 2550

ตารางนัดสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มคนพิการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
นครปฐม	ศุกร์ 2 พ.ย.	คุณณัฐทรินทร์ (จนท.พัฒนาชุมชน)	10.00	บ้านคุณศรีวิไล กลุ่มดินหอม	081-7324100
		กลุ่มคนพิการ	11.00		

* ได้สัมภาษณ์เฉพาะหัวหน้ากลุ่มอาชีพ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการเดินทางและพื้นที่ที่ห่างไกล

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
กาญจนบุรี	ศุกร์ 9 พ.ย.	คนพิการหนองฝ้าย	9.00	อบต.หนองฝ้าย	คุณจิ๋ว 086-7541131
		อบต.หนองฝ้าย	10.30		
		กินข้าวกลางวัน+เดินทางไปหนองปลิง			
		คนพิการหนองปลิง	14.00	หนองปลิง	
		คณะกรรมการหนองปลิง	15.00		
		คณะกรรมการ	16.00	หนองประดู่	คุณวงเดือน (นายก อบต.)

* แต่ละพื้นที่ค่อนข้างไกลกัน และบางพื้นที่มีกลุ่มอาชีพคนพิการไม่กี่ครอบครัว เช่น หนองประดู่มีคนพิการ 2 ครอบครัว เท่านั้น เจ้าหน้าที่จึงขอให้เดินทางไปสัมภาษณ์แต่ละพื้นที่

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
พะเยา	อังคาร 13 พ.ย.	กลุ่มประดิษฐ์+กลุ่มไม้กวาด	9.30	อบต.หนองหล่ม	คุณเพิ่มศักดิ์ 084-4867819
		อบต.หนองหล่ม			
		กินข้าวกลางวัน+เดินทางไปดงเจน			
		กลุ่มเพาะเห็ด	14.00	อบต.ดงเจน	
		อบต.ดงเจน			

* กลุ่มไม้กวาดต้องเดินทางมาจากป่าซาง ซึ่งเป็นกลุ่มขยายไปจากกลุ่มประดิษฐ์ ส่วน ดงเจน มีเฉพาะกลุ่มเพาะเห็ดเท่านั้นแต่ได้ขยายออกไปหลายตำบลแล้ว

ตารางนัดสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มคนพิการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
ขอนแก่น	ศุกร์ 16 พ.ย.	ปลัด อบต. สุพจน์ หัวหน้าสถานีอนามัย	9.00 น 9.30 น.	อบต. หนองกุงเซิน	คุณมัณฑนา 043 211630
		คนพิการและ ผู้ปกครอง	10.30 น		

* เจ้าหน้าที่ขอให้สัมภาษณ์หัวหน้าสถานีอนามัยซึ่งมีบทบาทสำคัญในโครงการนี้เหมือนกัน

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
พัทลุง	จันทร์ 26 พ.ย.	ปลัดอบต. สมทรง และ ผู้ทำโครงการอีก	10.00	อบต.ชะมวง	คุณโอ๋ 089 2075308
		กลุ่มคนพิการ			
		กินข้าวกลางวัน+เดินทางไปแม่ขรี			
		คุณเสกสรร และ ผู้ทำโครงการอีก	บ่าย	อบต.แม่ขรี	คุณเสกสรร 074 633289
		กลุ่มคนพิการ			

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มคนพิการ

จังหวัด	สถานที่/วันที่	ผู้เข้าร่วม	จำนวน(คน)	
			ผู้พิการ	เจ้าหน้าที่
นครปฐม	บ้านหัวหน้ากลุ่มดินหอม 2 พฤศจิกายน 2550	ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ที่เป็นผู้นำกลุ่มอาชีพคนพิการ	7	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		1
กาญจนบุรี	ที่ทำการ อบต.หนองฝ้าย 9 พฤศจิกายน 2550	ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลและคนพิการ	7 1	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		1
	ที่ทำการ อบต.หนองปลิง 9 พฤศจิกายน 2550	ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลและคนพิการ	2 4	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		1
พะเยา	กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ 13 พฤศจิกายน 2550	ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวกลุ่ม เย็บปักประดิษฐ์และกลุ่มไม้กวาด	9	
		ประธานชมรมคนพิการ		1
		ปลัด อบต.และเจ้าหน้าที่ ดูแลโครงการ		4
	บ้านหัวหน้ากลุ่ม เพาะเห็ด 13 พฤศจิกายน 2550	ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มขยาย	32	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		4
ขอนแก่น	สถานีอนามัย หนองกุงเซิน 15 พฤศจิกายน 2550	คนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลและคนพิการทางสติปัญญา	1 1 7	
	ที่ทำการ อบต.หนองกุงเซิน	ปลัด อบต.		1
		หัวหน้าสถานีอนามัยหนองกุงเซิน		1
พัทลุง	ที่ทำการ อบต.ชะมวง 26 พฤศจิกายน 2550	คนพิการทางการเคลื่อนไหว ผู้ดูแลคนพิการ (เป็นใบ้ ตาบอด)	6 3	
		ปลัด อบต.		1
	ที่ทำการ อบต.แม่ขรี 26 พฤศจิกายน 2550	คนพิการทางการเคลื่อนไหว ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา	3 6	
		ผู้ดูแลโครงการ		1
		รวม	89	16

ส่วนที่ 5.1

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview)
เจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น
กับการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

สรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการใน 5 จังหวัดเป้าหมาย (นครปฐม กาญจนบุรี พะเยา ขอนแก่น และพัทลุง) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ส่วนใหญ่เป็นปลัด อบต. และนอกจากนี้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับผู้ปฏิบัติ จำนวนทั้งสิ้น 16 ราย และการสัมภาษณ์ได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 2 - 27 พฤศจิกายน 2550 โดยผู้วิจัยได้มีแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (guideline questions) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่จะนำไปใช้ในการประเมินผลครั้งนี้ (ดูแนวคำถามในส่วนท้ายของบท)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกในเกือบทุกกรณีได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจำนวนมากจากประเด็นหลักที่ได้กำหนดไว้แต่เดิม นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัยที่ได้มุมมองใหม่สำหรับการประเมินผล ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดทั้งที่เกิดขึ้นจากแนวคำถามเดิม และที่เป็นข้อมูลใหม่นำมาสังเคราะห์ สรุปผล และจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ (ที่ไม่เป็นไปตามแนวคำถามเดิมทั้งหมด) ให้เกิดความชัดเจน และง่ายต่อความเข้าใจของผู้อ่านรายงานนำเสนอไว้ในส่วนต้นของบทนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำบทสัมภาษณ์รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน (โดยขัดเกลาภาษาพูดคำต่อคำให้มีความกระชับขึ้น) มานำเสนอไว้ในส่วนหลังของบท เพราะมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานของโครงการต่อไปในอนาคตด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการในพื้นที่ :

พื้นที่การศึกษาทั้งหมด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ (ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจำนวนครอบครัวที่มีคนพิการ) ข้อมูลเหล่านี้ บางพื้นที่มีอาสาสมัครหมู่บ้านเป็นเครือข่ายในการทำงานส่วนนี้ ขณะที่หลายพื้นที่จะเป็นหน้าที่ของ อบต. (เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ) ข้อมูลคนพิการใช้สำหรับขึ้นทะเบียนคนพิการ เพื่อรับสิทธิระโยชน์ต่างๆ รวมทั้งการรับเบี้ยยังชีพ

จากข้อมูลที่ปรากฏ พบว่าแต่ละพื้นที่มีคนพิการจำนวนมาก (นับร้อยราย) แต่ในการคัดเลือกเข้าโครงการ การฝึกอาชีพอิสระสำหรับคนพิการเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องคัดเลือกเฉพาะผู้พิการที่มีความยากลำบากในการดำรงชีพมากกว่าครอบครัวอื่นๆ หรือมีการคัดเลือกคนพิการที่มีคุณลักษณะตรงตามเป้าประสงค์ของโครงการ เช่น เป็นผู้พิการรุนแรง พิการทางสติปัญญา เหล่านี้เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีบางพื้นที่มีคนพิการที่คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์เบื้องต้นของโครงการได้รับการคัดเลือกให้เข้ามา

บทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการดูแลคนพิการ :

องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) ไม่ว่าจะเป็น อบต.หรือเทศบาล มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ในส่วนของคนพิการแต่ละปี อบต.หรือเทศบาลจะมี

แผนงานประจำปีที่รวมทั้งการทำกิจกรรม และการจัดสรรงบประมาณ ส่วนหนึ่งในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ติดเชื้อเอดส์ “การสนับสนุนส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสทางสังคม อันดับแรกคือ การให้เบี้ยยังชีพ เป็นเม็ดเงินสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยเอดส์ การสนับสนุนอีกส่วนคือ การส่งเสริมการประกอบอาชีพเป็นการบำบัดฟื้นฟู ในส่วนที่ให้โดยตรง เช่น กลุ่มอาชีพคนพิการก็จะตั้งงบประมาณสนับสนุนกลุ่ม” (ขอนแก่น)

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการงานส่วนนี้ (การทำแผนการจัดสรรงบประมาณ และการจ่ายงบฯ) จำเป็นต้องเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามกรอบกฎหมาย การกำหนดแผนงานประจำปี สำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอาจเกิดขึ้นโดยกรรมการบริหาร อบต.ที่วางแผนงานตามปกติ หรือบางพื้นที่อาจจัดให้มีการประชุมประชาคม เพื่อให้ชุมชนร่วมกันกำหนดประเด็น และลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่จะดำเนินการระหว่างปี โดยอาจมีการตั้งกรอบแนวการทำงานกว้างๆ เช่น “ (อบต.กำหนดงบประมาณไว้สำหรับงานคนพิการปีละ 50,000 บาท) การให้ทุนสนับสนุน หากจะมองให้เป็นแบบรัฐสวัสดิการ (กระจายไปตามความต้องการของแต่ละคน) ก็จะเป็นเหมือนการส่งเสริมอาชีพโดยทั่วไป แต่โครงการช่วยคนพิการ อยากให้เม็ดเงินเกิดประโยชน์ สูงสุด.. ไม่ใช่ขอเงินไปเลี้ยงวัว ซึ่งใช้งบฯสูงมาก จะกลายเป็นการสร้างอาชีพให้ผู้ปกครอง แต่ไม่ช่วยในการพัฒนา (ทางสติปัญญา) คนพิการเลย อบต.ต้องการให้คนพิการมีอาชีพ มีรายได้ ได้เข้าสังคม และมีโอกาสพัฒนาทางสติปัญญา” (ขอนแก่น)

สำหรับส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ (และผู้สูงอายุ) นั้น จะได้รับความสำคัญมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความใส่ใจของผู้บริหารที่มีต่อเรื่องนี้ รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้พิการบางพื้นที่ อบต.ให้ความสนใจอย่างมากในเรื่องการพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการและครอบครัว โดยการมีการติดตามงานอย่างใกล้ชิด มีการประสานงานให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างคนพิการครอบครัว กับสังคม และหน่วยราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้โครงการ และแผนงานเรื่องคนพิการสามารถดำเนินการไปถึงเป้าหมาย ขณะที่บางพื้นที่จะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับล่าง (ซึ่งมักจะมีเพียง 1 คน) เป็นผู้ติดตามดูแล และประสานงาน ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดกำลังใจ และท้อถอย เนื่องจากไม่อาจผลักดันแผนงานให้เกิดขึ้น “การดำเนินโครงการต้องดูแนวนโยบาย และแนวทางการบริหารของผู้บริหารระดับ อบต. ระดับนายกเทศมนตรี คนที่จะทำให้เกิดโครงการขึ้นก็คือ ผู้บริหาร คิดว่า หากทำโครงการคนพิการให้ดี ให้ดังไปเลยก็จะไม่เสียประโยชน์แก่กันและกัน ทางฝ่ายการเมืองก็ได้ กลุ่มผู้บริหารก็ได้” (นครปฐม)

อย่างไรก็ตาม ได้มีความเห็นจากบางพื้นที่ว่า ปัจจุบันจะเห็นว่า ภารกิจในการดำเนินงานหลายโครงการ (รวมทั้ง โครงการอาชีพอิสระ) มีการทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานระดับภูมิภาค และท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมอาชีพที่ทั้ง อบต. และฝ่ายพัฒนาสังคมจังหวัด ก็ทำ หรือ กฎหมายกำหนดให้ อปท.มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสำนักงานพิทักษ์คนพิการ ก็เข้ามาจัดการดูแล แต่บาง

ภารกิจส่วนกลางก็ถ่ายโอนภารกิจให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ จึงเห็นว่า เป็นการทำงานที่ต่างหน่วยต่างทำ แต่มีกลุ่มประชากรเป้าหมายกลุ่มเดียวกันในพื้นที่เดียวกัน

ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้จึงเห็นได้ว่า ควรมีการทำงานเชิงบูรณาการที่มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนโดยหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุน อปท. แต่ควรจัดสรรงบประมาณมายังท้องถิ่นทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ ให้ท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติงาน ประสานงาน ติดตามประเมินผล เพราะมีความใกล้ชิดกับคนในพื้นที่มากกว่า และสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์ แม้จะตระหนักดีว่า การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างระดับ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) เป็นไปไม่ง่ายนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารจัดการงบประมาณ เพราะแต่ละหน่วยงานจะมีระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่น่าที่จะนำข้อเสนอแนะนี้ไปพิจารณาช่องทางให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน

บทบาทสำคัญของ อบต. โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบในการผลักดันให้เกิดโครงการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพคนพิการ และการดูแลสวัสดิภาพให้แก่คนพิการ จะต้องเป็นผู้ที่ทำงานอย่างจริงจัง และมีความพร้อม มีความเสียสละที่จะทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผลว่ามีปัญหาอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร เพราะการทำงานกับคนพิการซึ่งมีข้อจำกัดมากกว่าคนปกติ มีความยากลำบาก ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ปัจจุบันมีช่องทางช่วยเหลือคนพิการ (และผู้สูงอายุ) มากมาย อยู่ที่ว่า อปท. / อบต. / เทศบาล จะช่วยแสวงหาหรือไม่ “หากไม่ทำ ก็คือไม่ได้” และ อบต.ควรจะต้องสร้างแนวคิดให้แก่ชุมชน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส หากไม่สร้างให้ คนพิการก็เริ่มไม่ได้ เพราะต้องการผู้นำทาง

ความเหมาะสมของโครงการพัฒนาอาชีพอิสระที่ดำเนินการในพื้นที่:

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าหลายโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ เพื่อช่วยให้คนพิการได้มีอาชีพ มีรายได้ หรือมีพัฒนาการทางสติปัญญาในระยะแรกเริ่ม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม และเป็นไปตามเป้าประสงค์ของแต่ละโครงการที่กำหนดไว้ คนพิการในโครงการจำนวนไม่น้อยมีอาชีพหลักอยู่แล้ว (เช่น กลุ่มคนพิการจังหวัดนครปฐม พะเยา พัทลุง) ดังนั้น โครงการพัฒนาอาชีพอิสระ (ที่ดำเนินการโดย สทก.) ที่เข้ามาใหม่ เป็นการเสริมรายได้อีกส่วนหนึ่งให้แก่คนพิการ และครอบครัวได้สามารถขยายงานออกไปได้อีกซึ่ง พมจ. และอบต.ให้ความสนับสนุนเต็มที่ในสิ่งที่คนพิการให้ความสนใจ

ในทุกพื้นที่ ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ได้มีการสอบถามความต้องการของคนพิการหรือครอบครัวก่อน

“เริ่มต้นโดยการสำรวจพฤติกรรม และความสนใจของคนพิการ ว่าต้องการทำอาชีพอะไร ดูสภาพพื้นที่ และอาชีพเดิมที่เขาทำ พื้นที่เป็นเกษตรกรรม คนเลี้ยงสัตว์ กรีดยาง คนพิการก็จะสนใจเลือกอาชีพจากประสบการณ์หรือที่ทำอยู่แล้ว เพียงแต่เมื่อก่อนต่างคนต่างทำ อำนาจต่อรองมีน้อย จึงคิดว่า คนพิการน่าจะได้รวมกลุ่มกัน เพื่อดูแลกัน และจัดงบประมาณ” (พัทลุง)

อย่างไรก็ตาม ได้ปรากฏว่าในภายหลังที่เริ่มดำเนินโครงการไปแล้วหลายพื้นที่ ได้พบปัญหาในรายละเอียดที่เกิดตามมา เช่นในกรณีจังหวัดพัทลุง (อบต.แม่ขรี) ที่พบว่าโครงการเร่งรัดมากที่จะให้มีการดำเนินการ (เพื่อให้ทันการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำให้ทางพื้นที่มีช่วงเวลาที่จะคิด และการเตรียมแผนงานสั้นเกินไปทำให้เกิดปัญหา "ด้วยเวลาที่จำกัด (เพียง 1 สัปดาห์) ที่ให้พื้นที่ทำงาน ทำให้ต้องรีบหาพันธุ์แพะซื้อมาพร้อมกัน 30 ตัวในเวลาเดียวกัน เอามาเลี้ยงได้ 1 – 2 เดือน ตายไปเกือบหมด อาทิตย์แรกตายไป 10 ตัว เพราะไม่คุ้นอากาศ แพปรับตัวไม่ได้ แพะที่เอามาเป็นแพะเล็ก ท้องอืดวันเดียวตาย"

หรือในกรณีของจังหวัดขอนแก่น ที่เลือกการเลี้ยงหมูป่า ในครั้งแรก เพราะเห็นตัวอย่างความสำเร็จจากพื้นที่อื่น แต่ต่อมาหลายครอบครัวไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีการดัดแปลงการเลี้ยงหมูป่า ขาดทุน พ่อแม่ไม่อาจอยู่ช่วยดูแลลูกพิการได้ การเลี้ยงหมูกลายเป็นภาระของคนพิการ และครอบครัว ทำให้เกิดความคิดที่จะประกอบอาชีพอื่นๆหลากหลายมากขึ้น แต่หลายข้อเสนอใหม่ไม่มีความเป็นไปได้ (ราคาสูงเกินไป) อีกทั้งไม่สนองตอบวัตถุประสงค์ของโครงการอีกด้วย

"เมื่อมีโครงการคนพิการเข้ามา ในเบื้องต้นคิดว่าเป็นเรื่องแปลก เพราะโดยภาวะปกติ เขาก็ยากลำบาก เรากลับเอางานไปให้... จะสำเร็จได้อย่างไร แรกเริ่มมีการประชุมกลุ่มคนพิการ และกำหนดการไปดูงานกลุ่มอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ คือกลุ่มอาชีพเลี้ยงหมูป่า... แรกเริ่มที่ตัดสินใจเลี้ยงหมูป่า เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นที่มีข้อจำกัด ทั้งงบประมาณ และความคิด เลือกเลี้ยงหมูป่ามีข้อต่างจากหมูบ้าน ไม่ต้องซื้อ ข้าว รำ แต่กินข้าวจากทุ่งนาไม่เปลือง ตกลูกเร็ว ขายได้ง่าย เพราะคนชอบกินของแปลก... ช่วงเวลาผ่านไป บางครอบครัวประสบความสำเร็จ หมูป่าออกลูกขายได้ แต่มีบางครอบครัวไม่สำเร็จ เพราะพ่อแม่คนพิการไม่ได้อยู่ช่วยดูแลลูก ทำให้การเลี้ยงหมูป่ากลายเป็น การเพิ่มภาระให้คนพิการ (พ่อแม่) จึงอยากได้เป็นเบี้ยยังชีพแทน"

"(การเลือกทำโครงการ) การพัฒนาของผู้พิการก็สำคัญ ถ้าได้เงินช่วยเหลือไปแล้วไม่ใช่ปล่อยให้ผู้พิการอยู่สภาพเดิม แล้วกลายเป็นเรื่องของผู้ปกครอง การเลี้ยงหมูอาจเป็นภาระ แต่เด็กพิการมีพัฒนาการรู้จักหวงแหน รู้จักรับผิดชอบ เอาอาหารให้สัตว์กิน ขณะที่เลี้ยงวัว (ที่ผู้ปกครองอยากได้) ก็ปล่อยให้วัวอยู่ชายทุ่งแถวๆบ้าน มีหญ้ากิน แต่ผู้พิการไม่มีพัฒนาการใดๆ) จึงต้องเลือกพิจารณาโครงการที่เสนอมา" (ขอนแก่น)

การบริหารจัดการโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการ:

จากการประเมินผลโดยรวม พบว่าในเกือบทุกพื้นที่จะมีเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) เข้ามาร่วมทำงานอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มคนพิการและครอบครัว โดยเป็นผู้ช่วยดูแลจัดการและประสานงานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนพิการ และครอบครัวกับองค์กรอื่นๆในระดับเหนือขึ้นไป (ระดับจังหวัด ภูมิภาค หรือกระทรวง) เพราะโดยลำพังคนพิการอาจไม่สามารถ หรือขาดความมั่นใจที่จะติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรเหล่านั้นโดยตรง

การบริหารจัดการเงินทุนเพื่อดำเนินโครงการอาชีพอิสระสำหรับคนพิการนั้น พบว่า มีการดำเนินการแตกต่างกันในพื้นที่ต่างๆใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) โดยที่ระบบการบริหารจัดการเงินจากโครงการ (จาก สทก.) และงบประมาณจาก อบต.ไม่เหมือนกัน ทำให้หลายพื้นที่ได้นำเงินทุนที่ได้รับมาเพื่อพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการ 5,000 บาท มาจัดสรรโดยการทำอาชีพที่เสนอมา (เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ฯ) ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะ เห็นว่าหากโครงการกำหนดให้คนพิการมารวมกลุ่มกันอาจเป็นไปได้ยาก เพราะมีเงื่อนไขหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะพื้นที่ การคมนาคมยากลำบาก ลักษณะการทำงาน ความเข้าใจของสมาชิก ลักษณะความพิการ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งในส่วนนี้ มีผู้ให้ความคิดเห็นว่าการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของคนพิการควรที่จะต้องมีความเข้าใจให้ถูกต้องว่า “ลักษณะการเกิดกลุ่มอาชีพไม่ใช่เป็นกลุ่มรวม การรวมกลุ่มที่นี่ไม่ได้ หมายถึง การให้มานั่งกันอยู่ในที่เดียวกัน แต่หมายถึง เป็นศูนย์รวมพลังที่อย่างน้อยมีอะไรปรึกษากัน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน แต่ความเข้าใจส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือ การรวมกลุ่ม ต้องมานั่งทำอะไรที่เกี่ยวกัน ซึ่งชาวบ้านทำไม่ได้” (ขอนแก่น)

2) ในบางพื้นที่ จะมีการบริหารจัดการโดยเอาเงินที่ได้รับจากโครงการพัฒนาอาชีพอิสระ สมทบกับเงินงบประมาณของ อบต. และใช้วิธีจัดการเป็นเงินกองทุนหมุนเวียน มีการแบ่งปันผลกำไรที่ทุกคนยอมรับ หรือหักเงินผลกำไรส่วนหนึ่งเข้าสมทบเงินกองกลาง การบริหารจัดการกองทุนลักษณะนี้จะมีการสร้างกฎเกณฑ์สำหรับกลุ่ม มีข้อบังคับชัดเจน มีการประชุมประจำเดือน มีการติดตามผลเพื่อให้เงินที่ได้มาเกิดประโยชน์สูงสุด มีเงื่อนไขที่ทำให้คนรับเงินไปต้องทำงาน รวมทั้งหากสมาชิกจะออกจากกลุ่มกลางคันก็จะไม่มีการแบ่งเงินออกจากกองทุนติดตัวไป (ออกไปตัวเปล่า) ซึ่งลักษณะการบริหารจัดการแบบนี้ พบว่า มีความ ‘ยั่งยืน’ และ ‘คงทน’ กว่าการแบ่งเงินจัดสรรเป็นรายย่อยไปจัดการบริหารเอง เพราะเป็นการดูแลกันโดยกลุ่ม แม้จะขาดทุนหรือมีปัญหาด้านการตลาดก็จะมีเงินกองทุนช่วยเสริมให้ ขณะที่รายย่อยเมื่อขาดทุนหรือมีปัญหาก็ล้มเลิกไปเลย

การจัดการบริหารโครงการ หากพบว่า ทำโครงการแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จะมีการทบทวนให้เป็นบทเรียนเพื่อให้รู้ว่า การไม่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะเหตุใด และต้องหาทางช่วยเหลือต่อไปไม่ควรล้มเลิก ให้การส่งเสริมโดยการให้ความรู้ต่อเนื่องและให้คำแนะนำปรึกษา และหากจะมีการปรับเปลี่ยนแผนการทำงาน หรือทำอาชีพใหม่ ก็ควรจะให้มีการพูดคุยกันว่า จะปรับเป็นอาชีพใด เพราะจะต้องมีการเรียนรู้กันใหม่ สำหรับโครงการที่ทำสำเร็จแล้ว ทาง อบต.ก็ควรจะประเมินเพิ่มเติมว่า มีความต้องการอะไรหรือขาดเหลือสิ่งใด จะขยายโครงการต่อไปอีกได้ในรูปแบบใด เพราะอาจจะแตกยอดขยายโครงการออกไปได้หลากหลายมากขึ้นไปอีก

แต่โดยหลักการแล้ว ในทุกพื้นที่ อบต.จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในทิศทางที่ใกล้เคียงกันคือ อบต. จะให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณแต่จะไม่ตลอดไป เพราะมุ่งหวังที่จะให้กลุ่มคนพิการและครอบครัวให้สามารถสร้างตนเองขึ้นจากทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว มีการขยายผลออกไปด้วย เงินเก็บ หรือผลกำไรที่ทำโครงการ

ซึ่งการที่จะเกิดการขยายโครงการออกไปได้ กลุ่มจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการไม่ให้ทุนสูญหาย กลุ่มจะต้องคิดหาวิธีการบริหารจัดการขยายต่อยอด จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตลอดไป

อย่างไรก็ตาม การที่จะขยายงานออกไป (ทั้งโครงการอาชีพที่หลากหลายขึ้น และจำนวนสมาชิกคนพิการ) ไม่อาจจะทำได้รวดเร็ว เพราะมีหลายเงื่อนไขที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วย เช่น กลุ่มเดิมมีความเข้มแข็งเพียงใด งบประมาณที่จะใช้มีมากพอหรือไม่ ระดับความพิการของคนพิการมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ความสนใจของคนพิการต่อโครงการมีมากน้อยอย่างไร เพราะคนพิการบางคนอาจมีรายได้จากการทำอาชีพเดิมมากอยู่แล้ว การขยายโครงการมีความเป็นไปได้ในเรื่องผลผลิต ตลาด คู่แข่ง เป็นอย่างไร การดำเนินงานจะสามารถทำได้ครบวงจรหรือไม่

การตลาด และการฝึกฝนทักษะด้านอาชีพเพิ่มเติม:

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การตลาดซึ่งหมายรวมถึงตลาดรับซื้อผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์จากคนพิการ และความรู้ด้านการบริหารจัดการตลาดของคนพิการ ยังอยู่ในระดับที่ถือว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ที่ร่วมทำงานอยู่ในโครงการนี้ ยังมีความรู้ในเรื่องนี้น้อยเกินไป เพราะขาดโอกาสในการติดต่อกับแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์โดยตรง ขณะที่พ่อค้า หรือผู้บริโภคเป็นผู้เข้ามาติดต่อซื้อขายถึงแหล่งผลิตโดยตรง โดยผู้ผลิต (คนพิการ และครอบครัว) ไม่สามารถต่อรองราคาให้ได้สูงขึ้น ผลผลิตเกษตร (หมู ไก่ แพะ) ที่ราคาจะขึ้นลงตามท้องตลาดทั่วไป โดยเมื่อราคาลดลง ผู้เลี้ยงก็จะประสบภาวการณ์ขาดทุน เพราะยังต้องซื้ออาหารสัตว์ในราคาที่สูงคงเดิม นอกจากนี้ บางครั้งผลผลิตที่มีมากเกินไปในท้องตลาดทำให้ตลาดล้น ที่ส่งผลกระทบมาถึงครอบครัวคนพิการ ซึ่งในบางพื้นที่เริ่มใช้วิธีแปรรูปผลิตภัณฑ์ (เช่น แทนการขายเนื้อหมูสด ก็ใช้วิธีแปรรูปเป็นเนื้อหมูแผ่น หมูหยอง) แต่ทั้งนี้ ต้องมีผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ และสามารถนำกลุ่มได้

สำหรับการฝึกฝนทักษะด้านอาชีพเพิ่มเติมนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีนักวิชาการ วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาช่วยให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่ว่าคนพิการจะได้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และมีสินค้ารูปแบบใหม่ แปลกตา และเป็นที่ต้องการของตลาด และผู้บริโภค เพราะหลายครั้งที่พบว่า สินค้าบางอย่างที่ผลิตออกมาไม่มีคุณลักษณะ และคุณภาพที่ชวนให้ซื้อ แต่คนมักจะซื้อเพราะเห็นใจ และสงสารคนพิการ แต่อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า การรวมกลุ่มของคนพิการในการผลิตสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ มีผลดี ที่คนเหล่านี้ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อคิดค้นสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ รวมทั้ง การรวมกลุ่มกันได้ (10 คนขึ้นไป) ก็จะเป็นประโยชน์ในการขอรับทุนสนับสนุนจากภาครัฐ และอบต.หรือเทศบาล ในการเริ่มต้นทำอาชีพได้

การรับรู้ข่าวสารของคนพิการ และการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ:

ในส่วนของการรับรู้ข่าวสารของคนพิการ โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ (ยกเว้นเรื่องการรับเบี้ยยังชีพ) ยังอยู่ในระดับน้อยมาก อาจเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าตัวคนพิการ หรือครอบครัวไม่มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกเช่นคนปกติทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โอกาสที่จะได้ติดต่อกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลคิดว่า ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีบทบาท และหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะให้คนพิการได้รับรู้ รวมทั้งควรได้มีการบอกกล่าวให้ชัดเจนว่า คนพิการมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไรต่อความช่วยเหลือที่ได้รับจากสังคม

ในการดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการนี้ก็เช่นกัน การรับรู้ข่าวสารของคนพิการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ จำเป็นต้องมีให้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะความต้องการที่จะทำอาชีพของคนพิการมีหลากหลาย แต่ด้วยงบประมาณที่จำกัด รวมทั้งเมื่อคนพิการมีความต้องการเปลี่ยนแผนการทำอาชีพ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีการสื่อสารให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของอาชีพที่จะเลือกทำ หรือดูความเป็นไปได้ในการทำอาชีพนั้นๆ รวมทั้งการดำเนินงาน สภาพพื้นที่ ตลาด เครือข่าย หรือการแข่งขัน เพราะข้อมูลเหล่านี้ คนพิการอาจไม่ได้คิดให้รอบคอบ และมุ่งแต่จะผลิตสินค้าที่ตนชอบหรือถนัดเพียงอย่างเดียว อาจส่งผลให้เกิดการขาดทุน หรือจำหน่ายสินค้าไม่ได้ นอกจากนี้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าตัวใหม่ๆ รูปแบบใหม่ เพื่อให้มีการผลิตสินค้าได้ราคาดีขึ้นก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะการทำอาชีพเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ออกมาสู่ตลาดซึ่งคนพิการต้องใช้เวลานานกว่าคนปกติ การรับรู้ของสาธารณชนในประเด็นเหล่านี้จึงมีความสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจของสาธารณชนที่จะคอยให้กำลังใจมากกว่าการที่จะมองภาพคนพิการในลักษณะของผู้ที่เป็นภาระสังคม หรือน่าสงสาร น่าเวทนา จำเป็นต้องให้ความสงเคราะห์มากกว่าที่จะคิดช่วยสนับสนุน

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดภาพลักษณ์เชิงบวกดังกล่าว คนพิการเองก็ควรต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากก่อนออกสู้สังคม สร้างความพร้อมที่จะต่อสู้ และครอบครัวต้องช่วยสนับสนุนให้คนพิการออกมาจากบ้าน เพื่อให้ได้รับการฝึกอบรมจนสามารถมีอาชีพเลี้ยงตัวได้ หน่วยงานในระดับท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) ก็จะเป็นผู้ช่วยประสานงานติดต่อระหว่างคนพิการ ครอบครัวกับโลกภายนอกได้ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

“คนทั่วไปไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ไม่ค่อยสนใจคนพิการ แต่ที่นี่จะชูเรื่องนี่เด่นเลย เมื่อมีคนมาศึกษาดูงานก็จะนำเรื่องของคนพิการเสนอ แม้จะขายสินค้าได้ หรือไม่ได้ก็ตาม ... ในตำบลนี้ คนพิการพยายามช่วยเหลือตัวเอง เช่น กลุ่มดินหอมมะลิ ไม่เคยมาวุ่นวายกับงบฯ อบต.เลย อบต.ก็ต้องช่วยในเรื่อง

การประชาสัมพันธ์ แต่บางกลุ่มอ่อนเรื่องบัญชี งบประมาณ อบต.ก็จะฝึกให้กลุ่มคนพิการรู้จักการบริหารจัดการเอง" (นครปฐม)

(การที่จะทำให้คนในชุมชนรับรู้บทบาทคนพิการมากขึ้น) "จะไปโฆษณา หรือขายของอย่างเดียวคงไม่ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงควรเข้ามาทำ และ อบต.มุ่งทำการประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว เวลามีงานหรือมีคนมาดูงาน ก็จะเอาคนพิการออกงานเสมอ จะพูดเวลาประชุมประชาคมหมู่บ้าน มีวารสารลงรูปคนพิการทำกิจกรรม เวลาไปหมู่บ้านก็จะพูดให้เขาฟัง ให้ชุมชน และคนทั่วไปซึมซับถึงโอกาสของคนพิการ นี่คือสิ่งที่ อบต.ทำได้" (นครปฐม)

แนวคิดเรื่องเบี้ยยังชีพ และการฝึกอบรมพัฒนาด้านอาชีพ

โดยรวมแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า แนวคิดเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การรับเบี้ยยังชีพ (500 บาทต่อเดือน) สำหรับหลายครอบครัวที่มีคนพิการ เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นการได้มาง่ายกว่าการที่จะให้บุตรหลานผู้พิการออกไปฝึกหัด หรือประกอบอาชีพที่อาจจะกลายเป็นการเพิ่มภาระให้พ่อแม่ในการต้องติดตามดูแล รวมทั้งคนพิการจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถทำงาน ไม่ต้องการจะทำเพราะไม่ต้องการลำบาก นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนยังมีทัศนะที่ว่าการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพนั้นอาจกลายเป็นช่องทางให้นักการเมืองได้ขยายฐานเสียงของตนในพื้นที่ต่อไป

ในทางตรงข้าม การฝึกหรือการพัฒนาอาชีพให้คนพิการนั้นมีความยากลำบาก (โดยเฉพาะ คนพิการที่มีความพิการรุนแรง) ใช้งบประมาณมากและต้องใช้เวลานานกว่าจะได้รายได้ แต่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการ เพราะเป็นเรื่องที่ยั่งยืนกว่า และคนพิการเองก็เกิดความภาคภูมิใจที่ไม่เป็นภาระของใคร สามารถหารายได้เป็นของตนเอง แม้จะไม่มากนัก การฝึกหัดทำอาชีพของคนพิการหลายประเภท จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย และสมองให้ดีขึ้นกว่าที่ไม่ทำอะไรเลย

"มีความแตกต่างแน่นอน ระหว่างผู้รอรับเบี้ยยังชีพกับกลุ่มที่เกิดการพัฒนาตัวเอง .... ผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 500 บาทไม่ได้เอาไปต่อยอดทำอะไร ทำให้ไม่เกิดวิวัฒนาการ ความคิด การกระทำ การเดินเหินออกกำลังกาย แต่ผู้ฝึกการประกอบอาชีพ เกิดอาชีพ เกิดการพัฒนาตัว เกิดความรู้รับผิดชอบ รู้จักหวงแหนทรัพย์สินตัวเอง แล้วถ้าเขาเกิดความผูกพัน ความรัก พอถึงช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่เขาสามารถเอาไปแลกเปลี่ยนเงินทองเป็นสินค้า ความภาคภูมิใจก็จะต่างกัน และหากรู้จักเก็บออม คนกลุ่มนี้จะมีเงินมากกว่าคนรับเบี้ยยังชีพให้ไปก็ใช้หมด" (ขอนแก่น)

"การขึ้นทะเบียนทำให้คนพิการได้รับสิทธิหลายอย่าง แต่เขากลับมองเรื่องยังชีพอย่างเดียว... คนคิดว่าเงินเป็นปัจจัยหลัก เขาก็อยากได้เงิน ให้ได้เงินเปล่าๆ กับไปทำงานแลกเงิน จะเลือกอย่างไหน เขาก็เลือกเงินที่ได้เปล่า คิดว่าเป็นเรื่องของการปลูกฝังทางการเมือง หรือท้องถิ่นที่ใส่ความคิดให้ กลายเป็นว่าคนพิการไม่ต้องทำอะไร แต่บางคนเขาก็ดี ไม่ได้มาขอเบี้ยยังชีพ แต่ไปทำมาค้าขาย (นครปฐม)

บทบาทของกลุ่มคนพิการ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า กลุ่มคนพิการมีบทบาทสำคัญ เพราะจะมีเพื่อนสมาชิกในกลุ่มช่วยพยุงกันไป แทนที่จะทำคนเดียวแก้ปัญหาตามลำพัง และยังสามารถสร้างความเข้มแข็งแก่กันและกันได้ (ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน) รวมทั้งเมื่อกลุ่มทำงานประสบผลสำเร็จคนอื่นก็ต้องการทำตาม และอยากเข้าร่วมกลุ่มด้วย แต่การรวมกลุ่มนั้นจะให้สำเร็จต้องมีปัจจัยสำคัญคือ "ผู้นำ และตัวบุคคลที่เป็นสมาชิก"

"คนมักจะเห็นความสำเร็จของคนอื่น ว่าเกิดขึ้นได้ง่ายก็อยากจะทำบ้าง แต่ต้องคิดว่ากลุ่มต้องอยู่ที่ผู้นำ ปัจจัยสำคัญต้องอยู่ที่บุคคล แม้จะมีกลุ่ม แต่บุคคลทำไม่ได้ ไม่มีความเชื่อมั่น ไม่มีความรับผิดชอบก็ทำไม่ได้ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนทำด้วย" (พัทลุง) นอกจากนี้

"ปัจจัยที่จะสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืนได้ ต้องเริ่มตั้งแต่โครงการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีการประชุมกลุ่มบ่อยครั้ง โดยเฉพาะ กลุ่มแลกเปลี่ยนข้อมูล ใครมีปัญหา ใครมีอะไรที่จะช่วยเสริมกันในกลุ่ม" (พัทลุง)

การรวมกลุ่มกันนั้น นอกจากจะได้ประโยชน์ในการสามารถขอรับทุนสนับสนุนกลุ่ม (10 คน) ได้แล้ว ก็ยังสามารถที่จะใช้กลุ่มเป็นหน่วยที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอความช่วยเหลือยามประสบปัญหา เช่น กลุ่มอาจติดต่อกับ อบต. ให้ประสานงานกับเกษตรอำเภอ หรือปศุสัตว์เข้ามาแก้ไขปัญหาในการทำเกษตร หรือเลี้ยงสัตว์

ในประเด็นที่ว่า เมื่อใดจึงจะถือได้ว่ากลุ่ม (ชุมชน) มีความเข้มแข็งก็อาจกล่าวได้ว่า วันใดที่กลุ่ม (หรือชุมชน) คิดได้เอง ทำเอง แก้ไขปัญหาได้เอง ก็เรียกว่าเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง แต่เมื่อใดที่กลุ่มยังคงต้องอาศัยผู้อื่น และเมื่อผู้ช่วยเหลือถอยออกมากลุ่มเกิดรู้สึกขาดที่พึ่ง ขาดคนดูแล รู้สึกขาดความอบอุ่นก็ถือว่ากลุ่มยังมีปัญหา (คือ หากคนยังต้องคิดพึ่งพางบประมาณจากหน่วยงานของรัฐก็ถือว่า มีความเข้มแข็งไม่มากพอ) ดังนั้น การทำงานลักษณะนี้ (โครงการพัฒนาอาชีพอิสระ) เห็นว่า ไม่ควรรอรับเงินจากแหล่งต่างๆ แต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะเมื่อรวมกลุ่มได้แล้ว ช่องทางที่มาของเงินช่วยเหลือจะมีมาเอง ยิ่งสามารถทำกิจกรรมเพื่อระดมเงินทุนได้มากเท่าใดก็จะยิ่งมีเงินเพิ่มพูนขึ้นได้เอง

ทัศนคติของครอบครัว และชุมชนต่อคนพิการ

ในอดีต คนพิการมักถูกเก็บไว้ที่บ้านไม่มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกมากนัก เพราะครอบครัวมีทัศนคติเชิงลบต่อสมาชิกในบ้านที่เป็นคนพิการว่า เป็นภาระ (ทั้งของครอบครัว และของสังคม) น่าอาย เป็นเรื่องของกรรมเวร ทำให้คนพิการเองไม่กล้าออกมาสู่สังคม ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ และขาดการพัฒนาที่เหมาะสม แต่ในพื้นที่ที่ศึกษาทั้ง 5 จังหวัด ที่ได้มีโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการนั้น ได้พยายามแสดงให้เห็นว่า คนพิการมีศักยภาพที่จะดูแลช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาให้ดีขึ้นได้ แม้ในกรณีของคนพิการ

รุนแรงทางสติปัญญา (ซึ่งมีกรณีที่ยกเป็น best practice ในจังหวัดกาญจนบุรี และขอนแก่น) ซึ่งจะเป็นดังนี้ ได้ก็ต่อเมื่อสังคมเปิดพื้นที่ให้คนพิการได้รับโอกาสมากขึ้น และหากคนพิการได้มีโอกาสแสดงศักยภาพว่าสามารถดูแลตัวเองได้ มีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระใคร ชุมชนก็จะค่อยๆยอมรับคนพิการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

"ยังมีบางบ้านที่เก็บคนพิการเอาไว้ ต้องมีการคุยกับผู้ปกครอง ต้องใช้จิตวิทยาในการคุยให้เขาเห็นว่า ทำอย่างไรที่จะให้เขาได้ออกมาสู่โลกภายนอก เพราะในลักษณะที่เป็นอยู่ต้องเก็บกดอยู่มาก ประตูก็ล๊อคไว้ ถึงเวลาก็เอาข้าวไปให้" (พัทลุง)

"การตอบสนองของชุมชนต่อคนพิการ มีภาพลักษณ์ออกมาในทางที่ดี ที่นี่ไม่มองศักดิ์ศรีคนพิการในทางด้อย จะให้ความสำคัญด้วยซ้ำ คนพิการขายของกินเขาก็ซื้อ คนปกติกับคนพิการขายของใกล้กัน แต่เขาเห็นเป็นคนพิการเขาก็ซื้อ" (นครปฐม)

"วิธีการให้คนพิการออกมาสู่สังคมต้องนั่งคุยกัน... ส่วนมากแล้วจะมีครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ต่อๆไป ซึ่งจะรับได้กันทุกคน คุยให้เห็นว่า คนโน้นคนนี้หนักกว่า เขายังออกมา บางคนคิดไปเองว่าคนอื่นมองเราอย่างเวทนา ต้องให้กำลังใจเหมือนกัน" (พะเยา)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยดูแล/พัฒนาคนพิการ

ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า อปท. (อบต./เทศบาล) ต้องแสดงบทบาทสำคัญในการเป็นหน่วยขับเคลื่อนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยดูแล หรือพัฒนาคนพิการ ให้ชุมชนได้มองเห็นศักยภาพ และปรับทัศนคติที่มีต่อคนพิการ รวมทั้งตัวคนพิการเองอาจจะต้องแสดงบทบาทของตนให้ชัดเจนกับสังคม

"คนที่จะเข้ามาขับเคลื่อนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องเป็น อบต. หรือท้องถิ่น จะต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์เรื่องของข้อมูลข่าวสารให้คนเข้าใจ และต้องรู้ว่าขณะนี้คนพิการได้ทำอะไรไปบ้าง แล้วต้องทำให้เห็นว่า คนพิการก็มีศักยภาพที่จะเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาท้องถิ่น... ถ้า อบต. ไม่ได้มองตรงนี้ คนในท้องถิ่นจะรู้เรื่องได้อย่างไร กระบวนการตรงนี้ต้องผ่าน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สร้างความเข้าใจว่า เรากำลังทำเรื่องคนพิการ ต้องรายงานความก้าวหน้าให้ผู้นำท้องถิ่นรับรู้ เพราะคนพิการก็คือ ลูกบ้านของผู้ใหญ่... การสร้างความคุ้นชินให้เกิดกับชุมชนต้องใช้เวลา ต้องใช้ความพยายาม..." (พัทลุง)

"น่าจะเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วม การเกิดจิตสาธารณะ... ถ้ากลุ่มคนพิการสามารถที่จะทำได้ แม้จะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ อย่างน้อยๆ ก็เกิดข้อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพที่เป็นกลุ่มคนปกติ ก็เป็นหนทางหนึ่งที่นำมาสู่การยอมรับ" (ขอนแก่น)

"แรกๆชุมชนไม่ค่อยสนใจ อาจจะสนใจบ้างเป็นบางคน ส่วนมากจะคิดว่าผู้พิการจะให้ไปทำอะไรได้อีก ควรให้เบี้ยยังชีพดีกว่า... ผู้พิการบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะเก็บกด ถูกเพื่อนล้อ ทั้งๆที่ไม่ใช่ความผิดของเขา บางคนพ่อแม่ด่าว่า เนื่องจากทำอะไรไม่ได้ แต่เมื่อ (พ่อแม่ หรือชุมชน) ได้รับคำแนะนำ ได้

เห็นตัวอย่าง (คนพิการทำงานได้) ก็ทำให้สถานการณ์ และความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชนดีขึ้น" (ขอนแก่น)

"คนพิการต้องแสดงให้เห็นว่า ยืนได้ จึงจะสามารถสร้างข้อต่อรองที่จะดึงให้ผู้บริหารท้องถิ่นร่วมกับเราได้ คนพิการต้องมีจุดเด่น ไม่ควรรอแต่การสงเคราะห์ ซึ่งจะไม่มีคนเห็นคุณค่า ทุกคนต้องก้าวเข้ามาหากัน ตราใดที่คนพิการมีจุดเด่น ผู้บริหารท้องถิ่นก็ยินดีช่วยเหลือให้ได้งบประมาณ" (นครปฐม)

การทำงานต้องอาศัยเครือข่ายอาสาสมัคร

หลายพื้นที่มีเครือข่ายอาสาสมัครคนพิการที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยประสานงานกับ อบต./เทศบาล ซึ่งอาสาสมัครเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะถูกคัดเลือกโดย อบต./เทศบาล เข้ามารับการอบรมเพื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งครอบคลุมในหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ การจัดเก็บข้อมูลคนพิการในชุมชน การสื่อ/กระจายข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย การติดตามงาน รวมทั้งการประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งพบว่า ในหลายพื้นที่ อาสาสมัครจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับคนพิการ และครอบครัวเป็นอย่างมาก ในขณะที่บางพื้นที่นั้น ไม่มีอาสาสมัครเข้ามาร่วมทำงาน ทำให้คนพิการขาดความเชื่อมโยงกับทางหน่วยงานท้องถิ่น หลายครั้งที่เกิดปัญหาก็จะไม่สามารถแก้ไขได้ รวมทั้งขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินอาชีพ เครือข่ายอาสาสมัครนี้จึงนับว่าเป็นกลไกสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น

ปัจจัยสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการดำรงอยู่

ปัจจัยสนับสนุนที่คาดว่าน่าจะส่งผลให้กลุ่มอาชีพอิสระขอคนพิการดำรงอยู่ต่อไปได้มีหลายปัจจัยสำคัญด้วยกัน

1. กลุ่มต้องมีความเข้มแข็งพอสมควร (จากการรวมกลุ่มกันทำงาน) มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นเวลานานพอสมควร

2. สินค้าที่ผลิตมาสามารถนำไปจำหน่ายได้ซึ่งทาง อบต. หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยทำหน้าที่เป็นหน่วยกระจายสินค้าออกไปในวงกว้างขึ้น ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีความรู้เรื่องตลาด หรือการแนะนำสินค้า (นำแขกผู้มาเยือนไปชมการผลิตที่กลุ่ม และขาย)

3. สินค้าที่ผลิตต้องมีคุณภาพ ไม่ใช่ให้คนซื้อเพราะความสงสาร

4. การส่งสินค้าไปจำหน่ายที่ไกลๆ ทาง อบต. ควรจะช่วยดูแลสงเคราะห์เรื่องการเดินทาง หากตลาดไกลมากมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทาง พมจ. ก็จะช่วยสนับสนุน

5. ความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้กำลังใจส่งเสริมให้คนพิการได้ทำในสิ่งที่ตนรักก็จะช่วยให้เกิดกำลังใจในการทำงาน

6. หากคนพิการต้องการเริ่มอาชีพเพื่อหารายได้เสริมต้องให้มีการคิดพิจารณาให้ดีก่อน จะได้ไม่ล้มเหลว

7. ควรได้มีแหล่งสนับสนุนจากภายนอก เช่น การให้ความรู้ใหม่ๆ การจุดประกายความคิดทั้งในเรื่องรูปแบบสินค้า ความรู้ทางวิชาการ การตลาด

8. การสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆที่จำเป็น และสำคัญต่อการดำรงชีพ การพิทักษ์สิทธิ และการทำอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว อาสาสมัคร ส. อบต. ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

9. ควรมีแหล่งโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์คนพิการออกสู่สาธารณบ่อยขึ้นให้คนได้รับรู้ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ

10. ความต่อเนื่องของโครงการขึ้นอยู่กับเจตคติของผู้นำ หากมีจิตสำนึก ทุนในการให้ความสำคัญกับคนพิการก็จะได้และยอมให้การสนับสนุน

แนวทางในการจัดสรรงบประมาณแบบใหม่

ในประเด็นที่ว่าในปีงบประมาณถัดไป (งบประมาณประจำปี 2551) จะได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดสรรงบฯแบบใหม่ คือ แทนการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ลงสู่พื้นที่เพื่อดำเนินโครงการ กลับเป็นการจัดสรรงบฯเข้าสู่ตัวจังหวัด เพื่อกระจายงบประมาณไปตามกิจกรรมต่างๆ มีความเห็นที่แตกต่างกัน คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า จะมีความสะดวกมากขึ้น เพราะมีการลดขั้นตอนให้น้อยลงกว่าเดิม เนื่องจากมีการติดต่อกันโดยตรงระหว่างพื้นที่กับจังหวัด แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า งานด้านการสนับสนุนกิจกรรมคนพิการจะเป็นไปได้ยากมากขึ้น หากจังหวัดไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจะมีความยากลำบากกว่าเดิม

ผลสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ อบต. และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการในพื้นที่ 5 จังหวัด ทำให้เห็นได้ว่า ในกระบวนการการดำเนินงานจะมีกลไกและองค์ประกอบส่วนต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญที่จะทำให้คนพิการที่เข้าร่วมอยู่ในโครงการนี้ประสบผลสำเร็จ หรือประสบความล้มเหลวได้ ความเชื่อมโยงของกลไกเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ กระบวนการการดำเนินงานและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ

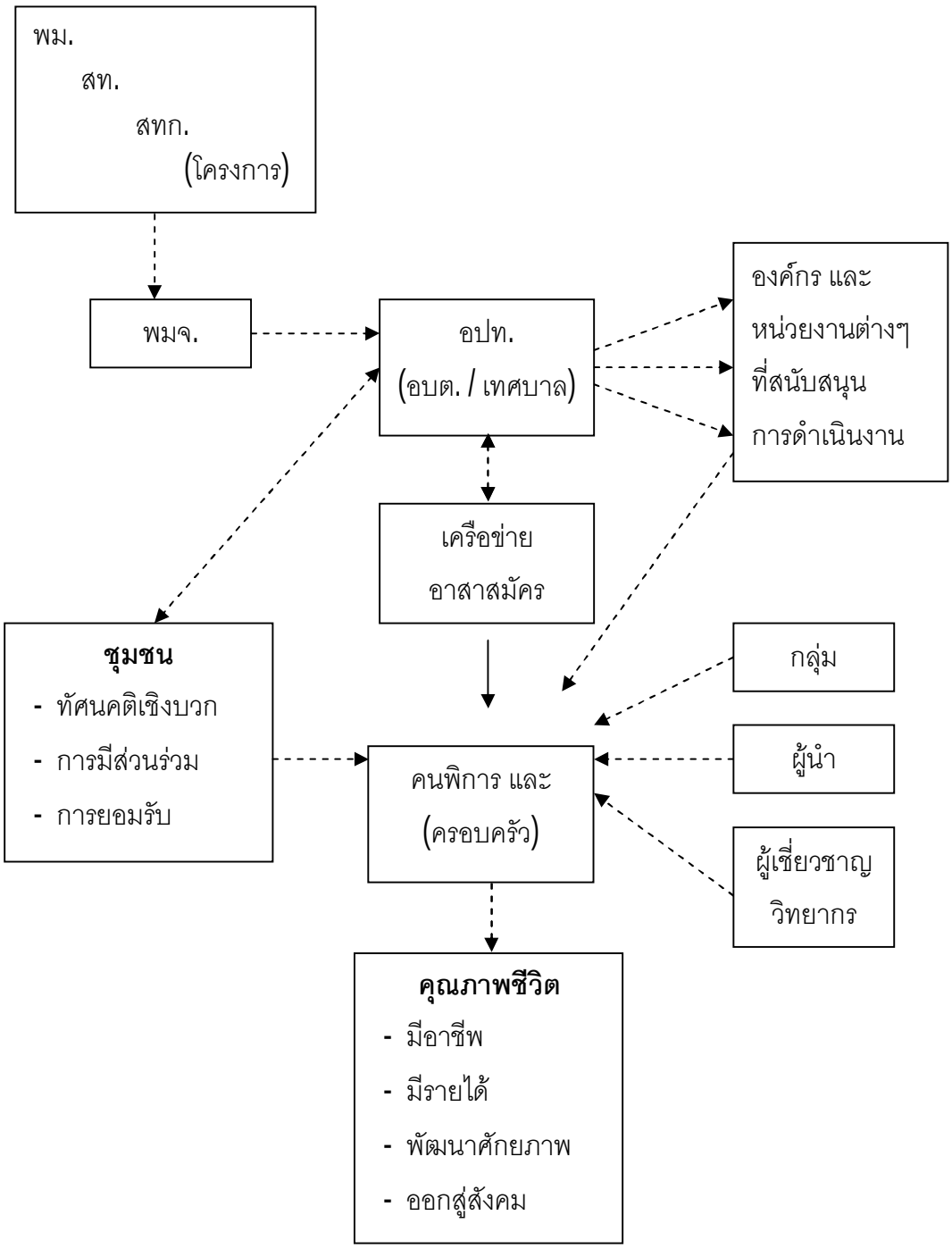

ส่วนที่ 5.2

ข้อมูลดิบการสัมภาษณ์เชิงลึก
เจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น
กับการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

แนวคำถาม อบต.ผู้รับผิดชอบ

1. โครงการทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ คิดว่ามีความเหมาะเพียงใดในประเด็นต่อไปนี้
   - พื้นที่
   - กลุ่มเป้าหมาย
   - ระยะเวลา
   - การดูแลติดตาม
2. ปัญหาอุปสรรค และ แนวทางที่คาดว่าน่าจะช่วยแก้ไขการทำโครงการนี้ (งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การประเมินผล บุคลากร)

   เมื่อเกิดปัญหามีการปรับเปลี่ยนแผนงานอย่างไร
3. โอกาสในการผนวกแผนพัฒนาศักยภาพเข้าไว้ในแผนประจำปี หรือแผนงานหลักของ อปท. มีมากน้อยเพียงใด และอย่างไร
4. สำหรับพื้นที่ที่มีโครงการอยู่แล้ว มี**แผนขยาย/ต่อยอด**อย่างไร เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นของคนพิการที่เห็นตัวอย่างฯ ความสำเร็จ
5. มีแผนงานอะไรบ้างที่จะช่วยให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์ (คนพิการ และครอบครัว) ได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการมากขึ้น และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลมากกว่าการหวังพึ่งจากภาครัฐ
6. เมื่อมีการจัดสรรงบประมาณลงมาโดยตรงที่จังหวัด (แทนที่จากกระทรวงฯ) คาดว่าจะมีอุปสรรคในการทำงานมากขึ้นหรือน้อยลงจากการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารดังกล่าว
7. คิดว่าโครงการนี้ (ลักษณะการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) ควรปรับเปลี่ยนอย่างไร หรือไม่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เจ้าหน้าที่ อบต.หนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550

การให้ความช่วยเหลือ – สงเคราะห์ของ อบต.

กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบจากการสำรวจมีจำนวนทั้งหมด 118 คน คนพิการที่ไม่สามารถทำงานได้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง การจัดสรรงบประมาณเฉพาะเบี้ยยังชีพ (ทั้งคนพิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้สูงอายุ) แต่ละปีประมาณ 3 ล้านบาท ซึ่งก็ยังไม่สามารถครอบคลุมให้กับทุกครอบครัวที่อยู่ในข่าย จำเป็นต้องมีการคัดเลือกครอบครัวที่ลำบากกว่าคนอื่นๆ ดังนั้นในปัจจุบัน จากทั้งหมดร้อยกว่าครอบครัว จะได้รับเบี้ยยังชีพสงเคราะห์เพียงประมาณ 40 ครอบครัว เดือนละ 500 บาท นอกจากนี้ ทาง อบต.ก็ยังต้องจัดสรรงบประมาณอีกปีละ 2 – 3 แสนบาทในการสงเคราะห์ด้านอื่นๆ เช่น ซื้อนมให้เด็กอ่อนที่มารดาไม่มีนมให้ลูก หรือผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการได้ยิน ก็จะพิจารณาซื้อเครื่องช่วยฟัง ซึ่งวิธีการปฏิบัติก็คืออาจจะเป็นการขอโดยตรงจากผู้เดือดร้อนมายัง อบต. หรือมีการขอรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านมายัง อบต. ซึ่งก็จะมีการลงไปตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

สำหรับการดูแลคนพิการในชุมชนนั้น ทาง อบต. อยากจะให้มีการสมทบเงินออมปีละ 200 บาทต่อคน เป็นกองทุนสำหรับคนพิการ ขณะนี้เพิ่งย่างเข้าปีที่ 2 ของการจัดสวัสดิการซึ่งก็ยังต้องออมเงินกันอยู่ บางแห่งใช้วิธีการทำธนาคารหมู่บ้าน เก็บเงินออมสมาชิกปีละ 200 บาท จะมีค่าเยี่ยมไข้ปีละไม่เกิน 2,000 บาท หากเป็นสมาชิกครบ 6 เดือน หากเสียชีวิตก็จะได้ 3,000 บาท หรือเป็นสมาชิกครบ 1 ปี เมื่อเสียชีวิตก็จะได้ 5,000 บาท

สำหรับกรณีดูแลผู้สูงอายุ ขณะนี้คณะกรรมการ อบต.ได้มีแนวคิดว่าแทนการจะแจกจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุในแต่ละเดือน น่าจะได้นำเงินเหล่านี้ส่วนหนึ่ง (เกือบทั้งหมด) มาตั้งเป็นกองทุนเริ่มอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังคงมีกำลังวังชา สามารถทำงานที่ไม่หนักมากได้ เพื่อจะสามารถให้เกิดรายได้จากอาชีพนั้นๆ เพราะในพื้นที่ที่ดูแลรับผิดชอบนั้น ยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีอาชีพ มีรายได้ค่อนข้างมาก จะไม่สนใจรอรับเบี้ยยังชีพจึงได้มีการจัดประชุมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านเพื่อปรึกษาหารือเรื่องแนวทางการดำเนินงาน มีแผนงานคร่าวๆ เช่น การทำโรงปุ๋ยชีวภาพ แล้วให้ผู้สูงอายุมาเป็นแรงงานร่วมกันกรอกน้ำ EM รับรายได้จากการทำงาน ซึ่งจะดีกว่าการรอรับเงินช่วยเหลือเช่นเบี้ยยังชีพนี้

แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการและงบประมาณ

ในการทำงานของ อบต.เกี่ยวกับการดูแลคนพิการในพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น อบต.จะมีการจัดประชุมประชาคม (สำหรับคนทุกหมู่บ้านมารวมกัน) ปีละครั้งเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของคนในหมู่บ้านแล้วจะได้จัดทำแผนงานและงบประมาณแต่ละปี

สำหรับส่วนงานที่เกี่ยวกับคนพิการนั้น จะมีอาสาสมัครที่สมัครเข้ามาช่วยดูแล (และ อบต.เป็นผู้คัดเลือก) และทางจังหวัดจะนำเข้าไปฝึกอบรมการเป็นอาสาสมัคร อาสาสมัครเหล่านี้จะช่วยทำหน้าที่

สำรวจคนพิการในพื้นที่ เพื่อที่จะนำไปโรงพยาบาลให้แพทย์วินิจฉัยระดับความพิการเพื่อขึ้นทะเบียนคนพิการ รวมทั้ง พมจ.ก็จะร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นความพิการทางหู ทางตา หรืออื่นๆ

ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือคนพิการนั้น พบว่ามีความเข้าใจที่ยังคลาดเคลื่อนที่ว่า หากคนพิการไม่มีโครงการเสนอเข้ามายัง อบต.ก็จะไม่มีการตั้งงบประมาณไว้ให้นั้น ไม่น่าจะตรงกับข้อเท็จจริง เพราะ อบต.ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ต้องให้การดูแลทุกด้านแต่ต้องทำงานหรือบริหารงานตามกรอบของอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ในการจัดตั้งงบประมาณ และมีแผนงานชัดเจนว่า แต่ละปีจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง ด้วยงบประมาณเท่าใด ส่วนของคนพิการจะมีแผนประจำปีชัดเจน ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เขาพออยู่ได้หากเขาพร้อมที่จะทำก็จะสนับสนุน หากยังไม่พร้อม “ก็จะเลี้ยงเขา” ด้วยเงินเบี้ยยังชีพ ซึ่งในพื้นที่นี้มี 4 ตำบล ที่คณะกรรมการหมู่บ้านต่างๆมีความเป็นพี่น้องกันสูงมาก มีความเหนียวแน่นและความเอื้ออาทรสูง ก็จะให้การช่วยเหลือดูแลกัน การจ่ายเบี้ยยังชีพให้คนพิการ (ซึ่งคนพิการน่าจะได้หมดทุกคน) อาจจะเป็นเสมือนการสร้างฐานเสียงให้กับ อบต.และง่ายที่จะทำหากเปรียบเทียบกับการลงทุนฝึกอาชีพให้คนพิการซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่า แต่เป็นสิ่งที่มีความยั่งยืน

กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่คนพิการจะถูกเก็บไว้อยู่กับบ้าน ทำให้ไม่เป็นที่รับรู้กัน แต่เมื่อได้เห็นกลุ่มคนพิการที่รวมตัวกันประกอบอาชีพ (ในกลุ่มอาชีพเย็บปัก) มีรายได้ ทาง อบต.จึงได้ขอให้อาสาสมัครคนพิการในแต่ละหมู่บ้านออกสำรวจ พบว่ามีมากกว่าร้อยครอบครัวที่ไม่มีการขึ้นทะเบียนคนพิการ (เพื่อรับสิทธิ์ในการช่วยเหลือต่างๆ) ทำให้ในปัจจุบัน อบต.ได้อาศัยอาสาสมัครคนพิการออกสำรวจและให้แพทย์วินิจฉัยเพื่อจำแนกระดับความพิการและขึ้นทะเบียน

สำหรับกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ (เย็บปักประดิษฐ์ ไม้กวาด และการเพาะเห็ด) ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเห็นว่า มีความเหมาะสมดีกับสภาพร่างกายที่มีความพิการในลักษณะนี้ และคนพิการจำนวนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มอาชีพอิสระที่ได้รับความช่วยเหลืออยู่ในโครงการ จะมีอาชีพหลักอยู่แล้ว เช่น ทำนา ช่างๆไฟฟ้า เย็บปักผ้า (ซึ่งทำมายาวนาน ก่อนหน้าที่จะมารวมกลุ่มกัน) ซึ่งทาง อบต. (ร่วมกับ พมจ.) ก็จะให้ความสนับสนุนเต็มที่ในสิ่งที่เขาสนใจ และสามารถที่จะทำได้ ซึ่งการสนับสนุนก็จะรวมถึงการให้เงินช่วยเหลือและผู้ที่รวมกลุ่มอยู่ในโครงการก็จะได้รับเงินจาก พมจ.อีกส่วนหนึ่ง แล้วยังมีการสร้างโรงเรือนสำหรับเป็นที่ทำงานของกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ จัดหาจักรเย็บผ้าให้ รวมทั้งมีการแวะมาเยี่ยมเยียนถามข่าวคราว กลุ่มที่ทำอยู่ก็จะสนับสนุน คนที่ไม่อยากทำก็ไม่บังคับแต่จะให้เบี้ยยังชีพไปแทน

แต่อย่างไรก็ตาม ขณะนี้จากการประเมินดู พบว่าการดำเนินงานกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการในลักษณะคล้ายๆกับกลุ่มที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีความเข้มแข็งดีนั้นมีอยู่ไม่กี่ครอบครัว ทั้งๆที่ทาง อบต.มีแผนที่จะขยายงานด้านอาชีพอิสระให้กับคนพิการอื่นๆ รวมทั้งให้มีการจัดการสอนอบรมโดยกลุ่มที่ทำอยู่เดิม เป็นเวลากว่าปีแล้วก็ยังไม่สามารถขยายออกไปได้ อาจจะมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ระดับความ

พิการแต่ละคนหรือหลายคนอาจจะประกอบอาชีพอื่นๆอยู่แล้วที่มีรายได้มากกว่างานเสริมในส่วนนี้ ที่ที่มีโครงการอาชีพอิสระ อาจจะต้องการเพียงให้คนพิการมารวมกลุ่มกันโดยไม่ได้มุ่งหวังให้เกิดรายได้จริงจัง แต่ก็ได้ให้เจ้าหน้าที่ไปศึกษาว่าจะให้คนพิการประกอบอาชีพแบบใดที่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ค่อนข้างยั่งยืน ยกตัวอย่างว่า กลุ่มพิการบางกลุ่มต้องการจะทำดอกไม้จันท์ขาย ซึ่ง**ตลาด**จะไม่ค่อยกว้าง เพราะเป็นงานศพอย่างเดียว และจะมีคู่แข่งมาก ซึ่งหากจะผลิตขายเฉพาะในตำบลใกล้เคียงก็อาจให้ทาง อบต.จัดการให้ได้ แต่ไม่ต้องการให้ผลิตออกมาจนล้นตลาด นอกจากนี้ การทำดอกไม้จันท์แต่อย่างเดียว อาจจะจำหน่ายลำบากเพราะปัจจุบันร้านที่จำหน่ายโลงศพก็จะจำหน่ายดอกไม้จันท์พร้อมกันไปด้วย จึงยากที่จะเข้าไปจำหน่ายแทรกขั้นตอน ดังนั้นการจะเลือกทำอาชีพเสริมจึงต้องพิจารณาให้ละเอียด ครบวงจร และจะต้องมีความวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของโครงการที่คิดขึ้นมา ฝ่ายเจ้าหน้าที่อาจจะช่วยคิด แต่ต้องมีการปรึกษาพูดคุยกันตลอด ไม่ควรจะเป็นการให้หรือสั่งการมาจากเจ้าหน้าที่แต่เพียงฝ่ายเดียว

ปัจจัยสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการดำรงอยู่

ปัจจัยสนับสนุนที่คาดว่าน่าจะส่งผลให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการดำรงอยู่ต่อไปได้มีหลายปัจจัยสำคัญด้วยกัน

1. กลุ่มต้องมีความเข้มแข็งพอสมควร (จากการรวมกลุ่มกันทำงาน) มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นเวลานานพอควร

2. สินค้าที่ผลิตมาสามารถนำไปจำหน่ายได้ ซึ่งทาง อบต.หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยทำหน้าที่เป็นหน่วยกระจายสินค้าออกไปในวงกว้างขึ้น ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีความรู้เรื่องตลาดหรือการแนะนำสินค้า (นำแขกผู้มาเยือนไปชมการผลิตที่กลุ่มและขาย)

3. สินค้าที่ผลิตต้องมีคุณภาพ ไม่ใช่ให้คนซื้อเพราะความสงสาร

4. การส่งสินค้าไปจำหน่ายที่ไกลๆทาง อบต. ควรจะช่วยดูแลสงเคราะห์เรื่องการเดินทาง หากตลาดไกลมากมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทาง พมจ.ก็จะช่วยสนับสนุน

5. ความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้กำลังใจ ส่งเสริมให้คนพิการได้ทำในสิ่งที่ตนรักก็จะช่วยให้เกิดกำลังใจในการทำงาน

6. หากคนพิการต้องการเริ่มอาชีพเพื่อหารายได้เสริมต้องให้มีการคิดพิจารณาให้ดีก่อน จะได้ไม่ล้มเหลว

7. ควรได้มีแหล่งสนับสนุนจากภายนอก เช่น การให้ความรู้ใหม่ๆ การจุดประกายความคิดทั้งในเรื่องรูปแบบสินค้า ความรู้ทางวิชาการ การตลาด

8. การสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีพ การพิทักษ์สิทธิ และการทำอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว อาสาสมัคร ส.อบต. ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

9. ควรมีแหล่งโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์คนพิการออกสู่สาธารณบ่อยขึ้น เช่นทางโทรทัศน์ เพื่อให้คนได้รับรู้

คุณสำเร็จ อินต๊ะสาร ประธานชมรมคนพิการจังหวัดพะเยา
วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์: พิการจากอุบัติเหตุเมื่อ 13 ปีที่แล้ว มีภาระเลี้ยงดูครอบครัว ภรรยา และลูก 1 คนกำลังเรียนชั้นมัธยม 3 ปัจจุบันทำอาชีพแกะลายกระจก เปิดร้านซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องไฟฟ้า และรับคนพิการอื่นมาช่วยงานในร้าน เป็นวิทยากรประจำจังหวัดเกี่ยวกับงานอาชีพคนพิการ ให้ความรู้แก่คนทั่วไป ส่วนภรรยาทำตะกร้าจากเศษหนังสือพิมพ์ (paper mache) และประดิษฐ์ดอกไม้ขาย และเคยได้รับรางวัลผู้พิการดีเด่นของจังหวัด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มคนพิการ จังหวัดพะเยา ที่ตัดสินใจเข้ามาทำงานเกี่ยวข้องและช่วยเหลือคนพิการ เพราะได้ช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่า ไม่ได้ค่าตอบแทนอะไร แต่การได้ช่วยเหลือคนพิการอื่นๆมันได้กุศลที่ยิ่งใหญ่มาก ตรงนี้ทำมา 10 กว่าปีแล้ว

เมื่อแรกพิการ สำหรับคนที่เคยปกติเป็นสิ่งยากมากที่จะยอมรับได้ เพราะเริ่มต้นมาจากความคิดว่าทำไม เพราะเราเคยปกติมาก่อนแล้วมาพิการ แต่ที่ตัวเองลุกมาต่อสู้ได้ไว เพราะได้กำลังใจจากคนรอบข้าง และดูจากคนพิการที่ด้อยกว่า เขายังอยู่ได้ เราก็ต้องฟื้นตัวให้ได้ กลับมาให้ได้ แต่มีปัญหาตรงที่สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ค่อยจัดสร้างให้ หรือนึกถึงคนพิการมากนัก

การเดินทางส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซค์ต่อพ่วงเอง จ้างเขาต่อให้ ได้แบบมาจากเชียงใหม่ การออกมาเดินทางเอง เข็นรถเอง ทำให้ชาวบ้านเห็นภาพว่าคนพิการออกมาต่อสู้ ถ้าไปรถเก๋งคนเขาก็ไม่เห็นภาพการต่อสู้ ทางจังหวัดเขาเห็นและให้การยอมรับ แต่คนพิการจะมีปัญหาหลายอย่าง เช่นการขอทำใบขับขี่ไม่ได้ คนพิการที่สามารถขับรถได้ก็ไม่ให้เจอตำรวจ เพราะจะโดนจับซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้และกฎระเบียบที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวยเหมือนไปกีดกันศักยภาพของคนพิการ

การให้ความสำคัญของคนพิการ

ที่จะเน้นทุกปี ส่วนมากจะเป็นงานกีฬา โดยใช้สื่อของ อสมท. หรือวิทยุบ้าง ทำความเข้าใจกับผู้พิการ ดึงผู้พิการที่อยู่บ้านให้เขาออกมาต่อสู้กับชีวิตประจำวัน โดยจัดให้มีการฝึกอาชีพ เสนออาชีพให้พิจารณาว่าเขามีความต้องการอาชีพอะไร จะมอบหมายให้ผู้พิการในท้องถิ่นหรือ อพมก.ในแต่ละหน่วยงาน แต่ละตำบล ทำการสำรวจผู้พิการว่ามีความต้องการอะไร ในด้านการฝึกอาชีพ มีความพร้อมที่จะออกมาดำรงชีวิต หรือว่าทำอาชีพอิสระแล้วหรือไม่

การสื่อสารระหว่างผู้พิการด้วยกันเป็นอย่างไร

มีตัวแทนผู้พิการแต่ละอำเภอ ให้เอาข้อมูลไปประสานต่อไปในท้องถิ่นตัวเอง และก็มีงานประชุมประจำปีบ้าง งานกีฬาประจำปีบ้าง การประชุมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำจังหวัด ซึ่งส่วนมากประธานแต่ละอำเภอจะเป็นคณะกรรมการ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพหรือกิจกรรมอื่นๆ จะมาหารือกันว่า ปีนี้แต่ละอำเภอจะฝึกอาชีพอะไรดี คัดมาแต่ละอาชีพโครงการละคน 2 คน

ในฐานะที่เป็นประธานคนพิการ มีการบริหารจัดการอย่างไรเพื่อให้สังคมเห็นความสำคัญของคนพิการ ช่วยให้เขาดำรงชีพได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเน้นเรื่องเบี้ยยังชีพ

ส่วนมากจะประสานกับหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัด เช่นพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดหางานจังหวัด ซึ่งตัวผมก็เป็นวิทยากรของจัดหางานจังหวัด เกี่ยวกับการทำอาชีพต่างๆของคนพิการ ทุกๆ ปีจะมีโครงการร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค ไม่ว่าจะเป็นอาชีพอะไรขอให้คนพิการแสดงความจำนงมา ทางวิทยาลัยเทคนิคจะจัดหาคนสอนมาให้ ในปีที่แล้ว มีการฝึกอบรมทั่วไป ซ่อมโทรศัพท์มือถือคนพิการ วิทยาลัยฯจะรับเป็นเจ้าภาพทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ สถานที่การฝึกอบรม มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง และมีการตั้งงบประมาณโดยของบฯสนับสนุนจากกรมอาชีวะ

การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล

กลุ่มคนพิการจะประสานต่อกับ พมจ. ขอรับการสนับสนุนบ้าง ที่ผ่านๆมาโครงการที่เสนอเข้ามาส่วนมากก็จะได้ เช่น ปีที่แล้วได้รับการสนับสนุนเป็นแสนบาท ส่วนใหญ่จะแบ่งแยกให้กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์บ้าง หรือกลุ่มเพาะเห็ดบ้าง แล้วแต่ความจำเป็นของกลุ่มซึ่งก็ได้เงินไปพัฒนากลุ่มต่อไป

มีการติดตามผลร่วมกับ พมจ. โดยจะไปดูทุกกลุ่มว่าเป็นอย่างไรเมื่อมีงานประชุม หรือมีงานประจำจังหวัด ก็จะปรึกษากันว่า ปีนี้จะฝึกอะไรและการทำงานจะติดต่อกันตลอด

แต่ละกลุ่ม จะมีศักยภาพไม่เหมือนกัน หรือลักษณะคนพิการต่างกันก็มีปัญหา เมื่อก่อนตนเองเคยเพาะเห็ด รายได้ดี แต่ว่าสภาพคนพิการที่ทำงาน ยิ่งความต้องการของตลาดสูง ก็ยิ่งหนักในการผลิต ส่งผลต่อสุขภาพเหมือนกันทำให้ต้องเลิกอาชีพไป ปัจจุบันก็มีกลุ่มเลี้ยงวัวอยู่ ซึ่งกลุ่มนี้ทำให้ผู้พิการสบายคือ จะมีผู้รับหน้าที่เลี้ยงไปคนหนึ่ง

การแก้ไขปัญหาเรื่องบริหารจัดการ

มีปัญหาเรื่องการรับเงินไปแล้วไม่ทำงานและไม่อยู่ในกลุ่ม ที่แก้ไขกันอยู่ทุกวันนี้คือ พมจ. จะตั้งกฎมาว่าผู้ที่ออกจากกลุ่มจะไม่ได้รับผลตอบแทน เพราะในอดีต กลุ่มทั่วไปเมื่อลาออกไปจะได้รับเงินบ้าง แต่ปัจจุบันกลุ่มคนพิการของผม หรือกลุ่มต่างๆ หากลาออกไปจะไม่มีค่าตอบแทน ให้ออกไปเฉพาะตัวก็ได้ผลดีซึ่งกฎเกณฑ์นี้ทำให้หลายกลุ่มยังคงอยู่ได้ มีการวางแผนบริหารจัดการให้ดี ต่อไปปัจจัยสำคัญที่สุดคือตลาด กลุ่มต้องหาตลาดก่อน ทำอะไรต้องดูตลาดก่อน

ใครจะให้ความรู้ เรื่องการตลาด

เรื่องการตลาด เป็นจุดด้อยของผู้พิการ ถ้าจะให้ดีน่าจะมีนักวิชาการมาให้ความรู้บ้าง เมื่อก่อนตนเองได้ฝึกอบรมด้านการตลาดมาบ้างทำให้มีความรู้ระดับหนึ่ง แต่ผู้พิการที่ตั้งกลุ่มมาระยะหลังๆไม่มีใครสอน ต้องหาตลาดกันเอง แล้วแต่ความถนัดของเขา ตรงนี้เป็นปัญหาใหญ่

สินค้าบางอย่างที่ผลิตมา ไม่ได้เป็นที่ต้องการของตลาด แต่เขาต้องดำรงชีพจะทำอย่างไร

สินค้าบางตัวมีลักษณะเป็นอย่างนั้นจริง เพราะกำลังของคนพิการไม่สามารถจะผลิตสินค้าออกมาเหมือนที่คนปกติทำ หรือโรงงานทำ ก็จะทำงานฝีมือเล็กๆน้อยๆ ซึ่งดูยิ่งใหญ่สำหรับคนพิการ แต่พอไปขาย

ที่ตลาดแล้วมันดูเหมือนของชำร่วยที่คนเขาไม่ค่อยซื้อ ไม่ได้เป็นที่ต้องการของตลาด แต่จะมีผลดีที่ผู้พิการได้รวมกลุ่มกัน ปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความคิดกัน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผมว่าดีกว่าที่จะเป็นเรื่องของอาชีพ เขาต้องคิดหาสินค้าตัวใหม่ที่เป็นที่ต้องการของตลาด แต่ระดับความคิดของคนพิการเราจะยังไม่มีหัวทางด้านการบริหารจัดการตรงนี้มากกว่า ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ทั้งหลายและปัจจัยด้านต่างๆ

การผลิตงานแบบนี้ รวมเป็นกลุ่มได้อย่างไร

ส่วนมากเขาคิดเองบ้าง จากชุมชนบ้าง เห็นคนนั้นคนนี้ขายบ้าง แต่พอเอาเข้าจริงๆก็มีปัญหาเรื่องตลาดล้น เป็นปัญหาเรื่องการตลาดมากกว่า คนซื้อ ซื้อเพราะความเห็นใจและอยากจะสนับสนุนคนพิการมากกว่าอย่างอื่น

การรวมกลุ่ม มีประโยชน์ด้านการรับเงินสนับสนุน หากทำคนเดียวจะไม่ค่อยมีเม็ดเงินมาสนับสนุน แต่กลุ่มจะผลิตมาเกินความต้องการของตลาด ทั้งหมดนี้จึงน่าจะเป็นปัญหาด้านการบริหารมากกว่า

ในฐานะประธาน จะให้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการตลาดอย่างไร

ปีที่แล้วมีการเปิดหลักสูตรใหม่ เปิดอาชีพใหม่ๆ ทุกปีจะสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของผู้พิการและจะดูความเหมาะสมกับตลาด ให้เขาคิดถึงประเด็นเหล่านี้มากกว่าที่จะไปชักนำเขา อยากให้มาจากความคิดเขาเอง

สำหรับช่องทางการตลาด เช่น โทรศัพท์มือถือ ก็หาวิทยากรหรือคนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางตรงนี้ มาให้ความรู้ ว่าจะเปิดร้านอย่างไร และอื่นๆเพื่อให้คนพิการได้เรียนรู้ทั้งระบบ

ในอนาคต หากจะดึงคนพิการเข้ามาอยู่ในสังคมคิดว่าจะรวมกลุ่มในลักษณะไหน

ในฐานะที่เป็นประธาน อยากให้ผู้พิการพัฒนาศักยภาพของตัวเองก่อนที่จะออกสู่สังคมให้พร้อมที่จะต่อสู้กับสังคม ตัวนี้สำคัญมากกว่า การอยู่คนเดียวความคิดอาจจะไม่ดีเท่าไรต้องมีการปรับปรุง แล้วต่อไปควรจะเน้นเรื่องการประกอบอาชีพของคนพิการให้เลี้ยงชีพได้ ต้องจัดการตรงนี้ให้ได้ คือต้องดึงคนพิการออกมาจากบ้านและช่วยให้เขามีอาชีพมีรายได้ เราก็ช่วยประสานงานกับพัฒนาสังคมจังหวัดบ้าง ให้เป็นเครือข่ายอย่างพัฒนาสังคมก็ไม่รู้ว่าในจุดนี้มีคนพิการอย่างไร เพราะเราเป็นคนในพื้นที่ เราก็จะประสานงานได้ว่าคนพิการอยู่ตรงไหน ติดต่อให้รวมเป็นกลุ่มได้

เรื่องการรวมกลุ่ม หากมีสมาคมหรือว่าองค์กร การไปประชุมแต่ละครั้งก็จะมีค่าตอบแทน เบี้ยประชุม เราสามารถประสานกับแต่ละสมาคมได้ ไม่จำเป็นต้องควักกระเป๋าตัวเอง แต่ละสมาคมเขาจะมีงบประมาณของตัวเองอยู่ แต่ถ้าเป็นทางจังหวัดจัดกีฬาคนพิการ เราต้องหางบประมาณให้เขาอย่างน้อยก็เรื่องการเดินทาง อย่างทุกปีที่จัด ส่วนใหญ่จังหวัดก็สนับสนุน ก็หน่วยงานทั้งจังหวัด (หน่วยงานการศึกษาพิเศษ พมจ. อบต.)

โอกาสการรับรู้ข้อมูลของคนพิการเป็นอย่างไร

จะเน้นกับทาง พมจ. ว่าเมื่อแต่ละคนขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว ขอให้แจ้งว่าคนพิการมีสิทธิ์อะไรบ้าง เวลาออกพื้นที่ก็จะบอกข่าวว่า เมื่อจดทะเบียนแล้วคนพิการมีสิทธิ์อะไรบ้าง ในงานกีฬาก็จะคุยถึงเรื่องสิทธิของผู้พิการ

เปรียบเทียบกับเมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมาข้อมูลต่างๆ ก็ไม่ค่อยมี แต่ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์หรือว่าสื่อต่างๆ เราจะได้รับทราบข่าวมากขึ้น อย่างกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มคนพิการ ตอนนี้จะมีวารสารให้ 3-4 เดือน/ครั้ง เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของแต่ละสมาคมคนพิการว่าไปถึงไหนกันแล้ว ระดับเอเชียบ้าง และระดับต่างๆ ทางสมาคมจะแจ้งไปให้ว่าผู้พิการมีสินค้าอะไรจะจำหน่าย จะจัดบูธให้ มีข้อมูลจากกลุ่มคนพิการ มีการช่วยเหลือกันทุกระดับ

วิธีการที่จะให้คนพิการออกมาสู่สังคมต้องนั่งคุยกัน สิ่งที่เราทำ ประสบการณ์เรา พอไปถ่ายทอดแล้วเขาจะรู้ จะมีความเข้าใจมากกว่าคนปกตินั่งคุยกัน ส่วนมากแล้วก็จะมีครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ต่อๆไป ซึ่งจะรับได้กันทุกคน คุยให้เห็นว่าคนโน้นคนนี้หนักกว่าเขายังออกมา เราก็ต้องคุยให้เขาเห็นว่า อย่างนี้สามารถทำงานได้แล้วเขาก็ออกมาทำงานกันหลายคนแล้ว บางคนก็คิดไปเองว่าคนอื่นมองเราอย่างเวทนา ต้องได้รับกำลังใจเหมือนกัน ทำกับคนพิการต้องนานกว่าคนปกติ ต้องใช้เวลา จะติดอยู่ที่งบประมาณบ้างหลายอย่าง แต่น่าจะเป็นไปได้ เพราะที่ผ่านมาก็มีการรวมตัวกันหลายกลุ่ม คิดว่าเราก็ทำได้จนน่าจะมีกลุ่มที่เข้มแข็งพอสมควร

ปลัด อบต.ชะมวง และประธานกลุ่มเลี้ยงหมู อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
วันที่ 19 พฤศจิกายน 2550 โรงแรมปรินซ์ พาเลส กรุงเทพฯ

ความเหมาะสมของพื้นที่กับอาชีพที่เลือก

เริ่มต้นมีการสำรวจพฤติกรรมและความสนใจของคนพิการ ว่าต้องการทำอาชีพอะไร ประกอบกับว่าสภาพพื้นที่อำเภอชะมวง เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คนก็จะมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ กรีดยาง กลุ่มคนพิการสนใจจะเลือกอาชีพจากประสบการณ์ที่มีหรือทำอยู่แล้ว เพียงแต่ทำเป็นรายคน ต่างคนต่างทำ อำนาจในการต่อรอง อำนาจในการที่จะเข้ามาดูแลซึ่งกันและกันมีน้อย จึงมีแนวคิดว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะให้ผู้พิการที่ต้องการทำอาชีพ มารวมเป็นกลุ่ม เพื่อดูแล และจัดสรรงบประมาณด้วย เพราะมีกฎหมายกำหนดในการจะให้เงินอุดหนุนต้องให้ในรูปของกลุ่ม ชมรมหรือองค์กร หากให้เป็นรายบุคคลจะต้องมีปัญหาและต้องมีการตั้งงบประมาณอีกแบบหนึ่ง ในเรื่องของการยังชีพ การให้เงินไปโดยไม่มีที่มาไม่สามารถทำได้

การติดตามผลการดำเนินงานใกล้ชิดเพียงใด

ขณะนี้บทบาทของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น อบต.หรือเทศบาลจะมีบทบาทที่สำคัญ ที่จะต้องดูแลการพัฒนาในท้องถิ่น และภารกิจบางอย่างจะทับซ้อนกันอยู่กับหน่วยงานภูมิภาค เช่นพัฒนาสังคมทำเรื่องการส่งเสริมอาชีพ อบต.ก็ให้การส่งเสริมอาชีพ ในอีกส่วน เช่น กฎหมายกำหนดไว้ว่าท้องถิ่นมีอำนาจ หน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่ง อบต. ต้องมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนา แต่ในขณะเดียวกันส่วนภูมิภาคก็ยังทำอยู่ ยกตัวอย่าง สำนักงานพัฒนาสังคม สำนักงานพิทักษ์คนพิการก็เข้ามาดูแลเรื่องของอาชีพซึ่งเป็นงานทับซ้อนกันอยู่ แต่บางภารกิจ เช่นการจ่ายเบี้ยยังชีพ ส่วนกลางได้ถ่ายโอนภารกิจนี้ให้กับท้องถิ่นเป็นคนดูแล หากไม่บูรณาการงานเข้าด้วยกัน ต่างคนต่างทำ พัฒนาสังคมก็ทำ อบต.ก็ทำ พัฒนากรทำอยู่กลุ่มเป้าหมายเดียว คนคนเดียวกัน พื้นที่เดียวกัน

ดังนั้นนโยบายที่สำคัญ คือส่วนกลางหรือภูมิภาคต้องลดบทบาทลง เรื่องงบประมาณต่างๆก็ไม่ต้องมีมากนัก แต่ถ้าจะมี ก็ควรมีในเรื่องการให้ความรู้ด้านวิชาการ ยกตัวอย่าง ปัจจุบันสำนักงานพัฒนาสังคม มีบทบาทให้การช่วยเหลือทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ท้องถิ่น ส่วนภาคปฏิบัติทางท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีบทบาท แต่ขณะนี้การกระจายอำนาจไม่เต็ม 100% คืองบประมาณยังไม่ปล่อย เป็นปัญหาที่ต้องคุยกันตลอด อบต.ต้องคอยติดตามประเมินผลต่างๆ ไม่ใช่ให้เงินไปแล้วไม่ดู ต้องดูการดำเนินงานของสมาชิกด้วยว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไร และคนพิการชะมวงต้องมาประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อมาคุยกันถึงปัญหาต่างๆ ประชุมทุกวันที่ 12 แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มาแลกเปลี่ยนกันและต้องดูแลคนอื่นได้ด้วย เมื่อเกิดกลุ่มแล้วเขาต้องมีรายได้ ต้องมีการขยายออกด้วยไม่ใช่เลี้ยงอยู่เท่านั้น มีภาครัฐมาช่วยเสริม โอกาสจะล้มในเรื่องของการรวมกลุ่มมีน้อยมาก เมื่อมีกลุ่มแล้ว ไม่มีแรงหนุนต่อไปก็เหลือแต่ชื่อเท่านั้น

ถ้าเราแยกคนพิการออกเป็นกลุ่ม เมื่อให้การช่วยเหลือก็ต้องช่วยเหลือตามประเภท แต่ควรเอาคนพิการเข้ากลุ่มเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อน เพื่อให้รู้ว่าคนพิการมีหน้าที่ และต้องทำอย่างไรบ้างในฐานะสมาชิกกลุ่ม ส่วนที่จะแยกประเภทคนพิการ ต้องทำหลังจากคนพิการหรือชมรมคนพิการมีความเข้มแข็งพอและจะดูว่าเป็นลักษณะใด เช่น พิการรุนแรงช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ พิการรุนแรงแต่ช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ถ้ายังไม่เข้มแข็ง แล้วแยกเป็นกลุ่มจะมีปัญหาเรื่องการดูแล คนหนึ่งจะได้รับการดูแลอย่างดี ขณะที่อีกคนหนึ่งไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร ระบบสร้างความเข้มแข็งคงไม่ดี

การดำเนินงานและการประสานงานที่ผ่านมาประสบความสำเร็จไหม

หากไม่บูรณาการ ต่างคนต่างทำก็ไปคนละทาง ทั้งๆที่กลุ่มเป้าหมายคือคนคนเดียวกัน ยกตัวอย่าง งบประมาณที่แต่ละส่วนให้มา ถ้าต่างคนต่างทำไม่ว่าเรื่องอะไร ก็จะไปคนละทาง อบต.ก็ทำไปทางหนึ่ง เพราะเป็นนโยบายของผู้บริหาร หรือนโยบายของ อบต. และพัฒนาสังคมก็ทำไปอีกทาง หรือว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำไปอีกทาง มันก็ไม่เป็นหนึ่ง แต่ถ้าทุกหน่วยงานมาร่วมกัน จับมือกันก็จะเป็นการเติมเต็ม แทนที่เราจะทำได้แค่ครึ่งเดียว เราก็ทำได้ 100%

การบูรณาการในลักษณะนี้ได้เริ่มทำหรือยัง

อบต.ทำในรูปบูรณาการลักษณะอย่างนี้ แต่การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคนั้นไม่ง่าย เพราะส่วนกลางก็มีงบฯลงไป ในขณะที่อบต.ต้องการให้เอางบฯ มารวมกันเพื่อทำโครงการนี้ น่าจะมีปัญหาเพราะเป็นงบประมาณแผ่นดิน ส่วนนี้ยังแก้ปัญหาไม่ได้

งบประมาณหรือช่องทางของแต่ละกระทรวง แต่ละหน่วยงานก็มีระเบียบของตนเอง แต่กลับต้องเอามาใช้กับกลุ่มที่มีอยู่แล้วในพื้นที่เดียวกัน ให้เป็นเป้าหมายเดียวกัน ไม่ใช่กระจายเอาไปทำอีกกลุ่มหนึ่ง ถ้าบูรณาการร่วมกันก็ต้องทำให้กลุ่มนี้มีพลัง มีความเข้มแข็งขึ้นมา

โครงการที่ทำอยู่ มีสมาชิกน้อย มีแผนขยายให้คนพิการอื่นๆเข้ามาร่วมด้วยหรือไม่อย่างไร

ในแนวคิดของ อบต. ไม่ได้คิดว่าจะทำเฉพาะในกลุ่มสมาชิกที่มีอยู่แล้ว แต่กำหนดไว้ว่าผู้พิการทั้ง 73 คนที่อยู่ในฐานข้อมูล ก็จะให้เขามีอาชีพอย่างที่เรากำลังทำอยู่ แต่ความสนใจของคนพิการทั้ง 73 คนนี้อาจจะไม่เหมือนกัน แต่โดยภาพรวมแล้ว จะเป็นการพัฒนาอาชีพที่คล้ายๆกัน ผู้พิการรายใดสนใจเรื่องอาชีพก็ให้เขาเสนอ อบต.ผ่านชมรมคนพิการ มีการประชุมประจำเดือน โดยให้ประธานหรือคณะกรรมการชมรมเสนอข้อมูลในที่ประชุมเพื่อพิจารณา

เข้าใจดีว่าทุกคนต่างมองหาอาชีพที่เหมาะสม แต่ทางผู้ดูแลรับผิดชอบคงไม่ได้ให้ตามความต้องการของผู้พิการ แต่จะพิจารณาจากข้อเท็จจริงถึงสภาพพื้นที่ ตลาด วิเคราะห์ถึงการดำเนินงานที่เป็นไปได้ ซึ่งเรื่องเหล่านี้องค์กรของรัฐต้องเข้ามาช่วย เพราะผู้พิการจะคิดไม่ถึง เจ้าหน้าที่ อบต.ที่มีความตั้งใจจริงต้องมาดำเนินการเอง ต้องนำเข้าที่ประชุมประจำเดือน เพื่อที่จะหาข้อสรุปและแจ้งให้ผู้พิการทราบด้วย

ว่า อาชีพเหล่านี้ ทำแล้วมีตลาดไหม ปัญหาที่จะตามมาเป็นอย่างไร และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่หรือไม่ ต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้พิการได้ด้วย ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดและคนพิการต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ไม่ใช่เจ้าหน้าที่หรือใครคนใดคนหนึ่งต้องมาคิดให้เขา

อาชีพที่ทำกันอยู่ในพื้นที่ยังไปได้ แต่บางพื้นที่ล้มเหลว ปรับเปลี่ยนแผนอย่างไร

เราก็เจอ ตอนแรกบางคนก็คิดว่าเลี้ยงหมู แต่พอทำไปขาดทุน หรือว่าไม่มีตลาด คิดจะเปลี่ยนก็เปลี่ยนเลย การเปลี่ยนก็เป็นความประสงค์ของเขาว่าจะทำได้หรือไม่ได้ แต่วิธีการคือเรามีชมรมหรือให้กลุ่มเป็นตัวหลัก ถ้าสมาชิกรายใดต้องการปรับเปลี่ยนต้องผ่านที่ประชุมว่าอยากเปลี่ยนเป็นอะไร แต่ต้องเปลี่ยนเป็นอาชีพที่ทำได้จริงๆ ซึ่งทางคณะกรรมการบริหารกลุ่มจัดการควบคุมกันเอง คือมีปัญหาที่ทำไปได้ระยะหนึ่งพอขาดทุนขึ้นมา บางคนก็ท้อแท้ บางคนก็ไม่อยากทำอะไร สิ่งที่เราทำมาคือ เพื่อนช่วยเพื่อน ในสมาชิกด้วยกันต้องหมั่นไปดูแลคนอื่นที่มีปัญหาเรื่องอะไร

ในพื้นที่นี้ จะมีประธานกลุ่ม (ป้าวัล) จะเป็นคนติดตามการดำเนินงานเพื่อดูว่ามีประเด็นปัญหาเรื่องของอาหาร หรือเรื่องของการเลี้ยง ซึ่งต้องใช้เวลา จะสรุปเลยว่ากลุ่มนี้เข้มแข็งแล้ว ไม่ต้องเปลี่ยนแล้วก็ทำไม่ได้ แต่การเริ่มทำ เป็นกระบวนการหนึ่งให้คนได้คิดทำ ได้ช่วยเหลือตัวเอง ผลพวงที่ตามมา คือกลุ่มเลี้ยงหมู จากที่เขาเลี้ยง 2 ตัวก็คิดจะเลี้ยงเพิ่มเป็น 10 ตัว จากคนที่ไม่เคยคิดก็คิดอยากจะเข้าร่วมกลุ่มด้วย แต่กลุ่มไม่มีงบประมาณ บางคนมาศึกษา มาคุยว่าจะของบประมาณแยกไปเลี้ยงเป็นการส่วนตัว ก็พยายามชี้แจงให้เข้าใจว่าทำส่วนตัวไม่ได้ ต้องอยู่บนระเบียบ และกลุ่มไม่ใช่สถาบันการเงินที่บริการคนทั่วไป เราเพียงส่งเสริมในการช่วยเหลือแก้ปัญหาเรื่องการสร้างงานสร้างรายได้ ก็ต้องผ่านช่องทางนี้ลงไป ถ้าไปรวมกลุ่มกันได้ จะทำอะไรก็ต้องเป็นรูปของการรวมกลุ่ม

บางพื้นที่มีการตั้งกฎ ถ้าจะออกจากกลุ่มก็ต้องไปตัวเปล่า บางแห่งเอาเงินไปแบ่งให้รายคนหมดแล้วหมดเลย ที่นี่บริหารจัดการอย่างไร

เดิมมีชมรมคนพิการที่ อบต.ได้ให้เงินอุดหนุนมาก่อนแล้ว และทาง พมจ.ให้งบฯไปโดยผ่านสำนักงานไปอีก 50,000 บาท จึงนำไปสมทบกับเงินที่ อบต.ให้การใช้งบฯ มีข้อบังคับของกลุ่มชัดเจน มีกฎระเบียบ จะมีการประชุมกันทุกเดือน มีการจัดการ ทุนที่ได้มา ก็ซื้อลูกหมู ซื้ออาหาร แต่ละครอบครัวรวมกลุ่มอยู่ก่อนแล้ว ถ้าไม่มีกลุ่ม อบต.จะไม่ให้เงินอุดหนุน เงินส่วนที่ได้มาก็เอามาเสริม สมทบ

บางพื้นที่ได้เงิน 50,000 บาท ก็เอาไปดำเนินการเลย โดยที่ว่ายังไม่มีการบริหารจัดการอยู่ก่อน ก็ทำให้เป็นปัญหา บางทีให้เงินไปแล้ว ไม่มีผลตามมา ประโยชน์ที่ได้รับไม่มี แต่ที่นี่มีการดำเนินการก่อนอยู่แล้ว เพียงแต่ทุนที่ให้ยืมยังไม่เพียงพอกับสมาชิก การให้ไปก็เอาไปสมทบ และ อบต.ก็ตั้งงบประมาณเสริมทุกปี

มีสมาชิกเพิ่มไหม

เงินส่วนนั้นนำมาขยายต่อยอด ในระเบียบของกลุ่มจะเขียนไว้ชัดว่า เมื่อกลุ่มได้ดำเนินการแล้ว กลุ่มจะต้องมีเงินสมทบ สมาชิกต้องมีเงินสมทบกลุ่มรายละเท่าไร เป็นเดือน หกเดือน หรือเป็นปีครั้งหนึ่ง แบบนี้ก็จะเกิดการต่อยอดจากรายได้ที่เขาขายได้ ก็สามารถนำมาขยายผลให้กับคนที่ยังไม่ได้อยู่ในกลุ่ม มีคนที่สนใจจะเข้ามารวมกลุ่ม เข้ามายื่นความจำนง แต่ยังไม่มีทุน ยังไม่พร้อม ต้องรอก่อน ดูช่องทางที่จะได้มาของเงินทุน เราต้องไปดูแล ตามนโยบายเราต้องตั้งให้ทุกปี เพื่อไปต่อยอดให้เขา แต่ถ้ากลุ่มนี้ทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เราก็ไม่ให้เช่นกัน จะให้ก็ต่อเมื่อกลุ่มมีผลการดำเนินงานสามารถไปต่อยอดขยายผลได้ ไม่ใช่จำกัดอยู่เฉพาะ 16 คนนี้

คนที่มาเข้าใหม่จะรู้ได้อย่างไรว่าเขาจะทำได้เหมือนคนเดิม

เขาพยายามมาศึกษาว่าคนที่ทำก่อนแล้วเป็นอย่างไร เขาอยากทำด้วย แต่ให้เขารอจนกว่าจะมีงบประมาณ ให้รวมกลุ่มกับสมาชิกเดิม งบประมาณจะต้องนำมาซื้อหมูให้คนละ 2 ตัว ซื้ออาหารให้ เพิ่งให้ค่าอาหารไปคนละ 3,000 บาท หักเงินให้กลุ่ม 200 บาท หมูราคา 1,200 เป็นลูกหมูที่เกิดจากแม่หมูบ้านประธาน ขายในราคาทุน (600 บาท) แต่ต้องช่วยเพื่อนในฐานะคนพิการ บางคนก็ลำบากมีลูกหลายคนควรได้รับความช่วยเหลือ

สมาชิกในกลุ่มเดิมเลี้ยงหมูขุนและขาย แต่วันนี้ปรับเปลี่ยนแนวคิดว่า การเลี้ยงหมูขุนได้กำไรไม่คุ้ม ก็ให้เกษตรหรือปศุสัตว์มาให้แนวทางใหม่ อบต.ประสาน เป็นตัวเชื่อม โดยทำหนังสือขอความร่วมมือจากทางเกษตรเข้ามาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ทางด้านอาหาร และขณะนี้วางแผนว่า กลุ่มอาชีพจะต้องมีการผลิตอาหารเอง โดยตั้งงบประมาณเอาไว้ดำเนินการ ปกติกลุ่มอาชีพคนปกติก็ทำอยู่แล้ว เพราะจะมีกลุ่มอาชีพอยู่หลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะคนพิการอย่างเดียว ทางอบต.สนับสนุนคนทั่วไปที่มีรายได้น้อยทำด้วย เพราะเป็นแผนงานสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาคนเป็นหลักไม่ได้เน้นเรื่องโครงสร้าง

ชุมชนโดยรวมมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด

ความคาดหวังของคนในท้องถิ่นของชุมชนในอดีตคาดหวังมาที่รัฐบาลกลาง หรือที่องค์กรส่วนภูมิภาค ในเมื่ออบต. หรือเทศบาลเกิดขึ้น ความคาดหวังของเขาก็ลงมาอยู่ที่ท้องถิ่น เพราะฉะนั้นคนที่จะเข้ามาขับเคลื่อนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ต้องเป็น อบต.หรือท้องถิ่น จะต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร ให้คนเข้าใจและต้องรู้ว่าขณะนี้คนพิการของตำบลชะมวง ได้ทำอะไรไปบ้าง แล้วจะต้องทำให้เห็นว่าคนพิการก็มีศักยภาพที่จะเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาท้องถิ่นด้วย เพราะฉะนั้นช่องทางที่จะให้คนเข้าใจตรงนี้ก็ต้องเป็นบทบาทของ อบต.อยู่ดี แต่ถ้า อบต.ไม่ได้มองตรงนี้ คนในท้องถิ่นจะรู้เรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร ทำอยู่แค่ 2 – 3 คน เขาก็ไม่รู้ กระบวนการตรงนี้ต้องผ่านตัวแทนของ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เวลาเราทำ ไม่ได้ทำเรื่องคนพิการอย่างเดียว ต้องเชิญผู้ใหญ่มา เชิญสมาชิก

อบต.มา ต้องเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่มา สร้างความเข้าใจว่าเรากำลังทำเรื่องคนพิการ ต้องรายงานความก้าวหน้าให้ผู้นำท้องถิ่นรับรู้ เพราะว่าคนพิการก็คือลูกบ้านของผู้ใหญ่บ้าน เป็นสมาชิกของหมู่บ้านนั้นสมาชิก อบต.ต้องทราบด้วย ดังนั้นกระบวนการนี้ต้องเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน ไม่ใช่รู้เฉพาะ อบต. ปลัดรู้ นายกรู้ คนพิการรู้แค่นั้น จะต้องสร้างความเข้าใจให้กับคนในท้องถิ่นด้วย การสร้างความคุ้นชินให้เกิดกับชุมชนต้องใช้เวลา พยายามทำเรื่อยๆต้องลงไปอย่างลูกหลานถึงจะได้ข้อมูลที่ดี บางทีความถูกต้องก็ไม่ถูกใจบางคน แต่การทำให้ถูกใจแต่ไม่ถูกต้องก็ไม่ได้

อบต.จ่ายเบี้ยยังชีพอย่างเดียว หลายคนพูดว่าดูเหมือนเป็นการสร้างฐานเสียง

แต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส จะทำรวมกัน โดยสร้างเครือข่าย เครือข่ายในชุมชนมีมากมาย ทั้งเรื่องสตรี ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมคนพิการ ชมรมเยาวชน ศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งจะเชื่อมโยงกันหมด เพราะผู้พิการก็เป็นส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุ หรือไม่ผู้สูงอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของคนพิการ เวลาเอางบประมาณไปลงกลุ่มเป้าหมายไหน ก็จะผ่านช่องทางที่แต่ละเครือข่ายรู้กัน และที่สำคัญที่สุด คนพิการคือคนที่ด้อยโอกาส ปัจจุบันนี้ช่องทางความช่วยเหลือที่เข้าสู่คนพิการและผู้สูงอายุมีมากมาย อยู่ที่ว่าผู้รับผิดชอบจะช่วยแสวงหาให้หรือไม่ หากไม่ทำก็คือ ไม่ได้ ซึ่งก็จะพบได้ในหลาย อบต.

ปัจจุบันนี้คนพิการ โดยเฉพาะในพื้นที่นี้มีกองทุนหลักประกันสุขภาพ ซึ่งชะมวงจะเป็นตำบลนำร่องในเรื่องนี้ ทางฝ่ายสาธารณสุขจะให้เงินประกันสุขภาพกับคนในตำบลเป็นรายหัว หัวละ 37.50 บาท อบต.สมทบงบประมาณอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนั้น ยังมีโครงการให้คนในชุมชนรวมทั้งคนพิการเก็บสะสมวันละบาทในเรื่องของการดูแลสุขภาพเรียกระบบหลักประกันสุขภาพของชุมชน เพราะฉะนั้นการดูแลสุขภาพก็ครอบคลุมทั้งผู้สูงอายุและคนพิการทั้งหมด นอกจากนี้ จะนำงบบางส่วนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพจัดกิจกรรมให้คนพิการ กองทุนประกันสุขภาพมีคณะกรรมการบริหารหลักประกันจะเป็นคนบริหารจัดการ โดยจะให้มีตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน และจะประชุมผู้นำโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจ ปัจจุบันนี้ เมื่อถึงเวลาทุกคนก็จะสมทบมา 1 บาท ทั้งหมดนี้เป็นแนวคิดที่เราต้องสร้างให้ชุมชน เพราะถ้าไม่สร้างเขาก็ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร และเราก็มียอดเงินตรงนี้มาดูแลผู้พิการได้อีกทางหนึ่งด้วย

ลักษณะที่ดำเนินการ ถือว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งได้ไหม

ยังไม่ถึงกับเข้มแข็งเพราะเราต้องสร้างอะไรอีกมากที่จะให้ชุมชนได้ทำ ได้คิดด้วยตัวเอง ณ วันใดที่ชุมชนคิดเอง ทำด้วยตัวเอง แก้ไขปัญหาเองได้นั่นแหละคือชุมชนที่เข้มแข็งแล้ว แต่วันนี้เราประเมินว่าเขายังต้องอาศัยคนอื่นอยู่ ถ้าผู้นำไม่ให้ความสำคัญ ไม่สนใจ ยกตัวอย่างกลุ่มอาชีพของป้าวัล (เลี้ยงหมู) ถ้าวันใดที่เราถอยออกมา เขาก็ขาดที่พึ่ง ขาดความอบอุ่น ขาดการดูแล

กลุ่มอื่นต้องการจะทำอย่างกลุ่มเลี้ยงหมู (ป้าวัล)บ้าง แต่ทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จเหมือนกับกลุ่มป้าวัล ก็ต้องมีคนแบบป้าวัลเป็นปัจจัยสำคัญ คนมักจะเห็นความสำเร็จของคนอื่นว่าเกิดขึ้นได้ง่าย

ก็อยากจะทำบ้างแต่ต้องคิดว่า กลุ่มต้องอยู่ที่ผู้นำ ปัจจัยสำคัญต้องอยู่ที่บุคคล ถึงแม้มีกลุ่มแต่บุคคลทำไม่ได้ ไม่มีความเชื่อมั่น ไม่มีความรับผิดชอบ ก็ทำไม่ได้และต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนทำด้วย

ตอนนี้ชุมชนค่อนข้างเข้มแข็งแต่ยังไม่ถึงกับอยู่ได้ด้วยตัวเอง ปัญหาที่รัฐบาลบอกว่าชุมชนเข้มแข็งนั่นมันทฤษฎี แต่ว่าในหลักปฏิบัติจริงๆ คำว่าเข้มแข็งนั้น ไม่ว่าชุมชนจะมีงบประมาณสักเท่าไร แต่ถ้าคนยังไม่รู้จักคิดเอง ต้องอาศัยพึ่งพาจากหน่วยงานรัฐอยู่ ชุมชนนั้นจะเข้มแข็งได้เพียงระยะหนึ่ง ขณะที่เรากำลังดำเนินงานก็เข้มแข็ง เมื่อไรที่เราปล่อย เขาก็อ่อนแอ นี่คือประสบการณ์ที่ทำงานมาในพื้นที่ และเห็นชัดว่าการพัฒนาอาชีพ ตั้งแต่รัฐบาลให้มี 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เราก็ทำมาเกือบทุกอย่าง ล้มเหลวตรงที่คนข้ามกระบวนการ ไม่ให้เขาคิดก่อน เพราะเริ่มแรกก็พูดเรื่องของหลักการ พูดเรื่องของทฤษฎีและให้เงินมา 1 ตำบล 1 ล้าน 1 หมู่บ้าน 1 แสน แต่คนในชุมชนไม่รู้ว่าปัญหาของชุมชนอยู่ที่ไหน? ปัญหาตรงนี้จะแก้อย่างไร? เงินที่ภาครัฐให้มาเป็นภาระมาก คนกู้เงินไปจากกองทุนหมู่บ้าน ถามว่าเงินที่ให้ไปสร้างงานไหม ไม่เลย เพราะกู้แค่คนละหมื่น ไม่ได้ทำอาชีพอะไร หรืออาจจะทำแต่ไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่องพอจะส่งคืนก็ไปกู้จากที่อื่นมากลายเป็นลูกโซ่ติดพันพอกพูนหนี้ จากกู้มา 1 หมื่นกว่าบาท จะเสียดอกอีก 2 พัน กลายเป็นหมื่นสอง ปีต่อไปก็ส่งอีกเป็นหมื่นสี่ มันก็ต่อไปเรื่อย มันคือการให้อย่างเดียว ไม่ได้สร้าง

ทำอย่างไรให้โครงการคนพิการยั่งยืน ช่วยตัวเองได้โดยที่ผู้รับผิดชอบดูแลอยู่ห่าง ๆ

ต้องมีการปรับปรุงสมาชิกในกลุ่มให้เข้มแข็ง อยากให้เขาทำงานต่อเนื่องถึงแม้จะทำคนเดียวก็ต้องทำ สิ่งใดที่ทำต่อเนื่องไม่น่าจะล้มเหลว เราพยายามรณรงค์คนในกลุ่มว่า “ท้อได้แต่อย่าถอย” ถึงแม้จะขาดทุนเราก็ทำไปตัวอย่าง เช่น อบต.ช่วยไปหมู 2 ตัว ให้อาหาร 2 กระสอบ หมู 2 ตัวเราก็เลี้ยง ตัวเดียวเราก็เลี้ยง แล้วระดมทุนของเราเข้าไปถึงแม้จะขาดทุนเราก็ทำไปเรื่อยๆ สักวันหนึ่งจะได้ผลกลับมา ตอนนั้นเลี้ยงหมูเพิ่ม 10 ตัว พร้อมกับหมูของโครงการ 2 ตัว ขาดทุนไปหมื่นเจ็ด แล้วเข้าหุ้นกับลูกสาวเลี้ยงเพิ่มอีก 23 ตัว ขาดทุน 5 พัน ทนเลี้ยงไปอีกพักได้กำไรกลับคืนมา 3 – 4 ครั้ง คนละ 7 พันกว่าบาท เราต้องคุยกับสมาชิกในกลุ่มว่าขาดทุนไม่นานเดี๋ยวจะได้กลับมา เพราะอย่างไรเสียบ้านเมืองไม่ล่มจมตลอดแต่ต้องมีแรงหนุนของกลุ่มด้วย ถ้าเราขาดทุนหรือท้อแท้มากเราก็ไปปรึกษา อบต.

คนที่ไม่มีทุนจะอยู่ต่อได้ไหม ไม่เสมอไป ต้องพึ่งพาหน่วยงานหรือ อบต.มาคอยเติมเต็ม ให้การสนับสนุน สิ่งสำคัญคือ เรื่องการจัดการ การจัดการกลุ่ม การจัดการสมาชิกในกลุ่ม ว่าขาดทุนด้วยเหตุใด ถ้าขาดทุนด้วยสุดวิสัยก็จะไปเติมเต็มให้ แต่ถ้าสมาชิกหรือกลุ่มไม่แข็งแกร่ง ไม่ทำอย่างจริงจัง ก็ไม่ควรสนับสนุนเหมือนกัน

ปัจจัยที่จะสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ ต้องเริ่มตั้งแต่โครงการ สร้างความรู้ ความเข้าใจ แล้วมีการประชุมบ่อยครั้ง โดยเฉพาะกลุ่มแลกเปลี่ยนข้อมูลใครมีปัญหา ใครมีอะไรที่จะช่วยเสริมกันในกลุ่ม เป็นทางหนึ่งที่จะเติมเต็มให้กับเขา ปรับแนวคิดเดิมๆที่ว่า ขาดทุนแล้วจะต้องล้มเลิก แต่ต้องสร้างความคิดใหม่ให้ว่าในเมื่อขาดทุนจะทำอย่างไร หาวิธีการอย่างไร ก็ต้องอาศัยที่มาหลายๆช่องทาง ยกตัวอย่างเช่น บาง

กลุ่มทำแล้วทำอีก ให้เท่าไรก็เติมไม่เต็ม กรณีเช่นนี้ไม่ควรให้เกิดขึ้น ต้องแจ้งว่าเงินที่ อบต.ให้ไปต้องเรียกคืน บางครั้งก็ต้องใช้วิธีการจัดการแบบนี้

แต่บุคลากรในท้องถิ่นต้องทำงานอย่างจริงจัง ต้องดูว่าคนที่จะทำงานตรงนี้พร้อมที่จะสละเวลาไหม ทำงานอย่างต่อเนื่องไหม ณ วันนี้หากการทำงานไม่ต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของชุมชนก็หย่อนคล้อยตาม ยกตัวอย่าง ถ้าเราทำแล้วไม่ได้ติดตามประเมินผล กลุ่มก็จะไม่สนใจทำหรือหยุด แต่ทาง อบต.นี้มีนโยบายว่าให้เงินไปแล้วแต่ไม่ได้ทำจริง เงินส่วนนั้นต้องคืนคลัง พอทำโครงการไปสักระยะ อบต.ก็จะเติมเต็มเรื่องแนวคิด หากระบวนการให้ความรู้ อบรม หาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ หรือจะเปลี่ยนอาชีพก็ได้ จากเลี้ยงหมูเป็นเลี้ยงปลา จากเลี้ยงปลาเป็นปลูกผักปลอดสารพิษก็ได้

บางพื้นที่ชาวบ้านจะเอาเงินตัวเองเพิ่มเข้าไปด้วย หากโครงการล้มเหลวเงินตัวเองก็หมดด้วย จะขอทุนเพิ่มจาก อบต.ก็ไม่ได้ จะเปลี่ยนอาชีพก็หมดทุนแล้ว จะเพาะเห็ดก็ไม่มีน้ำ หนทางตันไปหมด ทำให้คนหมดหวัง พลาดโอกาส กรณีอย่างนี้ เกิดจากที่อบต.อาจจะไม่ได้เข้าไปดูเต็มที่ บางพื้นที่จะไม่เป็นกลุ่มต่างคนต่างทำ

แต่ที่อบต.ชะมวงจะมีเงินสำรองไว้ส่วนหนึ่ง ถ้าเกิดเหตุสุดวิสัยก็ต้องให้โอกาสเขา โดยใช้เงินฉุกเฉิน ซึ่งจะมีระเบียบในข้อบังคับ สิ่งเหล่านี้ต้องทำเป็นกระบวนการตั้งแต่เรื่องคิดเรื่องทำแล้ว ต้องวางตั้งแต่ข้อบังคับ กฎระเบียบ จะมาแก้ตรงปลายเหตุไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราก็มีช่องทางเปิดไว้ว่า สมาชิกรายใดนำเงินส่วนนี้ไปประกอบอาชีพแล้ว เกิดเหตุสุดวิสัย เช่น จากอุทกภัย วาตภัย สามารถอนุมัติเงินฉุกเฉินของกลุ่มมาช่วยเหลือกลุ่มได้ โดยนำเงินส่วนนั้นมาทดแทน คือต้องให้โอกาส โดยดูจากข้อบังคับของกลุ่มที่เขียนไว้ตั้งแต่ต้น ดังนั้นหากต่างคนต่างทำโอกาสที่จะมาช่วยเหลือกันไม่มี เช่น คนเลี้ยงไก่แล้วเกิดปัญหาเขาก็ไม่มีทุนต่อเพราะทำอยู่คนเดียว

ข้อเสนอแนะ

หลักของการทำงานลักษณะนี้ไม่ควรต้องรอเงินจากการบริหารจัดการ หรือรอเงินงบประมาณจากส่วนนั้นส่วนนี้ ในเมื่อรวมเป็นกลุ่มได้แล้ว ช่องทางที่มาของเงินทุนมีหลายช่องทาง มีกิจกรรม เงินที่เหลือจากการจัดกิจกรรมก็เอามาไว้ในกลุ่ม ช่วยเหลือดูแลกันและกัน การจัดกิจกรรม เช่น กีฬาคนพิการ นวดแผนไทย การแข่งขันเพิ่มทักษะต่างๆ หรือเงินที่มาได้จากการบริจาค ซึ่งทางอบต.จะประชาสัมพันธ์รับบริจาคจากผู้สนใจที่จะช่วยเหลือชมรมคนพิการ หรือทำกิจกรรมคนพิการ

ขณะนี้มีเงินสามหมื่นกว่าบาท จากคนที่เขามีจิตศรัทธา และเห็นความสำคัญของคน เช่น ผู้สูงอายุจัดตั้งชมรมครั้งแรกมีสมาชิก 670 คน อบต.ก็จะทำหนังสือเวียนแจ้งไปยังพี่น้องประชาชน ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ เปิดช่องทางให้คนที่อยากช่วยเหลือได้เงินบริจาคเกือบ 5 หมื่น แต่ทั้งนี้คนต้องเห็นผลงานด้วย สงสารด้วย เพราะคนจะเห็นว่า คนพิการก็เข้มแข็ง สามารถจัดกิจกรรมขึ้นมาได้ก็ช่วยเหลือ ตอนแข่งขันนกกรงหัวจุก เราประชาสัมพันธ์ไปมีหน่วยงานอื่นๆอยากมาดูงาน หน่วยงานต่างๆก็ให้การสนับสนุน คนพิการ

จากต่างตำบล ต่างอำเภอ นำนกกรงหัวจุกมาแข่งขัน 1 กรง ให้ 150 บาท แล้วมีรางวัลให้ รางวัลก็มีผู้บริจาคมา เหลือเงินจากการบริหารจัดการแล้วสามหมื่นแปดพันกว่าบาท

ปัจจุบันนี้มีหลายหน่วยงานอยากมาทำงานกับคนพิการที่ชะมวง หน่วยงานที่ไม่เคยคิดจะทำกับคนพิการก็กลับเข้ามาทำ และส่งคนมาดูงาน เช่น จากภูเก็ตมาดูงานชมรมผู้พิการ อำเภอควนขนุนจึงประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และช่วยบริจาคเกือบ 6,000 บาท ให้โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ทำส้วมและเปลี่ยนหลังคาสังกะสีให้นายจง จันสุขศรี (คนพิการ) ที่ตำบลพนมวัง คิดว่าคนอยากทำบุญมีเยอะแต่ไม่ทราบจะบริจาคที่ไหน ชมรมจึงต้องประชาสัมพันธ์

ตอนไปลงพื้นที่ใหม่ๆ สำรวจคนพิการได้ 70 กว่าราย บางบ้านมีแต่ขี้โคลน น้ำท่วม ไปเยี่ยมเป็นการส่วนตัว บางครั้งพบสภาพคนพิการที่เขาขังไว้ ไม่มีห้องส้วม ก็เห็นว่าสังคมเรายังมีคนที่เป็นภาระอยู่มาก บางทีเราก็ให้เป็นเงินช่วยเหลือไป

ทัศนคติของชุมชนกับคนพิการ

เปลี่ยนไปได้ระดับหนึ่งแต่ไม่ทั้งหมด อยู่ที่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลคนพิการ ยังมีที่บางบ้านเก็บคนพิการไว้ ต้องมีการคุยกับผู้ปกครองเหมือนกัน ต้องใช้จิตวิทยาในการคุยให้เขาเห็นว่าทำอย่างไรที่จะให้ลูกเขาได้ออกมาสู่โลกภายนอก เพราะในลักษณะที่เป็นอยู่ต้องเก็บกดอยู่มาก ประตูก็ล๊อคไว้ ถึงเวลาก็เอาข้าวไปวางไว้ให้

บางทีต้องอยู่ที่ตัวบุคคลด้วยว่าภาระที่เราจะรับมา เราจะให้ความสำคัญกับเขาไหม ทำแล้วรู้สึกได้บุญ ไม่มีใครเห็นก็ไม่เป็นไรขอให้ได้ทำ พอให้แล้วมีความสุข เมื่อมีการจัดประชุมก็ขอให้สมาชิกอบต.ช่วยรับคนพิการมาด้วย แม้งบประมาณไม่มีแต่ขอให้คนพิการได้มาพบ แลกเปลี่ยน คนพิการมาไม่ได้ก็จะขอให้ผู้ดูแลมา ไม่ต้องส่งหนังสือ พอถึงวันที่ 12 ทุกคนก็มา บางคนเสนอว่าจะหิ้วปิ่นโตกันมาจะได้ไม่เป็นภาระกับ อบต. แต่ อบต.ก็บริการน้ำ ของหวาน ส่วนคนพิการให้จัดข้าวแกงมาคนละชุดแต่ต้องเผื่อคนอื่นอีก 10 คน ทุกคนรับได้ ทุกคนมาร่วมเพราะเห็นผลงาน ต้องตั้งใจทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วย

อบต. แม่ขรี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
วันที่ 2 ธันวาคม 2550

คิดว่าโครงการ (เลี้ยงแพะ) เหมาะสมไหม

พื้นที่

ก็ถือว่ามีความเหมาะสม เพราะชาวบ้านที่นี่ส่วนหนึ่งเป็นอิสลาม และเลี้ยงแพะเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว พื้นที่ก็มีความเหมาะสมเพราะพื้นที่เป็นภูเขา มีที่นา เป็นสวน มีหญ้ามากก็ปล่อยให้แพะหากินเอง

กลุ่มเป้าหมาย

เป็นคนพิการทุกประเภท ที่ช่วยเหลือตัวเองได้ หรือมีผู้ปกครองช่วยดูแล ต้องมีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ตอนแรกเริ่มโครงการก็ได้ลงไปดูไปคุยให้เข้าใจว่าจะมีเงินเข้ามาช่วยให้คนพิการมีอาชีพทำ หากสนใจ ก็ให้รวมตัวกันแล้วให้ปรึกษากันว่าต้องการจะทำอะไร เขาก็เสนอเรื่องการเลี้ยงแพะ เพราะทำอยู่เดิม กลุ่มคนพิการชอบและถูกใจที่มีโครงการเช่นนี้ แต่น่าเสียดายที่แพะรุ่นแรกตายเกือบหมด

ระยะเวลาที่ดำเนินงาน

ระยะเวลาที่ให้คิดทำโครงการเร่งรีบมาก มีเวลาแค่ 1 สัปดาห์ ที่ให้ทางพื้นที่ทำงาน การคิดและรวมกลุ่มไม่ยาก เพราะมีกลุ่มอยู่แล้วเพียงแต่เอาโครงการไปเสนอ คัดเลือกคนที่สนใจ และสามารถทำได้ ถ้าคนพิการไม่สามารถตัดสินใจเองได้ก็จะให้ผู้ดูแลช่วยตัดสินใจ และยอมรับ แต่มีปัญหาในเรื่องของการเลือกพันธุ์แพะ การเลือกเลี้ยงแพะ และพันธุ์แพะเป็นความคิดของกลุ่ม เพราะบางครอบครัวก็เลี้ยงแพะพันธุ์อยู่แล้ว

ด้วยเวลาที่จำกัดทำให้ต้องรีบหาพันธุ์แพะ และซื้อมาพร้อมกันในครั้งเดียว ซึ่งรอบแรกซื้อมา 30 กว่าตัว ถือว่าเยอะ ก็มาแจกให้กลุ่มเลี้ยงเพื่อให้ทันกับเวลาที่เจ้าของทุน (สทก.) เสนอมา ที่เร่งรัดเพราะเจ้าของเงินต้องรายงานต้นสังกัดเหมือนกัน

การดูแลติดตามผลการทำงาน

เจ้าหน้าที่ อบต.ออกไปดูเอง เพราะต้องลงไปดูแลเรื่องการทำอาชีพและการพัฒนาฝีมือแรงงานอยู่แล้ว หลังจากเอาแพะมาเลี้ยงได้ 1 – 2 เดือน ก็ตายไปเกือบหมด เพราะแพะที่เอามายังเป็นแพะเล็ก (ลูกแพะ) ท้องอืดวันเดียวก็ตายแล้ว อาทิตย์แรกก็ตายไปเป็นสิบตัว เพราะไม่คุ้นกับอากาศแพะปรับตัวไม่ได้ การติดตามผลเป็นไปตามกรอบที่เจ้าของเงินให้มาเพราะมีข้อกำหนดและกรอบเวลาซึ่งเราต้องปฏิบัติตาม

เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไปช่วยติดตามดูเหมือนกันแต่ไม่ทัน เพราะแพะเป็นโรคง่ายและตายเร็ว ท้องอืดวันเดียวก็ตายแล้ว สุดท้ายเหลือเลี้ยงอยู่ไม่กี่ครอบครัว ทั้งกลุ่มมีอยู่ 15 ครอบครัว ที่เหลือบางครอบครัวก็รีบขาย เพื่อที่จะได้พอมีทุนเหลือ บางครอบครัวก็ซื้อแพะพื้นบ้านที่เคยเลี้ยงมาเลี้ยงใหม่

ปัญหาอุปสรรค และแนวทางที่คาดว่าน่าจะช่วยแก้ไขการทำโครงการนี้ (งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การประเมินผล บุคลากร)

งบประมาณที่ได้รับน้อย ไม่ครอบคลุมกลุ่มคนพิการที่อยากเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ถือว่าดีกว่าไม่ได้เท่ากับมาช่วยเสริมรายได้ให้กับคนพิการ เพราะปกติคนพิการที่พอช่วยตัวเองได้ หรือพิการไม่รุนแรงก็มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ในกลุ่มมีการประชุมกันทุกเดือน เพื่อพูดคุยเรื่องต่างๆหรือมีข่าวสารที่ประธานกลุ่มได้ไปประชุมหรือรับรู้มา บางครั้งก็พูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องการประกอบอาชีพ เช่นปัญหาเรื่องโรคแพะ ปัญหาเรื่องเงินทุน

ปกติ อบต.ลงติดตามงานเป็นประจำอยู่แล้ว เพราะไม่ได้ดูแลแต่โครงการนี้โครงการเดียว ยังมีโครงการอื่นๆอีกที่เกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส โครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่บุคลากรเรามีน้อย ตำแหน่งพัฒนากรก็ยังไม่มี ต้องใช้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ทำหน้าที่ตรงนี้แทน ซึ่งมีงานเยอะมาก แต่ก็ต้องลงพื้นที่เพื่อติดตามผลอย่างใกล้ชิด จะรับรู้ปัญหาของกลุ่มตลอด โชคดีที่แพะยังไม่มีปัญหาเรื่องตลาด เพราะมีเท่าไรก็ขายได้หมด แต่เสียดายที่มีปัญหาเรื่องโรคกับเรื่องของเวลาที่บีบรัดเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเลือกเท่าไร

แรกๆ ซื้อแพะมา แพะปรับตัวกับพื้นที่ไม่ทัน เอามาสองสามวันก็ตาย ปรับที่เร็วเกินไป ชาวบ้าน (คนพิการ) ก็ช่วยกันหาแพะมาให้เลี้ยงใหม่

เราให้เงินกับหัวหน้ากลุ่มไปจัดการตามความต้องการของกลุ่มจะทำได้หรือไม่

ถ้าเป็นงบประมาณของ อบต.ทำแบบนี้ไม่ได้ เพราะมีระเบียบในการจัดการ เจ้าหน้าที่ต้องเป็นคนดำเนินการ แต่ถ้าหัวหน้ากลุ่มเสนอมาว่าสมาชิกกลุ่มต้องการแพะชนิดไหน จำนวนทั้งหมดกี่ตัว บอกรายละเอียดมาเราอาจจะจัดการให้ได้ แต่จะยากในเรื่องของการบริหารจัดการ เพราะความต้องการของคนไม่เหมือนกัน แต่ถ้าเป็นเงินอุดหนุนของส่วนกลางของ อบต. ก็สามารถให้กับกลุ่มได้เลย

เมื่อเกิดปัญหา มีการปรับเปลี่ยนแผนงานอย่างไร

ทั้งหมดจะขึ้นอยู่ที่กลุ่มว่า ต่อไปจะจัดการอย่างไร ถ้าต้องการทำอาชีพอื่นเปลี่ยนจากอาชีพที่เคยทำ ก็ต้องไปเรียนรู้กันใหม่ แต่ที่สำคัญ กลุ่มไม่คิดจะทำอย่างอื่นด้วย ในพื้นที่มีกลุ่มอาชีพของกระทรวงแรงงาน ก็มีการจัดอบรมฝึกอาชีพเหมือนกัน ก็มีกฎกติกาคล้ายๆกัน คือต้องมีการรวมกลุ่ม

การบริหารจัดการกลุ่มทำอย่างไร

แรกๆก็แนะนำว่าเขาควรจะทำอย่างไร โดยมีอบต.เป็นพี่เลี้ยงให้ จากนั้นชุมชนต้องดูแลกันเอง เช่นการเก็บรายได้ส่วนหนึ่งมาเป็นเงินกองกลาง ถ้าเงินกองกลางมีมากพอก็จะซื้อแพะมาเลี้ยงไว้เป็นส่วนกลาง อาจจะใช้พื้นที่ของบ้านประธานกลุ่ม พอแพะมีลูกก็จะแบ่งให้สมาชิกอื่นๆเอาไปเลี้ยง แต่ตอนนี้เงินกองทุนกลางยังมีน้อยอยู่ เพราะโครงการเพิ่งเริ่มเมื่อปี 2549

แผนงานประจำปีของอบต.ที่วางไว้เฉพาะคนพิการมีไหม

อบต.จะกำหนดเป็นแผนในภาพรวมเป็นแผนสามปี เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส แต่ถ้าเป็นกลุ่มในลักษณะที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานทำ แบบนั้นเราไม่มี กำหนดเองไม่ได้ ต้องไปร่วมกับหน่วยงานอื่น ถ้ากุล่มอยากทำ แต่ละหน่วยงานก็มีกติกาของเขาเหมือนกัน เช่น กำหนดว่าอย่างน้อยต้องมีกลุ่มละกี่คน ถ้ามีจำนวนไม่ครบตามเกณฑ์เขาก็ไม่ส่งครูเข้ามาสอน แต่อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่อิสระ เขาทำกันอยู่แล้ว อบต.เพียงช่วยส่งเสริมในสิ่งที่เขาทำอยู่เท่านั้น

สำหรับโครงการที่ทำเพื่อช่วยเหลือคนพิการ มีกำหนดในแผนอยู่แล้ว มีทุนสนับสนุน การดำเนินงานก็ไม่ยากอะไร เพราะเรามีงบประมาณให้ทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุหรือแม้กระทั่งกลุ่มคนพิการ สังเกตดูพบว่า ชาวบ้านอยากเลี้ยงวัว อยากเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงวัว อาจจะเป็นเพราะวัวเลี้ยงง่าย ขายได้ราคา แต่ใช้ทุนสูงเหมือนกัน จะเป็นคนพิการหรือคนปกติก็ได้ แต่ต้องมีวัวถึงจะได้เป็นสมาชิก ข้อดีของการเป็นสมาชิกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเลี้ยงวัว หรือกลุ่มเลี้ยงแพะ คือ อบต. จะสนับสนุนเรื่องอาหาร ปีละ 100 – 200 กระสอบ นอกนั้นจะเป็นเรื่องของการบริหารจัดการที่ต้องทำเองโดยกลุ่ม

แผนงานที่จะให้คนพิการทำเพื่อต่อยอดหรือขยายผลเป็นอย่างไร

แผนที่คิดจะทำคือ จะซื้อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์แพะให้กลุ่มอีก 1 ชุด จะขยายไปในกลุ่มที่มีความพร้อมด้วย เราต้องลงไปพูดคุยก่อน ดูความพร้อม แพะไม่มีปัญหาเรื่องตลาด มีเท่าไรก็ขายหมด แต่แพะมีปัญหาเรื่องโรค

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนและการเข้าถึงเป็นอย่างไร

รู้ข้อมูลมาก เพราะมีการติดต่อกัน มีชมรมคนพิการ กระบวนการที่จะทำอย่างไรให้ได้เงินเขาก็รู้นะ แต่อาจจะรู้ไม่ทุกคน คงขึ้นอยู่กับการติดตามข้อมูลเหมือนกัน ก็ต้องมีเครือข่าย ใครที่เข้าประชุมบ่อยก็มีข้อมูลมาก คนรู้ก่อนก็อาจจะได้เปรียบ

ต่อไปงบประมาณจะจัดสรรลงที่จังหวัดแหล่งเดียวเพื่อจัดสรรให้หน่วยงานต่าง ๆเอง จะมีปัญหาหรือไม่

เรื่องนี้ไม่น่ามีปัญหา ขึ้นอยู่กับผู้บริหารท้องถิ่นจะเห็นความสำคัญของคนพิการ และคนด้อยโอกาสมากน้อยเพียงใด แต่กิจกรรมเหล่านี้มีผลต่อผู้บริหาร เพราะเงินที่เราช่วยไปลงไปถึงกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาส ลงไปที่คน และลงไปถึงความรู้สึก อีกทั้งยังส่งผลต่อคะแนนเสียงด้วย คิดว่าโครงการลักษณะอย่างนี้ ดีกว่าการไปสร้างสาธารณูปโภคอีก เพราะถ้าทำถนน เราก็เห็นแต่ถนนเท่านั้น งบประมาณจะไปลงที่ไหนไม่มีผลถึงคนเลย

หากงบประมาณมาลงที่จังหวัดก็ดี เพราะปกติก็ติดต่อกันเฉพาะภายในจังหวัด ขั้นตอนต่างๆน่าจะน้อยลง เวลาก็น่าจะกระชับขึ้น เพราะทุกอย่างอนุมัติเบ็ดเสร็จอยู่ที่จังหวัด ไม่ต้องข้ามไปถึงกระทรวง อีกทั้งยังสะดวกในเรื่องของการเดินทาง และการติดต่อประสานงานด้วย

แนวทางดำเนินการ ที่คิดว่าจะช่วยให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการยั่งยืน

ทุกอย่างต้องขึ้นอยู่กับกลุ่ม ว่าเขาคิดอย่างไร จะทำอะไร เราก็จะนำเสนอสิ่งที่ดีๆให้ ถ้าเราไปพบเห็นอะไร หรือมีข้อมูลอะไรดีๆก็จะเอามาเล่ามาบอกเสมอ แต่เขาจะรับหรือไม่ต้องแล้วแต่เขา บางครั้งเราก็ต้องช่วยกระตุ้นบ้าง การลงไปติดตามเป็นระยะก็เป็นการกระตุ้นเหมือนกัน

ประธานกลุ่มเลี้ยงแพะ มีข้อมูลค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเรื่องแหล่งทุน เรื่องการดำเนินการ เพราะเขาต้องเข้าร่วมประชุมทั้งในและนอกพื้นที่ ได้คุยกับป้าวัลกลุ่มเลี้ยงหมูของอบต.ชะมวง อย่างน้อยเขาก็น่าจะได้เรียนรู้วิธีการจัดการกลุ่มมาบ้าง ทีนี้คงเป็นเรื่องของการปรับใช้ให้เข้ากับคนให้เข้ากับพื้นที่มากกว่า

คิดว่าการให้เบี้ยยังชีพไปเรื่อย ๆ จะเป็นอย่างไร

บางครั้งก็ต้องดูเหมือนกัน เพราะคนพิการก็มีหลายแบบ ถ้าเขาช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เบี้ยยังชีพก็มีความสำคัญ ต้องช่วยเหลือให้ไป ส่วนคนที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ก็แล้วแต่เขา ว่าเขาคิดจะทำอะไรหรือไม่ทำอะไร ถ้าคิดทำอาชีพ ก็น่าจะส่งเสริม แต่ยังมีคนพิการจำนวนไม่น้อยเลือกที่จะรับเบี้ยยังชีพมากกว่าเพราะไม่ต้องทำอะไร

ปลัด อบต.หนองกุงเซิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550

ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ชาวบ้านเลือกอาชีพกันเอง คิดว่าเหมาะสมแค่ไหน

ในทางปฏิบัติ จะสนับสนุนคนปกติก่อน โดยทั่วไปจะเป็นเรื่องการดูแลส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ตามนโยบายของภาครัฐบ้าง กลุ่มท้องถิ่นบ้าง เพราะการเดินเหิน การใช้อุปกรณ์ต่างๆน่าจะประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีโครงการคนพิการเข้ามา ในเบื้องต้นคิดว่ามันเป็นเรื่องแปลก โดยภาวะปกติเขาก็ยากลำบาก เรากลับเอางานไปให้ ทั้งที่ในกรณีของคนที่สมประกอบยังมีบางคน บางกลุ่มไม่ใส่ใจ ไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีแรงผลักดันขับเคลื่อน และยิ่งหากมาทำกลุ่มอาชีพกับคนพิการมันจะไปได้ถึงไหน จะสำเร็จได้อย่างไร?

อย่างไรก็ตาม พอเริ่มโครงการนี้มา ก็เกิดความคิดว่า ต้องการลองดู ถ้าประสบความสำเร็จก็จะเป็นเรื่องเด่นที่สามารถเอาไปเปรียบเทียบกับคนปกติ ว่าคนพิการสามารถจะทำตรงนี้ได้ ในช่วงแรกเริ่มก็ได้มีการพูดคุยกับผู้พิการโดยประสานกับอนามัย เพราะอนามัยจะมีสถิติผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งการทำงานโครงการนี้เราจะต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน พอโครงการเข้ามาครั้งแรกก็ได้ร่วมกับ อบต.ข้างเคียง โดยได้เงินงบประมาณมาทั้งหมดห้าหมื่นบาท ซึ่งเขาอาจจะมองที่เม็ดเงินว่า ห้าหมื่นบาทอาจต้องแยกออกมาเป็นสองกลุ่ม ได้คนละครึ่ง ซึ่งในการดำเนินงานดูแลคนพิการอาจจะมองว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ และงบประมาณอาจไม่พอ สุดท้ายตำบลนั้นตัดสินใจไม่รับงบประมาณ ทาง อบต.นี้เลยรับมาถ้างบฯไม่พอก็อาจใช้งบฯของท้องถิ่นเติมเข้าไป

แรกเริ่มเมื่อมีการรวมกลุ่มคนพิการก็ประชุมกัน แล้วมีกำหนดการไปดูงานกลุ่มอาชีพที่อื่นที่ประสบความสำเร็จ โดยเห็นว่ากลุ่มอาชีพเลี้ยงหมูป่า ก็เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ อีกทั้งหมูป่ามีข้อแตกต่างจากหมูบ้าน ไม่ต้องซื้อข้าว รำ ไม่ต้องเปลืองเรื่องของการใช้เงินลงทุน เพราะหมูป่ากินผักจากทุ่งนาได้ และเห็นว่าหมูป่าตกลูกเร็ว ตัวไม่ใหญ่มากนัก สามารถที่จะขายได้ เพราะคนเราชอบกินของแปลกๆ เหตุผลเหล่านี้ก็จุดประกายเริ่มแรกซึ่งกลุ่มคนพิการก็ชอบ

ในช่วงเวลาที่ดำเนินงานที่ผ่านมา บางครอบครัวก็ประสบความสำเร็จหมูป่าออกลูกออกหลาน ได้ขายอย่างที่ตั้งใจ มุมนั้นอาจจะมองว่าญาติพี่น้อง ครอบครัวพ่อแม่อยู่สมบูรณ์ครบ มีพี่มีน้องคอยช่วยคนพิการดูแล ครอบครัวที่ไม่ประสบความสำเร็จก็มี เพราะพ่อแม่ของคนพิการอาจจะไม่อยู่ ไปทำงานต่างจังหวัด ต้องอาศัยอยู่กับยายแก่เฒ่าลำพังคนพิการเองก็ลำบากอยู่แล้วต้องไปหาผัก ไม่มีคนคอยเป็นพี่เลี้ยง ก็เลยมองว่าการทำอาชีพของคนกลุ่มนี้ คือภาระ การเลี้ยงหมูเป็นการเพิ่มภาระให้คนพิการ ที่แม้แต่ดูแลตัวเองก็ยังลำบาก หลายความคิดเห็นของคนบางส่วนจึงอยากได้เป็นเบี้ยยังชีพแทนการทำอาชีพ ขณะที่ครอบครัวอีกส่วนที่ประสบความสำเร็จก็อยากได้เป็นอาชีพสามารถค้าขายได้ ออกลูกออกผลมา

นั่นคือประเด็นเรื่องความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ซึ่งเมื่อดำเนินการมาระยะหนึ่ง ความหลากหลายทางความคิดก็เกิดขึ้นตอนที่ยังไม่เลี้ยงหมูป่า ก็ไม่ทราบว่าจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง แต่พอเลี้ยงแล้วการหาอาหารให้หมูป่าเริ่มยากและกลายเป็นปัญหา ความคิดหลากหลายจึงเกิดจากผู้ปกครองบ้าง หรือระหว่างดำเนินการโครงการนี้บ้าง

ตอนที่ได้งบประมาณ และชาวบ้านเสนอโครงการมา ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันก่อนหรือไม่

ได้มีการพิจารณาหลายประเด็น เช่น การผลิตลูกของหมู การที่จะค้าขายผลผลิต (เนื้อ) การไปหาอาหารมาเลี้ยง เรื่องตลาดรองรับน่าจะดีเพราะส่วนใหญ่คนก็ต้องการบริโภค และคิดไปถึงอนาคตหากมีปัญหาจะรองรับได้ไหม พิจารณาทั้งหมดแล้ว เสียงส่วนใหญ่อยากจะเลี้ยงหมูป่า ในหลักของการส่งเสริมคนพิการคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงศักยภาพ และให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาเป็นหลัก ส่วนเรื่องรายได้และอาชีพอาจเป็นประเด็นรอง หลังจากเลี้ยงหมูป่าแล้ว เขาอยากเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่นวัว หรืออื่นๆ เช่น เป็ด ไก่ เกิดความหลากหลายทางด้านความคิด

ไม่ต้องการให้ทุนแบบต่อเนื่อง แต่อยากให้เกิดจากชุมชน อยากให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนั้น การสนับสนุนเรื่องเงิน จะไม่ได้ให้ตลอด แต่ให้สร้างจากทุนเดิม ที่มีอยู่แล้วมีการขยายผลจากกำไร มีเงินฝากและขยายกิจการ ขยายอาชีพของเขา ในช่วงหลังมีหลายครอบครัวอยากเลี้ยงวัว ซึ่งราคาแพง แต่การเลี้ยงวัวไม่ช่วยพัฒนาการสติปัญญาคนพิการ เพราะไปปล่อยไว้ตามท้องนา ตอนเย็นก็เข้าคอกได้ เป้าหมายหลักของโครงการนี้ต้องการเห็นการพัฒนาของเขา เช่น การเลี้ยงหมูป่า อย่างน้อยทำให้เกิดความรับผิดชอบ เมื่อก่อนตักน้ำไม่เป็น เดี๋ยวนี้ตักได้ ออกไปหาผักได้ ดีกว่าในอดีต ตอนเช้ามานั่งตามถนน นั่งอยู่ตามท้องไร่ปลายนา เหม่อลอย ให้พ่อแม่เป็นห่วง เมื่อเลี้ยงหมูเกิดความหวงแหนกลัวคนจะมาขโมย กลัวคนมาทำร้ายหมู ต้องคอยประคบประหงม ไปหาผักหาน้ำให้กิน

การสนับสนุนให้เกิดเป็นกลุ่ม และการดำเนินการของกลุ่ม

ลักษณะการเกิดกลุ่มอาชีพไม่ใช่เป็นแบบกลุ่มรวม และอาจไม่เข้มแข็งเหมือนกับเรารวมกลุ่มโดยทั่วไปเพราะจะแยกกันไปตามครอบครัว การรวมกลุ่มที่นี้ ไม่ได้หมายถึงให้มานั่งอยู่ในที่เดียวกัน แต่เราหมายถึงศูนย์รวมพลังที่อย่างน้อยมีอะไรปรึกษากัน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน แต่ความเข้าใจส่วนใหญ่ของชาวบ้าน คือการรวมกลุ่มต้องมานั่ง มาทำอะไรที่เดียวกัน ซึ่งชาวบ้านทำไม่ได้

ในอนาคตอันใกล้ มีโครงการที่จะขยายเครือข่ายกลุ่มอาชีพใหม่คือ การทำเกลือ น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มได้ เพราะว่าศูนย์รวมน่าจะเป็นที่สถานีอนามัย เพราะครอบครัวคนพิการจะได้มาทำอะไรร่วมกันและมีเครือข่ายผู้สูงอายุด้วย ในส่วนของการเข้าไปดูแลเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ ไปดูประสาน แนะนำ ดูความก้าวหน้า ดูส่วนที่มีปัญหา บางคนมีอาชีพเดิมอยู่แล้ว อย่างผู้พิการบางท่านมีความสามารถซ่อมรถได้

การให้ทุนเพื่อการต่อยอด หรือการให้เงินกู้ต่อคนพิการเป็นอย่างไร

การตั้งงบประมาณของ อบต. ครอบคลุมทั้งเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบไฟฟ้า น้ำประปา และเรื่องอื่นทั่วไป และนอกจากงบประมาณเพื่อการส่งเสริมกลุ่มอาชีพประชากรทั่วไปภายในตำบลแล้ว งบประมาณอีกส่วนคือ สำหรับกลุ่มคนพิการ นี่คือภาพรวมของงบประมาณท้องถิ่นแต่ละปีที่ทำโครงการ อบต. ก็ตั้งงบฯสนับสนุน สำหรับเรื่องคนพิการ อบต.เห็นความสำคัญจึงได้นำเสนอผู้บริหาร ตั้งงบฯรองรับไว้ในวงเงินประมาณห้าหมื่นบาท แต่หากถ้าต้องกระจายไปตามความต้องการของแต่ละคน อาจเป็นไปได้ยาก หากอยากได้วัว ตัวหนึ่งราคาประมาณหลักหมื่นขึ้นก็จะได้รับทุนช่วยไม่กี่คน นอกจากนี้ ยังต้องมองว่าการทำอาชีพนั้นจะช่วยให้เกิดการพัฒนาหรือไม่ และเหมาะสมกับผู้พิการมากน้อยเพียงใด

การให้ทุนสนับสนุนหากจะมองให้เป็นแบบรัฐสวัสดิการ ก็จะเป็นเหมือนกับเราส่งเสริมอาชีพทั่วไปที่ทางผู้ปกครองอยากจะได้สิ่งของเยอะๆ ใหญ่ๆ แต่โครงการช่วยคนพิการอยากให้มองการให้เม็ดเงินเกิดประโยชน์สูงสุด จึงต้องมาหาทางออกร่วมกัน มิใช่ว่าต้องการได้วัวก็ให้ไปซึ่งจะตกเป็นเงินหลายแสนบาท และเมื่อได้แล้วการเลี้ยงวัวช่วยพัฒนาผู้พิการได้อย่างไร และหากได้มาแล้วผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงก็กลายเป็นอาชีพสำหรับผู้ปกครอง แต่การพัฒนาของผู้พิการเองมีมากน้อยแค่ไหน ไม่ใช่ได้วัวแล้วผู้พิการก็อยู่ตามเดิมเหมือนก่อน นอกจากนี้ก็ไม่เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ไม่มีกฎระเบียบ ไม่มีการวางมาตรการ อาจไม่นานนักจะขายวัวไปเพราะคิดง่ายๆ ตัดสินใจง่ายๆ ไม่ได้มองว่า อบต.เขาจัดมาเพื่อให้ครอบครัวมีอาชีพและช่วยพัฒนาผู้พิการ หากคิดแต่เพียงว่าหมูโตแล้วก็จะขาย แล้วเอาเงินไปใช้จ่ายทางอื่น ทุนหาย กำไรหด ขณะที่บางคนรู้จักการต่อยอด ซื้อเป็ด ซื้อไก่มาเลี้ยงเพิ่มขึ้น ปลูกผัก ก็จะเป็นการขยายอาชีพเราก็ดี

ในพื้นที่ไม่มีการออกมาตรการมาบังคับร่วมหุ้นระหว่างกลุ่ม เพราะเป็นระบบแบบครัวเรือน อบต. ต้องการให้คนพิการมีรายได้ มีอาชีพ มีการพัฒนา แต่ในอนาคตคิดว่า ควรพัฒนาการในเรื่องของกลุ่มอาชีพผู้พิการ การรวมกลุ่มน่าจะมีศูนย์รวม มีความเข้มแข็ง มีกฎระเบียบ และมาตรการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

แผนคนพิการ ไม่ค่อยได้รับความสำคัญ อบต.กำหนดแผนงานส่วนนี้อย่างไร

การสนับสนุนส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสทางสังคม อันดับแรกคือ การให้เบี้ยยังชีพ เป็นเม็ดเงินสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ ผู้สูงอายุ การสนับสนุนอีกส่วนคือ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ เป็นการบำบัด ฟื้นฟู ในส่วนที่ให้โดยตรง เช่น กลุ่มอาชีพผู้พิการก็จะตั้งงบประมาณสนับสนุนกลุ่ม ส่วนคนสูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย ก็จัดสรรงบประมาณให้ผ่านทางอนามัย เช่น การออกกำลังกาย การตรวจโรคเฉพาะทาง การบำบัดผู้สูงอายุที่มีปัญหาโรคเฉพาะทาง ส่งเสริมการเต้นแอโรบิคในผู้สูงอายุ อีกส่วนจะเป็นงบฯจาก สวทช. ซึ่งได้มาต่อเนื่อง งบประมาณก็จะตั้งไว้ในลักษณะนี้ต่อเนื่องทุกปี เช่น ช่วงจัดทำงบประมาณสถานีอนามัยก็จะวางแผนว่า ในปีต่อไปจะพัฒนาคนกลุ่มนี้ต่อไปอย่างไร

ส่วนครอบครัวผู้พิการที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ปรับแผนอย่างไร

ส่วนที่ไม่สำเร็จ ก็เป็นบทเรียนสะท้อนให้เราเหมือนกันว่า คนที่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะเหตุใด ส่วนกลุ่มอาชีพคนพิการ ทางอบต. ผู้บริหาร และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ได้คิดว่าจะหยุด เราก็จะพัฒนาต่อไป ส่วนกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ ก็จะดูว่าความต้องการเป็นอย่างไร ขาดเหลืออะไร จะสานต่อในลักษณะแบบไหน เรื่องอะไร จะยังคงทำอาชีพเดิมไหม ยังถนัดทางนี้อยู่ใช่ไหม ถ้าออกลูกออกผลมาสามารถที่จะขายได้เลยหรือไม่ และหากยังคงทำได้อยู่ก็ให้ทำต่อไป แต่ความหลากหลายที่เกิดมาระยะหลัง คือ อยากให้เกิดกลุ่มอาชีพใหม่ เกิดจากความถนัดของเขา เช่น เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกผัก ปลูกเห็ดพอที่จะจำหน่ายในหมู่บ้านได้

คนที่ล้มเหลวไปแล้วก็ต้องดึงเขากลับเข้ามา ในส่วนนี้ก็ได้มีการประชุมเพื่อสอบถามถึงปัญหาที่เกิด ให้ความรู้ต่อเนื่องในเรื่องของความรู้วิชาการ และงบประมาณ แต่อนาคตที่จะเกิดกลุ่มใหม่ หรือกลุ่มเดิมก็ควรจะวางแนวทางในการร่วมงานว่า ที่ประสบผลสำเร็จไปแล้วต้องการเพิ่มเติมอะไรอีกบ้าง ส่วนที่ไม่ประสบความสำเร็จ แล้วต้องการจะเริ่มต้นใหม่ อาชีพอะไรที่จะเหมาะสม

ส่วนที่สำเร็จก็เป็นส่วนที่ดี มีความตั้งใจ แต่บางครั้งสภาพครอบครัว ภูมิหลังของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน บางคนพอใจรู้จักเก็บออม บางคนอาจเกิดจากการใช้จ่ายของผู้ปกครอง เงินที่ได้จากการขายหมูนำไปใช้จ่ายไม่เหมาะสม ไม่เกิดการต่อยอดในการทำอาชีพ จึงเป็นหน้าที่ที่ต้องพยายามให้ความรู้กับคนเหล่านี้ อันนี้ก็เป็นคำถามของตัวเองเหมือนกันว่าจะสื่อสารอย่างไรและจะทำอย่างไรให้เขารู้สึกมีความภาคภูมิ มีความหวงแหนเหมือนกับที่หน่วยงานภาครัฐให้เขา แม้ไม่ประสบความสำเร็จ 100 % อย่างน้อยก็มีใจรักที่จะพัฒนาตัวเอง

ปกติมีประชุมกัน นำข้อมูลมาเสนอกัน อาจประชุมที่สถานีอนามัยบ้าง ประชุมที่ อบต.บ้าง ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จก็จะมาบอกเล่าวิธีการว่าเลี้ยงอย่างไรและมีการปรึกษาหารือระดับกลุ่ม

คนที่ไม่ประสบผลสำเร็จ อาจมีเหตุผลในครอบครัว เช่นบางคนระดับความพิการมีมาก บางคนพ่อแม่ต้องไปทำงานที่อื่น ทิ้งลูกพิการไว้กับญาติ ลำบากเพราะไม่มีใครมาคอยคุมให้ลูกไปหาอาหารให้หมูกิน ก็เลยล้มเหลวไม่ใช่เกิดจากความไม่ดูดาย ตรงนี้เราจะมีวิธีการปรับเปลี่ยนอาชีพให้ได้ไหม

ได้ แรกเริ่มที่ตัดสินใจเลี้ยงหมูป่า เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นที่ยังมีข้อจำกัดทั้งเรื่องงบประมาณและความคิด แต่หลังจากผ่านช่วงเวลานั้นมา ความคิดหลากหลายที่ต้องการทำอาชีพอื่น เลี้ยงวัว เป็ด ไก่ ก็เกิดเพิ่มขึ้นจึงได้หารือกับ พมจ.และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา ว่าเรามาถึงจุดนี้ต้องให้เกิดความหลากหลายในเรื่องอาชีพ เพราะเกิดความถนัดคนละด้าน แต่ประเด็นหนึ่งเช่น บางครอบครัวอยากจะได้อาชีพเลี้ยงวัวซึ่งใช้งบประมาณค่อนข้างเยอะ ถ้าอยากได้จริงๆอาจจะมีโควตา แต่หากจะซื้อให้พร้อมกันเลยคงไม่สามารถทำได้

นอกเหนือจากการสนับสนุนลักษณะนี้ การพัฒนาของผู้พิการก็สำคัญ ถ้าได้เงินช่วยเหลือไปแล้วไม่ใช่ว่าปล่อยไปแล้วผู้พิการอยู่สภาพเดิมแล้วกลายเป็นเรื่องของผู้ปกครอง ในการประชุมหลังสุดเริ่มมีการบอกข้อเสียในการเลี้ยงหมู เพราะต้องดูแลรับผิดชอบตลอด แต่ถ้าเลี้ยงวัวก็ปล่อยได้ หากินเอง การเลี้ยงหมูอาจเป็นภาระ แต่เด็กพิการมีพัฒนาการ รู้จักหวงแหน รู้จักรับผิดชอบ รู้จักเอาอาหารให้สัตว์กิน ขณะที่เลี้ยงวัว คือปล่อยไปอยู่ใกล้ๆชายทุ่งแถวๆบ้าน มีหญ้า มีอะไรกิน แต่ผู้พิการไม่มีพัฒนาการใดๆเลย จึงต้องเลือกพิจารณา

เรื่องงบประมาณก็เป็นส่วนสำคัญ การเลี้ยงวัว มักเป็นความต้องการของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่แล้วผู้พิการไม่ได้แสดงความคิดเห็นอะไรมากมาย อาจจะคิดมาได้แต่พูดไม่เป็น และหากได้วัวไปจริงๆวันดีคืนดีขายไป ได้เงินมาก็จะมีเหตุผลเหมือนขายหมู แต่การเกิดกลุ่มอาชีพใหม่ที่มีความหลากหลายต้องเกิดขึ้นแน่นอน และการจัดสรรงบประมาณก็ควรเหมาะสมให้มีการขยายกลุ่ม กลุ่มมีการพัฒนา ขยายผลได้เป็นที่ประจักษ์งบประมาณก็อาจจะเพิ่มขึ้นและมีความต่อเนื่อง

โครงการลักษณะนี้นับว่าเป็นจุดเริ่มต้น เพราะว่าการพัฒนาคนพิการอาจจะต้องใช้เวลา เพื่อให้เกิดพัฒนาการที่ดีกับตัวเขา เกิดมีความภูมิใจระดับหนึ่ง แต่เรื่องความสำเร็จแม้แต่คนแขนขาดีก็ยังลำบากความล้มเหลวก็เยอะเหมือนกัน

ขอทราบความคิดเห็นระหว่างการให้เบี้ยยังชีพ กับ การฝึกอาชีพให้คนพิการ

เรื่องนี้มีมุมมองต่างกันอยากให้มองเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มข้าราชการ กับข้าราชการการเมือง

ข้าราชการการเมืองก็ไม่เหมือนกัน บางคนเข้ามามีวิสัยทัศน์ดี ทำงานดี สนองความต้องการของชุมชนที่แท้จริง บางคนก็มองในเรื่องของผลประโยชน์ก็มี บางคนเข้ามาเพื่อที่หาฐานเสียง ส่วนข้าราชการไม่มีส่วนได้เสียอะไร ใน 4 ปี มาทำงานตามหน้าที่ ตามระเบียบ ตามกฎหมาย อีกส่วนหนึ่งอาจตามนโยบายเข้ามาดูแลชุมชน ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง

มีความแตกต่างแน่นอนระหว่างผู้รอรับเบี้ยยังชีพ กับกลุ่มเป้าหมายที่เกิดการพัฒนาตัวเอง ถ้ามองในลักษณะของการรับเบี้ยยังชีพไม่ได้แตกต่างจากรัฐสวัสดิการ การให้เบี้ยยังชีพเป็นภาระ เพราะเขาจะรอคอย บางคนแก่แล้วก็จะหลงลืม ถามว่าเบี้ยมาหรือยังเขาจะรอรับทุกสิ้นเดือน รับแล้วไม่รู้เอาไปทำอะไรบ้าง มันไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ความคิดไม่เกิด ไม่ได้ใช้กำลังกาย กำลังสติปัญญา มองเฉพาะคนมีกำลังช่วยตัวเองได้ บางคนอายุ 60 แต่ยังทำอาชีพได้ แต่ถ้าแก่จริงๆก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

ให้เบี้ยยังชีพกับทุกคนไหม

มีทั้งผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ งบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบฯถ่ายโอนจากภาครัฐ และงบฯถ่ายโอนก็มีบางส่วน เช่น สำหรับผู้ป่วยเอดส์ที่ทาง อบต.สนับสนุนไปที่ศูนย์เฉลิมพระเกียรติผู้ป่วยเอดส์ระดับอำเภอและระดับจังหวัด ส่วนหนึ่งก็จัดสรรเพื่อดูแลคนในพื้นที่เป็นรายๆไป ในส่วนของผู้สูงอายุก็ยังได้รับ

งบประมาณของภาครัฐอยู่รวมกับงบประมาณ อบต. แต่จะเกิดข้อเปรียบเทียบระหว่าง 2 ประเด็น เช่นผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 500 ไม่ได้เอาไปต่อยอดทำอะไร ทำให้ไม่เกิดวิวัฒนาการ ความคิด การกระทำ การเดินเหิน การออกกำลังกาย แต่ผู้ฝึกการประกอบอาชีพ เกิดอาชีพ เกิดการพัฒนาตัว เกิดความรู้รับผิดชอบ รู้จักหวงแหนทรัพย์สินของตัวเอง แล้วถ้าเขาเกิดความผูกพัน เกิดความรัก พอมาถึงช่วงระยะหนึ่งที่เขาสามารถเอาไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินทอง เป็นสินค้า ความภาคภูมิใจก็จะต่างกัน และหากรู้จักเก็บออม คนกลุ่มนี้จะมีเงินมากกว่า คนรับเบี้ยยังชีพให้ไปก็ใช้หมด

กลุ่มอาชีพบางคนก็ยังได้รับเบี้ยยังชีพ และยังส่งเสริมด้านอาชีพด้วย ถ้ามองว่าซ้ำซ้อนก็อาจจะใช่ แต่ว่าส่วนหนึ่งก็เป็นงบฯที่เขาให้มาจากภาครัฐ ในส่วนของ อบต.ก็ต้องให้เพื่อให้เขาเกิดการพัฒนาตัวเอง

ส่วนของการกู้ยืมเงิน เป็นอย่างไร

ในส่วนของอาชีพ คนที่มีศักยภาพพอก็จะพัฒนาอาชีพของตัวเองไปอีกระดับหนึ่ง ซึ่งคนพิการอาจจะทำไม่ได้ในระดับของคนปกติ อาชีพลักษณะที่พูดถึงอาจมีการลงทุน ประจวบเหมาะกับที่ทางพัฒนาสังคมก็เปิดโอกาสให้กลุ่มคนพิการมากู้เพื่อประกอบอาชีพได้ พัฒนาอาชีพเดิมของเขา เพราะว่าอาจมีความถนัดและเป็นอาชีพที่ทำมาก่อน นอกเหนือจากที่รัฐจัดสรรเบี้ยฯให้แล้ว คนพิการอยากให้กิจการเขาดูดีสามารถที่จะพัฒนาได้เมื่อมีโอกาส

คิดว่าชุมชนควรมีส่วนร่วมอย่างไร

การมีส่วนร่วมในการทำงาน นอกเหนือจากภาครัฐ ภาคเอกชนแล้ว ภาคประชาสังคมมีความสำคัญกว่าภาคใดๆ เพราะการทำงานเป็นการทำงานกับชุมชน ชาวบ้าน ถ้าการมีส่วนร่วมไม่เกิดไม่มีก็อาจทำงานลำบาก โดยเฉพาะในภาคราชการ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครองท้องที่ และผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆในหมู่บ้านของเรา ต้องเกิดการรวมกลุ่ม

การที่ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่แล้ว ในลักษณะของการประชุม เกิดกลุ่ม บางครั้งนอกเหนือจากกลุ่มอาชีพแล้ว ยังมีในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมภายในตำบล ส่วนร่วมจะเกิดจากการเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นในแถบพัทยา 2 (พื้นที่ริมเขื่อน) เกิดกลุ่มที่หลากหลายประกอบอาชีพเป็นชาวบ้าน เช่น การแข่งขันกีฬา การต่อต้านยาเสพติด กลุ่มวัฒนธรรมเหมือนของเรามันมีตลอด

ทำอย่างไรให้คนในชุมชนยอมรับคนพิการ

น่าจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วม การเกิดจิตสาธารณะ (เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล) อย่างโครงการเลี้ยงหมูป่าก็ดี หรือการเกิดกลุ่มอะไรก็ตาม ถ้ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้พิการสามารถที่จะทำได้ ถึงแม้จะไม่ 100 % เต็ม อย่างน้อยๆก็เกิดข้อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพที่เป็นคนปกติ ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะนำมาสู่การยอมรับ บางครั้งผู้พิการดูเหมือนเป็นภาระทางสังคม บางคนมองว่าคนพิการน่าสงสารทำอย่างไรให้เขามีวิวัฒนาการที่ดีในลักษณะของกลุ่มอาชีพ เป็นรูปธรรมชัดเจน

โครงการลักษณะนี้ จะทำอย่างไรให้ต่อเนื่องหรือยั่งยืน

ความต่อเนื่องของโครงการ ขึ้นกับเจตคติของผู้นำ ถ้ามองว่าทุกคนเกิดมาในสังคมมีความเสมอภาค ไม่ว่าจะเป็นคนแขนขาดี ตาบอด พิการ ทางกฎหมายทุกคนเกิดมาต้องได้รับการบริการจากภาครัฐ ต้องได้รับความคุ้มครอง ต้องมีความเสมอภาคทางสังคม ถ้ามองตามกฎหมายก็จะเกิดจากจิตสำนึก ทุนในการให้ความสำคัญกับคนพิการก็จะเกิดขึ้นมา ประเด็นที่ 2 ครอบครัวคนพิการเอง ตัวผู้พิการเอง สมมติเราสนับสนุนให้เกิดกลุ่มอาชีพจนเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับ เมื่อนำคนพิการไปเปรียบเทียบกับคนแขนขาดี อาจจะดีกว่าด้วยซ้ำ เราก็ต้องสนับสนุนเขาต่อไป คนกลุ่มนี้ต้องได้รับการดูแลจากเราอยู่แล้ว

นอกเหนือจากเจตคติ มุมมองและจิตสำนึกของผู้บริหาร ผู้นำ ผู้นำหมายถึงทั้งตำบลอาจเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีใจเมตตากับคนกลุ่มนี้ เกิดอาชีพอย่างเขาและเขามีวิวัฒนาการ อย่างน้อยก็จุดประกายเป็นตัวอย่างได้ อีกส่วนคือในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ในเรื่องของโครงการ ความสำเร็จของคนพิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีการสนับสนุนรวมกลุ่ม การได้รับความช่วยเหลือจากสังคม ประชุมปรึกษาหารือหาทางออกร่วมกัน มีการเปรียบเทียบให้เห็น เมื่อเรามีจิตสาธารณะ มีความมุ่งหวังที่ดีกับคนพิการกลุ่มนี้ในการจัดทำงบประมาณ มันก็จะต้องมีความต่อเนื่อง

กลุ่มจังหวัดที่เราไปประชุมร่วมกัน (ทำโครงการนี้ร่วมกัน) ความพิการต่างกัน บางที่แขนขาดี พูดได้ อะไรก็ครบ การที่จะรวมกลุ่ม การที่จะทำเป็นโครงข่ายค่อนข้างง่าย ในกลุ่มจังหวัดทั้งหมดมีของขอนแก่นที่ทำโครงการกับผู้พิการทางสติปัญญา แต่ก็ได้รับอานิสงเหมือนกันที่ทำให้คนพูดไม่ได้ มึนงง เหม่อลอย เรียกมาประชุมก็มาพูดอะไรก็เอออออได้ เมื่อก่อนคิดว่าเป็นไปไม่ได้ แต่พอมาเห็นผล อย่างน้อยก็เกิดความสุขทางใจ เราอยากให้อาชีพเขายืนยง และอยากเห็นความพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เราทำงานอยู่ตรงนี้ หากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญจะทำอย่างไร

ผู้บริหารที่จะเข้ามาตรงนั้น ต้องดูว่าเจตคติ จิตสำนึกเขาเป็นอย่างไร เราเป็นข้าราชการประจำก็ทำงานมาเรื่อยๆ แต่คนทุกคนเกิดมาต้องได้รับการคุ้มครองดูแล โดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสทางสังคมต้องได้รับมากกว่าคนปกติด้วยซ้ำ เป็นข้าราชการต้องอธิบายให้ผู้บริหารเกิดความคิดเปลี่ยนแปลงได้ว่า ตั้งแต่เริ่มต้นกลุ่มอาชีพมีการพัฒนามาอย่างไรจนเป็นที่ยอมรับของสังคม เราต้องอธิบายถึงศักยภาพของผู้พิการจากที่แต่ก่อนเป็นมาดีขึ้น มีอาชีพ ไม่ได้เหม่อลอย นอกเหนือจากผู้บริหารที่ดูแลภาพรวมก็ยังมีสมาชิกที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนในการตัดสินใจ มีความชัดเจน มองเห็นความสำคัญของกลุ่มอาชีพคนพิการที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ต้องดูแลเพราะเป็นคนในชุมชนเดียวกัน แต่บางแห่งก็มีผู้บริหารที่ไม่สนใจเลยซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติไม่สบายใจ แต่ข้าราชการก็ควรพร้อมที่จะทำงาน

หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลหนองกุงเซิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550

การต่อยอดจากโครงการ เดิมที่มีอยู่เกิดขึ้นได้อย่างไร*

จากโครงการแรก (เลี้ยงหมูป่า) มีปัญหาที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมคนพิการทางสติปัญญาเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่เดิม (20 ครอบครัว โดยใช้งบฯจากสาธารณสุขและจาก อบต.) เพราะผู้พิการในพื้นที่มีมากกว่านั้น จึงอยากจะขยายเครือข่ายให้ชมรมผู้พิการของเราได้มีอาชีพร่วมด้วย อย่างน้อยคือมีกิจกรรมและมีอาชีพ กิจกรรมที่เราทำมาก็ช่วยพัฒนาศักยภาพผู้พิการได้ระดับหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะพูดจากันไม่รู้เรื่องแต่มีภาษาอื่นที่เราเข้าใจเขา และเขาก็เข้าใจเรา

ต้องการให้คนพิการทุกคนสามารถเข้าโครงการนี้ได้ เป็นผู้พิการที่ขึ้นทะเบียนคนพิการ ก็คิดต่อไปถึงผู้สูงอายุที่พิการและเป็นผู้สูงอายุที่ดูแลลูกหลานที่เป็นผู้พิการด้วย สถานีอนามัยเคยให้การอบรมผู้สูงอายุเรื่องโรคต่างๆ เจอปัญหาของผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยคือ มีภาวะไทรอยด์ รวมทั้งในหญิงมีครรภ์ก็เจอใน 10 คน มีภาวะนี้แล้ว 4 คน ด้วยปัญหาที่พบเจอ จึงนำเกลือที่รับประทานกันทุกบ้านมาตรวจพบว่าเกลือที่กินอยู่มีแต่ความเค็ม แต่ไม่มีประโยชน์อะไรเลย จึงเอาประเด็นปัญหานี้เข้ากลุ่มว่าเราจะทำอะไรเพื่อสร้างเสริมรายได้ให้ผู้สูงอายุในรูปแบบเดียวกับที่เราเคยช่วยผู้พิการ เราก็เลยลองมาเรียนรู้กันว่าระหว่างผู้สูงอายุกับผู้พิการบางครั้งก็ดูแลกันอยู่ ปัญหาในพื้นที่ก็เป็นลักษณะนี้

ผู้สูงอายุหลายท่านเห็นด้วย เพราะได้แก้ปัญหาเรื่องสติปัญญาของลูกหลาน (โรคเอ๋อ) นอกจากนี้มีปัญหาการตลาดเรื่องการเลี้ยงหมู ที่ไม่สามารถที่จะตั้งราคาเองได้ เขาอยากซื้อเท่าไรเขาก็มาซื้อ แล้วก็คนพิการยากจนอยู่แล้ว เขาซื้อเท่าไรก็ต้องขาย แต่เกลือสารไอโอดีนมีมาตรฐานราคาของตลาดรับรองอยู่แล้ว อีกเหตุผลหนึ่งคือ หน่วยงานของเราก็จะสนับสนุนให้เกลือไอโอดีนกับหญิงมีครรภ์ ก็ลองคุยกับเพื่อนสถานีอนามัยต่างๆ เขาก็บอกว่าดี คิดว่ามีตลาดแน่นอน โรงพยาบาลก็จะช่วยพูดต่อ เขาอยากช่วยเราเหมือนกัน ซึ่งในพื้นที่เราไม่มีใครที่ผลิตเกลือที่เป็นสารไอโอดีน

ปกติ เกลือสารไอโอดีนที่เอามาแจกซื้อมาจากอำเภอหนองเรือ ซึ่งผลิตโดยชมรม อสม. ก็เลยมาคิดกันเองว่าปัญหาในพื้นที่เราก็มี มีครอบครัวบางส่วนได้ทาน แต่ครอบครัวบางส่วนซื้อเกลือธรรมดาจากรถเร่ขายเป็นเกลือที่ไม่มีคุณค่านอกจากความเค็ม ได้พิสูจน์ให้เขารู้ว่าที่ลูกหลานเรามีปัญหาด้านสติปัญญาก็ด้วยสาเหตุนี้

---

* ริเริ่มขยายงานทำโครงการเกลือไอโอดีน ต่อยอดจากโครงการอาชีพอิสระเดิมคือ การเลี้ยงหมูป่าในพื้นที่ ตำบลหนองกุงเซิน

โครงการต่อยอดนี้ คิดว่าจะเริ่มต้นอย่างไร

เคยเล่าให้ปลัด อบต.ฟัง ซึ่งก็ต้องการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มคนพิการซึ่งเป็นผู้สูงอายุด้วย เพราะกลุ่มคนดีก็สนับสนุนมามากแล้ว ดีบ้าง ได้บ้าง เสียบ้าง จึงได้เขียนโครงการมาขอรับการสนับสนุนจาก อบต. และจาก สทก.ผ่าน พมจ. เกี่ยวกับกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ก็ได้รับอนุมัติมาเป็นเงินในการอบรมเกี่ยวกับการประกอบเกลือสารไอโอดีน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตเกลือนั้น อบต จะดำเนินการต่อ

การพาไปศึกษาดูงานทำเกลือจะเป็นประมาณสัปดาห์หน้า โดยจะให้สมาชิกไปหมดทุกคน ถึงแม้ในโควตาจะขอไปเพียง 35 เพราะได้บทเรียนจากเมื่อครั้งไปดูหมูป่า คนที่ไปดูงานก็จะรู้ว่า ถ้ามีปัญหาควรจะแก้อย่างไร และคนที่ไปจะอยู่กับเราได้ตลอด ส่วนคนที่ไม่ได้ไปมีปัญหาด้านสุขภาพ ก็จะไม่ทราบว่ามีปัญหาอะไร

ทั้ง 35 คน นี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงลงไป เพื่อที่จะให้เขาคิดงบประมาณรายหัว แต่กว่าที่งบประมาณจะอนุมัติคนพิการก็เพิ่มขึ้นอีก โครงการเลี้ยงหมูป่ายังไม่ครอบคลุมคนพิการทั้งหมดในพื้นที่แต่โครงการทำเกลือจะครอบคลุมคนพิการทั้งหมด 50 คน แต่ยอดคนพิการเดือนที่แล้วเพิ่มขึ้นมาเป็น 60 คน เพราะก่อนหน้านี้เขาไม่ได้ไปขึ้นทะเบียนเพราะติดขัดบางอย่าง เช่น ไม่มีบัตรประชาชน

ส่วนใหญ่พิการอะไร

ส่วนใหญ่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวคือ ได้รับอุบัติเหตุ พิการมาแต่กำเนิดมีบ้าง และพิการทางสติปัญญาค่อนข้างมากถึง 19 คน ซึ่งอาจจะเป็นมาแต่กำเนิด เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ห่างอำเภอมากประมาณ 25 กิโล สถานีอนามัยเพิ่งตั้งมาได้ไม่ถึง 30 ปี จึงน่าจะเกิดจากการขาดการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์ทำให้มีผู้พิการสติปัญญามาก

เกลือไอโอดีนที่จะผลิต จะทำอย่างไร

จากการศึกษาจากอำเภอหนองเรือ เขาจะเอาเกลือธรรมดาที่ชาวบ้านเขาทานกันอยู่ผสมกับสารไอโอดีน ซึ่งเป็นสารควบคุมซื้อไม่ได้ตามท้องตลาด (ต้องไปอยู่ในชมรมประกอบการเกลือไอโอดีน) ต้องผ่านการควบคุมจากอนามัยสิ่งแวดล้อม การเริ่มผลิตคิดว่าจะซื้อเกลือมาผสมคล้ายๆกับการทำอาหาร การผสมทำไม่ยากแต่กลั่นจากน้ำมาเป็นเกลือยากกว่า ถ้าโครงการได้รับอนุมัติเราจะไม่ทำกระบวนการกลั่นน้ำเป็นเกลือ แต่เราจะซื้อเกลือมาผสม เพื่อให้กลุ่มมีกิจกรรมร่วมกัน ทั้งๆที่อาจซื้อเกลือไอโอดีนมาบรรจุซองเลยก็ได้ แต่ต้องการให้กลุ่มได้มีส่วนร่วม เพื่อให้คนพิการมีกิจกรรม ให้เกิดการพัฒนาที่คิดว่าน่าจะเป็นไปได้

เนื่องจากสารไอโอดีนเป็นสารที่ต้องควบคุม คนพิการและผู้สูงอายุจะจัดการยังไง เราจะดูแลควบคุมยังไง

อบรมสองวัน เพราะปกติจะจัดวิชาการให้ก่อนแล้วค่อยดูงาน แต่คราวนี้เราจะขออนุญาตพาเขาไปดูเรื่องการตลาดเพื่อจะได้รู้ว่าเป็นอย่างไร ประสบการณ์ที่เขาไปดูไปเห็นมาเขาน่าจะทำอะไรได้ ตรงนั้น

เขาจะแบ่งหน้าที่กันได้ ในส่วนการตลาดจะขอให้อาจารย์จากศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมมาเล่าให้ฟัง เขาเคยทำในคนปกติ แต่สำหรับในคนพิการยังไม่เคยทำ

ที่ปรึกษาซึ่งเป็นเครือข่ายของสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมพัทยา 2 แนะนำว่าต้องมีการควบคุมคุณภาพ วิธีการทำคือ ใช้สารไอโอดีนผสมน้ำแล้วประพรมลงบนเกลือแล้วคน คนพิการน่าจะทำได้ หมูป่าดุคนพิการยังเลี้ยงได้ แต่หมูป่าไม่มีการควบคุมคุณภาพ ส่วนเกลือผสมไอโอดีนต้องตรวจสอบก่อนนำใส่ถุง จะต้องมีโลโก้ด้วย ก่อนออกตลาดจะมีวิธีตรวจสอบมาตรฐานว่าผ่านหรือไม่ผ่าน เราถึงจะขายได้ ได้รับการแนะนำว่าให้ไปดูงานที่อำเภอบอระบือ ซึ่งได้มาตรฐาน สถานประกอบการผ่านการตรวจสอบหมดทุกอย่าง

ที่จะไปดูงานที่หนองเรือเพราะมีเครื่องมือเป็นชุดทดสอบ อ่านค่าตามเครื่องมือ โดยอ่านตามสีที่ขึ้นมาว่ากี่เปอร์เซ็นต์ เกลือได้มาตรฐานมีค่าถึง 50 CPM แต่เกลือตามท้องตลาดที่เราซื้อค่าไม่ถึง 30 CPM ในช่วงแรกน่าจะใช้คนที่ไม่ได้พิการทางสมองมาดูแล ส่วนผู้พิการทางสมองอาจเป็นคนนำใส่ถุง แบ่งงานตามความเหมาะสม อะไรที่ยากคงต้องเป็นผู้ปกครองทำ

แผนงานเป็นอย่างไร

ประธานชมรมเกลือ บอกว่าหากกลุ่มเข้าชมรม ก็จะดูแลให้ทั้งเรื่องสารไอโอดีน เกลือ ส่วนถุงและโลโก้ให้คำแนะนำได้ ส่วนเชือกหรืออื่นๆ ให้เราจัดการเอง

เรื่องการตลาด ช่วงแรกจะประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ส่วนใหญ่ชาวบ้านรู้ โดยติดต่อผ่านกลุ่มผู้นำ กลุ่มลูกค้าที่คาดว่าจะซื้อเกลือจากโครงการ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน ทุกร้านค้าที่อยู่ในตำบล สถานีอนามัยทั้งที่อยู่ในอำเภอและในหมู่บ้าน เคยนำเสนอโครงการนี้ในการประกวดกิจกรรมการดำเนินงานผู้สูงอายุ เพื่อนต่างอำเภอก็สนใจที่จะสนับสนุน เป็นครั้งแรกก็อยากลองดู แต่ไม่ได้จะขายทั้งหมด ส่วนหนึ่งก็ให้ทานเองที่บ้านด้วย

ตอนนี้คนที่อยู่ในโครงการเลี้ยงหมู คนที่ไม่ได้ทำอะไร และคนพิการที่เข้าใหม่ก็จะร่วมกันทำโครงการนี้โดยที่คนเลี้ยงหมูยังคงเลี้ยงไปตามเดิม

โครงการนี้จะเริ่มได้ และขายได้ในเวลา 6 เดือน เพราะเกี่ยวกับงบประมาณ จากสถานีอนามัยและโรงพยาบาล ซึ่งสนับสนุนให้ทุกสถานีอนามัยซื้ออยู่แล้ว และเป็นโครงการตามพระราชดำริด้วย เป็นสิ่งที่รัฐจะต้องสนับสนุนเป็นการบังคับไปในตัว ที่ผ่านมาสถานีอนามัยต้องซื้อเกลือจากหนองเรือปีหนึ่งหลายแสนบาท เพราะไม่มีขายในพื้นที่ ตอนที่ผลิตก็น่าจะทำได้ แล้วพาไปดูงาน สารไอโอดีนหาไม่ได้ตามท้องตลาด ต้องสมัครเข้าชมรม และชมรมจะติดต่อกับกรมอนามัย เพื่อซื้อสารไอโอดีน

อบต กับสถานีอนามัย เริ่มโครงการคนพิการรวมกันได้อย่างไร

ที่ผ่านมาอบต.ยังไม่มีคนช่วยทำงานที่เป็นหลัก คือ ปลัด ธุรการ และนายก ดังนั้นในการจะดูแลประชาชนนอกจากจะผ่าน อบต. ผ่านผู้ใหญ่บ้าน ยังไม่มีพัฒนากรมีเพียงนักพัฒนาสังคมจากจังหวัดมา

สำรวจเพื่อจดทะเบียนคนพิการ แต่จะมาประสานงานเฉพาะที่อำเภอ ซึ่งเราก็ต้องนำคนพิการไปที่อำเภอ คนพิการบางคนไปไม่ได้ ก็ไม่สามารถจดทะเบียนได้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงคิดทำโครงการขึ้นมาร่วมกับโรงพยาบาล ให้ พมจ.มาที่พื้นที่ อาจจะเป็น 2 ตำบลต่อ 1 ที่ หาตำบลที่ใกล้กัน ซึ่ง พมจ.คิดว่าควรจัดให้มีการอบรมอาสาสมัครด้านการพัฒนาสังคมดูแลผู้พิการ ซึ่ง อสม.ของสถานีอนามัยก็เข้าไปอบรมได้ติดต่อประสานงานกันได้ โดย อสม. ชุดนี้ทำงานให้ทั้งอนามัยและพมจ.

พมจ. ประสานงานมาที่ปลัด ที่จะเอาโครงการอาชีพอิสระคนพิการมาลงในพื้นที่ ซึ่งทาง อบต.ได้ขอข้อมูลและประสานงานมาทางอนามัย และก็ขอให้ช่วยดูคนพิการเพิ่มเติมจากการดูแลสุขภาพของประชาชนทั่วไปซึ่งลักษณะการทำงานสามารถทำแทนกันได้

คิดว่าชุมชนคิดอย่างไรกับคนพิการ และโครงการอาชีพอิสระ

แรกๆ เขาไม่ค่อยสนใจ อาจจะสนใจบ้างเป็นบางคน ส่วนมากจะคิดว่าผู้พิการจะให้ไปทำอะไรได้ อีกควรจะให้เบี้ยยังชีพดีกว่า แต่มีคนพิการที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน ซึ่งไม่สามารถจ่ายเบี้ยยังชีพให้ได้เลยมีปัญหาหลายๆอย่าง ทางด้านสาธารณสุขจะออกบัตรผู้พิการที่เป็นบัตรทองก็ไม่ได้ ต้องออกบัตรธรรมดา ซึ่งจะมีทั้งเสียเงินและไม่เสียเงิน หากจ่ายเฉพาะค่าธรรมเนียมบัตรจะมีอายุแค่ 3 ปี ซึ่งหลายคนไม่ได้ต่ออายุบัตรทำให้ไม่ได้เบี้ยยังชีพ เมื่อมีโครงการเข้ามา มี อพมก.ช่วยประสานงาน ไปเยี่ยมทำให้เราประสบความสำเร็จมาก เนื่องจากคนพิการก็พยายามหาทางที่จะให้ออกบัตรผู้พิการให้ได้ ผู้พิการบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าวเพราะเก็บกด ถูกเพื่อนล้อทั้งๆที่ไม่ใช่ความผิดของเขา บางคนพ่อแม่ด่าว่า เนื่องจากทำอะไรไม่ได้ แต่เมื่อได้รับคำแนะนำ เขาก็เชื่อ ทำให้สถานการณ์และความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชนดีขึ้น

แผนงานคนพิการจะมีความยั่งยืนอย่างไร

น่าจะมีแบบจำลองสักอย่าง เพราะมีคนถามเสมอว่าทำอย่างไรจึงจะโน้มน้าวให้ฝ่าย อบต.มาทำงานด้วยได้ เพราะหลายสถานีอนามัยจะมีปัญหาในการจูงใจ และความร่วมมือ ซึ่งจริงๆแล้วอยู่ที่คนและเทคนิคการพูดคุยโน้มน้าวให้เขาเข้าใจชุมชน

ทั้ง อบต.และอนามัยต้องร่วมกันพัฒนา และให้บริการประชาชนด้วย เพราะเป็นประชาชนกลุ่มเดียวกัน ต้องพูดคุยกัน และไม่เกี่ยงงอนในการรับหน้าที่ระหว่างกัน โดยภาพรวม เท่าที่มาอยู่ที่นี่ 4 – 5 ปี ที่นี่มีชุมชนดี ผู้ใหญ่บ้านก็มีบ้างที่ไม่สนใจสัก 1 – 2 คน แต่สุดท้ายเข้าก็ค่อยๆมา เพราะเห็นคนอื่นทำ ถ้าไม่ทำก็มีผลต่อตัวเอง เพราะเป็นประชาชนของเขา

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานในช่วงแรกๆก็มีปัญหาด้านการรับรู้ และการประสานงานตั้งแต่ระดับสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งจะต้องใช้วิธีการ และเวลาในการแก้ปัญหา ซึ่งปัจจุบันนี้สถานการณ์ต่างๆในการช่วยดูแลคนพิการดีขึ้นมาก เพราะเป็นโครงการที่ดี และมีผลลัพธ์ให้เห็นเป็นรูปธรรม

จากอดีตที่ อบต.เพียงแต่เข้าไปขอข้อมูล ขอตัวเลข จนถึงมีโครงการมาก็เลยให้ทางอนามัยเข้ามาช่วยด้วย ก็เลยได้ทำต่อ สุดท้ายเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้ผู้บังคับบัญชาได้รู้ ได้เห็น ทำแล้วรู้สึกดีมากๆ เราภูมิใจตัวเองด้วย

อบต. นครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
วันที่ 2 พฤศจิกายน 2550

โครงการทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ คิดว่ามีความเหมาะเพียงใดในประเด็นต่อไปนี้

- **พื้นที่**

กลุ่มคนพิการที่ดูแลอยู่ในตำบลนครปฐมมี กลุ่มคริสตัล และกลุ่มดินหอมมะลิ ซึ่ง 2 กลุ่มนี้พื้นที่ไม่กว้าง ดูแลง่าย ส่วนอีก 5 กลุ่มอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบ เรื่องการบริหารจัดการกลุ่มคนพิการจะดำเนินการเอง อบต.เป็นเพียงที่ปรึกษา ต้องการให้ช่วยเหลือด้านไหน อบต.จะส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- **กลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนพิการ**

หากกลุ่มอื่นๆอยากเข้ามาเป็นสมาชิกทาง อบต.ก็ยินดี แต่ติดขัดที่ถ้าสมาชิกกลุ่มเป็นคนนอกพื้นที่ อบต.ไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการได้ เช่น กลุ่มมี 10 คน แต่มีคนในพื้นที่ 3 คน งบประมาณของ อบต.ก็ให้ไม่ได้ เพราะอำนาจรับผิดชอบของ อบต.คือคนในพื้นที่ คล้ายๆกับคุณเสียภาษีในพื้นที่เราก็เอาภาษีตรงนั้นมาให้คุณ แต่ควรจะเป็นคนในพื้นที่เรารับผิดชอบ นอกเหนือจากนั้น อบต.ให้ไม่ได้

มีบางกรณี เช่น คนพิการในกลุ่มคริสตัล ทำลูกปัด จากหนองมะโพรงเคยไปขอความช่วยเหลือจาก อบต.ของตัวเอง เขาให้ไม่ได้ ก็มาขอกับ อบต.นี้ เราก็ให้ได้เฉพาะคำแนะนำ ซึ่งทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละพื้นที่ด้วยว่าจะสนับสนุนคนพิการ หรือว่าเน้นหนักด้านสาธารณูปโภค แต่ อบต.นครปฐมจัดสรรให้ทุกด้าน

ในส่วนของการส่งเสริมอาชีพ อบต.มีงบประมาณให้แต่ ปัญหาคือ ขาดผู้นำที่จะให้เกิดการรวมกลุ่มคนพิการ เพราะพื้นที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท คนที่มีข้อจำกัดด้านกายภาพก็สามารถทำงานลักษณะนี้ได้ เพราะสมาธิ ความตั้งใจ ความสามารถ เขามีมากกว่าคนที่พร้อมทางด้านร่างกาย

- **ระยะเวลาในการฝึกอาชีพ**

ในส่วนของดินหอมมะลิ อบต.เป็นคนฝึกอบรมให้ ตั้งงบประมาณอบรมให้ 3 วัน ในนามของกลุ่มสตรี อบต.เห็นว่ารวมกันเป็นกลุ่มอยู่แล้วจึงเข้ามาช่วยสอนเพิ่ม ให้อาจารย์จาก กศน.มาช่วยสอน อบต.สนับสนุนเรื่องบุคลากรและงบประมาณ คนพิการมีพรสวรรค์ เก่ง สามารถไปเรียนรู้นอกเหนือจากสิ่งที่เราให้ได้

- **การดูแลติดตาม**

ในเรื่องบริหารจัดการ อบต.จะให้กลุ่มดำเนินการ แต่หากมีความต้องการนอกเหนือจากที่เขามีอยู่ขาดตรงไหนมาบอกจะแนะนำให้ก็จะอำนวยความสะดวกให้มากกว่า

หากไปเจอสินค้าใหม่ๆ เช่นกลุ่มคริสตัลถ้าไปเจอลายใหม่ๆ ก็จะซื้อตัวอย่างมาให้ลองทำ แม้กระทั่งการซื้อวัตถุที่มาทำ หากไปกรุงเทพฯ ซึ่งไม่เกี่ยวกับทางราชการ เรายังโทรถาม พี่ซื้ออะไรไหม ฝาก

ไหม ถ้าเราเห็นสิ่งใดที่มีประโยชน์และเกี่ยวข้องก็จะนำมาให้เขา แม้กระทั่งคนพิการอยู่นอกอำเภอก็จะซื้อมาให้ เราไม่ได้จำกัด เพราะเหมือนช่วยกันมากกว่า ไม่ได้ยึดติดว่าต้องทำตามระเบียบ

ปัญหาอุปสรรค และ แนวทางที่คาดว่าน่าจะช่วยทำให้โครงการนี้ดีขึ้น (งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การประเมินผล บุคลากร)

ต้องดูนโยบายแนวทางการบริหารของผู้บริหารในระดับ อบต. การทำโครงการ ต้องมีงบประมาณ คนที่จะทำให้โครงการเกิดขึ้นได้คือ ผู้บริหาร แม้ว่างานที่ต้องทำมีทุกด้าน แต่คุณจะมุ่งไปที่ด้านใดด้านหนึ่งในส่วนนี้ (งานสำหรับคนพิการ) เป็นเพียงแค่ส่วนเล็กๆ แต่เป็นหน้าเป็นตาให้กับพื้นที่ได้ดีพอสมควร

ปัญหาติดขัดอาจเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มคนโดยเฉพาะคนปกติ ซึ่งรวมได้ยาก เพราะพื้นที่นี้เป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท ทุกคนมีหน้าที่ มีภาระที่จะต้องไปทำ แม้กระทั่งกลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. คนหนึ่งใส่หมวกหลายใบ กลุ่มคนที่จะมาทำที่เป็นหลักได้คือกลุ่มคนพิการ เพราะข้อจำกัดด้านกายภาพของเขา ก็เลยสามารถที่จะทำได้

ในส่วนของงบประมาณ ถ้าตัวของกลุ่มเองกระเตื้องขึ้นมีความพยายามตื่นตัวที่จะทำโครงการอันนี้ทำให้เด่น ทำให้ดังดีไปเลย ในส่วนของผู้บริหารก็คงให้ความสำคัญ เพราะว่าในส่วนของการเมืองก็มีความเกี่ยวข้อง ถ้าทำตรงนี้คุณก็ได้ ต่างฝ่ายต่างได้ ไม่เสียผลประโยชน์ให้กันและกัน การเมืองก็ได้ กลุ่มคนพิการก็ได้ การบริหารงานก็ได้ ต้องอยู่ที่นโยบายด้วย

ในเรื่องของงบประมาณของ อบต.นครปฐมหรือ อบต.ยางน้อย จัดสรรให้กลุ่มอาชีพ 25,000 บาทต่อปี วัตถุดิบแพง มารวมกัน 10 คน รายเฉลี่ยต่อหัวได้ไม่มาก งบประมาณที่อบต.ตั้ง (ประมาณ 40,000 บาท) จะเน้นหนักเรื่องเบี้ยยังชีพ สวัสดิการคนพิการ มีหลายๆด้านที่ต้องพัฒนา แต่ส่วนนี้ผู้บริหารอาจจะมองว่ากลุ่มยังมีขนาดเล็ก งบประมาณก็จัดสรรไปตามส่วน

นอกจากนี้ ยังต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของกลุ่มในการบริหารจัดการไม่ให้สูญหายไร้ประโยชน์ อบต. ทำงานหลายด้าน จึงไม่อยากไปยุ่งเรื่องการบริหารจัดการ จะขยายต่อยอดเงินอย่างไรให้ไปคิดเอง จนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ไม่ต้องรอจากเจ้าหน้าที่อย่างเดียว

กลุ่มที่ดูแลมี 2 กลุ่ม กลุ่มดินหอมมะลิยืนได้ด้วยตัวเอง อบต.ช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์หรือให้คำแนะนำอื่นๆไป ส่วนกลุ่มคริสตัลยังมีอยู่เพราะสมาชิกที่มารวมกลุ่มเริ่มมาจากศูนย์ก็เลยต่อยอดยาก เงินที่ให้ไปก็จะใช้หมุนเวียน คนส่วนหนึ่งจะกระจายอยู่ในกลุ่มดินหอมมะลิด้วย แต่ที่เป็นหลักอยู่ก็ประมาณ 10 คน ช่วงปิดเทอมก็จะมีเด็กนักเรียนมาเรียนมาฝึกร้อยสร้อยด้วย

เมื่อเกิดปัญหามีการปรับเปลี่ยนแผนงานอย่างไร

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่งบประมาณ แต่อยู่ที่ความแข็งแรงของกลุ่ม ทำได้ขนาดไหน ถ้ากลุ่มมีคนโกงคนเดียวก็เกิดปัญหา กรณีเงินแสนที่ฟ้องร้องกัน ลูกกลุ่มส่งเงินเข้าทุกคนแต่หัวหน้ากลุ่มโกง ไม่เอามาส่งให้

อบต. ทั้งๆที่เป็นเงินกินเปล่าไม่มีดอกเบี้ย พอหมดแล้วก็มากู้ใหม่ทำให้ลูกกลุ่มต้องเดือดร้อน การบริหารจัดการจึงอยู่ที่คนด้วย

ระบบการติดตามงบประมาณเป็นอย่างไร

ที่เคยทำ มีสัญญา เงิน 1 แสน ห้าปีไม่มีดอกเบี้ย งวดละสองหมื่นทุกปี 5 งวด บางทีประธานกลุ่มขาดความรับผิดชอบ ไม่ส่งเงินคืนทั้งที่ลูกกลุ่มส่งเงินรายได้ให้ก็เลยเป็นลูกโซ่ไปเรื่อยๆ เกิด Black list ให้ลูกกลุ่มไปเลย ลูกกลุ่มไม่มีโอกาสรับรู้เลย นอกเสียจากว่าต้องออกจากกลุ่มเดิมแล้วไปตั้งกลุ่มใหม่ บริหารให้ได้ แต่ถ้าเงินไม่มาเราก็ปล่อยไม่ได้เพราะการบริหารคล้ายกองทุนหมุนเวียน

ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหา จะเกิดแค่คน 2 คน แล้วจะทำให้เสียทั้งกลุ่ม จะมีการพูดคุยกันประนีประนอม คนที่ทำเสียส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มี power ในกลุ่ม เหมือนคนจะโกง คนในกลุ่มก็มีปากมีเสียงไม่ได้ทุกคนก็เสียประโยชน์หมด

โอกาสในการผนวกแผนพัฒนาศักยภาพเข้าไว้ในแผนประจำปี หรือแผนงานหลักของ อปท. มีมากน้อยเพียงใด และอย่างไร

อบต.นครปฐม เสนอเป็นแผนงานในเรื่องของกลุ่มอาชีพ ถึงแม้จะไม่มีอยู่ในเวทีประชาคม แต่ทางผู้บริหารจะตั้งรองรับไว้เผื่ออาจจะต้องใช้ แต่โครงการต้องเตรียมการให้พอเหมาะกับงบฯที่มีอยู่ แต่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีคนมาขอน้อย เพราะกลุ่มไม่มี ทำให้ไม่มีกิจกรรม และรายงานดูเหมือนไม่ได้ใช้งบประมาณ เมื่อสรุปประเมินแผนงานโครงการเป็นเปอร์เซ็นต์ ค่อนข้างเสียหายเหมือนกันทำให้ดูเป็นภาพลบว่าตั้งงบประมาณมาแต่ทำไม่ได้ ในอบต.หลายแห่ง หากไม่มีโครงการก็ไม่ตั้งงบประมาณ แต่ที่นี่จะตั้งไว้

คนทั่วไปไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ไม่ค่อยสนใจคนพิการ แต่ที่ อบต.นครปฐมจะชูเด่นเลย เมื่อมีคนมาศึกษาดูงานก็จะนำเรื่องของคนพิการเสนอ ถึงแม้จะขายสินค้าได้หรือไม่ได้ ก็จะให้ค่าตอบแทนบ้าง และหากถ้ามีงบประมาณก็จะจัดสรรให้ เนื่องจากเสียเวลามาก อบต.มีวิธีการที่ทำให้เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ในตำบลนี้ คนพิการพยายามช่วยเหลือตัวเอง อย่างกลุ่มดินหอมมะลิ ไม่มายุ่งวุ่นวายกับงบฯ อบต.เลย เราก็ช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ แต่บางกลุ่มอ่อนเรื่องงบประมาณ บัญชีไม่นิ่ง ของเขาขายได้ก็ต้องซื้อเป็นทุนหมุนเวียนซื้ออุปกรณ์ วัตถุดิบ

อบต.ให้เงินและฝึกให้กลุ่มคนพิการรู้จักการบริหารจัดการเอง เพราะว่าถ้าเจ้าหน้าที่ไปดูแลเกี่ยวข้องทุกอย่าง ก็จะทำงานลำบาก เช่น มาประชุมเขาต้องเสียค่ารถ ก็ต้องเอาเงินเปอร์เซ็นต์จากที่ขายของเสียค่ารถ พยายามเน้นย้ำตลอดว่า ทำอะไรให้ทำในนามกลุ่ม อย่าเอางบกลุ่มไปทำในนามบุคคล จะคอยให้คำแนะนำและช่วยประชาสัมพันธ์มากกว่า

สำหรับพื้นที่ที่มีโครงการอยู่แล้ว มีแผนขยาย/ต่อยอดอย่างไร เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการ ที่เพิ่มขึ้นของคนพิการที่เห็นตัวอย่างความสำเร็จ

ต้องการให้ทำอาชีพกว้างขึ้นโดยไม่จำกัดเฉพาะคนพิการ ทาง อบต.ก็อยากทำ แต่ต้องขึ้นอยู่กับกลุ่มด้วยว่า ต้องการทำหรือไม่ ที่อยากทำคือ เราอยากให้คนปกติ คนที่ว่างงานเอาไปทำด้วย ทำให้คนปกติเห็นว่าคนพิการเขายังสามารถลุกออกมาทำงาน มีอาชีพได้ ก็คือเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนที่ว่างงาน คนขี้เกียจหรือว่าไม่กระเตื้อง เฉื่อยชา ให้เขาเกิดความรู้สึกตื่นตัวขึ้นมา เขาด้อยกว่าเราเขายังทำได้ คือทำอย่างไรก็ได้ให้เขามีอาชีพ มีรายได้ ทำให้เขาอยู่ได้ เน้นที่คุณภาพดีกว่า

มีแผนงานอะไรบ้างที่จะช่วยให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์ (คนพิการและครอบครัว) ได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการมากขึ้น และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลมากกว่าการหวังพึ่งจากภาครัฐ

การตอบสนองของชุมชนต่อคนพิการมีภาพลักษณ์ออกมาในทางดี ที่นี่ไม่มองศักดิ์ศรีของคนพิการไปในทางด้อย จะให้ความสำคัญด้วยซ้ำ คนพิการบางคนขายของกินเขาก็ซื้อ คนปกติกับคนพิการขายของใกล้กันแต่เขาเห็นเป็นคนพิการเขาก็ซื้อ แต่หากจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมอาจยาก เพราะว่าทุกคนมีหน้าที่มีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะลักษณะพื้นที่จะยากเพราะไม่ใช่พื้นที่ทำสวนทำไร่ ทุกคนมีอาชีพ จะไม่มายุ่งหรือยอมเสียเวลา แต่ถ้าเรื่องงบประมาณหรือบริจาคจะให้เต็มที่

มีทางใดที่จะทำให้คนรับรู้บทบาทคนพิการมากขึ้นในชุมชน

จะไปโฆษณาหรือไปขายของอย่างเดียวคงไม่ได้ แต่เมื่อใดมีโครงการประชุม ก็จะเอาคนพิการออกไปนำเสนอ ไปฝึกอบรมอาชีพ ก็คิดว่าน่าจะได้รับการยอมรับ แต่ถ้าจะเอาในภาพลักษณ์ในส่วนใหญ่ๆ เลยทำไม่ได้ ควรต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้ามาทำ เช่น หน่วยงานระดับ พม. หรือ สสท. แต่อาจจะหวังได้ยาก แต่ทาง อบต.ก็มุ่งทำเฉพาะพื้นที่อยู่แล้วคือมีการประชาสัมพันธ์ เวลามีงานหรือมีคนมาดูงานก็จะเอาคนพิการออกงานเสมอ จะพูดเวลาประชุมประชาคมหมู่บ้าน มีวารสาร ลงรูปคนพิการทำกิจกรรม เวลาเราไปทุกหมู่ก็พูดให้เขาฟังนี้คือสิ่งที่ อบต.ทำได้ ให้ชุมชนและคนทั่วไปซึมซับถึงโอกาสของคนพิการ

เมื่อมีการจัดสรรงบประมาณลงมาโดยตรงที่จังหวัด (แทนที่จากกระทรวงฯ) คาดว่าจะมีอุปสรรคในการทำงานมากขึ้นหรือน้อยลงจากการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารดังกล่าว

มีปัญหาแน่ ถ้าจัดสรรงบประมาณลงจังหวัด แทนที่จะจาก พม.โดยตรงลงพื้นที่ คิดว่าต้องมีผลกระทบ เพราะถ้าพื้นที่ไหนที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญตรงนี้ คนพิการจะเดินเข้าไปขอความช่วยเหลือน่าจะไม่มาก จะหวังให้คนพิการเดินเข้าไปคุยเอง เขียนโครงการเอง แม้กระทั่งที่นี่ถ้าผู้นำ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่จังหวัดไม่ให้ความสำคัญตรงนี้ คนพิการไม่ได้เกิด ทำอะไรไม่ได้ มีงบฯมาแล้ว เงินที่คุณเสียภาษี

มาแล้ว แต่ไม่มีคนเดินไปหยิบเงินมาให้ ลำบาก เจ้าหน้าที่เป็นคนตำบลนครปฐมก็จะจัดสรรเงินให้เฉพาะพื้นที่ของตนเอง เพราะว่าถ้ามีงบประมาณมาแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ไปเอา คนพิการก็จะเสียเปรียบ จะไม่ได้เลย

พม.รู้ปัญหาเพราะลงพื้นที่เอง แต่ถ้าในระดับจังหวัดบริหารเงินก็จะลำบากเพราะว่าคนพิการ เขียนโครงการไม่เป็น เจ้าหน้าที่พยายามสอน เขียนผิดเขียนถูก มาว่ากันอีกที เขียนให้เป็น เขียนให้ได้ เขียนให้เขารู้ถึงความต้องการ ถ้า อบต.บางพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เลยคนพิการก็ไม่ได้รับประโยชน์อะไร ถ้าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ควรจะมาดูแลเรื่องนี้ จะได้เสียงแน่นอน

ทำไม อบต หลายที่ยังไม่บรรจุแผนเรื่องการดูแลอาชีพอิสระของคนพิการ

ส่วนใหญ่ท้องถิ่นยังเน้นไปในเรื่องของการก่อสร้าง ถนนหนทาง ท้องถิ่นยังคงมีภาพลักษณ์เดิมๆ ที่เน้นด้านการก่อสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ทำให้ส่วนนี้หายไปเลย ให้ไปแล้วทำสัญญามาส่งใช้ พอไม่ส่งก็ต้องมารับใช้เองอีก ที่ อบต.นี่ยังสนับสนุนเรื่องงานประเพณีและอื่นๆบ้าง แต่บางที่เน้นการก่อสร้างอย่างเดียว

ห่วงเรื่องแผนคนพิการเพราะบางที่หายไปเลย แผน อบต.ตอนนี้จะเน้นในเรื่องของเบี้ยยังชีพอย่างเดียวเพราะเห็นผลลัพธ์ทันตา หลายแห่งไม่มองถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนที่จะทำให้คนยืนขึ้นมาได้ ไม่ใช่เอาอาหารไปใส่ปาก ถ้าไม่มีเวลา ไม่มีคนเอาไปใส่ก็ไม่ได้กิน

คิดว่าโครงการนี้ (ลักษณะการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) ควรปรับเปลี่ยนอย่างไร หรือไม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เรื่องแรกคือ ข้อมูลคนพิการที่ทาง อบต.ได้รับคนพิการ ส่วนใหญ่ที่นี่จะเป็นพิการซ้ำซ้อน นายแพทย์ที่ตรวจวินิจฉัยออกใบเอกสารรับรอง และอาจจะหวังดีว่าคนพิการอาจจะใช้ใบรับรองไปทำอย่างอื่นได้ แต่คนพิการเองเข้าใจผิดคิดว่ามีสมุดคนพิการเพื่อไปขอเบี้ยยังชีพเท่านั้น และก็จะมุ่งหวังที่ตรงนี้อย่างเดียว ทุกครั้งที่คนพิการมาทาง อบต.จะบอกว่าสมุดคนพิการนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายโอกาสหลายทางให้เลือก ไม่ใช่สำหรับขอเบี้ยยังชีพอย่างเดียว ก็เลยไม่เข้าใจว่าทำไมเป็นอย่างนี้ แต่พบว่า คนพิการที่จะออกมาทำอาชีพอย่างนี้ได้มีน้อย เพราะมีข้อจำกัดทางกายภาพ

การขึ้นทะเบียนทำให้คนพิการได้รับสิทธิหลายๆอย่าง แต่เขากลับไปมองเรื่องเบี้ยยังชีพอย่างเดียว จึงคิดว่าเป็นเรื่องของการปลูกฝัง คนคิดว่าเงินเป็นปัจจัยหลักเขาก็อยากได้เงิน ให้ได้เงินเปล่าๆกับไปทำงานแลกเงิน จะเลือกอย่างไหน เขาก็เลือกเงินที่ได้เปล่า คิดว่าเป็นการปลูกฝังทางการเมืองหรือท้องถิ่นที่ใส่ความคิดให้ขอ อบต.ได้ เลยกลายเป็นว่าคนพิการไม่ต้องทำอะไร แต่คนพิการบางคนก็ดี ไม่ได้มาขอเบี้ยยังชีพอย่างเดียว แต่ไปทำมาค้าขาย ขายน้ำขวด ขาขาดครึ่งท่อนก็ไปขายของตามนัด เขาก็ไม่ยุ่งแล้วเพราะเขาก็มีอาชีพของเขา

การตามเก็บข้อมูลคนพิการใช้วิธีกลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มขยายกลุ่มเอง เช่นคุณสุกัญญาสร้างมาได้1คน เขาก็ต้องไปขยายกลุ่ม ขยายผลเอง แต่หากบางครั้งเขาเข้าไม่ถึง ก็ให้มาแจ้งกับอบต. ก็จะไปทำให้ เพราะว่างานนี้ของ อบต.เราทำคนเดียว ทำให้ทั้งกลุ่มอาชีพคนปกติ คนพิการ เบี้ยยังชีพ เรื่องของข้อมูล แม้กระทั่งเป็นวิทยากร แม้ว่าจะยังให้เขาได้ไม่ถึง 100% แต่ตรงนี้คิดว่าเป็นจุดเริ่มต้นมากกว่า แต่เดิม กลุ่มคนพิการเป็นคนเริ่มมาก่อนที่เราจะมาเป็นเจ้าหน้าที่ ก็ต้องมาเรียนรู้มาต่อยอดจากเขาเหมือนกัน มาช่วยกันมากกว่า เพราะหากให้ลงไปทำเองทั้งหมดคงไม่ได้

นอกจากนี้ ยังได้ประสานกับอนามัยในเรื่องของคนพิการ ใช้ข้อมูลร่วมกัน มาทำงานใหม่ๆไม่กล้านั่งใกล้ ไม่กล้ากินข้าวด้วย ไม่ได้รังเกียจแต่หดหู่ พอทำไปนานเข้าก็เข้าใจ และรู้สึกผูกพันกับคนพิการ

บางครั้งคนพิการจากอำเภออื่นเห็นเราทำงานก็อยากให้เราไปอยู่ตำบลเขา ก็บอกว่า “พี่ต้องทำให้เขาเห็นศักยภาพของพี่ก่อน พี่ต้องยืนได้ด้วยตัวพี่ แล้วพี่ถึงจะออกไปหาคนข้างนอก” คนพิการต้องแสดงให้เห็นว่ายืนได้จึงจะสามารถสร้างข้อต่อรองที่จะดึงให้ผู้บริหารท้องถิ่นร่วมกับเราได้ คนพิการต้องมีจุดเด่น ไม่ควรรอแต่การสงเคราะห์ๆ ซึ่งจะไม่มีคนเห็นคุณค่า ทุกคนต้องก้าวเข้ามาหากัน ตราบใดที่คนพิการมีจุดเด่นผู้บริหารท้องถิ่นก็ยินดีช่วยเหลือให้ได้งบประมาณ

การดำเนินงานร่วมกับธนาคาร และหน่วยงานอื่นๆ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนมีหรือไม่

จะมีการหาข้อมูลให้เกี่ยวกับเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารออมสิน เพื่อนำไปลงทุน แต่พอพูดถึงธนาคารคนจะหวาดกลัว กลัวภาระหนี้สิน และสาเหตุที่รวมกลุ่มไม่ได้ก็คือทุกคนต้องระดมทุนกันก่อนแล้วถึงจะไปขอที่อื่นได้ เช่น งบ 1 แสนบาทของกลุ่มอาชีพ ซึ่งไม่เน้นเฉพาะคนพิการจะต้องมีเงินลงทุนในกลุ่ม 30% ซึ่งมีปัญหามากเพราะ คนพิการก็จะไม่มีกินอยู่แล้ว ขายบางทีขาดทุน กำไรไม่มาก เป็นหนี้ธนาคารต้องส่งดอกเบี้ย เงินต้นต้องใช้คืนรวมกันเป็นกลุ่ม หากสมาชิกหายไปคนที่ยังอยู่ในกลุ่มต้องรับผิดชอบ ทุกคนก็เลยคิดว่าอยู่ด้วยตัวเองไม่ต้องการข้องเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากธนาคาร

คิดว่าดีที่ธนาคารมีข้อตกลงแบบนี้ ทำให้คนพิการเห็นว่าต้องอยู่ด้วยตัวเองแล้วนะ ถ้าไปกู้เขาวันหนึ่งทำไม่ได้ จม ทำให้คนพิการเห็นว่าต้องควักทุน ต้องกล้า จะได้จะเสียอยู่ที่ตัวเอง เจ้าหน้าที่ไม่มาข้องเกี่ยวแล้ว แต่ธนาคารมีข้อเสียก็คือ คนพิการลำบากต้องไปทำงานใช้หนี้ธนาคาร แต่ทำให้คนพิการกลับมาคิดทบทวนว่า กู้เขาฉันก็ต้องเป็นหนี้ ฉันไม่ทำฉันก็ไม่มีกิน ต้องช่วยเหลือตัวเองต้องควักทุนตัวเองมาก่อน ถ้ามองบวกลบกันมันก็ได้

อบต.หนองปลิง อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
วันที่ 9 พฤศจิกายน 2550

แผนรวมของ อบต ในการดูแลคนพิการและผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

สำหรับผู้สูงอายุ อบต.มีแผนอยู่แล้ว แต่การจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุยังไม่ได้ทุกคน ถ้าคนไหนไม่ได้เป็นฝ่ายของ อบต. ก็จะไม่ได้รับการคัดเลือก มีเรื่องของการแบ่งพรรคแบ่งพวกด้วย ดังนั้น คิดว่าไม่ควรให้ อบต.เป็นผู้ตัดสินว่าผู้สูงอายุคนไหนควรได้รับเบี้ยยังชีพ แต่ควรให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินและอนุมัติกันเองจะเหมาะสมกว่า

คนพิการขณะนี้มี 110 คน เรื่องจ่ายเบี้ยยังชีพ อบต.จัดการได้แล้ว แต่เรื่องการทำอาชีพ ยังทำอะไรไม่ได้ เพราะมีงานมากทำได้แค่เก็บข้อมูลไว้ก่อน ว่าสภาพครอบครัวของคนพิการเป็นอย่างไร เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาว่าควรจะช่วยเหลือเขาอย่างไรถึงจะเหมาะสม

ความสนับสนุนที่ได้จัดสรรให้คนพิการเป็นอย่างไร

โครงการของ อบต. ที่ทำกับคนพิการจำนวน 110 คน ทำได้เพียงเรื่องเบี้ยยังชีพ ซึ่งเยอะมากแล้ว หากจะเอาไปช่วยเรื่องการประกอบอาชีพอีก ไม่ได้ งบประมาณก็น้อยบุคลากรก็น้อย เปรียบเทียบกับเทศบาลไม่ได้ เช่น อบต.นครปฐมมีฐานะ มีพื้นฐานที่ดีกว่าเราหลายเท่า คนพิการสามารถไปซื้อของเองได้ คนพิการสามารถไปเรียกร้องได้ แต่คนพิการของเราไปไหนเองไม่ได้ต้องมีผู้ปกครองไปด้วยตลอด แค่เรียกประชุมยังยาก เพราะต้องดูว่าผู้ปกครองมีเวลาว่างหรือไม่ ต้องดูปัจจัยหลายอย่าง

คนพิการเข้ามาร่วมในโครงการฝึกอาชีพได้อย่างไร

คนพิการในโครงการให้รวมกลุ่มกันให้มีจำนวน 10 คน เราไม่ได้เลือกเองทั้งหมด แต่ละหมู่บ้านเลือกเข้ามา หนองประดู่มี 4 ครอบครัว หนองปลิงมี 6 ครอบครัว แต่คนที่เข้าโครงการมา บางคนมีฐานะดี ซึ่งคิดว่าผิดเป้าหมาย แต่เขาก็เลือกกันเข้ามาแล้ว ก็เลยตามเลย

คนพิการ 110 คน รู้ไหมว่ามีโครงการฝึกอาชีพอิสระในพื้นที่

รู้ แต่เขาจะทำอย่างไร ที่จะมาฝึกอาชีพ ทำอย่างไรที่จะรวมกลุ่มได้ เพราะผู้ปกครองคนพิการต้องทำงาน ปกติเขามีอาชีพหลักอยู่แล้ว ทำโครงการที่ทำบ้านใครบ้านมันทำได้อยู่แล้ว แต่เป้าหมายของโครงการอยู่ที่คนพิการ ไม่ใช่ครอบครัว

ที่ว่าต้องการเอาเงินไปเป็นเงินกองทุน เพื่อลงทุนนั้น ไม่ใช่เป้าหมายของโครงการจริงๆแล้วเราต้องการให้คนพิการมีพัฒนาการมากกว่าการทำเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ไม่ทราบว่าครอบครัวเข้าใจเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด เพราะจากที่เห็นทุกครอบครัวจะตั้งเป้าไว้ที่การทำรายได้มากกว่า

มีหลายโครงการที่เข้ามาร่วมแต่เป็นเรื่องของการให้กู้เงินไปลงทุนกัน ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น ระบบการพัฒนาล้มเหลว ไม่มีการดูแลติดตามผล

การจะนำคนพิการทั้ง 110 คนมาประชุม ต้องมีคนดูแลมาด้วย รวมๆ แล้วก็ต้อง 200 กว่าคน ต้องใช้งบประมาณเท่าไร อย่างน้อยก็ต้องให้ค่าเดินทาง เขามาแล้วไม่ให้เขากินได้ไหม เขาจะไปหากินกันอย่างไร เราก็ต้องมีอาหารเลี้ยงอีก บางคนมากิน พอกินเสร็จก็กลับยังไม่ได้รับฟังให้รู้เรื่องเลย ทุกวันนี้มันต้องทำด้วยใจ

คนที่อยู่ในข่ายได้รับการช่วยเหลือ เขารู้ไหมว่ามีเงินอย่างนี้อยู่

รู้ เพราะลงไปให้ข้อมูล ถ้าเขาจะมาขอรับความช่วยเหลือก็จะดูว่าเขามีพื้นฐานอย่างไร จะเอาไปทำอะไร ถ้าเอาไปใช้แหลกเหลว แต่เมื่อถึงกำหนดคืนเงินก็สามารถหามาคืนได้ ลักษณะนี้ก็ไม่อยากจะให้เงินไปเพราะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ที่เริ่มโครงการช้า เพราะต้องเริ่มเองทีละนิด ต้องการเห็นผลที่ยั่งยืน ต้องหาข้อมูลก่อน อยากให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

กลุ่มอารักษ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัด ตั้งมาเป็นพิเศษไหม

เขาตั้งมาอย่างนี้ แต่มีคณะกรรมการแต่ละตำบลดูแล ที่ทำสำเร็จเป็นหน้าเป็นตาก็มี แต่ที่ยังไม่สำเร็จเพราะนายกฯ อบต.ไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้ามาแก้ไข ก็มีเป็นไปตามที่ว่า คืออยู่ที่วิสัยทัศน์ของคนด้วย ตัวอย่างที่หนองประดู่ มีความเข้มแข็ง เพราะนายกฯ อบต.เป็นหัวหน้าเอง จัดการเองและแฟนเขาเป็นตำรวจด้วย ช่วยกันคิดแผนงาน เขากว้างขวางมีข้อมูลเยอะ ข้อมูลสำคัญนะ ไม่มีข้อมูลเราก็ช่วยเขาได้ไม่ตรงตามความต้องการและความเหมาะสม

ขอทราบความคิดเห็นเรื่องเบี้ยยังชีพ กับการฝึกอาชีพให้คนพิการ

การจัดโครงการฝึกอาชีพ หรือหาอาชีพเสริมให้คนพิการจะต้องมีตัวตนแสดงให้เห็นก่อน ถึงจะจัดงบประมาณให้ได้ แต่ปัญหาคือ หาคนรองรับให้คนพิการยาก ดังนั้นการจะจัดงบประมาณให้ก็ลำบาก แต่บางกรณีคนก็เอาโครงการฝึกอาชีพไปยัดเยียดให้เขาทำ ทั้งๆที่เขาก็ทำเป็นอาชีพของเขาอยู่ก่อนแล้ว

ก่อนทำโครงการฝึกอาชีพให้คนพิการเตรียมการอย่างไร

เคยทำกลุ่มใหญ่มาก่อน แต่สมาชิกหายไปหมด แต่เมื่อเป็นกลุ่มเล็กๆ การจะพาคนพิการไปไหนต่อไหนก็ทำได้ เช่นการพาคนพิการและผู้ปกครองไปดูงานเป็นฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เขาได้ดูได้เห็น ว่าเขาชอบเลี้ยงสัตว์อะไรบ้าง เพราะต่างคนต่างชอบไม่เหมือนกัน ก็ถามพ่อแม่หากไหว และพร้อมก็จะทยอยให้เงินช่วย เพราะเรากลัวเงินจะสูญ เราเองหวังแค่ให้คนพิการมีพัฒนาการเท่านั้น ไม่ได้หวังให้เขายึดเป็นอาชีพ แต่ครอบครัวเขาอยากจะยึดเป็นอาชีพ

ปัจจุบันนี้ไม่มีข้อมูลของคนพิการในพื้นที่เลย ไม่ว่าจะเป็นจำนวนหรือลักษณะของความพิการทำให้ไม่อาจให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมได้ เรื่องข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้โครงการสำเร็จ เพราะรัฐอยากให้มีการสำรวจด้วย

เคยไปสัมมนาที่นครนายก บางคนบอกว่าข้อมูลไม่สำคัญหาก ไปเอาที่ อบต. ก็ได้แล้ว ก็เถียงไปว่าไม่ได้ ถ้าจะเอาข้อมูลจริงๆ ต้อง ไปที่ อสม. อสส. คิดว่าน่าจะอยู่ที่การแบ่งงาน การประสานงานและความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยมากกว่า

การเข้าไปให้ข้อมูลแก่ชาวบ้าน เป็นเรื่องยาก เหมือนเข้าใจไม่ตรงกัน เจ้าหน้าที่บางคนก็จะเข้าไปบอกเพียงว่าตอนนี้มีโครงการนั้นโครงการนี้เข้ามานะ สนใจไหม แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าโครงการต้องการกลุ่มเป้าหมายใด วัตถุประสงค์ของโครงการทำมาเพื่ออะไร ชาวบ้านก็คิดง่ายๆนะ อะไรเข้ามาก็เอาไว้ก่อน ปัญหาอื่นๆแล้วค่อยว่ากันทีหลัง

โครงการที่กำลังประเมิน ผลลัพธ์เป็นยังไง

ได้แค่ 60% เท่านั้น เพราะยากที่จะให้คนเข้าใจเหมือนกัน แต่หากดูเฉพาะเรื่องพัฒนาการของคนพิการก็ถือว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพราะคนพิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ถ้าเอารายได้มาเป็นตัววัดก็คงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยอื่นๆอีกมาก ดังนั้นการจะชี้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่เป็นเรื่องยาก

เงินโครงการที่ใช้หมดไปแล้ว (และทำต่อไม่ได้) จะทำอย่างไรต่อไป

คงต้องเข้าไปคุยกับครอบครัวของคนพิการว่าเขาต้องการให้ช่วยเหลืออะไร ต้องดูเป็นรายๆไป บางกรณี งบประมาณที่ให้ไปฝึกอาชีพไม่มีปัญหา แต่ผู้ปกครองทำเสียเองด้วยหวังว่าอยากจะใช้เงินก้อนนี้ทำเป็นอาชีพเลย โครงการนี้ต้องการให้ใช้ขยายผล แต่ไม่มีใครมาติดตามว่าที่ทำไปแล้วเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร ประสบความสำเร็จไหม มีแต่เอาโครงการมาแล้วก็ให้ทำอย่างเดียว

เครือข่ายในพื้นที่ไม่มี ทำงานการประเมินผลได้อย่างไร

มีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของตำบลอยู่แล้ว เข้าไปดูกันเองเมื่อก่อนไปบ่อย รวมทั้งทางหนองประดู่ก็เข้าไปดูพัฒนาการของคนพิการ แล้วมาสรุปกันว่าโครงการคืบหน้าไหม เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เงินโครงการที่ให้ไปมีการจัดสรรอย่างไร ต้องติดตามดูตลอด หากไม่สามารถหางบประมาณมาเสริมได้หรือต่อยอดให้เขาได้ พอหมดเงินแล้ว

เมื่อโครงการมีปัญหาเยอะ โครงการลักษณะนี้ ควรจะทำแบบไหน

คิดว่าควรเริ่มจากรายหรือสองรายก่อน ดูแลให้เข้าถึงจริง ติดตามตลอด เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องใส่ใจติดตาม เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเวลามีปัญหา เมื่อเขาทำสำเร็จ เขาอยู่ได้ คนในชุมชนก็เห็นเองให้เขาเป็นคนที่นึกอยากทำกับเรา ไม่ใช่เอาไปยัดเยียดให้เขาทำ เพราะมีเงินทำโครงการ นั่นแหละถึงจะสำเร็จ คนที่อยากมาทำยังมีอีกมาก

การวางแผนขยายงาน เป็นอย่างไร

ยังมองไม่เห็นทางเลย ว่าจะขยายไปได้อย่างไร ยังมีปัญหาเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บางทีเงินก็ไม่ถึงคนแก่ เพราะต้องมารับเงินที่หน่วยราชการ ไม่ได้เอาไปให้ตามบ้าน บางครั้งผู้สูงอายุออกมาเองไม่ได้ก็ส่งตัวแทนมาซึ่งเขาจะเอาไปให้หรือไม่ ไม่รู้ ผู้สูงอายุบางคนก็ไม่รับรู้เรื่องราวอะไรแล้ว อีกประการหนึ่งคงเป็นเรื่องของการทำงานที่ไม่ประสานกันเท่าที่ควร

โครงการพัฒนาอาชีพอิสระคงไม่ได้มีงบให้ตลอด จะทำอย่างไรให้โครงการขยายต่อยอดไปได้

เคยคุยกันว่าเงินกองทุนหมู่บ้านกู้ได้ เพราะมีเงินเยอะมาก เงินนอกเป็นเงินแค่จุดประกายให้ แต่ที่เห็นๆ เงินที่กู้กันไปไม่ได้เอาไปลงทุนในการประกอบอาชีพ แต่เอาไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมากกว่า พอถึงเวลาที่จะต้องคืนเงิน ก็ไปกู้โครงการอื่นมา ก็จะเป็นวัฏจักรแบบนี้ และเมื่อให้เงินไปแล้วไม่มีการติดตามดูว่าเอาเงินที่กู้ไปทำอะไร เป็นไปตามข้อตกลงของโครงการหรือไม่ ใครมากู้ก็ให้หมด ถึงเวลามีเงินมาคืนให้ก็จบกันไป ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์หรืออาชีพอย่างยั่งยืน รัฐบาลไทยเลี้ยงลูกไม่โต ไม่มีใครเข้ามาถามเรื่องโครงการทำมาหากินเลย ชาวบ้านจะถามว่ามีโครงการอะไรที่จะให้เรากู้ได้บ้าง

ยิ่งถ้าผู้นำไม่เข้าใจ ยิ่งไปกันใหญ่ อย่างน้อยอยากได้อาสาสมัครในตำบลที่จะทำหน้าที่เก็บข้อมูลตำบลละ 1 คน และหากมีอาสาสมัครหมู่บ้านละคนก็จะยิ่งดี เพราะตำบลละหนึ่งคนก็จะหนักเกินไป แต่ปัจจุบันยังไม่มีเครือข่ายเหล่านี้

ในการหาคนเก็บข้อมูลเราจ่ายเงินตอบแทนได้ไหม

เราอยากให้เขาทำงานด้วยใจ อยากให้เป็นอาสาสมัครจริงๆ ถ้าให้เงินมีคนทำเยอะ แต่พอหมดเงินก็ไม่มีใครทำเหมือนเดิม คิดง่ายๆพองบประมาณหมดคนทำงานก็หมด เราต้องการความต่อเนื่องด้วย ไม่ใช่ครั้งนี้มีคนหนึ่งเข้าไปสอบถามข้อมูล ครั้งต่อไปเปลี่ยนเป็นคนใหม่อีกแล้ว อย่างน้อยคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลควรได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านด้วยไม่ใช่เข้าไปถามเพื่อเอาข้อมูลอย่างเดียว พอได้แล้วก็เดินออก

ส่วนใหญ่เวลามีโครงการหรืองบประมาณภายนอกเข้ามา จะนึกถึงแต่คนสูงอายุ แต่คนพิการไม่ได้เลย

ตัวเครือข่ายจริงๆ ต้องเริ่มจากหมู่บ้านใดบ้านหนึ่งก่อน ทำให้สำเร็จให้ได้ ซึ่งงานแบบนี้ต้องใช้เวลา ไม่ใช่เอาเงินมาโปรยแล้วก็รีบๆทำให้เสร็จ ทำแบบนี้ก็ไม่ต่างอะไรกับโครงการที่ให้ชาวบ้านกู้เงิน

ถ้า อบต ผู้ใหญ่ ผู้ช่วย มารวมตัวกันหมด คุย ปรึกษาหารือกันก็จะทำได้ ต้องมีการประสานงานกัน ต้องพัฒนาคนขึ้นมาเป็นผู้นำให้ได้ ซึ่งต้องเสียสละและอดทน

ถ้ามีโครงการไหนหรือกลุ่มไหน ทำจริงๆ จังๆ ไปรอดได้ ก็ควรเข้าไปช่วยสนับสนุน แต่เขาก็ต้องเริ่มให้เราเห็นว่าเขาทำจริง ไม่ใช่รวมตัวเสร็จรับเงินแล้วก็แยกย้ายกันไป

พื้นฐานครอบครัวที่ต่างกัน ก็เป็นปัญหา ครอบครัวบางครอบครัว ไม่ใส่ใจลูก ไม่รู้เลยว่าลูกจะกินอยู่อย่างไร ทำมาหากินอย่างเดียว แต่บางครอบครัวก็ดูแลและเอาใจใส่ลูกดีมาก

“ความใส่ใจ” ของอบต.จำเป็นต่อการดำเนินโครงการคนพิการเพียงใด

คนที่มาเป็นผู้นำ ถ้าใจไม่โอบอ้อมอารี เขาก็จะไม่สนใจตรงนี้ ทำงานด้านนี้ใจต้องมาก่อน ไม่มีใจทำไม่ได้ เพราะต้องอดทน และเสียสละ คนทั่วไปมักมองว่า อบต.มีหน้าที่ในการดูแลเรื่องทั่วไปของคนในชุมชน เช่น ความปลอดภัย เรื่องของสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา มากกว่าที่จะเข้ามาดูแลเรื่องรายละเอียดในชุมชน คงขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคลมากกว่า

โครงการคนพิการที่เข้ามา เริ่มทำไประยะหนึ่งก็ต้องการไปต่อยอดให้ แต่ที่สำคัญต้องมีตัวเชื่อม มีเครือข่าย แต่หากผู้นำไม่สั่ง งานส่วนนี้ไม่รู้จะเอาไปให้ใครทำ เพราะในหมู่บ้านตัวเองก็ต้องดูแล 3 ครอบครัวแล้ว ดูเหมือนไม่มากแต่ยังมีภาระงานของตัวเองที่ต้องทำอีก

ปัญหาคือตัวเชื่อมแต่ละหมู่บ้านไม่มี ไม่มีเครือข่าย อาสาสมัครที่มาทำตรงนี้ต้องหนักแน่นพอสมควร

อบต.หนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
วันที่ 9 พฤศจิกายน 2550

บทบาทและหน้าที่ในการดูแลโครงการ

มีหน้าที่ดูแลโดยตรง เพราะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ มีหน้าที่คัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ ดูแลกิจกรรมที่คนพิการทำ มีคนพิการในพื้นที่ 29 คน ดูว่าเขาสามารถทำอะไรได้ คนพิการเคยมาร่วมทำกิจกรรมอะไรกับเทศบาลบ้าง ในเทศบาลมีกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม ดูแลงานในส่วนนี้มา 2 ปีแล้ว

คัดเลือกความเหมาะสมของโครงการอย่างไร

ส่วนใหญ่ครอบครัวคนพิการจะเสนอเรื่องเลี้ยงไก่ และหมู ก็จะพิจารณาว่าเขาประกอบอาชีพนี้อยู่แล้ว มีประสบการณ์อยู่แล้ว มีเล้าหรือมีคอกอยู่แล้ว ให้ครอบครัวละ 5,000 บาท จ่าย 2 ครั้ง ครั้งแรกให้ 3,000 บาท ครั้งหลังให้ 2,000 บาท

การติดตามผล ทำอย่างไร

จะลงไปดูอยู่ตลอด ว่าเขาทำไปถึงไหนแล้ว ขายได้ไหม มีการทำบัญชีไหม เจอปัญหาอะไรบ้าง เช่น กลุ่มเลี้ยงหมู เจอปัญหาอาหารหมูแพง หมูราคาตก เราก็จะแนะนำให้ว่าควรไปขายที่ไหน เราจะลงไปดูตลอด บางคนทำแล้วมีเงินเหลือ ก็จะเอากำไรที่ได้ไปซื้อมาเลี้ยงอีก คนที่ทำแล้วพอจะไปได้ จะเป็นคนที่เลือกทำตรงนี้เป็นอาชีพเสริม ไม่เอาไปรวมกับอาชีพหลัก บางคนเลี้ยงไก่อยู่แล้ว แล้วยังเลือกที่จะเลี้ยงไก่อีก พอเกิดโรคก็ตายหมด ทำให้หมดทั้งทุนตัวเอง และทุนโครงการด้วย ตอนนี้ก็ช่วยหาอาชีพใหม่เสริมให้กับพวกเขา ที่ดูไว้ก็คือเลี้ยงปลา และเลี้ยงเป็นไข่

เจ้าหน้าที่เป็นคนเริ่มให้ หรือให้เขาคิดเสนอเอง

ช่วงแรก ให้เขาคิดเองว่าอยากทำอะไร ส่วนใหญ่คนพิการไม่ได้เป็นคนตัดสินใจแต่มักเป็นผู้ปกครองตัดสินใจให้มากกว่า แต่หลังจากที่ทำโครงการนี้ไปได้สักระยะ ครอบครัวที่ทำแล้วไม่เห็นผล คือเลี้ยงสัตว์แล้วตายหมด เขาก็มาถามหาอาชีพใหม่ เช่น ทำดอกไม้จันท์ ก็จะไปช่วยดูตลาด หาลู่ทาง เข้าไปดูแล และจะคุยกับ พมจ. พัฒนากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เขาช่วยแนะนำ รวมทั้งคุยกับคนอื่นๆ ซึ่งรู้จักเป็นการส่วนตัวด้วย

ช่องทางอื่นใดอีกในการที่จะได้รับความรู้เรื่องอาชีพและตลาด

การได้ไปดูงาน แต่ไม่บ่อย เช่นไปดูที่ระยอง บางทีเราก็ไปดูให้เองในที่ๆ อยู่ใกล้ แต่การเอามาปรับใช้มันค่อนข้างลำบาก เพราะบางอย่างหาตลาดยาก บางอย่างไม่เหมาะกับพื้นที่ บางอย่างไม่เหมาะกับกลุ่ม บางครั้งก็ไม่รู้ความต้องการของกลุ่ม สิ่งที่ให้ไปคิดว่าเหมาะสมแล้ว แต่บางครั้งกลุ่มไม่ชอบ การจะจัดประชุม ให้กลุ่มได้มาเจอกันก็ยาก ต้องมีค่าใช้จ่ายหรือ อบต.ต้องให้การสนับสนุนอย่างน้อยก็เรื่องค่าเดินทาง หรือการมีรถรับส่ง

งบที่ได้ รัฐจัดสรรอย่างไร

เงินที่ให้มาทำโครงการ พอให้ไปแล้ว ก็จะเอาไปแบ่งกันแต่ละครอบครัว เราติดตามไม่ได้ เนื่องจากคนทำงานมีน้อย และพื้นที่ก็ห่างไกลด้วย ตอนโครงการเข้ามาก็บอกเขาว่า ต้องทำเป็นกลุ่มนะ เพราะตอนขอเงินก็ให้มาเป็นกลุ่ม แต่เวลาทำ ต่างคนต่างทำ ทีนี่พอได้เงินไปแล้วก็แยกกันไป เพราะเขาบอกว่าไม่มีเวลา ทำรวมกันที่บ้านคนใดคนหนึ่งจะมีค่าใช้จ่าย ค่าน้ำ ค่าไฟ และเป็นภาระของเจ้าของบ้านมากขึ้น แต่เมื่อแยกออกไปทำแยกกัน เงินจะสูญไปเลย ในกรณีที่โครงการไม่สำเร็จ

ความมุ่งหวังให้ร่วมกลุ่ม เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนจะทำได้หรือไม่

ยังคิดไม่ออกว่าจะทำได้อย่างไร ปัญหานี้ไม่เฉพาะกลุ่มคนพิการ กลุ่มคนปกติก็เหมือนกัน ไม่มีความรับผิดชอบ แก้ยากเพราะเป็นเรื่องของพฤติกรรม หากจะแก้ไขก็ต้องไปแก้ที่ตัวบุคคล

คิดว่าจะแก้ด้วยระบบ หรือจัดให้มีกฎเกณฑ์ต่างๆได้หรือไม่

เคยทำเป็นกลุ่ม มีการระดมหุ้น มีปันผล แต่สุดท้ายจะกลายเป็นเรื่องการเมือง เรื่องของผลประโยชน์ มีผลตอนมีการเลือกตั้ง ให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบเลยจะดีกว่า เคยคุยกับเขตอื่นๆ เขาก็จะไปหาทุนจากร้านค้าใหญ่ๆ แต่ติดขัดที่จะทำให้คนพิการรวมกลุ่ม ซึ่งพื้นที่นี้เป็นกลุ่มคนพิการทางสติปัญญา ดังนั้นผู้ปกครองต้องมาดูแลตลอด ถ้าผู้ปกครองไม่ว่าง ไม่มีเวลา ไม่เสียสละ คิดว่าการรวมกลุ่มคงยาก

คณะทำงานในพื้นที่ประกอบด้วยใครบ้าง

มีคณะกรรมการ 5 คน ติดตาม ประสานงาน แต่ทำจริงๆเพียงคนเดียว ก็ทำไหวนะ เพราะตรงนี้พื้นที่ดูแลแคบ มี 2 หมู่บ้าน 5 ชุมชน ดูแลได้ แต่ในส่วนของ อบต.พื้นที่กว้างกว่ามาก ดูแลและติดตามได้ไม่ทั่วถึง รวมกลุ่มไม่ได้ ไม่มีกลไกให้คนรวมกลุ่มเพื่อจะหาทุน มีปัญหาเรื่องการดูแลติดตามต่างๆ หากสมาชิกอื่นอยู่นอกเขตก็จะไม่ทราบปัญหาว่าเกิดอะไรขึ้น เช่น เพิ่งทราบว่ากลุ่มนอกเขตเลี้ยงไก่ตายหมด ซึ่งถ้าเจอปัญหาแบบนี้เราตามไม่ทัน เพราะถ้าไก่เป็นโรคจะลามรวดเร็วมาก

เท่าที่ทำโครงการ งบประมาณเป็นปัญหาหรือไม่

งบประมาณน้อย งบฯคนพิการไม่ได้ลงมาเต็มๆ จะมีแค่เบี้ยยังชีพ ต้องรองบประมาณจากจังหวัดในการทำโครงการเกี่ยวกับอาชีพ

ในพื้นที่รับผิดชอบมีแผนประจำปีสำหรับคนพิการไหม

มี แต่ก็ต้องมีการเสนอโครงการจากคนพิการมาก่อนว่าต้องการจะทำอะไร อย่างไร

การที่คนพิการไม่ได้มาขอรับการสนับสนุน เพราะอะไร

รวมตัวไม่ได้ อาจจะไม่มีผู้นำ พื้นที่ห่างไกลกัน ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร ไม่มีพี่เลี้ยง ในเขตพื้นที่นี้ไม่มีปัญหาเพราะดูแลอยู่แล้ว แต่นอกเขตดูแลไม่ถึง คือเขารู้ข้อมูลว่าจะทำโครงการนี้จะต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แล้วทำโครงการเสนอเพื่อพิจารณา หากทำหนังสือหรือเขียนโครงการไม่ได้จะไปช่วยทำให้ แต่ปัญหา

คือ เขาไม่สามารถรวมกลุ่มได้ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากคนพิการมีเบี้ยยังชีพ แต่การรวมกลุ่ม จะทำให้เขาไม่มีเวลาทำอาชีพหลักของตนเอง และไม่มีเวลาจะมาดูแลกัน ส่วนใหญ่ทำไร่ มีคนพิการเด็กที่จะยังเรียนหนังสือด้วย

คนที่รับทุนไปแล้วมีปัญหา มีการปรับเปลี่ยนแผนอย่างไร

ส่วนมากเราจะคิดแผนเอง แต่จะถามกลุ่มก่อนว่าจะทำต่อหรือไม่ ทำไหวหรือไม่ และคิดว่าจะทำอะไรต่อ แล้วให้คำแนะนำไป หรือถ้าเขามีข้อเสนอแนะอื่นก็รับฟังเหมือนกัน

โอกาสที่พื้นที่นี้จะเป็นคนเริ่มโครงการ เพื่อดึงคนพิการเหล่านี้เข้ามามีมากน้อยเพียงใด

ทำได้ เคยคุยกับนายก อบต แต่ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงยังไม่เริ่ม เพราะเงียบไป ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ แต่คนพิการบางคนจะรู้ข่าวไวมาก ทันทีที่ได้เงินงบสงเคราะห์มา ก็จะคอยถามว่าจะได้เงินเมื่อไร เทศบาลไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ แต่คิดว่าจะนำงบที่มีมาส่งเสริมด้านไหนถึงจะดูดี ให้เขาอยู่ได้ คนพิการจะมีสมุดคนพิการ ส่วนใหญ่เพื่อจะนำไปเอาเงินเบี้ยยังชีพอย่างเดียว เราจะกำหนดกฎเลยว่าถ้าได้รับเบี้ยยังชีพแล้วจะกู้เงินไม่ได้ แต่คนพิการสามารถยกเลิกเบี้ยยังชีพได้ถ้าคิดจะทำงานหรือประกอบอาชีพ แต่เราจะไม่ให้ทั้งเบี้ยยังชีพและเงินกู้ ติดระเบียบที่จะจ่ายเงินออกไปมันลำบาก

เราก็ได้แต่คิด ทำคนเดียวไม่ไหว ทำไปเกินหน้าเกินตาก็จะเป็นปัญหา

ปัจจุบันมี 5 ครอบครัวที่อยู่ในโครงการ คิดจะขยายอย่างไร

พื้นที่มีคนพิการ 29 คน ผู้รับผิดชอบจะบอกว่า ที่มี 5 ครอบครัวเดิมยังไม่บรรลุตามเป้า จะให้งบประมาณไปใหม่ก็กลัวว่าเงินจะสูญไป เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ ก็จะดูว่าเลี้ยงแล้วมีรายได้เพิ่มขึ้นไหม มีการขยายผลไหม หรืองบประมาณหายไปแล้ว จะวัดผลตรงนั้น เพราะเขาเป็นคนให้เงิน แต่จะไม่ได้ดูว่าคนพิการเป็นอย่างไร คนพิการมีสุขภาพจิตหรือมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่ ผู้บริหารไม่ได้ลงพื้นที่ ไม่ได้สัมผัส ไม่ได้ผูกพันกับคนพิการโดยตรง ผู้บริหารก็จะไม่รู้

ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ผูกพันกับคนพิการเกินไปไหม ถึงได้มองต่างกับผู้บริหาร

เหมือนเราเอาใจเขามาใส่ใจเรามากกว่า อยากให้โอกาส อยากให้คนภายนอกยอมรับว่าคนพิการไม่เป็นภาระ คนพิการก็น่าจะคิดเหมือนกัน เราได้ไปคุยกับเขา ก็ดูเขาพอใจนะ วันแรกๆ คนพิการเขาจะกลัว แต่บ่อยๆ เข้าเขาก็ยอมรับเรา ตัวของคนพิการก็มีความคิดเป็นของตัวเอง ให้เขาเลี้ยงไก่ เขาก็จะรับผิดชอบหน้าที่ของเขา เช่น เช้ามาให้อาหาร เย็นก็เอาเข้าเล้า ซึ่งเขาทำได้ ขึ้นอยู่ที่ผู้ปกครองด้วยว่าเอาใจใส่หรือไม่

การต่อยอด ขยายไปในครอบครัวอื่นค่อนข้างลำบาก ถ้าผู้บริหารวัดผลที่รายได้ ถ้ากลุ่มที่ทำอยู่ไม่เกิดรายได้หรือไม่มีการขยายผล ก็คงขยายไปสู่ครอบครัวอื่นลำบาก จริงๆแล้วก็มีครอบครัวตัวอย่างที่ทำได้ เช่น ครอบครัวที่เลี้ยงวัวก็จะขยายไปได้เรื่อยๆ แต่คนอื่นจะมองว่าพื้นฐานครอบครัวนั้นดีอยู่แล้ว ไม่ได้มองที่การจัดการว่าเขาทำอย่างไร บางครอบครัวให้เงินไปแล้วแต่ไม่พอซื้อวัว ก็จะเพิ่มเงินเข้าไป เพราะเห็นว่าลูกตัวเองเลี้ยงวัวแล้วมีความสุข

แต่คนจะไม่มองว่าเป็นครอบครัวตัวอย่าง จะมองอย่างเดียวว่าครอบครัวนั้นทำได้ เพราะมีฐานะอยู่แล้ว ครอบครัวคนพิการบางครอบครัว ก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

แผนในอนาคต ที่คิดว่าสามารถทำให้ทั้งคนพิการ ครอบครัว ได้ประโยชน์

ต้องมีคนเพิ่ม ผู้นำต้องเข้ามาช่วยวางแผน คือถ้าเขาไม่ช่วย ไม่ให้ความร่วมมือ อะไรที่วางไว้ก็ทำไม่ได้ หากผู้นำไม่ได้มาจากสายเดียวกัน ทำงานลำบาก เพราะจะไปไม่ได้เลย ขัดกันตลอด อยากได้หลายๆ คนมาช่วยหรือให้ผู้บริหารมองไปทางเดียวกันก็ได้ คนทำงานจะได้สบายใจ

โอกาสที่จะมีแผนเสริมเพื่อช่วยคนพิการค่อนข้างยาก แต่ก็จะคอยดูๆ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก จะคอยหาอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการด้วย แต่คนพิการก็ต้องช่วยตัวเองด้วย จะรอเจ้าหน้าที่อย่างเดียวไม่ได้

การที่เราทำงานตามลำพัง มีทางที่เราจะได้ข้อมูล เรียนรู้ จากทางไหน

เคยคุยกับเพื่อนๆ ที่ทำงานคล้ายๆ กัน ก็ประสบปัญหาเหมือนกัน คือหน่วยงานไม่ค่อยให้ความสนใจ การติดต่อประสานงานต่างๆลำบาก ต้องเข้าจังหวัดเองเพื่อจะได้รู้ว่ามีข้อมูลหรือโครงการอะไรที่พอจะช่วยเหลือคนพิการได้บ้าง รู้สึกเหมือนเราต้องมารับผิดชอบเอง ไม่มีคนมาช่วย ผู้นำมักบอกว่าให้เบี้ยยังชีพไปแล้ว คนพิการส่วนใหญ่ก็สนใจแต่เบี้ยยังชีพ แต่เราคิดอยากให้เขามีอาชีพเสริมเล็กๆน้อยๆ

โอกาสที่จะได้ประชุม หรือเข้าร่วมโครงการที่ส่วนกลางเขามีอยู่ จะช่วยอะไรได้ไหม

ก็น่าจะได้ส่วนหนึ่ง แต่ความรู้ตรงนั้นจะสามารถนำมาปรับใช้กับของเราได้ไหม อย่างเลี้ยงไก่ กว่าจะได้มันนาน ส่วนหมู อย่างน้อยก็ต้อง 4 เดือน พอได้ขนาดที่จะขายได้ ก็ราคาลง มีปัญหาเรื่องตลาดมาก เทศบาลไม่มีปัญหาเรื่องทุน แต่ อบต.จะมีปัญหาเรื่องทุน เรื่องตลาดยังหาทางออกไม่ได้

การเปลี่ยนระบบการจัดสรรงบประมาณเข้าสู่จังหวัดโดยตรง ไม่ผ่าน พม.จะมีปัญหาในการทำงานหรือไม่

คิดว่าการทำงานจะยากมาก หากงบประมาณส่งไปที่จังหวัด เพราะคนที่จะไปเอางบประมาณได้ต้องเป็นผู้บริหารระดับสูงเท่านั้น ถึงตัวเองจะติดต่อโดยตรงกับ พมจ. ก็เอางบฯมาไม่ได้ ถ้าผู้บริหารไม่เข้าไปเอา ก็ไม่มีวันได้

ฐานะที่เราทำงานกับพื้นที่ ปัญหาต่างๆก็มีมาก โครงการที่ช่วยคนพิการ จะทำอย่างไรให้อยู่ได้

คนทำงานเจออุปสรรคค่อนข้างท้อ สักวันอาจจะหยุด แต่เราอยากสร้างให้เกิดสักกลุ่มเป็นตัวอย่างว่าคนพิการสามารถทำได้ อยู่ได้ ไม่ได้เป็นภาระของสังคมนะ แต่ก็ยังไม่เกิด

โอกาสที่จะยั่งยืนมีน้อยมากๆ กลุ่มต่างๆ ที่ตั้งมาก็อยู่ได้ไม่เกิน 1 ปี เพราะไม่ใช่การรวมกลุ่มที่แท้จริง ตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อรับเงินโครงการเท่านั้น ถ้ายังไม่มีการแก้ไขจริงจังก็จะเป็นแบบนี้ไปเรื่อยๆ รัฐก็จะสูญเงินเปล่า

คนพิการว่าเป็นการขาดทุน ถามถึงเงินต้นก็ไม่มีแล้ว เลี้ยงไก่แล้วตายหมดก็หมดทุนแล้ว ไม่มีการติดตาม เพราะคนที่ให้เงินพวกนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมือง ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ประจำ บางโครงการเจ้าหน้าที่เป็นผู้ติดตามแต่ต้องมารายงานนักการเมือง มี สตง. เข้ามาตรวจสอบ กลัวเงินรัฐสูญ เพราะทำอะไรไปก็เหมือนขาดทุน

เคยทำโครงการเลี้ยงวัวให้ชุมชน สุดท้ายเขาบอกว่าวัวตาย ไม่มีเงินคืน ก็ล้มไป เราก็ไม่กล้าทำ กลัวเงินรัฐจะสูญเปล่า เงินรัฐหายไปตลอดเวลา เหมือนเอาเงินมาละลาย งบที่ให้ไป ผู้ปกครองคนพิการจะนำไปลงทุนใหญ่โต ไม่ใช่ค่อยๆ ทำ คิดว่าครอบครัวไม่เข้าใจโครงการที่เราทำมากกว่าว่า วัตถุประสงค์จริงๆ ของโครงการคืออะไร เพราะทุกครอบครัวมองแต่เรื่องของรายได้

คนพิการขาดความรู้ที่จะคิดวางแผนก่อน

บางคนเป็นลักษณะที่ว่า รัฐต้องให้อย่างเดียว คนพิการเป็นผู้รับ และผู้นำเห็นเขาเป็นลูกนก ป้อนเขาอย่างเดียว ไม่ได้สอนให้เขาคิด คือพอช่วยแล้ว ก็ต้องช่วยต่อไป เพราะเขาจะรอแบมือขออย่างเดียว พอให้เขาคิด เขาก็ไม่อยากทำแล้ว อย่าว่าแต่คนพิการเลย คนปกติก็เป็น

เวลามีโรคติดต่อสัตว์เลี้ยง ไม่ติดต่อปศุสัตว์

ก็ติดต่อ แต่ชาวบ้านต้องไปติดต่อกันเอง อย่างบางบ้านเลี้ยงสัตว์อยู่แล้วเขาก็ติดต่อกันอยู่แล้วนะ บางเรื่องเขาต้องจัดการเองบ้างเราไม่สามารถเข้าไปดูแลได้หมด

ส่วนที่ 5.3

สรุปผล
การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
คนพิการ และครอบครัว

สรุปผลการสนทนากลุ่ม

ในส่วนนี้เสนอผลสรุปการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion หรือ FGD) ที่คณะผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มคนพิการ และครอบครัวของคนพิการที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระใน 5 จังหวัดพื้นที่เป้าหมายในช่วงระหว่างวันที่ 2 – 27 พฤศจิกายน 2550 มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสิ้นจำนวน 89 คน

การสนทนากลุ่มครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคำถามไว้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. อาชีพที่ได้รับเหมาะสม? สนองความต้องการ? พัฒนาตน?
2. ผลการดำเนินงาน และการบริหารจัดการทุนที่ได้รับ
3. รายได้เพิ่มขึ้น? ทักษะอื่นๆที่ต้องการเพิ่ม
4. อาชีพเสริมอื่นๆ
5. การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อช่วยตัวเองในอนาคต
6. ปัญหาอุปสรรคในการทำอาชีพ / การดำรงชีพ
7. ความช่วยเหลือจาก อปท. ด้านต่างๆ ดีขึ้น
8. การรวมกลุ่มผู้พิการ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
9. คนพิการคนอื่นๆ ที่จะเข้าโครงการ โอกาสมากน้อย?
10. เงินเบี้ยยังชีพเปรียบเทียบกับเงินทุนทำอาชีพ
11. ชุมชนมีการช่วยเหลือ / ทัศนคติต่อผู้พิการ?
12. ครอบครัวช่วยเหลือดูแลมากน้อยเพียงใด
13. ความรู้สึก / ทัศนคติต่อตนเอง? / สภาพจิต?
14. ความคาดหวังจากชุมชน / สังคม จะให้ช่วยอย่างไร

ผลการสนทนากลุ่มโดยสรุปมีดังต่อไปนี้

การเข้าร่วมโครงการ และความเหมาะสมของอาชีพที่ดำเนินการ

ช่องทางและวิธีการที่ทำให้คนพิการได้มีโอกาสเข้ามาร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการในครั้งนี้ พบว่ามีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ โดยสรุปได้ดังนี้

1. มีการประชุมครอบครัวคนพิการที่คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการมีเงินโครงการ (จาก สทก.) เข้ามาเสริมเรื่องการประกอบอาชีพ และให้ทำความตกลงกันเองว่าต้องการจะทำอาชีพอะไรตามที่คิดว่าถนัด หรือเหมาะสม แล้วจัดสรรเงินงบประมาณให้ครอบครัวละ 5,000 บาท (แบ่งจ่าย 2 งวด 3,000 และ 2,000 บาท) ให้แต่ละรายไปดำเนินการเอง

2. อบต. เรียกประชุมคนพิการในพื้นที่ เพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และพิจารณาดูว่าใครสนใจจะเข้าร่วมโครงการ โดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่จะมีขึ้น ซึ่งทำให้ครอบครัวจำนวนไม่มากนักที่สนใจจะเข้าร่วม

3. มีการคัดเลือกกลุ่มคนพิการที่มีอาชีพเดิมอยู่แล้ว และจัดให้มาเข้ากลุ่ม เพื่อที่จะจัดสรรเงินจากโครงการไปต่อยอดอาชีพเดิมที่ทำอยู่ และเพื่อที่จะสามารถมีการขยายเครือข่ายออกไปได้

4. มีอาสาสมัครชักชวนให้คนพิการ (โดยเฉพาะทางสติปัญญา) และครอบครัวที่เป็นผู้ดูแลเข้ามารวมกลุ่มประกอบอาชีพที่ตัดสินใจร่วมกันว่า จะเลือกอาชีพใด ไปศึกษาดูงาน และจัดสรรเงินให้ดำเนินการ

5. คนพิการที่ทำอาชีพอยู่แล้ว หรือมองเห็นช่องทางใหม่ในการทำอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง คิดรวมกลุ่มกันเอง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากไม่สามารถรวมกลุ่มทำงานได้กับกลุ่มคนปกติ แล้วไปเสนอขอรับความช่วยเหลือด้านงบประมาณจาก พมจ. รวมทั้งอาจขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา

สำหรับประเด็นความเหมาะสมของอาชีพที่เลือกดำเนินการนั้น ในภาพรวม ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมดี โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ทำงานด้านการผลิตสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ฝีมือ การเย็บปักประดิษฐ์ต่างๆ เพราะเป็นอาชีพที่ทำมาแต่แรกเริ่ม และงานเย็บปักถักร้อยไม่ต้องใช้แรงมาก วัสดุหาง่าย ราคาไม่แพง และมีตลาดรองรับค่อนข้างดีอยู่แล้ว เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน และได้งบประมาณที่รับมาจากโครงการมาจัดสรรเป็นกองทุนหมุนเวียนให้สามารถขยับขยายงานที่เคยทำอยู่คนเดียวเป็นงานของกลุ่ม และมีเครือข่ายในการทำงานกับกลุ่มคนพิการอื่นๆ อย่างไรก็ตาม พบว่า งานฝีมือประดิษฐ์บางอย่างจะมีปัญหาด้านการถูกลอกเลียนแบบจากคนปกติ ขายสินค้าแข่งโดยการตัดราคา รูปแบบของงานประดิษฐ์จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งบางครั้งคนพิการจะขาดผู้แนะนำ ขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลในการพัฒนาทักษะ หรือบางครั้งคนพิการที่มารวมกลุ่มทำอาชีพฝีมือไม่ดีพอ หรือมีความอดทนไม่พอต้องเลิกทำและออกจากกลุ่ม เหลือสมาชิกกลุ่มน้อยลง

สำหรับกลุ่มคนพิการที่เลือกประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนหนึ่งจะเป็นคนพิการที่เลือกเลี้ยงสัตว์ด้วยตนเอง แต่มีคนพิการอีกจำนวนหนึ่งที่ยังอายุน้อย หรือที่มีปัญหาด้านสติปัญญาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ผู้เลือกอาชีพให้จึงมักเป็นผู้ดูแล หรือผู้ปกครอง มีคนพิการส่วนหนึ่งที่คิดว่า อาชีพเลี้ยงสัตว์ที่ตนทำอยู่นั้นเหมาะสมดี และประสบผลสำเร็จ สัตว์เลี้ยงผลิตลูก ขายได้ คนพิการมีพัฒนาการทางร่างกาย หรืออารมณ์ดีขึ้น แต่พบว่า มีคนพิการอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินอาชีพที่เลือกทำครั้งนี้ (มีทั้งผู้ที่เคยทำอาชีพนี้อยู่ก่อน และผู้ที่ไม่เคยเลี้ยงสัตว์มาก่อน) เพราะประสบปัญหาต่างๆ อาทิ ไก่ตายหมดเล้า เลี้ยงเป็ด หรือแพะที่พันธุ์ไม่ตรงกับที่ต้องการ เกิดปัญหา เลี้ยงหมูราคาตก อาหารแพง ขาดทุน ต้องการจะเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น แต่ไม่มีเงินทุนให้อีก รวมทั้งเงินของครอบครัวก็หมดไปด้วย ทำให้ไม่สามารถเริ่มต้นได้อีก

ส่วนผู้พิการกลุ่มที่ไม่เคยเลี้ยงสัตว์มาก่อน แต่เลือกที่จะเลี้ยงสัตว์ตามคนอื่นๆ ที่เห็นว่าประสบผลสำเร็จ แต่ตนเองขาดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์นั้นๆ หรือสภาพพื้นที่ไม่มีความเหมาะสมพอ (เช่น เลี้ยงแพะพันธุ์ที่ปรับตัวเข้ากับพื้นที่ไม่ได้ เสียชีวิตหมด เลี้ยงหมูป่าด้วยวิธีการแบบเลี้ยงหมูบ้าน จึงขาดทุน เลี้ยงวัวแต่ไม่มีพื้นที่ให้กินหญ้า ส่งผลให้เกิดปัญหาค่อนข้างมาก และต้องการจะเลิกอาชีพ พบว่า ในบางพื้นที่ คนพิการที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพที่ได้รับทุนจากโครงการนี้ด้วยเหตุผล ทั้งการขาดความรู้ งบประมาณมีน้อยเกินไป ขาดผู้ให้คำแนะนำ หรือให้แนวทางที่ควรจะทำ สัตว์มีโรค ราคาตกต่ำ อาหารสัตว์แพง ขาดทุน เหล่านี้เป็นต้น

ผลการดำเนินงานในปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วบางส่วนข้างต้น เกี่ยวกับความเหมาะสมของอาชีพที่เลือกดำเนินการในโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่พบว่า คนพิการบางกลุ่มประสบผลสำเร็จ ขณะที่คนพิการบางส่วนประสบปัญหา และอุปสรรคในการประกอบอาชีพที่เลือกไว้ด้วยสาเหตุต่างๆ

สำหรับกลุ่มประสบผลสำเร็จ และยังสามารถดำเนินการประกอบอาชีพที่เลือกไว้จนถึงปัจจุบันมีดังนี้

<u>จังหวัดพัทลุง</u>: (ชะมวง) กลุ่มเลี้ยงวัว หมู เป็ด ปลา ซึ่งกิจการเป็นไปได้ค่อนข้างดี เพราะมีกลุ่มช่วยกันแก้ไขปัญหาเรื่องการตลาด และราคา ซึ่งสินค้าที่ผลิตไม่มีปัญหาสินค้าล้นตลาด เพราะผลิตเท่าใดก็ขายหมด เลี้ยงปลาได้ราคาดี ผลิตไม่ทันความต้องการ และนำสินค้าไปขายเองในตลาด เป็ดผสมพันธุ์เอง (พันธุ์ปักกิ่งผสมพันธุ์พื้นบ้าน) แข็งแรง มีโรคน้อย ได้กำไรมากกว่าเป็ดปักกิ่ง กลุ่มเลี้ยงวัวและเลี้ยงหมูไม่มีปัญหา เลี้ยงแล้วหากราคาตก ก็จะใช้วิธีแปรรูป

<u>จังหวัดขอนแก่น</u>: เลี้ยงหมูป่า มีทั้งครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ และไม่สำเร็จ สำหรับกลุ่มประสบผลสำเร็จ คิดว่าอาชีพนี้ดี เลี้ยงหมูป่าไปขายได้หลายรอบ ได้ลูกหมูอย่างต่อเนื่อง บางครอบครัวหมูกำลังผสมพันธุ์ และลูกซึ่งพิการได้เข้ามาช่วยดูแลหมู หาผัก ให้อาหาร และช่วยทำงานบ้าน บางครอบครัวนอกจากจะเลี้ยงหมูแล้วก็เพิ่มการเลี้ยงวัวขึ้นอีกด้วย ซึ่งมีผู้ดูแลที่พิการทางสมองรับผิดชอบ

<u>จังหวัดนครปฐม</u>: กลุ่มที่ดำเนินงานไปได้ค่อนข้างดี คือกลุ่มโครเชต์ และคริสตัล ที่มีการขยายการสอนไปยังกลุ่มนักเรียนในวันหยุด กลุ่มดินหอมมะลิ แม้สมาชิกกลุ่มจะลดจำนวนลง แต่ก็ยังจำหน่ายสินค้าได้สม่ำเสมอเช่นเดียวกับกลุ่มทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ที่หากมีโอกาสออกตลาดก็จะยังจำหน่ายได้

<u>จังหวัดพะเยา</u>: กลุ่มเย็บปัก ประดิษฐ์ ไม้กวาด โดยเฉพาะกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ เมื่อได้ออกงานแสดงสินค้า OTOP มักจะจำหน่ายได้หมดไม่เคยมีสินค้าตกค้าง นอกจากนี้ยังมีคนมารับสินค้าไปขาย มีการติดต่อขอซื้อทางโทรศัพท์ และอินเตอร์เนท รวมทั้งยังได้มีโอกาสจำหน่ายสินค้ากับคนในชุมชนในราคาที่ไม่แพงนัก สำหรับกลุ่มเพาะเห็ด ประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะผลิตผลที่ได้ไม่เคยพอจำหน่าย

ตลาดมีความต้องการสูงมาก เพราะคนกินทุกวัน จึงได้มีการขยายเครือข่ายและมีโรงเพาะเห็ดเพิ่มขึ้นในหลายพื้นที่ ยิ่งทำให้มีแรงจูงใจ

สำหรับกลุ่มที่ประสบอุปสรรค ปัญหาในการประกอบอาชีพจนทำให้ต้องเลิกหรือปรับเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น มีไม่ใช่น้อย คือ

จังหวัดพัทลุง: (แม่ขรี) กลุ่มเลี้ยงแพะ มีปัญหาสายพันธุ์ที่ไม่ค่อยเหมาะสมกับพื้นที่ และไม่ค่อยตรงความต้องการ (พันธุ์พื้นบ้าน) เพราะเป็นแพะชายทะเล ต้องตัดหญ้ามาให้กิน ไปไหนต้องอุ้ม เปลี่ยนอากาศก็จะไม่สบาย ต้องคอยให้ยา ตายง่าย เลี้ยงในช่วงแรกตายเกือบหมด หากได้แพะสายพันธุ์ดี (พันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ผสม) ก็น่าจะดำเนินการได้ดี เพราะจะจำหน่ายได้ดี ตลาดต้องการสูง

จังหวัดขอนแก่น: เลี้ยงหมูป่า ประสบปัญหาหมูเป็นหมันต้องขายไปทำอาชีพซ่อมอะไหล่รถปะยาง บางครอบครัวขายหมูไปหมด เพราะยุ่งยากมีคนพิการหลายคนในบ้าน เป็นภาระ ดูแลไม่ทัน จึงต้องขายหมูไปซื้อเครื่องจักรเย็บผ้า บางครอบครัวขายหมูไป เพราะสู้ราคาอาหารหมูไม่ได้ เอาเงินฝากธนาคารและพ่อแม่ต้องออกไปรับจ้างทั่วไป ส่วนลูกพิการก็ต้องไปอยู่อาศัยกับเพื่อนบ้าน ไม่สามารถเลี้ยงต่อไปได้

จังหวัดนครปฐม: สินค้าประดิษฐ์หลายชนิด ถูกลอกเลียนแบบ มีการขายแข่ง ตัดราคา สินค้ารูปแบบคงเดิม คนไม่นิยมเท่าที่ควร ผลิตสินค้าจำหน่ายไม่ออก ทุนที่ลงไปจม ต้องคอยอย่างเดียว ไม่สามารถทำอย่างอื่นได้อีก

จังหวัดกาญจนบุรี: ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพที่เลือกไว้อย่างมาก เลี้ยงไก่และหมูในระยะแรกดีมาก แต่ระยะต่อมาไก่ตายหมดเพราะไข้หวัดนก การเลี้ยงหมูออกลูกแล้วขายลูกไม่ได้ ราคาตลาดตก อาหารหมูแพง เลี้ยงต่อไปไม่ได้ เลี้ยงวัวแต่ไม่มีพื้นที่ให้วัวกินหญ้าได้ จึงต้องขายวัวไปเพราะไม่สามารถดำเนินการต่อ ครอบครัวที่ประสบปัญหาเหล่านี้ จึงเลิกประกอบอาชีพที่เลือกเอาไว้ แต่หันไปทำอาชีพอื่น เช่น พ่อแม่ (ของคนพิการ) ออกไปรับจ้างทั่วไป ส่วนลูก (คนพิการ) อยู่บ้านรับเบี้ยยังชีพ บางคนเปลี่ยนไปทำไร่ ทำนา ทำเฟอร์นิเจอร์ รับจ้างปลูกมัน เพราะเงินทุนจากโครงการหมด รวมทั้งเงินสะสมของครอบครัวก็หมดไปด้วย

การบริหารจัดการทุน

การบริหารจัดการทุนในแต่ละพื้นที่ สามารถแบ่งออกไปเป็น 2 กลุ่มคือ การจัดสรรเงินทุนให้แต่ละบุคคลที่เสนอโครงการทำอาชีพ ส่วนอีกกลุ่ม คือ การจัดสรรเงินเป็นกองกลางให้กับกลุ่มคนพิการ (10 คน) ที่รวมตัว ไปจัดการบริหารโดยกลุ่ม และอาจมี อบต.เข้ามาช่วยเหลือสมทบงบประมาณได้บางส่วน ตามที่กำหนดไว้ในแผนประจำปี (แต่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสมทบให้รายบุคคลได้)

สำรับคนพิการ (หรือครอบครัว) ที่ได้รับเงินจัดสรรเป็นรายครอบครัว (รายละ 5,000 บาท) ต่างเข้าร่วมโครงการมาแล้วประมาณ 2 ปี ปัจจุบันมีครอบครัวจำนวนไม่น้อยใช้เงินที่ได้รับจัดสรรมาเลี้ยงไก่ วัว หมู

ประสบกับการขาดทุน เงินที่ได้รับจากโครงการรวมทั้งเงินครอบครัวจึงหมดไปแล้ว หลายคนแสดงความประสงค์ที่จะได้รับเงินทุนต่อเพื่อเริ่มอาชีพใหม่ หรือแก้มือใหม่จากที่ดำเนินการผิดพลาดไป

สำหรับกลุ่มคนพิการที่สามารถรวมกลุ่มกันได้ (10 ครอบครัว) จะสามารถมีเงินงบประมาณก้อนใหญ่ (50,000 บาท) อาจจะมีการบริหารกันเองโดยสมาชิกกลุ่มตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ช่วยกันกำหนดร่วมกัน แลมี อบต.เป็นฝ่ายช่วยประสานงาน การบริหารจัดการ เป็นในลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น ให้ อบต. จัดการซื้อสัตว์มาเลี้ยง ซื้ออาหารเลี้ยงสัตว์แจกจ่ายไปยังสมาชิกกลุ่ม เมื่อขายได้เงินมาก็จะแบ่งผลกำไรให้ผู้เลี้ยงและให้แต่ละคนสมทบเงินเข้ากลุ่มคนละ 200 บาท เพื่อสมทบกองทุนกลางซื้อสัตว์เลี้ยงเพิ่มขึ้น บางช่วงอาจจะมีภาวการณ์ขาดทุน เพราะราคาตลาดตก แต่ยังบริหารจัดการได้เพราะกลุ่มยังมีกองทุนหมุนเวียนช่วยค้ำจุน (ต่างกับที่ต่างคนต่างทำ เงินทุนหมดก็จะหมดไปเลย)

ส่วนกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ นั้น จะใช้วิธีการรวบรวมเงินเป็นกองทุนที่จะนำเงินไปซื้ออุปกรณ์ วัสดุทำงาน แบ่งผลกำไรกันปลายปี แต่สำหรับรายได้ของแต่ละคนจะได้รับจากจำนวนชิ้นงานถือเป็นค่าแรง ใครทำมากก็ได้มาก นอกจากนี้ การบริหารจัดการกลุ่มจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ชัดเจนว่า หากสมาชิกจะออกจากกลุ่ม ก็จะให้ไปตัวเปล่า ไม่ให้เงินติดตัวไป เพราะจะทำให้กลุ่มต้องสลายตัว ส่วน อบต. หรือ พมจ. จะเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

“ในช่วงแรก จัดการไม่เป็น แบ่งเงินกันไปแต่ละคน แล้วเอาของมาขายรวมกัน บางอย่างขายได้ บางอย่างขายไม่ได้ ของไม่มีคุณภาพ จึงคุยกันเพื่อปรับเปลี่ยนวิธี ว่าควรทำเป็นกลุ่ม ... คิดว่า ตอนนี้กลุ่มมีทุนหมุนเวียนที่เข้มแข็งพอใช้ ไม่สะดุดเรื่องเงินทุน ตรงไหนขาดเอาไปเพิ่ม ได้กำไรก็เอามาลงทุนต่อ”

สำหรับบางกลุ่ม จะมีการบริหารงานโดยมี ประธาน รองประธาน เลขาฯ เหรัญญิก แบ่งงานกันทำ ขายสินค้าได้จะตกลงแบ่งค่าแรง (ที่มิใช่ค่าจ้าง) หักต้นทุนส่วนที่เหลือ ถือเป็นกำไรให้สมาชิก มีการทำบัญชีและบันทึกการประชุม

รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพในโครงการ

สำหรับคนพิการที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการอาชีพที่เลือก (หรือต่อยอดจากอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้ว) พบว่า มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นกอบเป็นกำ (เช่น กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์) “รายได้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม เพราะแต่ละคนมีงานส่วนตัวอยู่แล้ว ยิ่งมาทำกับกลุ่มก็ยิ่งได้เงินเพิ่มขึ้น รายได้อาชีพเดิมได้เงินประมาณ 3 – 4 พันบาท รายได้เพิ่มจากโครงการได้อีกประมาณ 3 พันบาท ขึ้นอยู่กับชิ้นงานที่ทำ”

คนพิการอีกกลุ่มเห็นว่า มีรายได้พอที่จะอยู่ได้ มีหนี้สินบ้าง ทำงานจากโครงการนี้อาชีพเดียวไม่เพียงพอ ต้องทำงานอาชีพอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ทำนา ทำสวน รับจ้างทั่วไป การทำนา ทำสวนจึงกลายเป็นงานหลักที่สร้างรายได้มากกว่าอาชีพนี้

คนพิการอีกกลุ่มที่ยังมีปัญหากับสัตว์เลี้ยง(แพะ) ที่ซื้อมาจากเงินโครงการ ตายเกือบหมด ดังนั้น รายได้ไม่เพิ่มขึ้นจากการทำอาชีพนี้ แต่ได้ใช้วิธีนำเงินของตนเองสมทบลงไปเพื่อซื้อแพะพันธุ์พื้นเมืองมาเริ่มต้นให้ออกลูกหลาน เพื่อขายได้เงินมา จึงยังคงต้องรอให้สัตว์เลี้ยงโตพอขายได้

สำหรับกลุ่มสุดท้ายที่ประสบปัญหาขาดทุนอย่างมาก เพราะสัตว์เลี้ยงยังโตไม่ทันขาย แต่เป็นโรคตายหมด ไม่มีรายได้ และยังขาดทุนเพราะต้องใช้เงินซื้ออาหารสัตว์ นอกจากนี้ ในกรณีที่ราคาในท้องตลาดตกลงอย่างมาก ก็จะยิ่งทำให้ประสบภาวการณ์ขาดทุนอย่างมาก ไม่มีรายได้จะทำต่อไป

รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพในโครงการ

จากการสนทนากลุ่มในทุกพื้นที่ พบว่า กลุ่มคนพิการและครอบครัวผู้ทำหน้าที่ดูแลคนพิการที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ โดยปกติจะเป็นกลุ่มที่มีการประกอบอาชีพอื่นๆเป็นหลักอยู่แล้ว ซึ่งก็คือ การทำนา ทำสวน (สำหรับผู้ปกครองของคนพิการ และคนพิการที่สามารถเคลื่อนไหวได้) หรือการเลี้ยงสัตว์ (แพะ วัว หมู ไก่ ปลา) หรืองานฝีมือ และได้ใช้เงินจากโครงการมารวมกันทำเป็นกลุ่ม หรือแยกไปทำแต่ละรายดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นโครงการที่ดำเนินการปัจจุบันกลายเป็นอาชีพเสริม เช่น ในกรณีจังหวัดขอนแก่น พะเยา หรือพัทลุง คนพิการจะทำนา ทำสวนยาง กรีดยางเป็นหลัก ในกรณีของกลุ่มเพาะเห็ดของจังหวัดพะเยา สมาชิกมีอาชีพทำนาเป็นหลัก และเพาะเห็ดเป็นอาชีพเสริม แต่มีสมาชิกบางส่วนที่เคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน เช่น การซ่อมวิทยุ แต่ความรู้น้อย ผลิตเครื่องจักสาน แต่ตลาดไม่มี การเลี้ยงกบ เลี้ยงปลา แต่ขาดทุน รวมทั้งหลายคนไม่เคยทำอะไรมาก่อนเลย จึงได้ตัดสินใจเข้ามารวมกลุ่มเพาะเห็ด กลายเป็นงานหลัก เพราะประสบผลสำเร็จ รายได้ดี มีตลาดรองรับ มีพ่อค้ามารับผลผลิตถึงที่ แต่สำหรับกลุ่มคนพิการบางส่วนที่ไม่มีความถนัดที่จะร่วมเพาะเห็ด ก็จะเริ่มอาชีพการเลี้ยงจิ้งหรีด โดยการประสานงานกับกรมพัฒนาชุมชน เพื่อหาสถานที่เพาะเลี้ยง และต่อไปวางแผนจะทำธนาคารข้าว เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมข้าว (ยืม 10 ถัง จ่ายคืน 13 ถัง) สำหรับกลุ่มคนพิการที่เข้าร่วมโครงการบางกลุ่ม (กลุ่มประกอบอาชีพอิสระนครปฐม) จะมีการหาอาชีพเสริมอย่างอื่น เพื่อหารายได้เพิ่มเติมจากอาชีพที่ทำอยู่ เช่น การขายลอตเตอรี่ ขายบัตรเติมเงิน แล้วแต่ความถนัดของแต่ละคน หรือกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ จังหวัดพะเยา มีการวางแผนจะขยายอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การทำดอกไม้จันท์ โดยให้มีวิทยากร หรือ อบต. เข้ามาช่วยประสานงาน อย่างไรก็ตาม ดังกล่าวแล้วว่าในบางพื้นที่มีคนพิการ (และครอบครัว) ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ หรือขยายกิจการ (เช่น จากร้านซ่อมอะไหล่ เป็นการเปิดร้านขายของชำ) ไม่สามารถทำได้เพราะ ไม่มีเงินทุน สภาพพื้นที่ไม่อำนวย หรือ ขาดผู้ช่วยฝึกสอนในการทำอาชีพใหม่ที่ต้องการทำ ทำให้ปัจจุบันครอบครัวไม่มีอาชีพนอกจากการที่พ่อแม่ออกรับจ้างทั่วไป (ทิ้งคนพิการให้อยู่ที่บ้าน)

โดยสรุปแล้ว อาชีพที่คนพิการในพื้นที่ได้รับการส่งเสริมด้านเงินทุนจากโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการนั้นสามารถจำแนกออกได้หลายกลุ่ม คือ เป็นอาชีพหลักของคนพิการบางกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จจากการทำอาชีพอื่นมาก่อน และเป็นอาชีพเสริม เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการที่พ่อแม่หรือ

ครอบครัวทำอาชีพหลักอื่นๆอยู่ก่อน หรือเป็นอาชีพที่เสริมอาชีพหลักที่ทำอยู่เดิม หรือเป็นอาชีพที่นำมาต่อยอด หรือขยายผลอาชีพที่ทำอยู่แต่เดิม โดยได้มีเงินทุนนำมาหมุนเวียนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

การเข้าถึงแหล่งทุน และปัญหาอุปสรรคในการทำอาชีพ

สำหรับประเด็นการเข้าถึงแหล่งทุนนั้น มีข้อมูลที่ค่อนข้างจะสอดคล้องกัน คือ กลุ่มคนพิการที่ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ หรือเพิ่งเริ่มการประกอบอาชีพนั้น จะมีความยากลำบากในการที่จะแสวงหาแหล่งทุน ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร หรือ อบต.ที่จะมาสนับสนุนการเริ่มทำอาชีพ เนื่องจากไม่แน่ใจในศักยภาพของคนพิการ อีกทั้งคนพิการโดยเฉพาะหากไม่ได้รวมกลุ่มกันก็ยิ่งมีความยากลำบากมากขึ้น ในขณะที่การรวมกลุ่มคนพิการก็มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ เพราะขึ้นอยู่กับผู้นำ ความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม ความเข้มแข็งของกลุ่มที่จะรวมกันจนเกิดความยั่งยืนพอสมควร นอกจากนี้ ที่สำคัญคือ คนพิการขาดความรู้เกี่ยวกับแหล่งทุน

สำหรับประเด็นปัญหา และอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการที่เข้าร่วมโครงการนี้ (และน่าจะเป็นอุปสรรคของคนพิการที่ประกอบอาชีพทั่วไปด้วย) ได้มีระบุไว้จำนวนมากจากการสนทนากลุ่มครั้งนี้

- ตลาดไม่มีรองรับสินค้า / ผลิตภัณฑ์
- ราคาสัตว์เลี้ยงตกต่ำ ราคาอาหารแพง ประสบภาวะขาดทุน
- ขาดอำนาจต่อรองราคากับผู้มาติดต่อซื้อถึงพื้นที่
- สภาพพื้นที่ไม่อำนวย (ไม่มีหญ้า ขาดน้ำ)
- พันธุ์สัตว์ไม่ดีพอ และบางครั้งไม่เหมาะกับพื้นที่ หรือไม่ตรงตามความต้องการของผู้เลี้ยง
- ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการช่วยให้คนพิการได้เคลื่อนย้าย หรือนำสินค้าไปสู่ท้องตลาด เช่น รถยนต์ ที่ไม่มีเป็นของกลุ่ม กลุ่มคนพิการต้องเสียเงินค่าเดินทางไม่คุ้มกับรายได้ “พมจ.ควรเข้ามาช่วยเรื่องนี้”
- ขาดคนช่วยหาลู่ทางการตลาด เนื่องจากคนพิการมีเครือข่ายทางสังคมไม่กว้างขวางนัก เพราะไม่มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอก “ต้องการได้ตลาด อยากได้ที่ขาย อยากให้คนมาสั่งสินค้า”
- คนพิการที่ผลิตสินค้าไม่สามารถใช้วิธีการเชิงรุก เพื่อนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด เพราะมีข้อจำกัดทางร่างกายจึงต้องตกอยู่ในภาวะตั้งรับ “หากเขามีการจัดงานเมื่อใด หากมีพื้นที่เหลือก็จะเรียกคนพิการไปขาย การจัดงานหลายที่จะมักไม่ตั้งงบฯ จัด booth ให้คนพิการไปขายสินค้า”
- สินค้าบางชนิด ผลิตแล้วระบายไม่ออก เงินทุนจมก็ต้องหยุดผลิต ต้องปรับรูปแบบไปเรื่อยๆ
- สิ่งสำคัญสำหรับหลายพื้นที่ คือปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่ม ต้องการผู้นำ และกลุ่มสมาชิกผิดสัญญาไม่ทำตามเงื่อนไข เมื่อออกจากกลุ่มก็เรียกร้องเอาเงินส่วนหนึ่งไปด้วย ส่งผลให้กลุ่มล้ม

การติดตามผลของเจ้าหน้าที่

ในภาพรวม เกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดเป้าหมายมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เจ้าหน้าที่ พมจ. และเจ้าหน้าที่ของ อบต. จะให้ความช่วยเหลือดูแลติดตามงานในพื้นที่ค่อนข้างใกล้ชิด รวมทั้งให้คำแนะนำ และคำปรึกษา รวมทั้งช่วยประสานงานให้ระหว่างคนพิการ และหน่วยงานภายนอก (บางครั้งช่วยเขียนโครงการเสนอของบประมาณ) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง เป็นพี่เลี้ยงไปเลย ช่วยหาทุน เรียกประชุม ให้คำปรึกษา สัตว์ป่วยก็ตามปศุสัตว์มาช่วยดูแล มาฉีดยาให้"

"ช่วยเหลือดี ไม่รังเกียจ ช่วยตลอดส่วนใหญ่เขาจะสงสาร"

"อบต.ให้เงินมาแล้ว ก็จะคอยติดตามการดำเนินการ ซึ่งจะให้มีการของบฯทุนอุดหนุนทุกปี ดูการรวมกลุ่ม การทำบัญชีของกลุ่มจนกว่ากลุ่มมีความเข้มแข็ง จะขยายงาน อบต.ก็จะให้ความช่วยเหลือในอนาคตเมื่อกลุ่มขยายออกไป ก็จะดูว่า กลุ่มยังขาดอะไรบ้างจะขอรับความสนับสนุนได้ตลอด"

ในบางพื้นที่ครอบครัวคนพิการมีความรู้สึกชื่นชม และขอบคุณความช่วยเหลือที่ได้รับจาก อบต. และอาสาสมัคร ดังที่บรรยายไว้ในกลอนที่แต่งขึ้นโดย นางสำรี หล้าทอง ผู้ปกครองคนพิการทางสติปัญญาจังหวัดขอนแก่น

อันความดีช่วยสังคมบ่มนิสัย ยามไปไกลอบรมทุกสถาน
ไปทุกที่ทุกจังหวัดมีพิการ ไปดูงานสังคมอบรมดี
ผู้ปกครองมีเวลาสละให้ หาที่ไปประสานงานทุกวิถี
หัวหน้าหมอจังหวัดปลัดดี หาเงินมาทุกที่ช่วยเหลือคน
อบต.ผู้ใหญ่บ้านทางการช่วย ได้อำนวยความสุขทั่วทุกหน
หาเงินเดือนมาให้ทั่วทุกคน จนชุมชนสรรเสริญเจริญยอ
ขอขอบคุณทางการที่ช่วยเหลือ ได้เอื้อเฟื้อจุนเจือและเกื้อหนุน
ผู้ปกครองจะไม่ได้ลืมพระคุณ ที่อุดหนุนคนพิการทุกบ้านเอย

อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนพิการบางพื้นที่มีความเห็นว่า

"เจ้าหน้าที่ พมจ. ประธานชมรม จะเป็นผู้ให้ข้อมูลต่างๆ... แต่คิดว่า การให้ข้อมูล และการติดตามงานยังไม่ค่อยเพียงพอ ทั้งจังหวัดมีคนคอยเดินเรื่องอยู่น้อย ทาง อบต. หรือพัฒนาชุมชน น่าจะช่วยดำเนินการเรื่องนี้"

ในทางตรงกันข้าม มีหลายพื้นที่ที่เห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ดีเพราะขาดผู้ติดตาม ดูแล หรือให้คำแนะนำจนส่งผลให้การทำอาชีพสะดุดลง หรือไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

“มีปัญหา อบต. ไม่สนใจเท่าใด ไม่ค่อยช่วยเหลือ คิดว่าคนพิการทำอะไรไม่จริงจัง แต่ต้องทำให้เขาเห็น เขาก็จะเชื่อเอง เคยไปหา (อบต.) แล้วเขาไม่ให้ความร่วมมือ ทั้งๆที่ในพื้นที่มีคนพิการร้อยกว่าคน คนจะสนใจเอาเบี้ยยังชีพมากกว่า เขียนโครงการเสนอไป ไม่สนใจ เก็บเอาไว้”

“ไม่มีใครคอยมาติดตามผล ให้เงินมาเฉยๆ ไม่มีการส่งเสริมอีก เพียงแต่มาดูว่าได้นำเงินมาทำงานจริงหรือไม่ มาดูเฉพาะบัญชีเงินปันผล”

“ไม่ค่อยมีใครไปให้คำแนะนำ บางที่ก็มีการเข้าไปดูบ้าง ปศุสัตว์เข้ามาให้ข้อมูล มาฉีดยาสัตว์ป่วย ให้คำแนะนำบ้าง”

การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพื่อต่อยอด

สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้มีการสอบถามความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ที่คนพิการจะเข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ทั้งกลุ่ม และทั้งตัวเองให้มีอำนาจต่อรองกับผู้อื่นโดยเฉพาะผู้บริโภค หรือพ่อค้า รวมทั้งเพิ่มโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากหน่วยราชการ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งคำตอบที่ได้รับค่อนข้างหลากหลาย ทั้งที่เห็นว่าเป็นไปได้ หรือเห็นว่า ยากที่จะเริ่มต้น หรือเห็นว่ากลุ่มได้เริ่มขึ้นแล้วแต่จะทำอย่างไรให้เข้มแข็งมากขึ้น เพราะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ

(ขอนแก่น) “คิดว่าเป็นไปได้ยาก เพราะอาชีพอิสระบ้านใครบ้านมัน... คนพิการเอามารวมกลุ่มคงยาก เพราะจะตีกันก่อน คนที่จะคอยช่วยเหลือก็คือ พี่เลี้ยงอาสาสมัคร จะทำหน้าที่คอยหาตลาด และต้องคอยช่วยไปเรื่อยๆ การรวมกลุ่ม คิดว่าน่าจะยาก เพราะต้องประสานให้ผู้ดูแลมาร่วมด้วย แต่ผู้ดูแลคนพิการมักมีอายุแล้ว ทำงานอย่างอื่นไม่ได้... คนพิการบางคนมีอายุมากแล้ว ความคิด พัฒนาการทั้งสมองและร่างกายอ่อนแอลง จึงยากที่จะทำงานเป็นกลุ่ม”

(กาญจนบุรี) “น่าจะเป็นไปได้ แต่ไม่ทราบจะเริ่มต้นที่ใด ควรติดต่อกับใคร หน่วยงานไหนจะช่วยได้บ้าง ปัญหาสำคัญคือ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ... หากรวมกลุ่มกันแล้ว ต้องมีแนวทางให้กลุ่มยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง เงินที่ขอมาช่วยกลุ่มอาจต้องใช้วิธีการกองทุนหมุนเวียนจะได้ไม่สูญ”

“คิดว่าหากรวมกลุ่มกันแล้ว จะได้เห็นโลกกว้างขึ้น อยู่ตัวคนเดียว ไม่ได้รู้ได้เห็นว่ามีอะไรข้างนอกที่จะเป็นประโยชน์ แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ห่างๆกัน รวมกลุ่มกันลำบาก ชุมชนใหญ่เกินไป”

(พัทลุง) “มีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว มีการพบปะ ประชุมกัน อบต.เป็นคนเรียกประชุมใครมาไม่ได้ก็ให้ส่งตัวแทน... การรวมกลุ่มและมีผู้นำ ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ประชุมต่อเนื่อง ต้องมีพี่เลี้ยง ไม่สามารถทำกันเองได้ เพราะคนพิการไม่สามารถเดินทางติดต่อเองได้ การมีกลุ่มดี เพราะคนพิการเข้ากลุ่มแล้วไม่อยากออก มีแต่คนอยากจะเข้า แต่ยังขาดเงินทุนที่จะขยายเครือข่ายออกไป ต้องรอให้มีเงินสมทบกลุ่มยอดสูงขึ้นไปกว่าเดิม แต่ อบต.พยายามช่วยจัดกิจกรรมหารายได้สมทบกองทุนให้เพิ่มขึ้น”

(นครปฐม) “ปัญหาในการรวมกลุ่มของคนพิการ คือ อบต.จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุน จะต้องหาสมาชิกกลุ่มให้ได้ครบ 10 คน บางครั้งให้รวมคนพิการข้ามเขต อบต.ได้ แต่บาง อบต.ไม่อนุญาตให้เอา

คนข้ามเขตมารวมกลุ่ม... การรวมกลุ่มจะต้องกระตุ้นให้คนอื่นๆเข้ามาร่วมทำงานไม่ใช่อยู่เฉยๆ มิฉะนั้นจะขยายวงไม่ได้ อบต.ควรให้การสนับสนุนคนที่ทำจริง แม้คนจะไม่ครบจำนวน 10 คนก็ตาม"

(พะเยา) "ต้องการขยายวง ขยายงาน แต่กลัวไม่มีตลาดรองรับ การจะขยายวงอาจทำได้ในลักษณะที่เป็นเครือข่าย มีกลุ่มอาชีพที่ต่างกัน เพราะหากทำงานประดิษฐ์แบบเดียวกันอาจไม่ยั่งยืน เพราะบางคนไม่มีความอดทนพอ หรือไม่สนใจที่จะทำงาน ในกรณีเช่นนี้ ไม่ควรรวมกลุ่ม แต่ควรจะใช้วิธีการส่งงานให้เป็นรายชิ้น จะบริหารงานได้ง่ายกว่า ไม่ต้องปรับตัวหาคนใหม่เพื่อเข้ามารวมกลุ่ม การรวมกลุ่มขณะนี้ยังรวมกันอยู่ได้ เพราะยังมีทุนกองกลางอยู่ ทำให้บริหารจัดการได้ดีอยู่... การจะอยู่ในกลุ่มต้องมีใจรัก มีความเข้าใจ มีความสามัคคี ไม่อย่างนั้นกลุ่มอยู่ไม่ได้"

ความคิดเห็นต่อเบี้ยยังชีพและเงินทุนเพื่อฝึกอาชีพ

กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม มีความโน้มเอียงที่คิดว่า ต้องการที่จะได้เงินทุนมาเพื่อฝึก หรือเริ่มอาชีพให้กับคนพิการมากกว่าที่จะรอรับเงินเบี้ยยังชีพที่ได้มาแล้วก็หมดไปกับค่าใช้จ่ายประจำวัน (แต่ในเกือบทุกพื้นที่ จะไม่จ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน แต่เปลี่ยนไปจ่ายเป็นงวด 2 – 3 เดือนต่อครั้ง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง) และมีความเห็นว่า บางครอบครัวที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพไปแล้ว จะไม่ค่อยอยากมาเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระ เพราะทำงานลำบากกว่า แต่เมื่อได้รับเบี้ยยังชีพแล้ว ก็จะไม่สามารถมีสิทธิกู้ยืมจากแหล่งต่างๆได้ ซึ่งมีอยู่หลายแหล่งเช่น ธนาคาร พมจ. กองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ ผู้กู้ยืมต้องมีรายได้มั่นคง มีการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน ต้องมีคนรับรอง แม้ไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย และคืนแต่เงินต้น ก็เกรงว่าจะไม่มีความสามารถที่จะใช้เงินต้นคืน ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ทำให้กลุ่มคนพิการเห็นว่า ระหว่างเบี้ยยังชีพกับเงินที่จะฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นเงินกู้ยืม คิดว่าหากไม่มีความสามารถ ก็คงจะต้องรอรับเบี้ยยังชีพ จะทำอาชีพไม่กล้าเสี่ยง ไม่มีความรู้ สมองไม่ดี ค้าขายไม่เป็น ดังนั้นการที่จะมีเงินทุนช่วยเหลือจากโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ เข้ามาช่วยเสริมด้านการทำอาชีพก็ช่วยให้คนพิการมีช่องทางมากขึ้น และคนพิการหลายพื้นที่มีความเห็นว่า การฝึกหรือการทำอาชีพจะมีความยั่งยืนมากกว่าการนั่งรอรับความช่วยเหลือด้วยเงินเบี้ยยังชีพ แต่ความยากอยู่ที่การรวมกลุ่มของคนพิการให้ได้จำนวนครบตามเกณฑ์ (10 คน : 1 กลุ่ม) เพื่อจะสามารถรับเงินช่วยเหลือในการทำอาชีพได้ดังกล่าวแล้ว หากรวมกลุ่มได้แล้วโอกาสที่จะขยายตัวออกไปได้มากขึ้น

ความช่วยเหลือจากครอบครัวและทัศนคติของชุมชน

ในการสนทนากลุ่ม ทั้งตัวผู้พิการและครอบครัวที่ดูแลคนพิการคิดว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ให้การดูแล และรับภาระในการคอยแนะนำแก่คนพิการอย่างใกล้ชิดในการฝึกอาชีพ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีคนพิการทางสติปัญญา พ่อแม่จะเป็นผู้ที่คอยบอก สอน กำกับ พูดซ้ำหลายครั้งจนเกิดความเข้าใจ บางครั้งครอบครัวอาจเกิดความรู้สึกเหนื่อย และท้อถอย เพราะลำพังการเลี้ยงดูคนพิการโดยเฉพาะผู้พิการทางสติปัญญาก็นับว่าเป็นภาระที่หนักมากพอแล้ว และยิ่งต้องมาเพิ่มภาระในการให้คนพิการรับผิดชอบเลี้ยงดู

สัตว์เลี้ยงก็ยิ่งหนักขึ้นอีกเท่าตัว เช่น ในกรณี “ครอบครัวจะเข้ามารับภาระแทนพอสมควร (แม่ตาบอด) คนในครอบครัวช่วยกันดูแล ส่วนพี่สาว (พิการทางสมอง) ก็ทำงานได้ แต่เขามีความคิดของเขาเอง บอกให้พาแพะไปกินหญ้าที่นี่ ก็จะเดินไปไหนไม่รู้ ไม่เชื่อฟัง แพะจะเดินไปไหน เขาก็จะลากให้แพะอยู่กับเขา เหนื่อยใจจริงๆ พอเราเอาแพะไปกินหญ้า เขาก็ไปเอาแพะกับมาอยู่กับตัวอีก รู้สึกเป็นภาระที่ต้องดูแลทั้งคนทั้งแพะ” แต่ได้เห็นว่า คนพิการได้มีอาชีพ มีรายได้ แม้ไม่มากนักก็เกิดความภาคภูมิใจ ฯ เหล่านี้ ก็ยังสามารถดูแล ติดตามกำกับได้ต่อเนื่อง เพราะมุ่งหวังให้ลูก หรือสมาชิกครอบครัวที่เป็นคนพิการได้พึ่งตนเองได้บ้าง

ความช่วยเหลือสนับสนุน ที่ครอบครัวได้ทำให้กับคนพิการมีในหลายรูปแบบ เช่น ช่วยจัดหาวัสดุ ช่วยทำ ช่วยขายสินค้า ช่วยดูแล หาอาชีพเสริมให้คนพิการเพื่อให้คลายเครียด ด้วยเหตุผลที่ว่า “คนพิการหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เขาก็จะไม่ออกมา ไม่รวมกลุ่ม เพราะเดินทางลำบาก ต้องให้ครอบครัวออกมาส่ง บางคนครอบครัวไม่สนับสนุน คนพิการก็ไม่คิดจะออกมาสู่โลกภายนอก และรู้สึกไปเองว่า สังคมไม่ยอมรับแต่เมื่อออกมาก็ติดใจ และอยากทำงานเลี้ยงตัวเอง... มากกว่าเป็นภาระของครอบครัว” ครอบครัวจะเป็นแหล่งสนับสนุนสำคัญที่จะให้กำลังใจแก่คนพิการ “ไปไหนจะเอาหลาน (พิการ) ไปด้วยไม่เคยคิดอายใคร เพราะหลานเราไม่ได้พิการอยู่คนเดียว” “ไม่อาย พาลูกเข้าสังคม บอกคนอื่นว่าลูกเป็นเด็กพิเศษ พาไปเข้าวัด ทำบุญ” “ไม่เคยคิดเก็บลูกไว้ที่บ้าน เขาร่าเริงดี แต่สมาธิสั้น”

สำหรับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อคนพิการนั้น ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า หากเปรียบเทียบกับในอดีตแล้วคิดว่า ปัจจุบันนี้ สถานการณ์ดีขึ้นมากแล้ว ในอดีตคนในชุมชนเคยคิดว่า คนพิการทำอะไรไม่ได้ เป็นภาระของครอบครัว “เสียชาติเกิดให้มาเป็นภาระของแม่” คนพิการโดยทั่วไปจะมีความน้อยใจ เครียด และรู้สึกเหมือนคนทั้งโลกไม่มองคนพิการ ไม่ค่อยกล้าออกมาสู้สังคมภายนอก และแม้ในปัจจุบันก็ยังมีคนมองคนพิการ ในลักษณะที่ทำให้คนพิการมีความรู้สึกมีปมด้อย ในปัจจุบัน คนในชุมชนให้การยอมรับมากขึ้น เพราะเริ่มเห็นว่า คนพิการทำงาน มีงานทำ มีรายได้ ไม่เป็นภาระของสังคม ทำให้คนปกติต้องการจะมาฝึกอาชีพ มาเรียนรู้ด้วย ชุมชนและสังคมทั่วไปยอมรับ และให้ความชื่นชมว่า ทำมาหากินเองได้ไม่ลักเล็กขโมยน้อย ในบางพื้นที่ได้ใช้คนพิการเป็นกรณีตัวอย่างให้คนทั่วไปได้รับทราบถึงความสำเร็จ รวมทั้ง กลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพ ถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างนำร่องในการประกอบอาชีพที่ประสบผลสำเร็จพอสมควร นอกจากนี้ พบว่าในหลายชุมชนได้ให้ความช่วยเหลือ ดูแล และมีน้ำใจให้ทั้งของกินและเสื้อผ้า อนุเคราะห์แก่คนพิการที่ยากไร้ “สังคมให้ความอบอุ่นดี ให้ความเอาใจใส่ รักคนพิการ มีอะไรดีๆให้กิน เอื้อเฟื้อ มีเสื้อผ้าสวยๆดีๆให้ แสดงว่าสังคมดี”

สุขภาพของคนพิการและอนาคตด้านการดูแลคนพิการ

เป็นที่ยอมรับกันโดยรวมในกลุ่มผู้สนทนากลุ่มว่า โครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการนั้น ได้ส่งผลดีค่อนข้างมากต่อคนพิการ และครอบครัว คนพิการที่มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น

"ลูก (ตาพิการ) ดีขึ้นมากต้องการเลี้ยงไก่ และเลี้ยงเป็ดเพิ่ม มีความรับผิดชอบมากขึ้น วันหยุดใช้เวลาทั้งวันกับสัตว์ที่เลี้ยง เอาใจใส่ รักสัตว์"

"ลูกรื่นเริง เป็ดที่เลี้ยงออกลูก ดีใจ ขายได้เงินรู้สึกดี"

"ลูกพิการทางสติปัญญา มีพัฒนาการดีขึ้น ช่วยแม่เลี้ยงวัว ต้อนวัวเข้าคอก ถือเป็นหน้าที่ที่เขาต้องทำทุกวัน"

"เมื่อพิการใหม่ๆ ดูเหมือนตัวเองต่ำต้อย มีความอาย ไม่กล้า กลัวสังคมไม่ยอมรับ ความพิการเป็นปมด้อยของตนเอง พ่อแม่ไม่ยอมรับ อายแทน เพิ่งออกสังคมมาได้เกือบ 10 ปีนี้เอง พ่อแม่เห็นว่ามีความสามารถจึงเพิ่งยอมรับในความสามารถ"

"การทำงาน และการรวมกลุ่มทำให้จิตใจดีขึ้น ไม่ค่อยเจ็บป่วยเหมือนเมื่อก่อน ได้มาพบ มาคุยกัน เดินทางได้ออกกำลัง สภาพจิตใจดีขึ้น เมื่อก่อนทำอยู่ที่บ้านคนเดียว ไม่มีเพื่อนคุย เหงา ตอนนี้มีเพื่อนมาคุย มากินข้าวกัน"

"เมื่อก่อนคิดว่าลำบาก แต่เห็นคนอื่นลำบากกว่า ก็พยายามปรับตัวได้ ตอนนี้ได้รถโยกจากโรงพยาบาล ค่อยเดินทางสะดวกมากขึ้น"

สำหรับการดูแลคนพิการในอนาคตนั้น ครอบครัวแสดงความเป็นกังวลว่า หากพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว ใครจะเป็นผู้เลี้ยงดูคนพิการ เพราะไม่คิดว่าจะคาดหวังความช่วยเหลือจากภาครัฐได้มากเท่าใด นอกจากนี้ ยังเห็นว่าในแต่ละพื้นที่ยังมีคนพิการอีกจำนวนมากที่ยังไม่มีอาชีพ และยังไม่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพ อบต.มีงบประมาณน้อย ไม่อาจสนองความต้องการของคนพิการได้ ทำให้มีปัญหา

ในประเด็นนี้มีการเสนอว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาโอกาสให้คนพิการได้ไปพบเห็นสังคมภายนอกบ้าง จะได้เห็นแบบอย่างที่จะนำมาพัฒนาตนเอง (ในกรณีที่ผู้พิการคนหนึ่ง พิการมานานไม่ได้ออกสู่สังคม เพิ่งมีโอกาสได้ไปเห็นอุปกรณ์ และการเตรียมสถานที่ให้ความสะดวกในการเข้าห้องน้ำ จึงได้นำมาสร้างที่บ้านของตนเอง หลังจากมีความไม่สะดวกอยู่เกือบ 20 ปี)

นอกจากนี้ มีความเห็นว่า คนพิการในอนาคตจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ในหลายๆเรื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง และได้นำเอาความรู้นั้นไปช่วยพัฒนาคนพิการอื่นๆด้วย ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) ก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอาชีพ และการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่น่าจะช่วยให้คนพิการในอนาคตสามารถพึ่งตนเองได้

ความคาดหวังที่ต้องการจะได้รับจากภาครัฐ

ในแต่ละพื้นที่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้มีความคาดหวังที่ต้องการจะได้รับจากภาครัฐหลากหลาย โดยเฉพาะความช่วยเหลือที่จะช่วยให้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชีพ และการเดินทางไปจำหน่ายสินค้าตรงแหล่งที่มีความต้องการ เพราะคนพิการส่วนหนึ่งมีข้อจำกัดในการเดินทาง (การเคลื่อนไหว) และไม่มียานพาหนะเป็นของตนเอง "อยากจะขยายกลุ่มให้ครอบคลุมไปทั้งจังหวัด (ไม่ใช่เฉพาะบาง อบต.) และจัดให้มีรถของจังหวัด จัดการเรื่องการเดินทางของคนพิการ จังหวัดควรมีศูนย์รวมพักสินค้าของคนพิการทั้งจังหวัด เคยเสนอไป แต่จังหวัดไม่ให้การสนับสนุนดูแลเท่าที่ควร ส่งสินค้าไปก็กองรวมอยู่ที่เดิม คิดว่าหากมีรถรับส่ง ถึงจะขายสินค้าได้น้อยก็ยังพออยู่ได้ หากขายได้ก็จะมีทุนหมุนเวียน อบต.จะได้เห็นความสำคัญเขาก็จะช่วยเหลือเอง อบต.บางแห่งดีมาก แต่บางแห่งไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

ผลงานของคนพิการขณะนี้นับว่าเป็นแรงจูงใจให้กับคนพิการอื่นๆ (รวมทั้งคนปกติ) แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ เพราะหากคนพิการไปที่ต่างๆ เขาจะได้เห็นรูปแบบแล้วจะมีคนเข้าหา รวมทั้งจะขยายไปที่ต่างๆ อยากให้มีการทำแผ่นพับ เสนอตัวอย่างที่ดีออกไปเผยแพร่ให้คนรับรู้" (นครปฐม) มีคนพิการบางกลุ่มที่ต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างจริงจัง โดยการให้เงินทุนในจำนวนที่มากพอที่จะเริ่มประกอบอาชีพได้มากกว่าที่ผ่านมา และที่เป็นปัญหาค่อนข้างมากคือ ยังมีคนพิการในแต่ละพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่ต้องการเข้าร่วมโครงการประกอบอาชีพ แต่ไม่อาจเข้าร่วมได้ เพราะขาดงบประมาณมาจุนเจือให้คนพิการจำนวนมาก มีบางส่วนที่มีความคาดหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือเป็นตัวเงิน และกำลังใจ เพราะการเลี้ยงดูคนพิการนั้น เห็นว่าเป็นภาระที่หนักหนาสาหัส

ในบางพื้นที่ เสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบให้การสนับสนุนด้านกิจกรรม เช่นกีฬา การดูแลสุขภาพคนพิการ ความช่วยเหลือด้านการดูแลสุขภาพกาย และสุขภาพจิตจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทั้งคนพิการและครอบครัวที่ช่วยดูแล

โดยปกติชุมชนส่วนใหญ่มักจะให้ความช่วยเหลือดูแลผู้ติดเชื้อ และผู้สูงอายุ แต่คนพิการมักจะถูกเลือกโดยพิจารณาจากระดับความพิการ และดูว่าครอบครัวลำบากมากน้อยเพียงใด ใครจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือก่อน ผู้ร่วมสนทนาจึงเห็นว่า คนพิการทุกคนควรได้รับการขึ้นทะเบียน และได้รับความช่วยเหลือ เพราะคนพิการหลายคนทำงานไม่ได้ แต่ผู้สูงอายุ 60 ปี ยังทำงานได้ ขณะที่คนพิการต้องยื่นเรื่องเสนอขอรับความช่วยเหลือ จึงจะได้รับความอนุเคราะห์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รู้สึกว่าชุมชนให้การดูแลคนพิการน้อยไป ในส่วนของการสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ

สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

จังหวัดนครปฐม (2 พฤศจิกายน 2550)

1. ทำอย่างไรที่จะให้คนพิการ (โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้พิการมาแต่กำเนิด) ได้ลดความรู้สึกอับอาย ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ได้ 'ออกมา' ดำเนินชีวิตตามปกติ

2. ควรให้คนพิการที่มีความสามารถเป็นตัวอย่างได้แสดงและมีโอกาสบอกกล่าว แก่ผู้พิการอื่นๆ ว่าคนพิการมี 'ศักยภาพ' สามารถทำได้ ดูแลตัวเองได้

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้คนพิการโดยทั่วไปได้รับทราบ

4. คนพิการขาดช่องทางรับรู้ ข้อมูลในการดูแลตัวเอง ถูกทอดทิ้ง (เช่น กรณีที่พิการมาตั้ง 20 ปี เพิ่งมีโอกาสได้ไปเห็นห้องน้ำสำหรับคนพิการที่ครอบครัวก็สามารถทำให้ได้) ไม่มีการให้โอกาสในการเรียนรู้ สำหรับกรณีผู้พิการยากไร้ ต้องช่วยตนเองอย่างลำบากมาก เพราะฉะนั้นควรจะมีช่องทางให้สิ่งนี้เกิดขึ้น

5. การช่วยเหลือคนพิการมุ่งเน้นให้รับ 'เบี้ยยังชีพ' ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ไม่ยั่งยืนแต่เป็นเรื่อง 'การเมือง' ระดับท้องถิ่นคล้ายแจกเงิน (หาฐานเสียง) แทนที่จะสร้างอาชีพ เพื่อนำคนพิการออกสู่สังคม (ยกเว้นกรณีที่มีความพิการรุนแรง และจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์)

6. อปท. หลายแห่งยังขาดความสนใจที่จะทำอย่างจริงจัง ใช้นโยบายเชิงรับ การที่จะได้เงินช่วยเหลือด้านทำการอาชีพจาก อบต. คนพิการจะต้อง 'รวมกลุ่ม' 10 คนขึ้นไปมิฉะนั้นจะไม่ให้เงิน ซึ่งการรวมกลุ่มทำได้ยาก เพราะว่าคนพิการบางส่วนไม่ยอมออกมา ไม่อยากฝึกอาชีพ ครอบครัวไม่สนับสนุน ไม่อยากรับภาระ รอรับเบี้ยยังชีพอย่างเดียว

7. การทำอาชีพดี แต่ขาดตลาดและขาดระบบรองรับ เช่น **การขนส่ง** (ค่ารถแพง) สู่แหล่ง **จำหน่าย** หน่วยงานภาครัฐช่วยบ้างแต่ไม่เป็นระบบดีพอที่จะช่วยให้คนพิการรอดจากการต้องจ่ายเงินจากกระเป๋าตัวเองซึ่งทำให้ธุรกิจอยู่ได้ยาก

8. สินค้าผลิตออกมาแล้วหากตลาดไม่ต้องการก็จะระบายได้ยาก ทุนจม ไม่มีเงินหมุนเวียนที่จะทำอาชีพต่อไป

9. ขาดข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (เช่น จังหวัดนครปฐม กลุ่มคริสตัล และ จังหวัดพะเยา กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ (ครอสติส) เพื่อมาเสริมให้เกิดการผลิตสินค้ารูปแบบใหม่ๆ แปลกตา จูงใจลูกค้า

จังหวัดกาญจนบุรี (9 พฤศจิกายน 2550)

1. มีปัญหาล้มเหลวในการทำอาชีพที่เลือกไว้ทำให้ต้องสะดุดเมื่อทุนหมด ไม่มีเงินทำต่อเนื่อง

2. พบทางตัน ขาดคำแนะนำ ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. การทำอาชีพที่รับเงินไปทำ เงินที่ได้รับน้อยเกินไป (3,000 / 2,000 บาท) สำหรับหลายคนไม่เพียงพอ (โดยเฉพาะคนที่เริ่มทำอาชีพไม่ใช่การต่อยอดจากอาชีพเดิมที่ทำอยู่) ครอบครัวต้องออกเงินสมทบบางครั้งขาดทุนทั้งเงินโครงการ และเงินครอบครัวก็หมดไปพร้อมกันด้วย

4. การเลือกอาชีพก็เริ่มทำเลยโดยไม่มีการคิดไตร่ตรองครบถ้วนทำให้เกิดปัญหา เช่น เลี้ยงวัว (เห็นเขาเลี้ยงประสบผลสำเร็จ – อยากเลี้ยงตาม) แต่ไม่มีที่ให้กินหญ้า ฯลฯ จึงต้องขายวัวไป

5. เจ้าหน้าที่ที่ติดตามดูแล จะให้คำแนะนำแกครอบครัวที่มีปัญหาเพื่อเปลี่ยนแผนก็ทำได้ยาก เพราะขาดความรู้

6. ทัศนคติของผู้นำ (นายก อบต. เทศบาล) มีความสำคัญมาก หากไม่สนับสนุนการทำงาน ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ทำเอง ลุยเอง เพราะว่าขาดแขนขา ทำให้เจ้าหน้าที่หมดกำลังใจ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูลคนพิการในพื้นที่ (หมู่บ้าน) ขาดเครือข่ายทำงานเพราะไม่มีอาสาสมัครสนใจจะช่วยงาน อบต. ทำให้ไม่มีข้อมูลว่าใครทำอะไร อยากได้ความช่วยเหลืออะไร

8. มีปัญหาการดำเนินการ เช่น อบต. ตั้งงบช่วย แต่คนพิการไม่มีการเสนอโครงการมา ก็เลิกแผน หรือลดงบประมาณ ในขณะที่คนพิการไม่สามารถเขียนโครงการ จึงไม่ได้เสนอโครงการ

9. หลายพื้นที่ให้เบี้ยยังชีพ (ซึ่งมองได้เหมือนการแจกเงินหาเสียง – ได้เสียง) แต่ระหว่างผู้สูงอายุกับคนพิการ ผู้สูงอายุจะได้ก่อนเพราะมีลูกหลานเป็นฐานเสียง แต่คนพิการจะไม่ค่อยได้รับความสำคัญ

10. การฝึกอาชีพจนสามารถทำให้คนพิการเลี้ยงตัวเองได้เป็นงานยากกว่า ต้องมีคนมี “ใจ” เข้ามาช่วยมิฉะนั้นทุกอย่างก็ล้มเหลว

11. การให้เงินไปช่วยให้เกิดอาชีพ ‘เป็นอุดมคติ’ แต่ของจริงไปไม่รอด เพราะทำตามกัน ขาดความเข้าใจ ทำครึ่งทาง ไม่มีตลาด ขาดทุนต่อเนื่อง เบี้ยหัวแตก ‘รวมกลุ่ม’ กันทำงานไม่ได้ (ซึ่งยังเข้าใจผิดว่าต้องมานั่ง**รวมกลุ่ม**กันที่บ้านใครคนใดคนหนึ่ง ซึ่งจะบอกว่าไม่มีเวลาพร้อมกัน ต่างคนต่างต้องทำอาชีพ การมารวมกันบ้านคนใดคนหนึ่งต้องเป็นภาระเสียค่าน้ำค่าไฟ เพราะฉะนั้น ไม่เอาการรวมกลุ่ม

12. เงินที่มาแจกจ่ายกลายเป็นเบี้ยหัวแตก ติดตามไม่ได้ ไม่มีมาคืนให้

13. หากจะให้ยั่งยืน ควรจะมีตัวอย่าง ‘ความสำเร็จ’ 1 – 2 ครอบครัว ให้ครอบครัวคนอื่นเห็นตัวอย่างอยากทำจึงควรเริ่มโครงการขอความช่วยเหลือ ไม่ควรจะทุ่มเงินลงไปแล้วทำโดยขาดความรู้ความเข้าใจว่าจะทำอะไร ทำแล้วขาดทุน ไม่สามารถทำต่อไปได้

14. การมองภาพระหว่าง ‘ผู้รับ’ และ ‘ผู้ให้’ ต่างกัน ผู้รับคือผู้พิการคิดว่า ต้องการได้เงินก้อนใหญ่ไปหมุนเวียนทำอาชีพ ‘โดยครอบครัว’ จนกลายเป็นอาชีพของครอบครัว แต่ผู้ให้คิดว่า ควรเป็นเงินให้คนพิการเข้ามามีโอกาสทำงานแก้เหงา มีอาชีพ มีรายได้ หรือช่วยพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา

15. ผู้บริหารงานไม่เห็นด้วยกับการให้เงินไปจัดทำกองทุนหมุนเวียนที่สมาชิกยืนเงินไป ‘หมุน’ แล้วส่งเงินกลับคืนมาภายหลัง เพราะมีหลายกรณีเอาเงินไปจริง คืนจริง แต่ไม่ได้เอาไปลงทุน เพราะเมื่อถึงกำหนดคืนเงินก็จะไปยืมมาจากที่อื่น (ด้วยดอกเบี้ยสูง) เพื่อเอามาคืน ซึ่งทำให้ก่อหนี้มากขึ้นไปอีก

16. การรวมผนึกกำลังของคนพิการเป็นไปได้ยากมาก เพราะว่าขาดแกนนำ เดินทางมาประชุมรวมกลุ่มยาก เพราะว่าขาดแขนขา พาหนะ ขาดทุนทรัพย์ ฯลฯ เหล่านี้ จึงขาดอำนาจต่อรอง

17. ขาดข้อมูลที่จะรับรู้ถึง ‘โอกาส’ ที่ตนควรได้รับจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ฯลฯ

จังหวัดพะเยา (13 พฤศจิกายน 2550)

1. รวมกลุ่มเข้มแข็งมาก (แต่คัดเลือกเฉพาะผู้ที่สนใจจริงๆ) แต่ผู้พิการบางส่วนรู้สึกว่าผู้บริหารในบางพื้นที่ (ระดับ อบต.) ไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควรในการช่วยสร้างอาชีพเสริมตามที่ร้องขอ แต่อย่างไรก็ตามทุกคนมีอาชีพหลักอยู่จึงไม่ลำบากนัก

2. กองทุนเงินโครงการไม่ได้นำมาจัดสรรแยกย่อย แต่ใช้วิธีการให้มีกองทุนหมุนเวียน และจัดสรรผลประโยชน์ตามชิ้นงานที่ทำ (กฎเหล็กคือ ใครจะออกจากกลุ่มให้ออกไปตัวเปล่า)

3. อบต.ให้การส่งเสริมมากในทุกด้าน และ พมจ.เป็นพี่เลี้ยงให้กลุ่ม มีการจัดวิทยากรบรรยายเรื่องอาชีพ

4. การขยายวงออกรับสมาชิกใหม่อยู่ที่ตัวผู้นำกลุ่ม เช่น เพาะเห็ด ทำในพื้นที่ตัวเองก่อน ผู้พิการจากเขตอื่นจะเข้ามาก็มาร่วมด้วยได้ จึงขยายโรงเห็ดออกไป 2 – 3 โรง ในพื้นที่อื่น ส่วนเย็บปักประดิษฐ์จำกัดสมาชิกอยู่ที่ 6 คนหลัก หากมีคนใหม่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการก็ใช้วิธีการสอนและ รับงานไปทำเป็นชิ้น และแบ่งเงินให้ ไม่ใช้วิธีนำเข้ากลุ่มจนใหญ่โตเกินไป เพราะว่าอาจมีปัญหาภายหลัง

5. ทั้งคนพิการ และเจ้าหน้าที่มีความต้องการวิทยากร และต้องการเรียนรู้ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อต่อยอด ทั้งเรื่องแตก line ผลิตภัณฑ์ รูปแบบ และการตลาด

6. คนพิการยังมีปัญหาเรื่องการคิดวางแผนให้ตลอดรอดฝั่ง ตั้งแต่เริ่มคิด เลือกอาชีพ กระบวนการและการนำสินค้าไปสู่ตลาด เช่น การวางแผนผลิต (ดอกไม้จันท์ ซึ่งต้องแข่งกับร้านที่ขายอยู่แล้ว)

จังหวัดขอนแก่น (15 พฤศจิกายน 2550)

1. มีทั้งกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและไม่สำเร็จ (เลี้ยงหมูป่า) ให้ศึกษาเป็นบทเรียนแรกเริ่มจากการไปดูงานและประชาคม คนพิการเลือกกันเองว่าจะเลี้ยงหมูป่า เพราะเห็นพื้นที่อื่นประสบผลสำเร็จ (ไม่ต้องลงทุนมาก ขายได้ราคาดี) ก็อยากเลี้ยง แต่เปลี่ยนวิธีเลี้ยงโดยให้รำข้าว (แทนการปล่อยหากินผักหญ้า) ทำให้ต้องลงทุนมากขึ้น (อยากให้หมูโตเร็ว) แต่ขาดทุน เพราะว่าหมูราคาตก

2. งานเลี้ยงหมูป่าเป็นความต้องการของผู้ปกครองคนพิการ แต่การเลี้ยงไม่เหมาะสมกับคนพิการที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (เพราะว่าพ่อแม่ต้องไปทำงาน / ตัดอ้อยที่อื่น) ทำให้การเลี้ยงหมูกลายเป็นภาระต้องขายหมูไป (แต่ผู้ปกครองต้องการได้ทุนไปเลี้ยงวัวอีก)

3. ความใส่ใจและความคิดสร้างสรรค์ของเจ้าหน้าที่และพี่เลี้ยง เป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะช่วยพยุงคนพิการให้สามารถเข้าร่วมโครงการ (เช่น โครงการขยายต่อ ทำเกลือไอโอดีนที่ช่วยให้คนพิการที่เหลือในชุมชนเข้าร่วมด้วยได้ และ**คาด**ว่าจะขายได้ต่อไปในหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ แต่ขณะนี้ยังอยู่ในขั้นเตรียมการ

4. เครือข่ายในหลายพื้นที่ยังทำได้ยาก เพราะลักษณะของงานที่ทำ (เลี้ยงสัตว์ ต่างคนต่างเลี้ยง ต่างอยู่) การสื่อสารรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลไม่มี ประชุมด้วยกันนานๆครั้ง) ซึ่งอาจจะต่างกับวิธีการบริหารจัดการของทางจังหวัดพะเยาที่มีผู้นำเข้มแข็ง สามารถทำกลุ่มได้

5. อบต. / ฝ่ายงานที่ทำโครงการมุ่งหวังเพียงให้คนพิการช่วยเหลือตนเองได้ทางกายภาพ มีการพัฒนาทางอารมณ์แต่ยังไม่ค่อยมุ่งหวังให้พ่อแม่เป็นผู้ดำเนินอาชีพเอง ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจคิดได้ 2 ทาง คือ ช่วยผู้พิการโดยตรง หรือช่วยให้พ่อแม่ดำเนินการแต่ดึงเอาลูกผู้พิการเข้ามาช่วย ซึ่งก็น่าจะได้ประโยชน์เช่นกัน

จังหวัดพัทลุง (ชะมวง) (19 พฤศจิกายน 2550)

1. ทาง อบต. ต้องเข้าใจในบทบาทตัวเองว่า มีภารกิจในการส่งเสริมคนพิการ (มาตรา 27) เป็นอย่างไร? พบว่า กฎหมายไม่เปิดช่องให้ทำได้หลายเรื่องจึงต้องหาทางเลี่ยงจัดตั้งชมรมคนพิการ

2. ประชาสงเคราะห์ถ่ายโอนอำนาจให้กับ อบต.ดูแลเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับคนพิการ ซึ่งปัจจุบันนี้พัทลุงสามารถจ่ายเบี้ยยังชีพให้คนพิการอย่างครบถ้วน

3. อบต.จะไม่เข้าไปก้าวก่าย สั่งงานกับกลุ่มคนพิการ แต่จะอำนวยความสะดวกให้ทุกด้านเท่าที่จะทำได้เพื่อช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็งได้ เพราะคนพิการจะขาดโอกาสอย่างมาก

4. อบต.จัดทำฐานข้อมูลผู้พิการไว้ทั้งหมดเพื่อจัดประชุมผู้พิการดูว่ามีความต้องการอะไร จะขยายงาน ต่อยอดการทำงานได้อย่างไร / สวัสดิการ อะไรบ้างที่ต้องการอีก **สิ่งที่ช่วย**คืออาชีพ / สุขภาพ / เพื่อนช่วยเพื่อน **ปัจจัยสำคัญ** คือ ความเข้มแข็งของเจ้าหน้าที่ / อบต. / การสร้างเครือข่าย / การประสานงาน / กระบวนการทำงานที่ติดตามอย่างใกล้ชิด / ประชุม – สื่อสาร

จังหวัดพัทลุง (แม่ขรี) (26 พฤศจิกายน 2550)

1. มีเวลาค่อนข้างจำกัดในการบริหารจัดการ เพราะโครงการเร่งรัด ทำให้มีเวลาจัดการเรื่องกลุ่มและติดต่อหาพันธุ์สัตว์เพียง 1 สัปดาห์ ซึ่งการซื้อพันธุ์แพะจำนวนมากๆต้องใช้เวลา อีกทั้งต้องรีบสรุปผลการดำเนินงานให้เจ้าของทุน

2. บุคลากรที่ช่วยทำงานมีน้อย ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชนไม่มี ต้องใช้ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ มาดูแลโครงการแทน แต่ก็ยังมีการติดตามงานตลอดเวลา

3. พันธุ์แพะที่ได้มาไม่เหมาะกับพื้นที่ ทำให้คนพิการและผู้ดูแลคนพิการรู้สึกว่าเป็นภาระ เพราะต้องดูแลทั้งคนพิการและแพะ ถ้าได้พันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่จะดีมาก เพราะแพะราคาดี ขายได้ตลอด

4. มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการคิดค้นพันธุ์เป็ด เพื่อให้ได้พันธุ์ที่แข็งแรงและเหมาะสมกับพื้นที่ สามารถดูแล รักษาสัตว์ที่เป็นโรคได้ เช่น ดูว่าสัตว์เลี้ยงเป็นโรคอะไร ซื้อยามาฉีดเองได้ เพราะเรียนรู้จากปศุสัตว์ในช่วงแรกที่เลี้ยง เหลือเพียงการผสมเทียมเท่านั้นที่ยังทำไม่ได้

5. ความเข้มแข็งของกลุ่มและผู้นำกลุ่มที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนอื่นๆ ทำให้สมาชิกได้มีทุนในการทำอาชีพต่อไป แต่กระนั้นก็ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกทุกคน ส่วนใหญ่กลุ่มที่เป็นคณะกรรมการจะรู้และได้เงินก่อน

6. การกำหนดวันประชุมที่แน่นอนเพื่อให้สมาชิกคนพิการมาร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกได้รับข้อมูลใหม่ๆ อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พบปะสังสรรค์มีความสนุกสนาน คนพิการรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เครียด มีการขอบริจาคซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างดี

7. ผู้ดูแลคนพิการเห็นที่อื่นเขามีงานหัตถกรรม โดยให้คนมาสอนและหาตลาดให้ด้วย ก็อยากให้คนพิการลองฝึกดูบ้างแต่คนที่พิการทางสติปัญญาจะทำไม่ได้ เลยกลายเป็นว่าผู้ดูแลอยากทำเองมากกว่า

ส่วนกลาง : การมีหน่วยงานทางวิชาการ (เช่น มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ) เข้าไปเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการโครงการเป็นปัจจัยสำคัญ

ส่วนที่ 6

อภิปรายผลและประเด็นเพื่อการพิจารณา

อภิปรายผล และประเด็นเพื่อการพิจารณา

ในช่วงตั้งแต่เดือนมิถุนายน – ธันวาคม 2550 วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนด้านงบประมาณจากแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ ที่ริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ มีจุดประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของ 3คนพิการ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของโครงการกับเป้าหมายการทำงานในภาพรวมของเครือข่าย

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ 3 รูปแบบ ได้แก่ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ ใน 5 พื้นที่ ในประเด็น

- อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ของเครือข่ายที่รับผิดชอบโครงการ
- แนวโน้มการขยาย ประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น
- ความต้องการการสนับสนุน
- กระบวนการ กลไกสนับสนุนอาชีพอิสระคนพิการ

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอ กลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพของคนพิการ เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ และสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าสู่อาชีพ มีงานทำอย่างทั่วถึง

4. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการและครอบครัว กลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คนพิการและครอบครัวมีอาชีพที่มั่นคง รายได้เพียงพอตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ พออยู่ พอกิน พอเพียง พอดีในการดำเนินชีวิตยั่งยืน และสามารถพึ่งตนเองได้

การติดตามประเมินผลโครงการครั้งนี้ มีพื้นที่เป้าหมายที่เข้าร่วมในโครงการ 5 จังหวัดในระยะเวลาที่แตกต่างกัน คือ กาญจนบุรี (2546/2548) นครปฐม (2547) พะเยา ขอนแก่น (2548) และพัทลุง (2549) คณะผู้วิจัย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลหลัก 2 วิธีการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากเจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ดูแลโครงการระดับพื้นที่ (อปท. คือ อบต.และ

เทศบาล) จำนวน 16 ราย และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มคนพิการและครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลคนพิการที่เข้าร่วมในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการจำนวนทั้งสิ้น 89 ราย รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของคนพิการใน 5 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย (เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ ฯ) เพื่อร่วมสังเกตการณ์ รวมทั้งได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร คือรายงานผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลของความสำเร็จ และอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินการของแต่ละจังหวัด เพื่อรวบรวมประเด็นต่างๆ เป็นข้อมูลที่จำเป็นในการประเมินผลครั้งนี้

ผลสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล จากทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ถูกนำเสนอในรายละเอียดไว้แล้วข้างต้น ซึ่งในส่วนนี้จะได้นำเอาข้อมูลทั้งหมดมาแยกนำเสนออีกครั้ง เพื่อตอบโจทย์ (วัตถุประสงค์) ของการประเมิลผลครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: ประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (เจ้าหน้าที่ อบต. และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโครงการ) และการสนทนากลุ่ม (จากกลุ่มคนพิการและครอบครัว ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลคนพิการ) พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นค่อนข้างตรงกันว่า โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่ดำเนินการมา (โดยมีช่วงเวลาที่เริ่มดำเนินการต่างกัน ตั้งแต่ 2545 – 2549) นั้น มีความเหมาะสมดีตามลักษณะ รูปแบบ และวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มที่กำหนดเอาไว้ คือ 1) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ 2) เพื่อส่งเสริมอาชีพกลุ่มคนพิการทางสติปัญญาหรือมีความพิการรุนแรง 3) เพื่อฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน แม้ว่าการดำเนินการของโครงการในหลายพื้นที่จะมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและการบริหารจัดการบ้าง รวมทั้งมีกลุ่มครอบครัวที่ไม่ประสบผลสำเร็จอยู่จำนวนหนึ่ง ด้วยหลายสาเหตุทำให้การประกอบอาชีพอิสระต้องหยุดชะงัก ทำให้ต้องหาทางเริ่มต้นใหม่ และบางรายต้องเลิกประกอบอาชีพไปเลย

การเลือกประกอบอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจาก สทก. (บางแห่งมีการสมทบเงินจาก อบต.เข้าร่วมด้วย) จะมีลักษณะ และการดำเนินการที่แตกต่างกัน คือ คนพิการบางกลุ่มจะเลือกอาชีพนี้**เป็นอาชีพหลัก** ซึ่งจะพบมากในกลุ่มครอบครัวคนพิการที่มีความพิการรุนแรง หรือมีความพิการทางสติปัญญา ที่ไม่เคยมีโอกาสประกอบอาชีพใดๆมาก่อน เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากครอบครัวหรือชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่เคยคิดว่า คนพิการจะมีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพได้ ดังนั้น อาชีพที่เลือกจากโครงการครั้งนี้จึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการทำงานที่มีรายได้สำหรับกลุ่มคนพิการส่วนหนึ่ง กลุ่มที่สองการเลือกอาชีพครั้งนี้ได้ใช้เป็น**อาชีพเสริม** เพราะส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีการประกอบอาชีพอื่น หรือมีครอบครัวทำอาชีพอื่นๆ เป็นหลักอยู่แล้ว เช่น การทำนา ทำไร่ รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ (วัว ไก่ หมู แพะ ฯ) แล้วได้ใช้โอกาสที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระ เลือกอาชีพที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับอาชีพที่ทำ

อยู่เดิม เช่น เคยเลี้ยงไก่ก็จะใช้ทุนเลี้ยงไก่เพิ่ม เลี้ยงแพะก็จะทำลูกแพะเพิ่ม เป็นต้น เพราะมีประสบการณ์ในการดำเนินการมาก่อน ส่วนกลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มคนพิการที่ได้มีการประกอบอาชีพอิสระมาก่อน มีรายได้จากอาชีพนั้นๆ เลี้ยงชีพอยู่ก่อนแล้ว หรือเป็นกลุ่มที่รวมกันก่อนหน้า แต่ได้เข้ามาขอรับทุนสนับสนุนจากโครงการ เพื่อนำไปขยายผลหรือเป็นทุนในการดำเนินการที่มีขอบข่ายกว้างขวางขึ้นกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม พบว่า ความเหมาะสมของโครงการดังกล่าวข้างต้นในแต่ละพื้นที่ และการที่โครงการจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ อาทิเช่น ความเป็นมา หรือกระบวนการของการตัดสินใจที่จะเลือกประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเลือก สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ คำแนะนำที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ หรือจาก อบต. ระยะเวลาในการเตรียมการ รวมทั้งเงื่อนไขบางประการที่เกิดขึ้นจากตัวคนพิการหรือครอบครัวผู้ดูแล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในหลายพื้นที่ หลังจากที่ได้มีการคัดเลือกคนพิการเข้าร่วมโครงการแล้ว ก่อนที่จะมีการตัดสินใจเลือกทำอาชีพใด จะมีการจัดประชุมเพื่อร่วมกันระดมสมอง ปรึกษาหารือกันเป็นกลุ่ม เพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของอาชีพที่เลือกจะทำ (ซึ่งในกรณีนี้ มักจะมีการบริหารจัดการโครงการในลักษณะแบบรวมเงินทุนเป็นกองกลาง และเป็นกองทุนหมุนเวียนปันผลกำไร) แต่ในบางพื้นที่จะมีเพียงการบอกกล่าวให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการรับทราบว่ามีเงินทุนจากโครงการ (สทก.) ให้คิดหรือตัดสินใจตามความเหมาะสมของแต่ละคน หรือแต่ละครอบครัวว่าต้องการจะเลือกทำอาชีพใด แล้วจัดสรรเงินโครงการไปในสัดส่วนเท่าเทียมกันให้บริหารจัดการเองโดยบุคคล (หรือครอบครัว) นั้นๆ ซึ่งในลักษณะนี้ พบว่า บางกลุ่มในบางพื้นที่มีเวลาในการตัดสินใจสั้นเกินไป เพราะมีการเร่งรัดให้เสนอโครงการให้ทันตามกำหนดการปิดโครงการ ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการ หรือปรึกษาหารือ ทบทวนในสิ่งที่จะเลือกทำเท่าที่ควร ซึ่งได้พบว่ากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เร่งรัดเกินไปได้ส่งผลกระทบในเรื่องการดำเนินการมีใช่น้อย แต่ด้วยการทำงานร่วมกันในลักษณะกลุ่ม จึงยังทำให้สามารถดำเนินการอยู่ได้

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน และความเข้าใจที่มีต่ออาชีพที่จะเลือกทำในโครงการ ที่จะส่งผลให้อาชีพที่เลือกนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่นั้น สามารถแยกออกได้เป็นสองกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่เลือกทำอาชีพเนื่องจากเห็นตัวอย่างความสำเร็จในการดำเนินการ (เช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงหมูป่า) จึงต้องการที่จะทำอาชีพในลักษณะเดียวกัน แต่เนื่องจากผู้เลือก (หรือครอบครัวที่เป็นผู้เลือกให้) ขาดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจในการทำอาชีพนั้นๆ (เลี้ยงผิดวิธี เลือกพันธุ์สัตว์ไม่เหมาะ สภาวะแวดล้อมด้านพื้นที่ไม่อำนวย) จึงส่งผลให้หลายครอบครัว พบว่า อาชีพที่ตนคัดเลือกมานั้นไม่เหมาะสม หลายกรณี อาชีพที่เลือกมากลายเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นมาให้กับครอบครัว นอกเหนือจากที่ต้องดูแลคนพิการที่หนักมากอยู่แล้ว หลายครอบครัวต้องประสบกับภาวการณ์ “ทุนหาย กำไรหด” ประสบภาวการณ์ขาดทุนต้องขายสัตว์เลี้ยงทิ้ง เลิกอาชีพ หรือพยายามเปลี่ยนทำอาชีพใหม่ ในขณะที่กลุ่มที่สอง ซึ่งไม่เคยประกอบอาชีพที่เลือกมา

ก่อน (เคยประกอบอาชีพอื่น แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ) แต่เห็นลู่ทางในการดำเนินการ (กลุ่มเพาะเห็ด) จึงได้เลือกทำอาชีพ โดยได้ศึกษา ทดลองปฏิบัติการจนเกิดความเข้าใจ และรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนทำ รวมทั้งมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ / สินค้า อย่างดี ทำให้สามารถขยายฐานการผลิตออกไปได้ มีสมาชิกเครือข่ายเพิ่มขึ้น และยังได้มีแผนที่จะขยายไปดำเนินกิจการอื่นเพิ่มขึ้นอีกด้วย

สภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ในพื้นที่ ก็เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่ง ในการตัดสินว่า อาชีพที่คนพิการเลือกที่จะทำนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะ อาชีพส่วนใหญ่ที่คนพิการในพื้นที่เป้าหมายได้เลือกไว้ก็คือ อาชีพเลี้ยงสัตว์ หลายพื้นที่พบว่า อาชีพที่เลือกมีความเหมาะสมดี เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ได้ทำมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่บางพื้นที่ สภาพสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบกับพันธุ์สัตว์ที่เลือกมา (แพะปรับตัวไม่ได้ เสียชีวิต) หรือสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยในการเลี้ยงสัตว์ (วัวไม่มีหญ้าให้กิน) การเลือกเพาะเห็ด และการทำโรงเพาะเห็ดมีความเหมาะสม เพราะต้องอาศัยน้ำ รวมทั้งมีตลาดรองรับอย่างดี ทำให้สามารถส่งผลผลิตออกได้อย่างต่อเนื่อง

คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ หรือผู้รู้นับว่ามีส่วนอย่างมากในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมของคนพิการ ทั้งนี้เนื่องจากคนพิการ หรือครอบครัวผู้ดูแลจำนวนไม่น้อย ขาดโอกาสการติดต่อกับสังคมภายนอก ขาดข้อมูลที่จำเป็นที่ช่วยในการตัดสินใจ และไม่มีความเข้าใจในเรื่องระบบการตลาด จึงทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกทำอาชีพที่ไม่ได้คิดรอบคอบให้ครบวงจร ตั้งแต่การเริ่มต้น กระบวนการผลิต และการนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด ส่วนใหญ่จะคิดเฉพาะ การเริ่มต้นทำอาชีพที่คิดว่าอยากทำ ทำให้ประสบปัญหาเรื่องการจำหน่ายสินค้า นอกจากนี้ ความเหมาะสมของอาชีพที่เลือกนั้นเกิดจากเงื่อนไขตัวคนพิการ หรือจากครอบครัว เช่นในกรณีของคนพิการที่เป็นกลุ่มผู้เยาว์ หรือคนที่มีความพิการรุนแรง หรือพิการทางสติปัญญา ที่ต้องอาศัยการตัดสินในของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองในการเลือกทำอาชีพที่คาดว่า คนพิการน่าจะสามารถทำได้ การตัดสินใจเลือกอาชีพในลักษณะนี้ พบว่า สำหรับคนพิการกลุ่มหนึ่ง อาชีพที่เลือกมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ (กรณี best practice จากจังหวัด กาญจนบุรี และขอนแก่น สำหรับคนพิการทางสติปัญญา) ในขณะที่ อีกกลุ่มหนึ่ง การตัดสินใจเลือกอาชีพโดยพ่อแม่ กลับทำให้กลายเป็นภาระ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้สำหรับทั้งตัวคนพิการ และพ่อแม่ที่ช่วยดูแล เกิดความต้องการ (ของพ่อแม่) ที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่ ซึ่งในกรณีก็ไม่อาจทำได้ เพราะไม่มีทุน

อย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้ว การเลือกอาชีพ และการดำเนินการโดยกลุ่มคนพิการที่เข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ค่อนข้างดีระดับหนึ่ง ทั้งเจ้าหน้าที่ อบต. ผู้รับผิดชอบและ คนพิการส่วนใหญ่เห็นว่า โครงการเหล่านี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ ช่วยเสริมอาชีพให้แก่ผู้ที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ช่วยฝึกอาชีพให้แก่คนพิการที่ไม่มีงานทำ หรือ ทำอาชีพอื่นไม่ประสบผลสำเร็จ และช่วยเสริมศักยภาพ และช่วยในการพัฒนาการทางสมอง และอารมณ์ แก่คนพิการที่พิการทางสติปัญญาให้มีความรับผิดชอบ มีการปรับเปลี่ยนสภาวะทางอารมณ์ และสุขภาพจิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าจะยังต้องอาศัยการ

ประคับประคอง การดูแล และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครอง รวมทั้งอาศัยการให้กำลังใจ และความช่วยเหลือจากอาสาสมัครของชุมชน ที่สำคัญคือ โครงการที่ริเริ่มขึ้นนี้ ยังช่วยให้ทั้งคนพิการ และครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความภาคภูมิใจที่ตนสามารถทำได้ และมีการพึ่งพาผู้อื่นน้อยลงทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม

วัตถุประสงค์ที่ 2: วิเคราะห์มิติต่าง ๆของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพ การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

มิติที่ 1: จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคในการดำเนินการ การวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ประมวลประเด็นหลักๆ ที่มองได้ว่าอาจถือเป็นจุดแข็ง หรือในทางตรงข้ามอาจกลายเป็นจุดอ่อน หรืออุปสรรคสำหรับอีกในพื้นที่ และอาจส่งผลต่อการดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบที่ระบุข้างต้น

พื้นฐานของคนพิการในกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบ: ในประเด็นนี้พบว่า กลุ่มคนพิการ (ทางการเคลื่อนไหว) ที่ประกอบอาชีพอิสระ (ในจังหวัดนครปฐม และพะเยา) ที่ประกอบอาชีพผลิตสินค้าที่ใช้ฝีมือศิลปะ ประดิษฐ์ เย็บปัก ไม้กวาด มาก่อนและสามารถรวมกลุ่มเพื่อเข้ามารับการสนับสนุนเงินทุนจากโครงการ โดยรวมมีความเข้มแข็ง และมีความมั่นคงในการทำอาชีพจนสามารถวางแผนเพื่อปรับรูปแบบสินค้า หรือวางแผนขยายสินค้าตัวใหม่ๆเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ นับว่าเป็นกลุ่มที่มีจุดแข็งอยู่ในตัวเองมากพอประมาณ

สำหรับคนพิการที่อยู่ในกลุ่มฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ ที่มีอยู่ทั้งในจังหวัดพัทลุง กาญจนบุรี และพะเยา ที่มีการรวมกลุ่มกันภายหลังที่เกิดโครงการขึ้นแล้ว ซึ่งองค์ประกอบคือ สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลัก แล้วใช้อาชีพใหม่เข้าไปเสริม เพื่อให้ได้รายได้เพิ่ม หรือใช้เป็นอาชีพแทนอาชีพเดิมที่ไม่ประสบความสำเร็จ กลุ่มนี้จึงมีปัจจัยช่วย คืออาชีพหลักที่ทำอยู่เป็นฐานในการประคองตนให้เดินหน้าต่อไปได้ แม้บางกลุ่มจะมีปัญหาอยู่บ้างในการทำอาชีพใหม่นี้

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มส่งเสริมอาชีพผู้ที่มีความพิการรุนแรง หรือพิการทางสติปัญญา ที่มีจุดประสงค์มิได้มุ่งหวังรายได้เป็นหลักมากเท่ากับความต้องการที่จะช่วยให้คนพิการได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกายและทางอารมณ์ที่ดีขึ้น (ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัด กาญจนบุรี และขอนแก่น) กลุ่มนี้มีความยากลำบากในการดำเนินการมากกว่ากลุ่มอื่น เพราะมีข้อจำกัดทางสติปัญญา และร่างกาย และต้องมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้ามาช่วยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้พบว่า ปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ก็คือพ่อแม่และครอบครัว บางคนพ่อแม่ไม่อาจรับภาระต่อไปได้ก็จำเป็นต้องเลิกล้มการทำอาชีพที่เลือกไว้

การบริหารจัดการ: พบว่า กลุ่มอาชีพทั้ง 3 รูปแบบ นั้น คนพิการที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดมีการดำเนินการบริหารจัดการเงินงบประมาณที่ได้รับมาจากโครงการในลักษณะใกล้เคียงกัน แต่อาจจะมี

ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดในระดับที่แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่จะนำเงินงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับมา (50,000 บาท ต่อโครงการ) จัดเป็นทุนกองกลาง หรือกองทุนหมุนเวียน ที่บริหารจัดการโดยสมาชิกกลุ่มให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจน มีการหักเงินจากสมาชิกเพื่อสมทบเข้ากองทุนไว้ใช้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่กลุ่มต้องการเพิ่มเติม มีการแบ่งปันผลกำไรจากการจำหน่ายสินค้า และหากการดำเนินงานมีปัญหาก็จะช่วยกันแก้ไขโดยสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งมีกฎเกณฑ์ชัดเจนว่า หากสมาชิกจะขอลาออกจากกลุ่ม ก็จะไม่สามารถขอเงินทุนจากกลุ่มติดตัวไป ด้วยลักษณะการบริหารจัดการดังกล่าวนี้ทำให้ในเกือบทุกพื้นที่ยังคงสามารถรักษากลุ่มให้คงอยู่ต่อไปได้ ในขณะที่บางพื้นที่ ได้มีการแยกจัดสรรเงินให้เป็นรายบุคคล หรือรายครอบครัว ที่กลายเป็นจุดอ่อน เพราะเมื่อมีปัญหาก็จะทำให้มีโอกาสแก้ไขได้ไม่มากนัก

ผู้นำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่: บุคคลทั้ง 2 กลุ่ม อาจเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนของการดำเนินงานโครงการได้ เพราะปรากฏชัดเจนว่า กลุ่มใดที่มีผู้นำเข้มแข็ง (และมีการบริหารงานโดยกลุ่ม) รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ที่มีการติดตามงานอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำปรึกษาในการประกอบอาชีพ และช่วยในการวางแผนก็จะเป็นจุดแข็งที่ช่วยให้กลุ่มดำเนินการไปได้ด้วยดี ในทางตรงข้ามบางพื้นที่พบว่า คนพิการขาดทั้งผู้นำ (เพราะไม่มีกลุ่ม) และขาดเจ้าหน้าที่คอยติดตามดูแล ทำให้ความสำเร็จของการประกอบอาชีพกลายเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความสามารถ และความตั้งใจของคนพิการแต่ละคน หรือแต่ละครอบครัวมากกว่า

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ: ในประเด็นนี้พบว่าเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการแก้ไข กล่าวคือ คนพิการและครอบครัวส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล หรือรับทราบข้อมูลข่าวสารที่สามารถนำมาช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพ หรือรับทราบเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง การขาดโอกาสนี้ อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหว หรือพิการทางสติปัญญา หรือพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ดูแลขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลแล้วคนพิการในเกือบทุกกลุ่มก็ยังขาดโอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ เพื่อบอกกล่าวเกี่ยวกับความสามารถของคนพิการในการดำเนินอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเอง เพราะจะมีเพียงบางกลุ่ม เช่น กลุ่มประกอบอาชีพอิสระที่มีโอกาสนำสินค้า (จังหวัดนครปฐม พะเยา) ไปนำเสนอขายโดยตนเองทุกครั้งที่มีโอกาส ซึ่งมักจะได้รับการสนับสนุนจากผู้บริโภคเพราะคุณภาพของสินค้า (อาจมีความเห็นใจอยู่ด้วยในบางส่วน) ซึ่งกลุ่มอาชีพนี้ ต้องการให้มีช่องทางมากขึ้นในการประชาสัมพันธ์ และสื่อสารแก่สาธารณะเกี่ยวกับศักยภาพคนพิการ

ตลาดรองรับสินค้า / ผลิตภัณฑ์: ในภาพรวม คนพิการที่อยู่ในกลุ่มอาชีพทั้ง 3 รูปแบบนี้ ไม่ค่อยมีปัญหาในการจำหน่ายสินค้าออกสู่ตลาดผู้บริโภค การเลี้ยงแพะ เป็ด หมู ปลา เพาะเห็ด เหล่านี้ จะมีความต้องการจากตลาดอย่างต่อเนื่อง ส่วนสินค้าที่เป็นศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ (ทั้งจากพะเยา และนครปฐม) จะสามารถจำหน่ายได้ดี โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล หรืองานแสดงสินค้า (OTOP) ในที่ต่างๆ อย่างไรก็ตาม

พบว่าบางกลุ่มขาดคนช่วยหาลู่ทางการตลาด เนื่องจากขาดเครือข่ายทางสังคม และมีข้อจำกัดกล่าวคือ คนพิการที่ประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ กลุ่มหนึ่งจะขายผลิตภัณฑ์ / ผลผลิตจากสัตว์ ในภาวะตั้งรับ โดยการรอผู้ซื้อมาติดต่อซื้อที่บ้าน เพราะมีการติดต่อ รู้จัก แต่อาจไม่ได้ราคาสูงเท่าราคาตลาดทั่วไป ขาดอำนาจต่อรอง และหลายครั้งที่การเลี้ยงสัตว์ประสบอุปสรรค ราคาตลาดตกต่ำ (หมู / ไก่) ราคาอาหารสัตว์แพง สัตว์เป็นโรคเสียชีวิต ขาดทุน (บางพื้นที่เริ่มใช้วิธีการแปรรูปเนื้อสัตว์ ซึ่งทำให้ได้ราคาสูงขึ้น) ส่วนกลุ่มอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ ถูกลอกเลียนแบบ ถูกขายตัดราคา และเมื่อไม่มีงานแสดงสินค้า หรือระบายสินค้าไม่ออก ส่งผลให้เงินทุนจม

การขนส่งสินค้า และผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาด: ประเด็นนี้ดูเหมือนจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินอาชีพของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว และกลุ่มคนพิการทางสติปัญญาที่ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยเฉพาะ ยานพาหนะ รถยนต์ ที่ใช้ขนส่งสินค้าออกสู่ท้องตลาด ทำให้กลายเป็นข้อจำกัดอย่างมาก และหลายพื้นที่คนพิการต้องรอผู้ซื้อ หรือผู้บริโภคเดินทางมาซื้อถึงแหล่งเลี้ยง ซึ่งปรากฏว่า กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ ได้รับความช่วยเหลือให้มีการประชาสัมพันธ์สินค้า และการสั่งซื้อสินค้าโดยผ่านระบบอินเตอร์เนท แต่รูปแบบนี้ยังอยู่ในวงแคบมาก

ทัศนคติของกลุ่มคนพิการและครอบครัว และเจ้าหน้าที่: ทัศนคติในการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จ หรือส่งผลให้เกิดความล้มเหลวได้ ทั้งนี้เพราะบางครอบครัวเห็นว่า การผลักดันให้ผู้พิการโดยเฉพาะผู้พิการทางสติปัญญามาฝึกประกอบอาชีพนั้นทำให้เกิดภาระต่อพ่อแม่ และครอบครัว แต่ในขณะที่บางครอบครัวมีความมุ่งมั่นอย่างมากที่จะให้บุตรหลานพิการของตนมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย และอารมณ์ในระดับหนึ่งจากการฝึกหัดประกอบอาชีพ และที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่บางส่วนยังไม่ค่อยมีความเข้าใจ หรือยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ เกี่ยวกับจุดประสงค์ของโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการมากนัก

<u>มิติที่ 2: แนวโน้มการขยายกลุ่มสมาชิกและเครือข่าย</u> จากการประเมินผล พบว่า กลุ่มเพาะเห็ด (จังหวัดพะเยา) ประสบผลสำเร็จค่อนข้างมาก ทั้งด้านผลผลิตและการตลาด จึงได้มีการขยายตัวให้มีโรงเพาะเห็ดเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพิ่มจำนวนสมาชิกคนพิการเข้ามาในกลุ่มอาชีพนี้ค่อนข้างมาก และได้มีการริเริ่มคิดแผนที่จะขยายไปเริ่มทำกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มขึ้นในชุมชน (เช่น ธนาคารข้าว)

อย่างไรก็ตาม นอกจากกลุ่มนี้แล้วดูเหมือนว่ากลุ่มอื่นๆที่เหลือจะยังคงไม่มีแผนงานที่จะขยายวงเพื่อรับสมาชิกเพิ่มขึ้น (scaling up) จากที่มีอยู่เดิม (ประมาณ 10 คน) ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน คือ

กลุ่มศิลปะ ประดิษฐ์ เย็บปัก และงานฝีมืออื่นๆ (กลุ่มประกอบอาชีพอิสระ) ทั้งที่จังหวัดพะเยาและนครปฐม ไม่มีแผนขยายกลุ่มรับสมาชิกเพิ่ม (บางงาน สมาชิกลดลง) เนื่องจากเกรงว่าจะมีปัญหาด้านการบริหารจัดการเมื่อมีคนมารวมกลุ่มมากขึ้น เพราะการรวมกลุ่มจะต้องอาศัยความเข้าใจระหว่างกันค่อนข้างมาก ต้องยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ต้องอาศัยความอดทน และมีใจรักที่จะทำอาชีพ รวมทั้งต้อง

ฝึกหัดเพื่อเพิ่มทักษะ และฝีมือที่ดีขึ้น กลุ่มจังหวัดพะเยาใช้วิธีส่งชิ้นงานออกไปให้คนอื่นๆที่ต้องการทำงาน (ที่มิใช่สมาชิก) แล้วจ่ายเงินตามจำนวนชิ้นงาน ขณะที่กลุ่มในจังหวัดนครปฐมใช้วิธีการสอนให้แก่ผู้สนใจ เช่นนักเรียน แม่บ้านเรียนรู้ในช่วงวันหยุด (เช่น สอนการร้อยคริสตัล) หรือเป็นวิทยากร (ศิลปะตัดยาง) ตามที่ต่างๆแทนการดึงคนใหม่เข้ากลุ่ม

กลุ่มฝึกอาชีพให้คนพิการ คือกลุ่มเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดพัทลุง (หมู / แพะ ฯ) ยังไม่มีแผนการขยายกลุ่มเพิ่ม เพราะต้องรอให้เงินกองกลางซึ่งเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้นกว่าที่มีอยู่ จึงจะสามารถขยายออกไปให้กับคนพิการอื่นๆที่อยากเข้าร่วมกลุ่ม (โดยหวังว่า จะให้ความสำเร็จของกลุ่มเป็นแรงจูงใจให้คนอื่นเห็นว่า คนพิการทำได้ และเรียนรู้จากกลุ่ม โดยไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกลุ่ม) รวมทั้งกลุ่มจำเป็นต้องมีความเข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิมก่อน ส่วนกลุ่มเลี้ยงแพะ เนื่องจากยังประสบปัญหาแพะเสียชีวิตจำนวนมากในช่วงแรก จึงยังต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวของกลุ่ม โดยลงทุนเพิ่มในการจัดซื้อแพะพันธุ์พื้นบ้านมาเลี้ยง จึงยังไม่อยู่ในภาวะที่จะดำเนินการต่อไป

กลุ่มคนพิการที่มีปัญหาความพิการรุนแรง และพิการทางสติปัญญา ได้รับทุนมาจากโครงการสำหรับกลุ่มแรก 10 ครอบครัว และทาง อบต.ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นมาให้กับคนพิการในพื้นที่อีก 10 ครอบครัว ในพื้นที่นี้จึงมีกลุ่มคนพิการในโครงการจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งปรากฏว่ากลุ่มหนึ่งประสบผลสำเร็จ และอีกส่วนหนึ่งไม่ประสบผลสำเร็จ แนวโน้มที่จะสนับสนุนเงินเพื่อให้กลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จไปเริ่มทำอาชีพใหม่จึงมีไม่มากนัก เพราะต้องใช้งบประมาณสูงมาก รวมทั้งอาชีพที่เสนอมาใหม่จะกลายเป็นอาชีพของครอบครัว ซึ่งผิดวัตถุประสงค์การเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของคนพิการ อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่นี้ได้มีความร่วมมือกันทำงานระหว่าง อบต.และสาธารณสุขอำเภอ จึงได้มีการคิดโครงการใหม่เพิ่มขึ้น (เกลือไอโอดีน) ที่จะทำให้คนพิการ และผู้สูงอายุร่วมกันทำงาน

<u>มิติที่ 3: ความต้องการการสนับสนุนของกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบ</u> ความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนที่ประเมินจากกลุ่มคนพิการและครอบครัว ของกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งมีตั้งแต่ความช่วยเหลือในรูปตัวเงิน (ทั้งเบี้ยยังชีพ และเงินสนับสนุนการทำอาชีพอย่างต่อเนื่อง) ความต้องการที่จะมีผู้ให้การช่วยเหลือดูแลคนพิการที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (และขาดครอบครัวที่ช่วยดูแลเนื่องจากต้องออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น) มีความต้องการข้อมูลใหม่ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ ที่ต้องการข้อมูลเพื่อผลิตสินค้ารูปแบบใหม่ในการจูงใจผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ ต้องการได้ทั้งข้อมูลและความรู้ครบวงจรเกี่ยวกับระบบการผลิต และการตลาดเพื่อช่วยในการตัดสินใจ โดยจัดให้มีวิทยากร และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับอาชีพ การบริหารจัดการ และการนำสินค้าเข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดสรรพื้นที่ให้คนพิการมีที่จำหน่ายสินค้า มีรถยนต์หรือยานพาหนะอื่นๆที่คนพิการสามารถนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด แต่ปัจจัยสนับสนุนที่คิดว่ามีความสำคัญที่สุดสำหรับคนพิการ คือ ความต้องการให้หน่วยราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กร

ปกครองท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิด และรู้จักสถานการณ์ในพื้นที่อย่างดี ได้มีการปรับแผนปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นความสำคัญของคนพิการโดยมีแผนสนับสนุนคนพิการในหลายรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยอิสระในระดับหนึ่ง และเพื่อที่จะแสดงให้คนทั่วไปได้เห็นศักยภาพว่า คนพิการสามารถดูแลตัวเองได้โดยไม่เป็นภาระต่อสังคมมากนัก โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆให้คนพิการที่ประสบความสำเร็จออกมาเป็นตัวอย่างให้แก่คนพิการอื่นเห็นเป็นแบบอย่าง (role model) และมีกำลังใจ รวมทั้งสังคมจะได้เปลี่ยนทัศนคติในเชิงบวกว่าคนพิการเป็นคนที่ควรได้รับการส่งเสริม มิใช่เป็นผู้คอยรับการสงเคราะห์จากสังคมเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่จะช่วยเสริมศักยภาพให้แก่คนพิการในการดำรงชีวิตมากขึ้น ก็คือ การให้คนพิการได้รับรู้ถึงสิทธิ และทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคมว่าควรได้รับสิ่งใดจากสังคม และสามารถทำหน้าที่ หรือแสดงบทบาทอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

มิติที่ 4: กลไกสนับสนุน พบว่าในทุกพื้นที่ และในทั้ง 3 กลุ่มอาชีพที่เคยได้รับการสนับสนุนจากโครงการ แม้ว่าจะมีกลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จอยู่ส่วนหนึ่งก็ตาม แต่โดยรวม คนพิการจะได้รับความสนับสนุนอยู่ในระดับดี หรือดีมาก จากทั้งครอบครัว ชุมชน อบต. พมจ. อาสาสมัครคนพิการ ที่ช่วยในการดำเนินการประกอบอาชีพไปได้ด้วยดี

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ

ในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ พบว่า มีกลไกและองค์ประกอบต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญที่จะทำให้คนพิการที่เข้าร่วมอยู่ในโครงการนี้ ประสบผลสำเร็จ หรือประสบความล้มเหลว ที่ส่งผลต่อความพยายามที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการได้ กลไกต่างๆที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามแผนภูมิด้านล่างนี้

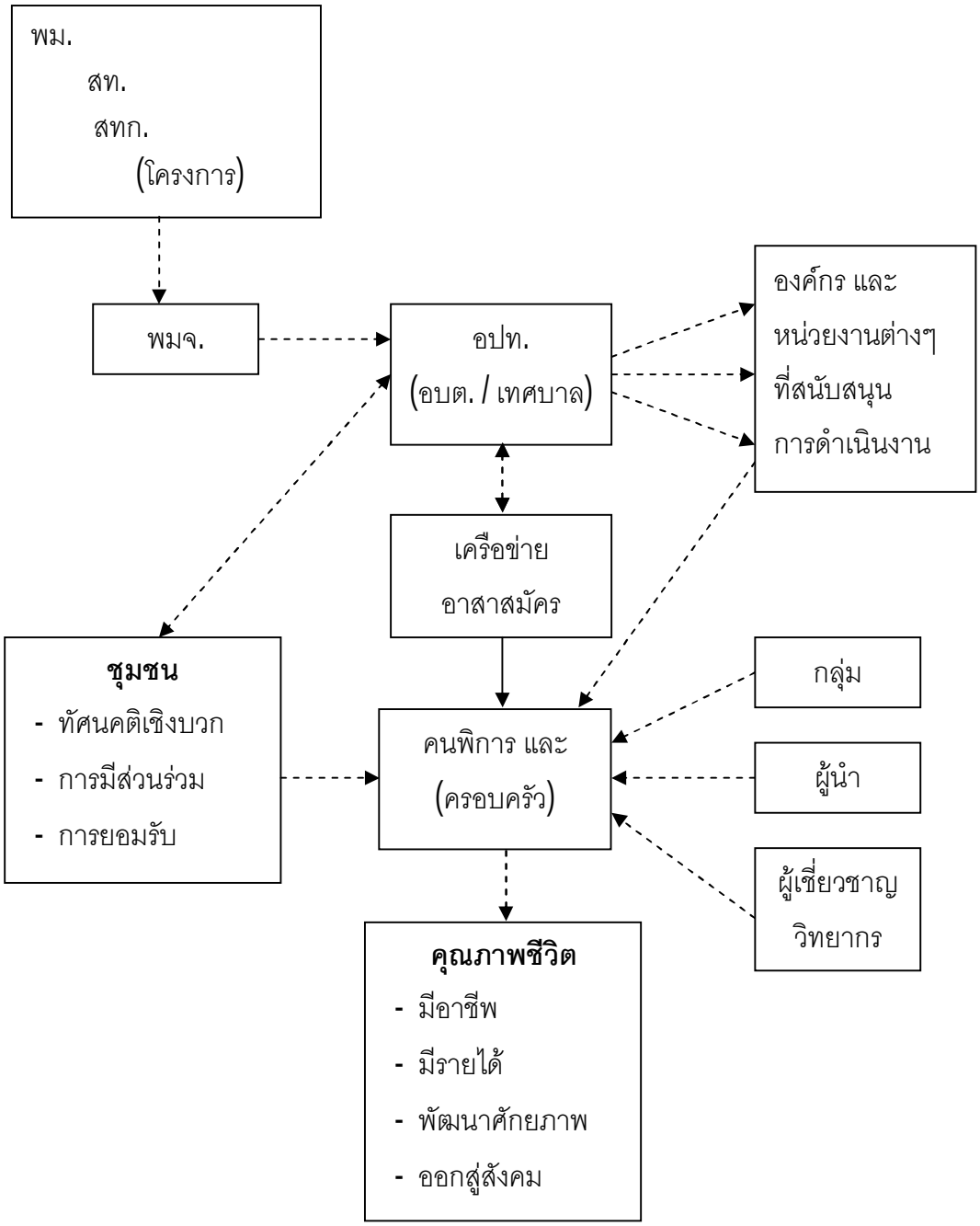
พม.
สท.
สทก.
(โครงการ)
พมจ.
อปท.
(อบต. / เทศบาล)
องค์กร และ
หน่วยงานต่างๆ
ที่สนับสนุน
การดำเนินงาน
เครือข่าย
อาสาสมัคร
ชุมชน
- ทัศนคติเชิงบวก
- การมีส่วนร่วม
- การยอมรับ
คนพิการ และ
(ครอบครัว)
กลุ่ม
ผู้นำ
ผู้เชี่ยวชาญ
วิทยากร
คุณภาพชีวิต
- มีอาชีพ
- มีรายได้
- พัฒนาศักยภาพ
- ออกสู่สังคม

กลไกแรก: ประกอบด้วยนโยบายระดับประเทศ และองค์กรภาครัฐที่แปลงนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ นโยบายระดับประเทศที่ให้ความสำคัญต่อคนพิการ ได้ปรากฏในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ คือ ให้สามารถประกอบอาชีพ มีการงานทำมั่นคง และมีรายได้เพียงพอ เพื่อให้คนพิการสามารถช่วยตนเอง และพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม

รองจากระดับนโยบายคือ องค์กรภาครัฐ คือ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่นโยบายนั้นแปลงไปสู่การปฏิบัติ คือ การจัดทำโครงการนำร่อง คือ โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ใน 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ และเริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี 2546 จนครอบคลุมทั้งประเทศในปี 2551

กลไกแรกนี้ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มสำคัญของกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการ ที่เปิดโอกาสให้คนพิการได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบ

กลไกที่สอง: คือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับจังหวัด คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) นับว่าเป็นกลไกสำคัญที่เป็นผู้รับนโยบาย และโครงการจากภาครัฐระดับประเทศลงมาสู่ท้องถิ่นระดับจังหวัด และมีการดูแลติดตามโดยทำงานประสานกันกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) ให้โครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงให้กับทั้งคนพิการ และ อปท.ไปสู่องค์กรภายนอกอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จากการประเมินผลครั้งนี้พบว่า พมจ.ในหลายพื้นที่ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญมากในการขับเคลื่อนโครงการ และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการ เพราะมีอำนาจหน้าที่ในระดับที่ได้รับความเชื่อถือจากคนพิการค่อนข้างมาก

กลไกที่สาม: คือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) ที่มีบทบาทในการประสานงานกำกับการดำเนินการ และเป็นกลไกภาครัฐและท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดมากที่สุดกับกลุ่มคนพิการที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ ในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยง การดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพของคนพิการจะสำเร็จหรือประสบภาวะชะงักงัน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการแสดงบทบาทความรับผิดชอบ และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นที่มีต่อคนพิการ

ได้เคยมีการประมวลปัญหาอุปสรรคจากรายงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการในชุมชน (2549) เกี่ยวกับบทบาทของ อปท. ที่ปรากฏว่า

1) อปท.ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความเชื่อมั่นในคนพิการ
2) ไม่เข้าใจการบริหารงานตามโครงการ
3) ขาดการประสานงานระหว่างกันกับองค์กรคนพิการ
4) ขาดการติดตามงานทำให้ไม่ทราบปัญหา
5) ขาดงบประมาณส่งเสริมอาชีพ ทำให้ขาดความต่อเนื่อง
6) ไม่สามารถรวมกลุ่มคนพิการให้ทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1) อปท. ต้องเป็นเจ้าภาพหลัก ในการเสริมอาชีพผู้พิการ
2) ต้องมีการประสานงานกับเครือข่าย / ภาคี
3) การส่งเสริมอาชีพต้องตอบสนองความต้องการคนพิการ
4) เน้นอาชีพที่เป็นไปได้
5) เน้นการมีส่วนร่วม
6) บรรจุแผน และการจัดสรรงบประมาณไว้ในแผน

จากการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัด พบความแตกต่างในการแสดงบทบาทของ อปท. (โดยเฉพาะ อบต.) ที่บางพื้นที่ใช้นโยบายเชิงรับ คือ กำหนดให้คนพิการรวมกลุ่มตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป เสนอโครงการเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุน หรืออาจให้ความสำคัญในการจ่ายเบี้ยยังชีพ (ซึ่งหลายคนมองว่าช่วยในการหาฐานเสียง) มากกว่าเน้นการฝึกอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพราะเป็นงานที่มีความยากมากกว่า ในทางตรงข้าม มีหลายพื้นที่ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ อบต.ที่ได้ใช้นโยบายเชิงรุกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ และติดตามงานอย่างใกล้ชิดที่ส่งผลให้คนพิการมีกำลังใจ และรู้สึกว่าได้รับความช่วยเหลืออย่างดี แต่ก็ได้มีข้อเสนอแนะว่า อปท.จะต้องเป็นหลักในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ประสานงานกับภาคีเครือข่ายทั้งระดับจังหวัด และชุมชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีการทำงานแบบบูรณาการ

กลไกที่สี่: เครือข่ายอาสาสมัครคนพิการในพื้นที่ จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยระดับพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับคนพิการและครอบครัวมากกว่าเจ้าหน้าที่จาก อบต. สามารถทำหน้าที่ช่วยสำรวจข้อมูลจำนวนคนพิการและเก็บข้อมูล ติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการทั้งที่อยู่ในโครงการ และที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการ อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏชัดเจนว่า ในทุกจังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมายได้มีอาสาสมัครคนพิการช่วยทำหน้าที่ขั้นพื้นฐานนี้ครบถ้วนหรือไม่ เพราะมีบางจังหวัดที่มีปัญหาในการก่อตั้งเครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่ เพราะไม่มีคนสนใจเข้ามาทำงานในส่วนนี้

กลไกที่ห้า: องค์กรและหน่วยงานอื่นๆที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน และการประกอบอาชีพคนพิการ และหน่วยงานที่ส่งเสริมการมีงานทำ และการทำงานทั้งที่เป็นภาครัฐ เอกชนและการอุดหนุนองค์กรภาคเอกชน โดยอยู่บนแนวคิดหลักของการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม องค์กรและหน่วยงานเหล่านี้ นับเป็นอีกกลไกที่สำคัญในการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของคนพิการ เพราะสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสิ่งที่หน่วยงานระดับพื้นที่ (อปท.) ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น การหาลู่ทางให้มีการจำหน่ายสินค้า การหาตลาดรองรับ หรือจัดสรรพื้นที่การจำหน่ายสินค้า เป็นแหล่งช่วยประชาสัมพันธ์ สื่อข่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ / สินค้าของคนพิการให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง วิทยากรผู้ให้ความรู้ช่วยจุดประกายความคิดใหม่เกี่ยวกับสินค้า การส่งเสริมให้กำลังใจ และการดูแลด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิตเมื่อเจ็บป่วย หน่วยงานที่ทำหน้าที่ช่วยพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่คนพิการ

กลไกที่หก: กลุ่มเครือข่ายคนพิการ ผู้นำกลุ่มและวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ การประเมินผลการดำเนินโครงการอาชีพอิสระของคนพิการจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ปรากฏผลชัดเจนว่า กลไกสำคัญมากที่จะช่วยผลักดันให้การประกอบอาชีพของคนพิการสามารถก้าวเดินไปได้ และประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง และบางกลุ่มประสบผลสำเร็จมากก็คือ การบริหารจัดการในลักษณะกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ประกอบอาชีพเดียวกัน มีกฎเกณฑ์ กติกาของกลุ่มมีกำหนดไว้ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน นอกจากนี้ กลุ่มยังทำหน้าที่เป็น “safety net” ในการดูแลสมาชิกในลักษณะ “เพื่อนช่วยเพื่อน” เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินการ และมีกองทุนกลางที่ช่วยเอื้อในกรณีที่ราคาตลาดตกต่ำ ประสบภาวะขาดทุน เป็นต้น แต่การรวมกลุ่มจนกระทั่งเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตัวเองได้อย่างดี ดังที่ปรากฏให้เห็นในหลายพื้นที่ จำเป็นต้องมีปัจจัยหนุนเสริมหลายประการ อาทิ ความเข้าใจ และการยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม มีการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้กลุ่มดำรงอยู่ได้และสามารถร่วมทำงานกันได้จนประสบผลสำเร็จ คือ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งพบได้ในหลายพื้นที่ ที่มีผู้นำเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมใหม่ๆ สามารถระดมทุน เข้าใจตลาดท้องถิ่น และเป็นที่ไว้วางใจ และได้รับความศรัทธาจากสมาชิกกลุ่มและคนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม แม้เมื่อมีการบริหารจัดการในลักษณะกลุ่ม และมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว กลไกสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักวิชาการ วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่จะเป็นสำหรับการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อการปรับเปลี่ยนแผน หรือให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับวิทยากร และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ การบริหารจัดการ และการตลาดหรืออื่นๆจะเป็นปัจจัยส่งเสริม สนับสนุนให้การประกอบอาชีพ และพัฒนาการด้านการทำอาชีพของคนพิการประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี เพราะคนพิการอาจมีข้อจำกัดในการติดต่อกับโลกภายนอกอยู่ค่อนข้างมาก

กลไกที่เจ็ด: ชุมชนและสังคมมีความสำคัญมากพอๆกับนโยบายภาครัฐที่มุ่งหวังจะให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ หากชุมชนและสังคมโดยรวมมีทัศนคติเชิงลบ หรือมองคนพิการในฐานะที่เป็นภาระต่อสังคม มีความทุพพลภาพที่ต้องแยกตัวออกจากสังคม และต้องอาศัยความช่วยเหลือสงเคราะห์จากนักสังคมสงเคราะห์ หรือจากสังคมโดยทั่วไปก็จะเป็นการปิดกั้นโอกาสที่คนพิการจะพัฒนาศักยภาพและประกอบอาชีพจนสามารถพึ่งตัวเองได้ แต่ในทางตรงข้าม หากสังคมหรือชุมชนได้มีทัศนคติเชิงบวกที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ และให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยมีคนทั้งในครอบครัวและชุมชนช่วยดูแลเพื่อลดภาวะพึ่งพิง ก็จะเป็นลู่ทางให้คนพิการได้มีพื้นที่ทางสังคม และสามารถช่วยตนเองตามที่ปรากฏในโครงการนำร่อง การพัฒนารูปแบบใหม่ คือการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent living)

ผลจากการศึกษาวิจัยหลายแหล่ง พบว่า คนพิการยังมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพอย่างมากโดยเกิดขึ้นในชุมชน และสังคมโดยรวมจากปัจจัยต่างๆ เช่น

ปัจจัยด้านเจตคติที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่การประกอบอาชีพของคนพิการ โดยสังคมทั่วไปยังคงมีความคิดว่า คนพิการ คือ ภาระของสังคม ควรได้รับการสงเคราะห์และช่วยเหลือ รวมทั้งมีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีการแยกคนพิการออกจากสังคมโดยทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทำให้คนพิการขาดโอกาสที่จะเข้าร่วมตลาดแรงงานทั้งๆที่มีความสามารถที่จะทำได้

ปัจจัยด้านบริการขั้นพื้นฐานการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ที่จะทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงการมีงานทำ คนพิการขาดโอกาสที่จะได้รับการฝึกอบรม และฟื้นฟูทักษะทางอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ขาดการเตรียมพร้อมด้านการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ทำงาน หรือการบริหารจัดการกิจกรรมของตนเอง ขาดการวิเคราะห์สมรรถนะทางร่างกาย และการปรับปรุงสมรรถนะเพื่อประกอบอาชีพ หน่วยงานจัดหางานไม่มีการจัดระบบการลงทะเบียนผู้สมัครงาน และความต้องการผู้สมัครงาน

ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการส่งเสริมอาชีพคนพิการ คนพิการขาดคำแนะนำ แนะแนวด้านอาชีพ หน่วยฝึกอาชีพสำหรับคนพิการขาดคุณภาพ ไม่ทันสมัย หลักสูตรอบรมไม่สนองความต้องการของตลาดแรงงาน ขาดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำงาน

กลไกที่แปด: ตัวคนพิการและครอบครัว เป็นกลไกสำคัญสุดท้ายของกระบวนการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน การประกอบอาชีพของคนพิการให้สามารถดำเนินกาต่อไปได้ ซึ่งพบว่า ในทุกพื้นที่ของ 5 จังหวัดเป้าหมาย ครอบครัวของคนพิการที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดให้ความสนับสนุน ดูแลช่วยเหลืออย่างดียิ่ง และไม่ถือว่าการเพิ่มการทำอาชีพของคนพิการเป็นภาระ เพราะปกติก็ทำหน้าที่ดูแลคนพิการอยู่ตามปกติแล้ว และมีหลายครอบครัวที่มีบุตรหลาน / ญาติที่เป็นผู้พิการทางสติปัญญา สามารถปฏิบัติงาน ทำอาชีพ (ที่พ่อแม่ตัดสินใจ

เลือกให้) ได้ด้วยความรับผิดชอบ และมีพัฒนาการทั้งทางกาย และทางอารมณ์ได้อย่างเห็นได้ชัด มีอาชีพ มีรายได้ เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองอย่างมาก

ในทางตรงข้าม อาจมีคนพิการและครอบครัวบางกรณีที่ยังคงไม่ต้องการที่จะประกอบอาชีพ เพราะไม่คิดว่า คนพิการจะสามารถทำได้ เป็นเรื่องยุ่งยากของครอบครัว พ่อแม่ต้องดูแล ดังนั้นทำให้เกิดการหวังพึ่งเบี้ยเลี้ยงชีพ ซึ่งจะได้รับอย่างต่อเนื่อง และไม่ต้องลำบากมากนัก

วัตถุประสงค์ที่ 4: เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการ และครอบครัวและกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ

ในการดำเนินโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการครั้งนี้ได้มีหน่วยงานทางวิชาการ 2 แห่ง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ เพื่อช่วยส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในสถานการณ์ และบริบทที่เป็นอยู่ในขณะที่ดำเนินการ

หน่วยงานทางวิชาการแห่งแรก คือ วิทยากรจากคณะสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้เข้ามาร่วมแสดงบทบาทสำคัญในการติดตามกำกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการให้เป็นระบบ (monitoring) วิธีการจัดกระบวนการการเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการที่ดำเนินการโดยคณะวิทยากรนี้ ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2550 ในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 จังหวัดมีหลายวิธีการด้วยกัน ประกอบด้วย

- การประชุมเพื่อถอดบทเรียน (Lessons Learned)
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Forum)
- การจัดประชุมสรุปบทเรียนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการของผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ 5 จังหวัด
- การคัดเลือกกรณีศึกษา (Case study) ที่พิจารณาแล้วว่า เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice) ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และเห็นถึงความพยายาม และวิธีการในการดำเนินการประกอบอาชีพของแต่ละกรณีตัวอย่าง (ดูในภาคผนวก)

ตัวอย่างบทเรียนการทำงานที่แกนนำของแต่ละจังหวัดสรุปผลจากการจัดการความรู้ในประเด็นต่างๆมีดังนี้

ปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการมีดังต่อไปนี้

(ขอนแก่น)

- องค์กร ชุมชน ช่วยกันคิด กันทำ องค์กรให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ให้คนพิการมีอาชีพทำ มีรายได้ เลี้ยงตัวได้
- มีการเชื่อมโยงเครือข่ายขับเคลื่อนให้สำเร็จ
- คนพิการช่วยเหลือกันเอง และมีความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่

(พะเยา)

- ต้องให้อาชีพเป็นความต้องการของคนพิการ
- คนพิการมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
- ครอบครัวต้องให้ความสนับสนุน
- วิเคราะห์ชุมชนให้เข้าใจ และใช้ข้อมูลให้เป็น
- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องอำนวยความสะดวก

การจัดการความรู้ในวิธีที่ดำเนินการมาทั้งหมดดังกล่าวแล้วข้างต้น นับว่าเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยให้ผู้ที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่ให้การสนับสนุนโครงการ เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่จาก อปท. ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหรือติดตามประเมินผลปัญหา และคนพิการกับครอบครัวที่เป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายในการรับประโยชน์ได้เข้าใจ รับรู้ถึงปัญหา มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และจากกรณีตัวอย่างที่มีการปฏิบัติที่ดีที่สุด

หน่วยงานทางวิชาการหน่วยที่ 2 คือ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผล (Evaluation) โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การร่วมสังเกตการณ์การทำกิจกรรมต่างๆของแต่ละพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ อบต. และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการ และการสนทนากลุ่มกับคนพิการ และครอบครัวที่ช่วยดูแลคนพิการในโครงการ

ข้อมูลที่รวบรวมมาโดยทุกวิธีการที่กล่าวแล้วข้างต้น ทำให้ได้ภาพรวมของโครงการในมิติต่างๆที่กำหนดไว้เป็นกรอบ และแนวทางในการประเมินผล ซึ่งพบประเด็นที่แสดงให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยหรือกลไกที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ หรือเกิดความชะงักงัน ซึ่งประเด็นต่างๆที่ได้จากการประเมินผลครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการวางแผน หากมีความประสงค์ที่จะขยายผล (scaling up) การดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกันนี้ต่อไปในอนาคต

นอกจากสองหน่วยงานวิชาการที่กล่าวแล้วข้างต้น ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกำกับ ติดตาม (monitoring) เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นระบบ และประเมินผล (evaluation) เพื่อประเมินจุดอ่อน จุดแข็งของโครงการ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไปในอนาคตแล้ว ยังได้มีการนำเสนอให้มีการศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ สำรวจ รวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ และการพัฒนาอาชีพของคนพิการ รวมทั้งอุปสรรคที่จะทำให้คนพิการได้เข้ามาประกอบอาชีพอย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรี โดยไม่ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคมอีกต่อไป

ชีวิต...ที่แตกต่าง

จากอดีต..เป็นคนที่..ขี้ซึมเศร้า มองตัวเรา..แสนอนาจ..ไม่เหมือนเขา
อยากกระโดด..โลดเต้น..เล่นไม่เบา ร่างกายเรา..นั้นไม่สู้..รู้แก่ใจ
อาจเป็นเพราะ..โชคชะตา..ฟ้าลิขิต ได้ชีวิต..ไม่เป็นรูป..ไม่เต็มแบบ
โลกกว้างไกล..จึงกลับกลาย..เป็นคับแคบ หลบมุมแอบ..อยู่เดียวดาย..มาหลายปี
เปรียบเหมือนกบ..ที่ซ่อนหลบ..ในกะลา ไม่อยากพา..ตัวเองออก..สู่โลกกว้าง
ไม่อยากเป็น..ภาระเขา..ระหว่างทาง จึงต้องจำ..ฝืนใจห่าง..ที่อยากไป

ต่อจากนี้..ให้กลาย..เป็นอดีต ไม่ผูกติด..กับความเหงา..เศร้าหม่นหมอง
รักตัว..ทำใจได้..คิดไตร่ตรอง เปิดมุมมอง..ชีวิตใหม่..ให้ตัวเอง
เริ่มต้นสู่..สังคม..โลกภายนอก ไม่ตีกรอบ..ไม่ปิดกั้น..ไม่หวั่นไหว
จะไม่แคร์..เขาจะว่า..มาอย่างไร ไม่ใส่ใจ..ถึงปมด้อย..คอยฉุดรั้ง
ได้พบกับ..เพื่อนใหม่..หัวใจแกร่ง ทำให้มี..เรี่ยวแรงสู้..ไม่รู้หน่าย
จึงจับกลุ่ม..ทำเลี้ยงชีพ..ให้อยู่ได้ แบ่งกำลังกาย..กำลังใจ..ให้แกกัน

จนพบกับ..พัฒนาสังคม..คุณเพิ่มศักดิ์ มาทายทัก..แนะนำใหม่..ให้ความหวัง
ให้ทุนหนุน..เอื้อเฟื้อ..ให้พลัง พวกเรายัง..ซึ้งใจ..ตลอดมา
พัฒนาสังคม..คงเปรียบ..เสมือนพ่อ ที่เลี้ยงหล่อ..ต่อชีวิต..ผู้ยากไร้
ให้พื้นฐาน..ให้อาชีพ..ได้สุขใจ ขออธิษฐานจิต..กราบไหว้..ด้วยใจจริง
ส่งเสริมและพิทักษ์..คนพิการ..นั้นเหมือนแม่ ที่คอยแต่ปกป้อง..ประคอง..ให้เดินได้
ไม่ละทิ้ง..ดูแลอยู่..ไม่ห่างไกล เราทั้งหลาย..จำใส่ใจ..ไม่ลืมเลือน

จากอดีต..ไม่มีหวัง..เส้นทางหมอง ปัจจุบัน..มีไฟส่อง..นำทางให้
อนาคต..เราจะได้..ไปอีกไกล เป็นเพราะท่าน..ผู้ใหญ่..ได้เมตตา
ด้วยได้รับ..ความช่วยเหลือ..คอยเกื้อหนุน อานิสงส์ผลบุญ..ขอคุณคุณ..จงได้รับ
ให้พบกับ..ความสุข..ความสมหวัง ให้แคล้วคลาด..ปลอดภัย..ในทุกวัน
ให้สุขสันต์..สุขขี..ทุกที่ไป ให้ได้รับ..ความรัก..ความอบอุ่น
ให้กุศล..ผลบุญ..ที่ได้สร้าง ดลบันดาล..ให้ได้รับ..บัดนี้เอย

ขอมอบแด่...

เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาทุกท่าน

แต่งโดย นางสาวสมจิต เผ่ากันทะ
ประธานกลุ่มสตรีพิการตำบลหนองหล่ม
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ส.อ.เทพพนม พิมพ์/เรียบเรียง

ภาคผนวก

ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (best practice)
และ
รายชื่อผู้ปฏิบัติงานสำนักงานพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
“การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ของ
กลุ่มอาชีพอิสระคนพิการในระดับ 5 จังหวัด”

กรณีศึกษา (Case Study)
กลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุด(Best Practice)

จังหวัดนครปฐม

กรณีศึกษา (Case Study)
กลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุด(Best Practice)

<u>จังหวัดนครปฐม</u>

<u>กลุ่มคริสตัล</u>

<u>เริ่มจัดตั้งกลุ่ม</u>

ปีพ.ศ.2549

- **<u>ที่ทำการกลุ่ม</u>**

เลขที่ 3 หมู่ 6 ต.นครปฐม อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม

- **<u>ประธานกลุ่ม</u> <u>ประธานกลุ่ม</u>**

คุณสุกัญญา มลคล้ำ

- **<u>จำนวนสมาชิก</u>**

คนพิการ / คนปกติ 15 คน

<u>อาชีพที่คนพิการรวมกันทำคือ</u>

การทำผลิตภัณฑ์ เครื่องประดับจากคริสตัล/ หินสี /ลูกปัด

3 กลุ่มคริสตัลเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549

กลุ่มก่อตั้งขึ้นมาได้อย่างไร

เริ่มแรกเกิดจากความสนใจของคนพิการที่อยากจะทำเนื่องจากในขณะนั้นสินค้าเครื่องประดับคริสตัลได้รับความนิยมและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีกำลังในการซื้อโดยที่คุณสุกัญญา มลคล้ำ มาปรึกษา เจ้าหน้าที่ที่อบต.นครปฐม ซึ่งโดยภายใต้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเนินการตามพรบ.การกระจายอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลนครปฐมมีการจัดทำแผนพัฒนา และได้บรรจุแผนงานโครงการที่ครอบคลุมด้านต่างๆ ไว้ในแผนของอบต.

ใครมีบทบาสำคัญในการก่อตั้ง

คุณสุกัญญา มลคล้ำ มาปรึกษา เจ้าหน้าที่ของอบต.นครปฐม โดยมีนักพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคมสงเคราะห์และการส่งเสริมอาชีพฯให้กับชุมชนในพื้นที่ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลความต้องการของ คุณสุกัญญา มลคล้ำ และสมาชิกในกลุ่มนำเรียนคณะผู้บริหารเป็นกรณีส่วนตัวผู้บริหารได้ให้คำตอบว่าถ้าเป็นความต้องการของเขาจริงๆเช่นนั้น ก็ลองเขียนโครงการเข้ามาพิจารณา ซึ่งในขณะนั้นสมาชิกในกลุ่มไม่มีใครเขียนโครงการเป็นเลย ทางเจ้าหน้าที่ของอบต. คือนักพัฒนาชุมชนได้แนะแนวทางการเขียนโครงการให้กับสมาชิกในกลุ่มฯ โดยเป็นพี่เลี้ยงให้ในเบื้องต้น

ในระยะเริ่มต้นมีใครเข้าร่วมเป็นสมาชิกบ้างและสภาพความพิการของสมาชิกเป็นอย่างไร

- สมาชิกในกลุ่มเริ่มแรก มี 20 คน ซึ่งมีคนพิการ / กลุ่มสตรี / เยาวชน เนื่องจากในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ปิดเทอม จึงมีเยาวชนเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ

- ลักษณะความพิการส่วนใหญ่เป็นทางกายการเคลื่อนไหว เช่น แขน/ ขา อ่อนแรง พิการช่วงล่าง

ในระยะเริ่มต้นกลุ่มรวมกันประกอบอาชีพอิสระอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

ในช่วงแรกกลุ่มมีการรวมตัวกันประกอบอาชีพที่หลากหลาย บางคนก็ขายหวย ค้าขาย ทำไร่ ทำสวนบางคนก็ไม่มีอาชีพเนื่องจากพิการไม่รู้จะทำอะไร จนกระทั่งอบต.นครปฐมได้จัดโครงการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ ผู้พิการ ,สตรี ,เยาวชน ต.นครปฐม เมื่อวันที่ 18 – 19 , 25-26 ก.พ. 2549 งบประมาณ 25,000 บาท ซึ่งโครงการดังกล่าวคนพิการ/คนปกติมาทำกิจกรรมร่วมกันได้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดแรงจูงใจในการสานต่อกิจกรรมของกลุ่มต่อไป

หลังจากที่มีการฝึกอบรมตามโครงการแล้ว เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2549 ทางกลุ่มได้มีโครงการต่อยอดโดยการเขียนโครงการขอรับงบประมาณสนับสนุนจาก อบต.นครปฐมในการจัดซื้อวัสดุ เพื่อมาลงทุน ในจำนวนเงิน 15,000 บาท

รูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการในกลุ่ม

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1.นางสาวสุกัญญา มลคล้ำ ประธาน

2.นางศิวิลัย เอกณรงค์พันธ์ รองประธาน

3.นายสุทิน สามิภักดิ์ เลขานุการ

4.นางนันทวรรณ เปี่ยมคล้า ประชาสัมพันธ์

ผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายเงินในบัญชี โดยมีเงื่อนไข 2ใน3

1.นางสาวสุกัญญา มลคล้ำ

2.นางนัทวรรณ เปี่ยมคล้า

3.นางอรุณ มลคล้ำ

การแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบจะคำนึงความเหมาะสมและความคล่องตัวของแต่ละคน

ปัญหาและอุปสรรค

1. สมาชิกที่เข้าร่วมในกลุ่มฯ อยู่ในพื้นที่ห่างกัน / มีงานประจำ
2. สมาชิกไม่มีการระดมหุ้นร่วมกัน
3. สมาชิกบางคนยังไม่มีทักษะทางด้านฝีมือ
4. สมาชิกบางคนสายตาไม่ดี

4. การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

- กลุ่มเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการของ สทก. ได้อย่างไร

- กลุ่มเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการของ สทก. ได้อย่างไร
- เริ่มจากที่ศูนย์รวมอาชีพคนพิการจังหวัดนครปฐม ได้ขยายผลการดำเนินงานจนเกิดการขยายผลให้กับคนพิการ ประกอบกับอบต.ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทำให้คนพิการเข้ามามี

ส่วนร่วมมากขึ้น และ สทก.มีการจัดทำโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ โดยมีแกนนำ 5 จังหวัดนำร่อง จึงเป็นที่มาของการเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

- ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการอย่างไร

ผู้นำกลุ่มได้เข้าร่วมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนการจัดการความรู้ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มซึ่งจากเดิมสมาชิกทุกคนมีความรู้และประสบการณ์เป็นทุนเดิมของแต่ละบุคคล แต่ยังขาดการวิเคราะห์ทางด้านวิชาการจึงไม่มีชุดความรู้ที่จะถ่ายทอดหรือนำความรู้และประสบการณ์มาบูรณาการทำให้มีข้อมูลองค์ความรู้ของแต่ละคนในการทำกิจกรรมในกลุ่มเพื่อให้เกิดกระบวนการสังเคราะห์และให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ในภาพรวมและนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินการจัดเวทีดังกล่าวทำให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาไปพร้อมๆกัน อีกทั้งยังสามารถที่จะเป็นเครือข่ายขยายผลให้ตามเป้าหมายหรือแผนที่วางไว้

- เมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ กลุ่มได้กำหนดเป้าหมาย และแผนงานไว้อย่างไร

จากการดำเนินการจัดเวทีดังกล่าวทำให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาไปพร้อมๆกัน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังนี้

1.เพื่อให้ประชาชนในตำบลที่มารวมกันจัดตั้งกลุ่มมีอาชีพที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

2. เพื่อเป็นการรักษาเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดความสมดุลกับภาวะเศรษฐกิจแบบพอเพียง

3. เพื่อเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

แผนงาน

- ขยายเครือข่ายให้เชื่อมโยงกับสมาชิกในกลุ่มอื่นๆที่สนใจ
- จัดฝึกอบรม /สาธิตให้ความรู้ ด้านการพัฒนารูปแบบโดยใช้วัสดุธรรมชาติแบบผสมผสาน

- กลุ่มได้ดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง มีการปรับตัวและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ อย่างไร

- มีการฝึกอบรมสอนให้กับกลุ่มสตรี ฯ อสม. กลุ่มเด็กๆและเยาวชนในชุมชนที่สนใจ
- เป็นวิทยากรสอนให้กับหน่วยงานต่างๆ เช่น โครงการทูบีนัมเบอร์วัน (บำบัดผู้ติดยาเสพติด) / โรงเรียน / กรมควบคุมความประพฤติ ฯลฯ

ปัญหา/อุปสรรค

- การทำงานของคนพิการมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการเดินทาง ยานพาหนะ
- บางหน่วยงานที่เชิญเป็นวิทยากรในการสอนนั้นมีงบประมาณจำกัดเนื่องจากว่าวัสดุที่ใช้นั้นค่อนข้างมีราคาสูง
- ตัวผู้เรียนมีความสนใจน้อย เพราะต้องใช้สมาธิและสายตาในการทำชิ้นงาน

แนวทางการแก้ไข

- ทางกลุ่มจะแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการประสานงานความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ
- กลุ่มมีการถ่ายทอดให้คนปกติที่มีสายตาดีไปร่วมเป็นวิทยากรด้วย
- วิทยากรที่ไปสอนจะใช้เทคนิคการพูดคุยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นและความสนใจในการเรียน และรู้สึกเพลิดเพลินไปกับการผลิตชิ้นงาน
- **มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มหรือไม่**
  แบบสอบถาม / สัมภาษณ์
- **กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือไม่ สมาชิกที่เพิ่มขึ้นเกิดจากผู้พิการขอเข้าร่วมเองหรือเกิดจากกลุ่มไปชวนกลุ่ม**
- กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่จำนวนคนพิการที่เพิ่มขึ้นนั้นมี 5-7 คน แต่ไม่แน่นอนเพราะคนพิการมีข้อจำกัดทางด้านกายภาพ สายตาสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะเยาวชน 10 - 15 คน เนื่องจากเยาวชนมีความสนใจมากกว่า ประกอบกับที่โรงเรียนมีการเรียนการสอนในด้านงานฝีมือสิ่งประดิษฐ์
- สาเหตุที่ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการชักชวนของคนพิการ/ ความชอบเฉพาะบุคคล/ การประชาสัมพันธ์จากอบต.
- **มีการสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการกับใครบ้าง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือหนุนเสริมซึ่งกันและกันอย่างไร**
- มีเครือข่ายจากการบอกเล่าของสมาชิกในกลุ่มและสมาคมคนพิการทุกประเภทของจังหวัดนครปฐม หน่วยงานภาครัฐ /เอกชน เช่น พมจ./ อบต./เทศบาล/สนง.พัฒนาชุมชน /สนง.จัดหางาน ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการขอสนับสนุนด้านวิชาการ พัฒนารูปแบบสินค้า/ การการประชาสัมพันธ์สินค้า/ สถานที่จำหน่ายสินค้า /งบประมาณอื่นๆ
- **กลุ่มได้เรียนรู้หรือได้รับบทเรียนอะไรบ้างเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ**

- ได้รับการพัฒนาทางด้านกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน

คนพิการมีแนวทางการบริหารจัดการกับอาชีพของตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้เรื่องรูปแบบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการกลุ่มเป้าหมาย
2. กระบวนการ/ ขั้นตอนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
3. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม เช่นการทำบัญชี กำไร/ขาดทุน
4. ความรู้ด้านการตลาด(ช่องทางการจำหน่าย/การประชาสัมพันธ์)
5. มีความรู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลของกลุ่ม
6. มีความรู้และช่องทางเกี่ยวกับหน่วยงานหรือเครือข่ายที่จะให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม
7. มีความรู้เกี่ยวกับการขยายเครือข่ายและการขยายผลการดำเนินงานให้กับกลุ่มอาชีพคนพิการมากขึ้น

- ทำให้หน่วยงานอื่นมองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ
- **อะไรคือสิ่งที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็น Best Practice ของกลุ่ม**

1 สมาชิกในกลุ่มมีอาชีพที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

2 ไม่มีข้อจำกัดระหว่างสมาชิกคนพิการที่ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนปกติ

3 มีหน่วยงานภาครัฐ / เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

4 มีเครือข่ายคนพิการที่สามารถเชื่อมโยงในการดำเนินงานในต่างพื้นที่

5 มีพื้นที่และตลาดรองรับสินค้าได้เป็นอย่างดี

- **ปัจจัยหนุนเสริมให้เป็น Best Practices มีอะไรบ้าง**

ปัจจัยหนุนเสริมหลักก็คือ ตัวคนพิการและครอบครัวที่จะเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ เพราะถ้าคนพิการเองยังมัวแต่ท้อแท้ต่อโชคชะตาชีวิตในความพิการและรอความหวังนั้น ก็คงเป็นเรื่องอยากที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างสำเร็จ หากแต่คนพิการเองมีความมานะพยายามและสร้างความหวังและกำลังใจออกมาเป็นรูปธรรมได้ด้วยตัวของท่านเอง เชื่อว่าท่านจะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของความเป็นคนมากกว่าคนปกติ

แต่อย่างไรก็ตามสภาพปัจจัยภายนอกอื่นๆก็มีส่วน เช่น หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสานต่อร่วมกัน

5. **อนาคตของกลุ่ม**

- **อนาคตของกลุ่มจะเป็นอย่างไร**
- กลุ่มจะต้องปรับปรุงการพัฒนาสินค้าให้เป็นที่นิยมของท้องตลาดและสามารถเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในชิ้นงานมากกว่าหรือแค่อยากซื้อเพื่อช่วยคนพิการ

- **กลุ่มจะทำให้สังคมยอมรับผู้พิการมากขึ้นอย่างไรบ้าง**
- มีการขยายเครือข่าย และสหภาคีร่วมกัน ผลักดันให้คนพิการเข้าไปมีบทบาทในเวทีแห่งชาติ
- **กลุ่มจะช่วยเหลือคนพิการที่ยังขาดโอกาสอีกมากมายอย่างไร**
- ขยายผลการดำเนินงานที่ได้กระทำมาเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น
- จัดโครงการใจประสานใจ เพื่อให้คนพิการมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าที่จะออกมาสู่สังคมภายนอก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคม

(อย่างไรก็ตามหากไม่มีงบประมาณเป็นตัวขับเคลื่อนแกนนำของคนพิการเองก็คงจะหมดกำลังใจ)
"เงินไม่ใช่ปัจจัยหลักแต่ก็เป็นปัจจัยหนุนเสริมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน"

กรอ เกิดอ่ำ Best Practice ในการดูแลผู้พิการทางสติปัญญารูปแบบอารักษ์

กรอ เกิดอ่ำ อายุ 70 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ปกครอง(บิดา) คนพิการ ชื่อ นางสาวยุพิน เกิดอ่ำ อายุ 38 ปี สภาพความพิการ พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ปัญญาอ่อน ปัจจุบันนายกรอ เกิดอ่ำ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีจิตอาสา ทำงานเพื่อชุมชนและสังคมอีกมากมาย โดยการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข มูลฐาน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นประธานหมู่บ้าน ปัจจุบันมีอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง

ก่อนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ นายกรอ เกิดอ่ำ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ ปลูกอ้อย ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง และรับจ้างทั่วไป เช่น ตัดอ้อย หักข้าวโพด เกี่ยวงา เกี่ยวข้าว ปัญหาอุปสรรค ในการประกอบอาชีพ มีเล็กน้อย เนื่องจากต้องแบ่งเวลามาดูแลลูกสาวพิการด้วย ทิ้งไปไหนไม่ค่อยได้

สำหรับนางสาวยุพิน เกิดอ่ำ บุตรสาวซึ่งมีความพิการทางสติปัญญาก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการส่งเสริม อาชีพอิสระคนพิการ ไม่ได้ประกอบอาชีพ อยู่บ้านเฉยๆ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พูดไม่รู้เรื่อง ต้องมีพ่อแม่ ดูแลและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

นางสาวยุพิน เกิดอ่ำ ได้รับความรักจากครอบครัวแต่ได้รับการยอมรับจากชุมชนค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากคนในชุมชนจะมองว่าพิการ เป็นภาระ ควรอยู่กับบ้าน และมีการตั้งข้อรังเกียจ

การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เส้นทางการเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ เริ่มแรกเกิดจากที่ นายกรอ เกิดอ่ำ ได้ร่วมกิจกรรมกับเจ้าหน้าที่ของประชาสงเคราะห์อำเภอเลาขวัญ โดยมีเจ้าหน้าที่ของประชาสงเคราะห์จะ ลงมาเยี่ยมคนพิการและครอบครัวที่บ้านอยู่เป็นประจำ มาแนะนำวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพ วิธีการดูแลคน พิการ เรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ. 2546 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ(สทก.)ได้เสนอโครงการส่งเสริม อาชีพคนพิการรูปแบบกลุ่มในอารักษ์ ซึ่งเป็นโครงการใหม่สำหรับกลุ่มคนพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ ตลาดแรงงานได้ ซึ่ง สทก.ได้กำหนดพื้นที่กลุ่มเป้าหมายมาที่จังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นจังหวัดนำร่องในการ ดำเนินโครงการดังกล่าว สทก.จึงแจ้งให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด(ซึ่งสมัย นั้นใช้ชื่อว่าสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ดำเนินโครงการ สำนักงานพัฒนาสังคมฯ ก็ได้พิจารณา คัดเลือกพื้นที่อำเภอเลาขวัญ (ตำบลเลาขวัญ,ตำบลหนองปลิง และตำบลหนองประดู่) เป็นพื้นที่เป้าหมาย ในการดำเนินโครงการ ครอบครัวของ นายกรอ เกิดอ่ำ ก็เป็นครอบครัวหนึ่งในการเข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่นั้นมา

นายกรอ เกิดอ่ำ ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการโดยได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการซึ่งมีคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นวิทยากร โดยมีการสะท้อนประสบการณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดการความรู้ ตามแนวทางของนักวิชาการ โดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านเป็นหลัก

เมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการนายกรอ เกิดอ่ำ ได้กำหนดไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายและแผนงานของตนเองในการประกอบอาชีพอิสระไว้ แต่ต้องการแค่เพียงว่า กิจกรรมการประกอบอาชีพอิสระ(เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง) จะเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้**ลูกสาวที่พิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีกิจกรรมทำ ไม่ได้อยู่บ้านเฉยๆ** มีเป้าหมายเพียงแค่นี้ เพราะว่าก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการตนก็ได้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองอยู่ก่อนแล้ว เพียงแต่ว่าลูกสาวยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้นเอง

เขาดำเนินการตามคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และตามภูมิปัญญาของตนเองในการฝึกลูกสาวของตนที่พิการในการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองว่าจะต้องเลี้ยงและดูแลไก่อย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการให้น้ำไก่ การให้อาหารไก่ การเปิดเล้า ปิดเล้า ทำความสะอาดเล้า เวลาในการให้อาหาร เป็นต้น ซึ่งก็พบปัญหาอุปสรรคบ้างตรงที่ บางครั้งลูกสาวก็จะดื้อ ไม่ทำ งอน โมโห

“ถ้า เขาโมโห ไม่อยากทำงาน เราจะต้องไม่โมโห ให้เวลาสักพักหนึ่งเดี๋ยวเขาหายก็เริ่มสอนกันใหม่แรกๆ จะต้องสอนกันเยอะ ต้องค่อยๆสอน หมั่นสอน คอยจี้ ผู้ปกครองจะต้องอาศัยความใจเย็น และความมานะเป็นอย่างมาก ต้องใช้เวลาให้เขารู้สึกเคยชินกับสิ่งที่ต้องทำให้ได้ ผ่านไปสักระยะเดี๋ยวเขาก็ทำได้เอง ปัจจุบันนี้ปล่อยได้แล้ว เขาไม่เคยทำให้ไม่สบายใจเลย รู้เรื่อง พูดรู้เรื่องทุกอย่าง”

การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองในตำบลหนองประดู่ยังไม่ได้รวมกลุ่มกัน แยกกันทำบ้านใครบ้านมัน เพราะว่าแต่ละบ้านห่างไกลกัน แต่มีการแบ่งบทบาทกันระหว่างนายกรอ กับลูกสาว โดยลูกสาวจะดูแลในเรื่องง่ายๆ เช่น การให้อาหาร การทำความสะอาดเล้า ฯลฯ ส่วนนายกรอจะรับผิดชอบในเรื่องเวลาไก่ป่วยหรือเวลามีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจะต้องคอยดูแลและควบคุมลูกสาวในทุกกระบวนการ คือคอยแนะนำและคอยสอน

นอกจากสอนลูกสาวของตนเองแล้ว เขายังได้แนะนำครอบครัวอื่นที่มีคนพิการในครอบครัว ซึ่งครอบครัวอื่นก็ให้ความสนใจ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในหมู่ครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ โดยการช่วยกันแก้ไขปัญหาในการทำอาชีพเลี้ยงสัตว์ ความรู้ด้านโรคติดต่อ อาหารเสริม เทคนิคการเลี้ยงดู

สิ่งที่เรียนรู้ และบทเรียนหลังจากเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เขาได้เรียนรู้ ได้รับบทเรียน หลังจากเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการเป็นอย่างมาก กล่าวคือ

1. ได้เรียนรู้ว่าคนพิการซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมมองว่าอาจจะเป็นกลุ่มที่จะเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม แต่แท้จริงแล้วเขาสามารถพัฒนาตนเองได้โดยมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ครอบครัว ที่จะต้องเข้าใจ เอาใจใส่ และมีความพยายามที่จะดูแลฝึกคนพิการอย่างจริงจัง
2. ไม่ย่อท้อ
3. คนพิการสามารถประกอบอาชีพเล็กๆน้อยๆ ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ ตัวอย่างเช่น อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง
4. อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองถือว่าเป็นอาชีพอิสระประเภทหนึ่งที่เหมาะสมกับคนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ เนื่องจากการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองดูแลง่ายไม่ซับซ้อนสามารถทำได้อยู่กับบ้านบุคคลอื่นสามารถสอนคนพิการให้ทำตามได้ เช่น สอนการให้อาหาร และการดูแลรักษาและไม่เป็นอันตรายต่อผู้พิการ
5. การส่งเสริมให้คนพิการประกอบอาชีพอิสระ (การเลี้ยงสัตว์)นอกจากจะสร้างรายได้เข้าครอบครัวแล้วยังเป็นกิจกรรมอาชีวบำบัดสำหรับคนพิการส่งผลให้คนพิการมีพัฒนาการด้านต่างๆ ดีขึ้นอีกด้วย

ทำไมจึงควรให้เป็น Best Practices

เหตุผลที่ควรให้เขาเป็น Best Practices เพราะ เขามีลักษณะเด่นที่สำคัญ 6 ประการคือ

1. มีความมุ่งมั่นอย่างเต็มเปี่ยม ที่จะพัฒนาบุตรพิการของตนเอง
2. เชื่อมั่นว่าคนพิการสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยอาชีวบำบัด
3. การใส่ใจในกิจกรรมที่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมแล้วโดยไม่ท้อถอยหรือล้มเลิกกลางคัน
4. ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาสนับสนุนกิจกรรมและแก้ปัญหา
5. มีความพร้อมในด้านประสบการณ์ ปัจจัยพื้นฐานและฐานะทางเศรษฐกิจพอควร
6. เป็นแบบอย่างของผู้ปกครองของคนพิการได้เป็นอย่างดีในเรื่องของความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการเชื่อมั่นในกระบวนการเพื่อการพัฒนาและมุ่งมั่นในการปฏิบัติ จนเกิดผลสัมฤทธิ์

ปัจจัยหนุนเสริมให้กรอ เกิดอ่ำ เป็น Best Practices

1. ส่วนราชการ
2. แกนนำเครือข่ายชุมชน,ชุมชน
3. ศักยภาพเฉพาะตัวและคุณลักษณะ
4. ความพร้อมและสถานะทางเศรษฐกิจ
5. ภูมิปัญญา

อนาคต

1. คนพิการในอุปการะสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน และอาชีพง่ายๆ แบ่งเบาภาระของครอบครัวได้บางส่วน
2. รู้สึกเบาใจ และหมดห่วงที่คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองจนไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัวต้องรับภาระหนัก
3. เป็นวิทยากรให้กับนักวิชาการและชุมชนอื่นที่สนใจโครงการในลักษณะดังกล่าว
4. เป็นศูนย์การเรียนรู้ เรื่องการส่งเสริมอาชีพอิสระแก่คนพิการเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้พิการรุนแรง

กรอ เกิดอ่ำ จะได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น เพราะ เขาได้พิสูจน์ให้ทุกสายตาในชุมชน ให้เห็นว่า ถึงแม้เขาจะจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นชาวบ้านธรรมดา ที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แต่ อาศัยภูมิปัญญาและความที่เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง และความพยายาม เขาสามารถพัฒนาบุตรสาวซึ่งพิการ จากเดิมที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น จากคนที่ถูกมองว่าเป็นภาระของครอบครัว ปัจจุบันกลายเป็นบุตรสาวคนใหม่ที่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตัวเอง และช่วยแบ่งเบาภาระเล็กน้อยๆ ของครอบครัวได้อีกด้วย จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ นายกรอ เกิดอ่ำ ผู้ปกครอง และนางสาวยุพิน เกิดอ่ำ ได้รับการยอมรับจากชุมชน และสังคมมากขึ้น

การส่งเสริมให้ผู้พิการได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น คนในสังคมทั่วไปจะมีส่วนช่วยหนุนเสริมได้โดยเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยต้องเปิดใจยอมรับ และไม่ตั้งข้อรังเกียจ ให้กำลังใจ และยกย่องให้คนพิการเป็นบุคคล /ครอบครัวตัวอย่างของชุมชนในการดูแล พัฒนาคนพิการ ให้เป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในการดูแลคนพิการในครอบครัว

ข้อคิดเห็น

ผมได้ปรับในหัวข้อต้นๆ ให้แล้ว ที่อยากให้เพิ่มเติมคือ

1. ในหัวข้อ**สิ่งที่เรียนรู้ และบทเรียนหลังจากเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ ข้อ 1-5 ควรขยายความโดยอาจนำคำพูดสั้นๆ และคมๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์คุณกรอ มาใส่ไว้ในแต่ละข้อ รวมทั้งขยายความโดยใช้ภาษาของผู้เขียนเองด้วย**
2. ในหัวข้อ**ทำไมจึงควรให้เป็น Best Practices และหัวข้อปัจจัยหนุนเสริมให้กรอ เกิดอ่ำ เป็น Best Practices ควรขยายความ ให้เหตุผลให้มากขึ้นในทุกๆ ข้อ**
3. **ในหัวข้อ อนาคต ผมทำสีแดงไว้เพราะไม่แน่ใจในประเด็นที่เขียนมา ช่วยขยายความให้เข้าประเด็น อนาคตของนายกรอ หรือไม่ก็ตัดออกไป**
4. **ควรลงชื่อ นามสกุลจริงของผู้เรียบเรียงรายงานนี้ด้วย**

สำรี หล้าทอง Best Practice ในการดูแลผู้พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้

นางสำรี หล้าทอง อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ปกครอง(มารดา) คนพิการ ชื่อ นางสาวสุพรรณ์ หล้าทอง (น้องนก) อายุ 34 ปี มีสภาพความพิการ ทางสติปัญญาและการเรียนรู้

ครอบครัวของนางสำรี หล้าทอง ประกอบด้วย

1. นายสกรรณ์ หล้าทอง (บิดา) ของคนพิการ
2. นางสำรี หล้าทอง (มารดา) ของคนพิการ
3. นางสาวสุพรรณ์ หล้าทอง (คนพิการ)
4. นางสุวรรณ หล้าทอง (น้องสาว) ของคนพิการ
5. นายสายันต์ หล้าทอง (น้องชาย) ของคนพิการ

ซึ่งน้องสาวและน้องชาย ปกติดีและน้องสาวแต่งงานมีครอบครัวแล้ว

ก่อนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

สามีและบุตรชายของนางสำรี ไปรับจ้างทำงาน เป็นช่างก่อสร้างอยู่ที่กรุงเทพฯ เพื่อหาเงินส่งมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนนางสำรี ประกอบอาชีพทำนาและดูแลบุตรสาวที่พิการอยู่กับบ้าน ซึ่งสภาพความพิการของบุตรสาว ไม่เอื้อให้นางสำรีออกไปทำงานที่ไหนไกลบ้านได้เลย นอกจากจะมีความพิการทางสติปัญญาแล้วน้องนก(บุตรสาวพิการ) ยังช่วยเหลือตนเองได้น้อย นั่งๆ นอนๆ อยู่กับบ้านเฉยๆ แขน ขา ก็ไม่ค่อยแข็งแรง สื่อสารกับคนอื่นไม่ได้ และไม่ยอมพูดกับใคร ทุกอย่างจึงต้องตกเป็นภาระของนางสำรีผู้เป็นแม่ต้องช่วยทำให้ แม้แต่ภารกิจส่วนตัว เช่น การเข้าห้องน้ำ การอาบน้ำ การแต่งตัว การรับประทานอาหาร เป็นต้น

น้องนกมักจะถูกเพื่อนบ้านบางคนล้อเลียน เด็กๆภายในชุมชนกลัว ทำให้ไม่มีใครอยากให้ลูกมาเล่นด้วย (เดินออกไปข้างนอกบ้านผู้คนกลัว ล้อเลียน สุขภาพจิตเสีย) จึงเป็นสาเหตุให้นางสำรี ไม่ยอมให้บุตรสาวที่พิการออกไปไหน ยิ่งทำให้น้องนกก็กลัวคนแปลกหน้าด้วย ไม่ยิ้ม ได้แต่มองดูเฉยๆ)

ทุกคนในชุมชนยอมรับว่าเป็นภาระกับครอบครัวมาก แม้แต่ตัวนางสำรีผู้เป็นแม่เองก็ไม่ปฏิเสธถึงความลำบาก แต่ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร ให้ลูกดีขึ้นได้

การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เส้นทางการเข้าสู่โครงการ เริ่มจากปัญหาการขึ้นทะเบียนผู้พิการในพื้นที่มีความลำบากมาก มีขั้นตอนยุ่งยาก เริ่มตั้งแต่ต้องผ่านความคิดเห็นจากแพทย์ ให้รับรองความพิการ ทำให้ผู้พิการหลายคนเข้าไม่ถึง การให้บริการต่างๆ ที่ควรจะได้รับ

หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่จึงประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ออกหน่วยจดทะเบียนรับรองความพิการ และออกสมุดประจำตัวผู้พิการให้กับคนพิการในตำบลต่างๆของอำเภอภูเวียง ทำให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่นเห็นสภาพปัญหาจริงๆในพื้นที่ ว่ามีผู้พิการทางสติปัญญาอยู่มาก จึงจัดประชุมร่วมกับสาธารณสุขและองค์การบริหารส่วนตำบล นำเสนอโครงการ ส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ เพื่อเป็นโครงการทดลองให้กับกลุ่มเป้าหมายคือคนพิการทางสติปัญญาและพิการซ้อนรุนแรง โดยสถานีอนามัยตำบลหนองกุงเซินประสานไปยังอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) ซึ่งเป็น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.) ในคราวเดียวกัน เพื่อจัดประชุมชี้แจงโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการทางสติปัญญาและพิการซ้อนรุนแรง จึงได้เกิดโครงการเลี้ยงหมูป่าขึ้นและน้องนกก็เป็นบุคคลหนึ่งในกลุ่มเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมอาชีพให้คนพิการที่ไม่สามารถเข้าทำงานในระบบโรงงานเปิดได้ มีรายได้ ไม่เป็นภาระของสังคม และเป็นพลังของชุมชนอีกด้วย นางสำรี หล้าทอง คุณแม่น้องนก จึงสมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ และตลอดระยะเวลา อย่างอดทน ไม่ท้อต่อ

ปัญหาอุปสรรค

เมื่อเข้าร่วมโครงการนางสำรี ไม่มีความหวังอะไรมากนัก คิดแต่ว่าสิ่งที่รัฐสนับสนุนให้มาทำน่าจะมีรายได้ไว้ให้ลูกบ้าง กอปรกับนางสำรี คิดว่าวัตถุประสงค์ของโครงการ จะทำให้คนพิการไม่เป็นภาระของสังคม อยากรู้ อยากทราบว่าจะมีวิธีการใด และต่อมาได้สังเกตเห็นความผูกพันระหว่างน้องนกกับการเป็นเจ้าของหมูป่า เห็นลูกมีรอยยิ้มเวลาเดินไปหาคอกหมู เหมือนกับจะบอกแม่ว่าหนูดีใจอย่างน้อยก็คงเป็นเพื่อนกับหมูได้ น้องนกพยายามเปล่งเสียงออกมาเพื่อที่จะพูดกับหมู **ถึงแม้ว่าจะเป็นคำพูดที่ออกมาเพียงคำเดียว นางสำรีก็รู้สึกพอใจในคำพูดนั้นนักหนา** เช่น คำพูดว่า **จ้า อื้อ อ๊า จ้า** ของน้องนก แปลว่า พอใจ ตกลง เข้าใจ เป็นลักษณะของการยอมรับการกระทำของผู้อื่น

อื้อ ของน้องนกจะลากเสียงยาว น่าจะแปลว่า ไม่เห็นด้วย ไม่เข้าใจ ไม่เอา เป็นลักษณะการปฏิเสธ (ปกติคำว่า **อื้อ** เป็น ภาษาอิสาน แปลว่า ใช่) ส่วนคำว่า **อ๊า** ของน้องนก คือคำที่เรียกหาแม่เมื่อมีคนมาหาแม่ที่บ้าน (เรียกแม่ให้มาพบแขกที่มาบ้าน)

การเลี้ยงหมูป่ามิได้รวมกลุ่มกันเลี้ยง จะเลี้ยงเองที่บ้านของใครของมัน และเป็นการกระจายไปทั้งตำบล สำหรับนางสำรี กับลูกก็เลี้ยงกันเองที่บ้าน แรกๆนางสำรีต้องทำให้ลูกดูเป็นตัวอย่างและมีการติดตามเยี่ยมบ้านของ อพมก.ที่ช่วยนางสำรี ในการให้คำแนะนำ ฝึกให้ลูกเก็บผัก ตักน้ำ ให้หมู จะหกเสียเรี่ยราดบ้างก็

ไม่เป็นไร ช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านเข้าใจ เช่น ให้เจ้าของโรงสีข้าวที่มีอยู่ในหมู่บ้านหากน้องนกมาซื้อรำให้หมู หรือเอาข้าวเปลือกมาสี นัดแนะกับเจ้าของร้านค้าช่วยกันฝึกน้องนกร่วมกันเช่น หากน้องนกนำเงินไปซื้อเป็นเงินเหรียญน้องนกจะซื้อแล้วก็กลับหากเงินเป็นแบ้งค์ซื้อแล้วจะยืนรอรับเงินทอนก่อนค่อยกลับ นั่นคือหน้าที่ของน้องนก นอกจากนี้ประเพณีของชาวอิสานอีกอย่างก็คือผู้หญิงจะต้องรู้จักไปทำบุญที่วัด เช่น นำปิ่นโตไปถวายพระที่วัดตอนเพล โดยพระที่วัดจะตีกลองเพลเป็นสัญญาณบอกกับชาวบ้าน ปัจจุบันนี้เมื่อน้องนกได้ยินเสียงกลองเพลดัง ก็จะหยุดกิจกรรมเพื่อเอาปิ่นโตที่แม่เตรียมไว้ให้ไปวัดเพื่อถวายเพล

สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

นางสำรี หล้าทอง ได้เล่าให้ฟังว่า

> “ ดีใจหลาย เมื่อก่อนไม่เคยคิดว่าคนพิการแบบนี้จะสอน จะฝึกได้ ไม่รู้วิธี ก็ปล่อยไปตามยถากรรม แต่ทำไปทำมาเห็นลูกดีขึ้นหลายอย่างแหละแม่ต้องอดทน ต้องเข้าใจในปัญหา **เป็นข้อพิสูจน์ว่าคนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพได้**
>
> จากความหวังที่แรกๆหวังเพียงว่า พอจะมีรายได้เพิ่มเติมบ้างจากการขายหมูป่าแต่นางสำรีเรียนรู้ว่าสิ่งที่ได้มากกว่าเงินขายหมูก็คือ หากวันหนึ่งข้างหน้าถ้าน้องนกจะต้องอยู่คนเดียว น้องนกจะต้องอยู่ได้ เพราะชุมชนเริ่มเข้าใจน้องนกและน้องนกรู้จักการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ระดับหนึ่งเป็นตัวอย่างของคนที่มีปัญหาคล้ายๆกับน้องนก **เป็นข้อพิสูจน์ว่าคนพิการไม่เป็นภาระของสังคมได้**”

เกิดประสบการณ์ของหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ ชุมชน ได้มองเห็นช่องทางที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ตามสภาพปัญหา และถูกต้องตามความต้องการตามศักยภาพของผู้พิการแต่ละประเภท ตามบริบทของชุมชน ซึ่งก็ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่สนับสนุน และผู้ที่พิการ

เกิดเครือข่ายของชุมชนเพื่อที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืนต่อไป

สิ่งที่สามารถกล่าวได้ว่า นางสำรี หล้าทอง เป็น Best Pratice

1. เปิดใจยอมรับที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และตลอดเวลาที่อยู่ในระหว่างการดำเนินงานของโครงการ ไม่เคยท้อถอย
2. ความเพียรพยายามในการดูแลลูกของแม่ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งในสังคมปัจจุบัน
3. น้องนกมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การรู้จักช่วยแม่ทำงานบ้าน รู้จักปลูกผักไว้ทานเองที่หน้าบ้าน
4. น้องนกได้รับการยอมรับจากสังคม จากล้อเลียนหรือกลัว เปลี่ยนเป็นเห็นใจและสงสาร
5. ครอบครัวมีความผูกพันกันที่ดีเพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความไว้วางใจลูกมากขึ้น

6. ถึงแม้ตัวเองจะลำบาก แต่มีน้ำใจในการแบ่งปัน เกื้อกูลคนอื่น เช่น สอนลูกให้รู้จักทำบุญเพื่อแบ่งปันผู้อื่นบ้าง
7. เป็นแบบอย่างของผู้ปกครองของคนพิการได้เป็นอย่างดีในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ความอดทน จนเกิดผลสัมฤทธิ์

ปัจจัยหนุนเสริมให้นางสำรี หล้าทอง เป็น Best Pratice

1. ส่วนราชการที่ให้การสนับสนุน มีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือ ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข บำบัดทุกข์ บำรุงสุข (หน่วยงาน องค์กร ในพื้นที่มีความเข้มแข็ง) ยืดหยุ่นระบบราชการให้เอื้อต่อการปฏิบัติ รับฟังความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน ไม่เกี่ยงงาน ทำแทนกันได้
2. แกนนำ เครือข่ายในชุมชน ถือว่าเป็นตัวแทนในการสื่อสาร ขับเคลื่อนระบบงานเข้าสู่ชุมชน (อพมก.มีลักษณะของจิต อาสาโดยแท้) โดยใช้ระบบ 2 Way Communication
3. ศักยภาพเฉพาะตัวของผู้ปกครองคนพิการคนนี้ (ความอึด)

****

Best Practices จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยามีประชากรจำนวน 520,000 คน มีคนพิการที่ผ่านการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ จำนวน 9,400 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 สถานการณ์ของจังหวัดพะเยา คนพิการในจังหวัดได้รับความรู้เรื่องสิทธิของคนพิการเป็นส่วนใหญ่ คนพิการที่ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ประมาณร้อยละ 75 และส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการ 3 กลุ่ม เป็นเงินประมาณ 60,000 บาท มีการให้กู้ยืมเงินประกอบอาชีพ จำนวน 514 ราย มีหนี้ค้างชำระต้องติดตาม จำนวน 4 ราย มีคนพิการรวมประกอบอาชีพ ในปัจจุบัน 9 กลุ่ม รวมทั้งกลุ่มที่ขยายออกเป็นเครือข่ายจากกลุ่มหลัก

การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน มีที่มาจากโครงการนำร่องของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ในปีงบประมาณ 2548 โดยใช้งบประมาณของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ 2 กลุ่ม เป็นเงิน100,000 บาท ต่อมาได้รับการสนับสนุนงบประมาณของจังหวัดบูรณาการ (CEO) จำนวน 253,000 บาท ปีงบประมาณ 2548 ถึงปีงบประมาณ 2549 จำนวน 5 กลุ่ม และงบประมาณจากผู้มี จิตศรัทธาบริจาค 100,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม มีระบบการบริหารจัดการและการพัฒนาสังคมควบคู่กันไปในการส่งเสริมอาชีพทั้ง 9 กลุ่ม โดยกลุ่มเป็นผู้บริหารจัดการเอง

1. ชื่อกลุ่ม หัตถกรรมเย็บปักประดิษฐ์ ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม

- กลุ่มหัตถกรรมเย็บปักประดิษฐ์ ตั้งขึ้นแบบไม่เป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2546 หลังจากนั้นสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาให้การสนับสนุนและจัดตั้งกลุ่มเป็นทางการขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2547
- มีคุณสมจิต เผ่ากันทะ ซึ่งมีความพิการทางการเคลื่อนไหวจากโรคโปลิโอเป็นหัวหน้ากลุ่ม ที่มีทั้งความเข้มแข็ง และกำลังใจที่ดีในการต่อสู้ชีวิต
- สมาชิกของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วยคนพิการในลักษณะเดียวกัน คือ ทางกายการเคลื่อนไหว ทั้ง 6 คน และเป็นกลุ่มสตรีล้วน ๆ
- กลุ่มมีอาชีพทำหัตถกรรมเย็บปักประดิษฐ์ประเภทงานปักผ้าคลอสติส ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างเป็นระบบ

3. ความเป็นมาของกลุ่ม

การก่อตั้งกลุ่ม มาจากทุกคนต้องการมีสังคม มีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน โดยมีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา แต่ยังขาดทักษะในด้านการผลิต การบริหารจัดการ ทำให้กลุ่มไม่สามารถดำเนินการไปได้ดีนัก ในช่วงปลายปี 2547 ในช่วงต้นงบประมาณของปี

2548 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ มีโครงการในลักษณะการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ซึ่งจังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดหนึ่งในเป้าหมายของ สทก. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ได้ส่งเจ้าหน้าที่เดินทางไปเข้าร่วมประชุมที่ สท. และเข้ารับการอบรมเรื่องการส่งเสริมอาชีพที่ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานซับใต้ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วันที่ 13 – 15 ธันวาคม 2547 พร้อมรับนโยบายมาปฏิบัติในจังหวัดพะเยา โดยดำเนินการจัดประชุมประธานชมรมคนพิการของทุกอำเภอ เพื่อหาความต้องการและคัดเลือกพื้นที่ในการดำเนินโครงการ ผลจากประชุมได้พื้นที่ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มอาชีพ เย็บปักประดิษฐ์ และพื้นที่ตำบลควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มอาชีพตีมีด จากนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาได้ลงพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเยี่ยมเยียนสอบสภาพข้อเท็จจริงครอบครัว และศึกษาข้อมูลบริบทต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ หลังจากได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจนรอบครอบแล้วก็ดำเนินการใน 2 พื้นที่ดังกล่าวจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ คือ

1. เป็นความต้องการของคนพิการ
2. คนพิการมีความตั้งใจจริงที่ทำอาชีพ
3. กลุ่มมีความสามัคคีกันดี
4. ผู้นำมีความน่าเชื่อถือ
5. ผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินการผลิตมีตลาดรองรับ
6. คนพิการต้องการมีสังคม ต้องการเพื่อน
7. คนพิการต้องการมีรายได้ จะทำให้ภาระกลายเป็นพลัง ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว สังคม ชุมชน
8. ท้องถิ่นมีแนวโน้มในการสนับสนุนในโอกาสต่อไป
9. ตัวของเจ้าหน้าที่เอง มีประสบการณ์ ทักษะและ ความรู้ในการดำเนินด้านกลุ่มอาชีพ มาเป็นเวลานาน
10. มีงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง

จากนั้น ท่านผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (ผอ.สุนีย์ สายสุพัฒน์ผล) และ คุณจิตนา สาธุพันธ์ หัวหน้างานพัฒนา และส่งเสริมอาชีพ ได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนกลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ (ผู้ใหญ่ให้ความสนใจ) ผู้ปฏิบัติรู้สึกอบอุ่นและเกิดความเป็นกันเองพร้อมที่จะทำงานให้สำเร็จ

- ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งกลุ่ม คือ คุณสมจิต เผ่ากันทะ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ประธานชมรมคนพิการ และท่าน ผอ. สทก. และ คุณจินตนา สาธุพันธ์
- สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยคนพิการ จำนวน 6 คน ดังนี้

1. น.ส.สมจิต เผ่ากันทะ พิการทางการเคลื่อนไหว นั่งรถเข็น

2. น.ส.ลอน เผ่ากันทะ พิการทางการเคลื่อนไหว นั่งรถเข็น
3. นางต๋อง ใจวงค์ พิการร่างกายและการเคลื่อนไหวใช้ไม้เท้า
4. น.ส.สังเวียน นามจักร พิการร่างกายและการเคลื่อนไหวใช้ไม้เท้า
5. น.ส.จีรพันธ์ ทะลิ พิการร่างกายและการเคลื่อนไหวนั่งรถเข็น
6. น.ส.กอบกุล ปิงยศ พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว นั่งรถสามล้อโยก

- ในช่วงระยะเริ่มแรกกลุ่มรวมกันประกอบอาชีพเย็บปักประดิษฐ์ ซึ่งไม่มีการบริหารจัดการที่ดี มีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ขาดความรู้ทักษะ และ ความประณีตในการทำผลิตภัณฑ์ และ จำหน่ายได้ราคาไม่ดีนัก ปัญหาอุปสรรค คือ ไม่มีทักษะ ขาดความรู้ทางด้านการตลาด ไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี คนพิการท้อ ขาดกำลังใจ และไม่มีความเข้าใจในการแบ่งปันระบบผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับ ผลิตภัณฑ์ขาดความประณีต ไม่มีตลาดรองรับ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ดี

4. การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ

- กลุ่มเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการของ สทก. หลังจากที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ได้คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการในพื้นที่ 2 อำเภอแล้ว ก็ดำเนินการทางด้านการเตรียมความพร้อมให้คนพิการ โดยการอบรมให้ความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์การสร้างคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของตลาดต่อมา จากนั้นให้ทุนสนับสนุนการตั้งกลุ่มอาชีพทั้ง 2 กลุ่ม เป็นเงิน 60,000 บาท มีสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม โดยแยกเป็นกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีล้วน 6 คน และกลุ่มตีมีดซึ่งเป็นชายล้วน 14 คน จากนั้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มดังนี้

- ด้านการบริหารจัดการของกลุ่ม
- ด้านการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม
- ด้านการเงินและบัญชี (บัญชีชาวบ้าน)
- ผู้นำและผู้ตามของกลุ่ม
- การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และการแก้ไขผลิตภัณฑ์ที่คุณภาพไม่ดี
- การบรรจุภัณฑ์
- การให้คำปรึกษา
- การมีโอกาสในการขยายกลุ่มอาชีพ
- ด้านการตลาด
- การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ทั้ง 2 กลุ่ม ดำเนินการไปได้สักระยะหนึ่ง ปรากฏว่า กลุ่มตีมีดประสบปัญหาเนื่องจากนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายแต่ถูกโกงจากกลุ่มพ่อค้าที่จังหวัดแพร่ และ การตีมีดเป็นงานที่ค่อนข้างหนักคน

พิการต้องใช้กำลังกายค่อนข้างมาก จำนวนสมาชิกที่มีความแข็งแรงมีจำนวนน้อย จึงต้องปรับเปลี่ยนโครงการจากเงินทุนของกลุ่มที่คงเหลือ นำมาซื้อวัวมาเลี้ยง จำนวน 4 ตัว

กลุ่มอาชีพทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 2 แห่ง ในการให้ทุนรวมกลุ่มและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงสถานที่กลุ่ม

ส่วนกลุ่มอาชีพเย็บปักประดิษฐ์ ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี ประสบผลสำเร็จ มีผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในชุมชน และ งาน OTOP และดำเนินการขยายกลุ่มไปยังกลุ่มเพื่อนคนพิการด้วยกันที่ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ ของน.ส.ลำพึง บุญมา มีสมาชิกทำไม้กวาด 5 คน ในปี พ.ศ. 2549 สำหรับกลุ่มของ น.ส.ลำพึง บุญมา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการจังหวัดบูรณาการ (CEO) เป็นเงิน 15,000 บาทโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา เป็นผู้ดำเนินการสำหรับการดำเนินการทุกอย่างเหมือนกับกลุ่มของน.ส.สมจิต เผ่ากันทะ เนื่องจากเจ้าหน้าที่เป็นคนเดียวกันที่เป็นผู้ดำเนินการ จึงมีลักษณะการดำเนินการในลักษณะถอดแบบออกมา

- ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ ด้วยการคัดเลือกผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาประชุมสัมมนา ณ ศูนย์สัมมนาแสนปาล์ม เทรนนิ่งโฮม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 กลุ่ม 3 วัน โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และทีมวิทยากรคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ให้ความรู้ในการสัมมนา เรื่อง การเรียนรู้ และ การจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการและการจัดทำแผนงานในอนาคตขององค์กร / กลุ่ม หลังจากนั้นได้ดำเนินการจัดประชุมการเรียนรู้และการจัดการความรู้ การส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ ณ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2550 ทำให้กลุ่มและองค์กร มีความรู้จากการถอดบทเรียน และได้นำบทเรียน ที่ได้มาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม และ องค์กร เพราะว่าการถอดบทเรียนทำให้ผู้ถอดบทเรียนทำให้ผู้ถอดบทเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการนำไปใช้

- กลุ่มมีเป้าหมายและแผนงานเมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

1. ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและชุมชน

2. คนพิการทุกคนในกลุ่มมีความสุข ไม่เครียด เปิดตัวเองออกจากบ้านมารวมเป็นกลุ่มสร้างสังคม โดยมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดในการรักษาตลาดเก่าและเปิดตลาดใหม่

4. มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5. ต้องการขยายกลุ่มเพิ่มสมาชิกและการมีเครือข่าทางด้านอาชีพ

6. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

- กลุ่มได้ดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มมีอาชีพ สามารถสร้างรายได้เป็นของตนเองทำให้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดความสุขกายสบายใจ ไม่เครียด มีการสร้างสังคมให้ โดยมาทำงานกันที่กลุ่มสัปดาห์ละ 2 วัน ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ให้คำแนะนำปรึกษาหารือกัน มีการนำงานที่ผลิตได้มาตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามแบบของหนังสือแฟชั่น หรือวารสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตลอดจนการได้มาออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของ OTOP เมืองทองธานี และงานหอการค้าแฟร์ ทำให้สามารถไปดูงานของกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ นำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานที่ทำอยู่และรับงานตามแบบที่ลูกค้าต้องการ มีการสำรวจตลาดและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด เพื่อเปิดตลาดใหม่รักษาตลาดเก่าไว้ แล้วดำเนินการผลิตให้เหมาะสมมีรายการบริหารจัดการภายในกลุ่มแบบเป็นธรรม ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย มีระบบการปันผลของกลุ่มในรอบปี จากการหักรายได้เข้ากลุ่ม 10 % ปลายปี แบ่งปันผลกำไร มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย บอกที่ไปที่มาทุกครั้ง (ในลักษณะบัญชีชาวบ้าน) มีการคิดต้นทุนการผลิต + ค่าแรง + กำไร แล้วตั้งราคาสินค้าให้เหมาะสม (สามารถตั้งราคาได้) มีผู้นำของกลุ่มที่มีความอดทน มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีภาวะความเป็นผู้นำ มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการตัดสินใจ

- กลุ่มต้องการมีพันธมิตรและสมาชิกเพิ่มในการประกอบอาชีพ จึงได้พยายามนำเพื่อนและชักชวนกลุ่มคนพิการจากพื้นที่ตำบลป่าซางมาทำกลุ่มอาชีพตามความถนัด คือ การทำไม้กวาดดอกหญ้า ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มอีก 5 คน โดยใช้ระบบการดำเนินงานในลักษณะการถอดแบบของกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์

- สำหรับปัญหาอุปสรรค โดยรวมแล้วเป็นปัญหาเล็ก ๆ สามารถแก้ไขได้ภายในกลุ่ม เช่น การเดินทางมารวมกลุ่มลำบาก ถ้าแก้ไขด้วยการแบ่งงานไปทำที่บ้าน หรือหาอุปกรณ์เสริมเป็นรถสามล้อโยกใช้ในการเคลื่อนที่ หรือรถจักรยานยนต์ 3 ล้อ และ ปัญหาที่คนพิการเป็นคนที่ขี้น้อยใจก็ต้องพบปะกันบ่อย ๆ ชี้แจงเป็นครั้ง ๆ ไป

- กลุ่มมีการติดตามประเมินผลของกลุ่มเองด้วยการคัดสรร ตรวจชิ้นงานคัดคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การตรวจสอบตลาดของความต้องการในส่วนองค์กรที่ใช้ในการสนับสนุน

- กลุ่มอาชีพมีการติดตามประเมินผลตลอด ในลักษณะกัดไม่ปล่อย และให้คำปรึกษาหารือได้ตลอดเวลาโดยไม่มีเงื่อนไข

- กลุ่มได้พยายามชักชวนคนในชุมชน มาฝึกอาชีพเย็บปักประดิษฐ์ ก็มีคนพิการสนใจ แต่มาอยู่ด้วยได้ไม่นาน ก็ไม่สามารถอยู่ได้ เนื่องจากไม่มีความอดทนและครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต้อง

พยายามชักชวนอยู่ตลอดจนกระทั่งได้ชวนเพื่อนนอกชุมชน จากตำบลป่าซางที่เป็นเครือข่ายนอกพื้นที่ตำบล มาเข้าร่วมกลุ่มทำอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้าตามที่กล่าวมาแล้ว

- กลุ่มได้สร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพกับกลุ่มอาชีพภายในจังหวัด และนอกพื้นที่จังหวัด โดยการขอที่อยู่ หรือ เบอร์โทรศัพท์กันไว้ในช่วงที่ไปออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP หรือการจัดประชุมต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันอยู่ตลอด

- โครงสร้างส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ ทำให้กลุ่มได้บทเรียนและเรียนรู้ดังนี้

1. การรวมกลุ่มทำให้คนพิการมีโอกาสในการสร้างงานพัฒนาตนเอง มีรายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้เกิดการยอมรับและมีความสุขทั้งทางกาย และ จิตใจ ทำให้สุขภาพดีขึ้น ตลอดจนมีหน่วยงานหรือองค์กรให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

2. สามารถศึกษากลุ่มของตนเองได้ด้วยวิธีการถอดบทเรียน นำมาสังเคราะห์สกัดเอาความรู้ที่มีอยู่ในตัวตน และกลุ่มมาใช้ในการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์ มีระบบมากขึ้น

3. ทำให้รู้จักวิธีทางการพัฒนาสังคมและการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
- การมีภาวะผู้นำ ผู้ตาม
- การสร้างเครือข่าย / กลุ่ม / การสร้างความสัมพันธ์ภายในและภายนอกกลุ่ม
- การพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถที่ดีกว่าเดิม
- การบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
- มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- มีการเรียนรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถกำหนดต้นทุนและราคาขายได้
- มีการศึกษาทางด้านการตลาด เพื่อดำเนินการผลิตให้ตรงกับความต้องการตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป
- การทำให้ตนเองมีรายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวชุมชน ส่งผลให้มีความสุขและสุขภาพดีขึ้น

สิ่งที่กล่าวได้ว่าเป็น Best Practice **ของกลุ่ม คือ** กลุ่มมีขีดความสามารถในการพัฒนา และบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ ทำให้คนพิการมีอาชีพรายได้ที่มั่นคง เปลี่ยนแปลงจากภาระสู่พลัง ส่งผลให้คนพิการมีความสุข

ปัจจัยหนุนเสริมให้เป็น Best Practice **คือ**

1. ตัวคนพิการเองมีความมุ่งมั่น มานะอดทน
2. กลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีผู้ตามที่มีความเข้าใจ ในบทบาทของผู้ตาม

3. องค์กรที่ให้การสนับสนุนให้โอกาส และอำนวยประโยชน์ให้คนพิการได้มีโอกาสได้พัฒนาตนเอง

4. กลุ่มและองค์กรของคนพิการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

5. มีงบประมาณจากองค์กรภาครัฐและองค์กรในชุมชนให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

6. รัฐบาลมีนโยบายที่เอื้อแก่คนพิการ

7. ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้การยอมรับ

5. อนาคตของกลุ่ม

- กลุ่มมีความคาดหวังว่าในอนาคตจะเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง เป็นรูปแบบของการนำอาชีพอิสระของคนพิการมีสมาชิกและเครือข่ายมากขึ้น

- กลุ่มจะทำให้สังคมยอมรับคนพิการมากขึ้นด้วยวิธีการ ดังนี้

1. คนพิการรวมกลุ่มกันทำอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคงไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้คนพิการที่รวมกลุ่มมีความสุข

2. เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบการพัฒนาและบริหารจัดการที่มี ระบบ

3. กลุ่มเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการเป็นต้นแบบของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการ

4. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มสู่เครือข่าย

- กลุ่มจะช่วยเหลือคนพิการที่ยังขาดโอกาสอีกมากมายด้วยวิธีการดังนี้

1. การชักชวนกันมาประกอบอาชีพ

2. การถ่ายทอดความรู้ทางด้านอาชีพให้แก่คนพิการด้วยกันที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพหรือมีความสนใจ

3. เผยแพร่ผลการดำเนินงานของตนเองผ่านเครือข่ายต่าง ๆไปสู่สาธารณะ

Best Practices กลุ่มที่ 2

1. ชื่อกลุ่มเพาะเห็ด ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม

- กลุ่มเพาะเห็ดอำเภอภูกามยาว ตั้งขึ้นแบบไม่เป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์จังหวัดพะเยาให้การสนับสนุนและจัดตั้งกลุ่มเป็นทางการขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2548 โดยใช้งบประมาณจังหวัดบูรณาการ (CEO)

- มีร้อยตรีเดิน อินต๊ะ ซึ่งมีความพิการทางการเคลื่อนไหวจากเหตุราชการทหารเหยียบกับระเบิด ทำให้ขาทั้ง 2 ข้างขาดบนเข่า เป็นหัวหน้ากลุ่มที่มีทักษะความชำนาญ มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง และมีกลังใจในการต่อสู้ชีวิต

- สมาชิกของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วยคนพิการในพื้นที่ อำเภอภูกามยาว ที่มีลักษณะของความพิการหลากหลาย จำนวน 7 คน มีทั้งหญิงและชาย

- กลุ่มทำอาชีพเพาะเห็ด ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน อย่างเป็นระบบตามความถนัด

3. ความเป็นมาของกลุ่ม

การก่อตั้งกลุ่ม มาจากการชักชวนของ ร้อยตรีเดิน อินต๊ะ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเพาะเห็ด ชักชวนคนพิการมารวมกลุ่มเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในช่วงปี 2548 มีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ไม่ค่อยเข้าใจระบบการบริหารจัดการกลุ่ม

ในช่วงกลางปีงบประมาณ 2548 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมอิสระของคนพิการในชุมชนตามรูปแบบของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ จึงได้ดำเนินการสนับสนุนกลุ่มเพาะเห็ดโดยใช้งบประมาณของจังหวัดบูรณาการ (CEO) ซึ่งให้การสนับสนุนงบประมาณในปี 2548 และ 2549

ปัจจัยสำคัญที่ให้การสนับสนุนกลุ่มเพาะเห็ดอำเภอภูกามยาว คือ

1. มีผู้นำที่มีความเชื่อถือ
2. คนพิการต้องการมีอาชีพและรายได้
3. คนพิการมีความตั้งใจจริงที่ทำอาชีพ
4. ผลิตภัณฑ์เห็ดมีตลาดรองรับ
5. มีงบประมาณของจังหวัดสนับสนุน
6. ผู้นำมีความรู้ ความเชียวชาญและมีประสบการณ์ในการเพาะเห็ด
7. ท้องถิ่นมีแนวโน้มให้การสนับสนุน
8. ตัวของเจ้าหน้าที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมอาชีพ และการดำเนินการกับกลุ่มอาชีพมาเป็นเวลานาน

สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยคนพิการ จำนวน 7 คน ดังนี้

1. ร้อยตรีเดิน อินต๊ะ พิการทางกายและการเคลื่อนไหว นั่งรถเข็น
2. น.ส.ดัชนี คำมี พิการทางสติปัญญาการเรียนรู้
3. นางก้ำ อ้อยบำรุง พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว
4. นายโน นามอยู่ พิการทางกายและการเคลื่อนไหว
5. น.ส.วิชิดา วงค์ไชย พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว
6. นางสุนีย์ อินต๊ะ บุคคลในครอบครัว
7. นายโก้ง นันตาลิต พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว

ในช่วงระยะเริ่มต้นกลุ่มรวมตัวกันทำอาชีพเพาะเห็ดในลักษณะรวมตัวแบบหลวมขาดการบริหารจัดการที่ดีและยังขาดแคลนงบประมาณ จึงทำงานชะลอตัวจนกระทั่ง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา เข้าดำเนินการสนับสนุนโดยใช้งบจังหวัดบูรณาการ (CEO) และถอดแบบการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่ม จากกลุ่ม เย็บปักประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเพาะเห็ด ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการต่อไปได้ประสบผลสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในช่วงแรก ระบบการบริหารจัดการยังไม่มีรูปแบบการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ในระยะแรก คนพิการที่มารวมกลุ่มขาดกำลังใจและท้อ หลังจากนั้นสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาได้สนับสนุนงบประมาณ และให้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ การอยู่ร่วมกันในสังคมจนสมาชิกมีความเข้าใจ ทำให้กลุ่มสามารถอยู่ได้และประสบความสำเร็จในที่สุด

4. การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ

- กลุ่มไม่ได้เข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการของสทก.แต่เป็นการสร้างกลุ่มโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ที่สนองต่อความต้องการของคนพิการและใช้รูปแบบการดำเนินงานในลักษณะการถอดแบบของ สทก. เพื่อใช้เปรียบเทียบในลักษณะของอาชีพ
- ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้ เรื่อง การจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการด้วยการคัดเลือกผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาประชุมสัมมนา ณ ศูนย์สัมมนาแสนปาล์ม เทรนนิ่งโฮม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 กลุ่ม 3 วัน โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการและทีมวิทยากรคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติให้ความรู้ในการสัมมนา เรื่อง การเรียนรู้และการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการและการจัดทำแผนงานในอนาคตขององค์กร / กลุ่ม หลังจากนั้น ได้ดำเนินการจัดประชุมการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ การส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ ณ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2550 ทำให้กลุ่มและองค์กรมีความรู้จากการถอดบทเรียนและได้

นำบทเรียนที่ได้มาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มและองค์กร เพราะว่าการถอดบทเรียนทำให้ผู้ถอดบทเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการนำไปใช้

กลุ่มมีเป้าหมาย และแผนงาน เมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

1. ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว สังคม และชุมชน

2. การรวมกลุ่มเพาะเห็ดเพราะบริบทของพื้นที่เหมาะสม ทรัพยากรในการผลิตหาได้ง่าย

3. ทุกคนในกลุ่มมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัด และเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4. เปิดตลาดใหม่ รักษาตลาดเก่า ดูแลคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

5. ต้องการขยายกลุ่มเพิ่มสมาชิกและมีเครือข่ายทางด้านอาชีพ

6. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

กลุ่มได้ดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานที่ตั้งไว้ คือ

- กลุ่มมีอาชีพ สามารถสร้างรายได้เป็นของตนเองทำให้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดความสุขกายสบายใจ และได้มีโอกาสขยายกลุ่มเพาะเห็ดไปที่ตำบลแม่อิง อีก 2 แห่ง มีสมาชิกเพิ่มขึ้น

กลุ่มมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ อย่างไรบ้าง

1. การเดินทางไปยังกลุ่มเพาะเห็ดห่างจากบ้านของสมาชิกเดินทางลำบาก

2. คนพิการมีปัญหาปมด้อยของตนเอง ต้องการให้เอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจเป็นพิเศษ

3. หน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นไม่ให้ความสนใจและ การดูแลไม่ทั่วถึง

การแก้ปัญหาและอุปสรรค

1. ขยายกลุ่มไปในพื้นที่ของสมาชิกอีก 2 กลุ่ม และรับสมาชิกเพิ่ม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์พัฒนาสังคมและสวัสดิการหน่วยที่ 31

2. ได้ประสานงานกับหน่วยงานของท้องถิ่นในลักษณะเป็นทางการปัจจุบันได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแล้วมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ตลอดสำหรับจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ติดตามผลตลอดในลักษณะกัดไม่ปล่อย และ ให้คำปรึกษาหารือได้ตลอดเวลาโดยไม่มีเงื่อนไขกลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น เกิดจากการกลุ่มไปชักชวนและมีคนพิการขอเข้าร่วมโครงการด้วย เนื่องจากการขยายกลุ่มไปอยู่ในพื้นที่ที่ใกล้กับชุมชนของสมาชิกใหม่ กลุ่มได้สร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพกับกลุ่มอาชีพในจังหวัด ที่ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน และ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ ในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเพาะเห็ดโดยประธานกลุ่มเดินทางไปเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่กลุ่มดังกล่าว และภายนอกจังหวัด เดินทางมาดูงานที่กลุ่มเพาะเห็ดภูกามยาวอยู่บ่อย ๆ

กลุ่มได้เรียนรู้หรือได้รับบทเรียนอะไรบ้างในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

1. การรวมกลุ่มทำให้คนพิการ มีโอกาสในการสร้างงานพัฒนาตนเอง มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้เกิดการยอมรับ และมีความสุขทั้งทางกาย และจิตใจทำให้สุขภาพดีขึ้น ตลอดจนมีหน่วยงานหรือองค์กรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ

2. สามารถศึกษากลุ่มของตนเองได้ด้วยวิธีการถอดบทเรียนนำมาสังเคราะห์สกัดเอาความรู้ที่มีอยู่ในตัวตน และกลุ่มมาใช้ในการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์มีระบบมากขึ้น

3. ทำให้รู้จักวิธีทางการพัฒนาสังคมและการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
- การมีภาวะผู้นำ ผู้ตาม
- การสร้างเครือข่าย / กลุ่ม / การสร้างความสัมพันธ์ภายในและภายนอกกลุ่ม
- การพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถที่ดีกว่าเดิม
- การบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
- มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- มีการเรียนรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถกำหนดต้นทุนและราคาขายได้
- มีการศึกษาทางด้านการตลาด เพื่อดำเนินการผลิตให้ตรงกับความต้องการตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป
- การทำให้ตนเองมีรายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวชุมชน ส่งผลให้มีความสุขและสุขภาพดีขึ้น

สิ่งที่กล่าวได้ว่าเป็น Best Practice ของกลุ่ม คือ กลุ่มมีขีดความสามารถในการพัฒนาและบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ ทำให้คนพิการ มีอาชีพ รายได้ที่มั่นคง เปลี่ยนแปลงจากภาระสู่พลัง ส่งผลให้คนพิการมีความสุข

ปัจจัยหนุนเสริมให้เป็น Best Practice คือ

1. ตัวคนพิการเองมีความมุ่งมั่น มานะอดทน
2. กลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีผู้ตามที่มีความเข้าใจในบทบาทของผู้ตาม
3. องค์กรที่ให้การสนับสนุนให้โอกาส และอำนวยประโยชน์ให้คนพิการได้มีโอกาสได้พัฒนาตนเอง
4. กลุ่มและองค์กรของคนพิการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
5. มีงบประมาณจากองค์กรภาครัฐ และองค์กรในชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ
6. รัฐบาลมีนโยบายที่เอื้อแก่คนพิการ
7. ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้การยอมรับ

5. **อนาคตของกลุ่ม**

- กลุ่มมีความคาดหวังว่าจะมีเครือข่ายคนพิการในการส่งเสริมอาชีพเพิ่มมากขึ้น
- จะเป็นกลุ่มที่เป็นรูปแบบของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

กลุ่มจะทำให้สังคมยอมรับคนพิการมากขึ้นด้วยวิธีการ ดังนี้

1. คนพิการรวมกลุ่มกันทำอาชีพ มีรายได้ ที่มั่นคงไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้คนพิการที่รวมกลุ่มมีความสุข
2. เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบการพัฒนา และบริหารจัดการที่มีระบบ
3. กลุ่มเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการเป็นต้นแบบของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการ
4. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มสู่เครือข่าย

- กลุ่มจะช่วยเหลือคนพิการที่ยังขาดโอกาสอีกมากมายด้วยวิธีการดังนี้

1. การชักชวนกันมาประกอบอาชีพ
2. การถ่ายทอดความรู้ทางด้านอาชีพให้แก่คนพิการด้วยกันที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพหรือมีความสนใจ
3. เผยแพร่ผลการดำเนินงานของตนเองผ่านเครือข่ายต่าง ๆไปสู่สาธารณะ

นายเพิ่มศักดิ์ อินทสโร

(ผู้เขียนรายงาน)

กลุ่มเลี้ยงสุกร Best Practices การประกอบอาชีพอิสระของผู้พิการจังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงมีประชากร 503,163 คน มีคนพิการอยู่ทั้งสิ้น 5,696 คน สถานการณ์โดยภาพรวมของคนพิการของจังหวัดพัทลุงก็คงจะไม่แตกต่างจากคนพิการทั่วไปที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีศักยภาพที่สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอิสระด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว แต่มีผู้พิการกลุ่มหนึ่งที่ไม่ยอมจำนน และจะแสดงให้ทุกคนได้เห็นว่า ความพิการอาจทำให้หมดสมรรถภาพในการช่วยเหลือตนเอง หรือการประกอบอาชีพไม่ได้ในบางเรื่อง หรือบางสถานการณ์เท่านั้น แต่ในอีกหลายๆด้านความสามารถยังคงมีอยู่ครบบริบูรณ์จึงได้รวมกลุ่มกันเป็น “ชมรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ” ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2549 โดยตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง หมู่ที่ 1 ตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และมีนายทบ หนูเนียม ซึ่งมีความพิการทางด้านร่างกาย/การเคลื่อนไหว(ขาขวาขาดเหนือเข่า) เป็นประธาน อาชีพที่ชมรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการรวมกลุ่มกันทำ คือ เลี้ยงสุกร เลี้ยงเป็ด และเลี้ยงปลา

ความเป็นมาของชมรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้มีการจดทะเบียนคนพิการในตำบลไว้โดย คนพิการทุกคนที่มาจดทะเบียนคนพิการจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เช่นได้รับเงินยังชีพ และมีการรวมกลุ่มคนพิการเกิดขึ้นเพื่อร่วมทำกิจกรรรมต่างๆโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แต่เนื่องจากการรับเงินยังชีพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้คนพิการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้แนวคิดในการที่จะพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนโดยคัดเลือกจากกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ

ประชากรในตำบลชะมวงมีทั้งสิ้น 7,912 คน ประชากร คนพิการจำนวน 73 คน คนพิการจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงมองเห็นว่ามีความยากลำบากมากที่สุดในการประกอบอาชีพ ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงจึงจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการของกลุ่มคนพิการโดยประชุมชี้แจงแนวทางในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เพื่อสำรวจจำนวนคนพิการที่สนใจจะประกอบอาชีพตามความถนัดของตนเอง จากผลการสำรวจความต้องการของผู้พิการพบว่ามีผู้สนใจจะประกอบอาชีพโดยแยกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มเลี้ยงเป็ด และกลุ่มเลี้ยงปลา รวมมีสมาชิกกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการทั้งสิ้น 20 คน คือ

<u>กลุ่มเลี้ยงสุกร</u>

1. น.ส.กาญจดา จองหวัง สภาพความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา
2. น.ส.ปราณี คงเรือง สภาพความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา
3. น.ส.บุษรินทร์ ตุ้นด้วง สภาพความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา
4. นางวัลยา หนูแก้ว สภาพความพิการ แขนซ้ายขาด

5. นายสวัสดิ์ สุดแป้น สภาพความพิการ ตาขวาบอด ตาซ้ายเลื่อนลาง
6. น.ส.ทรรศนีย์ เทพสง สภาพความพิการ หูไม่ได้ยินเสียง ,พูดไม่ได้
7. น.ส.ประภา เมืองแก้ว สภาพความพิการ ปัญญาอ่อนระดับกลาง
8. นายสุพร มากศรี สภาพความพิการ แขน-ขาซ้ายอ่อนแรง
9. นายสมศักดิ์ หนูมาก สภาพความพิการ หูหนวก - เป็นใบ้
10. นายไสว สุขพงศ์ สภาพความพิการ ขาอ่อนแรงทั้งสองข้าง
11. นางสมจิตร หนูมาก สภาพความพิการ หูหนวก - เป็นใบ้
12. นายวิโชติ ฤทธิชัย สภาพความพิการ แขนและขาอ่อนแรง
13. นายวิโรจน์ เตี้ยชู สภาพความพิการ หูหนวก เป็นใบ้
14. นายสมคิด ศรีทองมา สภาพความพิการ ขา-เท้าด้านซ้ายผิดรูป
15. นายสมพงศ์ สงดำ สภาพความพิการ เข่าซ้ายย่อไม่ได้,เดินลากขา

<u>กลุ่มเลี้ยงเป็ด</u>

1. นางขำ ปิตุเกียรติธำรง สภาพความพิการ แขน-ขาซ้ายเป็นอัมพาต
2. นายทบ หนูเนียม สภาพความพิการ ขาขวาขาดเหนือเข่า
3. นายวิเชียร ด้วงทอง สภาพความพิการ ทางร่างกาย/การเคลื่อนไหว

<u>กลุ่มเลี้ยงปลา</u>

1. นายอุดม สงสมพันธ์ สภาพความพิการ หูหนวก - เป็นใบ้
2. นายวิษณุ ตุ้งแก้ว สภาพความพิการ กล้ามเนื้อแขน-ขาอ่อนแรง

ในระยะเริ่มแรกทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้ส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่ในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มนั้นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เมื่อทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้ให้งบประมาณสนับสนุนไปแล้วทางกลุ่มอาชีพไม่มีการจัดการที่ดี คือ ต่างคนต่างเลี้ยง ต่างคนต่างขาย ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่นปัญหาด้านการเลี้ยง คือเมื่อนำไปเลี้ยงแล้วไม่มีเงินที่ซื้ออาหาร ขาดการดูแลเอาใจใส่ ทำให้ สัตว์ล้มตาย และเมื่อมีผลผลิตเกิดขึ้นก็ ไม่มีตลาดรองรับ ประสบกับปัญหาราคาตกต่ำ ทำให้ขาดทุน และมีการเลิกกิจการไปหลายราย แต่กลุ่มที่ยังมีสมาชิกอยู่มาก ก็คือกลุ่มเลี้ยงสุกร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงจึงช่วยผลักดัน และช่วยสนับสนุนให้กลุ่มคนพิการที่เลี้ยงสุกรให้ประกอบอาชีพได้ต่อไป

การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เมื่อมีกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพแล้วทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้ให้การสนับสนุนและได้ตั้งงบประมาณให้ทุกปี และมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหา รวมทั้งยังร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆด้วย หลังจากนั้นทาง พมจ.ของจังหวัดพัทลุงได้เห็นความสำคัญของการ

ดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการของตำบลชะมวงจึงให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับคนพิการและชักนำชมรมเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการของ สทก. ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้ในด้านที่ต่างๆออกไป โดยกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรเป็นกลุ่มที่มีความสนใจ ในการรับรู้ และเรียนรู้ในสิ่งต่างๆมากที่สุด และหลังจากที่เข้าร่วมโครงการแล้วทางกลุ่มได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าทางกลุ่มผู้เลี้ยงหมูจะต้องมีจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น และสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มจะต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีการวางแผนงานไว้หลายด้าน เช่น มีการแจกแม่พันธุ์และพ่อพันธุ์สุกร การรับอาหารสุกร การจำหน่ายผลผลิต นอกจากนั้นยังมีการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของสมาชิกที่ร่วมประกอบอาชีพ

การเรียนรู้ แก้ปัญหา และพัฒนาสู่การเป็น Best Practices ของกลุ่มเลี้ยงสุกร

หลังจากที่กลุ่มได้ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ได้ระยะหนึ่งก็ประสบปัญหาการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง และปัญหาราคาสุกรตกต่ำ เนื่องจากมีปริมาณหมูที่ออกสู่ท้องตลาดเป็นจำนวนมากประกอบกับผลผลิตของกลุ่มสมาชิกก็ออกสู่ท้องตลาดเช่นกัน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ คือได้เสนอแนะแนวทางใหม่ เช่น

- สอนให้รู้จักชำแหละเนื้อสุกรขายเอง
- รู้จักที่จะคัดเลือกสุกรขึ้นมาทำเป็นพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์
- แนะนำให้กลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงสุกรรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง

ในส่วนของการติดตามประเมินผลการดำเนินงานทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีเจ้าหน้าที่คอยดูและให้ความช่วยเหลือ และมีการติดตามประเมินผลการทำงานเป็นระยะ เพื่อที่จะชักนำให้สมาชิกคนพิการอื่นๆเข้าร่วมกลุ่ม เมื่อมีการรวมกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพขึ้นมาแล้วนั้น ได้มีสมาชิกคนพิการอื่นๆ สนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มด้วยโดยทั้งมีการชักชวนจากเพื่อนคนพิการ และคนพิการที่มีความสนใจเอง แต่เนื่องจากความพร้อมในด้านงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง และกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรยังไม่มีความพร้อมเท่าทีควรจึงทำให้ยังไม่สามารถเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ได้มากนัก

การสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการทางอำเภอควนขนุนได้มีการชักนำคนพิการในตำบลเข้าร่วมคนพิการระดับอำเภอทำให้กลุ่มคนพิการมีเครือข่ายมากขึ้น และมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ศูนย์แพทย์ชุมชน ชมรมเพิ่มพูนพลังคนพิการ พมจ. และองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆในเขตอำเภอควนขนุน โดยมี นางวัลยา หนูแก้ว สมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการตำบลชะมวง เป็นประธานกลุ่มคนพิการระดับอำเภอ ซึ่งทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้ การดำเนินกิจกรรมต่างของ คนพิการเป็นไปได้ด้วยดี และมีการทำกิจกรรมร่วมกันเช่น การสร้างส้วมคนพิการ เป็นการสร้างพื้นฐาน การอยู่ดี มีสุข ให้กับคนพิการ โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน โครงการฌาปนกิจศพซึ่งมีหน่วยงานต่างๆให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะศูนย์แพทย์ชุมชน และองค์การ

บริหารส่วนตำบลชะมวง อีกทั้งการประกอบอาชีพของกลุ่มคนพิการ ก็ได้รับการแลกเปลี่ยนความรู้กันไปด้วย เมื่อมีคนพิการจากตำบลทุกตำบลมารวมกลุ่มกันแล้วก็จะทำให้กลุ่มคนพิการมีความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือกล่าวได้ว่าเมื่อคนพิการมารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มใหญ่ก็ทำให้กลุ่มคนพิการมี พลัง มีแรงผลักดันและแรงจูงใจให้สามารถทำในสิ่งต่างๆได้ เช่น

การจัดกิจกรรมแข่งขันนกกรงหัวจุก เพื่อหาเงินเข้าชมรมคนพิการ โดยมีหน่วยงานต่างให้ความช่วยเหลือ

การมอบกายอุปกรณ์ เป็นการจัดสรรกายอุปกรณ์ให้กับผู้ที่ได้รับความลำบาก

โครงการสร้างส้วมให้คนพิการ

การสร้างส้วมให้คนพิการเป็นการสร้างพื้นฐาน การอยู่ดี มีสุขให้กับคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกทอดทิ้ง และไม่เป็นภาระต่อสังคม คนพิการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มและชมรมคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงและอำเภอจะต้องมีความลำบาก และมีฐานะยากจน ทางกลุ่มก็จะเข้าช่วยเหลือ โดยจะกระจายความช่วยเหลือเท่าเทียมกันทั้งอำเภอ

โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนคนพิการ

เป็นการออกเยี่ยมเพื่อนคนพิการที่ประกอบอาชีพ โดยดูวิธีการดำเนินงานผลการประกอบการ และมีการเยี่ยมคนพิการที่ไม่สามารถเดินทางไปยังที่ต่างๆได้

โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนเป็นโครงการที่เสริมสร้างกำลังใจให้กับคนพิการได้เป็นอย่างมาก เพราะทำให้คนพิการรู้สึกว่าตนเองมีเพื่อน และมีคนเห็นความสำคัญ

กิจกรรมฌาปนกิจศพคนพิการ

เมื่อสมาชิกคนพิการที่เข้ารวมกลุ่มมีการเสียชีวิต ทางกลุ่มจะมีเงินช่วยเหลือค่าทำศพ และไปร่วมเคารพศพ ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการทางกลุ่มคนพิการที่เลี้ยงสุกรได้เกิดการเรียนรู้ที่จะ รู้จักพัฒนาผลผลิต รู้จักการลดต้นทุนการผลิต รู้จักเพิ่มมูลค่าผลผลิต และได้เรียนรู้สิ่งต่างๆเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลทำให้กลุ่มคนพิการที่เลี้ยงสุกรประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเลี้ยงสุกรเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการยกย่องว่าเป็น Best Practice เพราะสมาชิกของกลุ่มมีความมานะ อดทน พยายาม รวมทั้งรู้จักเรียนรู้สิ่งต่างๆเพื่อนำไปพัฒนาในการประกอบอาชีพ และเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ของตนเอง และครอบครัว

การเป็น Best Practice มิอาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากปัจจัยหนุนเสริม คือ การให้ความช่วยเหลือขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง และจากหน่วยงานอื่นๆ โดยการส่งเจ้าหน้าที่ลงไปคอยดูแล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ ในด้านต่างๆ การสนับสนุนด้านงบประมาณ การพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มสามารถประกอบอาชีพต่อไป และเป็น

กำลังใจที่สำคัญ เพราะถ้ากลุ่มประสบปัญหา และไม่มีหน่วยงานใดให้ความสนใจ คอยให้คำชี้แนะ ก็จะทำให้กลุ่มท้อถอย หมดกำลังใจในที่สุด กลุ่มจะล้มเลิกไป

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ ความเข้มแข็งของผู้นำกลุ่มและความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม เพราะถ้าผู้นำกลุ่มไม่มีความเข้มแข็ง หรือไม่มีความอดทน ประกอบกับสมาชิกในกลุ่มแตกแยกกัน กลุ่มก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้

อนาคตและความมุ่งมั่นของกลุ่มเลี้ยงสุกร

ในอนาคตข้างหน้าทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้วางแผนไว้ว่า เมื่อกลุ่มเลี้ยงสุกรมีจำนวนสมาชิกคนพิการที่มากขึ้นแล้ว จะส่งเสริมการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นในเรื่องต่างๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ โดยจะหาสถานที่เพื่อให้คนพิการมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ และจัดหาวิทยากรมาแนะนำ และส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกคนพิการได้มีการประกอบอาชีพเสริมรายได้ เพื่อเพิ่มความรู้ในสิ่งใหม่ๆ และเมื่อมี สินค้า หรือผลผลิตแล้ว ก็จะหาตลาดเพื่อให้สินค้าของกลุ่มคนพิการได้ออกสู่สังคมมากขึ้น อาจหาสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้า หรืออาจชักนำสินค้าเข้าสู่ตลาดสินค้าของ OTOP ของจังหวัด

เมื่อมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่นคนพิการออกวางจำหน่ายแล้ว กลุ่มคนพิการก็จะเกิดความภูมิใจในตนเอง และทำให้สังคมยอมรับกลุ่มคนพิการว่าสามารถดำรงชีวิตร่วมกับคนปกติได้ ไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม รวมทั้งยังสามารถทำประโยชน์อื่นๆให้กับสังคมได้อีกด้วย และเมื่อกลุ่มคนพิการมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้ว กลุ่มคนพิการก็จะสามารถช่วยเหลือคนพิการด้วยกันที่ยังขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ หรือขาดโอกาสในการเข้าสู่สังคม โดยการให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือเล็กๆน้อยๆ หรืออาจจะชักชวนเข้าร่วมกลุ่มประกอบอาชีพด้วยกัน รวมทั้งให้แนวทางในการรวมกลุ่มคนพิการในพื้นที่ใกล้เคียงให้รวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพอื่นๆขึ้น ก็เป็นได้ และเพื่อให้กลุ่มคนพิการอื่นมีกำลังใจในการดำรงชีวิต มีความมานะพยายามในการทำงาน เมื่อเห็นตัวอย่างกลุ่มคนพิการที่ประสบความสำเร็จ

การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ๆของคนพิการ

คนพิการนั้นไม่ใช่บุคคลที่ไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ถ้าได้รับการส่งเสริมโอกาสให้สอดคล้อง และเหมาะสม กับสภาพความพิการ และการเสียเปรียบแล้วคนพิการโดยส่วนใหญ่ก็จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับคนทั่วไป สิ่งต่างๆเหล่านี้อาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ประกอบกับการให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนในด้านต่างๆจากหน่วยงาน ถึงจะได้ให้อนาคตที่วางไว้ได้เกิดขึ้นจริง

โดยกลุ่มคนพิการร่วมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

นางสาวจินตหรา สายเนตร

นักวิชาการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง

ผู้เขียนรายงาน

รายชื่อ/ที่อยู่/โทรศัพท์ของผู้นำกลุ่มอาชีพคนพิการและเจ้าหน้าที่ พมจ. 5 จังหวัด

1. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครปฐม

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางโสภี อิงคพัฒนกุล	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม (ศูนย์ราชการจ.นครปฐม) 73000	(034)340-015-7	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักสังคมสงเคราะห์ 7ว
2. น.ส.สุกัญญา มลคล้ำ	เลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	089-910-2913	คนพิการ(วีลแชร์)
3. นางศิวิไล เอกณรงค์พันธุ์	เลขที่ 93 ม.4 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	(034) 267-487	คนพิการ(วีลแชร์)
4. นายสุทิน สามิภักดิ์	เลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	087-158-8648	คนพิการ(วีลแชร์)
5. นางณัฐรินทร์ กัญจนกาญจน์	องค์การบริหารส่วนตำบลนครปฐม ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	(034) 290-593 086-300-7246	นักพัฒนาชุมชน อบต. นครปฐม
6. นายไธพัตย์ ธวัฒน์ชวกิตต์	35/1 หมู่ที่ 1 ต.บางแค อ.เมือง จ.นครปฐม	(034) 202-276	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

2. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางสาวนาตยา แจ้งอุบล	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี	(034) 511-775	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักสังคมสงเคราะห์ 5
2.นางวงษ์เดือน มุขเงิน	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 517-748 081-736-9897	นายก อบต.
3. นายทองเหมาะ เชื้อช้อยดี	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 516-647 081-299-1766	รองนายกอบต. หนองปลิง
4. นายเฉลียว พุ่มฉาก	97 ม.15 ต.เลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	ไม่มี	เจ้าหน้าที่ อบต.
5. นายภิญโญ สุวรรณพุฒ	สำนักงานเทศบาลตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 583-275 081-981-2331	เทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองฝ้าย
6. นายสุทัศน์ คงกลั่น	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 538-222 086-754-1131	อาสาสมัคร(พมจ.) ตำบลหนองฝ้าย

3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1. นายเพิ่มศักดิ์ อินทะสโร	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา	089-634-1113 (054) 411-146-7	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักพัฒนาสังคม6ว.
2.น.ส.สมจิต เผ่ากันทะ	100 หมู่ที่ 7 ต.หนองหล่ม อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา 56120	-	หน.กลุ่มเย็บปักถักร้อย (วีลแชร์)
3. น.ส.ลำพึง บุญมา	59 หมู่ที่ 8 ต.ป่าซาง อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	089-993-2918	หน.กลุ่มไม้กวาด (วีลแชร์)
4. นายสำเร็จ อินต๊ะสาร	133 หมู่ที่ 10 ต.บ้านถ้ำ อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	(054)445-7102	ประธานชมรม คนพิการจ.พะเยา
5. น.ส.ธัญญา ชมภูชนะภัย	องค์การบริหารส่วนตำบล หนองหล่ม ต.หนองหล่ม อ.หนองหล่ม จ.พะเยา 56120	(054) 457-030 081-796-2781	นักพัฒนาชุมชน อบต.หนองหล่ม
6. ร.ต.เดิน อินต๊ะ	160 หมู่ที่ 14 กิ่งอำเภอภูกามทาง จ.พะเยา 54000	089-954-2070	ประธานชมรมคน พิการกิ่งอำเภอ ภูกามทาง

4. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางสมสง่า ทะสา	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ศาลากลางอาคารหลังใหม่ ชั้น 1 ถนนศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	(043) 236-621 (043) 237-986	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักพัฒนาสังคม 6ว
2.นายสุพจน์ ดอนมงคุณ	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงเซิน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	(043) 211-630 086-019-3264	ปลัด อบต. หนองกุงเซิน
3. นางวรดา จรินทรานุกูล	สถานีอนามัยหนองกุงเซิน 126 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	086-008-9119	หัวหน้าสถานีอนามัย
4. นางสำลี หล้าทอง	137 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	ไม่มี	ผู้ปกครองคนพิการทางสติปัญญา
5. น.ส.สุพรรณ์ หล้าทอง	137 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	ไม่มี	คนพิการทางสติปัญญา

5. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางจุฑารัตน์ มณีโชติ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง ศาลากลาง จ.พัทลุง ถนนราเมศวร์ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง 93000	(074) 613-289 (074) 614-896	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักสังคมสงเคราะห์ 7ว
2. นายประคอง แสงศรีชาติ	45 ม.13 ตำบลชะมวง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	089-293-8122	เจ้าหน้าที่ อบต. อพม.
3. นายมีชัย ตำแอ	อบต.ชะมวง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	074-622-457	นักพัฒนาชุมชน อบต.ชะมวง
4. นายเสกสรร สีสอาด	61 ม.8 ตำบลแม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง	086-277-8618	เจ้าหน้าที่ อบต.แม่ขรี
5. นายตี้หลี วิจารณ์	364/2 ม.2 ต.แม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง	081-080-0453	อพม.

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

จีรพร แผ้วกิ่ง และ โสภา อ่อนโอภาส

รายงานย่อยฉบับสมบูรณ์**วิถีชีวิตคนพิการทางสายตาในเขตกรุงเทพมหานคร** ชุดโครงการ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ วิจัย 2546

ธัญญธร กัณหะวัฒนะ

สวัสดิการที่รัฐจัดให้คนพิการ: มุมมองจากคนพิการ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ 2546

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายงานการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์ 2546

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายงานเชิงวิเคราะห์ความพิการและภาวะทุพพลภาพของประชากรไทย. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์ 2547

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สรุปสถานการณ์ทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ของประเทศไทย พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์ 2548

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.)

รายงาน โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ปี 2549. กรุงเทพมหานคร : 2549

วัชรา ริ้วไพบูลย์

การทบทวนองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาระบบบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กทม:สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2542

อรรถพงศ์ สงวนเดือน

ความต้องการของคนพิการด้านบริการและการสงเคราะห์จากภาครัฐ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาประชากรศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2547

รายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการกำกับติดตามประเมินภายในโครงการ เครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เสนอต่อ

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์
รุ่งรัตน์ โกวรรธนะกุล และ
อนุวัฒน์ วัชรประภา

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม 2551

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นผลจากการกำกับติดตามประเมินภายในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ ที่ดำเนินการโดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนจากแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ที่มีช่วงเวลาของการศึกษาติดตามประเมินผลเป็นระยะเวลา 10 เดือน คือตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551

โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ เป็นการริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสุขภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เพื่อตอบรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2549 ที่มุ่งหวังให้คนพิการพัฒนาศักยภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โครงการนำร่องได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2546 และมีการขยายครอบคลุมไปในพื้นที่ต่างๆตามแผน และคาดว่าจะครอบคลุมทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2551 แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ สวรส. จึงเห็นสมควรที่จะได้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานใน 5 จังหวัดพื้นที่เป้าหมาย (นครปฐม พะเยา ขอนแก่น กาญจนบุรี และพัทลุง) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการประเมินผล 4 ประการหลักด้วยกัน

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการประเมินผลโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่ประกอบด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องจนเสร็จสิ้น ดังที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลในรายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และที่มอบเอกสารที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้การประเมินผลครั้งนี้เสร็จสิ้นลงด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์
รุ่งรัตน์ โกวรรธนะกุล และ
อนุวัฒน์ วัชรประภา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
ส่วนที่ 1 : บทนำ	1
ส่วนที่ 2 : ความเป็นมา	17
โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ	19
โครงการกำกับติดตามประเมินผลภายใน	24
ส่วนที่ 3 : สรุปกิจกรรมพัฒนาอาชีพคนพิการที่ดำเนินการใน 5 จังหวัด	27
ส่วนที่ 4 : การจัดกิจกรรมของ 5 จังหวัด และการเข้าร่วมสังเกตการณ์	69
ส่วนที่ 5 : สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มคนพิการ และผู้เกี่ยวข้องใน 5 จังหวัด	77
ส่วนที่ 5.1 : สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	83
ส่วนที่ 5.2 : ข้อมูลดิบการสัมภาษณ์เชิงลึก	99
ส่วนที่ 5.3 : สรุปผลการสนทนากลุ่ม	149
ส่วนที่ 6 : อภิปราย และประเด็นเพื่อการพิจารณา	169
ภาคผนวก : ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (best practice) และ รายชื่อผู้ปฏิบัติงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	189
เอกสารอ้างอิง	229

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551 วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนด้านงบประมาณจากแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ ที่ริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ(สทก.) สำนักงานส่งเสริมสุขภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เพื่อตอบรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ที่มุ่งหวังให้คนพิการพัฒนาศักยภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การกำกับติดตามประเมินผลโครงการครั้งนี้ มีจุดประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) วิเคราะห์มิติต่างๆของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ 3 รูปแบบ อันได้แก่ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา หรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการ และ 4) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ และกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ

การติดตามประเมินผลของโครงการมีพื้นที่เป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ 5 จังหวัด คือ กาญจนบุรี นครปฐม พะเยา ขอนแก่น และพัทลุง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลทั้งปฐมภูมิ คือ การเข้าร่วมสังเกตการณ์การทำกิจกรรมการจัดความรู้ในทุกจังหวัด การสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ดูแลโครงการระดับพื้นที่ จำนวน 16 ราย การสนทนากลุ่มกับคนพิการและครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลคนพิการ จำนวน 89 ราย และการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ คือ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการที่ปรากฏอยู่ในรายงานการดำเนินการของแต่ละจังหวัด รายงานการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรายงานการจัดการความรู้ของผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนพิการ

ผลจากการติดตามประเมินผลครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: ประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เจ้าหน้าที่ อบต. และกลุ่มคนพิการส่วนใหญ่ มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 มีความเหมาะสมดีกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มอาชีพที่ได้กำหนดไว้ แม้ว่าในบางพื้นที่จะมีครอบครัวผู้พิการส่วนหนึ่งจะไม่ประสบผลสำเร็จ หรือต้องหยุดดำเนินการด้วยหลายสาเหตุ

การเลือกที่จะประกอบอาชีพใด นั้นในเกือบทุกพื้นที่ได้มีการประชุมแจ้งข่าวเกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุนจาก สทก. ที่มี พมจ. เป็นผู้ประสานงานกับ อปท. มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น เลือกอาชีพที่เราคิดว่าเหมาะสม เพื่อนำไปช่วยเสริมอาชีพให้แก่ผู้ที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ช่วยฝึกอาชีพให้แก่คนพิการที่ไม่มีงานทำ ช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มของกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพอิสระ และช่วยเสริมสร้างศักยภาพและช่วยในการพัฒนาการทางสมองและทางอารมณ์ของคนพิการที่พิการทางสติปัญญา

อย่างไรก็ตาม การที่โครงการแต่ละพื้นที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของคนพิการที่ประกอบอาชีพในแต่ละกลุ่มมากน้อยเพียงใด พบว่ามีหลายเงื่อนไขเป็นตัวกำหนด ซึ่งรวมถึง ความเป็นมาหรือกระบวนการตัดสินใจในการเลือกอาชีพความรู้พื้นฐาน และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่เลือก สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ ระยะเวลาเตรียมการ และเงื่อนไขที่เกิดจากตัวคนพิการและครอบครัว

วัตถุประสงค์ที่ 2: มิติต่าง ๆของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพ การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา หรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งประกอบด้วย

มิติที่ 1: จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคในการดำเนินการ ที่รวมถึง พื้นฐานของคนพิการในกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบ การบริหารจัดการที่ดำเนินการโดยกลุ่ม หรือโดยรายบุคคล ผู้นำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ ตลาดรองรับสินค้าและผลิตภัณฑ์ การขนส่งสินค้าออกสู่ตลาด ทัศนคติของคนพิการและครอบครัว และเจ้าหน้าที่

มิติที่ 2: แนวโน้มการขยายกลุ่มสมาชิก และเครือข่ายที่ดูว่าจะเป็นไปได้ค่อนข้างยาก โดยสาเหตุต่างๆกัน

มิติที่ 3: ความต้องการการสนับสนุนของกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบที่พบว่า มีความต้องการหลากหลายกันไปตามลักษณะความพิการ แต่ที่เป็นความต้องการตรงกันคือ ต้องการให้หน่วยราชการในระดับท้องถิ่นได้จัดให้มีแผนการปฏิบัติงานประจำปีที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพ และพัฒนาการของคนพิการจนสามารถดูแลตนเองได้ในระดับหนึ่ง

มิติที่ 4: กลไกสนับสนุนที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ คือ ครอบครัว ชุมชนองค์กรภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ที่ 3: ข้อเสนอเกี่ยวกับกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ การประเมินผลครั้งนี้พบว่า ในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการมีกลไกสำคัญ 8 ประการ ที่จะเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนให้กระบวนการพัฒนาประสบความสำเร็จหรือกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน กลไก 8 ประการ ประกอบด้วย

1) นโยบายระดับประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ และองค์กรภาครัฐระดับกระทรวง (พม. / สท. / สทก.) ที่เป็นฝ่ายแปลงนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติ

2) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับจังหวัด (พมจ.) ที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่น รวมทั้งเป็นผู้ติดตามกำกับงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น (อปท. : อบต. และเทศบาล) ที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มคนพิการที่เข้าร่วมโครงการในระดับท้องถิ่น

4) เครือข่ายอาสาสมัครคนพิการในชุมชน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ อบต. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ติดตามประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการ และครอบครัว

5) องค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ และภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในส่วนที่ไม่อาจเติมเต็มได้จากหน่วยงานในระดับท้องถิ่น

6) กลุ่มเครือข่ายคนพิการ ผู้นำกลุ่ม และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มให้เดินต่อไปได้

7) ชุมชน และสังคมที่มีความสำคัญพอๆกับนโยบายระดับชาติ หากสังคมและชุมชนมีทัศนคติเชิงบวกก็จะเปิดโอกาสให้คนพิการมีพื้นที่ทางสังคมใกล้เคียงกับคนปกติ สามารถเข้ามาฝึกและประกอบอาชีพเลี้ยงตัว

8) ตัวคนพิการและครอบครัว ที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอาชีพ และการหารายได้ก็จะมีความอดทนในการทำงานมากกว่าการที่มุ่งหวังจะรอรับเงินเบี้ยยังชีพแต่เพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ที่ 4: เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการ และครอบครัว และกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ

โครงการนี้ได้มีความพยายามที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ และกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ โดยการนำหน่วยงานทางวิชาการ 2 แห่ง เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ คือ คณะวิทยากรจากคณะสังคมศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทำหน้าที่เป็นผู้ติดตาม กำกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ (monitoring) โดยจัดให้มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสรุปบทเรียนการจัดการความรู้ การเลือกกรณีตัวอย่างสำหรับการปฏิบัติที่ดีที่สุด จากทั้ง 5 พื้นที่จังหวัดเป้าหมาย ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาอาชีพของคนพิการ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากกันและกันอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ ทางโครงการยังได้มอบหมายให้วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน (Evaluation) การดำเนินโครงการว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการเพียงใด และมีบทเรียนสำคัญใดบ้างที่สามารถจะใช้เป็นประเด็นเพื่อการพิจารณาหากมีความต้องการที่จะขยายผลต่อไปในอนาคต

Executive Summary

Evaluation of the Project on Networking of Independent Occupational Development for People with Disabilities

Through the financial support of the Program of Health Promotion for People with Disabilities in Thai Society, Health Systems Research Institute (HSRI), during June 2007 to March 2008, College of Population Studies, Chulalongkorn University conducted the evaluation research of the Project on Networking of Independent Occupational Development for People with Disabilities (onward refers to the Project). This Project was initiated by Office of Empowerment for Persons with Disabilities, Bureau of Welfare Promotion and Protection of Children, Youth, the Disadvantaged, Persons with Disabilities and Older Persons, Ministry of Social Development and Human Security in response to the 2002-2006 National Plan on Improvement of Quality of Life of People with Disabilities.

The evaluation research project had four main objectives as followed: 1) To evaluate whether the Project fulfilled its objectives and its appropriateness to the capability of the people with disabilities; 2) To analyze strengths, weaknesses, needs, supporting mechanisms of the 3 major occupational groups classified in the Project: Occupational Training for People with Disabilities in the community, Occupational Support for Severe Disabilities and Mental Disabilities, Promotion of Coalition of Independent Occupational Groups; 3) To propose supporting mechanisms for occupational development to improve quality of life of people with disabilities; and 4) To propose systematic learning processes for occupational development and mechanisms for occupational promotion for people with disabilities.

The evaluation was conducted in 5 targeted provinces; Kanchanaburi, Nakorn Pathom, Phayao, Khon Kean and Pattalung. Data collection was carried out through 4 methods including observation of activities organized among people with disabilities (onward refers to the disabled) in various occasions, in-depth interview with 16 authorities of Local Administrative Organization (LAO) and local personnel who were in charge of the Project (onward refers to LAO personnel), and Focus Group Discussion among 89 disabled and the caretakers who were the disabled's family members (onward refers to caretakers). In addition, relevant information was gathered from existing documents and reports on the Project reported by each participating province (including reports on learning and sharing experiences forums, and meetings on knowledge management among leaders and group members).

The evaluation results are summarized below.

Objective 1: Whether the Project fulfilled its objectives, and its appropriateness to the capability of people with disabilities. Majority of LAO personnel, the disabled and caretakers agreed that the Project which has started since 2002 was appropriate and suitable with capability of the disabled in each occupational group classified in this Project although some families, later on were not so successful and have given up running their occupations.

Before making decision in selecting any occupation supported by the Project, in most cases the meetings were held among stakeholders (officials of Provincial Office of Empowerment for Persons with Disabilities, LAO personnel, the disabled and caretakers) to discuss what was the most suitable or possible occupation for the disabled to take up. Therefore, the

occupation was chosen to serve needs and suitable with ability of the three groups of the disabled supported by the Project.

However, it was clear that the success of the disabled in each group and the fulfillment of the Project's objectives depended much upon many conditions such as the decision making process to select the type of occupation, background of the group members, basic knowledge and experiences about the chosen occupation, community's social context and physical environment, timing for preparation before launching the Project in the area, personal conditions of the disabled and their caretakers.

Objective 2: To analyze strengths, weaknesses, needs, supporting mechanisms of the 3 major occupational groups classified in the Project: Occupational Training for People with Disabilities in the community, Occupational Support for Severe Disabilities and Mental Disabilities, Promotion of Coalition of Independent Occupational Groups

1. It was clear that strengths, weaknesses and problems in running the chosen occupation of the disabled were very much depended on following factors; background of the disabled (and their care takers) in each classified occupational group, administration of allocated funding (group vs. individuals), ability of leaders, LAO personnel's responsibility and understanding of the Project's objectives, access to information and new knowledge to help improve products, information dissemination to the public about life of the disabled and their potentials, marketing and product outlets, attitudes of the disabled toward the chosen occupation.

2. Possibility to scale up the Project and the expansion of the independent occupational development network for the disabled were quite slim due to limitations of funding support of the existing group, the lack of strong leadership, inability of the disabled to form up groups due to distance, intention, and time allowed for joining group activities.

3. Needs for supports were varied in each classified occupational group (who had different types of disability). However, the most needed support identified by the majority was the working plan to support people with disabilities should be integrated into the LAO's year plan. In addition, higher priority should be given to work plan to promote and develop capacity of people with disabilities to be able to live independently.

4. Important mechanisms for capacity development of people with disabilities include their families, community, Government organizations, Non-Government organizations and local administration organizations.

Objective 3: To propose supporting mechanisms for occupational development to improve quality of life of people with disabilities. In the process of independent occupational development for people with disabilities, 8 mechanisms were identified as important factors contributing to either success or failure of the Project operation. They were

1. National policy and Government commitment to support plans for capacity development of people with disabilities, and the government organizations (at the Ministry level) where policies are translated into project implementation.

2. Government officials at the provincial level who coordinate organizations at the Ministry and local levels, and who monitor the Project to be implemented according to its objectives.

3. Organization and personnel at the local level (Local Administration Organization) who work closely as a 'baby sitter' and who provide advice for the disabled and their caretakers.

4. Networking of local volunteers in the community who assist the LAO personnel to gather information and collect data about the disabled, following up the Project, assess problems occurred among the disabled to report to the LAO personnel.

5. Other organizations outside the community to provide supports needed by the disabled, or to help fill gaps where the LAO was unable to provide or unable to do.

6. Network of people with disabilities, group leaders, and experts who could help mobilizing the group to move forward.

7. Community and society which are equally important to the national policy to support the disabled. If the community and the society are supportive, the disabled will have greater chance to be integrated into the mainstream, and learn to be independent.

8. The attitudes of disabled and their families toward work and being independence; whether they prefer to work in order to be independent economically and socially or to live on the social welfare support

Objective 4: To propose systematic learning processes for occupational development and mechanisms for occupational promotion for people with disabilities. The Project has attempted to build up the systematic learning process and mechanisms necessary for occupational development for the disabled for future use. In attempt to do so, two academic units from two universities took part. One was from Faculty of Social Work and Social Welfare, Huachiew Chalermprakiet University where the research team performed monitoring function and organized several meetings and forum (such as lessons learned, sharing and learning experiences, knowledge management, and best practice) in the 5 target provinces. The meetings provided chances for the officials and the disabled to learn and share information among each other. In addition, the information obtained from these activities were organized systematically to be used for occupational development for the disabled in the future. The other academic unit was College of Population Studies, Chulalongkorn University where the research team performed evaluation function to evaluate the performance of the Project in the same 5 target provinces. The evaluation was conducted according to the 4 main objectives as already mentioned above. Based on the monitoring and evaluation processes, both academic units have proposed the systematic learning process and important issues for consideration if the project scaling up is planned in the future.

ส่วนที่ 1

บทนำ

บทนำ

ข้อมูลพื้นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการในประเทศไทย*

สำนักสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความพิการ (Impairment) ในโครงการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการมาตั้งแต่ปี 2517 และได้ดำเนินการต่อเนื่องอีกในปี 2519 2520 2521 2524 2529 2534 2539 และ 2544 แต่ไม่ได้นำรายละเอียดของข้อมูลจากโครงการดังกล่าวมาศึกษา เนื่องจากมีความแตกต่างจากโครงการสำรวจความพิการและทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับแนวคิด คำนิยาม การจัดจำแนกข้อมูลและระเบียบวิธีการสำรวจ

แนวโน้มจำนวนคนพิการ**

คนพิการในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2517 มีคนพิการประมาณ 2 แสนคนหรือร้อยละ 0.5 ของประชากรทั้งสิ้น และค่อยๆเพิ่มสูงขึ้นเป็น 1.1 ล้านคนหรือร้อยละ 1.7 ในปี 2545 อัตราร้อยละของคนพิการในช่วงปี 2517 – 2529 ค่อนข้างคงที่ แต่จะเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี 2534 – 2545 เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์จากด้านสังคมสงเคราะห์มาเป็นด้านการแพทย์ และการปรับลักษณะของข้อถามจากการให้บันทึกคำตอบเอง มาเป็นมีคำตอบให้เลือกซึ่งครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น

ตารางแสดงจำนวนและอัตราร้อยละของคนพิการ จำแนกตามปีสำรวจ

ปีสำรวจ	ประชากร (พันคน)	คนพิการ (พันคน)	อัตราร้อยละต่อประชากร
2517	3,976.9	209.0	0.5
2519	42,066.9	245.0	0.6
2520	44,211.5	296.2	0.7
2521	45,344.2	324.6	0.7
2524	47,621.4	367.5	0.8
2529	51,960.0	385.6	0.7
2534	57,046.5	1,057.0	1.8
2539	59,902.8	1,024.1	1.7
2544	62,871.0	1,100.8	1.8
2545	63,303.0	1,098.0	1.7

ที่มา : 1. การสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2517 – 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

---

* ข้อมูลจาก รายงานเชิงวิเคราะห์และภาวะทุพพลภาพของประชากรไทย (2545) โดยสำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2547

** ข้อมูลจาก 'สรุปสถานการณ์ทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

คำนิยาม

1. **พิการ**

การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ได้มีการปรับปรุงนิยามพิการใหม่ โดยอิงนิยามที่ใช้ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

พิการ[1] หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1) **พิการทางการมองเห็น** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือมีความลำบากในการมองเห็นตัวอักษรขนาดปกติ ถึงแม้ว่าจะใส่แว่นตาหรือคอนแทคเลนส์แล้วก็ยังไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น คนตาบอด คนสายตาเลือนราง คนที่มีลานสายตาแคบกว่าปกติ บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ เช่น แว่นขยายเพื่ออ่านอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ (คนสายตาเลือนลาง) หรือต้องใช้ อักษรเบรลล์แทนอักษรปกติ (คนตาบอด)

2) **พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือมีความลำบากในการได้ยินเสียงที่พูดในลักษณะปกติ ซึ่งอาจเนื่องมาจากหูตึงหรือหูหนวก บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ เช่น เครื่องช่วยฟัง (คนหูตึง) หรือต้องใช้ภาษามือในการสื่อสาร (คนหูหนวก)

พิการด้านการสื่อความหมาย หมายถึง ผู้ที่พูดไม่ชัดหรือมีความผิดปกติทางการพูดเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับผู้อื่น หรือมีความผิดปกติทางสมองที่ทำให้ไม่สามารถเข้าใจคำพูดของผู้อื่นได้

3) **พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว** หมายถึง ผู้ที่ลำบากในการเดิน / เคลื่อนไหวร่างกาย ได้แก่

- ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ผู้ที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับขา แขน มือ นิ้ว หรือ
- ผู้ที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขน หรือขาขาด / ลีบ กล้ามเนื้ออ่อนแรง อัมพาต เป็นต้น

4) **พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ ผู้ที่มีความผิดปกติทางอารมณ์และความคิดจนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

5) **พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้** หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้ หรือมีความจำกัดในการเรียนรู้เรื่องต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคนทั่วไป

---

[1] โดยศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เลขานุการมูลนิธิราชสุดา มูลนิธิราชสุดา

2. **ภาวะทุพพลภาพ**

หมายถึง ภาวะจำกัดหรือการขาดความสามารถในการประกอบกิจวัตรหลักอันเป็นปกติเยี่ยงบุคคลทั่วไป อันเนื่องมาจากสาเหตุทางปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

ในการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ได้ศึกษาเฉพาะภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวันเท่านั้น โดย**ภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน** หมายถึง ภาวะจำกัดหรือการขาดความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน การแต่งตัว การขับถ่าย รวมทั้งการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย อันเนื่องมาจากสาเหตุทางปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะทุพพลภาพ

การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ได้ใช้แนวคิดในการพิจารณาภาวะทุพพลภาพว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือความพิการ

องค์การอนามัยโลก ได้จำแนกผลต่อเนื่องจากโรคและความเจ็บป่วยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ใน The International Classification of Impairment, Disability and handicap (ICIDH) ซึ่งปัจจุบันได้ปรับปรุงมาเป็น The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) โดยได้กำหนดคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพดังนี้

1. **ภาวะบกพร่อง** (Impairment) หมายถึง ความผิดปกติของโครงสร้างหรือการทำงานของอวัยวะต่างๆ ทั้งในด้านจิตใจหรือกายภาพของอวัยวะ เช่น การสูญเสียหรือการขาดหายของแขน ขา มือ นิ้ว กล้ามเนื้ออ่อนแรง เป็นต้น

2. **ภาวะทุพพลภาพ** (Disability) หมายถึง ความจำกัดหรือสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ซึ่งคนทั่วไปกระทำได้เป็นปกติ โดยเป็นผลมาจากปัญหาสุขภาพหรือความบกพร่องของอวัยวะ เช่น การสูญเสียแขน ขา หรือกล้ามเนื้อขาอ่อนแรง ทำให้มีข้อจำกัดในการเดิน การทำงาน เป็นต้น

3. **ภาวะด้อยโอกาส** (Handicap) หมายถึง ความเสียเปรียบที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความบกพร่องของอวัยวะหรือมีภาวะทุพพลภาพ ที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมหรือดำเนินชีวิตเยี่ยงบุคคลทั่วไป อุปสรรคต่างๆ มักเป็นอุปสรรคภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางของคนที่มีความผิดปกติของร่างกาย เป็นต้น

ลักษณะของประชากรที่ศึกษา

การศึกษาความพิการและภาวะทุพพลภาพของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2545 ได้ดำเนินการศึกษาประชากร 3 กลุ่ม คือ

1. ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่มีปัญหาสุขภาพหรือมีความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

2. ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีปัญหาสุขภาพฯ และมีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน

3. ประชากรที่มีความพิการ ศึกษาประชากรทุกกลุ่มอายุ

ประชากรที่มีปัญหาสุขภาพฯ

จากการศึกษาประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือความพิการ พบว่า ประชากรที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 49,668,000 คนนั้น เป็นผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ ประมาณ 2,911,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.9

นอกเขตเทศบาลมีผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ มากกว่าในเขตเทศบาล โดยนอกเขตเทศบาลมีผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ ร้อยละ 6.4 ของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปนอกเขตเทศบาล และในเขตเทศบาลมีร้อยละ 4.8 ของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาล สำหรับผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ ในแต่ละภาคพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีผู้มีปัญหาสุขภาพฯ มากกว่าทุกภาค โดยมีจำนวนประมาณ 1,232,000 คน รองลงมา คือ ภาคเหนือ มีประมาณ 589,100 คน และภาคใต้ มีผู้มีปัญหาสุขภาพฯ น้อยที่สุดประมาณ 253,600 คน

ประชากรที่มีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน

ในการวิเคราะห์ได้ศึกษาประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปที่มีปัญหาสุขภาพฯ เกี่ยวกับความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน กิจวัตรประจำวันในที่นี้ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน การแต่งตัว การขับถ่าย รวมทั้งการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ถ้าผู้ที่มีปัญหาสุขภาพฯ มีความลำบากในการทำกิจวัตรประจำวันดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง จะถือว่าผู้นั้นมีทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน การวัดความลำบากวัดเป็น 3 ลักษณะ คือ ทำไม่ได้เลยต้องมีคนทำให้ ทำได้เองแต่ต้องมีคนช่วย หรือทำได้เองแต่มีความลำบาก ซึ่งในการพิจารณาความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันจะไม่รวมการใช้อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยคนพิการ แต่ถ้าผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ สามารถทำกิจวัตรประจำวันทุกประเภทตามที่ได้กล่าวมาแล้วด้วยตนเอง โดยไม่มีความลำบากเลย จะถือว่าผู้นั้นไม่มีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวัน

ผลจากการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีปัญหาสุขภาพฯ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 2,911,000 คนนั้น เป็นผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพในการทำกิจวัตรประจำวันประมาณ 314,400 คน

หรือคิดเป็นร้อยละ 10.8 อัตราร้อยละของประชากรที่มีภาวะทุพพลภาพฯ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยในเขตเทศบาลมีร้อยละ 10.7 และนอกเขตเทศบาลมีร้อยละ 10.8 ของประชากรที่มีปัญหาสุขภาพฯ

ประเภทของกิจวัตรประจำวันที่เป็นปัญหาสำหรับผู้ทุพพลภาพฯ มากกว่ากิจวัตรอย่างอื่น คือ การขับถ่ายและการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ผู้ที่มีปัญหาทุพพลภาพฯ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 93.8 มีปัญหาดังกล่าว รองลงมา คือ การอาบน้ำ มีร้อยละ 91.5 การแต่งตัว มีร้อยละ 89.8 การล้างหน้า แปรงฟัน มีร้อยละ 80.5 และการกินอาหาร มีร้อยละ 77.9 เมื่อพิจารณาระดับของความลำบากในการทำกิจวัตรประจำวันเหล่านี้ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่มีภาวะทุพพลภาพฯ จะทำได้เองแม้จะมีความลำบาก โดยสามารถทำได้เองเกี่ยวกับการกินอาหาร การล้างหน้า แปรงฟัน การขับถ่ายและการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย ส่วนกิจวัตรประจำวันที่เกี่ยวกับการอาบน้ำและการแต่งตัว ส่วนใหญ่สามารถทำได้เองแต่ต้องมีคนช่วย

ประชากรที่พิการ

ในการสำรวจ ได้มีการสอบถามสมาชิกทุกคนในครัวเรือนเกี่ยวกับความพิการ โดยได้สอบถามลักษณะความพิการ ผู้ที่วินิจฉัยความพิการ ระยะเวลา อายุและสาเหตุที่พิการ สถานที่ที่เกิดพิการ ความต้องการให้รัฐบาลให้การบริการหรือความช่วยเหลือ และการรู้จักพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ในการสำรวจได้มีการปรับปรุงนิยามพิการใหม่ให้มีความเหมาะสม (ปรับปรุงจากนิยามที่ใช้ในโครงการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ 2544) แต่ยังอิงคำนิยามที่ใช้ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่แบ่งความพิการออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ พิการทางการมองเห็น พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว พิการทาจิตใจหรือพฤติกรรม และพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้

ผลการศึกษา พบว่าในปี 2545 มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 63,303,000 คน ในจำนวนนี้ เป็นผู้ที่พิการประมาณ 1,098,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 นอกเขตเทศบาลมีประชากรที่พิการมากกว่าในเขตเทศบาล โดยนอกเขตเทศบาลมีประชากรที่พิการร้อยละ 2.1 ของประชากรนอกเขตเทศบาล และในเขตเทศบาลมีร้อยละ 1.0 ของประชากรในเขตเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราร้อยละของประชากรที่พิการสูงกว่าภาคอื่น คือ มีร้อยละ 2.4 ของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา คือ ภาคใต้และภาคเหนือ มีอัตราร้อยละของประชากรที่พิการใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 1.9 และ 1.8 ของประชากรในแต่ละภาคตามลำดับ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) มีร้อยละ 1.1 ส่วนกรุงเทพมหานครมีอัตราร้อยละของประชากรที่พิการต่ำกว่าทุกภาค คือ มีร้อยละ 0.7 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร

ลักษณะความพิการ

ในการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ 2545 ได้จำแนกลักษณะความพิการออกเป็น 31 ลักษณะ และลักษณะความพิการ 5 ลำดับแรกที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้มีดังนี้

ลำดับที่ 1 สายตาเลือนราง 2 ข้าง มีร้อยละ 21.9
ลำดับที่ 2 หูตึง 2 ข้าง มีร้อยละ 10.3
ลำดับที่ 3 อัมพฤกษ์ มีร้อยละ 10.2
ลำดับที่ 4 แขน ขา ลีบ / เหยียดงอไม่ได้ มีร้อยละ 7.6
ลำดับที่ 5 สายตาเลือนรางข้างเดียว มีร้อยละ 6.8

อายุเมื่อเริ่มพิการ

ประชากรที่มีความพิการมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 1.1 ล้านคนนั้น ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 36.2 เริ่มพิการเมื่อมีอายุระหว่าง 55 – 59 ปี ผู้ที่พิการมาแต่กำเนิดมีร้อยละ 19.3 และที่เริ่มพิการในหมวดอายุอื่นๆ มีอัตราร้อยละไม่แตกต่างกันมากนัก (มีอัตราร้อยละระหว่าง 0.1 – 6.3) โดยเฉลี่ยผู้ที่พิการจะเริ่มพิการเมื่ออายุประมาณ 45 ปี

สาเหตุความพิการ

สาเหตุที่พิการ ส่วนใหญ่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บร้อยละ 30.3 รองลงมา คือ ชราภาพ ร้อยละ 29.3 และจากกรรมพันธุ์ / พิการมาแต่กำเนิด ร้อยละ 25.4 ส่วนสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ ไม่ทราบสาเหตุความพิการ มีร้อยละ 7.8 พิการจากการทำงานและจากการจราจรทางบก มีร้อยละ 7.4 และ 5.9 ตามลำดับ

ผู้ที่พิการส่วนใหญ่หรือร้อยละ 93.4 ของผู้พิการทั้งหมด เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า รวมทั้งที่ไม่มีการศึกษา ซึ่งจะเห็นว่ามีค่อนข้างสูง ส่วนผู้ที่พิการที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ผู้ที่พิการที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีร้อยละ 5.6 และระดับอุดมศึกษามีร้อยละ 1.0

เมื่อพิจารณาอาชีพของผู้ที่พิการ พบว่า ผู้ที่พิการอายุ 15 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีอาชีพหรือไม่มีงานทำถึงร้อยละ 71.5 และมีเพียงร้อยละ 28.5 ที่มีงานทำ มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้พิการที่มีงานทำหรือร้อยละ 58.3 มีอาชีพทางด้านการเกษตรและประมง รองลงมา คือ อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขาย การให้บริการ และอาชีพทางด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง

สิทธิและศักดิ์ศรีของคนพิการ

ประกาศขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิของคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2514 โดยกรอบแนวคิดนี้ยืนยันให้การส่งเสริมสนับสนุนคนพิการทางสติปัญญา

หรือการเรียนรู้ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่นๆในสังคม ให้คนกลุ่มนี้ได้รับสิทธิที่จะได้รับการบริการทางการแพทย์ การศึกษา และฝึกฝนอาชีพตามความสามารถสูงสุด ได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจในระดับที่สามารถจะดำรงชีพได้ ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวและชุมชนรวมถึงสิทธิที่จะมีผู้ปกครองเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ สิทธิได้รับความคุ้มครองไม่ถูกแสวงประโยชน์ หรือถูกกระทำอันทารุณกรรมดูถูกเหยียดหยามหรือการใช้ความรุนแรง เป็นต้น และในวันที่ 9 ธันวาคม 2518 องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการซึ่งได้รับ ได้เน้นให้เห็นถึงสิทธิของคนพิการที่จะต้องได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ อันระบุไว้ในประกาศตามหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิของคนพิการได้มีการกำหนดไว้อย่างเด่นชัดเพิ่มเติมจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อย้ำให้คนพิการพึงได้รับการคุ้มครองในฐานะของมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีพมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมและสมบูรณ์ดังนี้ (จีรพร แผ้วกิ่ง และโสภา อ่อนโอภาส 2546 ปรีชา ภมรคล 2540 อ้างใน อรรถพงศ์ สงวนเดือน 2547)

1. คนพิการ หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสิ่งที่จำเป็นที่คนปกติ และ/หรือชีวิตสังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

2. คนพิการควรได้รับสิทธิที่กล่าวถึงในประกาศนี้ สิทธิเหล่านี้จะจัดให้คนพิการโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ และไม่มีการแบ่งแยกเนื่องจาก เชื้อชาติ ผิว ศาสนา ภาษา สิทธิ สถานการณ์อื่นใดเกี่ยวข้องกับคนพิการหรือครอบครัว

3. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด คนพิการไม่ว่าจะมาจากชาติกำเนิดใด หรือมีลักษณะธรรมชาติ และความมากน้อยของความพิการ และความบกพร่องต่างกันเพียงใดมีสิทธิพื้นฐานต่างกับเพื่อนร่วมชาติที่มีอยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งหมายถึงสิทธิที่จะมีชีวิตที่ดีพอสมควร และมีชีวิตสมบูรณ์เท่าที่จะเป็นได้เช่นเดียวกับคนปกติ

4. คนพิการมีสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป

5. คนพิการมีสิทธิตามที่ประกาศไว้ที่จะได้รับการฝึกให้เป็นคนพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด

6. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาด้านการแพทย์ จิตวิทยา และการรักษาเพื่อให้ทำงานได้ดี รวมทั้งอวัยวะเทียมและกายอุปกรณ์ต่างๆ มีสิทธิที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการฝึกอบรม และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือคำแนะนำ การบริการเกี่ยวกับการจัดหางานทำ และบริการอื่นๆ ที่จะช่วยให้คนพิการได้พัฒนาความสามารถทักษะให้ถึงขีดสุด และช่วยทำให้กระบวนการที่จะจัดให้คนเหล่านี้เข้าร่วมชีวิตกับสังคมของคนปกติได้เร็วขึ้น

7. คนพิการมีสิทธิได้รับความมั่นคง ปลอดภัยทางเศรษฐกิจและสังคม และมีสิทธิที่จะมีชีวิตดีพอควร เขามีสิทธิขึ้นอยู่กับความสามารถของเขาที่จะทำงานในหน้าที่หรือเข้าร่วมในอาชีพที่มีประโยชน์มีผลดีและได้รับความพอใจและมีสิทธิที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

8. คนพิการมีสิทธิที่จะทำให้ความต้องการพิเศษของเขาได้รับการพิจารณาในทุกขั้นตอนของการวางแผนเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และสังคม

9. คนพิการมีสิทธิที่จะอาศัยอยู่กับครอบครัวของเขา หรือกับผู้ปกครอบที่รับเลี้ยง และเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม การสร้างสรรค์หรือกิจกรรมด้านนันทนาการทั้งหมดจะไม่มีใครสามารถต่อต้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของคนพิการ หรือปฏิบัติต่อคนพิการแตกต่างไปจากคนปกติ โดยไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสถานที่ที่จัดให้เป็นพิเศษ สภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่จะต้องคล้ายกับคนปกติที่อยู่ในวัยเดียวกันมากที่สุด

10. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการปฏิบัติที่จะเป็นการกีดกัน ทำร้าย หรือดูถูก

11. คนพิการจะต้องทราบว่า เขามีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ เมื่อความช่วยเหลือนั้นจำเป็นมากต่อการที่จะช่วยป้องกันคนพิการเองและทรัพย์สินของเขา ถ้ากระบวนการทางศาลตัดสินไม่เห็นชอบต่อการให้ความช่วยเหลือกระบวนการทางกฎหมายที่จะนำไปใช้ตัดสินต่อไปก็จะต้องพิจารณาถึงสภาพร่างกายและสติปัญญาของคนพิการด้วย

12. องค์กรของคนพิการต่างๆ อาจเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

13. คนพิการ ครอบครัวของคนพิการ และชุมชน จะต้องได้รับการบอกเล่าโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิที่ประกาศไว้นี้

ปฏิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2541 โดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆตามที่ได้ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ หรือสถานะอื่นใด

2. คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

3. คนพิการมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนา ตั้งแต่แรกเกิดและแรกเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้าน เพื่อให้

สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล

5. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

6. คนพิการมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการศึกษา ตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยไม่จำกัดกีดกัน เลือกปฏิบัติหรือข้อยกเว้นใดๆ

7. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ได้รับการจ้างงาน หรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและความสามารถ โดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้ารวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยไม่มีการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

8. คนพิการมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกายและจิตใจ กักขัง เอารัดเอาเปรียบ หรือแสวงหาประโยชน์ใดๆจากความพิการทั้งนี้ให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

9. คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

10. คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

11. คนพิการมีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้รับรู้และเข้าใจคนพิการในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิ ศักยภาพและความสามารถ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

12. คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบรลล์ สื่ออิเลคโทรนิคส์หรืออุปกรณ์พิเศษอื่นๆที่ใช้ในการสื่อสาร

13. คนพิการและครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้โดยทั่วถึง

14. รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งได้ลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศและระดับนานชาติ

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยนั้น ได้ระบุสิทธิของคนพิการไว้อย่างครอบคลุมในทุกด้านไว้อย่างเด่นชัด และเพื่อให้คนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับได้รับในฐานะพลเมืองไทย ตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆ ตามที่ได้ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ดังนั้นคนพิการทางสายตาก็ควรได้รับสิทธิต่างๆ ตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้ด้วย (จีรพร แผ้วกิ่ง และโสภา อ่อนโอภาส 2546)

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้มีปรัชญาว่า มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาศักยภาพหากได้รับโอกาสอย่างเสมอภาค เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วิสัยทัศน์ คือ คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนและสังคม มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
2. เพื่อให้คนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนและสังคม รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตระหนัก รู้สิทธิ หน้าที่และการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
4. เพื่อส่งเสริมการรวมตัวของคนพิการ และครอบครัวของคนพิการเป็นเครือข่ายองค์การช่วยเหลือตนเองของคนพิการให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืนและก้าวหน้า
5. เพื่อให้คนพิการได้รับการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาศักยภาพแบบบูรณาการ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคมอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล

แผนยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความตระหนักรู้ และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์
2. ยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและหน้าที่
3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและการพัฒนา
5. ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ
7. ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน
8. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549 ดังกล่าวนี้ได้วางแนวทางให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แผนและพันธะสัญญาต่างๆ ได้แก่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9, พรบ.คนพิการ 2534, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้นแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการนี้ คาดว่าการนำมาปฏิบัติจะได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายต่างๆที่ผ่านมา (อ้างใน ธัญญธร กัณหะวัฒนะ 2546)

หากจะพิจารณาเนื้อหาของประกาศและปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติ (2514, 2518) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย (2541) หรือแผนพัฒนาชีวิตคนพิการไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545 – 2549) จะเห็นว่าทุกฝ่ายได้มีความพยายามที่จะให้การดูแลคนพิการในเกือบทุกด้าน ที่จะช่วยให้คนเหล่านี้มีศักดิ์ศรีและสิทธิเท่าเทียมกับประชากรปกติทั่วไป และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมชี้ให้เห็นว่าผู้พิการยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลแก้ไขอย่างรีบด่วน

หากจะหยิบยกเอาเฉพาะประเด็นที่นับว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยประมวลจากการศึกษาวิจัยจากหลายแหล่ง* ก็อาจที่จะกล่าวได้ว่า คนพิการยังมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพอย่างมาก

ปัจจัยด้านเจตคติที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ*

เจตคติของคนในครอบครัว ชุมชน นายจ้าง สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคธุรกิจต่างๆ คิดว่าคนพิการคือ ภาระของสังคม ควรได้รับการสงเคราะห์และช่วยเหลือ มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่เป็นธรรม ไม่ส่งเสริมหรือพัฒนาคนพิการ ขาดการอบรมเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน การอ่านออก – เขียนได้ ไม่ให้โอกาสทางการศึกษา แยกคนพิการออกจากสังคมทั้งโดยความตั้งใจและขาดความเข้าใจอันดี ทำให้คนพิการขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม ขาดความเสมอภาค ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ทั้งที่คนพิการอยู่ในวัยทำงานนี้น่าจะเป็นกำลังผลิตที่สำคัญในการส่งเสริมรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศชาติมากกว่าการสูญเสียงบประมาณในด้านการสงเคราะห์คนพิการอย่างเปล่าประโยชน์

* ข้อมูลจากเอกสาร “แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549” แจกในที่ประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ 11 ตุลาคม 2550

ปัจจัยด้านบริการขั้นพื้นฐานการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ*

อุปสรรคซึ่งกีดขวางโอกาสในการทำงานของคนพิการ คือ การขาดระบบบริการขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงการมีงานทำ โดยขาดการวางแผนบูรณาการและการกลับสู่ชีวิตการทำงานและสังคมของคนพิการทุกประเภทตามความเหมาะสมในรูปแบบต่างๆ ขาดการฝึกอบรมและการฟื้นฟูทักษะทางสังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ไม่มีการจัดระบบข้อมูลด้านการศึกษาและฝึกอบรม ขาดการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสถานประกอบการ หรือการรู้จักในการบริหารกิจการของตนเอง นอกจากนี้ยังขาดการตรวจสอบทางการแพทย์ และการทดสอบด้านจิตเวชเพื่อจุดมุ่งหมายด้านการแนะแนวอาชีพ ขาดการวิเคราะห์สมรรถนะทางร่างกาย และความเป็นไปได้ในการปรับปรุงสมรรถนะเพื่อประกอบอาชีพ รวมทั้งขาดบริการเกี่ยวกับโอกาสการจ้างงานและการฝึกอบรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ความถนัด ความชอบเป็นพิเศษ และประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ยังพบว่า บริการสาธารณสุข บริการทางการแพทย์ที่จัดหาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการยังมีความขาดแคลนอย่างมาก ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายอย่างเพียงพอ กายอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง และการเข้าถึงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระภายในอาคารที่ใช้สำหรับการฝึกอบรมและการจ้างงานคนพิการ ยานพาหนะที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่เพื่อรับการฟื้นฟูและสถานที่ทำงาน อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยีที่จะทำให้คนพิการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นสิทธิเบื้องต้นและมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ

การจัดหางานหรือโอกาสที่จะบรรจุงานให้แก่คนพิการก็ยังมีอุปสรรคหลากหลายเช่นกัน โดยนับตั้งแต่การที่หน่วยงานจัดหางานยังไม่มีการจัดระบบการลงทะเบียนผู้สมัครงาน ขาดการบันทึกข้อมูลคุณสมบัติต่างๆด้านการประกอบอาชีพ ประสบการณ์ และความต้องการของผู้สมัครงาน ขาดการประเมินความสามารถทางร่างกายและทางอาชีพในกรณีจำเป็น ขาดการส่งเสริมและประสานงานให้นายจ้างแจ้งตำแหน่งงานว่างแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะขาดการติดต่อกับนายจ้าง เพื่อแสดงให้นายจ้างเห็นความสามารถในการทำงานของคนพิการด้วย ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การขาดความร่วมมือจากกลไกองค์กรประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการเพิ่มโอกาสการจ้างงานคนพิการให้มากขึ้น เนื่องจากสังคมมีอคติมีข้อมูลผิดๆ และทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อการจ้างงานคนพิการ การขาดความรู้ ความ

* ข้อมูลจากเอกสาร “แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549” แจกในที่ประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ 11 ตุลาคม 2550

เข้าใจต่อศักยภาพของคนพิการในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้คนพิการยังขาดการสนับสนุนด้านการพึ่งพาตนเองโดยการประกอบอาชีพอิสระหรือการมีธุรกิจขนาดเล็กเป็นของตนเองและการส่งเสริมการรวมกลุ่มสหกรณ์ของคนพิการ และที่สำคัญคือ ขาดระบบเครือข่ายในการทำงานแบบส่งต่อทั้งจากหน่วยงานภายในกระทรวงเดียวกันและต่างกระทรวง เพื่อประสานการทำงานอย่างครบวงจรให้คนพิการได้มีงานทำจะได้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวโดยไม่เป็นภาระต่อสังคม

ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์ความรู้และเทคนิควิธีการส่งเสริมอาชีพคนพิการ*

คนพิการทั้งในเมือง ในชนบทและในชุมชนที่ห่างไกล ขาดคำแนะแนวด้านอาชีพ ขาดการจัดระบบฐานข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านตำแหน่งงาน เพื่อจ้างงานคนพิการ หน่วยฝึกอาชีพสำหรับคนพิการขาดคุณภาพ ไม่ทันสมัย หลักสูตรอบรมไม่สนองความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่มีการประเมินสมรรถภาพคนพิการเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพและก่อนออกไปประกอบอาชีพ และขาดการอบรมด้านอาชีพให้คนพิการร่วมกับคนทั่วไปภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน และการฝึกอาชีพแก่คนพิการที่มีลักษณะและความรุนแรงของความพิการที่ไม่สามารถเข้ารับการฝึกร่วมกับคนทั่วไปได้

ผลงานวิจัยและงานด้านวิชาการด้านการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการค่อนข้างขาดแคลน การส่งเสริมการผลิตและการฝึกอบรมบุคลากร หรือผู้ชำนาญการพิเศษด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพในสาขาต่างๆ ยังไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำงานของคนพิการระหว่างนายจ้างและคนพิการ นอกจากนี้ยังขาดการติดตามและประเมินผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้วางแผนปรับทิศทาง และจัดลำดับความสำคัญของนโยบายในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ความสามารถและผลงานผลิตภัณฑ์ของคนพิการ การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเจตคติที่ถูกต้องแก่สังคมยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร

ในสังคมไทย มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีการทำงานของคนพิการ อาทิ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิและบริการสวัสดิการด้านต่างๆ มีการจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้แก่คนพิการกู้ยืมเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระแก่คนพิการ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการในอาคาร ยานพาหนะ และสถานที่สาธารณต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้คนพิการได้รับโอกาสการจ้างงานในสถานประกอบการตามระบบสัดส่วนอัตราร้อยละ 0.5 (สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 200 คน ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน) แต่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะบทลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทำให้กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการมีงานทำและการส่งเสริมอาชีพของคนพิการและอาจสะท้อนว่าสังคมไทยยังมีเจตคติที่จำกัดสิทธิของคนพิการในการทำงาน

---

* ข้อมูลจากเอกสาร “แผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพคนพิการ พ.ศ. 2545 – 2549” แจกในที่ประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ 11 ตุลาคม 2550

แนวคิดและแนวปฏิบัติด้านการดูแลคนพิการ

ในอดีตการให้บริการแก่คนพิการยึนอยู่บนแนวคิดที่มองคนพิการในเชิงการแพทย์ (medical model) ซึ่งคนพิการถูกมองในฐานะผู้ที่เป็นภาระต่อสังคม มีความทุพพลภาพ ที่อาจต้องแยกตัวออกจากสังคม และต้องอาศัยความช่วยเหลือสงเคราะห์จากกลุ่มบุคคลที่เป็นอาสาสมัคร หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นวิชาชีพคอยให้ความช่วยเหลือในรูปของบริการที่เห็นชัดเจน คือ บริการสาธารณสุข เน้นการรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือการให้บริการด้านสังคมและการสงเคราะห์ การช่วยเหลือด้านเงิน ทอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีรูปแบบบริการใหม่ที่อาศัยแนวคิดเชิงสังคม (social model) ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาตนเอง ให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยมีคนในครอบครัว และชุมชนช่วยดูแล เพื่อลดภาวการณ์พึ่งพิง และลดจำนวนคนพิการที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

โครงการนำร่องการพัฒนารูปแบบใหม่ คือ การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent living)* ภายใต้กระแสความคิดการเคลื่อนไหวของการปฏิรูปสังคม และกลุ่มที่ให้การช่วยเหลือกันเองที่มุ่งเน้นให้ผู้พิการเกิดการสร้างเสริมพลังในตนเอง มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยผู้พิการเองเป็นผู้นำ และให้คนพิการมีส่วนร่วมมีโอกาส มีพื้นที่เพื่อกิจกรรมทางสังคม รวมทั้งการจัดการบริหารและควบคุมคุณภาพการบริการของผู้รับบริการ (วัชรา ริ้วไพบูลย์ 2542)

โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนที่ได้ริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่มุ่งหวังให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการใน 3 รูปแบบ คือ การฝึกอบรมคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระในพื้นที่จังหวัดต่างๆ จนครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ นับได้ว่าเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ยืนอยู่บนฐานของแนวคิดเชิงสังคมที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจนสามารถดูแลตนเองและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีศักดิ์ศรีที่ทัดเทียมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม

---

* แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ได้มีการประชุมสัมมนาครั้งแรกในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2540 โดยศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ และในปีพ.ศ. 2544 องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA) ได้เปิดตัวหน่วยงานไทย – ญี่ปุ่น คือศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Asia – Pacific Development Center on Disability หรือ APCD) ฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในพื้นที่นำร่อง 3 จังหวัด คือ นครปฐม ชลบุรี และนนทบุรี

ส่วนที่ 2

ความเป็นมา
โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ
และ
โครงการการกำกับติดตามประเมินภายใน

โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ*

ความเป็นมา

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการค้นหาคุณภาพชีวิตคนพิการ ไว้ว่า "คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ" โดยมีแนวทางสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การพัฒนาศักยภาพคนพิการให้สามารถประกอบอาชีพ มีงานทำอย่างมั่นคงและมีรายได้เพียงพอ เพื่อคนพิการจะได้สามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาตนเองได้อย่างไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แปรเปลี่ยนสภาพคนพิการจาก "ภาระ" ให้เป็น "พลัง" สร้างชีวิตคนพิการให้เข้มแข็ง สามารถเป็นผู้มีผลผลิต เป็นพลังของสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมที่เสมอภาคและเท่าเทียมกับบุคคลอื่นทั่วไป โดยการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการรองรับ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ดีขึ้นอย่างบูรณาการในทุกมิติ รวมทั้งกระจายบริการให้ทั่วถึง โดยเฉพาะคนพิการที่อยู่ในชนบทซึ่งส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคม ไม่มีอาชีพและรายได้ ครอบครัวมีฐานะยากจน

เพื่อตอบรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ดังกล่าว สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสุขภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) จึงได้จัดตั้งโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ โดยมุ่งหมายให้คนพิการพัฒนาศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ จึงได้ดำเนินการศึกษาหารูปแบบ วิธีการและกระบวนการต่างๆ เพื่อส่งเสริมคนพิการเข้าสู่อาชีพมากขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางอาชีพโดยมีเป้าหมายให้คนพิการทุกประเภทมีงานทำอย่างทั่วถึง รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนของโครงการนี้มี 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการและครอบครัวในชุมชน
2. เพื่อสร้างโอกาสให้คนพิการในชุมชนทุกประเภทได้มีงานทำอย่างทั่วถึง

---

* ข้อมูลจาก : รายงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ปี 2549 สำนักงานส่งเสริมพิทักษ์คนพิการ (สท.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) 2549

3. เพื่อให้ครอบครัวคนพิการ หน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้อง และชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ และมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและศักยภาพคนพิการ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการ

การดำเนินโครงการ

ในปีงบประมาณ 2546 – 2547 สทก.ได้เริ่มดำเนินโครงการนำร่องส่งเสริมอาชีพคนพิการในชุมชน ใน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี อุทัยธานี อุดรธานี และอุบลราชธานี เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการและกระบวนการต่างๆในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการ โดยเฉพาะที่อยู่ในชนบทได้เข้าสู่อาชีพเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางอาชีพให้แก่คนพิการให้ได้ประกอบอาชีพ มีงานทำอย่างทั่วถึง สำหรับ**ปี** 2548 สทก. ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการใน 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ กาญจนบุรี ขอนแก่น เชียงราย เชียงใหม่ ชุมพร ตราด เพชรบุรี เพชรบูรณ์ พะเยา ระนอง ลพบุรี เลย สุราษฎร์ธานี สุพรรณบุรี สระแก้ว หนองคาย อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ใน 3 รูปแบบ คือ

<u>รูปแบบที่ 1 การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน</u>

เป็นการรวมกลุ่มคนพิการในชุมชนที่อยู่ในวัยแรงงาน ไม่มีอาชีพและรายได้ และประสงค์จะฝึกอาชีพ เข้ารับการฝึกอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเองเป็นกลุ่มเล็กๆ (10 – 12 คน) โดยเน้นอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน อาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรในชุมชนทั้งวัสดุอุปกรณ์ วิทยากรและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดในชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพความพิการของคนพิการเป็นสำคัญ เพื่อให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนร่วมกับบุคคลทั่วไปโดยไม่มีความแตกต่าง เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม โดยในปี 2546 ได้ดำเนินการที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการฝึกอาชีพทำโมเสดจากเปลือกไข่ และการสานผักตบชวาหุ้มบนแจกันดินเผาปี 2547 ดำเนินการที่จังหวัดอุดรธานี โดยการรวมกลุ่มคนพิการฝึกอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้าและน้ำยาล้างจาน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำอยู่แล้วในชุมชนและเป็นที่ต้องการของตลาด เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมอาชีพ คนพิการสามารถทำผลิตภัณฑ์ส่งให้แก่ผู้จัดจำหน่ายต่อไปได้โดยไม่มีปัญหาเรื่องการตลาด

<u>รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง</u>

เป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการที่มีสภาพความพิการรุนแรงหรือมีความพิการในระดับที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามลำพัง เช่น คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการหรือตลาดแรงงานเปิดได้ ให้สามารถประกอบอาชีพภายใต้การดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครองหรือญาติพี่น้อง โดยเน้นอาชีพง่ายๆที่คนพิการสามารถทำได้ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้แก่คนพิการดังกล่าวได้ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเอง

เริ่มดำเนินโครงการครั้งแรกเมื่อปี 2546 ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์ให้แก่คนพิการและครอบครัว 2 กลุ่มๆละ 20 คน (พิการ 10 คน ผู้ปกครอง 10 คน) รวมทั้งสิ้น 40 คน ผลการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่จังหวัดกาญจนบุรี อบต.และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่ มีการแต่งตั้งคณะทำงานและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง คนพิการและผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง สามารถเป็นตัวอย่างให้พื้นที่อื่นนำไปปรับใช้ได้ ดังนั้น ในการดำเนินโครงการในปีที่ 2 คือ ปี 2547 จึงได้นำรูปแบบที่ดำเนินโครงการที่จังหวัดกาญจนบุรีมาปรับใช้ที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้เป็นหลัก รวมทั้งพิจารณากลุ่มเป้าหมายที่เคยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR.) มาระดับหนึ่ง เนื่องจากคนพิการ ผู้ปกครอง ชุมชนจะมีความพร้อมมากว่า ซึ่งได้ดำเนินโครงการในพื้นที่อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสนับสนุนให้ อบต. ส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการ โดยอาชีพที่คนพิการและครอบครัวเลือก คือ การเลี้ยงสัตว์ ซึ่ง อบต.เป็นผู้จัดอบรม ปศุสัตว์เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์เบื้องต้นให้แก่คนพิการและครอบครัว รวมทั้งจัดหาพันธุ์สัตว์ให้คนพิการนำไปเลี้ยง โดยส่วนกลางเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการเน้นการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัวและชุมชน ทั้งกระบวนการ คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและติดตามประเมินผล

<u>รูปแบบที่ 3 การรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ</u>

การส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการเป็นโครงการนำร่องซึ่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ได้ดำเนินการเป็นปีแรก เมื่อปี 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ รวมทั้งเพื่อขยายโอกาสทางอาชีพให้แก่คนพิการที่อยู่ในชนบท ซึ่งการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการเป็นแนวทางและมาตรการหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพคนพิการด้านการประกอบอาชีพตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 โดยดำเนินการนำร่องใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม อุทัยธานี และอุบลราชธานี

การดำเนินโครงการดังกล่าว เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับชุมชน ผลการดำเนินงานทำให้ได้รูปแบบการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการรวมกลุ่มระดับจังหวัด และการรวมกลุ่มระดับชุมชนและเกิดกลุ่มอาชีพขึ้น 4 กลุ่ม ได้แก่ ศูนย์รวมอาชีพคนพิการนครปฐม กลุ่มพัฒนาอาชีพคนพิการอุทัยธานี กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโพนงาม อำเภอเดชอุดม และกลุ่มเพาะเห็ดบ้านชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการรวมกลุ่มทั้ง 3 จังหวัด มีรูปแบบกระบวนการ ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป ตามสภาพแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่น วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนพิการ

ต่อมาในปี 2548 ได้ขยายโครงการไปอีก 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี กระบี่ ขอนแก่น ชุมพร เชียงราย เชียงใหม่ ตราด พะเยา เพชรบุรี เพชรบูรณ์ ระนอง ราชบุรี ลพบุรี เลย สระแก้ว สุพรรณบุรี สุราษฎร์ธานี หนองคาย อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ

1. การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน ดำเนินการในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด เพชรบุรี เพชรบูรณ์ สระแก้ว พะเยา เชียงราย อำนาจเจริญ ชุมพร ระนองและสุราษฎร์ธานี โดยการรวมกลุ่มคนพิการฝึกอาชีพร้อยลูกปัด ทำดอกไม้/พวงหรีด เพาะเห็ดนางฟ้า/เพาะเห็ดโคนญี่ปุ่น ผลิตขาเทียม นวดแผนไทย ฯลฯ ซึ่งในแต่ละหลักสูตรดังกล่าวขึ้นอยู่กับความพร้อมของคนพิการ ผลจากการดำเนินโครงการนำร่องดังกล่าวทำให้คนพิการได้มีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะทางอาชีพและสังคม ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งทำให้ครอบครัว ชุมชนมีทัศนคติต่อคนพิการดีขึ้น

2. การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง ดำเนินการในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี อุบลราชธานี ลพบุรี เชียงใหม่ เชียงราย ขอนแก่น เลย หนองคาย ซึ่งส่งเสริมเรื่องการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ การเลี้ยงปลาสวยงาม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การเพาะเห็ด การทำผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานและการปลูกต้นไม้ ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการนำร่อง เห็นว่าการส่งเสริมอาชีพคนพิการรูปแบบการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญา ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คนพิการและครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการทุกคนมีความพึงพอใจมาก

3. การรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ ดำเนินการในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด เพชรบุรี เพชรบูรณ์ พะเยา อำนาจเจริญ สุพรรณบุรี ราชบุรี เลย สุราษฎร์ธานี และกระบี่ ซึ่งในการดำเนินการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนดังกล่าว สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ได้บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับจังหวัดและระดับชุมชน อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรคนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อบต. ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรในท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชากรมากที่สุด และเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในชุมชน ซึ่งผลการดำเนินงานเกิดกลุ่มอาชีพคนพิการและครอบครัว จำนวน 35 กลุ่ม และเกิดเครือข่ายด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการในจังหวัด ทั้งระดับชุมชนและระดับจังหวัดมากกว่า 50 แห่ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการขยายผลโครงการนำร่องการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชนทั้ง 3 โครงการดังกล่าวใน**ปี** 2549 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ จึงได้ดำเนินโครงการ “ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน” ในพื้นที่ 25 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครนายก พระนครศรีอยุธยา ระยอง สมุทรปราการ สระแก้ว นครสวรรค์ น่าน พิจิตร พิษณุโลก ลำปาง สุโขทัย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ ตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา โดยให้แต่ละจังหวัดเลือกรูปแบบการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการตาม

ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตของคนพิการและชุมชน โดยการจัดสรรงบเงินอุดหนุนให้จังหวัด จังหวัดละ 100,000 บาท เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน และมีเป้าหมายขยายโครงการครบทั้ง 75 จังหวัด ภายในปี 2551

โครงการ

การกำกับติดตามประเมินภายในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

โดย

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์

ในความพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้พิการ และการพัฒนาเครือข่ายอาชีพอิสระของคนพิการนั้น พบว่าค่อนข้างมีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตัวผู้พิการเอง ครอบครัวของผู้พิการ ชุมชนที่ผู้พิการอาศัยอยู่ และสังคมโดยรวม ดังประเด็นที่ระบุไว้ด้านล่าง เช่น

1. กลุ่มคนพิการขาดการเชื่อมโยงกับกลุ่มคนอื่นในสังคม ทำให้ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวในแวดวงของตัวเอง

2. เจตคติของคนพิการเองที่มีต่อตนเองและสังคม ความกังวลว่าสังคมจะไม่ยอมรับความเป็นคนพิการของตน

3. วิถีชีวิตของครอบครัวที่มีสมาชิกพิการส่วนใหญ่เรียบง่าย ความรู้น้อยและไม่มีอำนาจต่อรองใดๆอีก ทั้งไม่ตระหนักถึงสิทธิที่ตนเองมี

4. บทบาทของครอบครัวและชุมชน มีหน้าที่ในการดูแลสมาชิกที่พิการตลอด 24 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว ชุมชน จนกระทั่งผู้นำท้องถิ่นและภาครัฐเป็นในรูปแบบระบบอุปถัมภ์ กล่าวคือ ผู้พิการรอรับความช่วยเหลือตามที่หน่วยงานหยิบยื่นให้

5. หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการช่วยเหลือคนพิการอย่างแท้จริง และกลไกของรัฐในท้องถิ่นขาดการสนับสนุนที่ดีจากส่วนกลาง

6. บทบาทของรัฐที่มีต่อคนพิการ มักจะเป็นในรูปแบบผู้ดำเนินการเอง แทนที่จะเป็นผู้สนับสนุนให้คนพิการดำเนินการด้วยตัวของพวกเขาเอง

อย่างไรก็ตาม คาดการว่าเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่ริเริ่มขึ้นโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปี (2546 – 2549) จะมีส่วนช่วยในการแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวได้

หลังจากที่โครงการได้ดำเนินการไปได้ระยะเวลาหนึ่ง ในปี 2550 แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ได้ดำริให้ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. เพื่อการศึกษาและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของโครงการกับเป้าหมายการทำงานในภาพรวมของเครือข่าย

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ 3 รูปแบบ ได้แก่ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระใน 5 พื้นที่เป้าหมายในประเด็น

- อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็งของเครือข่ายที่รับผิดชอบโครงการ
- แนวโน้มการขยาย ประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น
- ความต้องการการสนับสนุน
- กระบวนการ กลไกสนับสนุนอาชีพอิสระคนพิการ

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพของคนพิการเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการและสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าสู่อาชีพ มีงานทำอย่างทั่วถึง

4. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการและครอบครัว กลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คนพิการและครอบครัวมีอาชีพมั่นคง รายได้เพียงพอตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ พออยู่ พอกิน พอเพียง พอดีในการดำเนินชีวิตยั่งยืน และสามารถพึ่งตนเองได้

พื้นที่เป้าหมายของการประเมิน

โครงการเครือข่ายอาชีพอิสระคนพิการ มีสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ ในการประเมินผลการดำเนินโครงการครั้งนี้มี 5 จังหวัดเป้าหมายใน 4 ภาค ดังนี้

ภาคเหนือ :	การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน จังหวัดพะเยา (เริ่ม 2548)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :	การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง จังหวัดขอนแก่น (เริ่ม 2548)
ภาคกลาง :	การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง จังหวัดกาญจนบุรี (เริ่ม 2546 และ 2548) และการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ (โครงการนำร่อง) จังหวัดนครปฐม (เริ่ม 2547)
ภาคใต้ :	การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน จังหวัดพัทลุง (เริ่ม 2549)

ระยะเวลาดำเนินงาน และการรายงานผลการประเมิน

ระยะเวลาการดำเนินงาน เดือนที่ 1 (มิถุนายน 2550) ถึงเดือนที่ 10 (มีนาคม 2551)
การรายงานผลการดำเนินงานโดยนำเสนอผลการติดตามเบื้องต้น กลางเดือนธันวาคม 2550
การรายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ สิ้นเดือนมีนาคม 2551

กระบวนการติดตามประเมินผลโครงการและเครื่องมือหลัก

การเก็บข้อมูลในการติดตามประเมินผลครั้งนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) คือ จะใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มคนพิการและครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลคนพิการที่เข้าร่วมในโครงการของแต่ละพื้นที่ และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ (อปท./อบต.)หรือเครือข่าย นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์เพื่อบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จัดขึ้นในจังหวัดต่างๆ รวมทั้งที่จัดขึ้นในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารในรูปของรายงาน (Documentary analysis) ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกอาชีพจากทุกจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการนี้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของโครงการกับเป้าหมายในการทำงานของเครือข่าย

ส่วนที่ 3

สรุปกิจกรรมพัฒนาอาชีพคนพิการที่ดำเนินการใน 5 จังหวัด*
(นครปฐม พะเยา พัทลุง ขอนแก่น กาญจนบุรี)

* ข้อมูลจาก : รายงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ปี 2549 สำนักงานส่งเสริมพิทักษ์คนพิการ (สท.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) 2549

กิจกรรมพัฒนาอาชีพคนพิการ

ในส่วนนี้ นำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาอาชีพสำหรับคนพิการ ที่ได้ดำเนินการมาใน 5 จังหวัด คือ นครปฐม พะเยา พัทลุง ขอนแก่น และกาญจนบุรี (provincial profile) ข้อมูลทั้งหมดที่นำเสนอในส่วนนี้ได้มาจากรายงานที่จัดทำโดยแต่ละจังหวัด โดยมีประเด็นหลักที่ใช้เป็นแนวทางร่วมกัน ในการรายงานคือ เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ทำ การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข โดยมีข้อมูลกลุ่มอาชีพที่ดำเนินการของแต่ละจังหวัด ดังนี้

จังหวัด	กลุ่มอาชีพ	ลักษณะความพิการ
นครปฐม	1. กรอบรูปวิทยาศาสตร์	พิการทางการเคลื่อนไหว
	2. คริสตัลและลูกปัด	
	3. ดินหอมมะลิ	
	4. โครเชท์และครอสติช	
	5. เทียนเจล	
	6. เปเปอร์มาเช่	
	7. ศิลปะจากแผ่นยาง	
กาญจนบุรี	1. เลี้ยงไก่	พิการทางสติปัญญา
	2. เลี้ยงเป็ด	หรือพิการรุนแรง
	3. เลี้ยงหมู	
	4. เลี้ยงวัว	
พะเยา	1. เย็บปักประดิษฐ์	พิการทางการเคลื่อนไหว
	2. จักสาน	
	3. เย็บผ้า	
	4. ไม้กวาดดอกหญ้า	
	5. เพาะเห็ด	
	6. ซ่อมมือถือ	
ขอนแก่น	1. เลี้ยงวัว	พิการทางสติปัญญา และ
	2. เลี้ยงหมูป่า	พิการทางการเคลื่อนไหว
พัทลุง	1. เลี้ยงหมู	พิการทางการเคลื่อนไหว
	2. เลี้ยงเป็ด	
	3. เลี้ยงแพะ	

นครปฐม: โครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง

เริ่มโครงการ: 2546 (เริ่มจากแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2549)

กลุ่มกรอบรูปวิทยาศาสตร์: อบต.บางพระ อำเภอนครชัยศรี

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ส่งเสริมกิจกรรมของคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง
- Ø ผู้พิการสามารถผลิตผลงาน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
- Ø รวมกลุ่มกันทำงาน เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าให้ดียิ่งขึ้น
- Ø ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นงานที่ลงทุนน้อย ได้เงินคืนเร็ว สมาชิกมีใจรัก มีประสบการณ์ มีตลาดรองรับ วัสดุหาง่าย และมีแหล่งวัตถุดิบ

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø คัดเลือกพื้นที่ก่อตั้งกลุ่ม : ศาลาประชาคม หมู่2 อำเภอบางพระ
- Ø คัดเลือกสมาชิกกลุ่ม : สมัครใจ ใจรัก สร้างสรรค์จินตนาการ อดทน รับผิดชอบ มีพื้นฐานด้านการทำกรอบรูป
- Ø คัดเลือกผู้นำกลุ่ม : ดูผลงาน รับผิดชอบ น่าเชื่อถือ สุจริตโปร่งใส การบริหารจัดการ การระดมทุน (โดยใช้การออกเสียงข้างมาก)
- Ø ลงทุนในลักษณะหุ้นส่วนคนละ 500 บาท เพื่อตั้งเป็นกองทุน
- Ø อยู่พื้นที่ใกล้กัน
- Ø มีการถ่ายทอดความรู้ ขยายไปยังกลุ่มที่สนใจ และจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ สร้างรายได้
- Ø คนปกติต้องให้ความช่วยเหลือในการซื้อวัตถุดิบ
- Ø แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของสมาชิกที่มีประสบการณ์ และผ่านงานมาแล้ว 3 เดือน
- Ø เลขากลุ่มทำหน้าที่ตรวจสอบชิ้นงาน
- Ø มีการวางแผนประชุมกลุ่มเพื่อตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์
- Ø มีการประสานงานกับ อบต. / กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ / จังหวัด / พบปะกับสมาชิกกลุ่มเป้าหมายที่บ้านพักเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย / ดำเนินการผ่านสื่อต่างๆ

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ขาดแคลนงบประมาณ
- Ø การเดินทาง / การนำสินค้าออกสู่ตลาดยังต้องพึ่งพาคนปกติ
- Ø สมาชิกจำนวนจำกัด / การรวบรวมทุนทำได้น้อย
- Ø หางบประมาณสนับสนุนจากผู้ให้ความช่วยเหลือ / แหล่งทุน
- Ø พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø สมาชิกระดมความคิดร่วมกันในการแสวงหารูปแบบการทำกรอบรูปใหม่ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัย สามารถแข่งขันได้ในท้องตลาด
- Ø สมาชิกได้เสนอความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมกัน ติชม และวิจารณ์ร่วมกัน
- Ø เลขากลุ่มรับผิดชอบในการควบคุมบัญชีรายรับ – จ่าย
- Ø ผู้นำกลุ่มระดมเงินทุน และขอความสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในรูปของเงินทุน คำแนะนำ การจัดตั้งกลุ่ม
- Ø หากมีกำไร ผู้นำจะดำเนินการหักค่าใช้จ่ายไว้เป็นทุนต่อไป ที่เหลือจึงนำมาจัดสรรตามสัดส่วนของหุ้นต่อไป
- Ø สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ประโยชน์จากการเก็บออม การรู้จักใช้จ่ายอย่างพอเพียง

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø กรอบรูปวิทยาศาสตร์ เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำด้วยมือ ด้วยความประณีต
- Ø ผู้ผลิต : กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้นมา ประกอบด้วยผู้พิการ
- Ø บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง : วิทยากรผู้ให้ความรู้ในการทำกรอบรูป / ผู้นำกลุ่ม / ผู้นำในระดับหมู่บ้าน / อบต. / จังหวัด / ประชาชน
- Ø สถานที่ผลิต : บริเวณที่พักอาศัยของกลุ่มผู้นำอาชีพ / ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน

การตลาด :

- Ø สำรวจความต้องการของตลาด เพื่อให้ทราบแนวโน้มความต้องการ
- Ø สำรวจรูปแบบ และลวดลายแปลกใหม่ ทันสมัย
- Ø ควรกำหนดให้มีกิจกรรมการอบรมความรู้ด้านการตลาด
- Ø การอำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้สมาชิก
- Ø ปรึกษาหารือร่วมกันในการคำนวณต้นทุนการผลิต และการกำหนดราคาสินค้า
- Ø หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ควบคุมคุณภาพของชิ้นงาน
- Ø การส่งเสริมด้านการตลาดใช้วิธีประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งควรติดข้อความไว้ที่หลังผลิตภัณฑ์ว่า “กลุ่มผลิตภัณฑ์คนพิการจาก ต.บางพระ” ในการประชาสัมพันธ์

กลุ่มคริสตัลและลูกปัด : อบต.นครปฐม อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการทดลองว่างานด้านคริสตัลมีความยากง่ายเพียงใด เกินความสามารถ และจะขายได้หรือไม่
- Ø เป็นการเพิ่มรายได้

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø สอบถามความต้องการของคนพิการ / ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ อบต. / เขียนโครงการของบประมาณสนับสนุน
- Ø แต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม ติดตามผลการดำเนินงาน
- Ø สมาชิกกลุ่มเป็นคนพิการอยู่ในพื้นที่นั้น และมีพื้นที่สำหรับดำเนินการพอสมควร
- Ø ปัจจุบันมีสมาชิก 15 คน เป็นคนพิการ 6 คน คนปกติ 9 คน
- Ø คุณสมบัติของสมาชิก : มีเวลาว่างที่จะมาทำอาชีพเสริม สนใจ อดทน เสียสละ
- Ø ผู้นำกลุ่ม : มีความสามารถในการพากลุ่มไปสู่เป้าหมาย มีความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานด้านคนพิการ ความสามารถในการหาตลาด และแหล่งเงินทุนมาสมทบ
- Ø แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของสมาชิก และเวลาว่างของแต่ละคน
- Ø มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนศักยภาพ โดยของบประมาณการฝึกอบรมจาก อบต.นครปฐม
- Ø จัดหาแหล่งเงินทุนในการซื้อวัสดุ
- Ø จัดประชุมกลุ่ม ระดมความคิดของสมาชิก และจัดหาวิทยากรฝึกอบรมให้
- Ø ประสานงานกับ อบต.นครปฐมในการจัดตั้งกลุ่ม และงบประมาณ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานในการจัดหาวิทยากร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงาน พมจ.นครปฐม

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø รูปแบบของสินค้าที่ผลิตไม่สามารถจำหน่ายได้ วัตถุดิบมีราคาแพง ต้นทุนสูง ช่องทางการจำหน่าย
- Ø แนวทางแก้ไข คือการพัฒนารูปแบบการผลิต หาวัตถุดิบอื่นมาทดแทน ประสานงานที่เกี่ยวข้อง
- Ø ให้มีงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ
- Ø มีสถานที่ให้คนพิการไปจำหน่ายสินค้า
- Ø เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้า
- Ø ส่งเสริมคนพิการให้เป็นวิทยากร

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ประชุมกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ประชาสัมพันธ์ข่าวสารใหม่ๆ เชิญวิทยากรมาเป็นผู้อบรม
- Ø การจำหน่ายสินค้าใดๆ มีการปันผลกำไรเข้ากลุ่ม 2% เพื่อเก็บไว้ใช้บริหารจัดการกลุ่ม ค่าใช้จ่ายต่างๆ
- Ø รูปแบบคณะกรรมการของกลุ่ม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม แต่งตั้งคณะกรรมการ ติดตามประเมินผล

- Ø เหรัญญิก จัดทำบัญชีรายรับ – จ่าย
- Ø มีการระดมทุน แต่ไม่มีการขอจากสมาชิก เป็นการใช้เงินปันผลที่ได้เข้ามาเป็นเงินในการซื้อวัตถุดิบบางอย่างที่เห็นสมควร บางส่วนได้งบประมาณของ อบต.นครปฐม และหน่วยงานอื่น

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø การรวมกลุ่มอาชีพทำคริสตัลเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับต่างๆ
- Ø สถานที่ตั้ง : 3 หมู่ 6 ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- Ø กลุ่มผู้ผลิต : คือกลุ่มคนพิการที่รวมกันกับคนปกติ มีจำนวนสมาชิก 15 คน เจ้าหน้าที่จาก อบต. 1 คน
- Ø สถานที่จำหน่ายสินค้า : เมืองทองธานี ตลาดนัด
- Ø ผลิตภัณฑ์ : ทำด้วยมือ เป็นงานที่ใช้ความประณีต ละเอียดและใช้ระยะเวลาในการผลิตประมาณ 1 – 3 ชั่วโมง

การตลาด :

- Ø สมาชิกช่วยกันมองหาจุดที่จะให้สินค้าของคนพิการไปวางจำหน่าย
- Ø เจ้าหน้าที่ของ อบต. ช่วยผลักดันให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้า
- Ø ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน และสำนักงาน พมจ.นครปฐม ให้การสนับสนุนในการติดต่อสถานที่จำหน่าย
- Ø มีการสำรวจตลาดโดยทั่วไป
- Ø เพิ่มคุณค่าของสินค้าใช้วิธีขอความอนุเคราะห์จาก อบต.ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางอินเตอร์เนต แผ่นพับ หนังสือพิมพ์

กลุ่มดินหอมมะลิ : หมู่ 4 อบต.นครปฐม อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø สมาชิกมีใจรักในอาชีพนี้ มีคนเพียงส่วนน้อยที่สามารถจะทำอาชีพนี้ได้
- Ø เป็นงานที่มีความประณีต อดทน เป็นอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้เวลาว่างในการประกอบอาชีพ

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø มีสมาชิกกลุ่มส่วนหนึ่งเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพที่จัดขึ้นโดย อบต. และมาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ เกิดการรวมกลุ่มเป็นการแบ่งเบาภาระครอบครัว
- Ø คัดเลือกสมาชิกจากคนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อประสานงานกันได้สะดวก
- Ø คุณสมบัติเฉพาะตัว : ไม่พิการมือและสายตา ใจรัก อดทน ต้องการมีรายได้ มีอาชีพเสริม ไม่ต้องการเป็นภาระของครอบครัว เดินทางสะดวก สามารถติดต่อได้ง่าย

- Ø ผู้นำกลุ่ม : มีความสามารถ แบ่งชิ้นงานได้ ติดต่อประสานงานเพื่อนำสินค้าออกสู่ตลาด ช่วยเหลือสมาชิก และสามารถให้คำปรึกษา
- Ø แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน โดยหัวหน้ากลุ่มเป็นคนพิจารณา
- Ø สมาชิกกลุ่มมีความยินดีที่จะรับสมาชิกใหม่ที่อยากเรียนรู้อาชีพนี้ จึงพยายามขยายกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มใหญ่ขึ้น มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้น
- Ø แสวงหาตลาด พัฒนาความรู้ เข้าร่วมการอบรมและถ่ายทอดให้กับสมาชิกในภายหลัง
- Ø ประสานงานกับ สำนักงาน พมจ. อบต. สทก. ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อสถานที่ขาย นำสินค้าออกไปสู่ตลาด
- Ø ภาครัฐให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้เพื่อการฝึกฝนรูปแบบใหม่ๆ
- Ø สมาชิกกลุ่มช่วยกันคิด ตัดสินใจ แบ่งงานกันทำ หาเงินทุนให้สมาชิกก่อนเมื่อขายสินค้าได้ แล้วจึงหักเงินทุนคืน

<u>ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข</u> :

- Ø ขาดผู้ให้ความสนับสนุน ขาดแคลนอุปกรณ์ในการเรียน และอุปกรณ์มีราคาค่อนข้างแพง
- Ø จำนวนสมาชิกมีไม่มากนัก และตลาดมีจำกัด
- Ø แก้ไขโดยหาแหล่งเงินทุนในการฝึกอาชีพ สนับสนุนการฝึกอบรม
- Ø สนับสนุนบุคลากรทางวิชาการเพื่อสอนการทำดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- Ø ต้องมีผู้ประสานงานในการติดต่อด้านตลาด

<u>การบริหารจัดการกลุ่ม</u> :

- Ø ให้คำปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน มีการพัฒนารูปแบบต่างๆ
- Ø อบรมให้กับสมาชิกเพื่อให้เกิดการขยายตัวของกลุ่ม
- Ø แบ่งหน้าที่ แบ่งชิ้นงานไปทำที่บ้านพัก นำมาส่งที่ประธานกลุ่มเพื่อนำสินค้าออกไปจำหน่าย โดยหักรายได้ร้อยละ 10 และหักอีกร้อยละ 3 เพื่อให้เป็นเงินยืมในการลงทุนให้กับสมาชิกกลุ่มที่ไม่มีเงินทุน หรือเป็นสมาชิกใหม่
- Ø กลุ่มยังไม่มีการทำบัญชีงบดุลอย่างชัดเจน
- Ø เริ่มแรกได้รับเงินทุนจาก อบต. เพื่อฝึกอบรม และจัดซื้ออุปกรณ์
- Ø หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ สนับสนุนการฝึกอบรม มีการต่อยอดงานและติดตามผลงาน
- Ø ยอดการจำหน่ายสินค้าถูกหักเข้ากลุ่มไว้ร้อยละ 3 ของยอดขาย ทำให้กลุ่มมีเงินทุนให้กับสมาชิกเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน
- Ø จัดตั้งเงินกองทุนเอาไว้เป็นสวัสดิการ

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- งานดินหอมมะลิ เป็นงานปั้นดินหอมมะลิให้เป็นรูปต่างๆตามที่ตลาดต้องการ
- สามารถผลิตได้อย่างต่อเนื่อง
- จำหน่ายเมื่อมีตลาดเปิด คือ งานเทศกาลต่างๆ และสินค้า OTOP

การตลาด :

- ยังไม่มีการกำหนดแนวทางการสำรวจตลาดเป้าหมาย ตลาดเก่า ตลาดใหม่
- ไม่มีการอบรมความรู้ด้านการตลาด หรืออำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้กับสมาชิก
- มีการกำหนดราคาสินค้า
- สินค้าจะได้รับการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานจากหัวหน้ากลุ่ม
- ท้องถิ่นสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและการออกแบบสินค้า / ผลิตภัณฑ์ / บรรจุภัณฑ์จากภาพยนตร์ต้นแบบ หรือซื้อของจริงมาเลียนแบบ เข้าร่วมการอบรม

กลุ่มถักโครเชท์ และครอสติส : อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- การรวมกลุ่มเกิดจากความถนัด ความเหมาะสม สร้างรายได้ ตลาดต้องการ
- คนให้ความสนใจมาก ฝึกความอดทน เกิดสมาธิ มีความเพลิดเพลิน ทำได้ทุกเวลา

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- สมาชิกไม่สามารถไปประกอบอาชีพกับบุคคลได้ เพราะไม่มีทุน
- ต้องรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีวิทยากรให้ความรู้ มีรายได้ คนพิการออกสู่สังคมได้ มีความภาคภูมิใจ
- ตั้งกรรมการกลุ่ม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ
- ทำงานให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด เตรียมงาน หัวหน้ากลุ่มลงทุนซื้อวัตถุดิบ แสวงหาลายใหม่ๆ
- ประสานงาน

  สำนักงาน พมจ. : ขอสนับสนุนทุนเริ่มต้นในการรวมกลุ่ม ในการบริหารจัดการ

  อบต. : สนับสนุนเรื่องการเดินทาง ประสานเรื่องทุนขอซื้อวัสดุ เพื่อเพิ่มทักษะฝึกอาชีพ และบริการในการคมนาคม

  สำนักส่งเสริม : จัดหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า

  ผู้ใหญ่บ้าน : ช่วยประชาสัมพันธ์ จัดประชุมที่ศาลาประชาคม
- การมีส่วนร่วมของกลุ่ม มีความสามัคคี พูดคุยแลกเปลี่ยน ผู้นำให้คำแนะนำเรื่องอาชีพและตลาด

- Ø ปัจจัยในการเลือกอาชีพคือ สมาชิกมีความชอบและความถนัด เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สะดวกสบาย อิสระ นำความรู้ที่มีอยู่แล้วมาพัฒนา มีตลาดรองรับ

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ไม่มีพาหนะในการขนส่ง ไม่มีค่ารถ ค่าเดินทาง ขาดแคลนทุน
- Ø สถานที่ค้าขาย / ดำเนินงาน สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ การขาดทุน
- Ø แก้ไขโดย ขอรับการสนับสนุนด้านเงินทุน และหาตลาดรองรับ

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø ต้องมีอุปกรณ์ในการทำอาชีพ มีแบบ ศึกษาแบบ
- Ø แบ่งความรับผิดชอบ ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนความคิด
- Ø การบริหารจัดการกลุ่ม ดำเนินการตามความถนัด หัวหน้ากลุ่มอำนวยความสะดวกในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ติดต่อด้านการตลาด ประสานงานทั่วไป
- Ø เลขากลุ่มทำบัญชีรายรับ – จ่าย แบ่งกำไร 2% เข้ากลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกลุ่ม
- Ø ประธานกลุ่มเป็นแกนนำในการออม

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø โครเชท์และครอสติส เป็นงานฝีมือที่มีความประณีต ใช้ระยะเวลาในการทำนาน มีความละเอียดมาก ใช้ความอดทน สมาธิ ความถนัด ความรู้ที่เคยมีมา การฝึกอบรม

การตลาด :

- Ø ผู้นำกลุ่มเป็นผู้สำรวจตลาด กำหนดราคาสินค้าซึ่งจะเป็นไปตามขนาดและความประณีตของชิ้นงาน
- Ø หัวหน้ากลุ่มตรวจดูความประณีตของเส้นด้าย
- Ø มีสติกเกอร์ติดที่ชิ้นงานว่า “ศูนย์รวมอาชีพคนพิการจังหวัดนครปฐม”
- Ø มีการติดตามงานผ่านทางเว็บไซท์ ติดตามความก้าวหน้า และความทันสมัยของงาน

กลุ่มเทียนเจล : หมู่ 6 อบต.นครปฐม อำเภอเมือง

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการมีรายได้ เทียนเจลเป็นงานที่ทำง่าย ลงทุนน้อย ได้ผลงานเป็นจำนวนมาก

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø กลุ่มคนพิการมีความต้องการร่วมกันในการช่วยเหลือตนเอง มีรายได้พิเศษ ไม่เป็นภาระของครอบครัว ฝึกตัวเองให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชน
- Ø คัดเลือกพื้นที่ที่สะดวกแก่การเดินทาง หาซื้อง่าย เป็นแหล่งที่มีการจัดจำหน่ายสินค้า OTOP

- Ø คัดเลือกสมาชิก : ผู้พิการด้านการเคลื่อนไหวที่มีระดับความพิการไม่รุนแรง ช่วยเหลือตัวเองได้ คนปกติเลือกคนที่มีรายได้น้อยหรือคนที่อยากมีรายได้เพิ่ม สมาชิกมีความรับผิดชอบ ตรงเวลา ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว กระตือรือร้น
- Ø ผู้นำกลุ่ม : ไม่เอาเปรียบ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ
- Ø ความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม : มนุษย์สัมพันธ์ดี เป็นที่รู้จักและเชื่อถือ มีประสบการณ์ในการทำงาน ทำงานเรียบร้อย รับผิดชอบ ช่วยกันออกแบบและคิดลายใหม่ๆให้เกิดความแตกต่าง ช่วยกันหาวัสดุในการผลิต
- Ø มีการจัดประชุมเพื่อทราบถึงอุปสรรคและปัญหาต่างๆ
- Ø แนะนำสินค้าว่าใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง เป็นงานที่เพิ่มรายได้ให้ตนเองและครอบครัว คุณภาพงานอยู่ในระดับใด การเก็บรักษาควรทำอย่างไร

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ไม่มีพาหนะเป็นของตนเอง ทำให้การขนส่งสินค้าล่าช้า
- Ø แก้ปัญหาด้วยการจ้างวานเพื่อนบ้านให้ไปส่ง โดยมีค่าตอบแทนเล็กน้อย

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø ประธาน : ติดต่อประสานหาสถานที่วางขาย ร่วมหาทุนในการลงทุน
- Ø หัวหน้ากลุ่มทำบัญชี
- Ø สมาชิก : ผลิตสินค้า แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัด ช่วยหาทุน
- Ø เมื่อมีรายได้เกิดขึ้น มีการหักเงินส่วนที่เป็นกำไรแบ่งให้สมาชิกกลุ่ม อีกส่วนไว้เป็นทุนในการผลิต
- Ø แบ่งปันเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตให้สมาชิกคนละ 1 ชุด ไปดูแลกันเอง
- Ø ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด เป็นสินค้าที่เริ่มผลิตได้ไม่นาน

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø สถานที่ตั้ง : หมู่บ้านทุ่งเผาเต่า เลขที่ 3 หมู่ 6 ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- Ø เทียนเจล เป็นการนำทรายสีต่างๆวางในแก้วตามลวดลายที่ต้องการ จัดวางด้วยดอกไม้ หอยสี
- Ø นำเทียนที่ตั้งไฟจนละลายไปเทลงแก้วที่เตรียมไว้ พักจนกว่าจะเย็น นำพลาสติกคลุมปากแก้ว ใส่ห่อ พร้อมวางขาย
- Ø ผลิตสินค้าแต่ละครั้งใช้เวลา 10 – 15 วัน สามารถผลิตได้วันละประมาณ 10 แก้ว/คน (แก้วเล็ก) 5 แก้ว/คน (แก้วใหญ่) มีการตรวจสอบคุณภาพของอุปกรณ์

การตลาด :

- Ø ติดตามผลการจำหน่ายโดยดูจากยอดการขาย ว่ามียอดค้างจำหน่าย หรือเพียงพอกับความต้องการ หรือมากจนเกินความจำเป็น

- Ø งบประมาณดำเนินการไม่เพียงพอกับความต้องการ บางกลุ่มไม่มีทุนก็ไม่สามารถผลิตสินค้าออกมาได้
- Ø ขายไม่หมดจะเกิดภาวการณ์ขาดทุนตามมา ทุนในการผลิตสินค้าครั้งต่อไปต้องระงับ
- Ø หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงาน พมจ.นครปฐม ช่วยนำเสนอสินค้าให้ทางหน่วยงานอื่น
- Ø มีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นๆทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อสม. อบต. กลุ่มสตรี
- Ø กลุ่มอาชีพต้องการตลาดรองรับ อยากให้หน่วยงานภาครัฐ / เอกชน ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น
- Ø ปรับปรุงสินค้าให้เป็นที่รู้จักและนิยม อยากเห็นเทียนเจลวางขายบนห้างสรรพสินค้าในเขตจังหวัดนครปฐม และพื้นที่ใกล้เคียง เป็นการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น เพื่อจะได้ไม่มีคนจนในชุมชน

กลุ่มเปเปอร์มาเช่ : หมู่ 15 อบต.ห้วยขวาง อำเภอกำแพงแสน

<u>เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ</u> :

- Ø ต้องการมีรายได้ สร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง ลดภาระของครอบครัว เกิดสมาธิ ได้ทำได้คิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์

<u>กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม</u> :

- Ø ต้องการพึ่งพาตนเอง สร้างรายได้ พัฒนาสินค้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์
- Ø ดำเนินการใกล้แหล่งวัสดุ เดินทางสะดวก ใกล้แหล่งจำหน่าย
- Ø สมาชิก : คนพิการและคนปกติในชุมชน มีความพร้อม อดทน
- Ø ผู้นำกลุ่ม : มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน เสียสละ เข้มแข็ง
- Ø ประธานกลุ่มมีหน้าที่แบ่งงาน หาวัสดุ หาตลาด รองประธานทำหน้าที่ประสานงาน แบ่งหน้าที่ให้สมาชิก สมาชิกมีหน้าที่ผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ
- Ø ประสานกับ

  พัฒนาฝีมือแรงงาน : แนะนำการผลิตสินค้า

  สำนักงาน พมจ. : ของบประมาณสนับสนุน

  กลุ่มคนพิการอื่น : เพื่อนำสินค้าวางจำหน่าย

  อบต. : หาแหล่งทุน ตลาด

<u>ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข</u> :

- Ø การเดินทางไม่สะดวก แก้ไขโดยการจัดให้มีรถรับ – ส่ง
- Ø ต้องการให้ สำนักงาน พมจ.สนับสนุนแหล่งเงินทุน แนะนำผลิตภัณฑ์คุณภาพ สู่ OTOP
- Ø อยากให้หน่วยงานและองค์กรให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์การตลาด

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- หาสมาชิก หาแหล่งเงินทุน หาตลาด ดำเนินการหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำ
- แบ่งหน้าที่กันทำตามความเหมาะสม ผลประโยชน์ที่ได้รับแบ่งเท่ากัน
- พูดคุยปัญหาภายในกลุ่ม หาแนวทางแก้ไข
- ทำบัญชีรายรับ – จ่าย แบ่งปันผลประโยชน์
- สำนักงาน พมจ.สนับสนุนงบประมาณ อบต.ห้วยขวาง อบต.ทุ่งลูกนก สนับสนุนเรื่องการจัดหาตลาด รับส่งสมาชิก อำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า
- กลุ่มอาชีพ เขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจาก สำนักงาน พมจ. และ อบต. เรียนรู้การเขียนโครงการและระเบียบของทางราชการ

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- ทำกระปุกออมสินเปเปอร์มาเช่ เป็นรูปสัตว์ต่างๆ หรือสิ่งของที่สามารถนำมาเป็นแบบได้
- สมาชิกกลุ่มและครอบครัวให้การสนับสนุน
- แหล่งผลิต : บ้านของสมาชิกทุกคน ใช้เวลาในการผลิตประมาณ 15 วัน ผลิตได้ 2 ครั้ง / เดือน ครั้งละ 50 ชิ้น

การตลาด :

- สินค้าที่ผลิตได้ นำไปส่งที่ตลาดหรือศูนย์อาชีพคนพิการ กลุ่มอื่นๆ หรือพ่อค้าคนกลาง
- ผู้ซื้อเป็นบุคคลทั่วไปที่เข้ามาเที่ยวจังหวัดนครปฐม
- ตั้งราคาสินค้าโดยรวมค่าวัสดุ ค่าแรง ค่าขนส่งเข้าด้วยกัน
- ติดต่อ / ประสาน สำนักงาน พมจ. สถาบันฝีมือแรงงานในการพัฒนาคุณ ภาพผลิตภัณฑ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพ
- การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ให้ดูสวยงาม ร่วมสมัย ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ลดต้นทุนการผลิตโดยใช้วัสดุที่มีอยู่
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การตลาด หาทุนในการผลิต หาสมาชิกเพิ่ม เพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์จำหน่ายสินค้า กำหนดราคา ประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก

กลุ่มงานศิลปะจากแผ่นยาง : หมู่ 4 อบต.ห้วยขวาง อำเภอกำแพงแสน

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- เป็นการช่วยเหลือคนพิการให้มีรายได้ ไม่เป็นภาระครอบครัว

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- ประธานกลุ่มฝึกด้วยตัวเอง โดยซื้ออุปกรณ์แผ่นยางมาตัดเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เริ่มถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ไปยังคนพิการในพื้นที่
- มีการขยายขอบเขตเป็นการรวมกลุ่มอาชีพ สมาชิกมีคนพิการ 4 คน และผู้ช่วยเหลือคนพิการ
- อยู่ในพื้นที่จะได้ง่ายต่อการติดต่อ
- ผู้นำกลุ่มอาชีพ คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำแผ่นยาง แลมีความชำนาญ ต้องการพัฒนาตนเอง
- ประธาน : รับผิดชอบดูแลฝึกสอน กระจายงานที่รับมา หาตลาด ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ จัดแบ่งรายได้ให้สมาชิกกลุ่มตามจำนวนชิ้นงาน และเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านการตลาดปีละประมาณ 2 – 3 ครั้ง
- การประสานงาน

  ศูนย์รวมอาชีพจังหวัดนครปฐม : การจำหน่ายสินค้า และการตลาด

  สำนักงานจัดหางาน : เป็นวิทยากรอบรมศิลปะแผ่นยาง

  สำนักงานพัฒนาสังคม : เข้าอบรมเรื่องการส่งเสริมอาชีพ

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- ขาดเงินลงทุน ผลิตสินค้าแต่จำหน่ายไม่ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้
- สมาชิกลุ่มเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่า
- หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นควรช่วยเหลือทุนประกอบอาชีพ
- หน่วยงานราชการควรหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- ประชุมกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง
- ขั้นตอนการปฏิบัติงาน : ไปรับแผ่นยางจากกลุ่มแม่บ้าน อำเภอกำแพงแสน แบ่งงานให้แต่ละคนไปรับผิดชอบตามขั้นตอน จำหน่ายไปตามสถานที่ต่างๆ จัดสรรทรัพยากร แบ่งปันสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- ศิลปะแผ่นยางรูปสัตว์ สามารถใช้ประโยชน์ติดโชว์ตามผนังห้อง ทำเป็นตัวพยัญชนะ ABC เป็นตัวอักษรแสดงข้อความสั้นๆ
- ประธานจะนำไปจำหน่ายเดือนละ 1 ครั้ง ไปขายที่โรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง

- Ø วาดแบบ ตัดตามแบบ บรรจุลงถุงพลาสติก สามารถทำได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที

<u>การตลาด</u> :

- Ø ตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ : อำเภอเมือง โรงเรียน สถานที่อื่นๆ
- Ø อบรมความรู้ด้านการตลาด อำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้กับสมาชิก
- Ø กำหนดราคาขายให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ พิจารณาจากทุนเป็นสำคัญ
- Ø ตรวจสอบด้วยตนเองก่อนจำหน่าย
- Ø ไม่มีการพัฒนาและการออกแบบสินค้า/ผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์/ไม่มีแบรนด์ของสินค้า/สลาก

พะเยา : โครงการขยายโอกาสทางอาชีพ ส่งเสริมอาชีพอิสระในกลุ่มคนพิการ หลากหลายอาชีพ เช่น เย็บปักประดิษฐ์ จักสาน เย็บผ้า ไม้กวาดดอกหญ้า เพาะเห็ด ซ่อมมือถือ

เริ่มโครงการ : 2547

กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์: ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ไม่ต้องเป็นภาระ ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ มีทักษะ
- Ø ลดความเครียด สร้างสังคมใหม่นอกบ้าน

กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø คัดเลือกพื้นที่ รวมกลุ่มที่ร้านขายของชำ
- Ø กลุ่มเป้าหมาย : มีความสนใจ อดทน ไม่ต้องการเป็นภาระ
- Ø กลุ่มผู้นำกลุ่ม : สามารถ/พึ่งผู้อื่น/มีความพร้อม

การเตรียมความพร้อม :

- Ø การรวมกลุ่มสมาชิกช่วยกันแสดงความคิดเห็น รับผิดชอบ แบ่งบทบาทตามความถนัด
- Ø งานที่ผลิตมีเอกลักษณ์/ตลาดต้องการ/ภาครัฐช่วยสนับสนุน
- Ø จุดอ่อน : การเคลื่อนไหวล่าบาก พี่น้องไม่เข้าใจ มีปมด้อย
- Ø จุดแข็ง : ผู้ทำกล้าตัดสินใจ สมาชิกเชื่อถือ การบริหารจัดการดี ผลิตภัณฑ์สวยงาม ราคาถูก สามารถจำหน่ายได้ที่ OTOP

ปัญหาอุปสรรคของการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø ขาดการประสานงาน การติดต่อสื่อสารไม่สม่ำเสมอ
- Ø ญาติพี่น้อง ครอบครัวไม่เข้าใจ ต้องเอางานกลับมาทำบ้าน
- Ø ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภายนอก ควรต้องสนับสนุนด้านการตลาดที่แน่นอน

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø ทำบัญชีรับ – จ่าย / แบ่งงาน / แบ่งปันผลประโยชน์
- Ø รวมกลุ่มอย่างต่อเนื่องให้เกิดงาน เกิดรายได้
- Ø สมาชิกพบปะแลกเปลี่ยนความคิด เชื่อมโยงไปยังกลุ่มอื่นๆ
- Ø เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- Ø มีการระดมทุนโดยขอจากสำนักงาน พมจ.
- Ø หักเงินผลกำไร 10% เข้ากลุ่มเป็นทุนหมุนเวียน
- Ø แบ่งผลประโยชน์ให้สมาชิกโดยจ่ายเป็นชิ้นงาน

- Ø จุดอ่อน : - หลายองค์กรไม่ให้ความสนใจในการให้ทุน
  - ขาดการพัฒนาลายผ้าใหม่ๆจากภายนอก
  - สมาชิกมีความรู้และทักษะต่างกันมาก
- Ø จุดแข็ง : - ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก / มีทุนเพิ่ม
  - สมาชิกพึงพอใจในการบริหารที่เป็นธรรม

<u>ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ</u> :

- Ø มีความรู้ด้านการประดิษฐ์ ปักผ้า อุปกรณ์ที่ใช้
- Ø สถานที่ผลิต : ที่บ้านและที่ตั้งของกลุ่ม ที่จำหน่าย : OTOP
- Ø ผลิตสินค้าได้ตลอดปี ใช้เวลาว่างผลิตสินค้า
- Ø จุดอ่อน : ต้นทุนสูง การแข่งขันตลาดสูง ผลิตไม่ทัน
- Ø จุดแข็ง: เป็นการประกอบอาชีพรูปแบบใหม่ สินค้าได้รับการตอบรับดี ภาครัฐช่วยสนับสนุน ผู้พิการมีศักยภาพผลิตงานได้

<u>การตลาด</u> :

- Ø รักษาตลาด**เดิม** สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เปิดตลาด**ใหม่** ตลาดเป้าหมายมีการสำรวจความต้องการลายใหม่
- Ø เจ้าหน้าที่สำนักงาน พมจ. ให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาด/ผลิตภัณฑ์
- Ø ออกงานแสดงสินค้าในที่ต่างๆ ภาคเอกชนช่วยขนย้ายสินค้า
- Ø แลกเปลี่ยน/ ศึกษารูปแบบการผลิตจากกลุ่มอื่นๆ
- Ø ใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาดโดย internet / วิทยุ / เร่ขาย
- Ø มีการพัฒนาออกแบบสินค้า ติด brand 'หนองหล่ม'
- Ø จุดอ่อน : ต้นทุนผลิตสูง แข่งราคาโรงงานไม่ได้ ปัญหาการประสานงานกับลูกค้า / การเดินทาง ขาดความรู้ ทักษะในการโฆษณา
- Ø จุดแข็ง : สามารถขยายฐานลูกค้า เพิ่มปริมาณ ขยายผลิตภัณฑ์ นำสินค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP สมาชิกได้ศึกษาดูงานตามสถานที่ออกร้าน
- Ø ต้องการหน่วยราชการ / เอกชน / บุคคล ให้ความรู้ด้านการตลาด หาตลาดใหม่ และประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

<u>การติดตามประเมินผล</u> :

- Ø ประเมินเรื่องรายได้ / ผลงาน / การอยู่รวมกัน / การมีส่วนร่วม
- Ø สมาชิกเป็นผู้ประเมิน / ให้ข้อคิดเห็นกันเอง
- Ø ติดตามผลอาทิตย์ละ 1 – 2 ครั้ง

- Ø จุดอ่อน : การเคลื่อนไหวผู้พิการ / ไม่ให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มให้ความคิดเห็น / ไม่ให้กำลังใจ
- Ø จุดแข็ง : ทำให้เกิดการพัฒนาความคิด และผลิตภัณฑ์ เพิ่มประสบการณ์การทำงานเป็นทีม มีประสิทธิภาพ

การสร้างระบบของกลุ่ม :

- Ø สำนักงาน พมจ. สนับสนุนทุน ฝึกทักษะ ให้คำปรึกษา เยี่ยมกลุ่ม แนะนำสินค้า และนำสินค้าไปแสดงเพื่อจำหน่าย
- Ø อบต.สนับสนุนอุปกรณ์ ทุน ความรู้การเขียนโครงการ ยานพาหนะ สถานที่จัดประชุม จัดเจ้าหน้าที่เยี่ยมกลุ่ม
- Ø องค์กรเอกชน (โรตารี่) ให้อุปกรณ์ในการประกอบผลิตภัณฑ์ ชาวต่างประเทศ (แคนาดา) ให้งบประมาณในการทำงาน
- Ø องค์กรผู้พิการให้คำปรึกษา / ขอรับบริการรถโยก / ประสานงาน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø ประชาสัมพันธ์ วิทยุ ปากต่อปาก internet ออกรายการโทรทัศน์
- Ø ประชุมกลุ่มทุกอาทิตย์อย่างต่อเนื่อง
- Ø บริหารจัดการกลุ่มเข้มแข็ง
- Ø สมาชิกเข้าใจกัน เห็นใจกัน
- Ø การขยายผลควรต้อง
  - สินค้ามีคุณภาพ ตรงเวลา ผลิตต่อเนื่อง
  - นัดพบปะสมาชิกบ่อยครั้ง
  - แบ่งงานตามบทบาทถนัด
  - แบ่งปันผลประโยชน์เป็นธรรม
  - ผู้นำเข้มแข็ง
  - การบริหารงานโปร่งใส (บัญชีรับ – จ่าย)

กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า: ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ (ช่วงระยะเวลา พฤศจิกายน 2549–มกราคม 2550)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการเสริมอาชีพ รายได้ รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ
- Ø ดีกว่าต่างคนต่างทำ ที่จะขาดผู้สนับสนุนทุนประกอบอาชีพ

กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø คัดเลือกอาชีพ คัดเลือกกลุ่ม สำนักงาน พมจ.อบรมเพิ่ม ฝึกทักษะ
- Ø ผลิตไม้กวาดที่บ้านตัวเอง แล้วนำผลิตภัณฑ์มาศูนย์กลางกลุ่ม (บ้านประธาน) เพื่อสะดวกในการซื้อขาย
- Ø ผู้เป็นสมาชิกกลุ่มต้องมีทักษะพื้นฐานก่อนในการทำไม้กวาด
- Ø แบ่งบทบาท (หาไม้ไผ่ / คัดแยกดอกหญ้า / ถักลายด้าม/ ฝ่ายขาย)

การเตรียมความพร้อม :

- Ø เปิดรับสมัครผู้สนใจ คัดเลือกกรรมการ
- Ø จัดเตรียมโครงการเพื่อขอทุน ประสานงานกับกลุ่มต่างๆ
- Ø ตุลาคม 2549 – มกราคม 2550 ทำเวทีประชาคม ประสานแผนงาน พัฒนาศักยภาพ เครือข่าย ฟื้นฟูสมรรถภาพ ตรวจสุขภาพ
- Ø สำนักงาน พมจ. สนับสนุนงบประมาณ จัดตั้งกลุ่มฝึกอาชีพ
- Ø องค์กรสถาบันการเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเวทีถอดบทเรียนเพื่อดูผลการดำเนินงาน
- Ø การมีส่วนร่วมของกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มให้ความช่วยเหลือ และสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มโดยขอให้ผู้อื่นช่วย
- Ø สมาชิกต้องมีความรู้ / ทักษะ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้
- Ø จุดอ่อน : ผู้พิการมีความเคลื่อนไหวไม่เท่าเทียมกัน ขาดวัตถุดิบในการทำไม้กวาด การผลิตไม่ต่อเนื่อง (แก้ไขโดยการซื้อวัตถุดิบมากักตุนไว้)
- Ø จุดแข็ง : - สามารถหาตลาดรองรับไม้กวาดได้อย่างต่อเนื่อง
  - แยกผู้พิการออกจากกลุ่มผู้ไม่พิการ (ในอดีตสามารถลดการขัดแย้งลงได้ / หาทุนเพิ่มได้)
- Ø กรรมการต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า และสมาชิกกลุ่มเพื่อปรับปรุงสินค้าให้ได้มาตรฐานมากขึ้น

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø แบ่งบทบาท จัดประชุม วางแผนงาน หาตลาด แบ่งผลประโยชน์
- Ø กำหนดราคาสินค้า กำหนดค่าแรง หักรายได้เข้ากองทุนหมุนเวียน
- Ø ภาพรวมคือ การจัดซื้อวัตถุดิบ ผลิต จำหน่าย ทำบัญชี
- Ø การระดมทุน เริ่มจากสำนักงาน พมจ. ให้ทุนและระดมทุนจากสมาชิก
- Ø ออมเงิน (ครอบครัวละ 50 บาท) เพื่อมีทุนหมุนเวียน
- Ø จุดอ่อน : ผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐานตรงความต้องการ ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงสินค้า แต่ได้เรียนรู้ขึ้น

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- เรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุน
- เรียนรู้ที่จะพัฒนาอาชีพ วางขั้นตอนในการผลิตเป็นระบบ
- จุดอ่อน : มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว แต่จะสามารถทุ่มเทกับงานได้มาก
- จุดแข็ง : สามารถนำสินค้าออกจำหน่าย มีรายได้เลี้ยงตัว

การตลาด :

- มีตลาดเก่า แต่ขาดการขยายไปตลาดใหม่ๆ ขาดทักษะของตลาด
- มีการอบรมความรู้ด้านการตลาดให้กับสมาชิก เพราะยังขาดความรู้เรื่องการตลาด ต้องการหาแหล่งจำหน่าย
- มีการกำหนดราคา ควบคุมมาตรฐาน ส่งเสริมการขายรูปแบบต่างๆ
- มีความพยายามพัฒนาสินค้าโดยปรับปรุงลวดลายต่างๆ

การติดตามประเมินผล :

- ใช้สมาชิกติดตามดูแลสินค้าของกลุ่ม ประชุม
- สมาชิกตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ผลงาน เจ้าหน้าที่ช่วยเสริมทักษะ
- มีปัญหาอุปสรรคในการดูแลวัสดุ และการขาดแคลนวัสดุ
- จุดอ่อน : เนื่องจากผู้พิการมีลักษณะความพิการต่างกัน ส่งผลให้คุณภาพสินค้าแตกต่างกัน แต่ผลการติดตามประเมินงาน ทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพ
- มีข้อเสนอแนะให้มีการพึ่งพาภายในกลุ่มกันเองก่อนจะขอพึ่งพาจากภายนอก

ระบบการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ. ให้การสนับสนุนงบประมาณ เพิ่มทักษะ
- องค์การอบต.ช่วยทำแผนงานโครงการขอทุนต่างๆ แต่ไม่เคยได้รับงบประมาณเลย และผู้บริหาร อบต.มีความขัดแย้งกันเอง
- สาธารณสุขช่วยดูแลติดตามสุขภาพ / ฟื้นฟูสมรรถภาพ
- ศูนย์พัฒนาสังคม สนับสนุนการจัดเวทีสัมมนาประชาคมให้การสนับสนุนจัดเวทีติดตามประเมินผล
- สถาบันการเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาสนับสนุนเครื่องมือ ทักษะ เทคนิคในการติดตามประเมินผล
- องค์กรคนพิการให้การสนับสนุนด้านคำแนะนำ / ปรึกษา
- ข้อเสนอ : องค์กรควรให้การสนับสนุนด้านสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือจัดเป็นกองทุน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø ตั้งกรรมการตัวแทนของหมู่บ้านมารับรู้และมีส่วนร่วม
- Ø มีการประชุมกลุ่มเพื่อขยายไปให้มีกลุ่มอาชีพอื่นๆด้วย
- Ø การต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกันคิด ตัดสินใจ ประเมินผล ตรวจสอบ
- Ø ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการตลาด และผลิตให้ทันตามระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง
- Ø ควรมีการขยายกลุ่มผู้พิการไปทั้งระดับอำเภอ จังหวัด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ควรมีการระดมทุนเพื่อเป็นกองทุนสวัสดิการโดยมีเงินสมทบครอบครัวละ 50 บาท

กลุ่มเพาะเห็ด: ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว (มีสมาชิก 7 คน)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø พื้นที่เหมาะสม ทรัพยากรหาง่าย ผู้พิการทำได้ มีตลาดรองรับ
- Ø ผู้พิการอยากมีอาชีพ มีรายได้ เป็นอิสระแก่ตน
- Ø รวมกลุ่มเพื่อง่ายต่อการของบประมาณสนับสนุน
- Ø การส่งเสริมอาชีพทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม แบ่งงานตามความถนัด

กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø สมาชิกสมัครใจ มีใจรักทำงาน ทำอาชีพนี้
- Ø มีสถานที่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน ทุกคนอยู่พื้นที่เดียวกัน
- Ø เลือกผู้นำที่มีความสามารถ มีกรรมการบริหารกลุ่ม
- Ø ทำแผนงาน โครงการขอรับทุน งบประมาณจาก อบต.
- Ø จุดอ่อน : - การเดินทางไปโรงเห็ดลำบากกับบางคน
  - ผู้พิการมีปมด้อย ต้องการความเอาใจใส่
  - หน่วยงาน / ผู้นำท้องถิ่นดูแลไม่ทั่วถึง
  - ขาดความรู้เพื่อยกระดับของกลุ่ม
- Ø จุดแข็ง : - สมาชิกเข้าใจ และเต็มใจทำอาชีพนี้
  - ประธานกลุ่มสนใจ เอาใจใส่
  - มีกองทุนหมุนเวียน มีตลาด เป็นแหล่งรับรู้
- Ø ปัญหา มีสารพิษตกค้างในวัตถุดิบในการผลิต / ในอากาศมีเชื้อรา / ผู้พิการไม่เข้าใจ น้อยใจในบางครั้ง

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- มีการประชุมอาทิตย์ละ 1 ครั้ง / วางแผนการตลาดต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายระดับจังหวัด
- กระบวนการเน้นการมีส่วนร่วม / รับฟังข้อคิดเห็น
- จัดทำบัญชี ระดมทุน (แต่ยังไม่มีการออมเงิน)
- การจัดแบ่งผลประโยชน์ให้ทุกคน แต่บางคนทำงานหนักควรมีการจัดสวัสดิการให้
- จุดอ่อน : - การเดินทางไปโรงเพาะเห็ดลำบาก
- หน่วยงานรัฐ ผู้นำท้องถิ่นไม่สนใจเท่าที่ควร
- จุดแข็ง : - มีความสามัคคี สมาชิกมีความรู้
  - มีการขยายโรงเห็ดเพิ่ม ตลาดต้องการ
  - สมาชิกมีเงินทุน มีรายได้ มีความสุข มีงานทำ

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- เห็ดที่เพาะคือเห็ดฟาง นางลม นางฟ้า ขอนขาว
- จำหน่ายท้องตลาดและบุคคลทั่วไป
- มีสถานที่ตั้งของกลุ่ม และที่จัดประชุม
- จุดอ่อน : - มีปัญหาการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ทางไกล
- จุดแข็ง : - ผู้พิการมีเวลาทุ่มเทในการทำอาชีพ เห็นใจกัน
  - ตลาดต้องการสูง ทำให้สามารถสร้างงานได้ / ขยายงานได้

การตลาด :

- สำรวจตลาดใหม่ที่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ราคาสูง
- สมาชิกขาดความรู้ด้านการตลาด แต่ผู้บริโภคมาซื้อถึงที่
- ไม่มีการส่งเสริมด้านการตลาด แต่จะกำหนดราคาเอง
- มีแผนจะทำเห็ดอบแห้ง เห็ดกระป๋อง
- จุดอ่อน : ผลผลิตมีไม่เพียงพอ

การติดตามประเมินผล :

- ประชุมทบทวนบัญชีรับ - จ่าย
- ประชุมสมาชิก และประเมินผลร่วมกัน เพื่อวางแผนปีถัดไป

ระบบการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ. ให้การสนับสนุนการฝึกอาชีพ
- อบต.สนับสนุนงบประมาณในการอบรม

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- เปิดรับสมาชิกกลุ่ม
- เสริมสร้างทักษะในการเพิ่มผลผลิต
- ยกระดับความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ความรู้วิชาการ
- ปัจจัยที่ช่วยให้สำเร็จ คือรับงบสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ สมาชิกร่วมมือ มีการจัดสวัสดิการ เพราะรายได้เพิ่ม มีผู้พิการจากที่อื่นมาดูงาน
- มีแผนจะขยายโรงเรือน ขยายตลาดเพิ่ม และเปิดรับสมาชิกเพิ่ม

พัทลุง : โครงการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

กลุ่มที่ 1: เลี้ยงสัตว์ (หมู / เป็ด) (ชะมวง / ควนขนุน)

สมาชิก : คนพิการ และครอบครัว 17 คน

กลุ่มที่ 2: เลี้ยงสัตว์ (แพะ) (แม่ขรี / ตะโหมด)

สมาชิก : คนพิการ และครอบครัว 16 คน (มีเด็กหญิงและเด็กชายหลายคน)

กลุ่มเลี้ยงแพะ: อบต.แม่ขรี อำเภอตะโหมด

(ผลการสนทนากลุ่ม)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการให้คนพิการมีรายได้ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม :

- Ø ผู้พิการต้องการมีอาชีพ / ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
- Ø ผู้พิการและครอบครัวร่วมกันทำอาชีพ
- Ø แบ่งเบาภาระครอบครัว พึ่งพาตัวเอง
- Ø สมาชิกสนใจ / มีประสบการณ์ / ตลาดต้องการ

การเตรียมความพร้อม :

- Ø แบ่งหน้าที่สมาชิก
- Ø เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มาอบรม / ประสานกับ อบต.
- Ø เตรียมสถานที่เลี้ยง
- Ø แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน
- Ø สมาชิกจ่ายเงินสมทบกลุ่มเมื่อจำหน่ายได้เป็นทุนหมุนเวียน

จุดแข็ง :

- Ø สมาชิกต้องการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ
- Ø อบท.ให้การสนับสนุน
- Ø ครอบครัวให้การสนับสนุนและสนใจ

จุดอ่อน :

- Ø สมาชิกบางคนขาดความรู้
- Ø ไม่ปรับความรู้ใหม่มาใช้ จะใช้ประสบการณ์เดิม

ปัญหา อุปสรรค :

- Ø สมาชิกขาดความรู้การบริหารจัดการ
- Ø เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่เพียงพอ และสมาชิกมีเวลาดูแลน้อย

- Ø แพะเกิดโรค / ตายง่าย สมาชิกไม่ขยายพันธ์เพิ่ม
- Ø การติดตามเจ้าหน้าที่ขาดความต่อเนื่อง

<u>การบริหารจัดการกลุ่ม</u> :

- Ø ประชุมสมาชิก / พบปะเยี่ยมเยียนสมาชิก
- Ø ทำงานในรูปกรรมการ แบ่งความรับผิดชอบ
- Ø แบ่งปันผลประโยชน์ตามเกณฑ์ จัดสรรทรัพยากรเท่าๆกัน
- Ø จัดทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย เสนอ อบต.
- Ø ระดมทุนมี แต่ยังไม่พอ ต้องแสวงหาวิธี แต่จะจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเป็นกองกลาง
- Ø มีจุดอ่อนที่ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ
- Ø มีจุดแข็งที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น

<u>ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ - กระบวนการ</u> :

- Ø มีประสบการณ์ รู้เรื่องการเลี้ยงแพะ ตลาดต้องการสูง
- Ø ผู้ผลิตคือคนพิการ – ครอบครัว ผู้บริโภค : ชุมชนใกล้ไกล
- Ø อบต.ประชุม / คัดเลือกสมาชิกกลุ่ม
- Ø จัดตั้งกลุ่มเมื่อ พฤษภาคม 2549 จำหน่ายได้ สิงหาคม 2549
- Ø สถานที่เลี้ยง ทำที่บ้านคนพิการ มีคนติดต่อขอซื้อ

<u>การตลาด</u> :

- Ø มีตลาดในชุมชนเท่านั้น
- Ø ตลาดเป้าหมาย / และตลาดใหม่ไม่มี เพราะผลผลิตน้อย
- Ø การตั้งราคาขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยง และเทศกาล / อายุแพะ
- Ø การควบคุมคุณภาพ (สายพันธุ์ โรงเรือน ยารักษา แร่ธาตุ)
- Ø จุดอ่อนคือ ผลผลิต (แพะ) น้อยเกินไป ไม่พอตลาด

<u>การติดตามประเมินผล</u> :

- Ø ประชุม / ติดตามเยี่ยมบ้าน โดยกรรมการ / อบต.
- Ø สมาชิกให้ความร่วมมือดี / เกิดความสามัคคี
- Ø สมาชิกต้องการเลี้ยงแพะมากขึ้น
- Ø อยากมีส่วนร่วมในการจัดซื้อแพะครั้งต่อไป

<u>การสร้างระบบของกลุ่ม</u> :

- Ø สำนักงาน พมจ. ให้งบประมาณ คำแนะนำ ช่วยประสานงาน
- Ø อบต.ให้งบประมาณ ความรู้ ประสานงาน สถานที่
- Ø สาธารณสุข เกษตร / ปศุสัตว์ / องค์กรคนพิการ

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø เสียงตามสาย การเล่าสู่กันฟัง การประชาสัมพันธ์
- Ø ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ / วิทยากร เสริมความเข้มแข็ง
- Ø ส่งเสริมการเลี้ยงแพะครบวงจร
- Ø สร้างความรู้ความชำนาญสมาชิก และความร่วมมือ
- Ø ต้องการรับสมาชิกเพิ่ม / เสริมรายได้ / ศึกษาดูงาน

กลุ่มเลี้ยงสุกร: อบต.ชะมวง อำเภอควนขนุน (เลี้ยงหมู 13 ครอบครัว)

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø ต้องการให้คนพิการมีรายได้เสริม และมีงานทำ
- Ø คัดเลือกครอบครัวที่มีคอกแล้ว และไม่รบกวนผู้อื่น
- Ø ผู้พิการ (ขึ้นทะเบียน / มีบัตรทอง / มีผู้ดูแล / อาศัยในพื้นที่) พอใจ ครอบครัวสนับสนุน มีความถนัดเลี้ยงอยู่แล้ว
- Ø ผู้นำกลุ่ม : สละเวลา / รับผิดชอบ / สามารถตรวจเยี่ยมได้ฯ

การเตรียมความพร้อม :

- Ø นัดประชุมกลุ่ม
- Ø ติดต่อตลาด / ตกลงการซื้ออาหาร
- Ø จัดการอบรมให้ความรู้

การประสานงานกับหน่วยงาน :

- Ø มีเจ้าหน้าที่ของ อบต.
- Ø เจ้าหน้าที่ จากสำนักงาน พมจ. ตรวจเยี่ยม
- Ø ประธานกลุ่มตรวจเยี่ยม / สมาชิกเยี่ยมติดตาม

จุดแข็ง :

- Ø สมาชิกได้ประกอบอาชีพต่อเนื่อง รายได้เพิ่ม ไม่เครียด
- Ø ผู้พิการอื่นๆสนใจ
- Ø อบต.ไม่ทอดทิ้ง สมาชิกกลุ่มสามัคคีกันดี

จุดอ่อน :

- Ø ทุนน้อย ควบคุมราคาไม่ได้ ขาดเครือข่ายตลาด แปรรูปไม่เป็น

ปัญหา อุปสรรค :

- Ø ราคาหมูตกต่ำ - มีการประกันราคา แปรรูปผลิตภัณฑ์
- Ø อาหารหมูแพง - ประสานงานตกลงราคากับบริษัท

ข้อเสนอแนะ :

- ขอเงินทุนเพิ่มเติมจากหน่วยราชการ อบต.
- ขอวิทยากรแนะนำให้ความรู้การเลี้ยงเพิ่มเติม

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- จัดสรรงบประมาณซื้อหมู / อาหารให้สมาชิก
- เตรียมพร้อม ดูแลรักษา ติดต่อราคา / ขาย / หักเงิน (กำไร) สมทบกลุ่ม
- มีการติดตามดูแลสมาชิกกลุ่ม
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน
- ทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายกลุ่ม และของสมาชิก
- การระดมทุน โดยอบต. เริ่มต้นทุน สมาชิกสมทบ
- การออมเงินกลุ่ม สมาชิกหักเข้า 200 บาท เข้าทุนหมุนเวียน
- จุดอ่อน - สมาชิกอาศัยห่างกัน / รับรู้ข่าวสารน้อย
- จุดแข็ง - เรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ บริหารจัดการ ออมเงิน และตลาด

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- ผู้ผลิต : คนพิการ ผู้บริโภค : ประชาชนทั่วไป
- เข้าใจวิธีการเลี้ยงหมูอย่างถูกต้องให้ได้ผลผลิตสูง (แต่ยังไม่อาจใช้เทคนิคแบบฟาร์ม เพราะว่าสมาชิกมีน้อย)
- เริ่มกลุ่มเลี้ยงเมื่อ มีนาคม 2549 (รุ่นละ 4 เดือน)
- จุดอ่อน : กำหนดราคาไม่ได้ / อาหารสำเร็จรูปราคาแพง
- จุดแข็ง : มีรายได้ รับผิดชอบ สามัคคี เป็นที่ยอมรับของชุมชน

การตลาด :

- สอบถามราคา (แต่) ขายพ่อค้าคนกลาง เพราะว่าตลาดแคบมาก
- ตั้งราคาเองไม่ได้ เพราะราคาหมูตลาดเป็นตัวกำหนด
- ไม่มีเทคโนโลยีส่งเสริมด้านการตลาด / การแปรรูป
- จะมีปัญหาราคาหมูตกต่ำ / อาหารสำเร็จรูปราคาสูง

การติดตามประเมินผล :

- ประชุมติดตามงาน 2 เดือนครั้ง
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์
- ประเมินผลกันโดยสมาชิก

การสร้างระบบเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ./ อบต. ให้งบประมาณ เจ้าหน้าที่ออกติดตามผล / สถานที่
- สาธารณสุข แนะนำด้านสุขอนามัย
- เกษตรจังหวัด / ปศุสัตว์ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์
- องค์กรคนพิการ

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- ปากต่อปาก ชักชวนคนพิการ
- อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ออกแนะนำคนพิการนอกกลุ่ม
- จัดอบรมให้สมาชิกมีความรู้
- ของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง / ให้ความสนับสนุน
- สมาชิกให้ความร่วมมือ / สามัคคี / สมาชิกชำนาญ
- ขยายจำนวนสมาชิก จัดสวัสดิการให้สมาชิกได้
- พัฒนาการจากการขายหมู (ตัว) เป็นการแปรรูป

กลุ่มเลี้ยงเป็ด: อบต.ชะมวง อำเภอควนขนุน

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- ตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพให้คนพิการ ใช้เวลาว่าง ต้องการเพื่อน
- แนวทางคัดเลือกพื้นที่ ต้องห่างชุมชน มีพื้นที่กว้าง มีลำธาร คลอง มีน้ำตลอดปี การเดินทางสะดวกต่อการขนส่ง
- มีการคัดเลือกสมาชิกกลุ่ม คัดเลือกผู้นำกลุ่มที่มีคุณสมบัติ
- การประสานงานกับหลายหน่วยงาน – ปศุสัตว์ อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงาน พมจ.
- การมีส่วนร่วมของกลุ่ม / พบปะ / ประชาสัมพันธ์ / สมัครใจ / ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง / ครอบครัวให้การสนับสนุน
- จุดอ่อน : งบประมาณไม่พอ / การนัดหมายไม่สม่ำเสมอ / ขาดความรู้
- จุดแข็ง : ผู้นำรับผิดชอบ / เสียสละ / สมาชิกร่วมมือ / อบต.ให้การสนับสนุน / มีกรรมการกลุ่ม

ปัญหา/อุปสรรค :

- ราคาเป็ดท้องตลาดตกต่ำ
- เป็ดที่เลี้ยงไม่ตรงตามความต้องการของตลาด
- สมาชิกมีเวลาว่างไม่ตรงกันไม่อาจเข้าร่วมประชุม
- การเดินทางมาพบกลุ่มไม่สะดวกเพราะพิการ
- ต้องการความช่วยเหลือต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการกลุ่ม :

- Ø เชิญนักวิชาการผู้มีความรู้มาให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ
- Ø แลกเปลี่ยนประสบการณ์สม่ำเสมอ
- Ø ถ่ายทอดความรู้เพื่อขยายกลุ่มให้เพิ่มขึ้น
- Ø ดำเนินงานโดยรูปคณะกรรมการ แบ่งหน้าที่
- Ø ระดมทุนโดยได้รับงบประมาณจาก สำนักงาน พมจ./อบต. (100,000 บาท)
- Ø หักเงินสมาชิกรายละ 200 บาทเป็นเงินทุนหมุนเวียน
- Ø จุดอ่อน : สมาชิกขาดความรู้ / ไม่สนใจการบริหารจัดการ
- Ø จุดแข็ง : สมาชิกสามารถชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานได้ มีเงินกองทุนบางส่วน อบต. สนับสนุน

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ :

- Ø ผู้เลี้ยง : ผู้พิการ ผู้บริโภค : ตลาด / เพื่อนบ้าน
- Ø เริ่มโครงการเลี้ยง กรกฎาคม 2549
- Ø จุดอ่อน : - คนพิการไม่เข้าใจเรื่องการรักษาโรคเป็ด
  - เงินทุนหมุนเวียนน้อย
  - สภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน
- Ø จุดแข็ง : - มีหน่วยงานเกี่ยวข้องให้ความรู้ / ช่วยเหลือ
  - คนพิการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ
  - ครอบครัวให้การสนับสนุน

การตลาด :

- Ø ตลาดเก่า (เพื่อนบ้าน / ร้านค้า) ตลาดเป้าหมาย (ร้านอาหาร) ตลาดใหม่ (พ่อค้าคนกลาง)
- Ø ตลาดเป็นผู้กำหนดราคา
- Ø ควบคุมคุณภาพสินค้าโดยอาหาร และวิธีการเลี้ยง
- Ø จุดแข็ง : คู่แข่งน้อย ราคาสูง เป็ดไม่มีโรค เป็นที่ต้องการของตลาด คนนิยมกิน
- Ø จุดอ่อน : บางทีมีโรคระบาด ราคาตกต่ำ

การติดตามประเมินผล :

- Ø ติดตามผล 2 เดือน : ครั้ง
- Ø ประเมินกลุ่มโดยสมาชิก
- Ø สมาชิกกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ แลกเปลี่ยนข้อมูล

การสร้างระบบเครือข่ายของกลุ่ม :

- สำนักงาน พมจ./ อบต. สนับสนุนงบประมาณ / คำปรึกษา / สถานที่
- ปศุสัตว์ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยง

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- ไม่มีการประชาสัมพันธ์ เพราะขาดงบประมาณ
- แนะนำให้ความรู้เรื่องอาชีพเพิ่มขึ้น
- ให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนทุน งบประมาณ บุคลากร
- ปัจจัยเสริม : ความร่วมมือ ร่วมใจ ไว้วางใจ ความรู้ของสมาชิก
- ขยายกลุ่มให้มากขึ้น
- รับงบประมาณจากรัฐ เอกชนมากขึ้น

ขอนแก่น : โครงการส่งเสริมอาชีพผู้พิการทางสติปัญญาซ้ำซ้อน

เริ่มโครงการ : โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ด้วยกิจกรรม "โครงการเลี้ยงหมูป่า" ตั้งแต่ กรกฎาคม2548

ผู้รับผิดชอบ : อบต. หนองกุงเซิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลพื้นฐานคนพิการในอบต.หนองกุงเซิน:

1) จำนวน 50 คน
2) ปัญหา และความต้องการของคนพิการ
   - Ø การดำรงชีวิต
   - Ø การประกอบอาชีพ
   - Ø ความต้องการในการดำรงชีพ (รายได้ อุปกรณ์ความสะดวก อุปกรณ์ฟื้นฟู การอบรมความรู้ทักษะ)
   - Ø ความต้องการในการประกอบอาชีพ
   - Ø ความต้องการด้านการศึกษา
   - Ø ความต้องการบริการทางการแพทย์
   - Ø ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก

กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ:

<u>เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ</u> (เลี้ยงหมูป่า):

- Ø ผู้พิการไม่ได้รับการฝึกฝนในการสร้างอาชีพนอกบ้าน
- Ø ไม่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ยากจน ต้องการรายได้

<u>กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม</u> :

- Ø สถานีอนามัย อพมก. อสม. นักวิชาการเกษตร พัฒนาชุมชน ปศุสัตว์ เป็นคณะกรรมการ
- Ø คัดเลือกพื้นที่ และพิจารณาคุณสมบัติผู้พิการ (ทางสติปัญญา/พิการรุนแรง) หัวหน้าสถานีอนามัยยินดีดูแลสุขภาพระหว่างการประกอบอาชีพ
- Ø มีการประเมินผลเปรียบเทียบระหว่างผู้พิการและคนปกติ
- Ø ดูความพร้อมของพื้นที่ อบต./ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติ/คนพิการและครอบครัว
- Ø หนองกุงเซินเขียนโครงการรับการสนับสนุน 50,000 บาทจาก อบต. และสำรวจกลุ่มเป้าหมาย
- Ø จัดเตรียมการอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงหมูป่า และเพาะเห็ดฟาง แต่เปลี่ยนใจขอเลี้ยงหมูป่าเกือบทั้งหมด
- Ø จัดเตรียมพันธุ์สัตว์
- Ø จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ติดตามให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ติดตามให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง

- Ø จุดอ่อน : - ผู้พิการต้องอยู่กับผู้ปกครอง คอยบอก
  - ไม่คุ้นกับคนแปลกหน้า
  - สุขภาพไม่แข็งแรง กินยาควบคุมพฤติกรรม
  - ผู้ปกครองอายผู้อื่น เกรงไม่ยอมรับพฤติกรรมลูก
- Ø จุดดี : - ครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
  - คนพิการเห็นคุณค่าของตนอง

<u>การเตรียมความพร้อม</u> :

- Ø สร้างความเข้าใจว่าคนพิการทำงานได้
- Ø จัดอบรมให้หลากหลายในการทำอาชีพต่างๆ
- Ø เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำรวจสถานที่ดูงาน ประสานกับโรงเรียนที่มีโครงการเลี้ยงหมูป่า เป็นโครงการอาหารกลางวัน จึงปรับโครงการนี้ให้ผู้พิการเลี้ยงหมูอยู่ที่บ้าน

<u>ขั้นตอนปฏิบัติการมี 3 ระยะ</u> :

- Ø เตรียมการ : ประสานงานหน่วยงานต่างๆ มี สำนักงาน พมจ. สถานีอนามัย ปลัดอบต. อบต. จัดสรรงบประมาณให้ 50,000 บาท เพื่อทำงาน/ จัดประชุมผู้พิการ
- Ø ขั้นปฏิบัติการ: จัดหาพันธุ์สัตว์ ออกติดตามเยี่ยมบ้าน
- Ø ขั้นประเมินผล : ติดตามผลทุก 3 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่ความไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ จนเลี้ยงแล้วเห็นผลเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเองว่าสามารถทำได้

<u>จุดอ่อน - จุดแข็ง</u> :

- Ø จุดอ่อน : บ้านแต่ละหลังห่างไกล พฤติกรรมผู้พิการต่างกัน ขาดกฎระเบียบ เปรียบเทียบกันเอง ทำให้เกิดปัญหารวมกลุ่มกันได้ค่อนข้างยาก
- Ø จุดแข็ง : มีอาชีพ มีรายได้ ชุมชนยอมรับ เห็นความสำคัญและคุณค่า หน่วยงาน/บุคลากรรัฐสนับสนุน มีประสบการณ์ความสำเร็จให้เห็นชัดเจน
- Ø ความล้มเหลว : ไม่มีเวลาให้เต็มที่ ทำงานอื่นหลายอย่าง การเลี้ยงตามธรรมชาติหมูโตช้า รายได้น้อย ไม่เข้าใจวิธีการประกอบอาชีพ ไม่ขายให้พ่อค้าคนกลาง

<u>การตลาด</u> :

- Ø มีการทำบัญชี แล้วเพิ่มเงินไปซื้อวัวต่อ
- Ø ขายหมูในเทศกาล (ปากต่อปาก) เจ้าหน้าที่ สำนักงาน พมจ.จัดหาตลาดให้ครั้งแรก แต่ต่อมาผู้พิการหาตลาดเอง
- Ø มีการควบคุมคุณภาพโดยควบคุมอาหาร (ผักหามาเอง ไม่ให้กินผักที่ซื้อจากตลาด) ถ่ายพยาธิ

- Ø มีจุดอ่อนด้านการตลาด: ตลาดเก่า ไม่ดูแลเรื่องราคา ซื้อเท่าใดก็ขาย
- Ø มีจุดแข็ง : เริ่มต้องการขายเอง ไม่ผ่านคนกลาง

กลุ่มที่ประสบความล้มเหลว:

- v ความพร้อมของครอบครัวไม่เอื้ออำนวย
- v ตัวผู้พิการไม่พยายามประกอบอาชีพ ขาดแรงจูงใจ
- v ขาดประสบการณ์ และขาดความเชื่อมั่นว่าตนทำได้
- v อาหาร (รำ) แพง หมูป่าดุร้าย โตช้าเพราะเลี้ยงตามธรรมชาติ
- v ตลาดไม่มี ราคาต่ำเมื่อเทียบกับหมูบ้าน
- v ขาดผู้สนับสนุน หรือไม่มีผู้ช่วยแก้ปัญหา
- v ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ และเห็นว่าการประกอบอาชีพของผู้พิการเป็นภาระ
- v เปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นว่า ทำไมลูกตนไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ แต่ต้องลำบากประกอบอาชีพ

แนวทาง/เสนอแนะ:

- v อบรมให้ความรู้ด้านประกอบอาชีพเพิ่มเติม
- v จัดหาตลาดรองรับผลผลิต
- v จัดกองทุนหมุนเวียนในการกู้ยืมเพื่อลงทุน
- v หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ
- v ประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่รับทราบในวงกว้าง

กาญจนบุรี: โครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง

เริ่มโครงการ: 2548

จุดประสงค์: ให้ผู้พิการรุนแรงสามารถประกอบอาชีพได้ภายใต้การดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครอง/ญาติ ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเอง (ส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ หมู ไก่ เป็ด วัว) (คนพิการ 1 : ผู้ปกครอง 1)

ภาพรวมจากคณะกรรมการดำเนินโครงการ:

เหตุผลการเลือกรูปแบบการส่งเสริมอาชีพ (ไก่ เป็ด หมู วัว)

- Ø ส่วนกลางกำหนดมาให้เพราะผู้พิการรุนแรงรวมกลุ่มไม่ได้

แนวทางการคัดเลือกกลุ่ม :

- Ø สำรวจจำนวนคนพิการในพื้นที่ ดูคุณสมบัติ ความต้องการ
- Ø สังเกตพฤติกรรมว่ามีขีดความสามารถเพียงใด
- Ø คนพิการและครอบครัวต้องสมัครใจ

โครงสร้างการทำงานโครงการ : การแบ่งหน้าที่

- Ø คณะกรรมการโครงการส่งเสริมอาชีพแบบกลุ่มในอารักษ์ในพื้นที่ อบต.หนองประดู่ หนองปลิง และเลาขวัญ เริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2546
- Ø คณะกรรมการโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้พิการ/พัฒนาการล่าช้า ในพื้นที่อบต.หนองฝ้าย และเทศบาลตำบลหนองฝ้าย เริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2548

การเตรียมความพร้อม :

- Ø พาครอบครัวไปศึกษาดูงาน ให้คนพิการเลือกอาชีพที่สนใจ
- Ø พูดคุยกับครอบครัวว่าเหมาะสมเพียงใด
- Ø จัดอบรมให้ความรู้ด้านปศุสัตว์
- Ø ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร กลุ่มบุคคล
- Ø กรรมการทุกคนรับผิดชอบในพื้นที่อยู่แล้ว และเห็นความจำเป็น
- Ø การเลือกอาชีพนี้เพราะ เหมาะสมกับพื้นที่ สภาวะแวดล้อม คนพิการทำได้ มีตลาดรองรับ เลี้ยงดูง่าย
- Ø อุปสรรคอาจมีในเรื่องทุนสนับสนุน โรคระบาด ราคาตกต่ำ

การบริหารจัดการ :

- Ø อบรม/ดูงาน
- Ø ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงาน แบ่งความรับผิดชอบจัดสรรงบประมาณให้
- Ø จุดอ่อน : ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ ทุนประกอบการมีน้อย จำนวนสัตว์เลี้ยงมีน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับเวลาที่ลงไปเหมือน 'เล่นขายของ'

การตลาด :

- Ø ไม่คาดหวังเรื่องการตลาด แต่ต้องการให้คนพิการพัฒนาช่วยตนเองได้ มีส่วนร่วมในสังคม เป็นที่ยอมรับ รายได้และการประกอบอาชีพ เป็นเพียงผลพลอยได้

การติดตามประเมินผลของกลุ่ม :

- Ø เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมบ้านประมาณเดือนละ 1 – 2 ครั้ง
- Ø มีการบันทึกข้อมูลประเมินผลของแฟ้มคนพิการ

ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข :

- Ø ความไม่ต่อเนื่องของโครงการ
- Ø สมควรให้มีการต่อยอดให้คนพิการที่เลี้ยงสัตว์จริงพึ่งตนเอง

ระบบเครือข่าย :

- Ø สำนักงาน พมจ. สนับสนุนงบประมาณ ติดตามประมวลผล แต่มีเวลาน้อย ประสานงานการฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน
- Ø อบต.ให้งบประมาณเพิ่มเติม อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษา
- Ø ปศุสัตว์จังหวัด สนับสนุนวิทยากร ให้ความรู้

การขยายผลการส่งเสริมอาชีพ :

- Ø ลักษณะปากต่อปาก ครอบครัวสู่ครอบครัว
- Ø คนพิการอื่นๆรับทราบโครงการนี้ และต้องการเข้าร่วม
- Ø แนวทางการพัฒนาโครงการให้ยั่งยืน
  - มีกองทุนหมุนเวียน
  - ครอบครัวสามารถประกอบอาชีพได้เอง
  - ควรเลือกครอบครัวที่ขยันขันแข็ง ใฝ่รู้
  - ให้ทุนมากกว่าเดิม ช่วยเมื่อประสบปัญหาจนกว่าจะยืนได้
- Ø ปัจจัยที่คาดว่าจะนำไปสู่การขยายผล
  - องค์กร/ชุมชน ให้ความสนใจที่จะพัฒนาคนพิการ
  - คนพิการให้ความร่วมมือ ตอบสนอง
  - ครอบครัวร่วมมือ และตั้งใจ

กลุ่มเลี้ยงเป็ด: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø สภาวะภูมิประเทศ อากาศแห้งแล้ง น้ำน้อย
- Ø เลี้ยงสัตว์ไม่ต้องใช้พื้นที่มาก เพราะว่าคนพิการไม่มีพื้นที่ของตน
- Ø เป็ดเลี้ยงง่าย หาพันธุ์ง่าย อาหารราคาถูก ผู้บริโภคนิยม

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- ซื้อแม่พันธุ์ อาหาร ทำเล้า เตรียมพื้นที่เลี้ยง
- คัดเลือกผู้พิการทางสติปัญญา/รุนแรง ยากจน สนใจ
- ศึกษาวิธีการเลี้ยงดู ราคาจำหน่าย
- จัดแบ่งความรับผิดชอบดูแลให้อาหาร บางรายผู้ปกครองต้องช่วยดูแล ควบคุม
- ผู้ปกครองจัดทำเล้า ซื้ออาหาร ดูแลการซื้อขาย/ ยาป้องกัน ทำให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้พิการเรียนรู้ และปฏิบัติ คนพิการสนใจ กระตือรือร้น รับผิดชอบ ผูกพันกับสัตว์

ระบบเครือข่าย :

- สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ ให้ความรู้ ศึกษาดูงาน ประเมินผล
- อบต.ให้คำปรึกษา ประสานงาน
- ปศุสัตว์ ให้ความรู้ด้านการดูแลเลี้ยงสัตว์

จุดแข็ง :

- คนพิการพัฒนาด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายดีขึ้นมาก รับผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- คนพิการมีอาชีพ มีรายได้ รักสัตว์ที่ตนเองเลี้ยง

จุดอ่อน :

- เป็ดไม่ทนโรคติดต่อ ตายง่าย เสี่ยงสูงต่อโรคระบาด
- ราคาซื้อที่บ้านจะต่ำกว่าท้องตลาด

การตลาด :

- พ่อค้ามารับซื้อที่บ้าน มากกว่าจะนำไปขายที่ตลาด
- ตั้งราคาขาย
- ดูแลคุณภาพการเลี้ยงพอสมควร และเฝ้าดูแลอาการสัตว์

การติดตามประเมินผล :

- มีการออกเยี่ยมบ้าน 1 ครั้งต่อเดือน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- มีการประชาสัมพันธ์ ให้ครอบครัวคนพิการอื่นทราบ
- ความสำเร็จอยู่ที่ความสนใจของคนพิการ ผู้ปกครองเอาใจใส่
- ต้องการได้งบประมาณเพิ่มเติมเพื่อขยายจำนวนเลี้ยง และการประกอบอาชีพอื่นควบคู่กันไป

กลุ่มเลี้ยงไก่: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- เลี้ยงไก่ไม่ใช้พื้นที่มาก สำหรับผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง
- ผู้เลี้ยงมีพื้นฐานแล้ว ไม่ต้องเตรียมการมาก ไม่เรื่องมาก
- ใช้ทุนดำเนินการน้อย

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- เตรียมสถานที่ คัดเลือกพ่อพันธุ์ เตรียมอาหาร ทำเล้า
- ผู้ใหญ่บ้านคัดเลือกผู้พิการรุนแรง ครอบครัวยากจน สนใจจะทำ
- ศึกษาวิธีการเลี้ยง/ ดูแลจากเพื่อนบ้าน ศึกษาราคาจำหน่าย
- คนพิการเลี้ยงไก่ ให้อาหาร ผู้ปกครองสร้างเล้า ทำความสะอาด ดูแลเรื่องการซื้อขาย – ราคาจำหน่ายในท้องตลาด
- ปัญหาการเลี้ยง: ผู้ปกครองต้องคอยเตือนซ้ำ บอกซ้ำ ทำให้ดู ใช้เวลานาน เพราะพิการทางสติปัญญาจะลืมง่าย และปล่อยให้ทำเองไม่ได้ ต้องคอยดูแลการจัดปริมาณอาหาร ส่วนผู้พิการทางสายตา การเคลื่อนไหวและการได้ยิน ผู้ปกครองไม่ต้องคอยเตือนมาก ทำเองได้

ระบบเครือข่าย :

- สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ อบรมให้ความรู้ พาไปศึกษาดูงาน ประเมินผล
- อบต./เทศบาล ให้คำแนะนำ ปรึกษา ประสานงาน เยี่ยมบ้าน
- ปศุสัตว์ อบรมให้ความรู้ แนะนำการป้องกันโรค ฉีดยา

ผลที่เกิด :

- มี 7 ครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้มีแรงผลักดันที่จะทำอาชีพเลี้ยงไก่ต่อไป และมีใจรักและมีความชอบ
- มี 3 ครอบครัวที่ล้มเหลว เพราะไข้หวัดนก (บางครอบครัวซื้อมาเลี้ยงหลายรอบ ไก่ตายหมดด้วยอาการเดียวกันทุกรอบ)

จุดแข็ง :

- ผู้พิการมีพัฒนาการที่ดีทางด้านสังคม รับผิดชอบ กล้าพบปะผู้คนมากขึ้น รู้จักหน้าที่ เป็นการบำบัดได้อย่างดี
- มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย พูดคุยโต้ตอบ ทำกิจวัตรประจำวันได้
- สามารถประกอบอาชีพได้ มีรายได้เพิ่ม เรียนรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์
- ผู้พิการและผู้ปกครองสื่อสารกันมากขึ้น ครอบครัวดีขึ้น

จุดอ่อน :

- Ø ไก่เป็นสัตว์ไม่ทนโรคติดต่อ และโรคระบาด
- Ø มีความเสี่ยงสูงในการติดโรค
- Ø ราคาไก่ต่ำกว่าท้องตลาด เพราะพ่อค้ารับซื้อที่บ้าน

การตลาด :

- Ø พ่อค้ามารับซื้อที่บ้านโดยสั่งจองไว้ และซื้อขายกันเองในหมู่บ้าน
- Ø มีการสำรวจตลาดใหม่ ซึ่งอาจให้ราคาดีกว่า ราคาสูงช่วงตรุษจีน
- Ø มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ให้ดีขึ้น

การติดตามประเมินผล :

- Ø เจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ. ออกเยี่ยมบ้านรับทราบปัญหา/อุปสรรค และประเมินพัฒนาการผู้พิการ

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø พูดคุยกับเพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียง
- Ø หน่วยงาน/กรรมการควรติดตามต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหา
- Ø การขยายผลขึ้นอยู่กับความใส่ใจของผู้ปกครองต่อคนพิการ
- Ø ต้องการขยายกิจการเลี้ยงไก่ ดูแลคุณภาพ ไก่ต้านทานโรค
- Ø หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอย่างจริงจัง

กลุ่มเลี้ยงวัว: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- Ø สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย
- Ø อาชีพครอบครัวมีพื้นฐาน และความถนัด เป็นที่นิยมเลี้ยง
- Ø เป็นที่ต้องการของตลาด เลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- Ø คัดเลือกผู้สนใจ อยากทำอาชีพ ยากจน รายได้น้อย
- Ø ทำคอก ซื้อพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ อาหาร เตรียมแหล่งอาหาร
- Ø แบ่งหน้าที่ : คนพิการให้อาหาร/น้ำ พาวัวกินหญ้า ผู้ปกครองตัดสินใจตั้งแต่ซื้อวัว เลือกพันธุ์ ทำคอก กำหนดราคา และควบคุมดูแลผู้พิการ

ระบบเครือข่าย :

- เจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ อบรมให้ความรู้ พาศึกษาดูงาน ติดตามประเมินผล เยี่ยมบ้าน บันทึกประวัติ
- อบต. ให้คำแนะนำ ประสานงาน เยี่ยมบ้านเป็นระยะ

ผลที่เกิด :

- ผู้พิการสนใจเลี้ยงสัตว์ ดูแลอาการสัตว์ กระตือรือร้น
- ผู้ปกครองใช้วิธีการกระตุ้นให้ดูแลสัตว์ พูดคุยซักถาม ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 ฝ่ายดีขึ้น
- ผู้พิการมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมดีขึ้น มีความรู้สึกผูกพันกับสัตว์เลี้ยง มีความสนใจเรื่องต่างๆมากกว่าเดิม เป็นการฝึกสมาธิ มีผลการเรียนดีขึ้น และมีการวางแผนในอนาคตสำหรับตนเองด้านการศึกษา

ปัญหาอุปสรรค จุดอ่อน - จุดแข็ง :

- ทุกครอบครัวประสบผลสำเร็จ มีรายได้ มีอาชีพ
- วัวมีภูมิต้านทาน ไม่ค่อยมีโรคระบาด
- ปัญหาคือ ขาดพื้นที่ให้วัวกินหญ้า ราคาหญ้าแพง ราคาวัวตกต่ำ ไม่เข้าใจเรื่องโรคที่เกิดกับวัว

การตลาด :

- พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคา เพราะซื้อถึงบ้าน

การติดตามประเมินผล :

- เจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ. ออกเยี่ยมบ้าน รับทราบปัญหา/อุปสรรค/บันทึกผล
- กรรมการออกเยี่ยมบ้าน เพราะอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน
- ปัจจัยช่วยการขยายผล: คนพิการร่วมมือ ตอบสนอง ผู้ปกครองใส่ใจและหน่วยงานสนับสนุน
- วางแผนจะขยายการประกอบอาชีพเลี้ยงวัวต่อไป (บางคนอาจเลิกเลี้ยง เพราะผู้พิการเปลี่ยนสถานศึกษา และอาจเปลี่ยนอาชีพ เพราะเลี้ยงวัวต้องใช้เวลามาก)

กลุ่มเลี้ยงหมู: อบต.หนองฝ้าย เลาขวัญ หนองประดู่ และหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ

เหตุผลการเลือกรูปแบบอาชีพ :

- สภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวย ไม่ต้องการพื้นที่มาก
- ครอบครัวมีพื้นฐาน และมีความถนัด
- หมูเลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อยในการให้ผลผลิต

กระบวนการ/ขั้นตอน :

- Ø คัดเลือกผู้พิการทางสติปัญญา/รุนแรง ยากจน ไม่มีอาชีพ
- Ø จัดสรรเงินจาก สำนักงาน พมจ.ซื้อหมูพันธุ์ 2 ตัว สร้างโรงเรือน
- Ø เลี้ยงลูกหมู (2 เดือน) ใช้เวลา 10 เดือน เป็นแม่หมู
- Ø ฝึกทักษะการเลี้ยง/การดู เทคนิคการเลี้ยงให้หมูโตเร็ว
- Ø ผู้ปกครองเตรียมโรงเรือน คัดเลือกหมูที่จะเลี้ยง เตรียมวัสดุ
- Ø ผู้ปกครองทำคอก คัดเลือก/ขยายพันธุ์ ดูแลเรื่องจำหน่าย
- Ø ผู้พิการทำหน้าที่ให้อาหาร/น้ำ ผสมอาหาร/ทำความสะอาดคอก

ระบบเครือข่าย :

- Ø สำนักงาน พมจ.ให้งบประมาณ อบรมให้ความรู้ พาศึกษาดูงาน ประเมินผล
- Ø อบต./เทศบาล ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน เยี่ยมบ้าน
- Ø ปศุสัตว์ อบรมให้ความรู้แก่ครอบครัวเรื่องการรักษาโรค ฉีดวัคซีน
- Ø ใช้ทุนหมุนเวียนที่มีอยู่

ผลที่เกิด :

- Ø ผู้พิการจะเฉยๆในครั้งแรก ต่อมารู้สึกสนุก (ตั้งชื่อให้หมูและอธิบายนิสัยของหมูแต่ละตัวได้) และไม่ยุ่งยากเพราะหมูกินอาหารเป็นเวลา ผู้ปกครองไม่ต้องสั่ง รักสัตว์
- Ø ผู้ปกครองใช้วิธีกระตุ้นโดยการพูด บอก สอน ทำให้ดูเป็นตัวอย่างตามขั้นตอนที่ผู้พิการเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตาม

จุดแข็ง :

- Ø คนพิการมีพัฒนาการที่ดีทุกด้าน รับผิดชอบ รู้หน้าที่
- Ø มีความภาคภูมิใจที่ช่วยเหลือตนเองได้ มีรายได้เก็บออม
- Ø เป็นโครงการที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ช่วยปรับทัศนคติของผู้ปกครองว่าผู้พิการไม่ใช่ภาระ
- Ø ผู้พิการมีความรู้ทักษะชีวิตมากขึ้น ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งร่างกายและจิตใจ
- Ø ผู้ปกครองให้รางวัลผู้พิการ ซื้อของ ซื้อเสื้อผ้าให้
- Ø ทั้งผู้ปกครองและคนพิการ เรียนรู้การทำงานร่วมกัน (ทำคลอดหมู ฉีดยา แยกแม่หมู – ลูกหมู)

จุดอ่อน :

- Ø ราคาหมูตกต่ำ ต่อรองยาก มีปัญหาด้านการตลาดไม่ครบวงจร

การตลาด :

- Ø พ่อค้าคนกลางเป็นผู้ตั้งราคา
- Ø การต่อรองราคาขึ้นอยู่กับผู้ปกครองว่าจะขายใครที่ให้ราคาดี
- Ø ราคาขายเป็นตัว หรือเหมาจะต่างกันค่อนข้างมาก
- Ø ควบคุมคุณภาพโดยพบปศุสัตว์ ฉีดวัคซีนป้องกันโรค

การติดตามประเมินผล :

- Ø มีคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน พมจ. เยี่ยมบ้าน ติดตามงาน

การขยายผลกลุ่มอาชีพ :

- Ø พูดคุย เล่าต่อ มีหลายองค์กรมาดูงานที่นี่
- Ø ความยั่งยืนของโครงการ ขึ้นอยู่กับการสอนให้ความรู้ การสอนทักษะในการเลี้ยง/ดูแล/ทำคอก/ให้อาหาร
- Ø ฝึกให้คนพิการได้เรียนรู้ และปฏิบัติตาม
- Ø หน่วยงานควรช่วยเหลือดูแลด้านงบประมาณ
- Ø ในอนาคตคนพิการอาจเลี้ยงหมูได้เอง แต่อาจไม่ครบทุกขั้นตอน เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียน

ส่วนที่ 4

การจัดกิจกรรมของ 5 จังหวัด
และ
การเข้าร่วมสังเกตการณ์ โดยคณะนักวิจัย
วิทยาลัยประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดกิจกรรมของ 5 จังหวัด และการเข้าร่วมสังเกตการณ์
โดยคณะนักวิจัยจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จังหวัด	วันที่	กิจกรรม	สถานที่	สังเกตการณ์
นครปฐม	11 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ห้องประชุมเทศบาลตำบลธรรมศาลา อ.เมือง จ.นครปฐม	
	12 พฤษภาคม 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขาสนามจันทร์ จ.นครปฐม	X
พะเยา	18 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองหล่ม อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	
	22 สิงหาคม 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ห้องประชุม 1 โรงแรมภูทองเพลส อ.เมือง จ.พะเยา	X
พัทลุง	21 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.ชะมวง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	
	22 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.แม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง	
	21 มิถุนายน 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	โรงแรมลำป่ารีสอร์ท อ.เมือง จ.พัทลุง	
ขอนแก่น	29 พฤษภาคม 2550	ถอดบทเรียน “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองกุงเชิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	
	19 มิถุนายน 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ห้องประชุมโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	

จังหวัด	วันที่	กิจกรรม	สถานที่	สังเกตการณ์
กาญจนบุรี	14 มิถุนายน 2550	ถอดบทเรียน “การส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองฝ้าย อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	X
	15 มิถุนายน 2550	ถอดบทเรียน “การส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ”	ที่ทำการ อบต.หนองปลิง อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	X
	29 มิถุนายน 2550	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การจัดการความรู้เพื่อการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ”	ศูนย์สัมมนาสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานรถเมล์ ขสมก.จำกัด อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี	
กรุงเทพฯ	11 ตุลาคม 2550	สรุปบทเรียนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการของผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 จังหวัด	ณ ห้องระเบียงมักกะสัน โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพฯ	X
กรุงเทพฯ	19 – 21 พฤศจิกายน 2550	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการในระดับจังหวัด 5 จังหวัด	ณ ห้องพัชราวดี 1 – 2 ชั้น 11 โรงแรมปริ๊นซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพฯ	X

สรุปการสังเกตการณ์
การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

วันที่	จังหวัด	สถานที่	กลุ่มอาชีพ	ลักษณะความพิการ
วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550	นครปฐม	ณ อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์	1. กรอบรูปวิทยาศาสตร์ 2. คริสตัลและลูกปัด 3. ดินหอมมะลิ 4. ถักโคเชต์และครอสติส 5. เทียนเจล 6. เปเปอร์มาเช่ 7. ศิลปะจากแผ่นยาง	พิการทางการเคลื่อนไหว
วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2550	กาญจนบุรี	ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ	1. เลี้ยงไก่ 2. เลี้ยงเป็ด 3. เลี้ยงหมู 4. เลี้ยงวัว	ส่วนใหญ่พิการทางสติปัญญา
วันศุกร์ที่ 15 มิถุนายน 2550	กาญจนบุรี	ณ ที่ว่าการบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ (กลุ่มคนพิการตำบลหนองประดู่ แต่ยืมสถานที่ตำบลหนองปลิง)	1. เลี้ยงไก่ 2. เลี้ยงเป็ด 3. เลี้ยงหมู 4. เลี้ยงวัว	ส่วนใหญ่พิการทางสติปัญญา
วันพุธที่ 22 สิงหาคม 2550	พะเยา	ณ โรงแรมภูทองเพลส	1. เพาะเห็ด 2. เย็บปักประดิษฐ์ 3. ทำไม้กวาด	พิการทางการเคลื่อนไหว

สังเกตการณ์จังหวัดนครปฐม วันที่ 12 มิถุนายน 2550 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ อาคาร 50 ปี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ช่วงเช้าหัวหน้ากลุ่มอาชีพคนพิการ 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโครเชท์และครอสติส กลุ่มคริสตัลและลูกปัด กลุ่มดินหอม กลุ่มกรอบรูปวิทยาศาสตร์ กลุ่มเทียนเจล กลุ่มศิลปะจากแผ่นยาง กลุ่มเปเปอร์มาเช่ นำประสบการณ์ที่กลุ่มตนเองได้รับ มานำเสนอตามประเด็น 1) รูปแบบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ 2) กระบวนการ/ขั้นตอนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 3) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม 4) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และ 5) ความรู้ด้านการตลาด

ช่วงบ่ายเป็นการให้ข้อมูลของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยได้ให้ข้อมูลเรื่องเงินกู้ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ทำอย่างไรให้ผลิตภัณฑ์ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า OTOP การจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกลุ่มคนพิการสนใจเรื่องการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า OTOP มีการสอบถามถึงหลักเกณฑ์การคัดเลือก และช่วงเวลาที่มีการคัดเลือก

ท้ายสุดคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ในภาพรวมตั้งแต่เป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับในการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ ปัจจัยการเลือกอาชีพ ปัญหาและอุปสรรค และการจัดการความรู้

สังเกตการณ์จังหวัดกาญจนบุรี วันที่ 14 – 15 มิถุนายน 2550 การถอดบทเรียน ตำบลหนองฝ้ายและหนองปลิง

กลุ่มคนพิการตำบลหนองฝ้ายและเทศบาลตำบลหนองฝ้าย 10 ครอบครัว ตำบลหนองปลิง 6 ครอบครัว ตำบลหนองประดู่และเลาขวัญ 4 ครอบครัว เกือบทั้งหมดพิการทางสติปัญญา ทั้ง 20 ครอบครัว ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ มี 11 ครอบครัว รองลงมาคือกลุ่มเลี้ยงหมู 4 ครอบครัว เลี้ยงวัว 3 ครอบครัว และเลี้ยงเป็ด 2 ครอบครัว

ได้มีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็นกลุ่มย่อยตามประเภทสัตว์เลี้ยง เจ้าหน้าที่จาก พมจ. เป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ในกลุ่มย่อยในประเด็น 1) ความรู้เรื่องรูปแบบอาชีพ 2) กระบวนการขั้นตอนในการส่งเสริมอาชีพ 3) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ 4) ความรู้ด้านการตลาด 5) ความรู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผล 6) ความรู้เรื่องระบบการสร้างเครือข่าย 7) การขยายผลการส่งเสริมอาชีพในมุมมองของคนพิการ และความต้องการความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังได้มีการสัมภาษณ์คณะกรรมการที่ดำเนินโครงการในประเด็นเดียวกันแต่ในมุมมองของคนทำงาน

ผู้ปกครองของคนพิการเป็นผู้ให้ข้อมูลเพราะคนพิการบางคนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ แต่หากคำถามไม่ยาวมากและเข้าใจง่ายผู้พิการก็จะตอบเอง ซึ่งส่วนใหญ่สามารถตอบกิจกรรมที่ตนเองทำด้วย

ท่าทางที่ดีใจและภูมิใจ เช่น การให้อาหาร การต้อนสัตว์เลี้ยงเข้าคอกหรือเข้าเล้า เป็นต้น ส่วนคำถามที่ยากหรือต้องให้คำอธิบายผู้ปกครองจะเป็นผู้ตอบคำถามเอง

ปัญหาของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการในภาพรวมคือ สำหรับผู้พิการทางสติปัญญาและพิการรุนแรง มีปัญหาในการเรียนรู้ ต้องอาศัยครอบครัวคอยดูแลกำกับใกล้ชิด และยังเป็นคำถามอยู่ว่าการเลี้ยงสัตว์มีความเหมาะสมกับคนพิการมากน้อยเพียงใด งบประมาณที่ให้น้อยไปและไม่ต่อเนื่อง ทำให้เป็นปัญหาในการดำเนินการต่อ ความรู้ในการเรื่องการเลี้ยงสัตว์และการป้องกันโรคติดต่อ เพราะเรื่องดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งของความล้มเหลว ปัญหาสำคัญที่สุด คือคนพิการไม่สามารถที่จะรวมกลุ่มกันได้ เพราะแต่ละบ้านอยู่ห่างไกลกัน บางคนอยู่คนละตำบล เรื่องของการเดินทางก็นับว่ายังเป็นปัญหาเพราะผู้พิการบางคนเป็นลมชัก ซึ่งไม่รู้ว่าจะเกิดอาการขึ้นมาเมื่อใด ผู้ปกครองต้องไปประกอบอาชีพไม่มีเวลาดูแล เป็นต้น

อย่างไรก็ตามพบว่า ยังมีบางครอบครัวที่อยู่ในโครงการแล้วถือว่าประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ ผู้พิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ส่วนผลพลอยได้ที่เกิดจากโครงการคือ การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ปกครองบางคนคิดต่อในเรื่องของการลงทุนเพิ่ม

ลักษณะการดำเนินการถอดบทเรียนเป็นแบบถาม-ตอบตามประเด็นที่ได้ มากกว่าการพูดคุย ทำให้คำถามบางประเด็นหายไป ใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม ประมาณ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่ พมจ.สรุปประเด็นที่ได้และนำเสนอให้ทุกกลุ่มได้รับทราบ และทีมอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นผู้สรุปประเด็นที่ได้จากการพูดคุยโดย

สังเกตการณ์จังหวัดพะเยา วันที่ 22 สิงหาคม 2550 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงแรมภูทองเพลส

กลุ่มอาชีพคนพิการที่อยู่ในโครงการ มีทั้งกลุ่มหัตถกรรม ได้แก่ เย็บปักประดิษฐ์ ทำไม้กวาด กลุ่มเกษตรกรรม ได้แก่ เพาะเห็ด เลี้ยงโค เลี้ยงปลา และกลุ่มซ่อมโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งหน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานสนับสุนนและส่งเสริมการฝึกอาชีพ ได้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจของหน่วยงานให้คนพิการทราบ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งสถาบันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

หัวหน้ากลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ กลุ่มไม้กวาด และกลุ่มเพาะเห็ด นำเสนอประสบการณ์ของกลุ่มตนเองตามหัวข้อที่เตรียมมา ได้แก่ 1) รูปแบบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ 2) ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มได้รับความสำเร็จ 3) แนวทางการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ 4) การคัดเลือกผู้นำกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการ 5) การแบ่งหน้าที่ในกลุ่ม 6) จุดแข็งในการตั้งกลุ่มอาชีพ 7) การประสานงานกับหน่วยงาน 8) ประสบการณ์/การเรียนรู้ของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มอื่นๆได้รับทราบ ซึ่งพบว่า

ในภาพรวมกลุ่มอาชีพทั้ง 3 (กลุ่มเย็บปัก ไม้กวาดและเห็ด) มีพื้นฐานองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพที่ดี (โดยเฉพาะเห็ด) ที่ให้ผลผลิตมีคุณภาพ มีวิธีการจัดการที่ดี และมีการขยายตัวไปสู่ต่างหมู่บ้าน และต่างตำบลอย่างเป็นระบบ

ปัญหาของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการในภาพรวมคือ กลุ่มยังอยู่ในวงจำกัดและไม่สามารถเชื่อมโยงหรือขยายเครือข่ายได้ ขาดการวิเคราะห์เรื่องการตลาด รวมทั้งขาดการติดตามผลอย่างเป็นระบบ

สรุปประเด็นที่ได้จากการพูดคุยโดยทีมอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ การจัดเวทีแลกเปลี่ยน กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ และกลุ่มไม้กวาด ได้นำผลิตภัณฑ์ที่เป็นพวกผ้าปักครอสติส ไม้กวาดที่มีหลายขนาด มาวางขายหน้าห้องประชุม ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุมพอสมควร

ส่วนที่ 5

สรุปผล
การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม
คนพิการ และผู้เกี่ยวข้องใน 5 จังหวัด
ระหว่างวันที่ 2 – 27 พฤศจิกายน 2550

ตารางนัดสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มคนพิการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
นครปฐม	ศุกร์ 2 พ.ย.	คุณณัฐทรินทร์ (จนท.พัฒนาชุมชน)	10.00	บ้านคุณศรีวิไล กลุ่มดินหอม	081-7324100
		กลุ่มคนพิการ	11.00		

* ได้สัมภาษณ์เฉพาะหัวหน้ากลุ่มอาชีพ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการเดินทางและพื้นที่ที่ห่างไกล

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
กาญจนบุรี	ศุกร์ 9 พ.ย.	คนพิการหนองฝ้าย	9.00	อบต.หนองฝ้าย	คุณจิ๋ว 086-7541131
		อบต.หนองฝ้าย	10.30		
		กินข้าวกลางวัน+เดินทางไปหนองปลิง			
		คนพิการหนองปลิง	14.00	หนองปลิง	
		คณะกรรมการหนองปลิง	15.00		
		คณะกรรมการ	16.00	หนองประดู่	คุณวงเดือน (นายก อบต.)

* แต่ละพื้นที่ค่อนข้างไกลกัน และบางพื้นที่มีกลุ่มอาชีพคนพิการไม่กี่ครอบครัว เช่น หนองประดู่มีคนพิการ 2 ครอบครัว เท่านั้น เจ้าหน้าที่จึงขอให้เดินทางไปสัมภาษณ์แต่ละพื้นที่

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
พะเยา	อังคาร 13 พ.ย.	กลุ่มประดิษฐ์+กลุ่มไม้กวาด	9.30	อบต.หนองหล่ม	คุณเพิ่มศักดิ์ 084-4867819
		อบต.หนองหล่ม			
		กินข้าวกลางวัน+เดินทางไปดงเจน			
		กลุ่มเพาะเห็ด	14.00	อบต.ดงเจน	
		อบต.ดงเจน			

* กลุ่มไม้กวาดต้องเดินทางมาจากป่าซาง ซึ่งเป็นกลุ่มขยายไปจากกลุ่มประดิษฐ์ ส่วน ดงเจน มีเฉพาะกลุ่มเพาะเห็ดเท่านั้นแต่ได้ขยายออกไปหลายตำบลแล้ว

ตารางนัดสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มคนพิการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
ขอนแก่น	ศุกร์ 16 พ.ย.	ปลัด อบต. สุพจน์ หัวหน้าสถานีอนามัย	9.00 น 9.30 น.	อบต. หนองกุงเซิน	คุณมัณฑนา 043 211630
		คนพิการและ ผู้ปกครอง	10.30 น		

* เจ้าหน้าที่ขอให้สัมภาษณ์หัวหน้าสถานีอนามัยซึ่งมีบทบาทสำคัญในโครงการนี้เหมือนกัน

จังหวัด	วัน	คน/กลุ่ม	เวลา	สถานที่	ติดต่อ
พัทลุง	จันทร์ 26 พ.ย.	ปลัดอบต. สมทรง และ ผู้ทำโครงการอีก	10.00	อบต.ชะมวง	คุณโอ๋ 089 2075308
		กลุ่มคนพิการ			
		กินข้าวกลางวัน+เดินทางไปแม่ขรี			
		คุณเสกสรร และ ผู้ทำโครงการอีก	บ่าย	อบต.แม่ขรี	คุณเสกสรร 074 633289
		กลุ่มคนพิการ			

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มคนพิการ

จังหวัด	สถานที่/วันที่	ผู้เข้าร่วม	จำนวน(คน)	
			ผู้พิการ	เจ้าหน้าที่
นครปฐม	บ้านหัวหน้ากลุ่มดินหอม 2 พฤศจิกายน 2550	ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ที่เป็นผู้นำกลุ่มอาชีพคนพิการ	7	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		1
กาญจนบุรี	ที่ทำการ อบต.หนองฝ้าย 9 พฤศจิกายน 2550	ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลและคนพิการ	7 1	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		1
	ที่ทำการ อบต.หนองปลิง 9 พฤศจิกายน 2550	ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลและคนพิการ	2 4	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		1
พะเยา	กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ 13 พฤศจิกายน 2550	ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวกลุ่ม เย็บปักประดิษฐ์และกลุ่มไม้กวาด	9	
		ประธานชมรมคนพิการ		1
		ปลัด อบต.และเจ้าหน้าที่ ดูแลโครงการ		4
	บ้านหัวหน้ากลุ่ม เพาะเห็ด 13 พฤศจิกายน 2550	ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มขยาย	32	
		เจ้าหน้าที่ดูแลโครงการ		4
ขอนแก่น	สถานีอนามัย หนองกุงเซิน 15 พฤศจิกายน 2550	คนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางสติปัญญา ผู้ดูแลและคนพิการทางสติปัญญา	1 1 7	
	ที่ทำการ อบต.หนองกุงเซิน	ปลัด อบต.		1
		หัวหน้าสถานีอนามัยหนองกุงเซิน		1
พัทลุง	ที่ทำการ อบต.ชะมวง 26 พฤศจิกายน 2550	คนพิการทางการเคลื่อนไหว ผู้ดูแลคนพิการ (เป็นใบ้ ตาบอด)	6 3	
		ปลัด อบต.		1
	ที่ทำการ อบต.แม่ขรี 26 พฤศจิกายน 2550	คนพิการทางการเคลื่อนไหว ผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา	3 6	
		ผู้ดูแลโครงการ		1
		รวม	89	16

ส่วนที่ 5.1

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview)
เจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น
กับการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

สรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการใน 5 จังหวัดเป้าหมาย (นครปฐม กาญจนบุรี พะเยา ขอนแก่น และพัทลุง) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ส่วนใหญ่เป็นปลัด อบต. และนอกจากนี้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับผู้ปฏิบัติ จำนวนทั้งสิ้น 16 ราย และการสัมภาษณ์ได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 2 - 27 พฤศจิกายน 2550 โดยผู้วิจัยได้มีแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (guideline questions) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่จะนำไปใช้ในการประเมินผลครั้งนี้ (ดูแนวคำถามในส่วนท้ายของบท)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกในเกือบทุกกรณีได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจำนวนมากจากประเด็นหลักที่ได้กำหนดไว้แต่เดิม นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัยที่ได้มุมมองใหม่สำหรับการประเมินผล ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดทั้งที่เกิดขึ้นจากแนวคำถามเดิม และที่เป็นข้อมูลใหม่นำมาสังเคราะห์ สรุปผล และจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ (ที่ไม่เป็นไปตามแนวคำถามเดิมทั้งหมด) ให้เกิดความชัดเจน และง่ายต่อความเข้าใจของผู้อ่านรายงานนำเสนอไว้ในส่วนต้นของบทนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำบทสัมภาษณ์รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน (โดยขัดเกลาภาษาพูดคำต่อคำให้มีความกระชับขึ้น) มานำเสนอไว้ในส่วนหลังของบท เพราะมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานของโครงการต่อไปในอนาคตด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการในพื้นที่ :

พื้นที่การศึกษาทั้งหมด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ (ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจำนวนครอบครัวที่มีคนพิการ) ข้อมูลเหล่านี้ บางพื้นที่มีอาสาสมัครหมู่บ้านเป็นเครือข่ายในการทำงานส่วนนี้ ขณะที่หลายพื้นที่จะเป็นหน้าที่ของ อบต. (เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ) ข้อมูลคนพิการใช้สำหรับขึ้นทะเบียนคนพิการ เพื่อรับสิทธิระโยชน์ต่างๆ รวมทั้งการรับเบี้ยยังชีพ

จากข้อมูลที่ปรากฏ พบว่าแต่ละพื้นที่มีคนพิการจำนวนมาก (นับร้อยราย) แต่ในการคัดเลือกเข้าโครงการ การฝึกอาชีพอิสระสำหรับคนพิการเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องคัดเลือกเฉพาะผู้พิการที่มีความยากลำบากในการดำรงชีพมากกว่าครอบครัวอื่นๆ หรือมีการคัดเลือกคนพิการที่มีคุณลักษณะตรงตามเป้าประสงค์ของโครงการ เช่น เป็นผู้พิการรุนแรง พิการทางสติปัญญา เหล่านี้เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีบางพื้นที่มีคนพิการที่คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์เบื้องต้นของโครงการได้รับการคัดเลือกให้เข้ามา

บทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการดูแลคนพิการ :

องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) ไม่ว่าจะเป็น อบต.หรือเทศบาล มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ในส่วนของคนพิการแต่ละปี อบต.หรือเทศบาลจะมี

แผนงานประจำปีที่รวมทั้งการทำกิจกรรม และการจัดสรรงบประมาณ ส่วนหนึ่งในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ติดเชื้อเอดส์ “การสนับสนุนส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสทางสังคม อันดับแรกคือ การให้เบี้ยยังชีพ เป็นเม็ดเงินสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยเอดส์ การสนับสนุนอีกส่วนคือ การส่งเสริมการประกอบอาชีพเป็นการบำบัดฟื้นฟู ในส่วนที่ให้โดยตรง เช่น กลุ่มอาชีพคนพิการก็จะตั้งงบประมาณสนับสนุนกลุ่ม” (ขอนแก่น)

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการงานส่วนนี้ (การทำแผนการจัดสรรงบประมาณ และการจ่ายงบฯ) จำเป็นต้องเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามกรอบกฎหมาย การกำหนดแผนงานประจำปี สำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอาจเกิดขึ้นโดยกรรมการบริหาร อบต.ที่วางแผนงานตามปกติ หรือบางพื้นที่อาจจัดให้มีการประชุมประชาคม เพื่อให้ชุมชนร่วมกันกำหนดประเด็น และลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่จะดำเนินการระหว่างปี โดยอาจมีการตั้งกรอบแนวการทำงานกว้างๆ เช่น “ (อบต.กำหนดงบประมาณไว้สำหรับงานคนพิการปีละ 50,000 บาท) การให้ทุนสนับสนุน หากจะมองให้เป็นแบบรัฐสวัสดิการ (กระจายไปตามความต้องการของแต่ละคน) ก็จะเป็นเหมือนการส่งเสริมอาชีพโดยทั่วไป แต่โครงการช่วยคนพิการ อยากให้เม็ดเงินเกิดประโยชน์ สูงสุด.. ไม่ใช่ขอเงินไปเลี้ยงวัว ซึ่งใช้งบฯสูงมาก จะกลายเป็นการสร้างอาชีพให้ผู้ปกครอง แต่ไม่ช่วยในการพัฒนา (ทางสติปัญญา) คนพิการเลย อบต.ต้องการให้คนพิการมีอาชีพ มีรายได้ ได้เข้าสังคม และมีโอกาสพัฒนาทางสติปัญญา” (ขอนแก่น)

สำหรับส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ (และผู้สูงอายุ) นั้น จะได้รับความสำคัญมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความใส่ใจของผู้บริหารที่มีต่อเรื่องนี้ รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้พิการบางพื้นที่ อบต.ให้ความสนใจอย่างมากในเรื่องการพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการและครอบครัว โดยการมีการติดตามงานอย่างใกล้ชิด มีการประสานงานให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างคนพิการครอบครัว กับสังคม และหน่วยราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้โครงการ และแผนงานเรื่องคนพิการสามารถดำเนินการไปถึงเป้าหมาย ขณะที่บางพื้นที่จะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับล่าง (ซึ่งมักจะมีเพียง 1 คน) เป็นผู้ติดตามดูแล และประสานงาน ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดกำลังใจ และท้อถอย เนื่องจากไม่อาจผลักดันแผนงานให้เกิดขึ้น “การดำเนินโครงการต้องดูแนวนโยบาย และแนวทางการบริหารของผู้บริหารระดับ อบต. ระดับนายกเทศมนตรี คนที่จะทำให้เกิดโครงการขึ้นก็คือ ผู้บริหาร คิดว่า หากทำโครงการคนพิการให้ดี ให้ดังไปเลยก็จะไม่เสียประโยชน์แก่กันและกัน ทางฝ่ายการเมืองก็ได้ กลุ่มผู้บริหารก็ได้” (นครปฐม)

อย่างไรก็ตาม ได้มีความเห็นจากบางพื้นที่ว่า ปัจจุบันจะเห็นว่า ภารกิจในการดำเนินงานหลายโครงการ (รวมทั้ง โครงการอาชีพอิสระ) มีการทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานระดับภูมิภาค และท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมอาชีพที่ทั้ง อบต. และฝ่ายพัฒนาสังคมจังหวัด ก็ทำ หรือ กฎหมายกำหนดให้ อปท.มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสำนักงานพิทักษ์คนพิการ ก็เข้ามาจัดการดูแล แต่บาง

ภารกิจส่วนกลางก็ถ่ายโอนภารกิจให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ จึงเห็นว่า เป็นการทำงานที่ต่างหน่วยต่างทำ แต่มีกลุ่มประชากรเป้าหมายกลุ่มเดียวกันในพื้นที่เดียวกัน

ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้จึงเห็นได้ว่า ควรมีการทำงานเชิงบูรณาการที่มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนโดยหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุน อปท. แต่ควรจัดสรรงบประมาณมายังท้องถิ่นทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ ให้ท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติงาน ประสานงาน ติดตามประเมินผล เพราะมีความใกล้ชิดกับคนในพื้นที่มากกว่า และสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์ แม้จะตระหนักดีว่า การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างระดับ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) เป็นไปไม่ง่ายนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารจัดการงบประมาณ เพราะแต่ละหน่วยงานจะมีระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่น่าที่จะนำข้อเสนอแนะนี้ไปพิจารณาช่องทางให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน

บทบาทสำคัญของ อบต. โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบในการผลักดันให้เกิดโครงการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพคนพิการ และการดูแลสวัสดิภาพให้แก่คนพิการ จะต้องเป็นผู้ที่ทำงานอย่างจริงจัง และมีความพร้อม มีความเสียสละที่จะทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผลว่ามีปัญหาอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร เพราะการทำงานกับคนพิการซึ่งมีข้อจำกัดมากกว่าคนปกติ มีความยากลำบาก ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ปัจจุบันมีช่องทางช่วยเหลือคนพิการ (และผู้สูงอายุ) มากมาย อยู่ที่ว่า อปท. / อบต. / เทศบาล จะช่วยแสวงหาหรือไม่ “หากไม่ทำ ก็คือไม่ได้” และ อบต.ควรจะต้องสร้างแนวคิดให้แก่ชุมชน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส หากไม่สร้างให้ คนพิการก็เริ่มไม่ได้ เพราะต้องการผู้นำทาง

ความเหมาะสมของโครงการพัฒนาอาชีพอิสระที่ดำเนินการในพื้นที่:

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าหลายโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ เพื่อช่วยให้คนพิการได้มีอาชีพ มีรายได้ หรือมีพัฒนาการทางสติปัญญาในระยะแรกเริ่ม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม และเป็นไปตามเป้าประสงค์ของแต่ละโครงการที่กำหนดไว้ คนพิการในโครงการจำนวนไม่น้อยมีอาชีพหลักอยู่แล้ว (เช่น กลุ่มคนพิการจังหวัดนครปฐม พะเยา พัทลุง) ดังนั้น โครงการพัฒนาอาชีพอิสระ (ที่ดำเนินการโดย สทก.) ที่เข้ามาใหม่ เป็นการเสริมรายได้อีกส่วนหนึ่งให้แก่คนพิการ และครอบครัวได้สามารถขยายงานออกไปได้อีกซึ่ง พมจ. และอบต.ให้ความสนับสนุนเต็มที่ในสิ่งที่คนพิการให้ความสนใจ

ในทุกพื้นที่ ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ได้มีการสอบถามความต้องการของคนพิการหรือครอบครัวก่อน

“เริ่มต้นโดยการสำรวจพฤติกรรม และความสนใจของคนพิการ ว่าต้องการทำอาชีพอะไร ดูสภาพพื้นที่ และอาชีพเดิมที่เขาทำ พื้นที่เป็นเกษตรกรรม คนเลี้ยงสัตว์ กรีดยาง คนพิการก็จะสนใจเลือกอาชีพจากประสบการณ์หรือที่ทำอยู่แล้ว เพียงแต่เมื่อก่อนต่างคนต่างทำ อำนาจต่อรองมีน้อย จึงคิดว่า คนพิการน่าจะได้รวมกลุ่มกัน เพื่อดูแลกัน และจัดงบประมาณ” (พัทลุง)

อย่างไรก็ตาม ได้ปรากฏว่าในภายหลังที่เริ่มดำเนินโครงการไปแล้วหลายพื้นที่ ได้พบปัญหาในรายละเอียดที่เกิดตามมา เช่นในกรณีจังหวัดพัทลุง (อบต.แม่ขรี) ที่พบว่าโครงการเร่งรัดมากที่จะให้มีการดำเนินการ (เพื่อให้ทันการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำให้ทางพื้นที่มีช่วงเวลาที่จะคิด และการเตรียมแผนงานสั้นเกินไปทำให้เกิดปัญหา "ด้วยเวลาที่จำกัด (เพียง 1 สัปดาห์) ที่ให้พื้นที่ทำงาน ทำให้ต้องรีบหาพันธุ์แพะซื้อมาพร้อมกัน 30 ตัวในเวลาเดียวกัน เอามาเลี้ยงได้ 1 – 2 เดือน ตายไปเกือบหมด อาทิตย์แรกตายไป 10 ตัว เพราะไม่คุ้นอากาศ แพปรับตัวไม่ได้ แพะที่เอามาเป็นแพะเล็ก ท้องอืดวันเดียวตาย"

หรือในกรณีของจังหวัดขอนแก่น ที่เลือกการเลี้ยงหมูป่า ในครั้งแรก เพราะเห็นตัวอย่างความสำเร็จจากพื้นที่อื่น แต่ต่อมาหลายครอบครัวไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีการดัดแปลงการเลี้ยงหมูป่า ขาดทุน พ่อแม่ไม่อาจอยู่ช่วยดูแลลูกพิการได้ การเลี้ยงหมูกลายเป็นภาระของคนพิการ และครอบครัว ทำให้เกิดความคิดที่จะประกอบอาชีพอื่นๆหลากหลายมากขึ้น แต่หลายข้อเสนอใหม่ไม่มีความเป็นไปได้ (ราคาสูงเกินไป) อีกทั้งไม่สนองตอบวัตถุประสงค์ของโครงการอีกด้วย

"เมื่อมีโครงการคนพิการเข้ามา ในเบื้องต้นคิดว่าเป็นเรื่องแปลก เพราะโดยภาวะปกติ เขาก็ยากลำบาก เรากลับเอางานไปให้... จะสำเร็จได้อย่างไร แรกเริ่มมีการประชุมกลุ่มคนพิการ และกำหนดการไปดูงานกลุ่มอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ คือกลุ่มอาชีพเลี้ยงหมูป่า... แรกเริ่มที่ตัดสินใจเลี้ยงหมูป่า เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นที่มีข้อจำกัด ทั้งงบประมาณ และความคิด เลือกเลี้ยงหมูป่ามีข้อต่างจากหมูบ้าน ไม่ต้องซื้อ ข้าว รำ แต่กินข้าวจากทุ่งนาไม่เปลือง ตกลูกเร็ว ขายได้ง่าย เพราะคนชอบกินของแปลก... ช่วงเวลาผ่านไป บางครอบครัวประสบความสำเร็จ หมูป่าออกลูกขายได้ แต่มีบางครอบครัวไม่สำเร็จ เพราะพ่อแม่คนพิการไม่ได้อยู่ช่วยดูแลลูก ทำให้การเลี้ยงหมูป่ากลายเป็น การเพิ่มภาระให้คนพิการ (พ่อแม่) จึงอยากได้เป็นเบี้ยยังชีพแทน"

"(การเลือกทำโครงการ) การพัฒนาของผู้พิการก็สำคัญ ถ้าได้เงินช่วยเหลือไปแล้วไม่ใช่ปล่อยให้ผู้พิการอยู่สภาพเดิม แล้วกลายเป็นเรื่องของผู้ปกครอง การเลี้ยงหมูอาจเป็นภาระ แต่เด็กพิการมีพัฒนาการรู้จักหวงแหน รู้จักรับผิดชอบ เอาอาหารให้สัตว์กิน ขณะที่เลี้ยงวัว (ที่ผู้ปกครองอยากได้) ก็ปล่อยให้วัวอยู่ชายทุ่งแถวๆบ้าน มีหญ้ากิน แต่ผู้พิการไม่มีพัฒนาการใดๆ) จึงต้องเลือกพิจารณาโครงการที่เสนอมา" (ขอนแก่น)

การบริหารจัดการโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการ:

จากการประเมินผลโดยรวม พบว่าในเกือบทุกพื้นที่จะมีเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) เข้ามาร่วมทำงานอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มคนพิการและครอบครัว โดยเป็นผู้ช่วยดูแลจัดการและประสานงานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนพิการ และครอบครัวกับองค์กรอื่นๆในระดับเหนือขึ้นไป (ระดับจังหวัด ภูมิภาค หรือกระทรวง) เพราะโดยลำพังคนพิการอาจไม่สามารถ หรือขาดความมั่นใจที่จะติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรเหล่านั้นโดยตรง

การบริหารจัดการเงินทุนเพื่อดำเนินโครงการอาชีพอิสระสำหรับคนพิการนั้น พบว่า มีการดำเนินการแตกต่างกันในพื้นที่ต่างๆใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) โดยที่ระบบการบริหารจัดการเงินจากโครงการ (จาก สทก.) และงบประมาณจาก อบต.ไม่เหมือนกัน ทำให้หลายพื้นที่ได้นำเงินทุนที่ได้รับมาเพื่อพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการ 5,000 บาท มาจัดสรรโดยการทำอาชีพที่เสนอมา (เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ฯ) ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะ เห็นว่าหากโครงการกำหนดให้คนพิการมารวมกลุ่มกันอาจเป็นไปได้ยาก เพราะมีเงื่อนไขหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะพื้นที่ การคมนาคมยากลำบาก ลักษณะการทำงาน ความเข้าใจของสมาชิก ลักษณะความพิการ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งในส่วนนี้ มีผู้ให้ความคิดเห็นว่าการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของคนพิการควรที่จะต้องมีความเข้าใจให้ถูกต้องว่า “ลักษณะการเกิดกลุ่มอาชีพไม่ใช่เป็นกลุ่มรวม การรวมกลุ่มที่นี่ไม่ได้ หมายถึง การให้มานั่งกันอยู่ในที่เดียวกัน แต่หมายถึง เป็นศูนย์รวมพลังที่อย่างน้อยมีอะไรปรึกษากัน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน แต่ความเข้าใจส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือ การรวมกลุ่ม ต้องมานั่งทำอะไรที่เกี่ยวกัน ซึ่งชาวบ้านทำไม่ได้” (ขอนแก่น)

2) ในบางพื้นที่ จะมีการบริหารจัดการโดยเอาเงินที่ได้รับจากโครงการพัฒนาอาชีพอิสระ สมทบกับเงินงบประมาณของ อบต. และใช้วิธีจัดการเป็นเงินกองทุนหมุนเวียน มีการแบ่งปันผลกำไรที่ทุกคนยอมรับ หรือหักเงินผลกำไรส่วนหนึ่งเข้าสมทบเงินกองกลาง การบริหารจัดการกองทุนลักษณะนี้จะมีการสร้างกฎเกณฑ์สำหรับกลุ่ม มีข้อบังคับชัดเจน มีการประชุมประจำเดือน มีการติดตามผลเพื่อให้เงินที่ได้มาเกิดประโยชน์สูงสุด มีเงื่อนไขที่ทำให้คนรับเงินไปต้องทำงาน รวมทั้งหากสมาชิกจะออกจากกลุ่มกลางคันก็จะไม่มีการแบ่งเงินออกจากกองทุนติดตัวไป (ออกไปตัวเปล่า) ซึ่งลักษณะการบริหารจัดการแบบนี้ พบว่า มีความ ‘ยั่งยืน’ และ ‘คงทน’ กว่าการแบ่งเงินจัดสรรเป็นรายย่อยไปจัดการบริหารเอง เพราะเป็นการดูแลกันโดยกลุ่ม แม้จะขาดทุนหรือมีปัญหาด้านการตลาดก็จะมีเงินกองทุนช่วยเสริมให้ ขณะที่รายย่อยเมื่อขาดทุนหรือมีปัญหาก็ล้มเลิกไปเลย

การจัดการบริหารโครงการ หากพบว่า ทำโครงการแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จะมีการทบทวนให้เป็นบทเรียนเพื่อให้รู้ว่า การไม่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะเหตุใด และต้องหาทางช่วยเหลือต่อไปไม่ควรล้มเลิก ให้การส่งเสริมโดยการให้ความรู้ต่อเนื่องและให้คำแนะนำปรึกษา และหากจะมีการปรับเปลี่ยนแผนการทำงาน หรือทำอาชีพใหม่ ก็ควรจะให้มีการพูดคุยกันว่า จะปรับเป็นอาชีพใด เพราะจะต้องมีการเรียนรู้กันใหม่ สำหรับโครงการที่ทำสำเร็จแล้ว ทาง อบต.ก็ควรจะประเมินเพิ่มเติมว่า มีความต้องการอะไรหรือขาดเหลือสิ่งใด จะขยายโครงการต่อไปอีกได้ในรูปแบบใด เพราะอาจจะแตกยอดขยายโครงการออกไปได้หลากหลายมากขึ้นไปอีก

แต่โดยหลักการแล้ว ในทุกพื้นที่ อบต.จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในทิศทางที่ใกล้เคียงกันคือ อบต. จะให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณแต่จะไม่ตลอดไป เพราะมุ่งหวังที่จะให้กลุ่มคนพิการและครอบครัวให้สามารถสร้างตนเองขึ้นจากทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว มีการขยายผลออกไปด้วย เงินเก็บ หรือผลกำไรที่ทำโครงการ

ซึ่งการที่จะเกิดการขยายโครงการออกไปได้ กลุ่มจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการไม่ให้ทุนสูญหาย กลุ่มจะต้องคิดหาวิธีการบริหารจัดการขยายต่อยอด จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตลอดไป

อย่างไรก็ตาม การที่จะขยายงานออกไป (ทั้งโครงการอาชีพที่หลากหลายขึ้น และจำนวนสมาชิกคนพิการ) ไม่อาจจะทำได้รวดเร็ว เพราะมีหลายเงื่อนไขที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วย เช่น กลุ่มเดิมมีความเข้มแข็งเพียงใด งบประมาณที่จะใช้มีมากพอหรือไม่ ระดับความพิการของคนพิการมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ความสนใจของคนพิการต่อโครงการมีมากน้อยอย่างไร เพราะคนพิการบางคนอาจมีรายได้จากการทำอาชีพเดิมมากอยู่แล้ว การขยายโครงการมีความเป็นไปได้ในเรื่องผลผลิต ตลาด คู่แข่ง เป็นอย่างไร การดำเนินงานจะสามารถทำได้ครบวงจรหรือไม่

การตลาด และการฝึกฝนทักษะด้านอาชีพเพิ่มเติม:

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การตลาดซึ่งหมายรวมถึงตลาดรับซื้อผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์จากคนพิการ และความรู้ด้านการบริหารจัดการตลาดของคนพิการ ยังอยู่ในระดับที่ถือว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ที่ร่วมทำงานอยู่ในโครงการนี้ ยังมีความรู้ในเรื่องนี้น้อยเกินไป เพราะขาดโอกาสในการติดต่อกับแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์โดยตรง ขณะที่พ่อค้า หรือผู้บริโภคเป็นผู้เข้ามาติดต่อซื้อขายถึงแหล่งผลิตโดยตรง โดยผู้ผลิต (คนพิการ และครอบครัว) ไม่สามารถต่อรองราคาให้ได้สูงขึ้น ผลผลิตเกษตร (หมู ไก่ แพะ) ที่ราคาจะขึ้นลงตามท้องตลาดทั่วไป โดยเมื่อราคาลดลง ผู้เลี้ยงก็จะประสบภาวการณ์ขาดทุน เพราะยังต้องซื้ออาหารสัตว์ในราคาที่สูงคงเดิม นอกจากนี้ บางครั้งผลผลิตที่มีมากเกินไปในท้องตลาดทำให้ตลาดล้น ที่ส่งผลกระทบมาถึงครอบครัวคนพิการ ซึ่งในบางพื้นที่เริ่มใช้วิธีแปรรูปผลิตภัณฑ์ (เช่น แทนการขายเนื้อหมูสด ก็ใช้วิธีแปรรูปเป็นเนื้อหมูแผ่น หมูหยอง) แต่ทั้งนี้ ต้องมีผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ และสามารถนำกลุ่มได้

สำหรับการฝึกฝนทักษะด้านอาชีพเพิ่มเติมนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีนักวิชาการ วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาช่วยให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่ว่าคนพิการจะได้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และมีสินค้ารูปแบบใหม่ แปลกตา และเป็นที่ต้องการของตลาด และผู้บริโภค เพราะหลายครั้งที่พบว่า สินค้าบางอย่างที่ผลิตออกมาไม่มีคุณลักษณะ และคุณภาพที่ชวนให้ซื้อ แต่คนมักจะซื้อเพราะเห็นใจ และสงสารคนพิการ แต่อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า การรวมกลุ่มของคนพิการในการผลิตสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ มีผลดี ที่คนเหล่านี้ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อคิดค้นสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ รวมทั้ง การรวมกลุ่มกันได้ (10 คนขึ้นไป) ก็จะเป็นประโยชน์ในการขอรับทุนสนับสนุนจากภาครัฐ และอบต.หรือเทศบาล ในการเริ่มต้นทำอาชีพได้

การรับรู้ข่าวสารของคนพิการ และการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ:

ในส่วนของการรับรู้ข่าวสารของคนพิการ โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ (ยกเว้นเรื่องการรับเบี้ยยังชีพ) ยังอยู่ในระดับน้อยมาก อาจเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าตัวคนพิการ หรือครอบครัวไม่มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกเช่นคนปกติทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โอกาสที่จะได้ติดต่อกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลคิดว่า ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีบทบาท และหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะให้คนพิการได้รับรู้ รวมทั้งควรได้มีการบอกกล่าวให้ชัดเจนว่า คนพิการมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไรต่อความช่วยเหลือที่ได้รับจากสังคม

ในการดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการนี้ก็เช่นกัน การรับรู้ข่าวสารของคนพิการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ จำเป็นต้องมีให้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะความต้องการที่จะทำอาชีพของคนพิการมีหลากหลาย แต่ด้วยงบประมาณที่จำกัด รวมทั้งเมื่อคนพิการมีความต้องการเปลี่ยนแผนการทำอาชีพ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีการสื่อสารให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของอาชีพที่จะเลือกทำ หรือดูความเป็นไปได้ในการทำอาชีพนั้นๆ รวมทั้งการดำเนินงาน สภาพพื้นที่ ตลาด เครือข่าย หรือการแข่งขัน เพราะข้อมูลเหล่านี้ คนพิการอาจไม่ได้คิดให้รอบคอบ และมุ่งแต่จะผลิตสินค้าที่ตนชอบหรือถนัดเพียงอย่างเดียว อาจส่งผลให้เกิดการขาดทุน หรือจำหน่ายสินค้าไม่ได้ นอกจากนี้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าตัวใหม่ๆ รูปแบบใหม่ เพื่อให้มีการผลิตสินค้าได้ราคาดีขึ้นก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะการทำอาชีพเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ออกมาสู่ตลาดซึ่งคนพิการต้องใช้เวลานานกว่าคนปกติ การรับรู้ของสาธารณชนในประเด็นเหล่านี้จึงมีความสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจของสาธารณชนที่จะคอยให้กำลังใจมากกว่าการที่จะมองภาพคนพิการในลักษณะของผู้ที่เป็นภาระสังคม หรือน่าสงสาร น่าเวทนา จำเป็นต้องให้ความสงเคราะห์มากกว่าที่จะคิดช่วยสนับสนุน

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดภาพลักษณ์เชิงบวกดังกล่าว คนพิการเองก็ควรต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากก่อนออกสู้สังคม สร้างความพร้อมที่จะต่อสู้ และครอบครัวต้องช่วยสนับสนุนให้คนพิการออกมาจากบ้าน เพื่อให้ได้รับการฝึกอบรมจนสามารถมีอาชีพเลี้ยงตัวได้ หน่วยงานในระดับท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) ก็จะเป็นผู้ช่วยประสานงานติดต่อระหว่างคนพิการ ครอบครัวกับโลกภายนอกได้ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

“คนทั่วไปไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ไม่ค่อยสนใจคนพิการ แต่ที่นี่จะชูเรื่องนี่เด่นเลย เมื่อมีคนมาศึกษาดูงานก็จะนำเรื่องของคนพิการเสนอ แม้จะขายสินค้าได้ หรือไม่ได้ก็ตาม ... ในตำบลนี้ คนพิการพยายามช่วยเหลือตัวเอง เช่น กลุ่มดินหอมมะลิ ไม่เคยมาวุ่นวายกับงบฯ อบต.เลย อบต.ก็ต้องช่วยในเรื่อง

การประชาสัมพันธ์ แต่บางกลุ่มอ่อนเรื่องบัญชี งบประมาณ อบต.ก็จะฝึกให้กลุ่มคนพิการรู้จักการบริหารจัดการเอง" (นครปฐม)

(การที่จะทำให้คนในชุมชนรับรู้บทบาทคนพิการมากขึ้น) "จะไปโฆษณา หรือขายของอย่างเดียวคงไม่ได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงควรเข้ามาทำ และ อบต.มุ่งทำการประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว เวลามีงานหรือมีคนมาดูงาน ก็จะเอาคนพิการออกงานเสมอ จะพูดเวลาประชุมประชาคมหมู่บ้าน มีวารสารลงรูปคนพิการทำกิจกรรม เวลาไปหมู่บ้านก็จะพูดให้เขาฟัง ให้ชุมชน และคนทั่วไปซึมซับถึงโอกาสของคนพิการ นี่คือสิ่งที่ อบต.ทำได้" (นครปฐม)

แนวคิดเรื่องเบี้ยยังชีพ และการฝึกอบรมพัฒนาด้านอาชีพ

โดยรวมแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า แนวคิดเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การรับเบี้ยยังชีพ (500 บาทต่อเดือน) สำหรับหลายครอบครัวที่มีคนพิการ เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นการได้มาง่ายกว่าการที่จะให้บุตรหลานผู้พิการออกไปฝึกหัด หรือประกอบอาชีพที่อาจจะกลายเป็นการเพิ่มภาระให้พ่อแม่ในการต้องติดตามดูแล รวมทั้งคนพิการจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถทำงาน ไม่ต้องการจะทำเพราะไม่ต้องการลำบาก นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนยังมีทัศนะที่ว่าการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพนั้นอาจกลายเป็นช่องทางให้นักการเมืองได้ขยายฐานเสียงของตนในพื้นที่ต่อไป

ในทางตรงข้าม การฝึกหรือการพัฒนาอาชีพให้คนพิการนั้นมีความยากลำบาก (โดยเฉพาะ คนพิการที่มีความพิการรุนแรง) ใช้งบประมาณมากและต้องใช้เวลานานกว่าจะได้รายได้ แต่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการ เพราะเป็นเรื่องที่ยั่งยืนกว่า และคนพิการเองก็เกิดความภาคภูมิใจที่ไม่เป็นภาระของใคร สามารถหารายได้เป็นของตนเอง แม้จะไม่มากนัก การฝึกหัดทำอาชีพของคนพิการหลายประเภท จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย และสมองให้ดีขึ้นกว่าที่ไม่ทำอะไรเลย

"มีความแตกต่างแน่นอน ระหว่างผู้รอรับเบี้ยยังชีพกับกลุ่มที่เกิดการพัฒนาตัวเอง .... ผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 500 บาทไม่ได้เอาไปต่อยอดทำอะไร ทำให้ไม่เกิดวิวัฒนาการ ความคิด การกระทำ การเดินเหินออกกำลังกาย แต่ผู้ฝึกการประกอบอาชีพ เกิดอาชีพ เกิดการพัฒนาตัว เกิดความรู้รับผิดชอบ รู้จักหวงแหนทรัพย์สินตัวเอง แล้วถ้าเขาเกิดความผูกพัน ความรัก พอถึงช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่เขาสามารถเอาไปแลกเปลี่ยนเงินทองเป็นสินค้า ความภาคภูมิใจก็จะต่างกัน และหากรู้จักเก็บออม คนกลุ่มนี้จะมีเงินมากกว่าคนรับเบี้ยยังชีพให้ไปก็ใช้หมด" (ขอนแก่น)

"การขึ้นทะเบียนทำให้คนพิการได้รับสิทธิหลายอย่าง แต่เขากลับมองเรื่องยังชีพอย่างเดียว... คนคิดว่าเงินเป็นปัจจัยหลัก เขาก็อยากได้เงิน ให้ได้เงินเปล่าๆ กับไปทำงานแลกเงิน จะเลือกอย่างไหน เขาก็เลือกเงินที่ได้เปล่า คิดว่าเป็นเรื่องของการปลูกฝังทางการเมือง หรือท้องถิ่นที่ใส่ความคิดให้ กลายเป็นว่าคนพิการไม่ต้องทำอะไร แต่บางคนเขาก็ดี ไม่ได้มาขอเบี้ยยังชีพ แต่ไปทำมาค้าขาย (นครปฐม)

บทบาทของกลุ่มคนพิการ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า กลุ่มคนพิการมีบทบาทสำคัญ เพราะจะมีเพื่อนสมาชิกในกลุ่มช่วยพยุงกันไป แทนที่จะทำคนเดียวแก้ปัญหาตามลำพัง และยังสามารถสร้างความเข้มแข็งแก่กันและกันได้ (ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน) รวมทั้งเมื่อกลุ่มทำงานประสบผลสำเร็จคนอื่นก็ต้องการทำตาม และอยากเข้าร่วมกลุ่มด้วย แต่การรวมกลุ่มนั้นจะให้สำเร็จต้องมีปัจจัยสำคัญคือ "ผู้นำ และตัวบุคคลที่เป็นสมาชิก"

"คนมักจะเห็นความสำเร็จของคนอื่น ว่าเกิดขึ้นได้ง่ายก็อยากจะทำบ้าง แต่ต้องคิดว่ากลุ่มต้องอยู่ที่ผู้นำ ปัจจัยสำคัญต้องอยู่ที่บุคคล แม้จะมีกลุ่ม แต่บุคคลทำไม่ได้ ไม่มีความเชื่อมั่น ไม่มีความรับผิดชอบก็ทำไม่ได้ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนทำด้วย" (พัทลุง) นอกจากนี้

"ปัจจัยที่จะสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืนได้ ต้องเริ่มตั้งแต่โครงการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีการประชุมกลุ่มบ่อยครั้ง โดยเฉพาะ กลุ่มแลกเปลี่ยนข้อมูล ใครมีปัญหา ใครมีอะไรที่จะช่วยเสริมกันในกลุ่ม" (พัทลุง)

การรวมกลุ่มกันนั้น นอกจากจะได้ประโยชน์ในการสามารถขอรับทุนสนับสนุนกลุ่ม (10 คน) ได้แล้ว ก็ยังสามารถที่จะใช้กลุ่มเป็นหน่วยที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอความช่วยเหลือยามประสบปัญหา เช่น กลุ่มอาจติดต่อกับ อบต. ให้ประสานงานกับเกษตรอำเภอ หรือปศุสัตว์เข้ามาแก้ไขปัญหาในการทำเกษตร หรือเลี้ยงสัตว์

ในประเด็นที่ว่า เมื่อใดจึงจะถือได้ว่ากลุ่ม (ชุมชน) มีความเข้มแข็งก็อาจกล่าวได้ว่า วันใดที่กลุ่ม (หรือชุมชน) คิดได้เอง ทำเอง แก้ไขปัญหาได้เอง ก็เรียกว่าเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง แต่เมื่อใดที่กลุ่มยังคงต้องอาศัยผู้อื่น และเมื่อผู้ช่วยเหลือถอยออกมากลุ่มเกิดรู้สึกขาดที่พึ่ง ขาดคนดูแล รู้สึกขาดความอบอุ่นก็ถือว่ากลุ่มยังมีปัญหา (คือ หากคนยังต้องคิดพึ่งพางบประมาณจากหน่วยงานของรัฐก็ถือว่า มีความเข้มแข็งไม่มากพอ) ดังนั้น การทำงานลักษณะนี้ (โครงการพัฒนาอาชีพอิสระ) เห็นว่า ไม่ควรรอรับเงินจากแหล่งต่างๆ แต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะเมื่อรวมกลุ่มได้แล้ว ช่องทางที่มาของเงินช่วยเหลือจะมีมาเอง ยิ่งสามารถทำกิจกรรมเพื่อระดมเงินทุนได้มากเท่าใดก็จะยิ่งมีเงินเพิ่มพูนขึ้นได้เอง

ทัศนคติของครอบครัว และชุมชนต่อคนพิการ

ในอดีต คนพิการมักถูกเก็บไว้ที่บ้านไม่มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกมากนัก เพราะครอบครัวมีทัศนคติเชิงลบต่อสมาชิกในบ้านที่เป็นคนพิการว่า เป็นภาระ (ทั้งของครอบครัว และของสังคม) น่าอาย เป็นเรื่องของกรรมเวร ทำให้คนพิการเองไม่กล้าออกมาสู่สังคม ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ และขาดการพัฒนาที่เหมาะสม แต่ในพื้นที่ที่ศึกษาทั้ง 5 จังหวัด ที่ได้มีโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการนั้น ได้พยายามแสดงให้เห็นว่า คนพิการมีศักยภาพที่จะดูแลช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาให้ดีขึ้นได้ แม้ในกรณีของคนพิการ

รุนแรงทางสติปัญญา (ซึ่งมีกรณีที่ยกเป็น best practice ในจังหวัดกาญจนบุรี และขอนแก่น) ซึ่งจะเป็นดังนี้ ได้ก็ต่อเมื่อสังคมเปิดพื้นที่ให้คนพิการได้รับโอกาสมากขึ้น และหากคนพิการได้มีโอกาสแสดงศักยภาพว่าสามารถดูแลตัวเองได้ มีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระใคร ชุมชนก็จะค่อยๆยอมรับคนพิการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

"ยังมีบางบ้านที่เก็บคนพิการเอาไว้ ต้องมีการคุยกับผู้ปกครอง ต้องใช้จิตวิทยาในการคุยให้เขาเห็นว่า ทำอย่างไรที่จะให้เขาได้ออกมาสู่โลกภายนอก เพราะในลักษณะที่เป็นอยู่ต้องเก็บกดอยู่มาก ประตูก็ล๊อคไว้ ถึงเวลาก็เอาข้าวไปให้" (พัทลุง)

"การตอบสนองของชุมชนต่อคนพิการ มีภาพลักษณ์ออกมาในทางที่ดี ที่นี่ไม่มองศักดิ์ศรีคนพิการในทางด้อย จะให้ความสำคัญด้วยซ้ำ คนพิการขายของกินเขาก็ซื้อ คนปกติกับคนพิการขายของใกล้กัน แต่เขาเห็นเป็นคนพิการเขาก็ซื้อ" (นครปฐม)

"วิธีการให้คนพิการออกมาสู่สังคมต้องนั่งคุยกัน... ส่วนมากแล้วจะมีครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ต่อๆไป ซึ่งจะรับได้กันทุกคน คุยให้เห็นว่า คนโน้นคนนี้หนักกว่า เขายังออกมา บางคนคิดไปเองว่าคนอื่นมองเราอย่างเวทนา ต้องให้กำลังใจเหมือนกัน" (พะเยา)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยดูแล/พัฒนาคนพิการ

ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า อปท. (อบต./เทศบาล) ต้องแสดงบทบาทสำคัญในการเป็นหน่วยขับเคลื่อนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยดูแล หรือพัฒนาคนพิการ ให้ชุมชนได้มองเห็นศักยภาพ และปรับทัศนคติที่มีต่อคนพิการ รวมทั้งตัวคนพิการเองอาจจะต้องแสดงบทบาทของตนให้ชัดเจนกับสังคม

"คนที่จะเข้ามาขับเคลื่อนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องเป็น อบต. หรือท้องถิ่น จะต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์เรื่องของข้อมูลข่าวสารให้คนเข้าใจ และต้องรู้ว่าขณะนี้คนพิการได้ทำอะไรไปบ้าง แล้วต้องทำให้เห็นว่า คนพิการก็มีศักยภาพที่จะเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาท้องถิ่น... ถ้า อบต. ไม่ได้มองตรงนี้ คนในท้องถิ่นจะรู้เรื่องได้อย่างไร กระบวนการตรงนี้ต้องผ่าน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สร้างความเข้าใจว่า เรากำลังทำเรื่องคนพิการ ต้องรายงานความก้าวหน้าให้ผู้นำท้องถิ่นรับรู้ เพราะคนพิการก็คือ ลูกบ้านของผู้ใหญ่... การสร้างความคุ้นชินให้เกิดกับชุมชนต้องใช้เวลา ต้องใช้ความพยายาม..." (พัทลุง)

"น่าจะเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วม การเกิดจิตสาธารณะ... ถ้ากลุ่มคนพิการสามารถที่จะทำได้ แม้จะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ อย่างน้อยๆ ก็เกิดข้อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพที่เป็นกลุ่มคนปกติ ก็เป็นหนทางหนึ่งที่นำมาสู่การยอมรับ" (ขอนแก่น)

"แรกๆชุมชนไม่ค่อยสนใจ อาจจะสนใจบ้างเป็นบางคน ส่วนมากจะคิดว่าผู้พิการจะให้ไปทำอะไรได้อีก ควรให้เบี้ยยังชีพดีกว่า... ผู้พิการบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะเก็บกด ถูกเพื่อนล้อ ทั้งๆที่ไม่ใช่ความผิดของเขา บางคนพ่อแม่ด่าว่า เนื่องจากทำอะไรไม่ได้ แต่เมื่อ (พ่อแม่ หรือชุมชน) ได้รับคำแนะนำ ได้

เห็นตัวอย่าง (คนพิการทำงานได้) ก็ทำให้สถานการณ์ และความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชนดีขึ้น" (ขอนแก่น)

"คนพิการต้องแสดงให้เห็นว่า ยืนได้ จึงจะสามารถสร้างข้อต่อรองที่จะดึงให้ผู้บริหารท้องถิ่นร่วมกับเราได้ คนพิการต้องมีจุดเด่น ไม่ควรรอแต่การสงเคราะห์ ซึ่งจะไม่มีคนเห็นคุณค่า ทุกคนต้องก้าวเข้ามาหากัน ตราใดที่คนพิการมีจุดเด่น ผู้บริหารท้องถิ่นก็ยินดีช่วยเหลือให้ได้งบประมาณ" (นครปฐม)

การทำงานต้องอาศัยเครือข่ายอาสาสมัคร

หลายพื้นที่มีเครือข่ายอาสาสมัครคนพิการที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยประสานงานกับ อบต./เทศบาล ซึ่งอาสาสมัครเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะถูกคัดเลือกโดย อบต./เทศบาล เข้ามารับการอบรมเพื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งครอบคลุมในหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ การจัดเก็บข้อมูลคนพิการในชุมชน การสื่อ/กระจายข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย การติดตามงาน รวมทั้งการประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งพบว่า ในหลายพื้นที่ อาสาสมัครจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับคนพิการ และครอบครัวเป็นอย่างมาก ในขณะที่บางพื้นที่นั้น ไม่มีอาสาสมัครเข้ามาร่วมทำงาน ทำให้คนพิการขาดความเชื่อมโยงกับทางหน่วยงานท้องถิ่น หลายครั้งที่เกิดปัญหาก็จะไม่สามารถแก้ไขได้ รวมทั้งขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินอาชีพ เครือข่ายอาสาสมัครนี้จึงนับว่าเป็นกลไกสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น

ปัจจัยสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการดำรงอยู่

ปัจจัยสนับสนุนที่คาดว่าน่าจะส่งผลให้กลุ่มอาชีพอิสระขอคนพิการดำรงอยู่ต่อไปได้มีหลายปัจจัยสำคัญด้วยกัน

1. กลุ่มต้องมีความเข้มแข็งพอสมควร (จากการรวมกลุ่มกันทำงาน) มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นเวลานานพอสมควร

2. สินค้าที่ผลิตมาสามารถนำไปจำหน่ายได้ซึ่งทาง อบต. หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยทำหน้าที่เป็นหน่วยกระจายสินค้าออกไปในวงกว้างขึ้น ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีความรู้เรื่องตลาด หรือการแนะนำสินค้า (นำแขกผู้มาเยือนไปชมการผลิตที่กลุ่ม และขาย)

3. สินค้าที่ผลิตต้องมีคุณภาพ ไม่ใช่ให้คนซื้อเพราะความสงสาร

4. การส่งสินค้าไปจำหน่ายที่ไกลๆ ทาง อบต. ควรจะช่วยดูแลสงเคราะห์เรื่องการเดินทาง หากตลาดไกลมากมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทาง พมจ. ก็จะช่วยสนับสนุน

5. ความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้กำลังใจส่งเสริมให้คนพิการได้ทำในสิ่งที่ตนรักก็จะช่วยให้เกิดกำลังใจในการทำงาน

6. หากคนพิการต้องการเริ่มอาชีพเพื่อหารายได้เสริมต้องให้มีการคิดพิจารณาให้ดีก่อน จะได้ไม่ล้มเหลว

7. ควรได้มีแหล่งสนับสนุนจากภายนอก เช่น การให้ความรู้ใหม่ๆ การจุดประกายความคิดทั้งในเรื่องรูปแบบสินค้า ความรู้ทางวิชาการ การตลาด

8. การสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆที่จำเป็น และสำคัญต่อการดำรงชีพ การพิทักษ์สิทธิ และการทำอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว อาสาสมัคร ส. อบต. ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

9. ควรมีแหล่งโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์คนพิการออกสู่สาธารณบ่อยขึ้นให้คนได้รับรู้ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ

10. ความต่อเนื่องของโครงการขึ้นอยู่กับเจตคติของผู้นำ หากมีจิตสำนึก ทุนในการให้ความสำคัญกับคนพิการก็จะได้และยอมให้การสนับสนุน

แนวทางในการจัดสรรงบประมาณแบบใหม่

ในประเด็นที่ว่าในปีงบประมาณถัดไป (งบประมาณประจำปี 2551) จะได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดสรรงบฯแบบใหม่ คือ แทนการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ลงสู่พื้นที่เพื่อดำเนินโครงการ กลับเป็นการจัดสรรงบฯเข้าสู่ตัวจังหวัด เพื่อกระจายงบประมาณไปตามกิจกรรมต่างๆ มีความเห็นที่แตกต่างกัน คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า จะมีความสะดวกมากขึ้น เพราะมีการลดขั้นตอนให้น้อยลงกว่าเดิม เนื่องจากมีการติดต่อกันโดยตรงระหว่างพื้นที่กับจังหวัด แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า งานด้านการสนับสนุนกิจกรรมคนพิการจะเป็นไปได้ยากมากขึ้น หากจังหวัดไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจะมีความยากลำบากกว่าเดิม

ผลสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ อบต. และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการในพื้นที่ 5 จังหวัด ทำให้เห็นได้ว่า ในกระบวนการการดำเนินงานจะมีกลไกและองค์ประกอบส่วนต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญที่จะทำให้คนพิการที่เข้าร่วมอยู่ในโครงการนี้ประสบผลสำเร็จ หรือประสบความล้มเหลวได้ ความเชื่อมโยงของกลไกเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ กระบวนการการดำเนินงานและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ

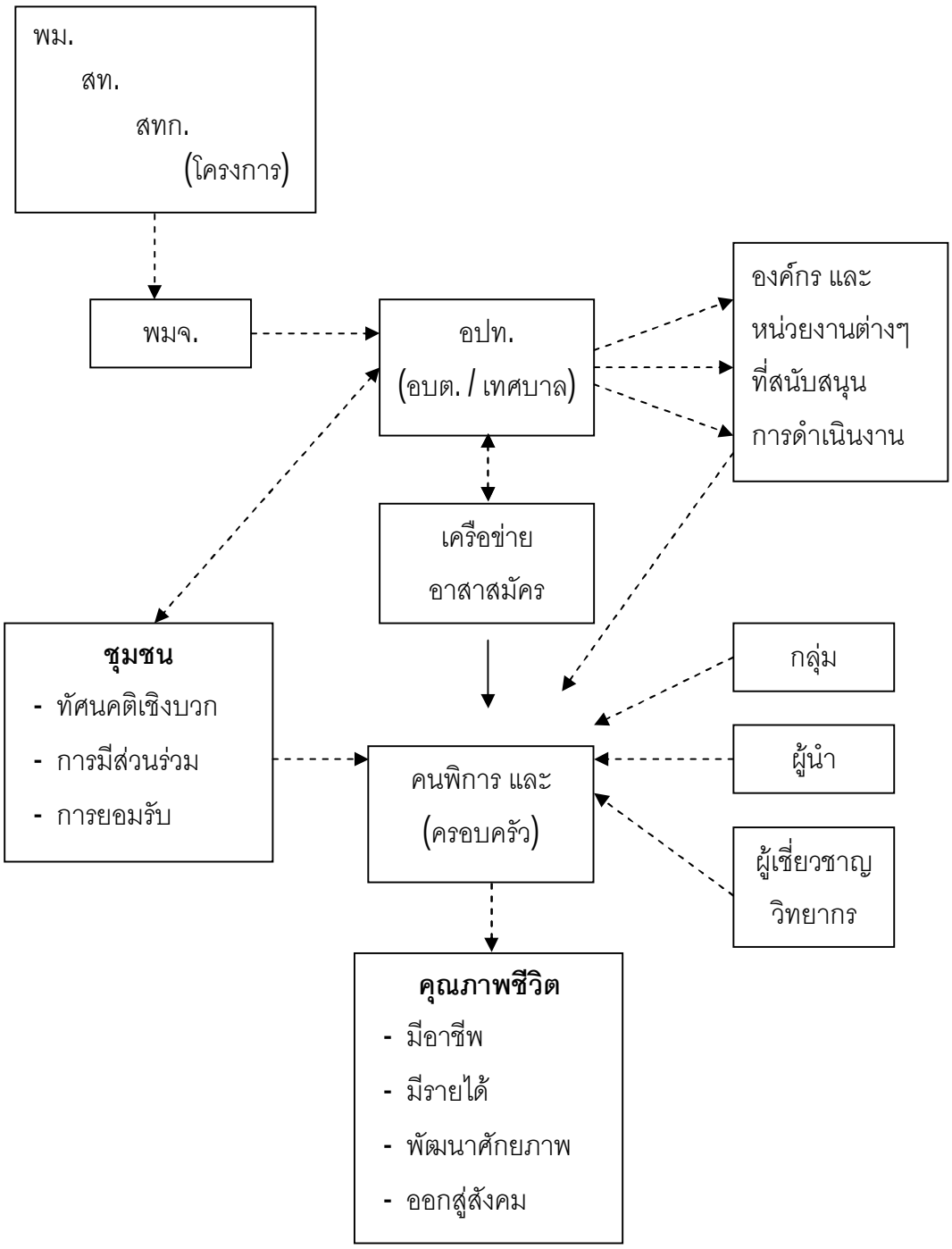

ส่วนที่ 5.2

ข้อมูลดิบการสัมภาษณ์เชิงลึก
เจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น
กับการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

แนวคำถาม อบต.ผู้รับผิดชอบ

1. โครงการทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ คิดว่ามีความเหมาะเพียงใดในประเด็นต่อไปนี้
   - พื้นที่
   - กลุ่มเป้าหมาย
   - ระยะเวลา
   - การดูแลติดตาม
2. ปัญหาอุปสรรค และ แนวทางที่คาดว่าน่าจะช่วยแก้ไขการทำโครงการนี้ (งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การประเมินผล บุคลากร)

   เมื่อเกิดปัญหามีการปรับเปลี่ยนแผนงานอย่างไร
3. โอกาสในการผนวกแผนพัฒนาศักยภาพเข้าไว้ในแผนประจำปี หรือแผนงานหลักของ อปท. มีมากน้อยเพียงใด และอย่างไร
4. สำหรับพื้นที่ที่มีโครงการอยู่แล้ว มี**แผนขยาย/ต่อยอด**อย่างไร เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นของคนพิการที่เห็นตัวอย่างฯ ความสำเร็จ
5. มีแผนงานอะไรบ้างที่จะช่วยให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์ (คนพิการ และครอบครัว) ได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการมากขึ้น และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลมากกว่าการหวังพึ่งจากภาครัฐ
6. เมื่อมีการจัดสรรงบประมาณลงมาโดยตรงที่จังหวัด (แทนที่จากกระทรวงฯ) คาดว่าจะมีอุปสรรคในการทำงานมากขึ้นหรือน้อยลงจากการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารดังกล่าว
7. คิดว่าโครงการนี้ (ลักษณะการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) ควรปรับเปลี่ยนอย่างไร หรือไม่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เจ้าหน้าที่ อบต.หนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550

การให้ความช่วยเหลือ – สงเคราะห์ของ อบต.

กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบจากการสำรวจมีจำนวนทั้งหมด 118 คน คนพิการที่ไม่สามารถทำงานได้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง การจัดสรรงบประมาณเฉพาะเบี้ยยังชีพ (ทั้งคนพิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้สูงอายุ) แต่ละปีประมาณ 3 ล้านบาท ซึ่งก็ยังไม่สามารถครอบคลุมให้กับทุกครอบครัวที่อยู่ในข่าย จำเป็นต้องมีการคัดเลือกครอบครัวที่ลำบากกว่าคนอื่นๆ ดังนั้นในปัจจุบัน จากทั้งหมดร้อยกว่าครอบครัว จะได้รับเบี้ยยังชีพสงเคราะห์เพียงประมาณ 40 ครอบครัว เดือนละ 500 บาท นอกจากนี้ ทาง อบต.ก็ยังต้องจัดสรรงบประมาณอีกปีละ 2 – 3 แสนบาทในการสงเคราะห์ด้านอื่นๆ เช่น ซื้อนมให้เด็กอ่อนที่มารดาไม่มีนมให้ลูก หรือผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการได้ยิน ก็จะพิจารณาซื้อเครื่องช่วยฟัง ซึ่งวิธีการปฏิบัติก็คืออาจจะเป็นการขอโดยตรงจากผู้เดือดร้อนมายัง อบต. หรือมีการขอรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านมายัง อบต. ซึ่งก็จะมีการลงไปตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

สำหรับการดูแลคนพิการในชุมชนนั้น ทาง อบต. อยากจะให้มีการสมทบเงินออมปีละ 200 บาทต่อคน เป็นกองทุนสำหรับคนพิการ ขณะนี้เพิ่งย่างเข้าปีที่ 2 ของการจัดสวัสดิการซึ่งก็ยังต้องออมเงินกันอยู่ บางแห่งใช้วิธีการทำธนาคารหมู่บ้าน เก็บเงินออมสมาชิกปีละ 200 บาท จะมีค่าเยี่ยมไข้ปีละไม่เกิน 2,000 บาท หากเป็นสมาชิกครบ 6 เดือน หากเสียชีวิตก็จะได้ 3,000 บาท หรือเป็นสมาชิกครบ 1 ปี เมื่อเสียชีวิตก็จะได้ 5,000 บาท

สำหรับกรณีดูแลผู้สูงอายุ ขณะนี้คณะกรรมการ อบต.ได้มีแนวคิดว่าแทนการจะแจกจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุในแต่ละเดือน น่าจะได้นำเงินเหล่านี้ส่วนหนึ่ง (เกือบทั้งหมด) มาตั้งเป็นกองทุนเริ่มอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังคงมีกำลังวังชา สามารถทำงานที่ไม่หนักมากได้ เพื่อจะสามารถให้เกิดรายได้จากอาชีพนั้นๆ เพราะในพื้นที่ที่ดูแลรับผิดชอบนั้น ยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีอาชีพ มีรายได้ค่อนข้างมาก จะไม่สนใจรอรับเบี้ยยังชีพจึงได้มีการจัดประชุมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้านเพื่อปรึกษาหารือเรื่องแนวทางการดำเนินงาน มีแผนงานคร่าวๆ เช่น การทำโรงปุ๋ยชีวภาพ แล้วให้ผู้สูงอายุมาเป็นแรงงานร่วมกันกรอกน้ำ EM รับรายได้จากการทำงาน ซึ่งจะดีกว่าการรอรับเงินช่วยเหลือเช่นเบี้ยยังชีพนี้

แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการและงบประมาณ

ในการทำงานของ อบต.เกี่ยวกับการดูแลคนพิการในพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น อบต.จะมีการจัดประชุมประชาคม (สำหรับคนทุกหมู่บ้านมารวมกัน) ปีละครั้งเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของคนในหมู่บ้านแล้วจะได้จัดทำแผนงานและงบประมาณแต่ละปี

สำหรับส่วนงานที่เกี่ยวกับคนพิการนั้น จะมีอาสาสมัครที่สมัครเข้ามาช่วยดูแล (และ อบต.เป็นผู้คัดเลือก) และทางจังหวัดจะนำเข้าไปฝึกอบรมการเป็นอาสาสมัคร อาสาสมัครเหล่านี้จะช่วยทำหน้าที่

สำรวจคนพิการในพื้นที่ เพื่อที่จะนำไปโรงพยาบาลให้แพทย์วินิจฉัยระดับความพิการเพื่อขึ้นทะเบียนคนพิการ รวมทั้ง พมจ.ก็จะร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นความพิการทางหู ทางตา หรืออื่นๆ

ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือคนพิการนั้น พบว่ามีความเข้าใจที่ยังคลาดเคลื่อนที่ว่า หากคนพิการไม่มีโครงการเสนอเข้ามายัง อบต.ก็จะไม่มีการตั้งงบประมาณไว้ให้นั้น ไม่น่าจะตรงกับข้อเท็จจริง เพราะ อบต.ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ต้องให้การดูแลทุกด้านแต่ต้องทำงานหรือบริหารงานตามกรอบของอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ในการจัดตั้งงบประมาณ และมีแผนงานชัดเจนว่า แต่ละปีจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง ด้วยงบประมาณเท่าใด ส่วนของคนพิการจะมีแผนประจำปีชัดเจน ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เขาพออยู่ได้หากเขาพร้อมที่จะทำก็จะสนับสนุน หากยังไม่พร้อม “ก็จะเลี้ยงเขา” ด้วยเงินเบี้ยยังชีพ ซึ่งในพื้นที่นี้มี 4 ตำบล ที่คณะกรรมการหมู่บ้านต่างๆมีความเป็นพี่น้องกันสูงมาก มีความเหนียวแน่นและความเอื้ออาทรสูง ก็จะให้การช่วยเหลือดูแลกัน การจ่ายเบี้ยยังชีพให้คนพิการ (ซึ่งคนพิการน่าจะได้หมดทุกคน) อาจจะเป็นเสมือนการสร้างฐานเสียงให้กับ อบต.และง่ายที่จะทำหากเปรียบเทียบกับการลงทุนฝึกอาชีพให้คนพิการซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่า แต่เป็นสิ่งที่มีความยั่งยืน

กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่คนพิการจะถูกเก็บไว้อยู่กับบ้าน ทำให้ไม่เป็นที่รับรู้กัน แต่เมื่อได้เห็นกลุ่มคนพิการที่รวมตัวกันประกอบอาชีพ (ในกลุ่มอาชีพเย็บปัก) มีรายได้ ทาง อบต.จึงได้ขอให้อาสาสมัครคนพิการในแต่ละหมู่บ้านออกสำรวจ พบว่ามีมากกว่าร้อยครอบครัวที่ไม่มีการขึ้นทะเบียนคนพิการ (เพื่อรับสิทธิ์ในการช่วยเหลือต่างๆ) ทำให้ในปัจจุบัน อบต.ได้อาศัยอาสาสมัครคนพิการออกสำรวจและให้แพทย์วินิจฉัยเพื่อจำแนกระดับความพิการและขึ้นทะเบียน

สำหรับกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ (เย็บปักประดิษฐ์ ไม้กวาด และการเพาะเห็ด) ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเห็นว่า มีความเหมาะสมดีกับสภาพร่างกายที่มีความพิการในลักษณะนี้ และคนพิการจำนวนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มอาชีพอิสระที่ได้รับความช่วยเหลืออยู่ในโครงการ จะมีอาชีพหลักอยู่แล้ว เช่น ทำนา ช่างๆไฟฟ้า เย็บปักผ้า (ซึ่งทำมายาวนาน ก่อนหน้าที่จะมารวมกลุ่มกัน) ซึ่งทาง อบต. (ร่วมกับ พมจ.) ก็จะให้ความสนับสนุนเต็มที่ในสิ่งที่เขาสนใจ และสามารถที่จะทำได้ ซึ่งการสนับสนุนก็จะรวมถึงการให้เงินช่วยเหลือและผู้ที่รวมกลุ่มอยู่ในโครงการก็จะได้รับเงินจาก พมจ.อีกส่วนหนึ่ง แล้วยังมีการสร้างโรงเรือนสำหรับเป็นที่ทำงานของกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ จัดหาจักรเย็บผ้าให้ รวมทั้งมีการแวะมาเยี่ยมเยียนถามข่าวคราว กลุ่มที่ทำอยู่ก็จะสนับสนุน คนที่ไม่อยากทำก็ไม่บังคับแต่จะให้เบี้ยยังชีพไปแทน

แต่อย่างไรก็ตาม ขณะนี้จากการประเมินดู พบว่าการดำเนินงานกลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการในลักษณะคล้ายๆกับกลุ่มที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีความเข้มแข็งดีนั้นมีอยู่ไม่กี่ครอบครัว ทั้งๆที่ทาง อบต.มีแผนที่จะขยายงานด้านอาชีพอิสระให้กับคนพิการอื่นๆ รวมทั้งให้มีการจัดการสอนอบรมโดยกลุ่มที่ทำอยู่เดิม เป็นเวลากว่าปีแล้วก็ยังไม่สามารถขยายออกไปได้ อาจจะมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ระดับความ

พิการแต่ละคนหรือหลายคนอาจจะประกอบอาชีพอื่นๆอยู่แล้วที่มีรายได้มากกว่างานเสริมในส่วนนี้ ที่ที่มีโครงการอาชีพอิสระ อาจจะต้องการเพียงให้คนพิการมารวมกลุ่มกันโดยไม่ได้มุ่งหวังให้เกิดรายได้จริงจัง แต่ก็ได้ให้เจ้าหน้าที่ไปศึกษาว่าจะให้คนพิการประกอบอาชีพแบบใดที่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ค่อนข้างยั่งยืน ยกตัวอย่างว่า กลุ่มพิการบางกลุ่มต้องการจะทำดอกไม้จันท์ขาย ซึ่ง**ตลาด**จะไม่ค่อยกว้าง เพราะเป็นงานศพอย่างเดียว และจะมีคู่แข่งมาก ซึ่งหากจะผลิตขายเฉพาะในตำบลใกล้เคียงก็อาจให้ทาง อบต.จัดการให้ได้ แต่ไม่ต้องการให้ผลิตออกมาจนล้นตลาด นอกจากนี้ การทำดอกไม้จันท์แต่อย่างเดียว อาจจะจำหน่ายลำบากเพราะปัจจุบันร้านที่จำหน่ายโลงศพก็จะจำหน่ายดอกไม้จันท์พร้อมกันไปด้วย จึงยากที่จะเข้าไปจำหน่ายแทรกขั้นตอน ดังนั้นการจะเลือกทำอาชีพเสริมจึงต้องพิจารณาให้ละเอียด ครบวงจร และจะต้องมีความวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของโครงการที่คิดขึ้นมา ฝ่ายเจ้าหน้าที่อาจจะช่วยคิด แต่ต้องมีการปรึกษาพูดคุยกันตลอด ไม่ควรจะเป็นการให้หรือสั่งการมาจากเจ้าหน้าที่แต่เพียงฝ่ายเดียว

ปัจจัยสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการดำรงอยู่

ปัจจัยสนับสนุนที่คาดว่าน่าจะส่งผลให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการดำรงอยู่ต่อไปได้มีหลายปัจจัยสำคัญด้วยกัน

1. กลุ่มต้องมีความเข้มแข็งพอสมควร (จากการรวมกลุ่มกันทำงาน) มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นเวลานานพอควร

2. สินค้าที่ผลิตมาสามารถนำไปจำหน่ายได้ ซึ่งทาง อบต.หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยทำหน้าที่เป็นหน่วยกระจายสินค้าออกไปในวงกว้างขึ้น ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีความรู้เรื่องตลาดหรือการแนะนำสินค้า (นำแขกผู้มาเยือนไปชมการผลิตที่กลุ่มและขาย)

3. สินค้าที่ผลิตต้องมีคุณภาพ ไม่ใช่ให้คนซื้อเพราะความสงสาร

4. การส่งสินค้าไปจำหน่ายที่ไกลๆทาง อบต. ควรจะช่วยดูแลสงเคราะห์เรื่องการเดินทาง หากตลาดไกลมากมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทาง พมจ.ก็จะช่วยสนับสนุน

5. ความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้กำลังใจ ส่งเสริมให้คนพิการได้ทำในสิ่งที่ตนรักก็จะช่วยให้เกิดกำลังใจในการทำงาน

6. หากคนพิการต้องการเริ่มอาชีพเพื่อหารายได้เสริมต้องให้มีการคิดพิจารณาให้ดีก่อน จะได้ไม่ล้มเหลว

7. ควรได้มีแหล่งสนับสนุนจากภายนอก เช่น การให้ความรู้ใหม่ๆ การจุดประกายความคิดทั้งในเรื่องรูปแบบสินค้า ความรู้ทางวิชาการ การตลาด

8. การสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีพ การพิทักษ์สิทธิ และการทำอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว อาสาสมัคร ส.อบต. ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

9. ควรมีแหล่งโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์คนพิการออกสู่สาธารณบ่อยขึ้น เช่นทางโทรทัศน์ เพื่อให้คนได้รับรู้

คุณสำเร็จ อินต๊ะสาร ประธานชมรมคนพิการจังหวัดพะเยา
วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์: พิการจากอุบัติเหตุเมื่อ 13 ปีที่แล้ว มีภาระเลี้ยงดูครอบครัว ภรรยา และลูก 1 คนกำลังเรียนชั้นมัธยม 3 ปัจจุบันทำอาชีพแกะลายกระจก เปิดร้านซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องไฟฟ้า และรับคนพิการอื่นมาช่วยงานในร้าน เป็นวิทยากรประจำจังหวัดเกี่ยวกับงานอาชีพคนพิการ ให้ความรู้แก่คนทั่วไป ส่วนภรรยาทำตะกร้าจากเศษหนังสือพิมพ์ (paper mache) และประดิษฐ์ดอกไม้ขาย และเคยได้รับรางวัลผู้พิการดีเด่นของจังหวัด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มคนพิการ จังหวัดพะเยา ที่ตัดสินใจเข้ามาทำงานเกี่ยวข้องและช่วยเหลือคนพิการ เพราะได้ช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่า ไม่ได้ค่าตอบแทนอะไร แต่การได้ช่วยเหลือคนพิการอื่นๆมันได้กุศลที่ยิ่งใหญ่มาก ตรงนี้ทำมา 10 กว่าปีแล้ว

เมื่อแรกพิการ สำหรับคนที่เคยปกติเป็นสิ่งยากมากที่จะยอมรับได้ เพราะเริ่มต้นมาจากความคิดว่าทำไม เพราะเราเคยปกติมาก่อนแล้วมาพิการ แต่ที่ตัวเองลุกมาต่อสู้ได้ไว เพราะได้กำลังใจจากคนรอบข้าง และดูจากคนพิการที่ด้อยกว่า เขายังอยู่ได้ เราก็ต้องฟื้นตัวให้ได้ กลับมาให้ได้ แต่มีปัญหาตรงที่สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ค่อยจัดสร้างให้ หรือนึกถึงคนพิการมากนัก

การเดินทางส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซค์ต่อพ่วงเอง จ้างเขาต่อให้ ได้แบบมาจากเชียงใหม่ การออกมาเดินทางเอง เข็นรถเอง ทำให้ชาวบ้านเห็นภาพว่าคนพิการออกมาต่อสู้ ถ้าไปรถเก๋งคนเขาก็ไม่เห็นภาพการต่อสู้ ทางจังหวัดเขาเห็นและให้การยอมรับ แต่คนพิการจะมีปัญหาหลายอย่าง เช่นการขอทำใบขับขี่ไม่ได้ คนพิการที่สามารถขับรถได้ก็ไม่ให้เจอตำรวจ เพราะจะโดนจับซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้และกฎระเบียบที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวยเหมือนไปกีดกันศักยภาพของคนพิการ

การให้ความสำคัญของคนพิการ

ที่จะเน้นทุกปี ส่วนมากจะเป็นงานกีฬา โดยใช้สื่อของ อสมท. หรือวิทยุบ้าง ทำความเข้าใจกับผู้พิการ ดึงผู้พิการที่อยู่บ้านให้เขาออกมาต่อสู้กับชีวิตประจำวัน โดยจัดให้มีการฝึกอาชีพ เสนออาชีพให้พิจารณาว่าเขามีความต้องการอาชีพอะไร จะมอบหมายให้ผู้พิการในท้องถิ่นหรือ อพมก.ในแต่ละหน่วยงาน แต่ละตำบล ทำการสำรวจผู้พิการว่ามีความต้องการอะไร ในด้านการฝึกอาชีพ มีความพร้อมที่จะออกมาดำรงชีวิต หรือว่าทำอาชีพอิสระแล้วหรือไม่

การสื่อสารระหว่างผู้พิการด้วยกันเป็นอย่างไร

มีตัวแทนผู้พิการแต่ละอำเภอ ให้เอาข้อมูลไปประสานต่อไปในท้องถิ่นตัวเอง และก็มีงานประชุมประจำปีบ้าง งานกีฬาประจำปีบ้าง การประชุมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำจังหวัด ซึ่งส่วนมากประธานแต่ละอำเภอจะเป็นคณะกรรมการ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพหรือกิจกรรมอื่นๆ จะมาหารือกันว่า ปีนี้แต่ละอำเภอจะฝึกอาชีพอะไรดี คัดมาแต่ละอาชีพโครงการละคน 2 คน

ในฐานะที่เป็นประธานคนพิการ มีการบริหารจัดการอย่างไรเพื่อให้สังคมเห็นความสำคัญของคนพิการ ช่วยให้เขาดำรงชีพได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเน้นเรื่องเบี้ยยังชีพ

ส่วนมากจะประสานกับหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัด เช่นพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดหางานจังหวัด ซึ่งตัวผมก็เป็นวิทยากรของจัดหางานจังหวัด เกี่ยวกับการทำอาชีพต่างๆของคนพิการ ทุกๆ ปีจะมีโครงการร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค ไม่ว่าจะเป็นอาชีพอะไรขอให้คนพิการแสดงความจำนงมา ทางวิทยาลัยเทคนิคจะจัดหาคนสอนมาให้ ในปีที่แล้ว มีการฝึกอบรมทั่วไป ซ่อมโทรศัพท์มือถือคนพิการ วิทยาลัยฯจะรับเป็นเจ้าภาพทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ สถานที่การฝึกอบรม มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง และมีการตั้งงบประมาณโดยของบฯสนับสนุนจากกรมอาชีวะ

การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล

กลุ่มคนพิการจะประสานต่อกับ พมจ. ขอรับการสนับสนุนบ้าง ที่ผ่านๆมาโครงการที่เสนอเข้ามาส่วนมากก็จะได้ เช่น ปีที่แล้วได้รับการสนับสนุนเป็นแสนบาท ส่วนใหญ่จะแบ่งแยกให้กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์บ้าง หรือกลุ่มเพาะเห็ดบ้าง แล้วแต่ความจำเป็นของกลุ่มซึ่งก็ได้เงินไปพัฒนากลุ่มต่อไป

มีการติดตามผลร่วมกับ พมจ. โดยจะไปดูทุกกลุ่มว่าเป็นอย่างไรเมื่อมีงานประชุม หรือมีงานประจำจังหวัด ก็จะปรึกษากันว่า ปีนี้จะฝึกอะไรและการทำงานจะติดต่อกันตลอด

แต่ละกลุ่ม จะมีศักยภาพไม่เหมือนกัน หรือลักษณะคนพิการต่างกันก็มีปัญหา เมื่อก่อนตนเองเคยเพาะเห็ด รายได้ดี แต่ว่าสภาพคนพิการที่ทำงาน ยิ่งความต้องการของตลาดสูง ก็ยิ่งหนักในการผลิต ส่งผลต่อสุขภาพเหมือนกันทำให้ต้องเลิกอาชีพไป ปัจจุบันก็มีกลุ่มเลี้ยงวัวอยู่ ซึ่งกลุ่มนี้ทำให้ผู้พิการสบายคือ จะมีผู้รับหน้าที่เลี้ยงไปคนหนึ่ง

การแก้ไขปัญหาเรื่องบริหารจัดการ

มีปัญหาเรื่องการรับเงินไปแล้วไม่ทำงานและไม่อยู่ในกลุ่ม ที่แก้ไขกันอยู่ทุกวันนี้คือ พมจ. จะตั้งกฎมาว่าผู้ที่ออกจากกลุ่มจะไม่ได้รับผลตอบแทน เพราะในอดีต กลุ่มทั่วไปเมื่อลาออกไปจะได้รับเงินบ้าง แต่ปัจจุบันกลุ่มคนพิการของผม หรือกลุ่มต่างๆ หากลาออกไปจะไม่มีค่าตอบแทน ให้ออกไปเฉพาะตัวก็ได้ผลดีซึ่งกฎเกณฑ์นี้ทำให้หลายกลุ่มยังคงอยู่ได้ มีการวางแผนบริหารจัดการให้ดี ต่อไปปัจจัยสำคัญที่สุดคือตลาด กลุ่มต้องหาตลาดก่อน ทำอะไรต้องดูตลาดก่อน

ใครจะให้ความรู้ เรื่องการตลาด

เรื่องการตลาด เป็นจุดด้อยของผู้พิการ ถ้าจะให้ดีน่าจะมีนักวิชาการมาให้ความรู้บ้าง เมื่อก่อนตนเองได้ฝึกอบรมด้านการตลาดมาบ้างทำให้มีความรู้ระดับหนึ่ง แต่ผู้พิการที่ตั้งกลุ่มมาระยะหลังๆไม่มีใครสอน ต้องหาตลาดกันเอง แล้วแต่ความถนัดของเขา ตรงนี้เป็นปัญหาใหญ่

สินค้าบางอย่างที่ผลิตมา ไม่ได้เป็นที่ต้องการของตลาด แต่เขาต้องดำรงชีพจะทำอย่างไร

สินค้าบางตัวมีลักษณะเป็นอย่างนั้นจริง เพราะกำลังของคนพิการไม่สามารถจะผลิตสินค้าออกมาเหมือนที่คนปกติทำ หรือโรงงานทำ ก็จะทำงานฝีมือเล็กๆน้อยๆ ซึ่งดูยิ่งใหญ่สำหรับคนพิการ แต่พอไปขาย

ที่ตลาดแล้วมันดูเหมือนของชำร่วยที่คนเขาไม่ค่อยซื้อ ไม่ได้เป็นที่ต้องการของตลาด แต่จะมีผลดีที่ผู้พิการได้รวมกลุ่มกัน ปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความคิดกัน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผมว่าดีกว่าที่จะเป็นเรื่องของอาชีพ เขาต้องคิดหาสินค้าตัวใหม่ที่เป็นที่ต้องการของตลาด แต่ระดับความคิดของคนพิการเราจะยังไม่มีหัวทางด้านการบริหารจัดการตรงนี้มากกว่า ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ทั้งหลายและปัจจัยด้านต่างๆ

การผลิตงานแบบนี้ รวมเป็นกลุ่มได้อย่างไร

ส่วนมากเขาคิดเองบ้าง จากชุมชนบ้าง เห็นคนนั้นคนนี้ขายบ้าง แต่พอเอาเข้าจริงๆก็มีปัญหาเรื่องตลาดล้น เป็นปัญหาเรื่องการตลาดมากกว่า คนซื้อ ซื้อเพราะความเห็นใจและอยากจะสนับสนุนคนพิการมากกว่าอย่างอื่น

การรวมกลุ่ม มีประโยชน์ด้านการรับเงินสนับสนุน หากทำคนเดียวจะไม่ค่อยมีเม็ดเงินมาสนับสนุน แต่กลุ่มจะผลิตมาเกินความต้องการของตลาด ทั้งหมดนี้จึงน่าจะเป็นปัญหาด้านการบริหารมากกว่า

ในฐานะประธาน จะให้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการตลาดอย่างไร

ปีที่แล้วมีการเปิดหลักสูตรใหม่ เปิดอาชีพใหม่ๆ ทุกปีจะสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของผู้พิการและจะดูความเหมาะสมกับตลาด ให้เขาคิดถึงประเด็นเหล่านี้มากกว่าที่จะไปชักนำเขา อยากให้มาจากความคิดเขาเอง

สำหรับช่องทางการตลาด เช่น โทรศัพท์มือถือ ก็หาวิทยากรหรือคนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางตรงนี้ มาให้ความรู้ ว่าจะเปิดร้านอย่างไร และอื่นๆเพื่อให้คนพิการได้เรียนรู้ทั้งระบบ

ในอนาคต หากจะดึงคนพิการเข้ามาอยู่ในสังคมคิดว่าจะรวมกลุ่มในลักษณะไหน

ในฐานะที่เป็นประธาน อยากให้ผู้พิการพัฒนาศักยภาพของตัวเองก่อนที่จะออกสู่สังคมให้พร้อมที่จะต่อสู้กับสังคม ตัวนี้สำคัญมากกว่า การอยู่คนเดียวความคิดอาจจะไม่ดีเท่าไรต้องมีการปรับปรุง แล้วต่อไปควรจะเน้นเรื่องการประกอบอาชีพของคนพิการให้เลี้ยงชีพได้ ต้องจัดการตรงนี้ให้ได้ คือต้องดึงคนพิการออกมาจากบ้านและช่วยให้เขามีอาชีพมีรายได้ เราก็ช่วยประสานงานกับพัฒนาสังคมจังหวัดบ้าง ให้เป็นเครือข่ายอย่างพัฒนาสังคมก็ไม่รู้ว่าในจุดนี้มีคนพิการอย่างไร เพราะเราเป็นคนในพื้นที่ เราก็จะประสานงานได้ว่าคนพิการอยู่ตรงไหน ติดต่อให้รวมเป็นกลุ่มได้

เรื่องการรวมกลุ่ม หากมีสมาคมหรือว่าองค์กร การไปประชุมแต่ละครั้งก็จะมีค่าตอบแทน เบี้ยประชุม เราสามารถประสานกับแต่ละสมาคมได้ ไม่จำเป็นต้องควักกระเป๋าตัวเอง แต่ละสมาคมเขาจะมีงบประมาณของตัวเองอยู่ แต่ถ้าเป็นทางจังหวัดจัดกีฬาคนพิการ เราต้องหางบประมาณให้เขาอย่างน้อยก็เรื่องการเดินทาง อย่างทุกปีที่จัด ส่วนใหญ่จังหวัดก็สนับสนุน ก็หน่วยงานทั้งจังหวัด (หน่วยงานการศึกษาพิเศษ พมจ. อบต.)

โอกาสการรับรู้ข้อมูลของคนพิการเป็นอย่างไร

จะเน้นกับทาง พมจ. ว่าเมื่อแต่ละคนขึ้นทะเบียนคนพิการแล้ว ขอให้แจ้งว่าคนพิการมีสิทธิ์อะไรบ้าง เวลาออกพื้นที่ก็จะบอกข่าวว่า เมื่อจดทะเบียนแล้วคนพิการมีสิทธิ์อะไรบ้าง ในงานกีฬาก็จะคุยถึงเรื่องสิทธิของผู้พิการ

เปรียบเทียบกับเมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมาข้อมูลต่างๆ ก็ไม่ค่อยมี แต่ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์หรือว่าสื่อต่างๆ เราจะได้รับทราบข่าวมากขึ้น อย่างกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มคนพิการ ตอนนี้จะมีวารสารให้ 3-4 เดือน/ครั้ง เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของแต่ละสมาคมคนพิการว่าไปถึงไหนกันแล้ว ระดับเอเชียบ้าง และระดับต่างๆ ทางสมาคมจะแจ้งไปให้ว่าผู้พิการมีสินค้าอะไรจะจำหน่าย จะจัดบูธให้ มีข้อมูลจากกลุ่มคนพิการ มีการช่วยเหลือกันทุกระดับ

วิธีการที่จะให้คนพิการออกมาสู่สังคมต้องนั่งคุยกัน สิ่งที่เราทำ ประสบการณ์เรา พอไปถ่ายทอดแล้วเขาจะรู้ จะมีความเข้าใจมากกว่าคนปกตินั่งคุยกัน ส่วนมากแล้วก็จะมีครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ต่อๆไป ซึ่งจะรับได้กันทุกคน คุยให้เห็นว่าคนโน้นคนนี้หนักกว่าเขายังออกมา เราก็ต้องคุยให้เขาเห็นว่า อย่างนี้สามารถทำงานได้แล้วเขาก็ออกมาทำงานกันหลายคนแล้ว บางคนก็คิดไปเองว่าคนอื่นมองเราอย่างเวทนา ต้องได้รับกำลังใจเหมือนกัน ทำกับคนพิการต้องนานกว่าคนปกติ ต้องใช้เวลา จะติดอยู่ที่งบประมาณบ้างหลายอย่าง แต่น่าจะเป็นไปได้ เพราะที่ผ่านมาก็มีการรวมตัวกันหลายกลุ่ม คิดว่าเราก็ทำได้จนน่าจะมีกลุ่มที่เข้มแข็งพอสมควร

ปลัด อบต.ชะมวง และประธานกลุ่มเลี้ยงหมู อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
วันที่ 19 พฤศจิกายน 2550 โรงแรมปรินซ์ พาเลส กรุงเทพฯ

ความเหมาะสมของพื้นที่กับอาชีพที่เลือก

เริ่มต้นมีการสำรวจพฤติกรรมและความสนใจของคนพิการ ว่าต้องการทำอาชีพอะไร ประกอบกับว่าสภาพพื้นที่อำเภอชะมวง เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คนก็จะมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ กรีดยาง กลุ่มคนพิการสนใจจะเลือกอาชีพจากประสบการณ์ที่มีหรือทำอยู่แล้ว เพียงแต่ทำเป็นรายคน ต่างคนต่างทำ อำนาจในการต่อรอง อำนาจในการที่จะเข้ามาดูแลซึ่งกันและกันมีน้อย จึงมีแนวคิดว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะให้ผู้พิการที่ต้องการทำอาชีพ มารวมเป็นกลุ่ม เพื่อดูแล และจัดสรรงบประมาณด้วย เพราะมีกฎหมายกำหนดในการจะให้เงินอุดหนุนต้องให้ในรูปของกลุ่ม ชมรมหรือองค์กร หากให้เป็นรายบุคคลจะต้องมีปัญหาและต้องมีการตั้งงบประมาณอีกแบบหนึ่ง ในเรื่องของการยังชีพ การให้เงินไปโดยไม่มีที่มาไม่สามารถทำได้

การติดตามผลการดำเนินงานใกล้ชิดเพียงใด

ขณะนี้บทบาทของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น อบต.หรือเทศบาลจะมีบทบาทที่สำคัญ ที่จะต้องดูแลการพัฒนาในท้องถิ่น และภารกิจบางอย่างจะทับซ้อนกันอยู่กับหน่วยงานภูมิภาค เช่นพัฒนาสังคมทำเรื่องการส่งเสริมอาชีพ อบต.ก็ให้การส่งเสริมอาชีพ ในอีกส่วน เช่น กฎหมายกำหนดไว้ว่าท้องถิ่นมีอำนาจ หน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่ง อบต. ต้องมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนา แต่ในขณะเดียวกันส่วนภูมิภาคก็ยังทำอยู่ ยกตัวอย่าง สำนักงานพัฒนาสังคม สำนักงานพิทักษ์คนพิการก็เข้ามาดูแลเรื่องของอาชีพซึ่งเป็นงานทับซ้อนกันอยู่ แต่บางภารกิจ เช่นการจ่ายเบี้ยยังชีพ ส่วนกลางได้ถ่ายโอนภารกิจนี้ให้กับท้องถิ่นเป็นคนดูแล หากไม่บูรณาการงานเข้าด้วยกัน ต่างคนต่างทำ พัฒนาสังคมก็ทำ อบต.ก็ทำ พัฒนากรทำอยู่กลุ่มเป้าหมายเดียว คนคนเดียวกัน พื้นที่เดียวกัน

ดังนั้นนโยบายที่สำคัญ คือส่วนกลางหรือภูมิภาคต้องลดบทบาทลง เรื่องงบประมาณต่างๆก็ไม่ต้องมีมากนัก แต่ถ้าจะมี ก็ควรมีในเรื่องการให้ความรู้ด้านวิชาการ ยกตัวอย่าง ปัจจุบันสำนักงานพัฒนาสังคม มีบทบาทให้การช่วยเหลือทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ท้องถิ่น ส่วนภาคปฏิบัติทางท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีบทบาท แต่ขณะนี้การกระจายอำนาจไม่เต็ม 100% คืองบประมาณยังไม่ปล่อย เป็นปัญหาที่ต้องคุยกันตลอด อบต.ต้องคอยติดตามประเมินผลต่างๆ ไม่ใช่ให้เงินไปแล้วไม่ดู ต้องดูการดำเนินงานของสมาชิกด้วยว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไร และคนพิการชะมวงต้องมาประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อมาคุยกันถึงปัญหาต่างๆ ประชุมทุกวันที่ 12 แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มาแลกเปลี่ยนกันและต้องดูแลคนอื่นได้ด้วย เมื่อเกิดกลุ่มแล้วเขาต้องมีรายได้ ต้องมีการขยายออกด้วยไม่ใช่เลี้ยงอยู่เท่านั้น มีภาครัฐมาช่วยเสริม โอกาสจะล้มในเรื่องของการรวมกลุ่มมีน้อยมาก เมื่อมีกลุ่มแล้ว ไม่มีแรงหนุนต่อไปก็เหลือแต่ชื่อเท่านั้น

ถ้าเราแยกคนพิการออกเป็นกลุ่ม เมื่อให้การช่วยเหลือก็ต้องช่วยเหลือตามประเภท แต่ควรเอาคนพิการเข้ากลุ่มเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อน เพื่อให้รู้ว่าคนพิการมีหน้าที่ และต้องทำอย่างไรบ้างในฐานะสมาชิกกลุ่ม ส่วนที่จะแยกประเภทคนพิการ ต้องทำหลังจากคนพิการหรือชมรมคนพิการมีความเข้มแข็งพอและจะดูว่าเป็นลักษณะใด เช่น พิการรุนแรงช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ พิการรุนแรงแต่ช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ถ้ายังไม่เข้มแข็ง แล้วแยกเป็นกลุ่มจะมีปัญหาเรื่องการดูแล คนหนึ่งจะได้รับการดูแลอย่างดี ขณะที่อีกคนหนึ่งไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร ระบบสร้างความเข้มแข็งคงไม่ดี

การดำเนินงานและการประสานงานที่ผ่านมาประสบความสำเร็จไหม

หากไม่บูรณาการ ต่างคนต่างทำก็ไปคนละทาง ทั้งๆที่กลุ่มเป้าหมายคือคนคนเดียวกัน ยกตัวอย่าง งบประมาณที่แต่ละส่วนให้มา ถ้าต่างคนต่างทำไม่ว่าเรื่องอะไร ก็จะไปคนละทาง อบต.ก็ทำไปทางหนึ่ง เพราะเป็นนโยบายของผู้บริหาร หรือนโยบายของ อบต. และพัฒนาสังคมก็ทำไปอีกทาง หรือว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำไปอีกทาง มันก็ไม่เป็นหนึ่ง แต่ถ้าทุกหน่วยงานมาร่วมกัน จับมือกันก็จะเป็นการเติมเต็ม แทนที่เราจะทำได้แค่ครึ่งเดียว เราก็ทำได้ 100%

การบูรณาการในลักษณะนี้ได้เริ่มทำหรือยัง

อบต.ทำในรูปบูรณาการลักษณะอย่างนี้ แต่การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคนั้นไม่ง่าย เพราะส่วนกลางก็มีงบฯลงไป ในขณะที่อบต.ต้องการให้เอางบฯ มารวมกันเพื่อทำโครงการนี้ น่าจะมีปัญหาเพราะเป็นงบประมาณแผ่นดิน ส่วนนี้ยังแก้ปัญหาไม่ได้

งบประมาณหรือช่องทางของแต่ละกระทรวง แต่ละหน่วยงานก็มีระเบียบของตนเอง แต่กลับต้องเอามาใช้กับกลุ่มที่มีอยู่แล้วในพื้นที่เดียวกัน ให้เป็นเป้าหมายเดียวกัน ไม่ใช่กระจายเอาไปทำอีกกลุ่มหนึ่ง ถ้าบูรณาการร่วมกันก็ต้องทำให้กลุ่มนี้มีพลัง มีความเข้มแข็งขึ้นมา

โครงการที่ทำอยู่ มีสมาชิกน้อย มีแผนขยายให้คนพิการอื่นๆเข้ามาร่วมด้วยหรือไม่อย่างไร

ในแนวคิดของ อบต. ไม่ได้คิดว่าจะทำเฉพาะในกลุ่มสมาชิกที่มีอยู่แล้ว แต่กำหนดไว้ว่าผู้พิการทั้ง 73 คนที่อยู่ในฐานข้อมูล ก็จะให้เขามีอาชีพอย่างที่เรากำลังทำอยู่ แต่ความสนใจของคนพิการทั้ง 73 คนนี้อาจจะไม่เหมือนกัน แต่โดยภาพรวมแล้ว จะเป็นการพัฒนาอาชีพที่คล้ายๆกัน ผู้พิการรายใดสนใจเรื่องอาชีพก็ให้เขาเสนอ อบต.ผ่านชมรมคนพิการ มีการประชุมประจำเดือน โดยให้ประธานหรือคณะกรรมการชมรมเสนอข้อมูลในที่ประชุมเพื่อพิจารณา

เข้าใจดีว่าทุกคนต่างมองหาอาชีพที่เหมาะสม แต่ทางผู้ดูแลรับผิดชอบคงไม่ได้ให้ตามความต้องการของผู้พิการ แต่จะพิจารณาจากข้อเท็จจริงถึงสภาพพื้นที่ ตลาด วิเคราะห์ถึงการดำเนินงานที่เป็นไปได้ ซึ่งเรื่องเหล่านี้องค์กรของรัฐต้องเข้ามาช่วย เพราะผู้พิการจะคิดไม่ถึง เจ้าหน้าที่ อบต.ที่มีความตั้งใจจริงต้องมาดำเนินการเอง ต้องนำเข้าที่ประชุมประจำเดือน เพื่อที่จะหาข้อสรุปและแจ้งให้ผู้พิการทราบด้วย

ว่า อาชีพเหล่านี้ ทำแล้วมีตลาดไหม ปัญหาที่จะตามมาเป็นอย่างไร และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่หรือไม่ ต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้พิการได้ด้วย ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดและคนพิการต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ไม่ใช่เจ้าหน้าที่หรือใครคนใดคนหนึ่งต้องมาคิดให้เขา

อาชีพที่ทำกันอยู่ในพื้นที่ยังไปได้ แต่บางพื้นที่ล้มเหลว ปรับเปลี่ยนแผนอย่างไร

เราก็เจอ ตอนแรกบางคนก็คิดว่าเลี้ยงหมู แต่พอทำไปขาดทุน หรือว่าไม่มีตลาด คิดจะเปลี่ยนก็เปลี่ยนเลย การเปลี่ยนก็เป็นความประสงค์ของเขาว่าจะทำได้หรือไม่ได้ แต่วิธีการคือเรามีชมรมหรือให้กลุ่มเป็นตัวหลัก ถ้าสมาชิกรายใดต้องการปรับเปลี่ยนต้องผ่านที่ประชุมว่าอยากเปลี่ยนเป็นอะไร แต่ต้องเปลี่ยนเป็นอาชีพที่ทำได้จริงๆ ซึ่งทางคณะกรรมการบริหารกลุ่มจัดการควบคุมกันเอง คือมีปัญหาที่ทำไปได้ระยะหนึ่งพอขาดทุนขึ้นมา บางคนก็ท้อแท้ บางคนก็ไม่อยากทำอะไร สิ่งที่เราทำมาคือ เพื่อนช่วยเพื่อน ในสมาชิกด้วยกันต้องหมั่นไปดูแลคนอื่นที่มีปัญหาเรื่องอะไร

ในพื้นที่นี้ จะมีประธานกลุ่ม (ป้าวัล) จะเป็นคนติดตามการดำเนินงานเพื่อดูว่ามีประเด็นปัญหาเรื่องของอาหาร หรือเรื่องของการเลี้ยง ซึ่งต้องใช้เวลา จะสรุปเลยว่ากลุ่มนี้เข้มแข็งแล้ว ไม่ต้องเปลี่ยนแล้วก็ทำไม่ได้ แต่การเริ่มทำ เป็นกระบวนการหนึ่งให้คนได้คิดทำ ได้ช่วยเหลือตัวเอง ผลพวงที่ตามมา คือกลุ่มเลี้ยงหมู จากที่เขาเลี้ยง 2 ตัวก็คิดจะเลี้ยงเพิ่มเป็น 10 ตัว จากคนที่ไม่เคยคิดก็คิดอยากจะเข้าร่วมกลุ่มด้วย แต่กลุ่มไม่มีงบประมาณ บางคนมาศึกษา มาคุยว่าจะของบประมาณแยกไปเลี้ยงเป็นการส่วนตัว ก็พยายามชี้แจงให้เข้าใจว่าทำส่วนตัวไม่ได้ ต้องอยู่บนระเบียบ และกลุ่มไม่ใช่สถาบันการเงินที่บริการคนทั่วไป เราเพียงส่งเสริมในการช่วยเหลือแก้ปัญหาเรื่องการสร้างงานสร้างรายได้ ก็ต้องผ่านช่องทางนี้ลงไป ถ้าไปรวมกลุ่มกันได้ จะทำอะไรก็ต้องเป็นรูปของการรวมกลุ่ม

บางพื้นที่มีการตั้งกฎ ถ้าจะออกจากกลุ่มก็ต้องไปตัวเปล่า บางแห่งเอาเงินไปแบ่งให้รายคนหมดแล้วหมดเลย ที่นี่บริหารจัดการอย่างไร

เดิมมีชมรมคนพิการที่ อบต.ได้ให้เงินอุดหนุนมาก่อนแล้ว และทาง พมจ.ให้งบฯไปโดยผ่านสำนักงานไปอีก 50,000 บาท จึงนำไปสมทบกับเงินที่ อบต.ให้การใช้งบฯ มีข้อบังคับของกลุ่มชัดเจน มีกฎระเบียบ จะมีการประชุมกันทุกเดือน มีการจัดการ ทุนที่ได้มา ก็ซื้อลูกหมู ซื้ออาหาร แต่ละครอบครัวรวมกลุ่มอยู่ก่อนแล้ว ถ้าไม่มีกลุ่ม อบต.จะไม่ให้เงินอุดหนุน เงินส่วนที่ได้มาก็เอามาเสริม สมทบ

บางพื้นที่ได้เงิน 50,000 บาท ก็เอาไปดำเนินการเลย โดยที่ว่ายังไม่มีการบริหารจัดการอยู่ก่อน ก็ทำให้เป็นปัญหา บางทีให้เงินไปแล้ว ไม่มีผลตามมา ประโยชน์ที่ได้รับไม่มี แต่ที่นี่มีการดำเนินการก่อนอยู่แล้ว เพียงแต่ทุนที่ให้ยืมยังไม่เพียงพอกับสมาชิก การให้ไปก็เอาไปสมทบ และ อบต.ก็ตั้งงบประมาณเสริมทุกปี

มีสมาชิกเพิ่มไหม

เงินส่วนนั้นนำมาขยายต่อยอด ในระเบียบของกลุ่มจะเขียนไว้ชัดว่า เมื่อกลุ่มได้ดำเนินการแล้ว กลุ่มจะต้องมีเงินสมทบ สมาชิกต้องมีเงินสมทบกลุ่มรายละเท่าไร เป็นเดือน หกเดือน หรือเป็นปีครั้งหนึ่ง แบบนี้ก็จะเกิดการต่อยอดจากรายได้ที่เขาขายได้ ก็สามารถนำมาขยายผลให้กับคนที่ยังไม่ได้อยู่ในกลุ่ม มีคนที่สนใจจะเข้ามารวมกลุ่ม เข้ามายื่นความจำนง แต่ยังไม่มีทุน ยังไม่พร้อม ต้องรอก่อน ดูช่องทางที่จะได้มาของเงินทุน เราต้องไปดูแล ตามนโยบายเราต้องตั้งให้ทุกปี เพื่อไปต่อยอดให้เขา แต่ถ้ากลุ่มนี้ทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เราก็ไม่ให้เช่นกัน จะให้ก็ต่อเมื่อกลุ่มมีผลการดำเนินงานสามารถไปต่อยอดขยายผลได้ ไม่ใช่จำกัดอยู่เฉพาะ 16 คนนี้

คนที่มาเข้าใหม่จะรู้ได้อย่างไรว่าเขาจะทำได้เหมือนคนเดิม

เขาพยายามมาศึกษาว่าคนที่ทำก่อนแล้วเป็นอย่างไร เขาอยากทำด้วย แต่ให้เขารอจนกว่าจะมีงบประมาณ ให้รวมกลุ่มกับสมาชิกเดิม งบประมาณจะต้องนำมาซื้อหมูให้คนละ 2 ตัว ซื้ออาหารให้ เพิ่งให้ค่าอาหารไปคนละ 3,000 บาท หักเงินให้กลุ่ม 200 บาท หมูราคา 1,200 เป็นลูกหมูที่เกิดจากแม่หมูบ้านประธาน ขายในราคาทุน (600 บาท) แต่ต้องช่วยเพื่อนในฐานะคนพิการ บางคนก็ลำบากมีลูกหลายคนควรได้รับความช่วยเหลือ

สมาชิกในกลุ่มเดิมเลี้ยงหมูขุนและขาย แต่วันนี้ปรับเปลี่ยนแนวคิดว่า การเลี้ยงหมูขุนได้กำไรไม่คุ้ม ก็ให้เกษตรหรือปศุสัตว์มาให้แนวทางใหม่ อบต.ประสาน เป็นตัวเชื่อม โดยทำหนังสือขอความร่วมมือจากทางเกษตรเข้ามาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ทางด้านอาหาร และขณะนี้วางแผนว่า กลุ่มอาชีพจะต้องมีการผลิตอาหารเอง โดยตั้งงบประมาณเอาไว้ดำเนินการ ปกติกลุ่มอาชีพคนปกติก็ทำอยู่แล้ว เพราะจะมีกลุ่มอาชีพอยู่หลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะคนพิการอย่างเดียว ทางอบต.สนับสนุนคนทั่วไปที่มีรายได้น้อยทำด้วย เพราะเป็นแผนงานสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาคนเป็นหลักไม่ได้เน้นเรื่องโครงสร้าง

ชุมชนโดยรวมมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด

ความคาดหวังของคนในท้องถิ่นของชุมชนในอดีตคาดหวังมาที่รัฐบาลกลาง หรือที่องค์กรส่วนภูมิภาค ในเมื่ออบต. หรือเทศบาลเกิดขึ้น ความคาดหวังของเขาก็ลงมาอยู่ที่ท้องถิ่น เพราะฉะนั้นคนที่จะเข้ามาขับเคลื่อนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ต้องเป็น อบต.หรือท้องถิ่น จะต้องมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร ให้คนเข้าใจและต้องรู้ว่าขณะนี้คนพิการของตำบลชะมวง ได้ทำอะไรไปบ้าง แล้วจะต้องทำให้เห็นว่าคนพิการก็มีศักยภาพที่จะเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาท้องถิ่นด้วย เพราะฉะนั้นช่องทางที่จะให้คนเข้าใจตรงนี้ก็ต้องเป็นบทบาทของ อบต.อยู่ดี แต่ถ้า อบต.ไม่ได้มองตรงนี้ คนในท้องถิ่นจะรู้เรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร ทำอยู่แค่ 2 – 3 คน เขาก็ไม่รู้ กระบวนการตรงนี้ต้องผ่านตัวแทนของ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เวลาเราทำ ไม่ได้ทำเรื่องคนพิการอย่างเดียว ต้องเชิญผู้ใหญ่มา เชิญสมาชิก

อบต.มา ต้องเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่มา สร้างความเข้าใจว่าเรากำลังทำเรื่องคนพิการ ต้องรายงานความก้าวหน้าให้ผู้นำท้องถิ่นรับรู้ เพราะว่าคนพิการก็คือลูกบ้านของผู้ใหญ่บ้าน เป็นสมาชิกของหมู่บ้านนั้นสมาชิก อบต.ต้องทราบด้วย ดังนั้นกระบวนการนี้ต้องเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน ไม่ใช่รู้เฉพาะ อบต. ปลัดรู้ นายกรู้ คนพิการรู้แค่นั้น จะต้องสร้างความเข้าใจให้กับคนในท้องถิ่นด้วย การสร้างความคุ้นชินให้เกิดกับชุมชนต้องใช้เวลา พยายามทำเรื่อยๆต้องลงไปอย่างลูกหลานถึงจะได้ข้อมูลที่ดี บางทีความถูกต้องก็ไม่ถูกใจบางคน แต่การทำให้ถูกใจแต่ไม่ถูกต้องก็ไม่ได้

อบต.จ่ายเบี้ยยังชีพอย่างเดียว หลายคนพูดว่าดูเหมือนเป็นการสร้างฐานเสียง

แต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส จะทำรวมกัน โดยสร้างเครือข่าย เครือข่ายในชุมชนมีมากมาย ทั้งเรื่องสตรี ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมคนพิการ ชมรมเยาวชน ศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งจะเชื่อมโยงกันหมด เพราะผู้พิการก็เป็นส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุ หรือไม่ผู้สูงอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของคนพิการ เวลาเอางบประมาณไปลงกลุ่มเป้าหมายไหน ก็จะผ่านช่องทางที่แต่ละเครือข่ายรู้กัน และที่สำคัญที่สุด คนพิการคือคนที่ด้อยโอกาส ปัจจุบันนี้ช่องทางความช่วยเหลือที่เข้าสู่คนพิการและผู้สูงอายุมีมากมาย อยู่ที่ว่าผู้รับผิดชอบจะช่วยแสวงหาให้หรือไม่ หากไม่ทำก็คือ ไม่ได้ ซึ่งก็จะพบได้ในหลาย อบต.

ปัจจุบันนี้คนพิการ โดยเฉพาะในพื้นที่นี้มีกองทุนหลักประกันสุขภาพ ซึ่งชะมวงจะเป็นตำบลนำร่องในเรื่องนี้ ทางฝ่ายสาธารณสุขจะให้เงินประกันสุขภาพกับคนในตำบลเป็นรายหัว หัวละ 37.50 บาท อบต.สมทบงบประมาณอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนั้น ยังมีโครงการให้คนในชุมชนรวมทั้งคนพิการเก็บสะสมวันละบาทในเรื่องของการดูแลสุขภาพเรียกระบบหลักประกันสุขภาพของชุมชน เพราะฉะนั้นการดูแลสุขภาพก็ครอบคลุมทั้งผู้สูงอายุและคนพิการทั้งหมด นอกจากนี้ จะนำงบบางส่วนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพจัดกิจกรรมให้คนพิการ กองทุนประกันสุขภาพมีคณะกรรมการบริหารหลักประกันจะเป็นคนบริหารจัดการ โดยจะให้มีตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน และจะประชุมผู้นำโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจ ปัจจุบันนี้ เมื่อถึงเวลาทุกคนก็จะสมทบมา 1 บาท ทั้งหมดนี้เป็นแนวคิดที่เราต้องสร้างให้ชุมชน เพราะถ้าไม่สร้างเขาก็ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร และเราก็มียอดเงินตรงนี้มาดูแลผู้พิการได้อีกทางหนึ่งด้วย

ลักษณะที่ดำเนินการ ถือว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งได้ไหม

ยังไม่ถึงกับเข้มแข็งเพราะเราต้องสร้างอะไรอีกมากที่จะให้ชุมชนได้ทำ ได้คิดด้วยตัวเอง ณ วันใดที่ชุมชนคิดเอง ทำด้วยตัวเอง แก้ไขปัญหาเองได้นั่นแหละคือชุมชนที่เข้มแข็งแล้ว แต่วันนี้เราประเมินว่าเขายังต้องอาศัยคนอื่นอยู่ ถ้าผู้นำไม่ให้ความสำคัญ ไม่สนใจ ยกตัวอย่างกลุ่มอาชีพของป้าวัล (เลี้ยงหมู) ถ้าวันใดที่เราถอยออกมา เขาก็ขาดที่พึ่ง ขาดความอบอุ่น ขาดการดูแล

กลุ่มอื่นต้องการจะทำอย่างกลุ่มเลี้ยงหมู (ป้าวัล)บ้าง แต่ทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จเหมือนกับกลุ่มป้าวัล ก็ต้องมีคนแบบป้าวัลเป็นปัจจัยสำคัญ คนมักจะเห็นความสำเร็จของคนอื่นว่าเกิดขึ้นได้ง่าย

ก็อยากจะทำบ้างแต่ต้องคิดว่า กลุ่มต้องอยู่ที่ผู้นำ ปัจจัยสำคัญต้องอยู่ที่บุคคล ถึงแม้มีกลุ่มแต่บุคคลทำไม่ได้ ไม่มีความเชื่อมั่น ไม่มีความรับผิดชอบ ก็ทำไม่ได้และต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนทำด้วย

ตอนนี้ชุมชนค่อนข้างเข้มแข็งแต่ยังไม่ถึงกับอยู่ได้ด้วยตัวเอง ปัญหาที่รัฐบาลบอกว่าชุมชนเข้มแข็งนั่นมันทฤษฎี แต่ว่าในหลักปฏิบัติจริงๆ คำว่าเข้มแข็งนั้น ไม่ว่าชุมชนจะมีงบประมาณสักเท่าไร แต่ถ้าคนยังไม่รู้จักคิดเอง ต้องอาศัยพึ่งพาจากหน่วยงานรัฐอยู่ ชุมชนนั้นจะเข้มแข็งได้เพียงระยะหนึ่ง ขณะที่เรากำลังดำเนินงานก็เข้มแข็ง เมื่อไรที่เราปล่อย เขาก็อ่อนแอ นี่คือประสบการณ์ที่ทำงานมาในพื้นที่ และเห็นชัดว่าการพัฒนาอาชีพ ตั้งแต่รัฐบาลให้มี 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เราก็ทำมาเกือบทุกอย่าง ล้มเหลวตรงที่คนข้ามกระบวนการ ไม่ให้เขาคิดก่อน เพราะเริ่มแรกก็พูดเรื่องของหลักการ พูดเรื่องของทฤษฎีและให้เงินมา 1 ตำบล 1 ล้าน 1 หมู่บ้าน 1 แสน แต่คนในชุมชนไม่รู้ว่าปัญหาของชุมชนอยู่ที่ไหน? ปัญหาตรงนี้จะแก้อย่างไร? เงินที่ภาครัฐให้มาเป็นภาระมาก คนกู้เงินไปจากกองทุนหมู่บ้าน ถามว่าเงินที่ให้ไปสร้างงานไหม ไม่เลย เพราะกู้แค่คนละหมื่น ไม่ได้ทำอาชีพอะไร หรืออาจจะทำแต่ไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่องพอจะส่งคืนก็ไปกู้จากที่อื่นมากลายเป็นลูกโซ่ติดพันพอกพูนหนี้ จากกู้มา 1 หมื่นกว่าบาท จะเสียดอกอีก 2 พัน กลายเป็นหมื่นสอง ปีต่อไปก็ส่งอีกเป็นหมื่นสี่ มันก็ต่อไปเรื่อย มันคือการให้อย่างเดียว ไม่ได้สร้าง

ทำอย่างไรให้โครงการคนพิการยั่งยืน ช่วยตัวเองได้โดยที่ผู้รับผิดชอบดูแลอยู่ห่าง ๆ

ต้องมีการปรับปรุงสมาชิกในกลุ่มให้เข้มแข็ง อยากให้เขาทำงานต่อเนื่องถึงแม้จะทำคนเดียวก็ต้องทำ สิ่งใดที่ทำต่อเนื่องไม่น่าจะล้มเหลว เราพยายามรณรงค์คนในกลุ่มว่า “ท้อได้แต่อย่าถอย” ถึงแม้จะขาดทุนเราก็ทำไปตัวอย่าง เช่น อบต.ช่วยไปหมู 2 ตัว ให้อาหาร 2 กระสอบ หมู 2 ตัวเราก็เลี้ยง ตัวเดียวเราก็เลี้ยง แล้วระดมทุนของเราเข้าไปถึงแม้จะขาดทุนเราก็ทำไปเรื่อยๆ สักวันหนึ่งจะได้ผลกลับมา ตอนนั้นเลี้ยงหมูเพิ่ม 10 ตัว พร้อมกับหมูของโครงการ 2 ตัว ขาดทุนไปหมื่นเจ็ด แล้วเข้าหุ้นกับลูกสาวเลี้ยงเพิ่มอีก 23 ตัว ขาดทุน 5 พัน ทนเลี้ยงไปอีกพักได้กำไรกลับคืนมา 3 – 4 ครั้ง คนละ 7 พันกว่าบาท เราต้องคุยกับสมาชิกในกลุ่มว่าขาดทุนไม่นานเดี๋ยวจะได้กลับมา เพราะอย่างไรเสียบ้านเมืองไม่ล่มจมตลอดแต่ต้องมีแรงหนุนของกลุ่มด้วย ถ้าเราขาดทุนหรือท้อแท้มากเราก็ไปปรึกษา อบต.

คนที่ไม่มีทุนจะอยู่ต่อได้ไหม ไม่เสมอไป ต้องพึ่งพาหน่วยงานหรือ อบต.มาคอยเติมเต็ม ให้การสนับสนุน สิ่งสำคัญคือ เรื่องการจัดการ การจัดการกลุ่ม การจัดการสมาชิกในกลุ่ม ว่าขาดทุนด้วยเหตุใด ถ้าขาดทุนด้วยสุดวิสัยก็จะไปเติมเต็มให้ แต่ถ้าสมาชิกหรือกลุ่มไม่แข็งแกร่ง ไม่ทำอย่างจริงจัง ก็ไม่ควรสนับสนุนเหมือนกัน

ปัจจัยที่จะสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ ต้องเริ่มตั้งแต่โครงการ สร้างความรู้ ความเข้าใจ แล้วมีการประชุมบ่อยครั้ง โดยเฉพาะกลุ่มแลกเปลี่ยนข้อมูลใครมีปัญหา ใครมีอะไรที่จะช่วยเสริมกันในกลุ่ม เป็นทางหนึ่งที่จะเติมเต็มให้กับเขา ปรับแนวคิดเดิมๆที่ว่า ขาดทุนแล้วจะต้องล้มเลิก แต่ต้องสร้างความคิดใหม่ให้ว่าในเมื่อขาดทุนจะทำอย่างไร หาวิธีการอย่างไร ก็ต้องอาศัยที่มาหลายๆช่องทาง ยกตัวอย่างเช่น บาง

กลุ่มทำแล้วทำอีก ให้เท่าไรก็เติมไม่เต็ม กรณีเช่นนี้ไม่ควรให้เกิดขึ้น ต้องแจ้งว่าเงินที่ อบต.ให้ไปต้องเรียกคืน บางครั้งก็ต้องใช้วิธีการจัดการแบบนี้

แต่บุคลากรในท้องถิ่นต้องทำงานอย่างจริงจัง ต้องดูว่าคนที่จะทำงานตรงนี้พร้อมที่จะสละเวลาไหม ทำงานอย่างต่อเนื่องไหม ณ วันนี้หากการทำงานไม่ต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของชุมชนก็หย่อนคล้อยตาม ยกตัวอย่าง ถ้าเราทำแล้วไม่ได้ติดตามประเมินผล กลุ่มก็จะไม่สนใจทำหรือหยุด แต่ทาง อบต.นี้มีนโยบายว่าให้เงินไปแล้วแต่ไม่ได้ทำจริง เงินส่วนนั้นต้องคืนคลัง พอทำโครงการไปสักระยะ อบต.ก็จะเติมเต็มเรื่องแนวคิด หากระบวนการให้ความรู้ อบรม หาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ หรือจะเปลี่ยนอาชีพก็ได้ จากเลี้ยงหมูเป็นเลี้ยงปลา จากเลี้ยงปลาเป็นปลูกผักปลอดสารพิษก็ได้

บางพื้นที่ชาวบ้านจะเอาเงินตัวเองเพิ่มเข้าไปด้วย หากโครงการล้มเหลวเงินตัวเองก็หมดด้วย จะขอทุนเพิ่มจาก อบต.ก็ไม่ได้ จะเปลี่ยนอาชีพก็หมดทุนแล้ว จะเพาะเห็ดก็ไม่มีน้ำ หนทางตันไปหมด ทำให้คนหมดหวัง พลาดโอกาส กรณีอย่างนี้ เกิดจากที่อบต.อาจจะไม่ได้เข้าไปดูเต็มที่ บางพื้นที่จะไม่เป็นกลุ่มต่างคนต่างทำ

แต่ที่อบต.ชะมวงจะมีเงินสำรองไว้ส่วนหนึ่ง ถ้าเกิดเหตุสุดวิสัยก็ต้องให้โอกาสเขา โดยใช้เงินฉุกเฉิน ซึ่งจะมีระเบียบในข้อบังคับ สิ่งเหล่านี้ต้องทำเป็นกระบวนการตั้งแต่เรื่องคิดเรื่องทำแล้ว ต้องวางตั้งแต่ข้อบังคับ กฎระเบียบ จะมาแก้ตรงปลายเหตุไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราก็มีช่องทางเปิดไว้ว่า สมาชิกรายใดนำเงินส่วนนี้ไปประกอบอาชีพแล้ว เกิดเหตุสุดวิสัย เช่น จากอุทกภัย วาตภัย สามารถอนุมัติเงินฉุกเฉินของกลุ่มมาช่วยเหลือกลุ่มได้ โดยนำเงินส่วนนั้นมาทดแทน คือต้องให้โอกาส โดยดูจากข้อบังคับของกลุ่มที่เขียนไว้ตั้งแต่ต้น ดังนั้นหากต่างคนต่างทำโอกาสที่จะมาช่วยเหลือกันไม่มี เช่น คนเลี้ยงไก่แล้วเกิดปัญหาเขาก็ไม่มีทุนต่อเพราะทำอยู่คนเดียว

ข้อเสนอแนะ

หลักของการทำงานลักษณะนี้ไม่ควรต้องรอเงินจากการบริหารจัดการ หรือรอเงินงบประมาณจากส่วนนั้นส่วนนี้ ในเมื่อรวมเป็นกลุ่มได้แล้ว ช่องทางที่มาของเงินทุนมีหลายช่องทาง มีกิจกรรม เงินที่เหลือจากการจัดกิจกรรมก็เอามาไว้ในกลุ่ม ช่วยเหลือดูแลกันและกัน การจัดกิจกรรม เช่น กีฬาคนพิการ นวดแผนไทย การแข่งขันเพิ่มทักษะต่างๆ หรือเงินที่มาได้จากการบริจาค ซึ่งทางอบต.จะประชาสัมพันธ์รับบริจาคจากผู้สนใจที่จะช่วยเหลือชมรมคนพิการ หรือทำกิจกรรมคนพิการ

ขณะนี้มีเงินสามหมื่นกว่าบาท จากคนที่เขามีจิตศรัทธา และเห็นความสำคัญของคน เช่น ผู้สูงอายุจัดตั้งชมรมครั้งแรกมีสมาชิก 670 คน อบต.ก็จะทำหนังสือเวียนแจ้งไปยังพี่น้องประชาชน ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ เปิดช่องทางให้คนที่อยากช่วยเหลือได้เงินบริจาคเกือบ 5 หมื่น แต่ทั้งนี้คนต้องเห็นผลงานด้วย สงสารด้วย เพราะคนจะเห็นว่า คนพิการก็เข้มแข็ง สามารถจัดกิจกรรมขึ้นมาได้ก็ช่วยเหลือ ตอนแข่งขันนกกรงหัวจุก เราประชาสัมพันธ์ไปมีหน่วยงานอื่นๆอยากมาดูงาน หน่วยงานต่างๆก็ให้การสนับสนุน คนพิการ

จากต่างตำบล ต่างอำเภอ นำนกกรงหัวจุกมาแข่งขัน 1 กรง ให้ 150 บาท แล้วมีรางวัลให้ รางวัลก็มีผู้บริจาคมา เหลือเงินจากการบริหารจัดการแล้วสามหมื่นแปดพันกว่าบาท

ปัจจุบันนี้มีหลายหน่วยงานอยากมาทำงานกับคนพิการที่ชะมวง หน่วยงานที่ไม่เคยคิดจะทำกับคนพิการก็กลับเข้ามาทำ และส่งคนมาดูงาน เช่น จากภูเก็ตมาดูงานชมรมผู้พิการ อำเภอควนขนุนจึงประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และช่วยบริจาคเกือบ 6,000 บาท ให้โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ทำส้วมและเปลี่ยนหลังคาสังกะสีให้นายจง จันสุขศรี (คนพิการ) ที่ตำบลพนมวัง คิดว่าคนอยากทำบุญมีเยอะแต่ไม่ทราบจะบริจาคที่ไหน ชมรมจึงต้องประชาสัมพันธ์

ตอนไปลงพื้นที่ใหม่ๆ สำรวจคนพิการได้ 70 กว่าราย บางบ้านมีแต่ขี้โคลน น้ำท่วม ไปเยี่ยมเป็นการส่วนตัว บางครั้งพบสภาพคนพิการที่เขาขังไว้ ไม่มีห้องส้วม ก็เห็นว่าสังคมเรายังมีคนที่เป็นภาระอยู่มาก บางทีเราก็ให้เป็นเงินช่วยเหลือไป

ทัศนคติของชุมชนกับคนพิการ

เปลี่ยนไปได้ระดับหนึ่งแต่ไม่ทั้งหมด อยู่ที่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลคนพิการ ยังมีที่บางบ้านเก็บคนพิการไว้ ต้องมีการคุยกับผู้ปกครองเหมือนกัน ต้องใช้จิตวิทยาในการคุยให้เขาเห็นว่าทำอย่างไรที่จะให้ลูกเขาได้ออกมาสู่โลกภายนอก เพราะในลักษณะที่เป็นอยู่ต้องเก็บกดอยู่มาก ประตูก็ล๊อคไว้ ถึงเวลาก็เอาข้าวไปวางไว้ให้

บางทีต้องอยู่ที่ตัวบุคคลด้วยว่าภาระที่เราจะรับมา เราจะให้ความสำคัญกับเขาไหม ทำแล้วรู้สึกได้บุญ ไม่มีใครเห็นก็ไม่เป็นไรขอให้ได้ทำ พอให้แล้วมีความสุข เมื่อมีการจัดประชุมก็ขอให้สมาชิกอบต.ช่วยรับคนพิการมาด้วย แม้งบประมาณไม่มีแต่ขอให้คนพิการได้มาพบ แลกเปลี่ยน คนพิการมาไม่ได้ก็จะขอให้ผู้ดูแลมา ไม่ต้องส่งหนังสือ พอถึงวันที่ 12 ทุกคนก็มา บางคนเสนอว่าจะหิ้วปิ่นโตกันมาจะได้ไม่เป็นภาระกับ อบต. แต่ อบต.ก็บริการน้ำ ของหวาน ส่วนคนพิการให้จัดข้าวแกงมาคนละชุดแต่ต้องเผื่อคนอื่นอีก 10 คน ทุกคนรับได้ ทุกคนมาร่วมเพราะเห็นผลงาน ต้องตั้งใจทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วย

อบต. แม่ขรี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
วันที่ 2 ธันวาคม 2550

คิดว่าโครงการ (เลี้ยงแพะ) เหมาะสมไหม

พื้นที่

ก็ถือว่ามีความเหมาะสม เพราะชาวบ้านที่นี่ส่วนหนึ่งเป็นอิสลาม และเลี้ยงแพะเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว พื้นที่ก็มีความเหมาะสมเพราะพื้นที่เป็นภูเขา มีที่นา เป็นสวน มีหญ้ามากก็ปล่อยให้แพะหากินเอง

กลุ่มเป้าหมาย

เป็นคนพิการทุกประเภท ที่ช่วยเหลือตัวเองได้ หรือมีผู้ปกครองช่วยดูแล ต้องมีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ตอนแรกเริ่มโครงการก็ได้ลงไปดูไปคุยให้เข้าใจว่าจะมีเงินเข้ามาช่วยให้คนพิการมีอาชีพทำ หากสนใจ ก็ให้รวมตัวกันแล้วให้ปรึกษากันว่าต้องการจะทำอะไร เขาก็เสนอเรื่องการเลี้ยงแพะ เพราะทำอยู่เดิม กลุ่มคนพิการชอบและถูกใจที่มีโครงการเช่นนี้ แต่น่าเสียดายที่แพะรุ่นแรกตายเกือบหมด

ระยะเวลาที่ดำเนินงาน

ระยะเวลาที่ให้คิดทำโครงการเร่งรีบมาก มีเวลาแค่ 1 สัปดาห์ ที่ให้ทางพื้นที่ทำงาน การคิดและรวมกลุ่มไม่ยาก เพราะมีกลุ่มอยู่แล้วเพียงแต่เอาโครงการไปเสนอ คัดเลือกคนที่สนใจ และสามารถทำได้ ถ้าคนพิการไม่สามารถตัดสินใจเองได้ก็จะให้ผู้ดูแลช่วยตัดสินใจ และยอมรับ แต่มีปัญหาในเรื่องของการเลือกพันธุ์แพะ การเลือกเลี้ยงแพะ และพันธุ์แพะเป็นความคิดของกลุ่ม เพราะบางครอบครัวก็เลี้ยงแพะพันธุ์อยู่แล้ว

ด้วยเวลาที่จำกัดทำให้ต้องรีบหาพันธุ์แพะ และซื้อมาพร้อมกันในครั้งเดียว ซึ่งรอบแรกซื้อมา 30 กว่าตัว ถือว่าเยอะ ก็มาแจกให้กลุ่มเลี้ยงเพื่อให้ทันกับเวลาที่เจ้าของทุน (สทก.) เสนอมา ที่เร่งรัดเพราะเจ้าของเงินต้องรายงานต้นสังกัดเหมือนกัน

การดูแลติดตามผลการทำงาน

เจ้าหน้าที่ อบต.ออกไปดูเอง เพราะต้องลงไปดูแลเรื่องการทำอาชีพและการพัฒนาฝีมือแรงงานอยู่แล้ว หลังจากเอาแพะมาเลี้ยงได้ 1 – 2 เดือน ก็ตายไปเกือบหมด เพราะแพะที่เอามายังเป็นแพะเล็ก (ลูกแพะ) ท้องอืดวันเดียวก็ตายแล้ว อาทิตย์แรกก็ตายไปเป็นสิบตัว เพราะไม่คุ้นกับอากาศแพะปรับตัวไม่ได้ การติดตามผลเป็นไปตามกรอบที่เจ้าของเงินให้มาเพราะมีข้อกำหนดและกรอบเวลาซึ่งเราต้องปฏิบัติตาม

เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไปช่วยติดตามดูเหมือนกันแต่ไม่ทัน เพราะแพะเป็นโรคง่ายและตายเร็ว ท้องอืดวันเดียวก็ตายแล้ว สุดท้ายเหลือเลี้ยงอยู่ไม่กี่ครอบครัว ทั้งกลุ่มมีอยู่ 15 ครอบครัว ที่เหลือบางครอบครัวก็รีบขาย เพื่อที่จะได้พอมีทุนเหลือ บางครอบครัวก็ซื้อแพะพื้นบ้านที่เคยเลี้ยงมาเลี้ยงใหม่

ปัญหาอุปสรรค และแนวทางที่คาดว่าน่าจะช่วยแก้ไขการทำโครงการนี้ (งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การประเมินผล บุคลากร)

งบประมาณที่ได้รับน้อย ไม่ครอบคลุมกลุ่มคนพิการที่อยากเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ถือว่าดีกว่าไม่ได้เท่ากับมาช่วยเสริมรายได้ให้กับคนพิการ เพราะปกติคนพิการที่พอช่วยตัวเองได้ หรือพิการไม่รุนแรงก็มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ในกลุ่มมีการประชุมกันทุกเดือน เพื่อพูดคุยเรื่องต่างๆหรือมีข่าวสารที่ประธานกลุ่มได้ไปประชุมหรือรับรู้มา บางครั้งก็พูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องการประกอบอาชีพ เช่นปัญหาเรื่องโรคแพะ ปัญหาเรื่องเงินทุน

ปกติ อบต.ลงติดตามงานเป็นประจำอยู่แล้ว เพราะไม่ได้ดูแลแต่โครงการนี้โครงการเดียว ยังมีโครงการอื่นๆอีกที่เกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส โครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่บุคลากรเรามีน้อย ตำแหน่งพัฒนากรก็ยังไม่มี ต้องใช้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ทำหน้าที่ตรงนี้แทน ซึ่งมีงานเยอะมาก แต่ก็ต้องลงพื้นที่เพื่อติดตามผลอย่างใกล้ชิด จะรับรู้ปัญหาของกลุ่มตลอด โชคดีที่แพะยังไม่มีปัญหาเรื่องตลาด เพราะมีเท่าไรก็ขายได้หมด แต่เสียดายที่มีปัญหาเรื่องโรคกับเรื่องของเวลาที่บีบรัดเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเลือกเท่าไร

แรกๆ ซื้อแพะมา แพะปรับตัวกับพื้นที่ไม่ทัน เอามาสองสามวันก็ตาย ปรับที่เร็วเกินไป ชาวบ้าน (คนพิการ) ก็ช่วยกันหาแพะมาให้เลี้ยงใหม่

เราให้เงินกับหัวหน้ากลุ่มไปจัดการตามความต้องการของกลุ่มจะทำได้หรือไม่

ถ้าเป็นงบประมาณของ อบต.ทำแบบนี้ไม่ได้ เพราะมีระเบียบในการจัดการ เจ้าหน้าที่ต้องเป็นคนดำเนินการ แต่ถ้าหัวหน้ากลุ่มเสนอมาว่าสมาชิกกลุ่มต้องการแพะชนิดไหน จำนวนทั้งหมดกี่ตัว บอกรายละเอียดมาเราอาจจะจัดการให้ได้ แต่จะยากในเรื่องของการบริหารจัดการ เพราะความต้องการของคนไม่เหมือนกัน แต่ถ้าเป็นเงินอุดหนุนของส่วนกลางของ อบต. ก็สามารถให้กับกลุ่มได้เลย

เมื่อเกิดปัญหา มีการปรับเปลี่ยนแผนงานอย่างไร

ทั้งหมดจะขึ้นอยู่ที่กลุ่มว่า ต่อไปจะจัดการอย่างไร ถ้าต้องการทำอาชีพอื่นเปลี่ยนจากอาชีพที่เคยทำ ก็ต้องไปเรียนรู้กันใหม่ แต่ที่สำคัญ กลุ่มไม่คิดจะทำอย่างอื่นด้วย ในพื้นที่มีกลุ่มอาชีพของกระทรวงแรงงาน ก็มีการจัดอบรมฝึกอาชีพเหมือนกัน ก็มีกฎกติกาคล้ายๆกัน คือต้องมีการรวมกลุ่ม

การบริหารจัดการกลุ่มทำอย่างไร

แรกๆก็แนะนำว่าเขาควรจะทำอย่างไร โดยมีอบต.เป็นพี่เลี้ยงให้ จากนั้นชุมชนต้องดูแลกันเอง เช่นการเก็บรายได้ส่วนหนึ่งมาเป็นเงินกองกลาง ถ้าเงินกองกลางมีมากพอก็จะซื้อแพะมาเลี้ยงไว้เป็นส่วนกลาง อาจจะใช้พื้นที่ของบ้านประธานกลุ่ม พอแพะมีลูกก็จะแบ่งให้สมาชิกอื่นๆเอาไปเลี้ยง แต่ตอนนี้เงินกองทุนกลางยังมีน้อยอยู่ เพราะโครงการเพิ่งเริ่มเมื่อปี 2549

แผนงานประจำปีของอบต.ที่วางไว้เฉพาะคนพิการมีไหม

อบต.จะกำหนดเป็นแผนในภาพรวมเป็นแผนสามปี เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส แต่ถ้าเป็นกลุ่มในลักษณะที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานทำ แบบนั้นเราไม่มี กำหนดเองไม่ได้ ต้องไปร่วมกับหน่วยงานอื่น ถ้ากุล่มอยากทำ แต่ละหน่วยงานก็มีกติกาของเขาเหมือนกัน เช่น กำหนดว่าอย่างน้อยต้องมีกลุ่มละกี่คน ถ้ามีจำนวนไม่ครบตามเกณฑ์เขาก็ไม่ส่งครูเข้ามาสอน แต่อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่อิสระ เขาทำกันอยู่แล้ว อบต.เพียงช่วยส่งเสริมในสิ่งที่เขาทำอยู่เท่านั้น

สำหรับโครงการที่ทำเพื่อช่วยเหลือคนพิการ มีกำหนดในแผนอยู่แล้ว มีทุนสนับสนุน การดำเนินงานก็ไม่ยากอะไร เพราะเรามีงบประมาณให้ทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุหรือแม้กระทั่งกลุ่มคนพิการ สังเกตดูพบว่า ชาวบ้านอยากเลี้ยงวัว อยากเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงวัว อาจจะเป็นเพราะวัวเลี้ยงง่าย ขายได้ราคา แต่ใช้ทุนสูงเหมือนกัน จะเป็นคนพิการหรือคนปกติก็ได้ แต่ต้องมีวัวถึงจะได้เป็นสมาชิก ข้อดีของการเป็นสมาชิกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเลี้ยงวัว หรือกลุ่มเลี้ยงแพะ คือ อบต. จะสนับสนุนเรื่องอาหาร ปีละ 100 – 200 กระสอบ นอกนั้นจะเป็นเรื่องของการบริหารจัดการที่ต้องทำเองโดยกลุ่ม

แผนงานที่จะให้คนพิการทำเพื่อต่อยอดหรือขยายผลเป็นอย่างไร

แผนที่คิดจะทำคือ จะซื้อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์แพะให้กลุ่มอีก 1 ชุด จะขยายไปในกลุ่มที่มีความพร้อมด้วย เราต้องลงไปพูดคุยก่อน ดูความพร้อม แพะไม่มีปัญหาเรื่องตลาด มีเท่าไรก็ขายหมด แต่แพะมีปัญหาเรื่องโรค

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนและการเข้าถึงเป็นอย่างไร

รู้ข้อมูลมาก เพราะมีการติดต่อกัน มีชมรมคนพิการ กระบวนการที่จะทำอย่างไรให้ได้เงินเขาก็รู้นะ แต่อาจจะรู้ไม่ทุกคน คงขึ้นอยู่กับการติดตามข้อมูลเหมือนกัน ก็ต้องมีเครือข่าย ใครที่เข้าประชุมบ่อยก็มีข้อมูลมาก คนรู้ก่อนก็อาจจะได้เปรียบ

ต่อไปงบประมาณจะจัดสรรลงที่จังหวัดแหล่งเดียวเพื่อจัดสรรให้หน่วยงานต่าง ๆเอง จะมีปัญหาหรือไม่

เรื่องนี้ไม่น่ามีปัญหา ขึ้นอยู่กับผู้บริหารท้องถิ่นจะเห็นความสำคัญของคนพิการ และคนด้อยโอกาสมากน้อยเพียงใด แต่กิจกรรมเหล่านี้มีผลต่อผู้บริหาร เพราะเงินที่เราช่วยไปลงไปถึงกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาส ลงไปที่คน และลงไปถึงความรู้สึก อีกทั้งยังส่งผลต่อคะแนนเสียงด้วย คิดว่าโครงการลักษณะอย่างนี้ ดีกว่าการไปสร้างสาธารณูปโภคอีก เพราะถ้าทำถนน เราก็เห็นแต่ถนนเท่านั้น งบประมาณจะไปลงที่ไหนไม่มีผลถึงคนเลย

หากงบประมาณมาลงที่จังหวัดก็ดี เพราะปกติก็ติดต่อกันเฉพาะภายในจังหวัด ขั้นตอนต่างๆน่าจะน้อยลง เวลาก็น่าจะกระชับขึ้น เพราะทุกอย่างอนุมัติเบ็ดเสร็จอยู่ที่จังหวัด ไม่ต้องข้ามไปถึงกระทรวง อีกทั้งยังสะดวกในเรื่องของการเดินทาง และการติดต่อประสานงานด้วย

แนวทางดำเนินการ ที่คิดว่าจะช่วยให้กลุ่มอาชีพอิสระของคนพิการยั่งยืน

ทุกอย่างต้องขึ้นอยู่กับกลุ่ม ว่าเขาคิดอย่างไร จะทำอะไร เราก็จะนำเสนอสิ่งที่ดีๆให้ ถ้าเราไปพบเห็นอะไร หรือมีข้อมูลอะไรดีๆก็จะเอามาเล่ามาบอกเสมอ แต่เขาจะรับหรือไม่ต้องแล้วแต่เขา บางครั้งเราก็ต้องช่วยกระตุ้นบ้าง การลงไปติดตามเป็นระยะก็เป็นการกระตุ้นเหมือนกัน

ประธานกลุ่มเลี้ยงแพะ มีข้อมูลค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเรื่องแหล่งทุน เรื่องการดำเนินการ เพราะเขาต้องเข้าร่วมประชุมทั้งในและนอกพื้นที่ ได้คุยกับป้าวัลกลุ่มเลี้ยงหมูของอบต.ชะมวง อย่างน้อยเขาก็น่าจะได้เรียนรู้วิธีการจัดการกลุ่มมาบ้าง ทีนี้คงเป็นเรื่องของการปรับใช้ให้เข้ากับคนให้เข้ากับพื้นที่มากกว่า

คิดว่าการให้เบี้ยยังชีพไปเรื่อย ๆ จะเป็นอย่างไร

บางครั้งก็ต้องดูเหมือนกัน เพราะคนพิการก็มีหลายแบบ ถ้าเขาช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เบี้ยยังชีพก็มีความสำคัญ ต้องช่วยเหลือให้ไป ส่วนคนที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ก็แล้วแต่เขา ว่าเขาคิดจะทำอะไรหรือไม่ทำอะไร ถ้าคิดทำอาชีพ ก็น่าจะส่งเสริม แต่ยังมีคนพิการจำนวนไม่น้อยเลือกที่จะรับเบี้ยยังชีพมากกว่าเพราะไม่ต้องทำอะไร

ปลัด อบต.หนองกุงเซิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550

ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ชาวบ้านเลือกอาชีพกันเอง คิดว่าเหมาะสมแค่ไหน

ในทางปฏิบัติ จะสนับสนุนคนปกติก่อน โดยทั่วไปจะเป็นเรื่องการดูแลส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ตามนโยบายของภาครัฐบ้าง กลุ่มท้องถิ่นบ้าง เพราะการเดินเหิน การใช้อุปกรณ์ต่างๆน่าจะประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีโครงการคนพิการเข้ามา ในเบื้องต้นคิดว่ามันเป็นเรื่องแปลก โดยภาวะปกติเขาก็ยากลำบาก เรากลับเอางานไปให้ ทั้งที่ในกรณีของคนที่สมประกอบยังมีบางคน บางกลุ่มไม่ใส่ใจ ไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีแรงผลักดันขับเคลื่อน และยิ่งหากมาทำกลุ่มอาชีพกับคนพิการมันจะไปได้ถึงไหน จะสำเร็จได้อย่างไร?

อย่างไรก็ตาม พอเริ่มโครงการนี้มา ก็เกิดความคิดว่า ต้องการลองดู ถ้าประสบความสำเร็จก็จะเป็นเรื่องเด่นที่สามารถเอาไปเปรียบเทียบกับคนปกติ ว่าคนพิการสามารถจะทำตรงนี้ได้ ในช่วงแรกเริ่มก็ได้มีการพูดคุยกับผู้พิการโดยประสานกับอนามัย เพราะอนามัยจะมีสถิติผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งการทำงานโครงการนี้เราจะต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน พอโครงการเข้ามาครั้งแรกก็ได้ร่วมกับ อบต.ข้างเคียง โดยได้เงินงบประมาณมาทั้งหมดห้าหมื่นบาท ซึ่งเขาอาจจะมองที่เม็ดเงินว่า ห้าหมื่นบาทอาจต้องแยกออกมาเป็นสองกลุ่ม ได้คนละครึ่ง ซึ่งในการดำเนินงานดูแลคนพิการอาจจะมองว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ และงบประมาณอาจไม่พอ สุดท้ายตำบลนั้นตัดสินใจไม่รับงบประมาณ ทาง อบต.นี้เลยรับมาถ้างบฯไม่พอก็อาจใช้งบฯของท้องถิ่นเติมเข้าไป

แรกเริ่มเมื่อมีการรวมกลุ่มคนพิการก็ประชุมกัน แล้วมีกำหนดการไปดูงานกลุ่มอาชีพที่อื่นที่ประสบความสำเร็จ โดยเห็นว่ากลุ่มอาชีพเลี้ยงหมูป่า ก็เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ อีกทั้งหมูป่ามีข้อแตกต่างจากหมูบ้าน ไม่ต้องซื้อข้าว รำ ไม่ต้องเปลืองเรื่องของการใช้เงินลงทุน เพราะหมูป่ากินผักจากทุ่งนาได้ และเห็นว่าหมูป่าตกลูกเร็ว ตัวไม่ใหญ่มากนัก สามารถที่จะขายได้ เพราะคนเราชอบกินของแปลกๆ เหตุผลเหล่านี้ก็จุดประกายเริ่มแรกซึ่งกลุ่มคนพิการก็ชอบ

ในช่วงเวลาที่ดำเนินงานที่ผ่านมา บางครอบครัวก็ประสบความสำเร็จหมูป่าออกลูกออกหลาน ได้ขายอย่างที่ตั้งใจ มุมนั้นอาจจะมองว่าญาติพี่น้อง ครอบครัวพ่อแม่อยู่สมบูรณ์ครบ มีพี่มีน้องคอยช่วยคนพิการดูแล ครอบครัวที่ไม่ประสบความสำเร็จก็มี เพราะพ่อแม่ของคนพิการอาจจะไม่อยู่ ไปทำงานต่างจังหวัด ต้องอาศัยอยู่กับยายแก่เฒ่าลำพังคนพิการเองก็ลำบากอยู่แล้วต้องไปหาผัก ไม่มีคนคอยเป็นพี่เลี้ยง ก็เลยมองว่าการทำอาชีพของคนกลุ่มนี้ คือภาระ การเลี้ยงหมูเป็นการเพิ่มภาระให้คนพิการ ที่แม้แต่ดูแลตัวเองก็ยังลำบาก หลายความคิดเห็นของคนบางส่วนจึงอยากได้เป็นเบี้ยยังชีพแทนการทำอาชีพ ขณะที่ครอบครัวอีกส่วนที่ประสบความสำเร็จก็อยากได้เป็นอาชีพสามารถค้าขายได้ ออกลูกออกผลมา

นั่นคือประเด็นเรื่องความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ซึ่งเมื่อดำเนินการมาระยะหนึ่ง ความหลากหลายทางความคิดก็เกิดขึ้นตอนที่ยังไม่เลี้ยงหมูป่า ก็ไม่ทราบว่าจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง แต่พอเลี้ยงแล้วการหาอาหารให้หมูป่าเริ่มยากและกลายเป็นปัญหา ความคิดหลากหลายจึงเกิดจากผู้ปกครองบ้าง หรือระหว่างดำเนินการโครงการนี้บ้าง

ตอนที่ได้งบประมาณ และชาวบ้านเสนอโครงการมา ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันก่อนหรือไม่

ได้มีการพิจารณาหลายประเด็น เช่น การผลิตลูกของหมู การที่จะค้าขายผลผลิต (เนื้อ) การไปหาอาหารมาเลี้ยง เรื่องตลาดรองรับน่าจะดีเพราะส่วนใหญ่คนก็ต้องการบริโภค และคิดไปถึงอนาคตหากมีปัญหาจะรองรับได้ไหม พิจารณาทั้งหมดแล้ว เสียงส่วนใหญ่อยากจะเลี้ยงหมูป่า ในหลักของการส่งเสริมคนพิการคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงศักยภาพ และให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาเป็นหลัก ส่วนเรื่องรายได้และอาชีพอาจเป็นประเด็นรอง หลังจากเลี้ยงหมูป่าแล้ว เขาอยากเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่นวัว หรืออื่นๆ เช่น เป็ด ไก่ เกิดความหลากหลายทางด้านความคิด

ไม่ต้องการให้ทุนแบบต่อเนื่อง แต่อยากให้เกิดจากชุมชน อยากให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนั้น การสนับสนุนเรื่องเงิน จะไม่ได้ให้ตลอด แต่ให้สร้างจากทุนเดิม ที่มีอยู่แล้วมีการขยายผลจากกำไร มีเงินฝากและขยายกิจการ ขยายอาชีพของเขา ในช่วงหลังมีหลายครอบครัวอยากเลี้ยงวัว ซึ่งราคาแพง แต่การเลี้ยงวัวไม่ช่วยพัฒนาการสติปัญญาคนพิการ เพราะไปปล่อยไว้ตามท้องนา ตอนเย็นก็เข้าคอกได้ เป้าหมายหลักของโครงการนี้ต้องการเห็นการพัฒนาของเขา เช่น การเลี้ยงหมูป่า อย่างน้อยทำให้เกิดความรับผิดชอบ เมื่อก่อนตักน้ำไม่เป็น เดี๋ยวนี้ตักได้ ออกไปหาผักได้ ดีกว่าในอดีต ตอนเช้ามานั่งตามถนน นั่งอยู่ตามท้องไร่ปลายนา เหม่อลอย ให้พ่อแม่เป็นห่วง เมื่อเลี้ยงหมูเกิดความหวงแหนกลัวคนจะมาขโมย กลัวคนมาทำร้ายหมู ต้องคอยประคบประหงม ไปหาผักหาน้ำให้กิน

การสนับสนุนให้เกิดเป็นกลุ่ม และการดำเนินการของกลุ่ม

ลักษณะการเกิดกลุ่มอาชีพไม่ใช่เป็นแบบกลุ่มรวม และอาจไม่เข้มแข็งเหมือนกับเรารวมกลุ่มโดยทั่วไปเพราะจะแยกกันไปตามครอบครัว การรวมกลุ่มที่นี้ ไม่ได้หมายถึงให้มานั่งอยู่ในที่เดียวกัน แต่เราหมายถึงศูนย์รวมพลังที่อย่างน้อยมีอะไรปรึกษากัน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน แต่ความเข้าใจส่วนใหญ่ของชาวบ้าน คือการรวมกลุ่มต้องมานั่ง มาทำอะไรที่เดียวกัน ซึ่งชาวบ้านทำไม่ได้

ในอนาคตอันใกล้ มีโครงการที่จะขยายเครือข่ายกลุ่มอาชีพใหม่คือ การทำเกลือ น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มได้ เพราะว่าศูนย์รวมน่าจะเป็นที่สถานีอนามัย เพราะครอบครัวคนพิการจะได้มาทำอะไรร่วมกันและมีเครือข่ายผู้สูงอายุด้วย ในส่วนของการเข้าไปดูแลเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ ไปดูประสาน แนะนำ ดูความก้าวหน้า ดูส่วนที่มีปัญหา บางคนมีอาชีพเดิมอยู่แล้ว อย่างผู้พิการบางท่านมีความสามารถซ่อมรถได้

การให้ทุนเพื่อการต่อยอด หรือการให้เงินกู้ต่อคนพิการเป็นอย่างไร

การตั้งงบประมาณของ อบต. ครอบคลุมทั้งเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบไฟฟ้า น้ำประปา และเรื่องอื่นทั่วไป และนอกจากงบประมาณเพื่อการส่งเสริมกลุ่มอาชีพประชากรทั่วไปภายในตำบลแล้ว งบประมาณอีกส่วนคือ สำหรับกลุ่มคนพิการ นี่คือภาพรวมของงบประมาณท้องถิ่นแต่ละปีที่ทำโครงการ อบต. ก็ตั้งงบฯสนับสนุน สำหรับเรื่องคนพิการ อบต.เห็นความสำคัญจึงได้นำเสนอผู้บริหาร ตั้งงบฯรองรับไว้ในวงเงินประมาณห้าหมื่นบาท แต่หากถ้าต้องกระจายไปตามความต้องการของแต่ละคน อาจเป็นไปได้ยาก หากอยากได้วัว ตัวหนึ่งราคาประมาณหลักหมื่นขึ้นก็จะได้รับทุนช่วยไม่กี่คน นอกจากนี้ ยังต้องมองว่าการทำอาชีพนั้นจะช่วยให้เกิดการพัฒนาหรือไม่ และเหมาะสมกับผู้พิการมากน้อยเพียงใด

การให้ทุนสนับสนุนหากจะมองให้เป็นแบบรัฐสวัสดิการ ก็จะเป็นเหมือนกับเราส่งเสริมอาชีพทั่วไปที่ทางผู้ปกครองอยากจะได้สิ่งของเยอะๆ ใหญ่ๆ แต่โครงการช่วยคนพิการอยากให้มองการให้เม็ดเงินเกิดประโยชน์สูงสุด จึงต้องมาหาทางออกร่วมกัน มิใช่ว่าต้องการได้วัวก็ให้ไปซึ่งจะตกเป็นเงินหลายแสนบาท และเมื่อได้แล้วการเลี้ยงวัวช่วยพัฒนาผู้พิการได้อย่างไร และหากได้มาแล้วผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงก็กลายเป็นอาชีพสำหรับผู้ปกครอง แต่การพัฒนาของผู้พิการเองมีมากน้อยแค่ไหน ไม่ใช่ได้วัวแล้วผู้พิการก็อยู่ตามเดิมเหมือนก่อน นอกจากนี้ก็ไม่เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ไม่มีกฎระเบียบ ไม่มีการวางมาตรการ อาจไม่นานนักจะขายวัวไปเพราะคิดง่ายๆ ตัดสินใจง่ายๆ ไม่ได้มองว่า อบต.เขาจัดมาเพื่อให้ครอบครัวมีอาชีพและช่วยพัฒนาผู้พิการ หากคิดแต่เพียงว่าหมูโตแล้วก็จะขาย แล้วเอาเงินไปใช้จ่ายทางอื่น ทุนหาย กำไรหด ขณะที่บางคนรู้จักการต่อยอด ซื้อเป็ด ซื้อไก่มาเลี้ยงเพิ่มขึ้น ปลูกผัก ก็จะเป็นการขยายอาชีพเราก็ดี

ในพื้นที่ไม่มีการออกมาตรการมาบังคับร่วมหุ้นระหว่างกลุ่ม เพราะเป็นระบบแบบครัวเรือน อบต. ต้องการให้คนพิการมีรายได้ มีอาชีพ มีการพัฒนา แต่ในอนาคตคิดว่า ควรพัฒนาการในเรื่องของกลุ่มอาชีพผู้พิการ การรวมกลุ่มน่าจะมีศูนย์รวม มีความเข้มแข็ง มีกฎระเบียบ และมาตรการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

แผนคนพิการ ไม่ค่อยได้รับความสำคัญ อบต.กำหนดแผนงานส่วนนี้อย่างไร

การสนับสนุนส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสทางสังคม อันดับแรกคือ การให้เบี้ยยังชีพ เป็นเม็ดเงินสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ ผู้สูงอายุ การสนับสนุนอีกส่วนคือ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ เป็นการบำบัด ฟื้นฟู ในส่วนที่ให้โดยตรง เช่น กลุ่มอาชีพผู้พิการก็จะตั้งงบประมาณสนับสนุนกลุ่ม ส่วนคนสูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย ก็จัดสรรงบประมาณให้ผ่านทางอนามัย เช่น การออกกำลังกาย การตรวจโรคเฉพาะทาง การบำบัดผู้สูงอายุที่มีปัญหาโรคเฉพาะทาง ส่งเสริมการเต้นแอโรบิคในผู้สูงอายุ อีกส่วนจะเป็นงบฯจาก สวทช. ซึ่งได้มาต่อเนื่อง งบประมาณก็จะตั้งไว้ในลักษณะนี้ต่อเนื่องทุกปี เช่น ช่วงจัดทำงบประมาณสถานีอนามัยก็จะวางแผนว่า ในปีต่อไปจะพัฒนาคนกลุ่มนี้ต่อไปอย่างไร

ส่วนครอบครัวผู้พิการที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ปรับแผนอย่างไร

ส่วนที่ไม่สำเร็จ ก็เป็นบทเรียนสะท้อนให้เราเหมือนกันว่า คนที่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะเหตุใด ส่วนกลุ่มอาชีพคนพิการ ทางอบต. ผู้บริหาร และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ได้คิดว่าจะหยุด เราก็จะพัฒนาต่อไป ส่วนกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ ก็จะดูว่าความต้องการเป็นอย่างไร ขาดเหลืออะไร จะสานต่อในลักษณะแบบไหน เรื่องอะไร จะยังคงทำอาชีพเดิมไหม ยังถนัดทางนี้อยู่ใช่ไหม ถ้าออกลูกออกผลมาสามารถที่จะขายได้เลยหรือไม่ และหากยังคงทำได้อยู่ก็ให้ทำต่อไป แต่ความหลากหลายที่เกิดมาระยะหลัง คือ อยากให้เกิดกลุ่มอาชีพใหม่ เกิดจากความถนัดของเขา เช่น เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกผัก ปลูกเห็ดพอที่จะจำหน่ายในหมู่บ้านได้

คนที่ล้มเหลวไปแล้วก็ต้องดึงเขากลับเข้ามา ในส่วนนี้ก็ได้มีการประชุมเพื่อสอบถามถึงปัญหาที่เกิด ให้ความรู้ต่อเนื่องในเรื่องของความรู้วิชาการ และงบประมาณ แต่อนาคตที่จะเกิดกลุ่มใหม่ หรือกลุ่มเดิมก็ควรจะวางแนวทางในการร่วมงานว่า ที่ประสบผลสำเร็จไปแล้วต้องการเพิ่มเติมอะไรอีกบ้าง ส่วนที่ไม่ประสบความสำเร็จ แล้วต้องการจะเริ่มต้นใหม่ อาชีพอะไรที่จะเหมาะสม

ส่วนที่สำเร็จก็เป็นส่วนที่ดี มีความตั้งใจ แต่บางครั้งสภาพครอบครัว ภูมิหลังของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน บางคนพอใจรู้จักเก็บออม บางคนอาจเกิดจากการใช้จ่ายของผู้ปกครอง เงินที่ได้จากการขายหมูนำไปใช้จ่ายไม่เหมาะสม ไม่เกิดการต่อยอดในการทำอาชีพ จึงเป็นหน้าที่ที่ต้องพยายามให้ความรู้กับคนเหล่านี้ อันนี้ก็เป็นคำถามของตัวเองเหมือนกันว่าจะสื่อสารอย่างไรและจะทำอย่างไรให้เขารู้สึกมีความภาคภูมิ มีความหวงแหนเหมือนกับที่หน่วยงานภาครัฐให้เขา แม้ไม่ประสบความสำเร็จ 100 % อย่างน้อยก็มีใจรักที่จะพัฒนาตัวเอง

ปกติมีประชุมกัน นำข้อมูลมาเสนอกัน อาจประชุมที่สถานีอนามัยบ้าง ประชุมที่ อบต.บ้าง ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จก็จะมาบอกเล่าวิธีการว่าเลี้ยงอย่างไรและมีการปรึกษาหารือระดับกลุ่ม

คนที่ไม่ประสบผลสำเร็จ อาจมีเหตุผลในครอบครัว เช่นบางคนระดับความพิการมีมาก บางคนพ่อแม่ต้องไปทำงานที่อื่น ทิ้งลูกพิการไว้กับญาติ ลำบากเพราะไม่มีใครมาคอยคุมให้ลูกไปหาอาหารให้หมูกิน ก็เลยล้มเหลวไม่ใช่เกิดจากความไม่ดูดาย ตรงนี้เราจะมีวิธีการปรับเปลี่ยนอาชีพให้ได้ไหม

ได้ แรกเริ่มที่ตัดสินใจเลี้ยงหมูป่า เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นที่ยังมีข้อจำกัดทั้งเรื่องงบประมาณและความคิด แต่หลังจากผ่านช่วงเวลานั้นมา ความคิดหลากหลายที่ต้องการทำอาชีพอื่น เลี้ยงวัว เป็ด ไก่ ก็เกิดเพิ่มขึ้นจึงได้หารือกับ พมจ.และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา ว่าเรามาถึงจุดนี้ต้องให้เกิดความหลากหลายในเรื่องอาชีพ เพราะเกิดความถนัดคนละด้าน แต่ประเด็นหนึ่งเช่น บางครอบครัวอยากจะได้อาชีพเลี้ยงวัวซึ่งใช้งบประมาณค่อนข้างเยอะ ถ้าอยากได้จริงๆอาจจะมีโควตา แต่หากจะซื้อให้พร้อมกันเลยคงไม่สามารถทำได้

นอกเหนือจากการสนับสนุนลักษณะนี้ การพัฒนาของผู้พิการก็สำคัญ ถ้าได้เงินช่วยเหลือไปแล้วไม่ใช่ว่าปล่อยไปแล้วผู้พิการอยู่สภาพเดิมแล้วกลายเป็นเรื่องของผู้ปกครอง ในการประชุมหลังสุดเริ่มมีการบอกข้อเสียในการเลี้ยงหมู เพราะต้องดูแลรับผิดชอบตลอด แต่ถ้าเลี้ยงวัวก็ปล่อยได้ หากินเอง การเลี้ยงหมูอาจเป็นภาระ แต่เด็กพิการมีพัฒนาการ รู้จักหวงแหน รู้จักรับผิดชอบ รู้จักเอาอาหารให้สัตว์กิน ขณะที่เลี้ยงวัว คือปล่อยไปอยู่ใกล้ๆชายทุ่งแถวๆบ้าน มีหญ้า มีอะไรกิน แต่ผู้พิการไม่มีพัฒนาการใดๆเลย จึงต้องเลือกพิจารณา

เรื่องงบประมาณก็เป็นส่วนสำคัญ การเลี้ยงวัว มักเป็นความต้องการของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่แล้วผู้พิการไม่ได้แสดงความคิดเห็นอะไรมากมาย อาจจะคิดมาได้แต่พูดไม่เป็น และหากได้วัวไปจริงๆวันดีคืนดีขายไป ได้เงินมาก็จะมีเหตุผลเหมือนขายหมู แต่การเกิดกลุ่มอาชีพใหม่ที่มีความหลากหลายต้องเกิดขึ้นแน่นอน และการจัดสรรงบประมาณก็ควรเหมาะสมให้มีการขยายกลุ่ม กลุ่มมีการพัฒนา ขยายผลได้เป็นที่ประจักษ์งบประมาณก็อาจจะเพิ่มขึ้นและมีความต่อเนื่อง

โครงการลักษณะนี้นับว่าเป็นจุดเริ่มต้น เพราะว่าการพัฒนาคนพิการอาจจะต้องใช้เวลา เพื่อให้เกิดพัฒนาการที่ดีกับตัวเขา เกิดมีความภูมิใจระดับหนึ่ง แต่เรื่องความสำเร็จแม้แต่คนแขนขาดีก็ยังลำบากความล้มเหลวก็เยอะเหมือนกัน

ขอทราบความคิดเห็นระหว่างการให้เบี้ยยังชีพ กับ การฝึกอาชีพให้คนพิการ

เรื่องนี้มีมุมมองต่างกันอยากให้มองเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มข้าราชการ กับข้าราชการการเมือง

ข้าราชการการเมืองก็ไม่เหมือนกัน บางคนเข้ามามีวิสัยทัศน์ดี ทำงานดี สนองความต้องการของชุมชนที่แท้จริง บางคนก็มองในเรื่องของผลประโยชน์ก็มี บางคนเข้ามาเพื่อที่หาฐานเสียง ส่วนข้าราชการไม่มีส่วนได้เสียอะไร ใน 4 ปี มาทำงานตามหน้าที่ ตามระเบียบ ตามกฎหมาย อีกส่วนหนึ่งอาจตามนโยบายเข้ามาดูแลชุมชน ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง

มีความแตกต่างแน่นอนระหว่างผู้รอรับเบี้ยยังชีพ กับกลุ่มเป้าหมายที่เกิดการพัฒนาตัวเอง ถ้ามองในลักษณะของการรับเบี้ยยังชีพไม่ได้แตกต่างจากรัฐสวัสดิการ การให้เบี้ยยังชีพเป็นภาระ เพราะเขาจะรอคอย บางคนแก่แล้วก็จะหลงลืม ถามว่าเบี้ยมาหรือยังเขาจะรอรับทุกสิ้นเดือน รับแล้วไม่รู้เอาไปทำอะไรบ้าง มันไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ความคิดไม่เกิด ไม่ได้ใช้กำลังกาย กำลังสติปัญญา มองเฉพาะคนมีกำลังช่วยตัวเองได้ บางคนอายุ 60 แต่ยังทำอาชีพได้ แต่ถ้าแก่จริงๆก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

ให้เบี้ยยังชีพกับทุกคนไหม

มีทั้งผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ งบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบฯถ่ายโอนจากภาครัฐ และงบฯถ่ายโอนก็มีบางส่วน เช่น สำหรับผู้ป่วยเอดส์ที่ทาง อบต.สนับสนุนไปที่ศูนย์เฉลิมพระเกียรติผู้ป่วยเอดส์ระดับอำเภอและระดับจังหวัด ส่วนหนึ่งก็จัดสรรเพื่อดูแลคนในพื้นที่เป็นรายๆไป ในส่วนของผู้สูงอายุก็ยังได้รับ

งบประมาณของภาครัฐอยู่รวมกับงบประมาณ อบต. แต่จะเกิดข้อเปรียบเทียบระหว่าง 2 ประเด็น เช่นผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 500 ไม่ได้เอาไปต่อยอดทำอะไร ทำให้ไม่เกิดวิวัฒนาการ ความคิด การกระทำ การเดินเหิน การออกกำลังกาย แต่ผู้ฝึกการประกอบอาชีพ เกิดอาชีพ เกิดการพัฒนาตัว เกิดความรู้รับผิดชอบ รู้จักหวงแหนทรัพย์สินของตัวเอง แล้วถ้าเขาเกิดความผูกพัน เกิดความรัก พอมาถึงช่วงระยะหนึ่งที่เขาสามารถเอาไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินทอง เป็นสินค้า ความภาคภูมิใจก็จะต่างกัน และหากรู้จักเก็บออม คนกลุ่มนี้จะมีเงินมากกว่า คนรับเบี้ยยังชีพให้ไปก็ใช้หมด

กลุ่มอาชีพบางคนก็ยังได้รับเบี้ยยังชีพ และยังส่งเสริมด้านอาชีพด้วย ถ้ามองว่าซ้ำซ้อนก็อาจจะใช่ แต่ว่าส่วนหนึ่งก็เป็นงบฯที่เขาให้มาจากภาครัฐ ในส่วนของ อบต.ก็ต้องให้เพื่อให้เขาเกิดการพัฒนาตัวเอง

ส่วนของการกู้ยืมเงิน เป็นอย่างไร

ในส่วนของอาชีพ คนที่มีศักยภาพพอก็จะพัฒนาอาชีพของตัวเองไปอีกระดับหนึ่ง ซึ่งคนพิการอาจจะทำไม่ได้ในระดับของคนปกติ อาชีพลักษณะที่พูดถึงอาจมีการลงทุน ประจวบเหมาะกับที่ทางพัฒนาสังคมก็เปิดโอกาสให้กลุ่มคนพิการมากู้เพื่อประกอบอาชีพได้ พัฒนาอาชีพเดิมของเขา เพราะว่าอาจมีความถนัดและเป็นอาชีพที่ทำมาก่อน นอกเหนือจากที่รัฐจัดสรรเบี้ยฯให้แล้ว คนพิการอยากให้กิจการเขาดูดีสามารถที่จะพัฒนาได้เมื่อมีโอกาส

คิดว่าชุมชนควรมีส่วนร่วมอย่างไร

การมีส่วนร่วมในการทำงาน นอกเหนือจากภาครัฐ ภาคเอกชนแล้ว ภาคประชาสังคมมีความสำคัญกว่าภาคใดๆ เพราะการทำงานเป็นการทำงานกับชุมชน ชาวบ้าน ถ้าการมีส่วนร่วมไม่เกิดไม่มีก็อาจทำงานลำบาก โดยเฉพาะในภาคราชการ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครองท้องที่ และผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆในหมู่บ้านของเรา ต้องเกิดการรวมกลุ่ม

การที่ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่แล้ว ในลักษณะของการประชุม เกิดกลุ่ม บางครั้งนอกเหนือจากกลุ่มอาชีพแล้ว ยังมีในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมภายในตำบล ส่วนร่วมจะเกิดจากการเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นในแถบพัทยา 2 (พื้นที่ริมเขื่อน) เกิดกลุ่มที่หลากหลายประกอบอาชีพเป็นชาวบ้าน เช่น การแข่งขันกีฬา การต่อต้านยาเสพติด กลุ่มวัฒนธรรมเหมือนของเรามันมีตลอด

ทำอย่างไรให้คนในชุมชนยอมรับคนพิการ

น่าจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วม การเกิดจิตสาธารณะ (เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล) อย่างโครงการเลี้ยงหมูป่าก็ดี หรือการเกิดกลุ่มอะไรก็ตาม ถ้ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้พิการสามารถที่จะทำได้ ถึงแม้จะไม่ 100 % เต็ม อย่างน้อยๆก็เกิดข้อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพที่เป็นคนปกติ ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะนำมาสู่การยอมรับ บางครั้งผู้พิการดูเหมือนเป็นภาระทางสังคม บางคนมองว่าคนพิการน่าสงสารทำอย่างไรให้เขามีวิวัฒนาการที่ดีในลักษณะของกลุ่มอาชีพ เป็นรูปธรรมชัดเจน

โครงการลักษณะนี้ จะทำอย่างไรให้ต่อเนื่องหรือยั่งยืน

ความต่อเนื่องของโครงการ ขึ้นกับเจตคติของผู้นำ ถ้ามองว่าทุกคนเกิดมาในสังคมมีความเสมอภาค ไม่ว่าจะเป็นคนแขนขาดี ตาบอด พิการ ทางกฎหมายทุกคนเกิดมาต้องได้รับการบริการจากภาครัฐ ต้องได้รับความคุ้มครอง ต้องมีความเสมอภาคทางสังคม ถ้ามองตามกฎหมายก็จะเกิดจากจิตสำนึก ทุนในการให้ความสำคัญกับคนพิการก็จะเกิดขึ้นมา ประเด็นที่ 2 ครอบครัวคนพิการเอง ตัวผู้พิการเอง สมมติเราสนับสนุนให้เกิดกลุ่มอาชีพจนเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับ เมื่อนำคนพิการไปเปรียบเทียบกับคนแขนขาดี อาจจะดีกว่าด้วยซ้ำ เราก็ต้องสนับสนุนเขาต่อไป คนกลุ่มนี้ต้องได้รับการดูแลจากเราอยู่แล้ว

นอกเหนือจากเจตคติ มุมมองและจิตสำนึกของผู้บริหาร ผู้นำ ผู้นำหมายถึงทั้งตำบลอาจเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีใจเมตตากับคนกลุ่มนี้ เกิดอาชีพอย่างเขาและเขามีวิวัฒนาการ อย่างน้อยก็จุดประกายเป็นตัวอย่างได้ อีกส่วนคือในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ในเรื่องของโครงการ ความสำเร็จของคนพิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีการสนับสนุนรวมกลุ่ม การได้รับความช่วยเหลือจากสังคม ประชุมปรึกษาหารือหาทางออกร่วมกัน มีการเปรียบเทียบให้เห็น เมื่อเรามีจิตสาธารณะ มีความมุ่งหวังที่ดีกับคนพิการกลุ่มนี้ในการจัดทำงบประมาณ มันก็จะต้องมีความต่อเนื่อง

กลุ่มจังหวัดที่เราไปประชุมร่วมกัน (ทำโครงการนี้ร่วมกัน) ความพิการต่างกัน บางที่แขนขาดี พูดได้ อะไรก็ครบ การที่จะรวมกลุ่ม การที่จะทำเป็นโครงข่ายค่อนข้างง่าย ในกลุ่มจังหวัดทั้งหมดมีของขอนแก่นที่ทำโครงการกับผู้พิการทางสติปัญญา แต่ก็ได้รับอานิสงเหมือนกันที่ทำให้คนพูดไม่ได้ มึนงง เหม่อลอย เรียกมาประชุมก็มาพูดอะไรก็เอออออได้ เมื่อก่อนคิดว่าเป็นไปไม่ได้ แต่พอมาเห็นผล อย่างน้อยก็เกิดความสุขทางใจ เราอยากให้อาชีพเขายืนยง และอยากเห็นความพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เราทำงานอยู่ตรงนี้ หากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญจะทำอย่างไร

ผู้บริหารที่จะเข้ามาตรงนั้น ต้องดูว่าเจตคติ จิตสำนึกเขาเป็นอย่างไร เราเป็นข้าราชการประจำก็ทำงานมาเรื่อยๆ แต่คนทุกคนเกิดมาต้องได้รับการคุ้มครองดูแล โดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสทางสังคมต้องได้รับมากกว่าคนปกติด้วยซ้ำ เป็นข้าราชการต้องอธิบายให้ผู้บริหารเกิดความคิดเปลี่ยนแปลงได้ว่า ตั้งแต่เริ่มต้นกลุ่มอาชีพมีการพัฒนามาอย่างไรจนเป็นที่ยอมรับของสังคม เราต้องอธิบายถึงศักยภาพของผู้พิการจากที่แต่ก่อนเป็นมาดีขึ้น มีอาชีพ ไม่ได้เหม่อลอย นอกเหนือจากผู้บริหารที่ดูแลภาพรวมก็ยังมีสมาชิกที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนในการตัดสินใจ มีความชัดเจน มองเห็นความสำคัญของกลุ่มอาชีพคนพิการที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ต้องดูแลเพราะเป็นคนในชุมชนเดียวกัน แต่บางแห่งก็มีผู้บริหารที่ไม่สนใจเลยซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติไม่สบายใจ แต่ข้าราชการก็ควรพร้อมที่จะทำงาน

หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลหนองกุงเซิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550

การต่อยอดจากโครงการ เดิมที่มีอยู่เกิดขึ้นได้อย่างไร*

จากโครงการแรก (เลี้ยงหมูป่า) มีปัญหาที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมคนพิการทางสติปัญญาเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่เดิม (20 ครอบครัว โดยใช้งบฯจากสาธารณสุขและจาก อบต.) เพราะผู้พิการในพื้นที่มีมากกว่านั้น จึงอยากจะขยายเครือข่ายให้ชมรมผู้พิการของเราได้มีอาชีพร่วมด้วย อย่างน้อยคือมีกิจกรรมและมีอาชีพ กิจกรรมที่เราทำมาก็ช่วยพัฒนาศักยภาพผู้พิการได้ระดับหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะพูดจากันไม่รู้เรื่องแต่มีภาษาอื่นที่เราเข้าใจเขา และเขาก็เข้าใจเรา

ต้องการให้คนพิการทุกคนสามารถเข้าโครงการนี้ได้ เป็นผู้พิการที่ขึ้นทะเบียนคนพิการ ก็คิดต่อไปถึงผู้สูงอายุที่พิการและเป็นผู้สูงอายุที่ดูแลลูกหลานที่เป็นผู้พิการด้วย สถานีอนามัยเคยให้การอบรมผู้สูงอายุเรื่องโรคต่างๆ เจอปัญหาของผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยคือ มีภาวะไทรอยด์ รวมทั้งในหญิงมีครรภ์ก็เจอใน 10 คน มีภาวะนี้แล้ว 4 คน ด้วยปัญหาที่พบเจอ จึงนำเกลือที่รับประทานกันทุกบ้านมาตรวจพบว่าเกลือที่กินอยู่มีแต่ความเค็ม แต่ไม่มีประโยชน์อะไรเลย จึงเอาประเด็นปัญหานี้เข้ากลุ่มว่าเราจะทำอะไรเพื่อสร้างเสริมรายได้ให้ผู้สูงอายุในรูปแบบเดียวกับที่เราเคยช่วยผู้พิการ เราก็เลยลองมาเรียนรู้กันว่าระหว่างผู้สูงอายุกับผู้พิการบางครั้งก็ดูแลกันอยู่ ปัญหาในพื้นที่ก็เป็นลักษณะนี้

ผู้สูงอายุหลายท่านเห็นด้วย เพราะได้แก้ปัญหาเรื่องสติปัญญาของลูกหลาน (โรคเอ๋อ) นอกจากนี้มีปัญหาการตลาดเรื่องการเลี้ยงหมู ที่ไม่สามารถที่จะตั้งราคาเองได้ เขาอยากซื้อเท่าไรเขาก็มาซื้อ แล้วก็คนพิการยากจนอยู่แล้ว เขาซื้อเท่าไรก็ต้องขาย แต่เกลือสารไอโอดีนมีมาตรฐานราคาของตลาดรับรองอยู่แล้ว อีกเหตุผลหนึ่งคือ หน่วยงานของเราก็จะสนับสนุนให้เกลือไอโอดีนกับหญิงมีครรภ์ ก็ลองคุยกับเพื่อนสถานีอนามัยต่างๆ เขาก็บอกว่าดี คิดว่ามีตลาดแน่นอน โรงพยาบาลก็จะช่วยพูดต่อ เขาอยากช่วยเราเหมือนกัน ซึ่งในพื้นที่เราไม่มีใครที่ผลิตเกลือที่เป็นสารไอโอดีน

ปกติ เกลือสารไอโอดีนที่เอามาแจกซื้อมาจากอำเภอหนองเรือ ซึ่งผลิตโดยชมรม อสม. ก็เลยมาคิดกันเองว่าปัญหาในพื้นที่เราก็มี มีครอบครัวบางส่วนได้ทาน แต่ครอบครัวบางส่วนซื้อเกลือธรรมดาจากรถเร่ขายเป็นเกลือที่ไม่มีคุณค่านอกจากความเค็ม ได้พิสูจน์ให้เขารู้ว่าที่ลูกหลานเรามีปัญหาด้านสติปัญญาก็ด้วยสาเหตุนี้

---

* ริเริ่มขยายงานทำโครงการเกลือไอโอดีน ต่อยอดจากโครงการอาชีพอิสระเดิมคือ การเลี้ยงหมูป่าในพื้นที่ ตำบลหนองกุงเซิน

โครงการต่อยอดนี้ คิดว่าจะเริ่มต้นอย่างไร

เคยเล่าให้ปลัด อบต.ฟัง ซึ่งก็ต้องการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มคนพิการซึ่งเป็นผู้สูงอายุด้วย เพราะกลุ่มคนดีก็สนับสนุนมามากแล้ว ดีบ้าง ได้บ้าง เสียบ้าง จึงได้เขียนโครงการมาขอรับการสนับสนุนจาก อบต. และจาก สทก.ผ่าน พมจ. เกี่ยวกับกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ก็ได้รับอนุมัติมาเป็นเงินในการอบรมเกี่ยวกับการประกอบเกลือสารไอโอดีน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตเกลือนั้น อบต จะดำเนินการต่อ

การพาไปศึกษาดูงานทำเกลือจะเป็นประมาณสัปดาห์หน้า โดยจะให้สมาชิกไปหมดทุกคน ถึงแม้ในโควตาจะขอไปเพียง 35 เพราะได้บทเรียนจากเมื่อครั้งไปดูหมูป่า คนที่ไปดูงานก็จะรู้ว่า ถ้ามีปัญหาควรจะแก้อย่างไร และคนที่ไปจะอยู่กับเราได้ตลอด ส่วนคนที่ไม่ได้ไปมีปัญหาด้านสุขภาพ ก็จะไม่ทราบว่ามีปัญหาอะไร

ทั้ง 35 คน นี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงลงไป เพื่อที่จะให้เขาคิดงบประมาณรายหัว แต่กว่าที่งบประมาณจะอนุมัติคนพิการก็เพิ่มขึ้นอีก โครงการเลี้ยงหมูป่ายังไม่ครอบคลุมคนพิการทั้งหมดในพื้นที่แต่โครงการทำเกลือจะครอบคลุมคนพิการทั้งหมด 50 คน แต่ยอดคนพิการเดือนที่แล้วเพิ่มขึ้นมาเป็น 60 คน เพราะก่อนหน้านี้เขาไม่ได้ไปขึ้นทะเบียนเพราะติดขัดบางอย่าง เช่น ไม่มีบัตรประชาชน

ส่วนใหญ่พิการอะไร

ส่วนใหญ่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวคือ ได้รับอุบัติเหตุ พิการมาแต่กำเนิดมีบ้าง และพิการทางสติปัญญาค่อนข้างมากถึง 19 คน ซึ่งอาจจะเป็นมาแต่กำเนิด เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ห่างอำเภอมากประมาณ 25 กิโล สถานีอนามัยเพิ่งตั้งมาได้ไม่ถึง 30 ปี จึงน่าจะเกิดจากการขาดการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์ทำให้มีผู้พิการสติปัญญามาก

เกลือไอโอดีนที่จะผลิต จะทำอย่างไร

จากการศึกษาจากอำเภอหนองเรือ เขาจะเอาเกลือธรรมดาที่ชาวบ้านเขาทานกันอยู่ผสมกับสารไอโอดีน ซึ่งเป็นสารควบคุมซื้อไม่ได้ตามท้องตลาด (ต้องไปอยู่ในชมรมประกอบการเกลือไอโอดีน) ต้องผ่านการควบคุมจากอนามัยสิ่งแวดล้อม การเริ่มผลิตคิดว่าจะซื้อเกลือมาผสมคล้ายๆกับการทำอาหาร การผสมทำไม่ยากแต่กลั่นจากน้ำมาเป็นเกลือยากกว่า ถ้าโครงการได้รับอนุมัติเราจะไม่ทำกระบวนการกลั่นน้ำเป็นเกลือ แต่เราจะซื้อเกลือมาผสม เพื่อให้กลุ่มมีกิจกรรมร่วมกัน ทั้งๆที่อาจซื้อเกลือไอโอดีนมาบรรจุซองเลยก็ได้ แต่ต้องการให้กลุ่มได้มีส่วนร่วม เพื่อให้คนพิการมีกิจกรรม ให้เกิดการพัฒนาที่คิดว่าน่าจะเป็นไปได้

เนื่องจากสารไอโอดีนเป็นสารที่ต้องควบคุม คนพิการและผู้สูงอายุจะจัดการยังไง เราจะดูแลควบคุมยังไง

อบรมสองวัน เพราะปกติจะจัดวิชาการให้ก่อนแล้วค่อยดูงาน แต่คราวนี้เราจะขออนุญาตพาเขาไปดูเรื่องการตลาดเพื่อจะได้รู้ว่าเป็นอย่างไร ประสบการณ์ที่เขาไปดูไปเห็นมาเขาน่าจะทำอะไรได้ ตรงนั้น

เขาจะแบ่งหน้าที่กันได้ ในส่วนการตลาดจะขอให้อาจารย์จากศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมมาเล่าให้ฟัง เขาเคยทำในคนปกติ แต่สำหรับในคนพิการยังไม่เคยทำ

ที่ปรึกษาซึ่งเป็นเครือข่ายของสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมพัทยา 2 แนะนำว่าต้องมีการควบคุมคุณภาพ วิธีการทำคือ ใช้สารไอโอดีนผสมน้ำแล้วประพรมลงบนเกลือแล้วคน คนพิการน่าจะทำได้ หมูป่าดุคนพิการยังเลี้ยงได้ แต่หมูป่าไม่มีการควบคุมคุณภาพ ส่วนเกลือผสมไอโอดีนต้องตรวจสอบก่อนนำใส่ถุง จะต้องมีโลโก้ด้วย ก่อนออกตลาดจะมีวิธีตรวจสอบมาตรฐานว่าผ่านหรือไม่ผ่าน เราถึงจะขายได้ ได้รับการแนะนำว่าให้ไปดูงานที่อำเภอบอระบือ ซึ่งได้มาตรฐาน สถานประกอบการผ่านการตรวจสอบหมดทุกอย่าง

ที่จะไปดูงานที่หนองเรือเพราะมีเครื่องมือเป็นชุดทดสอบ อ่านค่าตามเครื่องมือ โดยอ่านตามสีที่ขึ้นมาว่ากี่เปอร์เซ็นต์ เกลือได้มาตรฐานมีค่าถึง 50 CPM แต่เกลือตามท้องตลาดที่เราซื้อค่าไม่ถึง 30 CPM ในช่วงแรกน่าจะใช้คนที่ไม่ได้พิการทางสมองมาดูแล ส่วนผู้พิการทางสมองอาจเป็นคนนำใส่ถุง แบ่งงานตามความเหมาะสม อะไรที่ยากคงต้องเป็นผู้ปกครองทำ

แผนงานเป็นอย่างไร

ประธานชมรมเกลือ บอกว่าหากกลุ่มเข้าชมรม ก็จะดูแลให้ทั้งเรื่องสารไอโอดีน เกลือ ส่วนถุงและโลโก้ให้คำแนะนำได้ ส่วนเชือกหรืออื่นๆ ให้เราจัดการเอง

เรื่องการตลาด ช่วงแรกจะประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ส่วนใหญ่ชาวบ้านรู้ โดยติดต่อผ่านกลุ่มผู้นำ กลุ่มลูกค้าที่คาดว่าจะซื้อเกลือจากโครงการ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน ทุกร้านค้าที่อยู่ในตำบล สถานีอนามัยทั้งที่อยู่ในอำเภอและในหมู่บ้าน เคยนำเสนอโครงการนี้ในการประกวดกิจกรรมการดำเนินงานผู้สูงอายุ เพื่อนต่างอำเภอก็สนใจที่จะสนับสนุน เป็นครั้งแรกก็อยากลองดู แต่ไม่ได้จะขายทั้งหมด ส่วนหนึ่งก็ให้ทานเองที่บ้านด้วย

ตอนนี้คนที่อยู่ในโครงการเลี้ยงหมู คนที่ไม่ได้ทำอะไร และคนพิการที่เข้าใหม่ก็จะร่วมกันทำโครงการนี้โดยที่คนเลี้ยงหมูยังคงเลี้ยงไปตามเดิม

โครงการนี้จะเริ่มได้ และขายได้ในเวลา 6 เดือน เพราะเกี่ยวกับงบประมาณ จากสถานีอนามัยและโรงพยาบาล ซึ่งสนับสนุนให้ทุกสถานีอนามัยซื้ออยู่แล้ว และเป็นโครงการตามพระราชดำริด้วย เป็นสิ่งที่รัฐจะต้องสนับสนุนเป็นการบังคับไปในตัว ที่ผ่านมาสถานีอนามัยต้องซื้อเกลือจากหนองเรือปีหนึ่งหลายแสนบาท เพราะไม่มีขายในพื้นที่ ตอนที่ผลิตก็น่าจะทำได้ แล้วพาไปดูงาน สารไอโอดีนหาไม่ได้ตามท้องตลาด ต้องสมัครเข้าชมรม และชมรมจะติดต่อกับกรมอนามัย เพื่อซื้อสารไอโอดีน

อบต กับสถานีอนามัย เริ่มโครงการคนพิการรวมกันได้อย่างไร

ที่ผ่านมาอบต.ยังไม่มีคนช่วยทำงานที่เป็นหลัก คือ ปลัด ธุรการ และนายก ดังนั้นในการจะดูแลประชาชนนอกจากจะผ่าน อบต. ผ่านผู้ใหญ่บ้าน ยังไม่มีพัฒนากรมีเพียงนักพัฒนาสังคมจากจังหวัดมา

สำรวจเพื่อจดทะเบียนคนพิการ แต่จะมาประสานงานเฉพาะที่อำเภอ ซึ่งเราก็ต้องนำคนพิการไปที่อำเภอ คนพิการบางคนไปไม่ได้ ก็ไม่สามารถจดทะเบียนได้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงคิดทำโครงการขึ้นมาร่วมกับโรงพยาบาล ให้ พมจ.มาที่พื้นที่ อาจจะเป็น 2 ตำบลต่อ 1 ที่ หาตำบลที่ใกล้กัน ซึ่ง พมจ.คิดว่าควรจัดให้มีการอบรมอาสาสมัครด้านการพัฒนาสังคมดูแลผู้พิการ ซึ่ง อสม.ของสถานีอนามัยก็เข้าไปอบรมได้ติดต่อประสานงานกันได้ โดย อสม. ชุดนี้ทำงานให้ทั้งอนามัยและพมจ.

พมจ. ประสานงานมาที่ปลัด ที่จะเอาโครงการอาชีพอิสระคนพิการมาลงในพื้นที่ ซึ่งทาง อบต.ได้ขอข้อมูลและประสานงานมาทางอนามัย และก็ขอให้ช่วยดูคนพิการเพิ่มเติมจากการดูแลสุขภาพของประชาชนทั่วไปซึ่งลักษณะการทำงานสามารถทำแทนกันได้

คิดว่าชุมชนคิดอย่างไรกับคนพิการ และโครงการอาชีพอิสระ

แรกๆ เขาไม่ค่อยสนใจ อาจจะสนใจบ้างเป็นบางคน ส่วนมากจะคิดว่าผู้พิการจะให้ไปทำอะไรได้ อีกควรจะให้เบี้ยยังชีพดีกว่า แต่มีคนพิการที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน ซึ่งไม่สามารถจ่ายเบี้ยยังชีพให้ได้เลยมีปัญหาหลายๆอย่าง ทางด้านสาธารณสุขจะออกบัตรผู้พิการที่เป็นบัตรทองก็ไม่ได้ ต้องออกบัตรธรรมดา ซึ่งจะมีทั้งเสียเงินและไม่เสียเงิน หากจ่ายเฉพาะค่าธรรมเนียมบัตรจะมีอายุแค่ 3 ปี ซึ่งหลายคนไม่ได้ต่ออายุบัตรทำให้ไม่ได้เบี้ยยังชีพ เมื่อมีโครงการเข้ามา มี อพมก.ช่วยประสานงาน ไปเยี่ยมทำให้เราประสบความสำเร็จมาก เนื่องจากคนพิการก็พยายามหาทางที่จะให้ออกบัตรผู้พิการให้ได้ ผู้พิการบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าวเพราะเก็บกด ถูกเพื่อนล้อทั้งๆที่ไม่ใช่ความผิดของเขา บางคนพ่อแม่ด่าว่า เนื่องจากทำอะไรไม่ได้ แต่เมื่อได้รับคำแนะนำ เขาก็เชื่อ ทำให้สถานการณ์และความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชนดีขึ้น

แผนงานคนพิการจะมีความยั่งยืนอย่างไร

น่าจะมีแบบจำลองสักอย่าง เพราะมีคนถามเสมอว่าทำอย่างไรจึงจะโน้มน้าวให้ฝ่าย อบต.มาทำงานด้วยได้ เพราะหลายสถานีอนามัยจะมีปัญหาในการจูงใจ และความร่วมมือ ซึ่งจริงๆแล้วอยู่ที่คนและเทคนิคการพูดคุยโน้มน้าวให้เขาเข้าใจชุมชน

ทั้ง อบต.และอนามัยต้องร่วมกันพัฒนา และให้บริการประชาชนด้วย เพราะเป็นประชาชนกลุ่มเดียวกัน ต้องพูดคุยกัน และไม่เกี่ยงงอนในการรับหน้าที่ระหว่างกัน โดยภาพรวม เท่าที่มาอยู่ที่นี่ 4 – 5 ปี ที่นี่มีชุมชนดี ผู้ใหญ่บ้านก็มีบ้างที่ไม่สนใจสัก 1 – 2 คน แต่สุดท้ายเข้าก็ค่อยๆมา เพราะเห็นคนอื่นทำ ถ้าไม่ทำก็มีผลต่อตัวเอง เพราะเป็นประชาชนของเขา

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานในช่วงแรกๆก็มีปัญหาด้านการรับรู้ และการประสานงานตั้งแต่ระดับสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งจะต้องใช้วิธีการ และเวลาในการแก้ปัญหา ซึ่งปัจจุบันนี้สถานการณ์ต่างๆในการช่วยดูแลคนพิการดีขึ้นมาก เพราะเป็นโครงการที่ดี และมีผลลัพธ์ให้เห็นเป็นรูปธรรม

จากอดีตที่ อบต.เพียงแต่เข้าไปขอข้อมูล ขอตัวเลข จนถึงมีโครงการมาก็เลยให้ทางอนามัยเข้ามาช่วยด้วย ก็เลยได้ทำต่อ สุดท้ายเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้ผู้บังคับบัญชาได้รู้ ได้เห็น ทำแล้วรู้สึกดีมากๆ เราภูมิใจตัวเองด้วย

อบต. นครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
วันที่ 2 พฤศจิกายน 2550

โครงการทั้งหมดที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ คิดว่ามีความเหมาะเพียงใดในประเด็นต่อไปนี้

- **พื้นที่**

กลุ่มคนพิการที่ดูแลอยู่ในตำบลนครปฐมมี กลุ่มคริสตัล และกลุ่มดินหอมมะลิ ซึ่ง 2 กลุ่มนี้พื้นที่ไม่กว้าง ดูแลง่าย ส่วนอีก 5 กลุ่มอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบ เรื่องการบริหารจัดการกลุ่มคนพิการจะดำเนินการเอง อบต.เป็นเพียงที่ปรึกษา ต้องการให้ช่วยเหลือด้านไหน อบต.จะส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- **กลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนพิการ**

หากกลุ่มอื่นๆอยากเข้ามาเป็นสมาชิกทาง อบต.ก็ยินดี แต่ติดขัดที่ถ้าสมาชิกกลุ่มเป็นคนนอกพื้นที่ อบต.ไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการได้ เช่น กลุ่มมี 10 คน แต่มีคนในพื้นที่ 3 คน งบประมาณของ อบต.ก็ให้ไม่ได้ เพราะอำนาจรับผิดชอบของ อบต.คือคนในพื้นที่ คล้ายๆกับคุณเสียภาษีในพื้นที่เราก็เอาภาษีตรงนั้นมาให้คุณ แต่ควรจะเป็นคนในพื้นที่เรารับผิดชอบ นอกเหนือจากนั้น อบต.ให้ไม่ได้

มีบางกรณี เช่น คนพิการในกลุ่มคริสตัล ทำลูกปัด จากหนองมะโพรงเคยไปขอความช่วยเหลือจาก อบต.ของตัวเอง เขาให้ไม่ได้ ก็มาขอกับ อบต.นี้ เราก็ให้ได้เฉพาะคำแนะนำ ซึ่งทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละพื้นที่ด้วยว่าจะสนับสนุนคนพิการ หรือว่าเน้นหนักด้านสาธารณูปโภค แต่ อบต.นครปฐมจัดสรรให้ทุกด้าน

ในส่วนของการส่งเสริมอาชีพ อบต.มีงบประมาณให้แต่ ปัญหาคือ ขาดผู้นำที่จะให้เกิดการรวมกลุ่มคนพิการ เพราะพื้นที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท คนที่มีข้อจำกัดด้านกายภาพก็สามารถทำงานลักษณะนี้ได้ เพราะสมาธิ ความตั้งใจ ความสามารถ เขามีมากกว่าคนที่พร้อมทางด้านร่างกาย

- **ระยะเวลาในการฝึกอาชีพ**

ในส่วนของดินหอมมะลิ อบต.เป็นคนฝึกอบรมให้ ตั้งงบประมาณอบรมให้ 3 วัน ในนามของกลุ่มสตรี อบต.เห็นว่ารวมกันเป็นกลุ่มอยู่แล้วจึงเข้ามาช่วยสอนเพิ่ม ให้อาจารย์จาก กศน.มาช่วยสอน อบต.สนับสนุนเรื่องบุคลากรและงบประมาณ คนพิการมีพรสวรรค์ เก่ง สามารถไปเรียนรู้นอกเหนือจากสิ่งที่เราให้ได้

- **การดูแลติดตาม**

ในเรื่องบริหารจัดการ อบต.จะให้กลุ่มดำเนินการ แต่หากมีความต้องการนอกเหนือจากที่เขามีอยู่ขาดตรงไหนมาบอกจะแนะนำให้ก็จะอำนวยความสะดวกให้มากกว่า

หากไปเจอสินค้าใหม่ๆ เช่นกลุ่มคริสตัลถ้าไปเจอลายใหม่ๆ ก็จะซื้อตัวอย่างมาให้ลองทำ แม้กระทั่งการซื้อวัตถุที่มาทำ หากไปกรุงเทพฯ ซึ่งไม่เกี่ยวกับทางราชการ เรายังโทรถาม พี่ซื้ออะไรไหม ฝาก

ไหม ถ้าเราเห็นสิ่งใดที่มีประโยชน์และเกี่ยวข้องก็จะนำมาให้เขา แม้กระทั่งคนพิการอยู่นอกอำเภอก็จะซื้อมาให้ เราไม่ได้จำกัด เพราะเหมือนช่วยกันมากกว่า ไม่ได้ยึดติดว่าต้องทำตามระเบียบ

ปัญหาอุปสรรค และ แนวทางที่คาดว่าน่าจะช่วยทำให้โครงการนี้ดีขึ้น (งบประมาณ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ การประเมินผล บุคลากร)

ต้องดูนโยบายแนวทางการบริหารของผู้บริหารในระดับ อบต. การทำโครงการ ต้องมีงบประมาณ คนที่จะทำให้โครงการเกิดขึ้นได้คือ ผู้บริหาร แม้ว่างานที่ต้องทำมีทุกด้าน แต่คุณจะมุ่งไปที่ด้านใดด้านหนึ่งในส่วนนี้ (งานสำหรับคนพิการ) เป็นเพียงแค่ส่วนเล็กๆ แต่เป็นหน้าเป็นตาให้กับพื้นที่ได้ดีพอสมควร

ปัญหาติดขัดอาจเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มคนโดยเฉพาะคนปกติ ซึ่งรวมได้ยาก เพราะพื้นที่นี้เป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท ทุกคนมีหน้าที่ มีภาระที่จะต้องไปทำ แม้กระทั่งกลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. คนหนึ่งใส่หมวกหลายใบ กลุ่มคนที่จะมาทำที่เป็นหลักได้คือกลุ่มคนพิการ เพราะข้อจำกัดด้านกายภาพของเขา ก็เลยสามารถที่จะทำได้

ในส่วนของงบประมาณ ถ้าตัวของกลุ่มเองกระเตื้องขึ้นมีความพยายามตื่นตัวที่จะทำโครงการอันนี้ทำให้เด่น ทำให้ดังดีไปเลย ในส่วนของผู้บริหารก็คงให้ความสำคัญ เพราะว่าในส่วนของการเมืองก็มีความเกี่ยวข้อง ถ้าทำตรงนี้คุณก็ได้ ต่างฝ่ายต่างได้ ไม่เสียผลประโยชน์ให้กันและกัน การเมืองก็ได้ กลุ่มคนพิการก็ได้ การบริหารงานก็ได้ ต้องอยู่ที่นโยบายด้วย

ในเรื่องของงบประมาณของ อบต.นครปฐมหรือ อบต.ยางน้อย จัดสรรให้กลุ่มอาชีพ 25,000 บาทต่อปี วัตถุดิบแพง มารวมกัน 10 คน รายเฉลี่ยต่อหัวได้ไม่มาก งบประมาณที่อบต.ตั้ง (ประมาณ 40,000 บาท) จะเน้นหนักเรื่องเบี้ยยังชีพ สวัสดิการคนพิการ มีหลายๆด้านที่ต้องพัฒนา แต่ส่วนนี้ผู้บริหารอาจจะมองว่ากลุ่มยังมีขนาดเล็ก งบประมาณก็จัดสรรไปตามส่วน

นอกจากนี้ ยังต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของกลุ่มในการบริหารจัดการไม่ให้สูญหายไร้ประโยชน์ อบต. ทำงานหลายด้าน จึงไม่อยากไปยุ่งเรื่องการบริหารจัดการ จะขยายต่อยอดเงินอย่างไรให้ไปคิดเอง จนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ไม่ต้องรอจากเจ้าหน้าที่อย่างเดียว

กลุ่มที่ดูแลมี 2 กลุ่ม กลุ่มดินหอมมะลิยืนได้ด้วยตัวเอง อบต.ช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์หรือให้คำแนะนำอื่นๆไป ส่วนกลุ่มคริสตัลยังมีอยู่เพราะสมาชิกที่มารวมกลุ่มเริ่มมาจากศูนย์ก็เลยต่อยอดยาก เงินที่ให้ไปก็จะใช้หมุนเวียน คนส่วนหนึ่งจะกระจายอยู่ในกลุ่มดินหอมมะลิด้วย แต่ที่เป็นหลักอยู่ก็ประมาณ 10 คน ช่วงปิดเทอมก็จะมีเด็กนักเรียนมาเรียนมาฝึกร้อยสร้อยด้วย

เมื่อเกิดปัญหามีการปรับเปลี่ยนแผนงานอย่างไร

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่งบประมาณ แต่อยู่ที่ความแข็งแรงของกลุ่ม ทำได้ขนาดไหน ถ้ากลุ่มมีคนโกงคนเดียวก็เกิดปัญหา กรณีเงินแสนที่ฟ้องร้องกัน ลูกกลุ่มส่งเงินเข้าทุกคนแต่หัวหน้ากลุ่มโกง ไม่เอามาส่งให้

อบต. ทั้งๆที่เป็นเงินกินเปล่าไม่มีดอกเบี้ย พอหมดแล้วก็มากู้ใหม่ทำให้ลูกกลุ่มต้องเดือดร้อน การบริหารจัดการจึงอยู่ที่คนด้วย

ระบบการติดตามงบประมาณเป็นอย่างไร

ที่เคยทำ มีสัญญา เงิน 1 แสน ห้าปีไม่มีดอกเบี้ย งวดละสองหมื่นทุกปี 5 งวด บางทีประธานกลุ่มขาดความรับผิดชอบ ไม่ส่งเงินคืนทั้งที่ลูกกลุ่มส่งเงินรายได้ให้ก็เลยเป็นลูกโซ่ไปเรื่อยๆ เกิด Black list ให้ลูกกลุ่มไปเลย ลูกกลุ่มไม่มีโอกาสรับรู้เลย นอกเสียจากว่าต้องออกจากกลุ่มเดิมแล้วไปตั้งกลุ่มใหม่ บริหารให้ได้ แต่ถ้าเงินไม่มาเราก็ปล่อยไม่ได้เพราะการบริหารคล้ายกองทุนหมุนเวียน

ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหา จะเกิดแค่คน 2 คน แล้วจะทำให้เสียทั้งกลุ่ม จะมีการพูดคุยกันประนีประนอม คนที่ทำเสียส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มี power ในกลุ่ม เหมือนคนจะโกง คนในกลุ่มก็มีปากมีเสียงไม่ได้ทุกคนก็เสียประโยชน์หมด

โอกาสในการผนวกแผนพัฒนาศักยภาพเข้าไว้ในแผนประจำปี หรือแผนงานหลักของ อปท. มีมากน้อยเพียงใด และอย่างไร

อบต.นครปฐม เสนอเป็นแผนงานในเรื่องของกลุ่มอาชีพ ถึงแม้จะไม่มีอยู่ในเวทีประชาคม แต่ทางผู้บริหารจะตั้งรองรับไว้เผื่ออาจจะต้องใช้ แต่โครงการต้องเตรียมการให้พอเหมาะกับงบฯที่มีอยู่ แต่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีคนมาขอน้อย เพราะกลุ่มไม่มี ทำให้ไม่มีกิจกรรม และรายงานดูเหมือนไม่ได้ใช้งบประมาณ เมื่อสรุปประเมินแผนงานโครงการเป็นเปอร์เซ็นต์ ค่อนข้างเสียหายเหมือนกันทำให้ดูเป็นภาพลบว่าตั้งงบประมาณมาแต่ทำไม่ได้ ในอบต.หลายแห่ง หากไม่มีโครงการก็ไม่ตั้งงบประมาณ แต่ที่นี่จะตั้งไว้

คนทั่วไปไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ไม่ค่อยสนใจคนพิการ แต่ที่ อบต.นครปฐมจะชูเด่นเลย เมื่อมีคนมาศึกษาดูงานก็จะนำเรื่องของคนพิการเสนอ ถึงแม้จะขายสินค้าได้หรือไม่ได้ ก็จะให้ค่าตอบแทนบ้าง และหากถ้ามีงบประมาณก็จะจัดสรรให้ เนื่องจากเสียเวลามาก อบต.มีวิธีการที่ทำให้เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ในตำบลนี้ คนพิการพยายามช่วยเหลือตัวเอง อย่างกลุ่มดินหอมมะลิ ไม่มายุ่งวุ่นวายกับงบฯ อบต.เลย เราก็ช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ แต่บางกลุ่มอ่อนเรื่องงบประมาณ บัญชีไม่นิ่ง ของเขาขายได้ก็ต้องซื้อเป็นทุนหมุนเวียนซื้ออุปกรณ์ วัตถุดิบ

อบต.ให้เงินและฝึกให้กลุ่มคนพิการรู้จักการบริหารจัดการเอง เพราะว่าถ้าเจ้าหน้าที่ไปดูแลเกี่ยวข้องทุกอย่าง ก็จะทำงานลำบาก เช่น มาประชุมเขาต้องเสียค่ารถ ก็ต้องเอาเงินเปอร์เซ็นต์จากที่ขายของเสียค่ารถ พยายามเน้นย้ำตลอดว่า ทำอะไรให้ทำในนามกลุ่ม อย่าเอางบกลุ่มไปทำในนามบุคคล จะคอยให้คำแนะนำและช่วยประชาสัมพันธ์มากกว่า

สำหรับพื้นที่ที่มีโครงการอยู่แล้ว มีแผนขยาย/ต่อยอดอย่างไร เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการ ที่เพิ่มขึ้นของคนพิการที่เห็นตัวอย่างความสำเร็จ

ต้องการให้ทำอาชีพกว้างขึ้นโดยไม่จำกัดเฉพาะคนพิการ ทาง อบต.ก็อยากทำ แต่ต้องขึ้นอยู่กับกลุ่มด้วยว่า ต้องการทำหรือไม่ ที่อยากทำคือ เราอยากให้คนปกติ คนที่ว่างงานเอาไปทำด้วย ทำให้คนปกติเห็นว่าคนพิการเขายังสามารถลุกออกมาทำงาน มีอาชีพได้ ก็คือเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนที่ว่างงาน คนขี้เกียจหรือว่าไม่กระเตื้อง เฉื่อยชา ให้เขาเกิดความรู้สึกตื่นตัวขึ้นมา เขาด้อยกว่าเราเขายังทำได้ คือทำอย่างไรก็ได้ให้เขามีอาชีพ มีรายได้ ทำให้เขาอยู่ได้ เน้นที่คุณภาพดีกว่า

มีแผนงานอะไรบ้างที่จะช่วยให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์ (คนพิการและครอบครัว) ได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการมากขึ้น และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลมากกว่าการหวังพึ่งจากภาครัฐ

การตอบสนองของชุมชนต่อคนพิการมีภาพลักษณ์ออกมาในทางดี ที่นี่ไม่มองศักดิ์ศรีของคนพิการไปในทางด้อย จะให้ความสำคัญด้วยซ้ำ คนพิการบางคนขายของกินเขาก็ซื้อ คนปกติกับคนพิการขายของใกล้กันแต่เขาเห็นเป็นคนพิการเขาก็ซื้อ แต่หากจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมอาจยาก เพราะว่าทุกคนมีหน้าที่มีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะลักษณะพื้นที่จะยากเพราะไม่ใช่พื้นที่ทำสวนทำไร่ ทุกคนมีอาชีพ จะไม่มายุ่งหรือยอมเสียเวลา แต่ถ้าเรื่องงบประมาณหรือบริจาคจะให้เต็มที่

มีทางใดที่จะทำให้คนรับรู้บทบาทคนพิการมากขึ้นในชุมชน

จะไปโฆษณาหรือไปขายของอย่างเดียวคงไม่ได้ แต่เมื่อใดมีโครงการประชุม ก็จะเอาคนพิการออกไปนำเสนอ ไปฝึกอบรมอาชีพ ก็คิดว่าน่าจะได้รับการยอมรับ แต่ถ้าจะเอาในภาพลักษณ์ในส่วนใหญ่ๆ เลยทำไม่ได้ ควรต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้ามาทำ เช่น หน่วยงานระดับ พม. หรือ สสท. แต่อาจจะหวังได้ยาก แต่ทาง อบต.ก็มุ่งทำเฉพาะพื้นที่อยู่แล้วคือมีการประชาสัมพันธ์ เวลามีงานหรือมีคนมาดูงานก็จะเอาคนพิการออกงานเสมอ จะพูดเวลาประชุมประชาคมหมู่บ้าน มีวารสาร ลงรูปคนพิการทำกิจกรรม เวลาเราไปทุกหมู่ก็พูดให้เขาฟังนี้คือสิ่งที่ อบต.ทำได้ ให้ชุมชนและคนทั่วไปซึมซับถึงโอกาสของคนพิการ

เมื่อมีการจัดสรรงบประมาณลงมาโดยตรงที่จังหวัด (แทนที่จากกระทรวงฯ) คาดว่าจะมีอุปสรรคในการทำงานมากขึ้นหรือน้อยลงจากการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารดังกล่าว

มีปัญหาแน่ ถ้าจัดสรรงบประมาณลงจังหวัด แทนที่จะจาก พม.โดยตรงลงพื้นที่ คิดว่าต้องมีผลกระทบ เพราะถ้าพื้นที่ไหนที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญตรงนี้ คนพิการจะเดินเข้าไปขอความช่วยเหลือน่าจะไม่มาก จะหวังให้คนพิการเดินเข้าไปคุยเอง เขียนโครงการเอง แม้กระทั่งที่นี่ถ้าผู้นำ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่จังหวัดไม่ให้ความสำคัญตรงนี้ คนพิการไม่ได้เกิด ทำอะไรไม่ได้ มีงบฯมาแล้ว เงินที่คุณเสียภาษี

มาแล้ว แต่ไม่มีคนเดินไปหยิบเงินมาให้ ลำบาก เจ้าหน้าที่เป็นคนตำบลนครปฐมก็จะจัดสรรเงินให้เฉพาะพื้นที่ของตนเอง เพราะว่าถ้ามีงบประมาณมาแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ไปเอา คนพิการก็จะเสียเปรียบ จะไม่ได้เลย

พม.รู้ปัญหาเพราะลงพื้นที่เอง แต่ถ้าในระดับจังหวัดบริหารเงินก็จะลำบากเพราะว่าคนพิการ เขียนโครงการไม่เป็น เจ้าหน้าที่พยายามสอน เขียนผิดเขียนถูก มาว่ากันอีกที เขียนให้เป็น เขียนให้ได้ เขียนให้เขารู้ถึงความต้องการ ถ้า อบต.บางพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เลยคนพิการก็ไม่ได้รับประโยชน์อะไร ถ้าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ควรจะมาดูแลเรื่องนี้ จะได้เสียงแน่นอน

ทำไม อบต หลายที่ยังไม่บรรจุแผนเรื่องการดูแลอาชีพอิสระของคนพิการ

ส่วนใหญ่ท้องถิ่นยังเน้นไปในเรื่องของการก่อสร้าง ถนนหนทาง ท้องถิ่นยังคงมีภาพลักษณ์เดิมๆ ที่เน้นด้านการก่อสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ทำให้ส่วนนี้หายไปเลย ให้ไปแล้วทำสัญญามาส่งใช้ พอไม่ส่งก็ต้องมารับใช้เองอีก ที่ อบต.นี่ยังสนับสนุนเรื่องงานประเพณีและอื่นๆบ้าง แต่บางที่เน้นการก่อสร้างอย่างเดียว

ห่วงเรื่องแผนคนพิการเพราะบางที่หายไปเลย แผน อบต.ตอนนี้จะเน้นในเรื่องของเบี้ยยังชีพอย่างเดียวเพราะเห็นผลลัพธ์ทันตา หลายแห่งไม่มองถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนที่จะทำให้คนยืนขึ้นมาได้ ไม่ใช่เอาอาหารไปใส่ปาก ถ้าไม่มีเวลา ไม่มีคนเอาไปใส่ก็ไม่ได้กิน

คิดว่าโครงการนี้ (ลักษณะการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) ควรปรับเปลี่ยนอย่างไร หรือไม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เรื่องแรกคือ ข้อมูลคนพิการที่ทาง อบต.ได้รับคนพิการ ส่วนใหญ่ที่นี่จะเป็นพิการซ้ำซ้อน นายแพทย์ที่ตรวจวินิจฉัยออกใบเอกสารรับรอง และอาจจะหวังดีว่าคนพิการอาจจะใช้ใบรับรองไปทำอย่างอื่นได้ แต่คนพิการเองเข้าใจผิดคิดว่ามีสมุดคนพิการเพื่อไปขอเบี้ยยังชีพเท่านั้น และก็จะมุ่งหวังที่ตรงนี้อย่างเดียว ทุกครั้งที่คนพิการมาทาง อบต.จะบอกว่าสมุดคนพิการนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายโอกาสหลายทางให้เลือก ไม่ใช่สำหรับขอเบี้ยยังชีพอย่างเดียว ก็เลยไม่เข้าใจว่าทำไมเป็นอย่างนี้ แต่พบว่า คนพิการที่จะออกมาทำอาชีพอย่างนี้ได้มีน้อย เพราะมีข้อจำกัดทางกายภาพ

การขึ้นทะเบียนทำให้คนพิการได้รับสิทธิหลายๆอย่าง แต่เขากลับไปมองเรื่องเบี้ยยังชีพอย่างเดียว จึงคิดว่าเป็นเรื่องของการปลูกฝัง คนคิดว่าเงินเป็นปัจจัยหลักเขาก็อยากได้เงิน ให้ได้เงินเปล่าๆกับไปทำงานแลกเงิน จะเลือกอย่างไหน เขาก็เลือกเงินที่ได้เปล่า คิดว่าเป็นการปลูกฝังทางการเมืองหรือท้องถิ่นที่ใส่ความคิดให้ขอ อบต.ได้ เลยกลายเป็นว่าคนพิการไม่ต้องทำอะไร แต่คนพิการบางคนก็ดี ไม่ได้มาขอเบี้ยยังชีพอย่างเดียว แต่ไปทำมาค้าขาย ขายน้ำขวด ขาขาดครึ่งท่อนก็ไปขายของตามนัด เขาก็ไม่ยุ่งแล้วเพราะเขาก็มีอาชีพของเขา

การตามเก็บข้อมูลคนพิการใช้วิธีกลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มขยายกลุ่มเอง เช่นคุณสุกัญญาสร้างมาได้1คน เขาก็ต้องไปขยายกลุ่ม ขยายผลเอง แต่หากบางครั้งเขาเข้าไม่ถึง ก็ให้มาแจ้งกับอบต. ก็จะไปทำให้ เพราะว่างานนี้ของ อบต.เราทำคนเดียว ทำให้ทั้งกลุ่มอาชีพคนปกติ คนพิการ เบี้ยยังชีพ เรื่องของข้อมูล แม้กระทั่งเป็นวิทยากร แม้ว่าจะยังให้เขาได้ไม่ถึง 100% แต่ตรงนี้คิดว่าเป็นจุดเริ่มต้นมากกว่า แต่เดิม กลุ่มคนพิการเป็นคนเริ่มมาก่อนที่เราจะมาเป็นเจ้าหน้าที่ ก็ต้องมาเรียนรู้มาต่อยอดจากเขาเหมือนกัน มาช่วยกันมากกว่า เพราะหากให้ลงไปทำเองทั้งหมดคงไม่ได้

นอกจากนี้ ยังได้ประสานกับอนามัยในเรื่องของคนพิการ ใช้ข้อมูลร่วมกัน มาทำงานใหม่ๆไม่กล้านั่งใกล้ ไม่กล้ากินข้าวด้วย ไม่ได้รังเกียจแต่หดหู่ พอทำไปนานเข้าก็เข้าใจ และรู้สึกผูกพันกับคนพิการ

บางครั้งคนพิการจากอำเภออื่นเห็นเราทำงานก็อยากให้เราไปอยู่ตำบลเขา ก็บอกว่า “พี่ต้องทำให้เขาเห็นศักยภาพของพี่ก่อน พี่ต้องยืนได้ด้วยตัวพี่ แล้วพี่ถึงจะออกไปหาคนข้างนอก” คนพิการต้องแสดงให้เห็นว่ายืนได้จึงจะสามารถสร้างข้อต่อรองที่จะดึงให้ผู้บริหารท้องถิ่นร่วมกับเราได้ คนพิการต้องมีจุดเด่น ไม่ควรรอแต่การสงเคราะห์ๆ ซึ่งจะไม่มีคนเห็นคุณค่า ทุกคนต้องก้าวเข้ามาหากัน ตราบใดที่คนพิการมีจุดเด่นผู้บริหารท้องถิ่นก็ยินดีช่วยเหลือให้ได้งบประมาณ

การดำเนินงานร่วมกับธนาคาร และหน่วยงานอื่นๆ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนมีหรือไม่

จะมีการหาข้อมูลให้เกี่ยวกับเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารออมสิน เพื่อนำไปลงทุน แต่พอพูดถึงธนาคารคนจะหวาดกลัว กลัวภาระหนี้สิน และสาเหตุที่รวมกลุ่มไม่ได้ก็คือทุกคนต้องระดมทุนกันก่อนแล้วถึงจะไปขอที่อื่นได้ เช่น งบ 1 แสนบาทของกลุ่มอาชีพ ซึ่งไม่เน้นเฉพาะคนพิการจะต้องมีเงินลงทุนในกลุ่ม 30% ซึ่งมีปัญหามากเพราะ คนพิการก็จะไม่มีกินอยู่แล้ว ขายบางทีขาดทุน กำไรไม่มาก เป็นหนี้ธนาคารต้องส่งดอกเบี้ย เงินต้นต้องใช้คืนรวมกันเป็นกลุ่ม หากสมาชิกหายไปคนที่ยังอยู่ในกลุ่มต้องรับผิดชอบ ทุกคนก็เลยคิดว่าอยู่ด้วยตัวเองไม่ต้องการข้องเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากธนาคาร

คิดว่าดีที่ธนาคารมีข้อตกลงแบบนี้ ทำให้คนพิการเห็นว่าต้องอยู่ด้วยตัวเองแล้วนะ ถ้าไปกู้เขาวันหนึ่งทำไม่ได้ จม ทำให้คนพิการเห็นว่าต้องควักทุน ต้องกล้า จะได้จะเสียอยู่ที่ตัวเอง เจ้าหน้าที่ไม่มาข้องเกี่ยวแล้ว แต่ธนาคารมีข้อเสียก็คือ คนพิการลำบากต้องไปทำงานใช้หนี้ธนาคาร แต่ทำให้คนพิการกลับมาคิดทบทวนว่า กู้เขาฉันก็ต้องเป็นหนี้ ฉันไม่ทำฉันก็ไม่มีกิน ต้องช่วยเหลือตัวเองต้องควักทุนตัวเองมาก่อน ถ้ามองบวกลบกันมันก็ได้

อบต.หนองปลิง อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
วันที่ 9 พฤศจิกายน 2550

แผนรวมของ อบต ในการดูแลคนพิการและผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

สำหรับผู้สูงอายุ อบต.มีแผนอยู่แล้ว แต่การจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุยังไม่ได้ทุกคน ถ้าคนไหนไม่ได้เป็นฝ่ายของ อบต. ก็จะไม่ได้รับการคัดเลือก มีเรื่องของการแบ่งพรรคแบ่งพวกด้วย ดังนั้น คิดว่าไม่ควรให้ อบต.เป็นผู้ตัดสินว่าผู้สูงอายุคนไหนควรได้รับเบี้ยยังชีพ แต่ควรให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินและอนุมัติกันเองจะเหมาะสมกว่า

คนพิการขณะนี้มี 110 คน เรื่องจ่ายเบี้ยยังชีพ อบต.จัดการได้แล้ว แต่เรื่องการทำอาชีพ ยังทำอะไรไม่ได้ เพราะมีงานมากทำได้แค่เก็บข้อมูลไว้ก่อน ว่าสภาพครอบครัวของคนพิการเป็นอย่างไร เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาว่าควรจะช่วยเหลือเขาอย่างไรถึงจะเหมาะสม

ความสนับสนุนที่ได้จัดสรรให้คนพิการเป็นอย่างไร

โครงการของ อบต. ที่ทำกับคนพิการจำนวน 110 คน ทำได้เพียงเรื่องเบี้ยยังชีพ ซึ่งเยอะมากแล้ว หากจะเอาไปช่วยเรื่องการประกอบอาชีพอีก ไม่ได้ งบประมาณก็น้อยบุคลากรก็น้อย เปรียบเทียบกับเทศบาลไม่ได้ เช่น อบต.นครปฐมมีฐานะ มีพื้นฐานที่ดีกว่าเราหลายเท่า คนพิการสามารถไปซื้อของเองได้ คนพิการสามารถไปเรียกร้องได้ แต่คนพิการของเราไปไหนเองไม่ได้ต้องมีผู้ปกครองไปด้วยตลอด แค่เรียกประชุมยังยาก เพราะต้องดูว่าผู้ปกครองมีเวลาว่างหรือไม่ ต้องดูปัจจัยหลายอย่าง

คนพิการเข้ามาร่วมในโครงการฝึกอาชีพได้อย่างไร

คนพิการในโครงการให้รวมกลุ่มกันให้มีจำนวน 10 คน เราไม่ได้เลือกเองทั้งหมด แต่ละหมู่บ้านเลือกเข้ามา หนองประดู่มี 4 ครอบครัว หนองปลิงมี 6 ครอบครัว แต่คนที่เข้าโครงการมา บางคนมีฐานะดี ซึ่งคิดว่าผิดเป้าหมาย แต่เขาก็เลือกกันเข้ามาแล้ว ก็เลยตามเลย

คนพิการ 110 คน รู้ไหมว่ามีโครงการฝึกอาชีพอิสระในพื้นที่

รู้ แต่เขาจะทำอย่างไร ที่จะมาฝึกอาชีพ ทำอย่างไรที่จะรวมกลุ่มได้ เพราะผู้ปกครองคนพิการต้องทำงาน ปกติเขามีอาชีพหลักอยู่แล้ว ทำโครงการที่ทำบ้านใครบ้านมันทำได้อยู่แล้ว แต่เป้าหมายของโครงการอยู่ที่คนพิการ ไม่ใช่ครอบครัว

ที่ว่าต้องการเอาเงินไปเป็นเงินกองทุน เพื่อลงทุนนั้น ไม่ใช่เป้าหมายของโครงการจริงๆแล้วเราต้องการให้คนพิการมีพัฒนาการมากกว่าการทำเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ไม่ทราบว่าครอบครัวเข้าใจเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด เพราะจากที่เห็นทุกครอบครัวจะตั้งเป้าไว้ที่การทำรายได้มากกว่า

มีหลายโครงการที่เข้ามาร่วมแต่เป็นเรื่องของการให้กู้เงินไปลงทุนกัน ไม่เห็นมีอะไรดีขึ้น ระบบการพัฒนาล้มเหลว ไม่มีการดูแลติดตามผล

การจะนำคนพิการทั้ง 110 คนมาประชุม ต้องมีคนดูแลมาด้วย รวมๆ แล้วก็ต้อง 200 กว่าคน ต้องใช้งบประมาณเท่าไร อย่างน้อยก็ต้องให้ค่าเดินทาง เขามาแล้วไม่ให้เขากินได้ไหม เขาจะไปหากินกันอย่างไร เราก็ต้องมีอาหารเลี้ยงอีก บางคนมากิน พอกินเสร็จก็กลับยังไม่ได้รับฟังให้รู้เรื่องเลย ทุกวันนี้มันต้องทำด้วยใจ

คนที่อยู่ในข่ายได้รับการช่วยเหลือ เขารู้ไหมว่ามีเงินอย่างนี้อยู่

รู้ เพราะลงไปให้ข้อมูล ถ้าเขาจะมาขอรับความช่วยเหลือก็จะดูว่าเขามีพื้นฐานอย่างไร จะเอาไปทำอะไร ถ้าเอาไปใช้แหลกเหลว แต่เมื่อถึงกำหนดคืนเงินก็สามารถหามาคืนได้ ลักษณะนี้ก็ไม่อยากจะให้เงินไปเพราะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ที่เริ่มโครงการช้า เพราะต้องเริ่มเองทีละนิด ต้องการเห็นผลที่ยั่งยืน ต้องหาข้อมูลก่อน อยากให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

กลุ่มอารักษ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัด ตั้งมาเป็นพิเศษไหม

เขาตั้งมาอย่างนี้ แต่มีคณะกรรมการแต่ละตำบลดูแล ที่ทำสำเร็จเป็นหน้าเป็นตาก็มี แต่ที่ยังไม่สำเร็จเพราะนายกฯ อบต.ไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้ามาแก้ไข ก็มีเป็นไปตามที่ว่า คืออยู่ที่วิสัยทัศน์ของคนด้วย ตัวอย่างที่หนองประดู่ มีความเข้มแข็ง เพราะนายกฯ อบต.เป็นหัวหน้าเอง จัดการเองและแฟนเขาเป็นตำรวจด้วย ช่วยกันคิดแผนงาน เขากว้างขวางมีข้อมูลเยอะ ข้อมูลสำคัญนะ ไม่มีข้อมูลเราก็ช่วยเขาได้ไม่ตรงตามความต้องการและความเหมาะสม

ขอทราบความคิดเห็นเรื่องเบี้ยยังชีพ กับการฝึกอาชีพให้คนพิการ

การจัดโครงการฝึกอาชีพ หรือหาอาชีพเสริมให้คนพิการจะต้องมีตัวตนแสดงให้เห็นก่อน ถึงจะจัดงบประมาณให้ได้ แต่ปัญหาคือ หาคนรองรับให้คนพิการยาก ดังนั้นการจะจัดงบประมาณให้ก็ลำบาก แต่บางกรณีคนก็เอาโครงการฝึกอาชีพไปยัดเยียดให้เขาทำ ทั้งๆที่เขาก็ทำเป็นอาชีพของเขาอยู่ก่อนแล้ว

ก่อนทำโครงการฝึกอาชีพให้คนพิการเตรียมการอย่างไร

เคยทำกลุ่มใหญ่มาก่อน แต่สมาชิกหายไปหมด แต่เมื่อเป็นกลุ่มเล็กๆ การจะพาคนพิการไปไหนต่อไหนก็ทำได้ เช่นการพาคนพิการและผู้ปกครองไปดูงานเป็นฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เขาได้ดูได้เห็น ว่าเขาชอบเลี้ยงสัตว์อะไรบ้าง เพราะต่างคนต่างชอบไม่เหมือนกัน ก็ถามพ่อแม่หากไหว และพร้อมก็จะทยอยให้เงินช่วย เพราะเรากลัวเงินจะสูญ เราเองหวังแค่ให้คนพิการมีพัฒนาการเท่านั้น ไม่ได้หวังให้เขายึดเป็นอาชีพ แต่ครอบครัวเขาอยากจะยึดเป็นอาชีพ

ปัจจุบันนี้ไม่มีข้อมูลของคนพิการในพื้นที่เลย ไม่ว่าจะเป็นจำนวนหรือลักษณะของความพิการทำให้ไม่อาจให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมได้ เรื่องข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้โครงการสำเร็จ เพราะรัฐอยากให้มีการสำรวจด้วย

เคยไปสัมมนาที่นครนายก บางคนบอกว่าข้อมูลไม่สำคัญหาก ไปเอาที่ อบต. ก็ได้แล้ว ก็เถียงไปว่าไม่ได้ ถ้าจะเอาข้อมูลจริงๆ ต้อง ไปที่ อสม. อสส. คิดว่าน่าจะอยู่ที่การแบ่งงาน การประสานงานและความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยมากกว่า

การเข้าไปให้ข้อมูลแก่ชาวบ้าน เป็นเรื่องยาก เหมือนเข้าใจไม่ตรงกัน เจ้าหน้าที่บางคนก็จะเข้าไปบอกเพียงว่าตอนนี้มีโครงการนั้นโครงการนี้เข้ามานะ สนใจไหม แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าโครงการต้องการกลุ่มเป้าหมายใด วัตถุประสงค์ของโครงการทำมาเพื่ออะไร ชาวบ้านก็คิดง่ายๆนะ อะไรเข้ามาก็เอาไว้ก่อน ปัญหาอื่นๆแล้วค่อยว่ากันทีหลัง

โครงการที่กำลังประเมิน ผลลัพธ์เป็นยังไง

ได้แค่ 60% เท่านั้น เพราะยากที่จะให้คนเข้าใจเหมือนกัน แต่หากดูเฉพาะเรื่องพัฒนาการของคนพิการก็ถือว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพราะคนพิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ถ้าเอารายได้มาเป็นตัววัดก็คงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยอื่นๆอีกมาก ดังนั้นการจะชี้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่เป็นเรื่องยาก

เงินโครงการที่ใช้หมดไปแล้ว (และทำต่อไม่ได้) จะทำอย่างไรต่อไป

คงต้องเข้าไปคุยกับครอบครัวของคนพิการว่าเขาต้องการให้ช่วยเหลืออะไร ต้องดูเป็นรายๆไป บางกรณี งบประมาณที่ให้ไปฝึกอาชีพไม่มีปัญหา แต่ผู้ปกครองทำเสียเองด้วยหวังว่าอยากจะใช้เงินก้อนนี้ทำเป็นอาชีพเลย โครงการนี้ต้องการให้ใช้ขยายผล แต่ไม่มีใครมาติดตามว่าที่ทำไปแล้วเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร ประสบความสำเร็จไหม มีแต่เอาโครงการมาแล้วก็ให้ทำอย่างเดียว

เครือข่ายในพื้นที่ไม่มี ทำงานการประเมินผลได้อย่างไร

มีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของตำบลอยู่แล้ว เข้าไปดูกันเองเมื่อก่อนไปบ่อย รวมทั้งทางหนองประดู่ก็เข้าไปดูพัฒนาการของคนพิการ แล้วมาสรุปกันว่าโครงการคืบหน้าไหม เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เงินโครงการที่ให้ไปมีการจัดสรรอย่างไร ต้องติดตามดูตลอด หากไม่สามารถหางบประมาณมาเสริมได้หรือต่อยอดให้เขาได้ พอหมดเงินแล้ว

เมื่อโครงการมีปัญหาเยอะ โครงการลักษณะนี้ ควรจะทำแบบไหน

คิดว่าควรเริ่มจากรายหรือสองรายก่อน ดูแลให้เข้าถึงจริง ติดตามตลอด เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องใส่ใจติดตาม เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเวลามีปัญหา เมื่อเขาทำสำเร็จ เขาอยู่ได้ คนในชุมชนก็เห็นเองให้เขาเป็นคนที่นึกอยากทำกับเรา ไม่ใช่เอาไปยัดเยียดให้เขาทำ เพราะมีเงินทำโครงการ นั่นแหละถึงจะสำเร็จ คนที่อยากมาทำยังมีอีกมาก

การวางแผนขยายงาน เป็นอย่างไร

ยังมองไม่เห็นทางเลย ว่าจะขยายไปได้อย่างไร ยังมีปัญหาเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บางทีเงินก็ไม่ถึงคนแก่ เพราะต้องมารับเงินที่หน่วยราชการ ไม่ได้เอาไปให้ตามบ้าน บางครั้งผู้สูงอายุออกมาเองไม่ได้ก็ส่งตัวแทนมาซึ่งเขาจะเอาไปให้หรือไม่ ไม่รู้ ผู้สูงอายุบางคนก็ไม่รับรู้เรื่องราวอะไรแล้ว อีกประการหนึ่งคงเป็นเรื่องของการทำงานที่ไม่ประสานกันเท่าที่ควร

โครงการพัฒนาอาชีพอิสระคงไม่ได้มีงบให้ตลอด จะทำอย่างไรให้โครงการขยายต่อยอดไปได้

เคยคุยกันว่าเงินกองทุนหมู่บ้านกู้ได้ เพราะมีเงินเยอะมาก เงินนอกเป็นเงินแค่จุดประกายให้ แต่ที่เห็นๆ เงินที่กู้กันไปไม่ได้เอาไปลงทุนในการประกอบอาชีพ แต่เอาไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมากกว่า พอถึงเวลาที่จะต้องคืนเงิน ก็ไปกู้โครงการอื่นมา ก็จะเป็นวัฏจักรแบบนี้ และเมื่อให้เงินไปแล้วไม่มีการติดตามดูว่าเอาเงินที่กู้ไปทำอะไร เป็นไปตามข้อตกลงของโครงการหรือไม่ ใครมากู้ก็ให้หมด ถึงเวลามีเงินมาคืนให้ก็จบกันไป ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์หรืออาชีพอย่างยั่งยืน รัฐบาลไทยเลี้ยงลูกไม่โต ไม่มีใครเข้ามาถามเรื่องโครงการทำมาหากินเลย ชาวบ้านจะถามว่ามีโครงการอะไรที่จะให้เรากู้ได้บ้าง

ยิ่งถ้าผู้นำไม่เข้าใจ ยิ่งไปกันใหญ่ อย่างน้อยอยากได้อาสาสมัครในตำบลที่จะทำหน้าที่เก็บข้อมูลตำบลละ 1 คน และหากมีอาสาสมัครหมู่บ้านละคนก็จะยิ่งดี เพราะตำบลละหนึ่งคนก็จะหนักเกินไป แต่ปัจจุบันยังไม่มีเครือข่ายเหล่านี้

ในการหาคนเก็บข้อมูลเราจ่ายเงินตอบแทนได้ไหม

เราอยากให้เขาทำงานด้วยใจ อยากให้เป็นอาสาสมัครจริงๆ ถ้าให้เงินมีคนทำเยอะ แต่พอหมดเงินก็ไม่มีใครทำเหมือนเดิม คิดง่ายๆพองบประมาณหมดคนทำงานก็หมด เราต้องการความต่อเนื่องด้วย ไม่ใช่ครั้งนี้มีคนหนึ่งเข้าไปสอบถามข้อมูล ครั้งต่อไปเปลี่ยนเป็นคนใหม่อีกแล้ว อย่างน้อยคนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลควรได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านด้วยไม่ใช่เข้าไปถามเพื่อเอาข้อมูลอย่างเดียว พอได้แล้วก็เดินออก

ส่วนใหญ่เวลามีโครงการหรืองบประมาณภายนอกเข้ามา จะนึกถึงแต่คนสูงอายุ แต่คนพิการไม่ได้เลย

ตัวเครือข่ายจริงๆ ต้องเริ่มจากหมู่บ้านใดบ้านหนึ่งก่อน ทำให้สำเร็จให้ได้ ซึ่งงานแบบนี้ต้องใช้เวลา ไม่ใช่เอาเงินมาโปรยแล้วก็รีบๆทำให้เสร็จ ทำแบบนี้ก็ไม่ต่างอะไรกับโครงการที่ให้ชาวบ้านกู้เงิน

ถ้า อบต ผู้ใหญ่ ผู้ช่วย มารวมตัวกันหมด คุย ปรึกษาหารือกันก็จะทำได้ ต้องมีการประสานงานกัน ต้องพัฒนาคนขึ้นมาเป็นผู้นำให้ได้ ซึ่งต้องเสียสละและอดทน

ถ้ามีโครงการไหนหรือกลุ่มไหน ทำจริงๆ จังๆ ไปรอดได้ ก็ควรเข้าไปช่วยสนับสนุน แต่เขาก็ต้องเริ่มให้เราเห็นว่าเขาทำจริง ไม่ใช่รวมตัวเสร็จรับเงินแล้วก็แยกย้ายกันไป

พื้นฐานครอบครัวที่ต่างกัน ก็เป็นปัญหา ครอบครัวบางครอบครัว ไม่ใส่ใจลูก ไม่รู้เลยว่าลูกจะกินอยู่อย่างไร ทำมาหากินอย่างเดียว แต่บางครอบครัวก็ดูแลและเอาใจใส่ลูกดีมาก

“ความใส่ใจ” ของอบต.จำเป็นต่อการดำเนินโครงการคนพิการเพียงใด

คนที่มาเป็นผู้นำ ถ้าใจไม่โอบอ้อมอารี เขาก็จะไม่สนใจตรงนี้ ทำงานด้านนี้ใจต้องมาก่อน ไม่มีใจทำไม่ได้ เพราะต้องอดทน และเสียสละ คนทั่วไปมักมองว่า อบต.มีหน้าที่ในการดูแลเรื่องทั่วไปของคนในชุมชน เช่น ความปลอดภัย เรื่องของสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา มากกว่าที่จะเข้ามาดูแลเรื่องรายละเอียดในชุมชน คงขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคลมากกว่า

โครงการคนพิการที่เข้ามา เริ่มทำไประยะหนึ่งก็ต้องการไปต่อยอดให้ แต่ที่สำคัญต้องมีตัวเชื่อม มีเครือข่าย แต่หากผู้นำไม่สั่ง งานส่วนนี้ไม่รู้จะเอาไปให้ใครทำ เพราะในหมู่บ้านตัวเองก็ต้องดูแล 3 ครอบครัวแล้ว ดูเหมือนไม่มากแต่ยังมีภาระงานของตัวเองที่ต้องทำอีก

ปัญหาคือตัวเชื่อมแต่ละหมู่บ้านไม่มี ไม่มีเครือข่าย อาสาสมัครที่มาทำตรงนี้ต้องหนักแน่นพอสมควร

อบต.หนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
วันที่ 9 พฤศจิกายน 2550

บทบาทและหน้าที่ในการดูแลโครงการ

มีหน้าที่ดูแลโดยตรง เพราะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ มีหน้าที่คัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ ดูแลกิจกรรมที่คนพิการทำ มีคนพิการในพื้นที่ 29 คน ดูว่าเขาสามารถทำอะไรได้ คนพิการเคยมาร่วมทำกิจกรรมอะไรกับเทศบาลบ้าง ในเทศบาลมีกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม ดูแลงานในส่วนนี้มา 2 ปีแล้ว

คัดเลือกความเหมาะสมของโครงการอย่างไร

ส่วนใหญ่ครอบครัวคนพิการจะเสนอเรื่องเลี้ยงไก่ และหมู ก็จะพิจารณาว่าเขาประกอบอาชีพนี้อยู่แล้ว มีประสบการณ์อยู่แล้ว มีเล้าหรือมีคอกอยู่แล้ว ให้ครอบครัวละ 5,000 บาท จ่าย 2 ครั้ง ครั้งแรกให้ 3,000 บาท ครั้งหลังให้ 2,000 บาท

การติดตามผล ทำอย่างไร

จะลงไปดูอยู่ตลอด ว่าเขาทำไปถึงไหนแล้ว ขายได้ไหม มีการทำบัญชีไหม เจอปัญหาอะไรบ้าง เช่น กลุ่มเลี้ยงหมู เจอปัญหาอาหารหมูแพง หมูราคาตก เราก็จะแนะนำให้ว่าควรไปขายที่ไหน เราจะลงไปดูตลอด บางคนทำแล้วมีเงินเหลือ ก็จะเอากำไรที่ได้ไปซื้อมาเลี้ยงอีก คนที่ทำแล้วพอจะไปได้ จะเป็นคนที่เลือกทำตรงนี้เป็นอาชีพเสริม ไม่เอาไปรวมกับอาชีพหลัก บางคนเลี้ยงไก่อยู่แล้ว แล้วยังเลือกที่จะเลี้ยงไก่อีก พอเกิดโรคก็ตายหมด ทำให้หมดทั้งทุนตัวเอง และทุนโครงการด้วย ตอนนี้ก็ช่วยหาอาชีพใหม่เสริมให้กับพวกเขา ที่ดูไว้ก็คือเลี้ยงปลา และเลี้ยงเป็นไข่

เจ้าหน้าที่เป็นคนเริ่มให้ หรือให้เขาคิดเสนอเอง

ช่วงแรก ให้เขาคิดเองว่าอยากทำอะไร ส่วนใหญ่คนพิการไม่ได้เป็นคนตัดสินใจแต่มักเป็นผู้ปกครองตัดสินใจให้มากกว่า แต่หลังจากที่ทำโครงการนี้ไปได้สักระยะ ครอบครัวที่ทำแล้วไม่เห็นผล คือเลี้ยงสัตว์แล้วตายหมด เขาก็มาถามหาอาชีพใหม่ เช่น ทำดอกไม้จันท์ ก็จะไปช่วยดูตลาด หาลู่ทาง เข้าไปดูแล และจะคุยกับ พมจ. พัฒนากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เขาช่วยแนะนำ รวมทั้งคุยกับคนอื่นๆ ซึ่งรู้จักเป็นการส่วนตัวด้วย

ช่องทางอื่นใดอีกในการที่จะได้รับความรู้เรื่องอาชีพและตลาด

การได้ไปดูงาน แต่ไม่บ่อย เช่นไปดูที่ระยอง บางทีเราก็ไปดูให้เองในที่ๆ อยู่ใกล้ แต่การเอามาปรับใช้มันค่อนข้างลำบาก เพราะบางอย่างหาตลาดยาก บางอย่างไม่เหมาะกับพื้นที่ บางอย่างไม่เหมาะกับกลุ่ม บางครั้งก็ไม่รู้ความต้องการของกลุ่ม สิ่งที่ให้ไปคิดว่าเหมาะสมแล้ว แต่บางครั้งกลุ่มไม่ชอบ การจะจัดประชุม ให้กลุ่มได้มาเจอกันก็ยาก ต้องมีค่าใช้จ่ายหรือ อบต.ต้องให้การสนับสนุนอย่างน้อยก็เรื่องค่าเดินทาง หรือการมีรถรับส่ง

งบที่ได้ รัฐจัดสรรอย่างไร

เงินที่ให้มาทำโครงการ พอให้ไปแล้ว ก็จะเอาไปแบ่งกันแต่ละครอบครัว เราติดตามไม่ได้ เนื่องจากคนทำงานมีน้อย และพื้นที่ก็ห่างไกลด้วย ตอนโครงการเข้ามาก็บอกเขาว่า ต้องทำเป็นกลุ่มนะ เพราะตอนขอเงินก็ให้มาเป็นกลุ่ม แต่เวลาทำ ต่างคนต่างทำ ทีนี่พอได้เงินไปแล้วก็แยกกันไป เพราะเขาบอกว่าไม่มีเวลา ทำรวมกันที่บ้านคนใดคนหนึ่งจะมีค่าใช้จ่าย ค่าน้ำ ค่าไฟ และเป็นภาระของเจ้าของบ้านมากขึ้น แต่เมื่อแยกออกไปทำแยกกัน เงินจะสูญไปเลย ในกรณีที่โครงการไม่สำเร็จ

ความมุ่งหวังให้ร่วมกลุ่ม เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนจะทำได้หรือไม่

ยังคิดไม่ออกว่าจะทำได้อย่างไร ปัญหานี้ไม่เฉพาะกลุ่มคนพิการ กลุ่มคนปกติก็เหมือนกัน ไม่มีความรับผิดชอบ แก้ยากเพราะเป็นเรื่องของพฤติกรรม หากจะแก้ไขก็ต้องไปแก้ที่ตัวบุคคล

คิดว่าจะแก้ด้วยระบบ หรือจัดให้มีกฎเกณฑ์ต่างๆได้หรือไม่

เคยทำเป็นกลุ่ม มีการระดมหุ้น มีปันผล แต่สุดท้ายจะกลายเป็นเรื่องการเมือง เรื่องของผลประโยชน์ มีผลตอนมีการเลือกตั้ง ให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบเลยจะดีกว่า เคยคุยกับเขตอื่นๆ เขาก็จะไปหาทุนจากร้านค้าใหญ่ๆ แต่ติดขัดที่จะทำให้คนพิการรวมกลุ่ม ซึ่งพื้นที่นี้เป็นกลุ่มคนพิการทางสติปัญญา ดังนั้นผู้ปกครองต้องมาดูแลตลอด ถ้าผู้ปกครองไม่ว่าง ไม่มีเวลา ไม่เสียสละ คิดว่าการรวมกลุ่มคงยาก

คณะทำงานในพื้นที่ประกอบด้วยใครบ้าง

มีคณะกรรมการ 5 คน ติดตาม ประสานงาน แต่ทำจริงๆเพียงคนเดียว ก็ทำไหวนะ เพราะตรงนี้พื้นที่ดูแลแคบ มี 2 หมู่บ้าน 5 ชุมชน ดูแลได้ แต่ในส่วนของ อบต.พื้นที่กว้างกว่ามาก ดูแลและติดตามได้ไม่ทั่วถึง รวมกลุ่มไม่ได้ ไม่มีกลไกให้คนรวมกลุ่มเพื่อจะหาทุน มีปัญหาเรื่องการดูแลติดตามต่างๆ หากสมาชิกอื่นอยู่นอกเขตก็จะไม่ทราบปัญหาว่าเกิดอะไรขึ้น เช่น เพิ่งทราบว่ากลุ่มนอกเขตเลี้ยงไก่ตายหมด ซึ่งถ้าเจอปัญหาแบบนี้เราตามไม่ทัน เพราะถ้าไก่เป็นโรคจะลามรวดเร็วมาก

เท่าที่ทำโครงการ งบประมาณเป็นปัญหาหรือไม่

งบประมาณน้อย งบฯคนพิการไม่ได้ลงมาเต็มๆ จะมีแค่เบี้ยยังชีพ ต้องรองบประมาณจากจังหวัดในการทำโครงการเกี่ยวกับอาชีพ

ในพื้นที่รับผิดชอบมีแผนประจำปีสำหรับคนพิการไหม

มี แต่ก็ต้องมีการเสนอโครงการจากคนพิการมาก่อนว่าต้องการจะทำอะไร อย่างไร

การที่คนพิการไม่ได้มาขอรับการสนับสนุน เพราะอะไร

รวมตัวไม่ได้ อาจจะไม่มีผู้นำ พื้นที่ห่างไกลกัน ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร ไม่มีพี่เลี้ยง ในเขตพื้นที่นี้ไม่มีปัญหาเพราะดูแลอยู่แล้ว แต่นอกเขตดูแลไม่ถึง คือเขารู้ข้อมูลว่าจะทำโครงการนี้จะต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แล้วทำโครงการเสนอเพื่อพิจารณา หากทำหนังสือหรือเขียนโครงการไม่ได้จะไปช่วยทำให้ แต่ปัญหา

คือ เขาไม่สามารถรวมกลุ่มได้ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากคนพิการมีเบี้ยยังชีพ แต่การรวมกลุ่ม จะทำให้เขาไม่มีเวลาทำอาชีพหลักของตนเอง และไม่มีเวลาจะมาดูแลกัน ส่วนใหญ่ทำไร่ มีคนพิการเด็กที่จะยังเรียนหนังสือด้วย

คนที่รับทุนไปแล้วมีปัญหา มีการปรับเปลี่ยนแผนอย่างไร

ส่วนมากเราจะคิดแผนเอง แต่จะถามกลุ่มก่อนว่าจะทำต่อหรือไม่ ทำไหวหรือไม่ และคิดว่าจะทำอะไรต่อ แล้วให้คำแนะนำไป หรือถ้าเขามีข้อเสนอแนะอื่นก็รับฟังเหมือนกัน

โอกาสที่พื้นที่นี้จะเป็นคนเริ่มโครงการ เพื่อดึงคนพิการเหล่านี้เข้ามามีมากน้อยเพียงใด

ทำได้ เคยคุยกับนายก อบต แต่ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงยังไม่เริ่ม เพราะเงียบไป ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ แต่คนพิการบางคนจะรู้ข่าวไวมาก ทันทีที่ได้เงินงบสงเคราะห์มา ก็จะคอยถามว่าจะได้เงินเมื่อไร เทศบาลไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ แต่คิดว่าจะนำงบที่มีมาส่งเสริมด้านไหนถึงจะดูดี ให้เขาอยู่ได้ คนพิการจะมีสมุดคนพิการ ส่วนใหญ่เพื่อจะนำไปเอาเงินเบี้ยยังชีพอย่างเดียว เราจะกำหนดกฎเลยว่าถ้าได้รับเบี้ยยังชีพแล้วจะกู้เงินไม่ได้ แต่คนพิการสามารถยกเลิกเบี้ยยังชีพได้ถ้าคิดจะทำงานหรือประกอบอาชีพ แต่เราจะไม่ให้ทั้งเบี้ยยังชีพและเงินกู้ ติดระเบียบที่จะจ่ายเงินออกไปมันลำบาก

เราก็ได้แต่คิด ทำคนเดียวไม่ไหว ทำไปเกินหน้าเกินตาก็จะเป็นปัญหา

ปัจจุบันมี 5 ครอบครัวที่อยู่ในโครงการ คิดจะขยายอย่างไร

พื้นที่มีคนพิการ 29 คน ผู้รับผิดชอบจะบอกว่า ที่มี 5 ครอบครัวเดิมยังไม่บรรลุตามเป้า จะให้งบประมาณไปใหม่ก็กลัวว่าเงินจะสูญไป เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ ก็จะดูว่าเลี้ยงแล้วมีรายได้เพิ่มขึ้นไหม มีการขยายผลไหม หรืองบประมาณหายไปแล้ว จะวัดผลตรงนั้น เพราะเขาเป็นคนให้เงิน แต่จะไม่ได้ดูว่าคนพิการเป็นอย่างไร คนพิการมีสุขภาพจิตหรือมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่ ผู้บริหารไม่ได้ลงพื้นที่ ไม่ได้สัมผัส ไม่ได้ผูกพันกับคนพิการโดยตรง ผู้บริหารก็จะไม่รู้

ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ผูกพันกับคนพิการเกินไปไหม ถึงได้มองต่างกับผู้บริหาร

เหมือนเราเอาใจเขามาใส่ใจเรามากกว่า อยากให้โอกาส อยากให้คนภายนอกยอมรับว่าคนพิการไม่เป็นภาระ คนพิการก็น่าจะคิดเหมือนกัน เราได้ไปคุยกับเขา ก็ดูเขาพอใจนะ วันแรกๆ คนพิการเขาจะกลัว แต่บ่อยๆ เข้าเขาก็ยอมรับเรา ตัวของคนพิการก็มีความคิดเป็นของตัวเอง ให้เขาเลี้ยงไก่ เขาก็จะรับผิดชอบหน้าที่ของเขา เช่น เช้ามาให้อาหาร เย็นก็เอาเข้าเล้า ซึ่งเขาทำได้ ขึ้นอยู่ที่ผู้ปกครองด้วยว่าเอาใจใส่หรือไม่

การต่อยอด ขยายไปในครอบครัวอื่นค่อนข้างลำบาก ถ้าผู้บริหารวัดผลที่รายได้ ถ้ากลุ่มที่ทำอยู่ไม่เกิดรายได้หรือไม่มีการขยายผล ก็คงขยายไปสู่ครอบครัวอื่นลำบาก จริงๆแล้วก็มีครอบครัวตัวอย่างที่ทำได้ เช่น ครอบครัวที่เลี้ยงวัวก็จะขยายไปได้เรื่อยๆ แต่คนอื่นจะมองว่าพื้นฐานครอบครัวนั้นดีอยู่แล้ว ไม่ได้มองที่การจัดการว่าเขาทำอย่างไร บางครอบครัวให้เงินไปแล้วแต่ไม่พอซื้อวัว ก็จะเพิ่มเงินเข้าไป เพราะเห็นว่าลูกตัวเองเลี้ยงวัวแล้วมีความสุข

แต่คนจะไม่มองว่าเป็นครอบครัวตัวอย่าง จะมองอย่างเดียวว่าครอบครัวนั้นทำได้ เพราะมีฐานะอยู่แล้ว ครอบครัวคนพิการบางครอบครัว ก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

แผนในอนาคต ที่คิดว่าสามารถทำให้ทั้งคนพิการ ครอบครัว ได้ประโยชน์

ต้องมีคนเพิ่ม ผู้นำต้องเข้ามาช่วยวางแผน คือถ้าเขาไม่ช่วย ไม่ให้ความร่วมมือ อะไรที่วางไว้ก็ทำไม่ได้ หากผู้นำไม่ได้มาจากสายเดียวกัน ทำงานลำบาก เพราะจะไปไม่ได้เลย ขัดกันตลอด อยากได้หลายๆ คนมาช่วยหรือให้ผู้บริหารมองไปทางเดียวกันก็ได้ คนทำงานจะได้สบายใจ

โอกาสที่จะมีแผนเสริมเพื่อช่วยคนพิการค่อนข้างยาก แต่ก็จะคอยดูๆ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก จะคอยหาอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการด้วย แต่คนพิการก็ต้องช่วยตัวเองด้วย จะรอเจ้าหน้าที่อย่างเดียวไม่ได้

การที่เราทำงานตามลำพัง มีทางที่เราจะได้ข้อมูล เรียนรู้ จากทางไหน

เคยคุยกับเพื่อนๆ ที่ทำงานคล้ายๆ กัน ก็ประสบปัญหาเหมือนกัน คือหน่วยงานไม่ค่อยให้ความสนใจ การติดต่อประสานงานต่างๆลำบาก ต้องเข้าจังหวัดเองเพื่อจะได้รู้ว่ามีข้อมูลหรือโครงการอะไรที่พอจะช่วยเหลือคนพิการได้บ้าง รู้สึกเหมือนเราต้องมารับผิดชอบเอง ไม่มีคนมาช่วย ผู้นำมักบอกว่าให้เบี้ยยังชีพไปแล้ว คนพิการส่วนใหญ่ก็สนใจแต่เบี้ยยังชีพ แต่เราคิดอยากให้เขามีอาชีพเสริมเล็กๆน้อยๆ

โอกาสที่จะได้ประชุม หรือเข้าร่วมโครงการที่ส่วนกลางเขามีอยู่ จะช่วยอะไรได้ไหม

ก็น่าจะได้ส่วนหนึ่ง แต่ความรู้ตรงนั้นจะสามารถนำมาปรับใช้กับของเราได้ไหม อย่างเลี้ยงไก่ กว่าจะได้มันนาน ส่วนหมู อย่างน้อยก็ต้อง 4 เดือน พอได้ขนาดที่จะขายได้ ก็ราคาลง มีปัญหาเรื่องตลาดมาก เทศบาลไม่มีปัญหาเรื่องทุน แต่ อบต.จะมีปัญหาเรื่องทุน เรื่องตลาดยังหาทางออกไม่ได้

การเปลี่ยนระบบการจัดสรรงบประมาณเข้าสู่จังหวัดโดยตรง ไม่ผ่าน พม.จะมีปัญหาในการทำงานหรือไม่

คิดว่าการทำงานจะยากมาก หากงบประมาณส่งไปที่จังหวัด เพราะคนที่จะไปเอางบประมาณได้ต้องเป็นผู้บริหารระดับสูงเท่านั้น ถึงตัวเองจะติดต่อโดยตรงกับ พมจ. ก็เอางบฯมาไม่ได้ ถ้าผู้บริหารไม่เข้าไปเอา ก็ไม่มีวันได้

ฐานะที่เราทำงานกับพื้นที่ ปัญหาต่างๆก็มีมาก โครงการที่ช่วยคนพิการ จะทำอย่างไรให้อยู่ได้

คนทำงานเจออุปสรรคค่อนข้างท้อ สักวันอาจจะหยุด แต่เราอยากสร้างให้เกิดสักกลุ่มเป็นตัวอย่างว่าคนพิการสามารถทำได้ อยู่ได้ ไม่ได้เป็นภาระของสังคมนะ แต่ก็ยังไม่เกิด

โอกาสที่จะยั่งยืนมีน้อยมากๆ กลุ่มต่างๆ ที่ตั้งมาก็อยู่ได้ไม่เกิน 1 ปี เพราะไม่ใช่การรวมกลุ่มที่แท้จริง ตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อรับเงินโครงการเท่านั้น ถ้ายังไม่มีการแก้ไขจริงจังก็จะเป็นแบบนี้ไปเรื่อยๆ รัฐก็จะสูญเงินเปล่า

คนพิการว่าเป็นการขาดทุน ถามถึงเงินต้นก็ไม่มีแล้ว เลี้ยงไก่แล้วตายหมดก็หมดทุนแล้ว ไม่มีการติดตาม เพราะคนที่ให้เงินพวกนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมือง ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ประจำ บางโครงการเจ้าหน้าที่เป็นผู้ติดตามแต่ต้องมารายงานนักการเมือง มี สตง. เข้ามาตรวจสอบ กลัวเงินรัฐสูญ เพราะทำอะไรไปก็เหมือนขาดทุน

เคยทำโครงการเลี้ยงวัวให้ชุมชน สุดท้ายเขาบอกว่าวัวตาย ไม่มีเงินคืน ก็ล้มไป เราก็ไม่กล้าทำ กลัวเงินรัฐจะสูญเปล่า เงินรัฐหายไปตลอดเวลา เหมือนเอาเงินมาละลาย งบที่ให้ไป ผู้ปกครองคนพิการจะนำไปลงทุนใหญ่โต ไม่ใช่ค่อยๆ ทำ คิดว่าครอบครัวไม่เข้าใจโครงการที่เราทำมากกว่าว่า วัตถุประสงค์จริงๆ ของโครงการคืออะไร เพราะทุกครอบครัวมองแต่เรื่องของรายได้

คนพิการขาดความรู้ที่จะคิดวางแผนก่อน

บางคนเป็นลักษณะที่ว่า รัฐต้องให้อย่างเดียว คนพิการเป็นผู้รับ และผู้นำเห็นเขาเป็นลูกนก ป้อนเขาอย่างเดียว ไม่ได้สอนให้เขาคิด คือพอช่วยแล้ว ก็ต้องช่วยต่อไป เพราะเขาจะรอแบมือขออย่างเดียว พอให้เขาคิด เขาก็ไม่อยากทำแล้ว อย่าว่าแต่คนพิการเลย คนปกติก็เป็น

เวลามีโรคติดต่อสัตว์เลี้ยง ไม่ติดต่อปศุสัตว์

ก็ติดต่อ แต่ชาวบ้านต้องไปติดต่อกันเอง อย่างบางบ้านเลี้ยงสัตว์อยู่แล้วเขาก็ติดต่อกันอยู่แล้วนะ บางเรื่องเขาต้องจัดการเองบ้างเราไม่สามารถเข้าไปดูแลได้หมด

ส่วนที่ 5.3

สรุปผล
การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
คนพิการ และครอบครัว

สรุปผลการสนทนากลุ่ม

ในส่วนนี้เสนอผลสรุปการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion หรือ FGD) ที่คณะผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มคนพิการ และครอบครัวของคนพิการที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระใน 5 จังหวัดพื้นที่เป้าหมายในช่วงระหว่างวันที่ 2 – 27 พฤศจิกายน 2550 มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสิ้นจำนวน 89 คน

การสนทนากลุ่มครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคำถามไว้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. อาชีพที่ได้รับเหมาะสม? สนองความต้องการ? พัฒนาตน?
2. ผลการดำเนินงาน และการบริหารจัดการทุนที่ได้รับ
3. รายได้เพิ่มขึ้น? ทักษะอื่นๆที่ต้องการเพิ่ม
4. อาชีพเสริมอื่นๆ
5. การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อช่วยตัวเองในอนาคต
6. ปัญหาอุปสรรคในการทำอาชีพ / การดำรงชีพ
7. ความช่วยเหลือจาก อปท. ด้านต่างๆ ดีขึ้น
8. การรวมกลุ่มผู้พิการ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
9. คนพิการคนอื่นๆ ที่จะเข้าโครงการ โอกาสมากน้อย?
10. เงินเบี้ยยังชีพเปรียบเทียบกับเงินทุนทำอาชีพ
11. ชุมชนมีการช่วยเหลือ / ทัศนคติต่อผู้พิการ?
12. ครอบครัวช่วยเหลือดูแลมากน้อยเพียงใด
13. ความรู้สึก / ทัศนคติต่อตนเอง? / สภาพจิต?
14. ความคาดหวังจากชุมชน / สังคม จะให้ช่วยอย่างไร

ผลการสนทนากลุ่มโดยสรุปมีดังต่อไปนี้

การเข้าร่วมโครงการ และความเหมาะสมของอาชีพที่ดำเนินการ

ช่องทางและวิธีการที่ทำให้คนพิการได้มีโอกาสเข้ามาร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระสำหรับคนพิการในครั้งนี้ พบว่ามีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ โดยสรุปได้ดังนี้

1. มีการประชุมครอบครัวคนพิการที่คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการมีเงินโครงการ (จาก สทก.) เข้ามาเสริมเรื่องการประกอบอาชีพ และให้ทำความตกลงกันเองว่าต้องการจะทำอาชีพอะไรตามที่คิดว่าถนัด หรือเหมาะสม แล้วจัดสรรเงินงบประมาณให้ครอบครัวละ 5,000 บาท (แบ่งจ่าย 2 งวด 3,000 และ 2,000 บาท) ให้แต่ละรายไปดำเนินการเอง

2. อบต. เรียกประชุมคนพิการในพื้นที่ เพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และพิจารณาดูว่าใครสนใจจะเข้าร่วมโครงการ โดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่จะมีขึ้น ซึ่งทำให้ครอบครัวจำนวนไม่มากนักที่สนใจจะเข้าร่วม

3. มีการคัดเลือกกลุ่มคนพิการที่มีอาชีพเดิมอยู่แล้ว และจัดให้มาเข้ากลุ่ม เพื่อที่จะจัดสรรเงินจากโครงการไปต่อยอดอาชีพเดิมที่ทำอยู่ และเพื่อที่จะสามารถมีการขยายเครือข่ายออกไปได้

4. มีอาสาสมัครชักชวนให้คนพิการ (โดยเฉพาะทางสติปัญญา) และครอบครัวที่เป็นผู้ดูแลเข้ามารวมกลุ่มประกอบอาชีพที่ตัดสินใจร่วมกันว่า จะเลือกอาชีพใด ไปศึกษาดูงาน และจัดสรรเงินให้ดำเนินการ

5. คนพิการที่ทำอาชีพอยู่แล้ว หรือมองเห็นช่องทางใหม่ในการทำอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง คิดรวมกลุ่มกันเอง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากไม่สามารถรวมกลุ่มทำงานได้กับกลุ่มคนปกติ แล้วไปเสนอขอรับความช่วยเหลือด้านงบประมาณจาก พมจ. รวมทั้งอาจขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา

สำหรับประเด็นความเหมาะสมของอาชีพที่เลือกดำเนินการนั้น ในภาพรวม ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมดี โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ทำงานด้านการผลิตสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ฝีมือ การเย็บปักประดิษฐ์ต่างๆ เพราะเป็นอาชีพที่ทำมาแต่แรกเริ่ม และงานเย็บปักถักร้อยไม่ต้องใช้แรงมาก วัสดุหาง่าย ราคาไม่แพง และมีตลาดรองรับค่อนข้างดีอยู่แล้ว เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน และได้งบประมาณที่รับมาจากโครงการมาจัดสรรเป็นกองทุนหมุนเวียนให้สามารถขยับขยายงานที่เคยทำอยู่คนเดียวเป็นงานของกลุ่ม และมีเครือข่ายในการทำงานกับกลุ่มคนพิการอื่นๆ อย่างไรก็ตาม พบว่า งานฝีมือประดิษฐ์บางอย่างจะมีปัญหาด้านการถูกลอกเลียนแบบจากคนปกติ ขายสินค้าแข่งโดยการตัดราคา รูปแบบของงานประดิษฐ์จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งบางครั้งคนพิการจะขาดผู้แนะนำ ขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลในการพัฒนาทักษะ หรือบางครั้งคนพิการที่มารวมกลุ่มทำอาชีพฝีมือไม่ดีพอ หรือมีความอดทนไม่พอต้องเลิกทำและออกจากกลุ่ม เหลือสมาชิกกลุ่มน้อยลง

สำหรับกลุ่มคนพิการที่เลือกประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนหนึ่งจะเป็นคนพิการที่เลือกเลี้ยงสัตว์ด้วยตนเอง แต่มีคนพิการอีกจำนวนหนึ่งที่ยังอายุน้อย หรือที่มีปัญหาด้านสติปัญญาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ผู้เลือกอาชีพให้จึงมักเป็นผู้ดูแล หรือผู้ปกครอง มีคนพิการส่วนหนึ่งที่คิดว่า อาชีพเลี้ยงสัตว์ที่ตนทำอยู่นั้นเหมาะสมดี และประสบผลสำเร็จ สัตว์เลี้ยงผลิตลูก ขายได้ คนพิการมีพัฒนาการทางร่างกาย หรืออารมณ์ดีขึ้น แต่พบว่า มีคนพิการอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินอาชีพที่เลือกทำครั้งนี้ (มีทั้งผู้ที่เคยทำอาชีพนี้อยู่ก่อน และผู้ที่ไม่เคยเลี้ยงสัตว์มาก่อน) เพราะประสบปัญหาต่างๆ อาทิ ไก่ตายหมดเล้า เลี้ยงเป็ด หรือแพะที่พันธุ์ไม่ตรงกับที่ต้องการ เกิดปัญหา เลี้ยงหมูราคาตก อาหารแพง ขาดทุน ต้องการจะเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น แต่ไม่มีเงินทุนให้อีก รวมทั้งเงินของครอบครัวก็หมดไปด้วย ทำให้ไม่สามารถเริ่มต้นได้อีก

ส่วนผู้พิการกลุ่มที่ไม่เคยเลี้ยงสัตว์มาก่อน แต่เลือกที่จะเลี้ยงสัตว์ตามคนอื่นๆ ที่เห็นว่าประสบผลสำเร็จ แต่ตนเองขาดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์นั้นๆ หรือสภาพพื้นที่ไม่มีความเหมาะสมพอ (เช่น เลี้ยงแพะพันธุ์ที่ปรับตัวเข้ากับพื้นที่ไม่ได้ เสียชีวิตหมด เลี้ยงหมูป่าด้วยวิธีการแบบเลี้ยงหมูบ้าน จึงขาดทุน เลี้ยงวัวแต่ไม่มีพื้นที่ให้กินหญ้า ส่งผลให้เกิดปัญหาค่อนข้างมาก และต้องการจะเลิกอาชีพ พบว่า ในบางพื้นที่ คนพิการที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพที่ได้รับทุนจากโครงการนี้ด้วยเหตุผล ทั้งการขาดความรู้ งบประมาณมีน้อยเกินไป ขาดผู้ให้คำแนะนำ หรือให้แนวทางที่ควรจะทำ สัตว์มีโรค ราคาตกต่ำ อาหารสัตว์แพง ขาดทุน เหล่านี้เป็นต้น

ผลการดำเนินงานในปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วบางส่วนข้างต้น เกี่ยวกับความเหมาะสมของอาชีพที่เลือกดำเนินการในโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่พบว่า คนพิการบางกลุ่มประสบผลสำเร็จ ขณะที่คนพิการบางส่วนประสบปัญหา และอุปสรรคในการประกอบอาชีพที่เลือกไว้ด้วยสาเหตุต่างๆ

สำหรับกลุ่มประสบผลสำเร็จ และยังสามารถดำเนินการประกอบอาชีพที่เลือกไว้จนถึงปัจจุบันมีดังนี้

<u>จังหวัดพัทลุง</u>: (ชะมวง) กลุ่มเลี้ยงวัว หมู เป็ด ปลา ซึ่งกิจการเป็นไปได้ค่อนข้างดี เพราะมีกลุ่มช่วยกันแก้ไขปัญหาเรื่องการตลาด และราคา ซึ่งสินค้าที่ผลิตไม่มีปัญหาสินค้าล้นตลาด เพราะผลิตเท่าใดก็ขายหมด เลี้ยงปลาได้ราคาดี ผลิตไม่ทันความต้องการ และนำสินค้าไปขายเองในตลาด เป็ดผสมพันธุ์เอง (พันธุ์ปักกิ่งผสมพันธุ์พื้นบ้าน) แข็งแรง มีโรคน้อย ได้กำไรมากกว่าเป็ดปักกิ่ง กลุ่มเลี้ยงวัวและเลี้ยงหมูไม่มีปัญหา เลี้ยงแล้วหากราคาตก ก็จะใช้วิธีแปรรูป

<u>จังหวัดขอนแก่น</u>: เลี้ยงหมูป่า มีทั้งครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ และไม่สำเร็จ สำหรับกลุ่มประสบผลสำเร็จ คิดว่าอาชีพนี้ดี เลี้ยงหมูป่าไปขายได้หลายรอบ ได้ลูกหมูอย่างต่อเนื่อง บางครอบครัวหมูกำลังผสมพันธุ์ และลูกซึ่งพิการได้เข้ามาช่วยดูแลหมู หาผัก ให้อาหาร และช่วยทำงานบ้าน บางครอบครัวนอกจากจะเลี้ยงหมูแล้วก็เพิ่มการเลี้ยงวัวขึ้นอีกด้วย ซึ่งมีผู้ดูแลที่พิการทางสมองรับผิดชอบ

<u>จังหวัดนครปฐม</u>: กลุ่มที่ดำเนินงานไปได้ค่อนข้างดี คือกลุ่มโครเชต์ และคริสตัล ที่มีการขยายการสอนไปยังกลุ่มนักเรียนในวันหยุด กลุ่มดินหอมมะลิ แม้สมาชิกกลุ่มจะลดจำนวนลง แต่ก็ยังจำหน่ายสินค้าได้สม่ำเสมอเช่นเดียวกับกลุ่มทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ที่หากมีโอกาสออกตลาดก็จะยังจำหน่ายได้

<u>จังหวัดพะเยา</u>: กลุ่มเย็บปัก ประดิษฐ์ ไม้กวาด โดยเฉพาะกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ เมื่อได้ออกงานแสดงสินค้า OTOP มักจะจำหน่ายได้หมดไม่เคยมีสินค้าตกค้าง นอกจากนี้ยังมีคนมารับสินค้าไปขาย มีการติดต่อขอซื้อทางโทรศัพท์ และอินเตอร์เนท รวมทั้งยังได้มีโอกาสจำหน่ายสินค้ากับคนในชุมชนในราคาที่ไม่แพงนัก สำหรับกลุ่มเพาะเห็ด ประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะผลิตผลที่ได้ไม่เคยพอจำหน่าย

ตลาดมีความต้องการสูงมาก เพราะคนกินทุกวัน จึงได้มีการขยายเครือข่ายและมีโรงเพาะเห็ดเพิ่มขึ้นในหลายพื้นที่ ยิ่งทำให้มีแรงจูงใจ

สำหรับกลุ่มที่ประสบอุปสรรค ปัญหาในการประกอบอาชีพจนทำให้ต้องเลิกหรือปรับเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น มีไม่ใช่น้อย คือ

จังหวัดพัทลุง: (แม่ขรี) กลุ่มเลี้ยงแพะ มีปัญหาสายพันธุ์ที่ไม่ค่อยเหมาะสมกับพื้นที่ และไม่ค่อยตรงความต้องการ (พันธุ์พื้นบ้าน) เพราะเป็นแพะชายทะเล ต้องตัดหญ้ามาให้กิน ไปไหนต้องอุ้ม เปลี่ยนอากาศก็จะไม่สบาย ต้องคอยให้ยา ตายง่าย เลี้ยงในช่วงแรกตายเกือบหมด หากได้แพะสายพันธุ์ดี (พันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ผสม) ก็น่าจะดำเนินการได้ดี เพราะจะจำหน่ายได้ดี ตลาดต้องการสูง

จังหวัดขอนแก่น: เลี้ยงหมูป่า ประสบปัญหาหมูเป็นหมันต้องขายไปทำอาชีพซ่อมอะไหล่รถปะยาง บางครอบครัวขายหมูไปหมด เพราะยุ่งยากมีคนพิการหลายคนในบ้าน เป็นภาระ ดูแลไม่ทัน จึงต้องขายหมูไปซื้อเครื่องจักรเย็บผ้า บางครอบครัวขายหมูไป เพราะสู้ราคาอาหารหมูไม่ได้ เอาเงินฝากธนาคารและพ่อแม่ต้องออกไปรับจ้างทั่วไป ส่วนลูกพิการก็ต้องไปอยู่อาศัยกับเพื่อนบ้าน ไม่สามารถเลี้ยงต่อไปได้

จังหวัดนครปฐม: สินค้าประดิษฐ์หลายชนิด ถูกลอกเลียนแบบ มีการขายแข่ง ตัดราคา สินค้ารูปแบบคงเดิม คนไม่นิยมเท่าที่ควร ผลิตสินค้าจำหน่ายไม่ออก ทุนที่ลงไปจม ต้องคอยอย่างเดียว ไม่สามารถทำอย่างอื่นได้อีก

จังหวัดกาญจนบุรี: ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพที่เลือกไว้อย่างมาก เลี้ยงไก่และหมูในระยะแรกดีมาก แต่ระยะต่อมาไก่ตายหมดเพราะไข้หวัดนก การเลี้ยงหมูออกลูกแล้วขายลูกไม่ได้ ราคาตลาดตก อาหารหมูแพง เลี้ยงต่อไปไม่ได้ เลี้ยงวัวแต่ไม่มีพื้นที่ให้วัวกินหญ้าได้ จึงต้องขายวัวไปเพราะไม่สามารถดำเนินการต่อ ครอบครัวที่ประสบปัญหาเหล่านี้ จึงเลิกประกอบอาชีพที่เลือกเอาไว้ แต่หันไปทำอาชีพอื่น เช่น พ่อแม่ (ของคนพิการ) ออกไปรับจ้างทั่วไป ส่วนลูก (คนพิการ) อยู่บ้านรับเบี้ยยังชีพ บางคนเปลี่ยนไปทำไร่ ทำนา ทำเฟอร์นิเจอร์ รับจ้างปลูกมัน เพราะเงินทุนจากโครงการหมด รวมทั้งเงินสะสมของครอบครัวก็หมดไปด้วย

การบริหารจัดการทุน

การบริหารจัดการทุนในแต่ละพื้นที่ สามารถแบ่งออกไปเป็น 2 กลุ่มคือ การจัดสรรเงินทุนให้แต่ละบุคคลที่เสนอโครงการทำอาชีพ ส่วนอีกกลุ่ม คือ การจัดสรรเงินเป็นกองกลางให้กับกลุ่มคนพิการ (10 คน) ที่รวมตัว ไปจัดการบริหารโดยกลุ่ม และอาจมี อบต.เข้ามาช่วยเหลือสมทบงบประมาณได้บางส่วน ตามที่กำหนดไว้ในแผนประจำปี (แต่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสมทบให้รายบุคคลได้)

สำรับคนพิการ (หรือครอบครัว) ที่ได้รับเงินจัดสรรเป็นรายครอบครัว (รายละ 5,000 บาท) ต่างเข้าร่วมโครงการมาแล้วประมาณ 2 ปี ปัจจุบันมีครอบครัวจำนวนไม่น้อยใช้เงินที่ได้รับจัดสรรมาเลี้ยงไก่ วัว หมู

ประสบกับการขาดทุน เงินที่ได้รับจากโครงการรวมทั้งเงินครอบครัวจึงหมดไปแล้ว หลายคนแสดงความประสงค์ที่จะได้รับเงินทุนต่อเพื่อเริ่มอาชีพใหม่ หรือแก้มือใหม่จากที่ดำเนินการผิดพลาดไป

สำหรับกลุ่มคนพิการที่สามารถรวมกลุ่มกันได้ (10 ครอบครัว) จะสามารถมีเงินงบประมาณก้อนใหญ่ (50,000 บาท) อาจจะมีการบริหารกันเองโดยสมาชิกกลุ่มตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ช่วยกันกำหนดร่วมกัน แลมี อบต.เป็นฝ่ายช่วยประสานงาน การบริหารจัดการ เป็นในลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น ให้ อบต. จัดการซื้อสัตว์มาเลี้ยง ซื้ออาหารเลี้ยงสัตว์แจกจ่ายไปยังสมาชิกกลุ่ม เมื่อขายได้เงินมาก็จะแบ่งผลกำไรให้ผู้เลี้ยงและให้แต่ละคนสมทบเงินเข้ากลุ่มคนละ 200 บาท เพื่อสมทบกองทุนกลางซื้อสัตว์เลี้ยงเพิ่มขึ้น บางช่วงอาจจะมีภาวการณ์ขาดทุน เพราะราคาตลาดตก แต่ยังบริหารจัดการได้เพราะกลุ่มยังมีกองทุนหมุนเวียนช่วยค้ำจุน (ต่างกับที่ต่างคนต่างทำ เงินทุนหมดก็จะหมดไปเลย)

ส่วนกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ นั้น จะใช้วิธีการรวบรวมเงินเป็นกองทุนที่จะนำเงินไปซื้ออุปกรณ์ วัสดุทำงาน แบ่งผลกำไรกันปลายปี แต่สำหรับรายได้ของแต่ละคนจะได้รับจากจำนวนชิ้นงานถือเป็นค่าแรง ใครทำมากก็ได้มาก นอกจากนี้ การบริหารจัดการกลุ่มจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ชัดเจนว่า หากสมาชิกจะออกจากกลุ่ม ก็จะให้ไปตัวเปล่า ไม่ให้เงินติดตัวไป เพราะจะทำให้กลุ่มต้องสลายตัว ส่วน อบต. หรือ พมจ. จะเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

“ในช่วงแรก จัดการไม่เป็น แบ่งเงินกันไปแต่ละคน แล้วเอาของมาขายรวมกัน บางอย่างขายได้ บางอย่างขายไม่ได้ ของไม่มีคุณภาพ จึงคุยกันเพื่อปรับเปลี่ยนวิธี ว่าควรทำเป็นกลุ่ม ... คิดว่า ตอนนี้กลุ่มมีทุนหมุนเวียนที่เข้มแข็งพอใช้ ไม่สะดุดเรื่องเงินทุน ตรงไหนขาดเอาไปเพิ่ม ได้กำไรก็เอามาลงทุนต่อ”

สำหรับบางกลุ่ม จะมีการบริหารงานโดยมี ประธาน รองประธาน เลขาฯ เหรัญญิก แบ่งงานกันทำ ขายสินค้าได้จะตกลงแบ่งค่าแรง (ที่มิใช่ค่าจ้าง) หักต้นทุนส่วนที่เหลือ ถือเป็นกำไรให้สมาชิก มีการทำบัญชีและบันทึกการประชุม

รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพในโครงการ

สำหรับคนพิการที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการอาชีพที่เลือก (หรือต่อยอดจากอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้ว) พบว่า มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นกอบเป็นกำ (เช่น กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์) “รายได้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม เพราะแต่ละคนมีงานส่วนตัวอยู่แล้ว ยิ่งมาทำกับกลุ่มก็ยิ่งได้เงินเพิ่มขึ้น รายได้อาชีพเดิมได้เงินประมาณ 3 – 4 พันบาท รายได้เพิ่มจากโครงการได้อีกประมาณ 3 พันบาท ขึ้นอยู่กับชิ้นงานที่ทำ”

คนพิการอีกกลุ่มเห็นว่า มีรายได้พอที่จะอยู่ได้ มีหนี้สินบ้าง ทำงานจากโครงการนี้อาชีพเดียวไม่เพียงพอ ต้องทำงานอาชีพอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ทำนา ทำสวน รับจ้างทั่วไป การทำนา ทำสวนจึงกลายเป็นงานหลักที่สร้างรายได้มากกว่าอาชีพนี้

คนพิการอีกกลุ่มที่ยังมีปัญหากับสัตว์เลี้ยง(แพะ) ที่ซื้อมาจากเงินโครงการ ตายเกือบหมด ดังนั้น รายได้ไม่เพิ่มขึ้นจากการทำอาชีพนี้ แต่ได้ใช้วิธีนำเงินของตนเองสมทบลงไปเพื่อซื้อแพะพันธุ์พื้นเมืองมาเริ่มต้นให้ออกลูกหลาน เพื่อขายได้เงินมา จึงยังคงต้องรอให้สัตว์เลี้ยงโตพอขายได้

สำหรับกลุ่มสุดท้ายที่ประสบปัญหาขาดทุนอย่างมาก เพราะสัตว์เลี้ยงยังโตไม่ทันขาย แต่เป็นโรคตายหมด ไม่มีรายได้ และยังขาดทุนเพราะต้องใช้เงินซื้ออาหารสัตว์ นอกจากนี้ ในกรณีที่ราคาในท้องตลาดตกลงอย่างมาก ก็จะยิ่งทำให้ประสบภาวการณ์ขาดทุนอย่างมาก ไม่มีรายได้จะทำต่อไป

รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพในโครงการ

จากการสนทนากลุ่มในทุกพื้นที่ พบว่า กลุ่มคนพิการและครอบครัวผู้ทำหน้าที่ดูแลคนพิการที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ โดยปกติจะเป็นกลุ่มที่มีการประกอบอาชีพอื่นๆเป็นหลักอยู่แล้ว ซึ่งก็คือ การทำนา ทำสวน (สำหรับผู้ปกครองของคนพิการ และคนพิการที่สามารถเคลื่อนไหวได้) หรือการเลี้ยงสัตว์ (แพะ วัว หมู ไก่ ปลา) หรืองานฝีมือ และได้ใช้เงินจากโครงการมารวมกันทำเป็นกลุ่ม หรือแยกไปทำแต่ละรายดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นโครงการที่ดำเนินการปัจจุบันกลายเป็นอาชีพเสริม เช่น ในกรณีจังหวัดขอนแก่น พะเยา หรือพัทลุง คนพิการจะทำนา ทำสวนยาง กรีดยางเป็นหลัก ในกรณีของกลุ่มเพาะเห็ดของจังหวัดพะเยา สมาชิกมีอาชีพทำนาเป็นหลัก และเพาะเห็ดเป็นอาชีพเสริม แต่มีสมาชิกบางส่วนที่เคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน เช่น การซ่อมวิทยุ แต่ความรู้น้อย ผลิตเครื่องจักสาน แต่ตลาดไม่มี การเลี้ยงกบ เลี้ยงปลา แต่ขาดทุน รวมทั้งหลายคนไม่เคยทำอะไรมาก่อนเลย จึงได้ตัดสินใจเข้ามารวมกลุ่มเพาะเห็ด กลายเป็นงานหลัก เพราะประสบผลสำเร็จ รายได้ดี มีตลาดรองรับ มีพ่อค้ามารับผลผลิตถึงที่ แต่สำหรับกลุ่มคนพิการบางส่วนที่ไม่มีความถนัดที่จะร่วมเพาะเห็ด ก็จะเริ่มอาชีพการเลี้ยงจิ้งหรีด โดยการประสานงานกับกรมพัฒนาชุมชน เพื่อหาสถานที่เพาะเลี้ยง และต่อไปวางแผนจะทำธนาคารข้าว เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมข้าว (ยืม 10 ถัง จ่ายคืน 13 ถัง) สำหรับกลุ่มคนพิการที่เข้าร่วมโครงการบางกลุ่ม (กลุ่มประกอบอาชีพอิสระนครปฐม) จะมีการหาอาชีพเสริมอย่างอื่น เพื่อหารายได้เพิ่มเติมจากอาชีพที่ทำอยู่ เช่น การขายลอตเตอรี่ ขายบัตรเติมเงิน แล้วแต่ความถนัดของแต่ละคน หรือกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ จังหวัดพะเยา มีการวางแผนจะขยายอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การทำดอกไม้จันท์ โดยให้มีวิทยากร หรือ อบต. เข้ามาช่วยประสานงาน อย่างไรก็ตาม ดังกล่าวแล้วว่าในบางพื้นที่มีคนพิการ (และครอบครัว) ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ หรือขยายกิจการ (เช่น จากร้านซ่อมอะไหล่ เป็นการเปิดร้านขายของชำ) ไม่สามารถทำได้เพราะ ไม่มีเงินทุน สภาพพื้นที่ไม่อำนวย หรือ ขาดผู้ช่วยฝึกสอนในการทำอาชีพใหม่ที่ต้องการทำ ทำให้ปัจจุบันครอบครัวไม่มีอาชีพนอกจากการที่พ่อแม่ออกรับจ้างทั่วไป (ทิ้งคนพิการให้อยู่ที่บ้าน)

โดยสรุปแล้ว อาชีพที่คนพิการในพื้นที่ได้รับการส่งเสริมด้านเงินทุนจากโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการนั้นสามารถจำแนกออกได้หลายกลุ่ม คือ เป็นอาชีพหลักของคนพิการบางกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จจากการทำอาชีพอื่นมาก่อน และเป็นอาชีพเสริม เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการที่พ่อแม่หรือ

ครอบครัวทำอาชีพหลักอื่นๆอยู่ก่อน หรือเป็นอาชีพที่เสริมอาชีพหลักที่ทำอยู่เดิม หรือเป็นอาชีพที่นำมาต่อยอด หรือขยายผลอาชีพที่ทำอยู่แต่เดิม โดยได้มีเงินทุนนำมาหมุนเวียนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

การเข้าถึงแหล่งทุน และปัญหาอุปสรรคในการทำอาชีพ

สำหรับประเด็นการเข้าถึงแหล่งทุนนั้น มีข้อมูลที่ค่อนข้างจะสอดคล้องกัน คือ กลุ่มคนพิการที่ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ หรือเพิ่งเริ่มการประกอบอาชีพนั้น จะมีความยากลำบากในการที่จะแสวงหาแหล่งทุน ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร หรือ อบต.ที่จะมาสนับสนุนการเริ่มทำอาชีพ เนื่องจากไม่แน่ใจในศักยภาพของคนพิการ อีกทั้งคนพิการโดยเฉพาะหากไม่ได้รวมกลุ่มกันก็ยิ่งมีความยากลำบากมากขึ้น ในขณะที่การรวมกลุ่มคนพิการก็มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ เพราะขึ้นอยู่กับผู้นำ ความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม ความเข้มแข็งของกลุ่มที่จะรวมกันจนเกิดความยั่งยืนพอสมควร นอกจากนี้ ที่สำคัญคือ คนพิการขาดความรู้เกี่ยวกับแหล่งทุน

สำหรับประเด็นปัญหา และอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการที่เข้าร่วมโครงการนี้ (และน่าจะเป็นอุปสรรคของคนพิการที่ประกอบอาชีพทั่วไปด้วย) ได้มีระบุไว้จำนวนมากจากการสนทนากลุ่มครั้งนี้

- ตลาดไม่มีรองรับสินค้า / ผลิตภัณฑ์
- ราคาสัตว์เลี้ยงตกต่ำ ราคาอาหารแพง ประสบภาวะขาดทุน
- ขาดอำนาจต่อรองราคากับผู้มาติดต่อซื้อถึงพื้นที่
- สภาพพื้นที่ไม่อำนวย (ไม่มีหญ้า ขาดน้ำ)
- พันธุ์สัตว์ไม่ดีพอ และบางครั้งไม่เหมาะกับพื้นที่ หรือไม่ตรงตามความต้องการของผู้เลี้ยง
- ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการช่วยให้คนพิการได้เคลื่อนย้าย หรือนำสินค้าไปสู่ท้องตลาด เช่น รถยนต์ ที่ไม่มีเป็นของกลุ่ม กลุ่มคนพิการต้องเสียเงินค่าเดินทางไม่คุ้มกับรายได้ “พมจ.ควรเข้ามาช่วยเรื่องนี้”
- ขาดคนช่วยหาลู่ทางการตลาด เนื่องจากคนพิการมีเครือข่ายทางสังคมไม่กว้างขวางนัก เพราะไม่มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอก “ต้องการได้ตลาด อยากได้ที่ขาย อยากให้คนมาสั่งสินค้า”
- คนพิการที่ผลิตสินค้าไม่สามารถใช้วิธีการเชิงรุก เพื่อนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด เพราะมีข้อจำกัดทางร่างกายจึงต้องตกอยู่ในภาวะตั้งรับ “หากเขามีการจัดงานเมื่อใด หากมีพื้นที่เหลือก็จะเรียกคนพิการไปขาย การจัดงานหลายที่จะมักไม่ตั้งงบฯ จัด booth ให้คนพิการไปขายสินค้า”
- สินค้าบางชนิด ผลิตแล้วระบายไม่ออก เงินทุนจมก็ต้องหยุดผลิต ต้องปรับรูปแบบไปเรื่อยๆ
- สิ่งสำคัญสำหรับหลายพื้นที่ คือปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่ม ต้องการผู้นำ และกลุ่มสมาชิกผิดสัญญาไม่ทำตามเงื่อนไข เมื่อออกจากกลุ่มก็เรียกร้องเอาเงินส่วนหนึ่งไปด้วย ส่งผลให้กลุ่มล้ม

การติดตามผลของเจ้าหน้าที่

ในภาพรวม เกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดเป้าหมายมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เจ้าหน้าที่ พมจ. และเจ้าหน้าที่ของ อบต. จะให้ความช่วยเหลือดูแลติดตามงานในพื้นที่ค่อนข้างใกล้ชิด รวมทั้งให้คำแนะนำ และคำปรึกษา รวมทั้งช่วยประสานงานให้ระหว่างคนพิการ และหน่วยงานภายนอก (บางครั้งช่วยเขียนโครงการเสนอของบประมาณ) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง เป็นพี่เลี้ยงไปเลย ช่วยหาทุน เรียกประชุม ให้คำปรึกษา สัตว์ป่วยก็ตามปศุสัตว์มาช่วยดูแล มาฉีดยาให้"

"ช่วยเหลือดี ไม่รังเกียจ ช่วยตลอดส่วนใหญ่เขาจะสงสาร"

"อบต.ให้เงินมาแล้ว ก็จะคอยติดตามการดำเนินการ ซึ่งจะให้มีการของบฯทุนอุดหนุนทุกปี ดูการรวมกลุ่ม การทำบัญชีของกลุ่มจนกว่ากลุ่มมีความเข้มแข็ง จะขยายงาน อบต.ก็จะให้ความช่วยเหลือในอนาคตเมื่อกลุ่มขยายออกไป ก็จะดูว่า กลุ่มยังขาดอะไรบ้างจะขอรับความสนับสนุนได้ตลอด"

ในบางพื้นที่ครอบครัวคนพิการมีความรู้สึกชื่นชม และขอบคุณความช่วยเหลือที่ได้รับจาก อบต. และอาสาสมัคร ดังที่บรรยายไว้ในกลอนที่แต่งขึ้นโดย นางสำรี หล้าทอง ผู้ปกครองคนพิการทางสติปัญญาจังหวัดขอนแก่น

อันความดีช่วยสังคมบ่มนิสัย ยามไปไกลอบรมทุกสถาน
ไปทุกที่ทุกจังหวัดมีพิการ ไปดูงานสังคมอบรมดี
ผู้ปกครองมีเวลาสละให้ หาที่ไปประสานงานทุกวิถี
หัวหน้าหมอจังหวัดปลัดดี หาเงินมาทุกที่ช่วยเหลือคน
อบต.ผู้ใหญ่บ้านทางการช่วย ได้อำนวยความสุขทั่วทุกหน
หาเงินเดือนมาให้ทั่วทุกคน จนชุมชนสรรเสริญเจริญยอ
ขอขอบคุณทางการที่ช่วยเหลือ ได้เอื้อเฟื้อจุนเจือและเกื้อหนุน
ผู้ปกครองจะไม่ได้ลืมพระคุณ ที่อุดหนุนคนพิการทุกบ้านเอย

อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนพิการบางพื้นที่มีความเห็นว่า

"เจ้าหน้าที่ พมจ. ประธานชมรม จะเป็นผู้ให้ข้อมูลต่างๆ... แต่คิดว่า การให้ข้อมูล และการติดตามงานยังไม่ค่อยเพียงพอ ทั้งจังหวัดมีคนคอยเดินเรื่องอยู่น้อย ทาง อบต. หรือพัฒนาชุมชน น่าจะช่วยดำเนินการเรื่องนี้"

ในทางตรงกันข้าม มีหลายพื้นที่ที่เห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ดีเพราะขาดผู้ติดตาม ดูแล หรือให้คำแนะนำจนส่งผลให้การทำอาชีพสะดุดลง หรือไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

“มีปัญหา อบต. ไม่สนใจเท่าใด ไม่ค่อยช่วยเหลือ คิดว่าคนพิการทำอะไรไม่จริงจัง แต่ต้องทำให้เขาเห็น เขาก็จะเชื่อเอง เคยไปหา (อบต.) แล้วเขาไม่ให้ความร่วมมือ ทั้งๆที่ในพื้นที่มีคนพิการร้อยกว่าคน คนจะสนใจเอาเบี้ยยังชีพมากกว่า เขียนโครงการเสนอไป ไม่สนใจ เก็บเอาไว้”

“ไม่มีใครคอยมาติดตามผล ให้เงินมาเฉยๆ ไม่มีการส่งเสริมอีก เพียงแต่มาดูว่าได้นำเงินมาทำงานจริงหรือไม่ มาดูเฉพาะบัญชีเงินปันผล”

“ไม่ค่อยมีใครไปให้คำแนะนำ บางที่ก็มีการเข้าไปดูบ้าง ปศุสัตว์เข้ามาให้ข้อมูล มาฉีดยาสัตว์ป่วย ให้คำแนะนำบ้าง”

การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพื่อต่อยอด

สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้มีการสอบถามความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ที่คนพิการจะเข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ทั้งกลุ่ม และทั้งตัวเองให้มีอำนาจต่อรองกับผู้อื่นโดยเฉพาะผู้บริโภค หรือพ่อค้า รวมทั้งเพิ่มโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากหน่วยราชการ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งคำตอบที่ได้รับค่อนข้างหลากหลาย ทั้งที่เห็นว่าเป็นไปได้ หรือเห็นว่า ยากที่จะเริ่มต้น หรือเห็นว่ากลุ่มได้เริ่มขึ้นแล้วแต่จะทำอย่างไรให้เข้มแข็งมากขึ้น เพราะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ

(ขอนแก่น) “คิดว่าเป็นไปได้ยาก เพราะอาชีพอิสระบ้านใครบ้านมัน... คนพิการเอามารวมกลุ่มคงยาก เพราะจะตีกันก่อน คนที่จะคอยช่วยเหลือก็คือ พี่เลี้ยงอาสาสมัคร จะทำหน้าที่คอยหาตลาด และต้องคอยช่วยไปเรื่อยๆ การรวมกลุ่ม คิดว่าน่าจะยาก เพราะต้องประสานให้ผู้ดูแลมาร่วมด้วย แต่ผู้ดูแลคนพิการมักมีอายุแล้ว ทำงานอย่างอื่นไม่ได้... คนพิการบางคนมีอายุมากแล้ว ความคิด พัฒนาการทั้งสมองและร่างกายอ่อนแอลง จึงยากที่จะทำงานเป็นกลุ่ม”

(กาญจนบุรี) “น่าจะเป็นไปได้ แต่ไม่ทราบจะเริ่มต้นที่ใด ควรติดต่อกับใคร หน่วยงานไหนจะช่วยได้บ้าง ปัญหาสำคัญคือ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ... หากรวมกลุ่มกันแล้ว ต้องมีแนวทางให้กลุ่มยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง เงินที่ขอมาช่วยกลุ่มอาจต้องใช้วิธีการกองทุนหมุนเวียนจะได้ไม่สูญ”

“คิดว่าหากรวมกลุ่มกันแล้ว จะได้เห็นโลกกว้างขึ้น อยู่ตัวคนเดียว ไม่ได้รู้ได้เห็นว่ามีอะไรข้างนอกที่จะเป็นประโยชน์ แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ห่างๆกัน รวมกลุ่มกันลำบาก ชุมชนใหญ่เกินไป”

(พัทลุง) “มีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว มีการพบปะ ประชุมกัน อบต.เป็นคนเรียกประชุมใครมาไม่ได้ก็ให้ส่งตัวแทน... การรวมกลุ่มและมีผู้นำ ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ประชุมต่อเนื่อง ต้องมีพี่เลี้ยง ไม่สามารถทำกันเองได้ เพราะคนพิการไม่สามารถเดินทางติดต่อเองได้ การมีกลุ่มดี เพราะคนพิการเข้ากลุ่มแล้วไม่อยากออก มีแต่คนอยากจะเข้า แต่ยังขาดเงินทุนที่จะขยายเครือข่ายออกไป ต้องรอให้มีเงินสมทบกลุ่มยอดสูงขึ้นไปกว่าเดิม แต่ อบต.พยายามช่วยจัดกิจกรรมหารายได้สมทบกองทุนให้เพิ่มขึ้น”

(นครปฐม) “ปัญหาในการรวมกลุ่มของคนพิการ คือ อบต.จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุน จะต้องหาสมาชิกกลุ่มให้ได้ครบ 10 คน บางครั้งให้รวมคนพิการข้ามเขต อบต.ได้ แต่บาง อบต.ไม่อนุญาตให้เอา

คนข้ามเขตมารวมกลุ่ม... การรวมกลุ่มจะต้องกระตุ้นให้คนอื่นๆเข้ามาร่วมทำงานไม่ใช่อยู่เฉยๆ มิฉะนั้นจะขยายวงไม่ได้ อบต.ควรให้การสนับสนุนคนที่ทำจริง แม้คนจะไม่ครบจำนวน 10 คนก็ตาม"

(พะเยา) "ต้องการขยายวง ขยายงาน แต่กลัวไม่มีตลาดรองรับ การจะขยายวงอาจทำได้ในลักษณะที่เป็นเครือข่าย มีกลุ่มอาชีพที่ต่างกัน เพราะหากทำงานประดิษฐ์แบบเดียวกันอาจไม่ยั่งยืน เพราะบางคนไม่มีความอดทนพอ หรือไม่สนใจที่จะทำงาน ในกรณีเช่นนี้ ไม่ควรรวมกลุ่ม แต่ควรจะใช้วิธีการส่งงานให้เป็นรายชิ้น จะบริหารงานได้ง่ายกว่า ไม่ต้องปรับตัวหาคนใหม่เพื่อเข้ามารวมกลุ่ม การรวมกลุ่มขณะนี้ยังรวมกันอยู่ได้ เพราะยังมีทุนกองกลางอยู่ ทำให้บริหารจัดการได้ดีอยู่... การจะอยู่ในกลุ่มต้องมีใจรัก มีความเข้าใจ มีความสามัคคี ไม่อย่างนั้นกลุ่มอยู่ไม่ได้"

ความคิดเห็นต่อเบี้ยยังชีพและเงินทุนเพื่อฝึกอาชีพ

กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม มีความโน้มเอียงที่คิดว่า ต้องการที่จะได้เงินทุนมาเพื่อฝึก หรือเริ่มอาชีพให้กับคนพิการมากกว่าที่จะรอรับเงินเบี้ยยังชีพที่ได้มาแล้วก็หมดไปกับค่าใช้จ่ายประจำวัน (แต่ในเกือบทุกพื้นที่ จะไม่จ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน แต่เปลี่ยนไปจ่ายเป็นงวด 2 – 3 เดือนต่อครั้ง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง) และมีความเห็นว่า บางครอบครัวที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพไปแล้ว จะไม่ค่อยอยากมาเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระ เพราะทำงานลำบากกว่า แต่เมื่อได้รับเบี้ยยังชีพแล้ว ก็จะไม่สามารถมีสิทธิกู้ยืมจากแหล่งต่างๆได้ ซึ่งมีอยู่หลายแหล่งเช่น ธนาคาร พมจ. กองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ ผู้กู้ยืมต้องมีรายได้มั่นคง มีการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน ต้องมีคนรับรอง แม้ไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย และคืนแต่เงินต้น ก็เกรงว่าจะไม่มีความสามารถที่จะใช้เงินต้นคืน ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ทำให้กลุ่มคนพิการเห็นว่า ระหว่างเบี้ยยังชีพกับเงินที่จะฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นเงินกู้ยืม คิดว่าหากไม่มีความสามารถ ก็คงจะต้องรอรับเบี้ยยังชีพ จะทำอาชีพไม่กล้าเสี่ยง ไม่มีความรู้ สมองไม่ดี ค้าขายไม่เป็น ดังนั้นการที่จะมีเงินทุนช่วยเหลือจากโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ เข้ามาช่วยเสริมด้านการทำอาชีพก็ช่วยให้คนพิการมีช่องทางมากขึ้น และคนพิการหลายพื้นที่มีความเห็นว่า การฝึกหรือการทำอาชีพจะมีความยั่งยืนมากกว่าการนั่งรอรับความช่วยเหลือด้วยเงินเบี้ยยังชีพ แต่ความยากอยู่ที่การรวมกลุ่มของคนพิการให้ได้จำนวนครบตามเกณฑ์ (10 คน : 1 กลุ่ม) เพื่อจะสามารถรับเงินช่วยเหลือในการทำอาชีพได้ดังกล่าวแล้ว หากรวมกลุ่มได้แล้วโอกาสที่จะขยายตัวออกไปได้มากขึ้น

ความช่วยเหลือจากครอบครัวและทัศนคติของชุมชน

ในการสนทนากลุ่ม ทั้งตัวผู้พิการและครอบครัวที่ดูแลคนพิการคิดว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ให้การดูแล และรับภาระในการคอยแนะนำแก่คนพิการอย่างใกล้ชิดในการฝึกอาชีพ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีคนพิการทางสติปัญญา พ่อแม่จะเป็นผู้ที่คอยบอก สอน กำกับ พูดซ้ำหลายครั้งจนเกิดความเข้าใจ บางครั้งครอบครัวอาจเกิดความรู้สึกเหนื่อย และท้อถอย เพราะลำพังการเลี้ยงดูคนพิการโดยเฉพาะผู้พิการทางสติปัญญาก็นับว่าเป็นภาระที่หนักมากพอแล้ว และยิ่งต้องมาเพิ่มภาระในการให้คนพิการรับผิดชอบเลี้ยงดู

สัตว์เลี้ยงก็ยิ่งหนักขึ้นอีกเท่าตัว เช่น ในกรณี “ครอบครัวจะเข้ามารับภาระแทนพอสมควร (แม่ตาบอด) คนในครอบครัวช่วยกันดูแล ส่วนพี่สาว (พิการทางสมอง) ก็ทำงานได้ แต่เขามีความคิดของเขาเอง บอกให้พาแพะไปกินหญ้าที่นี่ ก็จะเดินไปไหนไม่รู้ ไม่เชื่อฟัง แพะจะเดินไปไหน เขาก็จะลากให้แพะอยู่กับเขา เหนื่อยใจจริงๆ พอเราเอาแพะไปกินหญ้า เขาก็ไปเอาแพะกับมาอยู่กับตัวอีก รู้สึกเป็นภาระที่ต้องดูแลทั้งคนทั้งแพะ” แต่ได้เห็นว่า คนพิการได้มีอาชีพ มีรายได้ แม้ไม่มากนักก็เกิดความภาคภูมิใจ ฯ เหล่านี้ ก็ยังสามารถดูแล ติดตามกำกับได้ต่อเนื่อง เพราะมุ่งหวังให้ลูก หรือสมาชิกครอบครัวที่เป็นคนพิการได้พึ่งตนเองได้บ้าง

ความช่วยเหลือสนับสนุน ที่ครอบครัวได้ทำให้กับคนพิการมีในหลายรูปแบบ เช่น ช่วยจัดหาวัสดุ ช่วยทำ ช่วยขายสินค้า ช่วยดูแล หาอาชีพเสริมให้คนพิการเพื่อให้คลายเครียด ด้วยเหตุผลที่ว่า “คนพิการหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เขาก็จะไม่ออกมา ไม่รวมกลุ่ม เพราะเดินทางลำบาก ต้องให้ครอบครัวออกมาส่ง บางคนครอบครัวไม่สนับสนุน คนพิการก็ไม่คิดจะออกมาสู่โลกภายนอก และรู้สึกไปเองว่า สังคมไม่ยอมรับแต่เมื่อออกมาก็ติดใจ และอยากทำงานเลี้ยงตัวเอง... มากกว่าเป็นภาระของครอบครัว” ครอบครัวจะเป็นแหล่งสนับสนุนสำคัญที่จะให้กำลังใจแก่คนพิการ “ไปไหนจะเอาหลาน (พิการ) ไปด้วยไม่เคยคิดอายใคร เพราะหลานเราไม่ได้พิการอยู่คนเดียว” “ไม่อาย พาลูกเข้าสังคม บอกคนอื่นว่าลูกเป็นเด็กพิเศษ พาไปเข้าวัด ทำบุญ” “ไม่เคยคิดเก็บลูกไว้ที่บ้าน เขาร่าเริงดี แต่สมาธิสั้น”

สำหรับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อคนพิการนั้น ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า หากเปรียบเทียบกับในอดีตแล้วคิดว่า ปัจจุบันนี้ สถานการณ์ดีขึ้นมากแล้ว ในอดีตคนในชุมชนเคยคิดว่า คนพิการทำอะไรไม่ได้ เป็นภาระของครอบครัว “เสียชาติเกิดให้มาเป็นภาระของแม่” คนพิการโดยทั่วไปจะมีความน้อยใจ เครียด และรู้สึกเหมือนคนทั้งโลกไม่มองคนพิการ ไม่ค่อยกล้าออกมาสู้สังคมภายนอก และแม้ในปัจจุบันก็ยังมีคนมองคนพิการ ในลักษณะที่ทำให้คนพิการมีความรู้สึกมีปมด้อย ในปัจจุบัน คนในชุมชนให้การยอมรับมากขึ้น เพราะเริ่มเห็นว่า คนพิการทำงาน มีงานทำ มีรายได้ ไม่เป็นภาระของสังคม ทำให้คนปกติต้องการจะมาฝึกอาชีพ มาเรียนรู้ด้วย ชุมชนและสังคมทั่วไปยอมรับ และให้ความชื่นชมว่า ทำมาหากินเองได้ไม่ลักเล็กขโมยน้อย ในบางพื้นที่ได้ใช้คนพิการเป็นกรณีตัวอย่างให้คนทั่วไปได้รับทราบถึงความสำเร็จ รวมทั้ง กลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพ ถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างนำร่องในการประกอบอาชีพที่ประสบผลสำเร็จพอสมควร นอกจากนี้ พบว่าในหลายชุมชนได้ให้ความช่วยเหลือ ดูแล และมีน้ำใจให้ทั้งของกินและเสื้อผ้า อนุเคราะห์แก่คนพิการที่ยากไร้ “สังคมให้ความอบอุ่นดี ให้ความเอาใจใส่ รักคนพิการ มีอะไรดีๆให้กิน เอื้อเฟื้อ มีเสื้อผ้าสวยๆดีๆให้ แสดงว่าสังคมดี”

สุขภาพของคนพิการและอนาคตด้านการดูแลคนพิการ

เป็นที่ยอมรับกันโดยรวมในกลุ่มผู้สนทนากลุ่มว่า โครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการนั้น ได้ส่งผลดีค่อนข้างมากต่อคนพิการ และครอบครัว คนพิการที่มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น

"ลูก (ตาพิการ) ดีขึ้นมากต้องการเลี้ยงไก่ และเลี้ยงเป็ดเพิ่ม มีความรับผิดชอบมากขึ้น วันหยุดใช้เวลาทั้งวันกับสัตว์ที่เลี้ยง เอาใจใส่ รักสัตว์"

"ลูกรื่นเริง เป็ดที่เลี้ยงออกลูก ดีใจ ขายได้เงินรู้สึกดี"

"ลูกพิการทางสติปัญญา มีพัฒนาการดีขึ้น ช่วยแม่เลี้ยงวัว ต้อนวัวเข้าคอก ถือเป็นหน้าที่ที่เขาต้องทำทุกวัน"

"เมื่อพิการใหม่ๆ ดูเหมือนตัวเองต่ำต้อย มีความอาย ไม่กล้า กลัวสังคมไม่ยอมรับ ความพิการเป็นปมด้อยของตนเอง พ่อแม่ไม่ยอมรับ อายแทน เพิ่งออกสังคมมาได้เกือบ 10 ปีนี้เอง พ่อแม่เห็นว่ามีความสามารถจึงเพิ่งยอมรับในความสามารถ"

"การทำงาน และการรวมกลุ่มทำให้จิตใจดีขึ้น ไม่ค่อยเจ็บป่วยเหมือนเมื่อก่อน ได้มาพบ มาคุยกัน เดินทางได้ออกกำลัง สภาพจิตใจดีขึ้น เมื่อก่อนทำอยู่ที่บ้านคนเดียว ไม่มีเพื่อนคุย เหงา ตอนนี้มีเพื่อนมาคุย มากินข้าวกัน"

"เมื่อก่อนคิดว่าลำบาก แต่เห็นคนอื่นลำบากกว่า ก็พยายามปรับตัวได้ ตอนนี้ได้รถโยกจากโรงพยาบาล ค่อยเดินทางสะดวกมากขึ้น"

สำหรับการดูแลคนพิการในอนาคตนั้น ครอบครัวแสดงความเป็นกังวลว่า หากพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว ใครจะเป็นผู้เลี้ยงดูคนพิการ เพราะไม่คิดว่าจะคาดหวังความช่วยเหลือจากภาครัฐได้มากเท่าใด นอกจากนี้ ยังเห็นว่าในแต่ละพื้นที่ยังมีคนพิการอีกจำนวนมากที่ยังไม่มีอาชีพ และยังไม่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพ อบต.มีงบประมาณน้อย ไม่อาจสนองความต้องการของคนพิการได้ ทำให้มีปัญหา

ในประเด็นนี้มีการเสนอว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาโอกาสให้คนพิการได้ไปพบเห็นสังคมภายนอกบ้าง จะได้เห็นแบบอย่างที่จะนำมาพัฒนาตนเอง (ในกรณีที่ผู้พิการคนหนึ่ง พิการมานานไม่ได้ออกสู่สังคม เพิ่งมีโอกาสได้ไปเห็นอุปกรณ์ และการเตรียมสถานที่ให้ความสะดวกในการเข้าห้องน้ำ จึงได้นำมาสร้างที่บ้านของตนเอง หลังจากมีความไม่สะดวกอยู่เกือบ 20 ปี)

นอกจากนี้ มีความเห็นว่า คนพิการในอนาคตจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ในหลายๆเรื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง และได้นำเอาความรู้นั้นไปช่วยพัฒนาคนพิการอื่นๆด้วย ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) ก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอาชีพ และการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่น่าจะช่วยให้คนพิการในอนาคตสามารถพึ่งตนเองได้

ความคาดหวังที่ต้องการจะได้รับจากภาครัฐ

ในแต่ละพื้นที่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้มีความคาดหวังที่ต้องการจะได้รับจากภาครัฐหลากหลาย โดยเฉพาะความช่วยเหลือที่จะช่วยให้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชีพ และการเดินทางไปจำหน่ายสินค้าตรงแหล่งที่มีความต้องการ เพราะคนพิการส่วนหนึ่งมีข้อจำกัดในการเดินทาง (การเคลื่อนไหว) และไม่มียานพาหนะเป็นของตนเอง "อยากจะขยายกลุ่มให้ครอบคลุมไปทั้งจังหวัด (ไม่ใช่เฉพาะบาง อบต.) และจัดให้มีรถของจังหวัด จัดการเรื่องการเดินทางของคนพิการ จังหวัดควรมีศูนย์รวมพักสินค้าของคนพิการทั้งจังหวัด เคยเสนอไป แต่จังหวัดไม่ให้การสนับสนุนดูแลเท่าที่ควร ส่งสินค้าไปก็กองรวมอยู่ที่เดิม คิดว่าหากมีรถรับส่ง ถึงจะขายสินค้าได้น้อยก็ยังพออยู่ได้ หากขายได้ก็จะมีทุนหมุนเวียน อบต.จะได้เห็นความสำคัญเขาก็จะช่วยเหลือเอง อบต.บางแห่งดีมาก แต่บางแห่งไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

ผลงานของคนพิการขณะนี้นับว่าเป็นแรงจูงใจให้กับคนพิการอื่นๆ (รวมทั้งคนปกติ) แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ เพราะหากคนพิการไปที่ต่างๆ เขาจะได้เห็นรูปแบบแล้วจะมีคนเข้าหา รวมทั้งจะขยายไปที่ต่างๆ อยากให้มีการทำแผ่นพับ เสนอตัวอย่างที่ดีออกไปเผยแพร่ให้คนรับรู้" (นครปฐม) มีคนพิการบางกลุ่มที่ต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างจริงจัง โดยการให้เงินทุนในจำนวนที่มากพอที่จะเริ่มประกอบอาชีพได้มากกว่าที่ผ่านมา และที่เป็นปัญหาค่อนข้างมากคือ ยังมีคนพิการในแต่ละพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่ต้องการเข้าร่วมโครงการประกอบอาชีพ แต่ไม่อาจเข้าร่วมได้ เพราะขาดงบประมาณมาจุนเจือให้คนพิการจำนวนมาก มีบางส่วนที่มีความคาดหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือเป็นตัวเงิน และกำลังใจ เพราะการเลี้ยงดูคนพิการนั้น เห็นว่าเป็นภาระที่หนักหนาสาหัส

ในบางพื้นที่ เสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบให้การสนับสนุนด้านกิจกรรม เช่นกีฬา การดูแลสุขภาพคนพิการ ความช่วยเหลือด้านการดูแลสุขภาพกาย และสุขภาพจิตจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทั้งคนพิการและครอบครัวที่ช่วยดูแล

โดยปกติชุมชนส่วนใหญ่มักจะให้ความช่วยเหลือดูแลผู้ติดเชื้อ และผู้สูงอายุ แต่คนพิการมักจะถูกเลือกโดยพิจารณาจากระดับความพิการ และดูว่าครอบครัวลำบากมากน้อยเพียงใด ใครจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือก่อน ผู้ร่วมสนทนาจึงเห็นว่า คนพิการทุกคนควรได้รับการขึ้นทะเบียน และได้รับความช่วยเหลือ เพราะคนพิการหลายคนทำงานไม่ได้ แต่ผู้สูงอายุ 60 ปี ยังทำงานได้ ขณะที่คนพิการต้องยื่นเรื่องเสนอขอรับความช่วยเหลือ จึงจะได้รับความอนุเคราะห์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รู้สึกว่าชุมชนให้การดูแลคนพิการน้อยไป ในส่วนของการสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ

สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

จังหวัดนครปฐม (2 พฤศจิกายน 2550)

1. ทำอย่างไรที่จะให้คนพิการ (โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้พิการมาแต่กำเนิด) ได้ลดความรู้สึกอับอาย ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ได้ 'ออกมา' ดำเนินชีวิตตามปกติ

2. ควรให้คนพิการที่มีความสามารถเป็นตัวอย่างได้แสดงและมีโอกาสบอกกล่าว แก่ผู้พิการอื่นๆ ว่าคนพิการมี 'ศักยภาพ' สามารถทำได้ ดูแลตัวเองได้

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้คนพิการโดยทั่วไปได้รับทราบ

4. คนพิการขาดช่องทางรับรู้ ข้อมูลในการดูแลตัวเอง ถูกทอดทิ้ง (เช่น กรณีที่พิการมาตั้ง 20 ปี เพิ่งมีโอกาสได้ไปเห็นห้องน้ำสำหรับคนพิการที่ครอบครัวก็สามารถทำให้ได้) ไม่มีการให้โอกาสในการเรียนรู้ สำหรับกรณีผู้พิการยากไร้ ต้องช่วยตนเองอย่างลำบากมาก เพราะฉะนั้นควรจะมีช่องทางให้สิ่งนี้เกิดขึ้น

5. การช่วยเหลือคนพิการมุ่งเน้นให้รับ 'เบี้ยยังชีพ' ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ไม่ยั่งยืนแต่เป็นเรื่อง 'การเมือง' ระดับท้องถิ่นคล้ายแจกเงิน (หาฐานเสียง) แทนที่จะสร้างอาชีพ เพื่อนำคนพิการออกสู่สังคม (ยกเว้นกรณีที่มีความพิการรุนแรง และจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์)

6. อปท. หลายแห่งยังขาดความสนใจที่จะทำอย่างจริงจัง ใช้นโยบายเชิงรับ การที่จะได้เงินช่วยเหลือด้านทำการอาชีพจาก อบต. คนพิการจะต้อง 'รวมกลุ่ม' 10 คนขึ้นไปมิฉะนั้นจะไม่ให้เงิน ซึ่งการรวมกลุ่มทำได้ยาก เพราะว่าคนพิการบางส่วนไม่ยอมออกมา ไม่อยากฝึกอาชีพ ครอบครัวไม่สนับสนุน ไม่อยากรับภาระ รอรับเบี้ยยังชีพอย่างเดียว

7. การทำอาชีพดี แต่ขาดตลาดและขาดระบบรองรับ เช่น **การขนส่ง** (ค่ารถแพง) สู่แหล่ง **จำหน่าย** หน่วยงานภาครัฐช่วยบ้างแต่ไม่เป็นระบบดีพอที่จะช่วยให้คนพิการรอดจากการต้องจ่ายเงินจากกระเป๋าตัวเองซึ่งทำให้ธุรกิจอยู่ได้ยาก

8. สินค้าผลิตออกมาแล้วหากตลาดไม่ต้องการก็จะระบายได้ยาก ทุนจม ไม่มีเงินหมุนเวียนที่จะทำอาชีพต่อไป

9. ขาดข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (เช่น จังหวัดนครปฐม กลุ่มคริสตัล และ จังหวัดพะเยา กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ (ครอสติส) เพื่อมาเสริมให้เกิดการผลิตสินค้ารูปแบบใหม่ๆ แปลกตา จูงใจลูกค้า

จังหวัดกาญจนบุรี (9 พฤศจิกายน 2550)

1. มีปัญหาล้มเหลวในการทำอาชีพที่เลือกไว้ทำให้ต้องสะดุดเมื่อทุนหมด ไม่มีเงินทำต่อเนื่อง

2. พบทางตัน ขาดคำแนะนำ ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. การทำอาชีพที่รับเงินไปทำ เงินที่ได้รับน้อยเกินไป (3,000 / 2,000 บาท) สำหรับหลายคนไม่เพียงพอ (โดยเฉพาะคนที่เริ่มทำอาชีพไม่ใช่การต่อยอดจากอาชีพเดิมที่ทำอยู่) ครอบครัวต้องออกเงินสมทบบางครั้งขาดทุนทั้งเงินโครงการ และเงินครอบครัวก็หมดไปพร้อมกันด้วย

4. การเลือกอาชีพก็เริ่มทำเลยโดยไม่มีการคิดไตร่ตรองครบถ้วนทำให้เกิดปัญหา เช่น เลี้ยงวัว (เห็นเขาเลี้ยงประสบผลสำเร็จ – อยากเลี้ยงตาม) แต่ไม่มีที่ให้กินหญ้า ฯลฯ จึงต้องขายวัวไป

5. เจ้าหน้าที่ที่ติดตามดูแล จะให้คำแนะนำแกครอบครัวที่มีปัญหาเพื่อเปลี่ยนแผนก็ทำได้ยาก เพราะขาดความรู้

6. ทัศนคติของผู้นำ (นายก อบต. เทศบาล) มีความสำคัญมาก หากไม่สนับสนุนการทำงาน ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ทำเอง ลุยเอง เพราะว่าขาดแขนขา ทำให้เจ้าหน้าที่หมดกำลังใจ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูลคนพิการในพื้นที่ (หมู่บ้าน) ขาดเครือข่ายทำงานเพราะไม่มีอาสาสมัครสนใจจะช่วยงาน อบต. ทำให้ไม่มีข้อมูลว่าใครทำอะไร อยากได้ความช่วยเหลืออะไร

8. มีปัญหาการดำเนินการ เช่น อบต. ตั้งงบช่วย แต่คนพิการไม่มีการเสนอโครงการมา ก็เลิกแผน หรือลดงบประมาณ ในขณะที่คนพิการไม่สามารถเขียนโครงการ จึงไม่ได้เสนอโครงการ

9. หลายพื้นที่ให้เบี้ยยังชีพ (ซึ่งมองได้เหมือนการแจกเงินหาเสียง – ได้เสียง) แต่ระหว่างผู้สูงอายุกับคนพิการ ผู้สูงอายุจะได้ก่อนเพราะมีลูกหลานเป็นฐานเสียง แต่คนพิการจะไม่ค่อยได้รับความสำคัญ

10. การฝึกอาชีพจนสามารถทำให้คนพิการเลี้ยงตัวเองได้เป็นงานยากกว่า ต้องมีคนมี “ใจ” เข้ามาช่วยมิฉะนั้นทุกอย่างก็ล้มเหลว

11. การให้เงินไปช่วยให้เกิดอาชีพ ‘เป็นอุดมคติ’ แต่ของจริงไปไม่รอด เพราะทำตามกัน ขาดความเข้าใจ ทำครึ่งทาง ไม่มีตลาด ขาดทุนต่อเนื่อง เบี้ยหัวแตก ‘รวมกลุ่ม’ กันทำงานไม่ได้ (ซึ่งยังเข้าใจผิดว่าต้องมานั่ง**รวมกลุ่ม**กันที่บ้านใครคนใดคนหนึ่ง ซึ่งจะบอกว่าไม่มีเวลาพร้อมกัน ต่างคนต่างต้องทำอาชีพ การมารวมกันบ้านคนใดคนหนึ่งต้องเป็นภาระเสียค่าน้ำค่าไฟ เพราะฉะนั้น ไม่เอาการรวมกลุ่ม

12. เงินที่มาแจกจ่ายกลายเป็นเบี้ยหัวแตก ติดตามไม่ได้ ไม่มีมาคืนให้

13. หากจะให้ยั่งยืน ควรจะมีตัวอย่าง ‘ความสำเร็จ’ 1 – 2 ครอบครัว ให้ครอบครัวคนอื่นเห็นตัวอย่างอยากทำจึงควรเริ่มโครงการขอความช่วยเหลือ ไม่ควรจะทุ่มเงินลงไปแล้วทำโดยขาดความรู้ความเข้าใจว่าจะทำอะไร ทำแล้วขาดทุน ไม่สามารถทำต่อไปได้

14. การมองภาพระหว่าง ‘ผู้รับ’ และ ‘ผู้ให้’ ต่างกัน ผู้รับคือผู้พิการคิดว่า ต้องการได้เงินก้อนใหญ่ไปหมุนเวียนทำอาชีพ ‘โดยครอบครัว’ จนกลายเป็นอาชีพของครอบครัว แต่ผู้ให้คิดว่า ควรเป็นเงินให้คนพิการเข้ามามีโอกาสทำงานแก้เหงา มีอาชีพ มีรายได้ หรือช่วยพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา

15. ผู้บริหารงานไม่เห็นด้วยกับการให้เงินไปจัดทำกองทุนหมุนเวียนที่สมาชิกยืนเงินไป ‘หมุน’ แล้วส่งเงินกลับคืนมาภายหลัง เพราะมีหลายกรณีเอาเงินไปจริง คืนจริง แต่ไม่ได้เอาไปลงทุน เพราะเมื่อถึงกำหนดคืนเงินก็จะไปยืมมาจากที่อื่น (ด้วยดอกเบี้ยสูง) เพื่อเอามาคืน ซึ่งทำให้ก่อหนี้มากขึ้นไปอีก

16. การรวมผนึกกำลังของคนพิการเป็นไปได้ยากมาก เพราะว่าขาดแกนนำ เดินทางมาประชุมรวมกลุ่มยาก เพราะว่าขาดแขนขา พาหนะ ขาดทุนทรัพย์ ฯลฯ เหล่านี้ จึงขาดอำนาจต่อรอง

17. ขาดข้อมูลที่จะรับรู้ถึง ‘โอกาส’ ที่ตนควรได้รับจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ฯลฯ

จังหวัดพะเยา (13 พฤศจิกายน 2550)

1. รวมกลุ่มเข้มแข็งมาก (แต่คัดเลือกเฉพาะผู้ที่สนใจจริงๆ) แต่ผู้พิการบางส่วนรู้สึกว่าผู้บริหารในบางพื้นที่ (ระดับ อบต.) ไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควรในการช่วยสร้างอาชีพเสริมตามที่ร้องขอ แต่อย่างไรก็ตามทุกคนมีอาชีพหลักอยู่จึงไม่ลำบากนัก

2. กองทุนเงินโครงการไม่ได้นำมาจัดสรรแยกย่อย แต่ใช้วิธีการให้มีกองทุนหมุนเวียน และจัดสรรผลประโยชน์ตามชิ้นงานที่ทำ (กฎเหล็กคือ ใครจะออกจากกลุ่มให้ออกไปตัวเปล่า)

3. อบต.ให้การส่งเสริมมากในทุกด้าน และ พมจ.เป็นพี่เลี้ยงให้กลุ่ม มีการจัดวิทยากรบรรยายเรื่องอาชีพ

4. การขยายวงออกรับสมาชิกใหม่อยู่ที่ตัวผู้นำกลุ่ม เช่น เพาะเห็ด ทำในพื้นที่ตัวเองก่อน ผู้พิการจากเขตอื่นจะเข้ามาก็มาร่วมด้วยได้ จึงขยายโรงเห็ดออกไป 2 – 3 โรง ในพื้นที่อื่น ส่วนเย็บปักประดิษฐ์จำกัดสมาชิกอยู่ที่ 6 คนหลัก หากมีคนใหม่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการก็ใช้วิธีการสอนและ รับงานไปทำเป็นชิ้น และแบ่งเงินให้ ไม่ใช้วิธีนำเข้ากลุ่มจนใหญ่โตเกินไป เพราะว่าอาจมีปัญหาภายหลัง

5. ทั้งคนพิการ และเจ้าหน้าที่มีความต้องการวิทยากร และต้องการเรียนรู้ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อต่อยอด ทั้งเรื่องแตก line ผลิตภัณฑ์ รูปแบบ และการตลาด

6. คนพิการยังมีปัญหาเรื่องการคิดวางแผนให้ตลอดรอดฝั่ง ตั้งแต่เริ่มคิด เลือกอาชีพ กระบวนการและการนำสินค้าไปสู่ตลาด เช่น การวางแผนผลิต (ดอกไม้จันท์ ซึ่งต้องแข่งกับร้านที่ขายอยู่แล้ว)

จังหวัดขอนแก่น (15 พฤศจิกายน 2550)

1. มีทั้งกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและไม่สำเร็จ (เลี้ยงหมูป่า) ให้ศึกษาเป็นบทเรียนแรกเริ่มจากการไปดูงานและประชาคม คนพิการเลือกกันเองว่าจะเลี้ยงหมูป่า เพราะเห็นพื้นที่อื่นประสบผลสำเร็จ (ไม่ต้องลงทุนมาก ขายได้ราคาดี) ก็อยากเลี้ยง แต่เปลี่ยนวิธีเลี้ยงโดยให้รำข้าว (แทนการปล่อยหากินผักหญ้า) ทำให้ต้องลงทุนมากขึ้น (อยากให้หมูโตเร็ว) แต่ขาดทุน เพราะว่าหมูราคาตก

2. งานเลี้ยงหมูป่าเป็นความต้องการของผู้ปกครองคนพิการ แต่การเลี้ยงไม่เหมาะสมกับคนพิการที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (เพราะว่าพ่อแม่ต้องไปทำงาน / ตัดอ้อยที่อื่น) ทำให้การเลี้ยงหมูกลายเป็นภาระต้องขายหมูไป (แต่ผู้ปกครองต้องการได้ทุนไปเลี้ยงวัวอีก)

3. ความใส่ใจและความคิดสร้างสรรค์ของเจ้าหน้าที่และพี่เลี้ยง เป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะช่วยพยุงคนพิการให้สามารถเข้าร่วมโครงการ (เช่น โครงการขยายต่อ ทำเกลือไอโอดีนที่ช่วยให้คนพิการที่เหลือในชุมชนเข้าร่วมด้วยได้ และ**คาด**ว่าจะขายได้ต่อไปในหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ แต่ขณะนี้ยังอยู่ในขั้นเตรียมการ

4. เครือข่ายในหลายพื้นที่ยังทำได้ยาก เพราะลักษณะของงานที่ทำ (เลี้ยงสัตว์ ต่างคนต่างเลี้ยง ต่างอยู่) การสื่อสารรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลไม่มี ประชุมด้วยกันนานๆครั้ง) ซึ่งอาจจะต่างกับวิธีการบริหารจัดการของทางจังหวัดพะเยาที่มีผู้นำเข้มแข็ง สามารถทำกลุ่มได้

5. อบต. / ฝ่ายงานที่ทำโครงการมุ่งหวังเพียงให้คนพิการช่วยเหลือตนเองได้ทางกายภาพ มีการพัฒนาทางอารมณ์แต่ยังไม่ค่อยมุ่งหวังให้พ่อแม่เป็นผู้ดำเนินอาชีพเอง ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจคิดได้ 2 ทาง คือ ช่วยผู้พิการโดยตรง หรือช่วยให้พ่อแม่ดำเนินการแต่ดึงเอาลูกผู้พิการเข้ามาช่วย ซึ่งก็น่าจะได้ประโยชน์เช่นกัน

จังหวัดพัทลุง (ชะมวง) (19 พฤศจิกายน 2550)

1. ทาง อบต. ต้องเข้าใจในบทบาทตัวเองว่า มีภารกิจในการส่งเสริมคนพิการ (มาตรา 27) เป็นอย่างไร? พบว่า กฎหมายไม่เปิดช่องให้ทำได้หลายเรื่องจึงต้องหาทางเลี่ยงจัดตั้งชมรมคนพิการ

2. ประชาสงเคราะห์ถ่ายโอนอำนาจให้กับ อบต.ดูแลเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับคนพิการ ซึ่งปัจจุบันนี้พัทลุงสามารถจ่ายเบี้ยยังชีพให้คนพิการอย่างครบถ้วน

3. อบต.จะไม่เข้าไปก้าวก่าย สั่งงานกับกลุ่มคนพิการ แต่จะอำนวยความสะดวกให้ทุกด้านเท่าที่จะทำได้เพื่อช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็งได้ เพราะคนพิการจะขาดโอกาสอย่างมาก

4. อบต.จัดทำฐานข้อมูลผู้พิการไว้ทั้งหมดเพื่อจัดประชุมผู้พิการดูว่ามีความต้องการอะไร จะขยายงาน ต่อยอดการทำงานได้อย่างไร / สวัสดิการ อะไรบ้างที่ต้องการอีก **สิ่งที่ช่วย**คืออาชีพ / สุขภาพ / เพื่อนช่วยเพื่อน **ปัจจัยสำคัญ** คือ ความเข้มแข็งของเจ้าหน้าที่ / อบต. / การสร้างเครือข่าย / การประสานงาน / กระบวนการทำงานที่ติดตามอย่างใกล้ชิด / ประชุม – สื่อสาร

จังหวัดพัทลุง (แม่ขรี) (26 พฤศจิกายน 2550)

1. มีเวลาค่อนข้างจำกัดในการบริหารจัดการ เพราะโครงการเร่งรัด ทำให้มีเวลาจัดการเรื่องกลุ่มและติดต่อหาพันธุ์สัตว์เพียง 1 สัปดาห์ ซึ่งการซื้อพันธุ์แพะจำนวนมากๆต้องใช้เวลา อีกทั้งต้องรีบสรุปผลการดำเนินงานให้เจ้าของทุน

2. บุคลากรที่ช่วยทำงานมีน้อย ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชนไม่มี ต้องใช้ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ มาดูแลโครงการแทน แต่ก็ยังมีการติดตามงานตลอดเวลา

3. พันธุ์แพะที่ได้มาไม่เหมาะกับพื้นที่ ทำให้คนพิการและผู้ดูแลคนพิการรู้สึกว่าเป็นภาระ เพราะต้องดูแลทั้งคนพิการและแพะ ถ้าได้พันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่จะดีมาก เพราะแพะราคาดี ขายได้ตลอด

4. มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการคิดค้นพันธุ์เป็ด เพื่อให้ได้พันธุ์ที่แข็งแรงและเหมาะสมกับพื้นที่ สามารถดูแล รักษาสัตว์ที่เป็นโรคได้ เช่น ดูว่าสัตว์เลี้ยงเป็นโรคอะไร ซื้อยามาฉีดเองได้ เพราะเรียนรู้จากปศุสัตว์ในช่วงแรกที่เลี้ยง เหลือเพียงการผสมเทียมเท่านั้นที่ยังทำไม่ได้

5. ความเข้มแข็งของกลุ่มและผู้นำกลุ่มที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนอื่นๆ ทำให้สมาชิกได้มีทุนในการทำอาชีพต่อไป แต่กระนั้นก็ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกทุกคน ส่วนใหญ่กลุ่มที่เป็นคณะกรรมการจะรู้และได้เงินก่อน

6. การกำหนดวันประชุมที่แน่นอนเพื่อให้สมาชิกคนพิการมาร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกได้รับข้อมูลใหม่ๆ อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พบปะสังสรรค์มีความสนุกสนาน คนพิการรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เครียด มีการขอบริจาคซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างดี

7. ผู้ดูแลคนพิการเห็นที่อื่นเขามีงานหัตถกรรม โดยให้คนมาสอนและหาตลาดให้ด้วย ก็อยากให้คนพิการลองฝึกดูบ้างแต่คนที่พิการทางสติปัญญาจะทำไม่ได้ เลยกลายเป็นว่าผู้ดูแลอยากทำเองมากกว่า

ส่วนกลาง : การมีหน่วยงานทางวิชาการ (เช่น มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ) เข้าไปเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการโครงการเป็นปัจจัยสำคัญ

ส่วนที่ 6

อภิปรายผลและประเด็นเพื่อการพิจารณา

อภิปรายผล และประเด็นเพื่อการพิจารณา

ในช่วงตั้งแต่เดือนมิถุนายน – ธันวาคม 2550 วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนด้านงบประมาณจากแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ ที่ริเริ่มโดยสำนักส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ มีจุดประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของ 3คนพิการ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของโครงการกับเป้าหมายการทำงานในภาพรวมของเครือข่าย

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ 3 รูปแบบ ได้แก่ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ ใน 5 พื้นที่ ในประเด็น

- อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ของเครือข่ายที่รับผิดชอบโครงการ
- แนวโน้มการขยาย ประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น
- ความต้องการการสนับสนุน
- กระบวนการ กลไกสนับสนุนอาชีพอิสระคนพิการ

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอ กลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพของคนพิการ เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ และสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าสู่อาชีพ มีงานทำอย่างทั่วถึง

4. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการและครอบครัว กลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คนพิการและครอบครัวมีอาชีพที่มั่นคง รายได้เพียงพอตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ พออยู่ พอกิน พอเพียง พอดีในการดำเนินชีวิตยั่งยืน และสามารถพึ่งตนเองได้

การติดตามประเมินผลโครงการครั้งนี้ มีพื้นที่เป้าหมายที่เข้าร่วมในโครงการ 5 จังหวัดในระยะเวลาที่แตกต่างกัน คือ กาญจนบุรี (2546/2548) นครปฐม (2547) พะเยา ขอนแก่น (2548) และพัทลุง (2549) คณะผู้วิจัย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลหลัก 2 วิธีการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากเจ้าหน้าที่ อบต. และผู้ดูแลโครงการระดับพื้นที่ (อปท. คือ อบต.และ

เทศบาล) จำนวน 16 ราย และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มคนพิการและครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลคนพิการที่เข้าร่วมในโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการจำนวนทั้งสิ้น 89 ราย รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของคนพิการใน 5 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย (เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ ฯ) เพื่อร่วมสังเกตการณ์ รวมทั้งได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร คือรายงานผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลของความสำเร็จ และอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินการของแต่ละจังหวัด เพื่อรวบรวมประเด็นต่างๆ เป็นข้อมูลที่จำเป็นในการประเมินผลครั้งนี้

ผลสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล จากทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ถูกนำเสนอในรายละเอียดไว้แล้วข้างต้น ซึ่งในส่วนนี้จะได้นำเอาข้อมูลทั้งหมดมาแยกนำเสนออีกครั้ง เพื่อตอบโจทย์ (วัตถุประสงค์) ของการประเมิลผลครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: ประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (เจ้าหน้าที่ อบต. และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโครงการ) และการสนทนากลุ่ม (จากกลุ่มคนพิการและครอบครัว ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลคนพิการ) พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นค่อนข้างตรงกันว่า โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการที่ดำเนินการมา (โดยมีช่วงเวลาที่เริ่มดำเนินการต่างกัน ตั้งแต่ 2545 – 2549) นั้น มีความเหมาะสมดีตามลักษณะ รูปแบบ และวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มที่กำหนดเอาไว้ คือ 1) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ 2) เพื่อส่งเสริมอาชีพกลุ่มคนพิการทางสติปัญญาหรือมีความพิการรุนแรง 3) เพื่อฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน แม้ว่าการดำเนินการของโครงการในหลายพื้นที่จะมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและการบริหารจัดการบ้าง รวมทั้งมีกลุ่มครอบครัวที่ไม่ประสบผลสำเร็จอยู่จำนวนหนึ่ง ด้วยหลายสาเหตุทำให้การประกอบอาชีพอิสระต้องหยุดชะงัก ทำให้ต้องหาทางเริ่มต้นใหม่ และบางรายต้องเลิกประกอบอาชีพไปเลย

การเลือกประกอบอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจาก สทก. (บางแห่งมีการสมทบเงินจาก อบต.เข้าร่วมด้วย) จะมีลักษณะ และการดำเนินการที่แตกต่างกัน คือ คนพิการบางกลุ่มจะเลือกอาชีพนี้**เป็นอาชีพหลัก** ซึ่งจะพบมากในกลุ่มครอบครัวคนพิการที่มีความพิการรุนแรง หรือมีความพิการทางสติปัญญา ที่ไม่เคยมีโอกาสประกอบอาชีพใดๆมาก่อน เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากครอบครัวหรือชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่เคยคิดว่า คนพิการจะมีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพได้ ดังนั้น อาชีพที่เลือกจากโครงการครั้งนี้จึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการทำงานที่มีรายได้สำหรับกลุ่มคนพิการส่วนหนึ่ง กลุ่มที่สองการเลือกอาชีพครั้งนี้ได้ใช้เป็น**อาชีพเสริม** เพราะส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีการประกอบอาชีพอื่น หรือมีครอบครัวทำอาชีพอื่นๆ เป็นหลักอยู่แล้ว เช่น การทำนา ทำไร่ รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ (วัว ไก่ หมู แพะ ฯ) แล้วได้ใช้โอกาสที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพอิสระ เลือกอาชีพที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับอาชีพที่ทำ

อยู่เดิม เช่น เคยเลี้ยงไก่ก็จะใช้ทุนเลี้ยงไก่เพิ่ม เลี้ยงแพะก็จะทำลูกแพะเพิ่ม เป็นต้น เพราะมีประสบการณ์ในการดำเนินการมาก่อน ส่วนกลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มคนพิการที่ได้มีการประกอบอาชีพอิสระมาก่อน มีรายได้จากอาชีพนั้นๆ เลี้ยงชีพอยู่ก่อนแล้ว หรือเป็นกลุ่มที่รวมกันก่อนหน้า แต่ได้เข้ามาขอรับทุนสนับสนุนจากโครงการ เพื่อนำไปขยายผลหรือเป็นทุนในการดำเนินการที่มีขอบข่ายกว้างขวางขึ้นกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม พบว่า ความเหมาะสมของโครงการดังกล่าวข้างต้นในแต่ละพื้นที่ และการที่โครงการจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ อาทิเช่น ความเป็นมา หรือกระบวนการของการตัดสินใจที่จะเลือกประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเลือก สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ คำแนะนำที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ หรือจาก อบต. ระยะเวลาในการเตรียมการ รวมทั้งเงื่อนไขบางประการที่เกิดขึ้นจากตัวคนพิการหรือครอบครัวผู้ดูแล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในหลายพื้นที่ หลังจากที่ได้มีการคัดเลือกคนพิการเข้าร่วมโครงการแล้ว ก่อนที่จะมีการตัดสินใจเลือกทำอาชีพใด จะมีการจัดประชุมเพื่อร่วมกันระดมสมอง ปรึกษาหารือกันเป็นกลุ่ม เพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของอาชีพที่เลือกจะทำ (ซึ่งในกรณีนี้ มักจะมีการบริหารจัดการโครงการในลักษณะแบบรวมเงินทุนเป็นกองกลาง และเป็นกองทุนหมุนเวียนปันผลกำไร) แต่ในบางพื้นที่จะมีเพียงการบอกกล่าวให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการรับทราบว่ามีเงินทุนจากโครงการ (สทก.) ให้คิดหรือตัดสินใจตามความเหมาะสมของแต่ละคน หรือแต่ละครอบครัวว่าต้องการจะเลือกทำอาชีพใด แล้วจัดสรรเงินโครงการไปในสัดส่วนเท่าเทียมกันให้บริหารจัดการเองโดยบุคคล (หรือครอบครัว) นั้นๆ ซึ่งในลักษณะนี้ พบว่า บางกลุ่มในบางพื้นที่มีเวลาในการตัดสินใจสั้นเกินไป เพราะมีการเร่งรัดให้เสนอโครงการให้ทันตามกำหนดการปิดโครงการ ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการ หรือปรึกษาหารือ ทบทวนในสิ่งที่จะเลือกทำเท่าที่ควร ซึ่งได้พบว่ากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เร่งรัดเกินไปได้ส่งผลกระทบในเรื่องการดำเนินการมีใช่น้อย แต่ด้วยการทำงานร่วมกันในลักษณะกลุ่ม จึงยังทำให้สามารถดำเนินการอยู่ได้

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน และความเข้าใจที่มีต่ออาชีพที่จะเลือกทำในโครงการ ที่จะส่งผลให้อาชีพที่เลือกนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่นั้น สามารถแยกออกได้เป็นสองกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่เลือกทำอาชีพเนื่องจากเห็นตัวอย่างความสำเร็จในการดำเนินการ (เช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงหมูป่า) จึงต้องการที่จะทำอาชีพในลักษณะเดียวกัน แต่เนื่องจากผู้เลือก (หรือครอบครัวที่เป็นผู้เลือกให้) ขาดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจในการทำอาชีพนั้นๆ (เลี้ยงผิดวิธี เลือกพันธุ์สัตว์ไม่เหมาะ สภาวะแวดล้อมด้านพื้นที่ไม่อำนวย) จึงส่งผลให้หลายครอบครัว พบว่า อาชีพที่ตนคัดเลือกมานั้นไม่เหมาะสม หลายกรณี อาชีพที่เลือกมากลายเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นมาให้กับครอบครัว นอกเหนือจากที่ต้องดูแลคนพิการที่หนักมากอยู่แล้ว หลายครอบครัวต้องประสบกับภาวการณ์ “ทุนหาย กำไรหด” ประสบภาวการณ์ขาดทุนต้องขายสัตว์เลี้ยงทิ้ง เลิกอาชีพ หรือพยายามเปลี่ยนทำอาชีพใหม่ ในขณะที่กลุ่มที่สอง ซึ่งไม่เคยประกอบอาชีพที่เลือกมา

ก่อน (เคยประกอบอาชีพอื่น แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ) แต่เห็นลู่ทางในการดำเนินการ (กลุ่มเพาะเห็ด) จึงได้เลือกทำอาชีพ โดยได้ศึกษา ทดลองปฏิบัติการจนเกิดความเข้าใจ และรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนทำ รวมทั้งมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ / สินค้า อย่างดี ทำให้สามารถขยายฐานการผลิตออกไปได้ มีสมาชิกเครือข่ายเพิ่มขึ้น และยังได้มีแผนที่จะขยายไปดำเนินกิจการอื่นเพิ่มขึ้นอีกด้วย

สภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ในพื้นที่ ก็เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่ง ในการตัดสินว่า อาชีพที่คนพิการเลือกที่จะทำนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะ อาชีพส่วนใหญ่ที่คนพิการในพื้นที่เป้าหมายได้เลือกไว้ก็คือ อาชีพเลี้ยงสัตว์ หลายพื้นที่พบว่า อาชีพที่เลือกมีความเหมาะสมดี เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ได้ทำมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่บางพื้นที่ สภาพสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบกับพันธุ์สัตว์ที่เลือกมา (แพะปรับตัวไม่ได้ เสียชีวิต) หรือสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยในการเลี้ยงสัตว์ (วัวไม่มีหญ้าให้กิน) การเลือกเพาะเห็ด และการทำโรงเพาะเห็ดมีความเหมาะสม เพราะต้องอาศัยน้ำ รวมทั้งมีตลาดรองรับอย่างดี ทำให้สามารถส่งผลผลิตออกได้อย่างต่อเนื่อง

คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ หรือผู้รู้นับว่ามีส่วนอย่างมากในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมของคนพิการ ทั้งนี้เนื่องจากคนพิการ หรือครอบครัวผู้ดูแลจำนวนไม่น้อย ขาดโอกาสการติดต่อกับสังคมภายนอก ขาดข้อมูลที่จำเป็นที่ช่วยในการตัดสินใจ และไม่มีความเข้าใจในเรื่องระบบการตลาด จึงทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกทำอาชีพที่ไม่ได้คิดรอบคอบให้ครบวงจร ตั้งแต่การเริ่มต้น กระบวนการผลิต และการนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด ส่วนใหญ่จะคิดเฉพาะ การเริ่มต้นทำอาชีพที่คิดว่าอยากทำ ทำให้ประสบปัญหาเรื่องการจำหน่ายสินค้า นอกจากนี้ ความเหมาะสมของอาชีพที่เลือกนั้นเกิดจากเงื่อนไขตัวคนพิการ หรือจากครอบครัว เช่นในกรณีของคนพิการที่เป็นกลุ่มผู้เยาว์ หรือคนที่มีความพิการรุนแรง หรือพิการทางสติปัญญา ที่ต้องอาศัยการตัดสินในของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองในการเลือกทำอาชีพที่คาดว่า คนพิการน่าจะสามารถทำได้ การตัดสินใจเลือกอาชีพในลักษณะนี้ พบว่า สำหรับคนพิการกลุ่มหนึ่ง อาชีพที่เลือกมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ (กรณี best practice จากจังหวัด กาญจนบุรี และขอนแก่น สำหรับคนพิการทางสติปัญญา) ในขณะที่ อีกกลุ่มหนึ่ง การตัดสินใจเลือกอาชีพโดยพ่อแม่ กลับทำให้กลายเป็นภาระ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้สำหรับทั้งตัวคนพิการ และพ่อแม่ที่ช่วยดูแล เกิดความต้องการ (ของพ่อแม่) ที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่ ซึ่งในกรณีก็ไม่อาจทำได้ เพราะไม่มีทุน

อย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้ว การเลือกอาชีพ และการดำเนินการโดยกลุ่มคนพิการที่เข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ค่อนข้างดีระดับหนึ่ง ทั้งเจ้าหน้าที่ อบต. ผู้รับผิดชอบและ คนพิการส่วนใหญ่เห็นว่า โครงการเหล่านี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ ช่วยเสริมอาชีพให้แก่ผู้ที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ช่วยฝึกอาชีพให้แก่คนพิการที่ไม่มีงานทำ หรือ ทำอาชีพอื่นไม่ประสบผลสำเร็จ และช่วยเสริมศักยภาพ และช่วยในการพัฒนาการทางสมอง และอารมณ์ แก่คนพิการที่พิการทางสติปัญญาให้มีความรับผิดชอบ มีการปรับเปลี่ยนสภาวะทางอารมณ์ และสุขภาพจิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าจะยังต้องอาศัยการ

ประคับประคอง การดูแล และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครอง รวมทั้งอาศัยการให้กำลังใจ และความช่วยเหลือจากอาสาสมัครของชุมชน ที่สำคัญคือ โครงการที่ริเริ่มขึ้นนี้ ยังช่วยให้ทั้งคนพิการ และครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความภาคภูมิใจที่ตนสามารถทำได้ และมีการพึ่งพาผู้อื่นน้อยลงทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม

วัตถุประสงค์ที่ 2: วิเคราะห์มิติต่าง ๆของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพ การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ

มิติที่ 1: จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคในการดำเนินการ การวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ประมวลประเด็นหลักๆ ที่มองได้ว่าอาจถือเป็นจุดแข็ง หรือในทางตรงข้ามอาจกลายเป็นจุดอ่อน หรืออุปสรรคสำหรับอีกในพื้นที่ และอาจส่งผลต่อการดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบที่ระบุข้างต้น

พื้นฐานของคนพิการในกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบ: ในประเด็นนี้พบว่า กลุ่มคนพิการ (ทางการเคลื่อนไหว) ที่ประกอบอาชีพอิสระ (ในจังหวัดนครปฐม และพะเยา) ที่ประกอบอาชีพผลิตสินค้าที่ใช้ฝีมือศิลปะ ประดิษฐ์ เย็บปัก ไม้กวาด มาก่อนและสามารถรวมกลุ่มเพื่อเข้ามารับการสนับสนุนเงินทุนจากโครงการ โดยรวมมีความเข้มแข็ง และมีความมั่นคงในการทำอาชีพจนสามารถวางแผนเพื่อปรับรูปแบบสินค้า หรือวางแผนขยายสินค้าตัวใหม่ๆเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ นับว่าเป็นกลุ่มที่มีจุดแข็งอยู่ในตัวเองมากพอประมาณ

สำหรับคนพิการที่อยู่ในกลุ่มฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ ที่มีอยู่ทั้งในจังหวัดพัทลุง กาญจนบุรี และพะเยา ที่มีการรวมกลุ่มกันภายหลังที่เกิดโครงการขึ้นแล้ว ซึ่งองค์ประกอบคือ สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลัก แล้วใช้อาชีพใหม่เข้าไปเสริม เพื่อให้ได้รายได้เพิ่ม หรือใช้เป็นอาชีพแทนอาชีพเดิมที่ไม่ประสบความสำเร็จ กลุ่มนี้จึงมีปัจจัยช่วย คืออาชีพหลักที่ทำอยู่เป็นฐานในการประคองตนให้เดินหน้าต่อไปได้ แม้บางกลุ่มจะมีปัญหาอยู่บ้างในการทำอาชีพใหม่นี้

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มส่งเสริมอาชีพผู้ที่มีความพิการรุนแรง หรือพิการทางสติปัญญา ที่มีจุดประสงค์มิได้มุ่งหวังรายได้เป็นหลักมากเท่ากับความต้องการที่จะช่วยให้คนพิการได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกายและทางอารมณ์ที่ดีขึ้น (ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัด กาญจนบุรี และขอนแก่น) กลุ่มนี้มีความยากลำบากในการดำเนินการมากกว่ากลุ่มอื่น เพราะมีข้อจำกัดทางสติปัญญา และร่างกาย และต้องมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้ามาช่วยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้พบว่า ปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ก็คือพ่อแม่และครอบครัว บางคนพ่อแม่ไม่อาจรับภาระต่อไปได้ก็จำเป็นต้องเลิกล้มการทำอาชีพที่เลือกไว้

การบริหารจัดการ: พบว่า กลุ่มอาชีพทั้ง 3 รูปแบบ นั้น คนพิการที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดมีการดำเนินการบริหารจัดการเงินงบประมาณที่ได้รับมาจากโครงการในลักษณะใกล้เคียงกัน แต่อาจจะมี

ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดในระดับที่แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่จะนำเงินงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับมา (50,000 บาท ต่อโครงการ) จัดเป็นทุนกองกลาง หรือกองทุนหมุนเวียน ที่บริหารจัดการโดยสมาชิกกลุ่มให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจน มีการหักเงินจากสมาชิกเพื่อสมทบเข้ากองทุนไว้ใช้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่กลุ่มต้องการเพิ่มเติม มีการแบ่งปันผลกำไรจากการจำหน่ายสินค้า และหากการดำเนินงานมีปัญหาก็จะช่วยกันแก้ไขโดยสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งมีกฎเกณฑ์ชัดเจนว่า หากสมาชิกจะขอลาออกจากกลุ่ม ก็จะไม่สามารถขอเงินทุนจากกลุ่มติดตัวไป ด้วยลักษณะการบริหารจัดการดังกล่าวนี้ทำให้ในเกือบทุกพื้นที่ยังคงสามารถรักษากลุ่มให้คงอยู่ต่อไปได้ ในขณะที่บางพื้นที่ ได้มีการแยกจัดสรรเงินให้เป็นรายบุคคล หรือรายครอบครัว ที่กลายเป็นจุดอ่อน เพราะเมื่อมีปัญหาก็จะทำให้มีโอกาสแก้ไขได้ไม่มากนัก

ผู้นำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่: บุคคลทั้ง 2 กลุ่ม อาจเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนของการดำเนินงานโครงการได้ เพราะปรากฏชัดเจนว่า กลุ่มใดที่มีผู้นำเข้มแข็ง (และมีการบริหารงานโดยกลุ่ม) รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ที่มีการติดตามงานอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำปรึกษาในการประกอบอาชีพ และช่วยในการวางแผนก็จะเป็นจุดแข็งที่ช่วยให้กลุ่มดำเนินการไปได้ด้วยดี ในทางตรงข้ามบางพื้นที่พบว่า คนพิการขาดทั้งผู้นำ (เพราะไม่มีกลุ่ม) และขาดเจ้าหน้าที่คอยติดตามดูแล ทำให้ความสำเร็จของการประกอบอาชีพกลายเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความสามารถ และความตั้งใจของคนพิการแต่ละคน หรือแต่ละครอบครัวมากกว่า

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ: ในประเด็นนี้พบว่าเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการแก้ไข กล่าวคือ คนพิการและครอบครัวส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล หรือรับทราบข้อมูลข่าวสารที่สามารถนำมาช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพ หรือรับทราบเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง การขาดโอกาสนี้ อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหว หรือพิการทางสติปัญญา หรือพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ดูแลขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลแล้วคนพิการในเกือบทุกกลุ่มก็ยังขาดโอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ เพื่อบอกกล่าวเกี่ยวกับความสามารถของคนพิการในการดำเนินอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเอง เพราะจะมีเพียงบางกลุ่ม เช่น กลุ่มประกอบอาชีพอิสระที่มีโอกาสนำสินค้า (จังหวัดนครปฐม พะเยา) ไปนำเสนอขายโดยตนเองทุกครั้งที่มีโอกาส ซึ่งมักจะได้รับการสนับสนุนจากผู้บริโภคเพราะคุณภาพของสินค้า (อาจมีความเห็นใจอยู่ด้วยในบางส่วน) ซึ่งกลุ่มอาชีพนี้ ต้องการให้มีช่องทางมากขึ้นในการประชาสัมพันธ์ และสื่อสารแก่สาธารณะเกี่ยวกับศักยภาพคนพิการ

ตลาดรองรับสินค้า / ผลิตภัณฑ์: ในภาพรวม คนพิการที่อยู่ในกลุ่มอาชีพทั้ง 3 รูปแบบนี้ ไม่ค่อยมีปัญหาในการจำหน่ายสินค้าออกสู่ตลาดผู้บริโภค การเลี้ยงแพะ เป็ด หมู ปลา เพาะเห็ด เหล่านี้ จะมีความต้องการจากตลาดอย่างต่อเนื่อง ส่วนสินค้าที่เป็นศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ (ทั้งจากพะเยา และนครปฐม) จะสามารถจำหน่ายได้ดี โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล หรืองานแสดงสินค้า (OTOP) ในที่ต่างๆ อย่างไรก็ตาม

พบว่าบางกลุ่มขาดคนช่วยหาลู่ทางการตลาด เนื่องจากขาดเครือข่ายทางสังคม และมีข้อจำกัดกล่าวคือ คนพิการที่ประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ กลุ่มหนึ่งจะขายผลิตภัณฑ์ / ผลผลิตจากสัตว์ ในภาวะตั้งรับ โดยการรอผู้ซื้อมาติดต่อซื้อที่บ้าน เพราะมีการติดต่อ รู้จัก แต่อาจไม่ได้ราคาสูงเท่าราคาตลาดทั่วไป ขาดอำนาจต่อรอง และหลายครั้งที่การเลี้ยงสัตว์ประสบอุปสรรค ราคาตลาดตกต่ำ (หมู / ไก่) ราคาอาหารสัตว์แพง สัตว์เป็นโรคเสียชีวิต ขาดทุน (บางพื้นที่เริ่มใช้วิธีการแปรรูปเนื้อสัตว์ ซึ่งทำให้ได้ราคาสูงขึ้น) ส่วนกลุ่มอาชีพศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ ถูกลอกเลียนแบบ ถูกขายตัดราคา และเมื่อไม่มีงานแสดงสินค้า หรือระบายสินค้าไม่ออก ส่งผลให้เงินทุนจม

การขนส่งสินค้า และผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาด: ประเด็นนี้ดูเหมือนจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินอาชีพของคนพิการทั้ง 3 รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว และกลุ่มคนพิการทางสติปัญญาที่ขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยเฉพาะ ยานพาหนะ รถยนต์ ที่ใช้ขนส่งสินค้าออกสู่ท้องตลาด ทำให้กลายเป็นข้อจำกัดอย่างมาก และหลายพื้นที่คนพิการต้องรอผู้ซื้อ หรือผู้บริโภคเดินทางมาซื้อถึงแหล่งเลี้ยง ซึ่งปรากฏว่า กลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ ได้รับความช่วยเหลือให้มีการประชาสัมพันธ์สินค้า และการสั่งซื้อสินค้าโดยผ่านระบบอินเตอร์เนท แต่รูปแบบนี้ยังอยู่ในวงแคบมาก

ทัศนคติของกลุ่มคนพิการและครอบครัว และเจ้าหน้าที่: ทัศนคติในการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จ หรือส่งผลให้เกิดความล้มเหลวได้ ทั้งนี้เพราะบางครอบครัวเห็นว่า การผลักดันให้ผู้พิการโดยเฉพาะผู้พิการทางสติปัญญามาฝึกประกอบอาชีพนั้นทำให้เกิดภาระต่อพ่อแม่ และครอบครัว แต่ในขณะที่บางครอบครัวมีความมุ่งมั่นอย่างมากที่จะให้บุตรหลานพิการของตนมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย และอารมณ์ในระดับหนึ่งจากการฝึกหัดประกอบอาชีพ และที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่บางส่วนยังไม่ค่อยมีความเข้าใจ หรือยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ เกี่ยวกับจุดประสงค์ของโครงการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการมากนัก

<u>มิติที่ 2: แนวโน้มการขยายกลุ่มสมาชิกและเครือข่าย</u> จากการประเมินผล พบว่า กลุ่มเพาะเห็ด (จังหวัดพะเยา) ประสบผลสำเร็จค่อนข้างมาก ทั้งด้านผลผลิตและการตลาด จึงได้มีการขยายตัวให้มีโรงเพาะเห็ดเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพิ่มจำนวนสมาชิกคนพิการเข้ามาในกลุ่มอาชีพนี้ค่อนข้างมาก และได้มีการริเริ่มคิดแผนที่จะขยายไปเริ่มทำกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มขึ้นในชุมชน (เช่น ธนาคารข้าว)

อย่างไรก็ตาม นอกจากกลุ่มนี้แล้วดูเหมือนว่ากลุ่มอื่นๆที่เหลือจะยังคงไม่มีแผนงานที่จะขยายวงเพื่อรับสมาชิกเพิ่มขึ้น (scaling up) จากที่มีอยู่เดิม (ประมาณ 10 คน) ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน คือ

กลุ่มศิลปะ ประดิษฐ์ เย็บปัก และงานฝีมืออื่นๆ (กลุ่มประกอบอาชีพอิสระ) ทั้งที่จังหวัดพะเยาและนครปฐม ไม่มีแผนขยายกลุ่มรับสมาชิกเพิ่ม (บางงาน สมาชิกลดลง) เนื่องจากเกรงว่าจะมีปัญหาด้านการบริหารจัดการเมื่อมีคนมารวมกลุ่มมากขึ้น เพราะการรวมกลุ่มจะต้องอาศัยความเข้าใจระหว่างกันค่อนข้างมาก ต้องยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ต้องอาศัยความอดทน และมีใจรักที่จะทำอาชีพ รวมทั้งต้อง

ฝึกหัดเพื่อเพิ่มทักษะ และฝีมือที่ดีขึ้น กลุ่มจังหวัดพะเยาใช้วิธีส่งชิ้นงานออกไปให้คนอื่นๆที่ต้องการทำงาน (ที่มิใช่สมาชิก) แล้วจ่ายเงินตามจำนวนชิ้นงาน ขณะที่กลุ่มในจังหวัดนครปฐมใช้วิธีการสอนให้แก่ผู้สนใจ เช่นนักเรียน แม่บ้านเรียนรู้ในช่วงวันหยุด (เช่น สอนการร้อยคริสตัล) หรือเป็นวิทยากร (ศิลปะตัดยาง) ตามที่ต่างๆแทนการดึงคนใหม่เข้ากลุ่ม

กลุ่มฝึกอาชีพให้คนพิการ คือกลุ่มเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดพัทลุง (หมู / แพะ ฯ) ยังไม่มีแผนการขยายกลุ่มเพิ่ม เพราะต้องรอให้เงินกองกลางซึ่งเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้นกว่าที่มีอยู่ จึงจะสามารถขยายออกไปให้กับคนพิการอื่นๆที่อยากเข้าร่วมกลุ่ม (โดยหวังว่า จะให้ความสำเร็จของกลุ่มเป็นแรงจูงใจให้คนอื่นเห็นว่า คนพิการทำได้ และเรียนรู้จากกลุ่ม โดยไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกลุ่ม) รวมทั้งกลุ่มจำเป็นต้องมีความเข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิมก่อน ส่วนกลุ่มเลี้ยงแพะ เนื่องจากยังประสบปัญหาแพะเสียชีวิตจำนวนมากในช่วงแรก จึงยังต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวของกลุ่ม โดยลงทุนเพิ่มในการจัดซื้อแพะพันธุ์พื้นบ้านมาเลี้ยง จึงยังไม่อยู่ในภาวะที่จะดำเนินการต่อไป

กลุ่มคนพิการที่มีปัญหาความพิการรุนแรง และพิการทางสติปัญญา ได้รับทุนมาจากโครงการสำหรับกลุ่มแรก 10 ครอบครัว และทาง อบต.ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นมาให้กับคนพิการในพื้นที่อีก 10 ครอบครัว ในพื้นที่นี้จึงมีกลุ่มคนพิการในโครงการจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งปรากฏว่ากลุ่มหนึ่งประสบผลสำเร็จ และอีกส่วนหนึ่งไม่ประสบผลสำเร็จ แนวโน้มที่จะสนับสนุนเงินเพื่อให้กลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จไปเริ่มทำอาชีพใหม่จึงมีไม่มากนัก เพราะต้องใช้งบประมาณสูงมาก รวมทั้งอาชีพที่เสนอมาใหม่จะกลายเป็นอาชีพของครอบครัว ซึ่งผิดวัตถุประสงค์การเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของคนพิการ อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่นี้ได้มีความร่วมมือกันทำงานระหว่าง อบต.และสาธารณสุขอำเภอ จึงได้มีการคิดโครงการใหม่เพิ่มขึ้น (เกลือไอโอดีน) ที่จะทำให้คนพิการ และผู้สูงอายุร่วมกันทำงาน

<u>มิติที่ 3: ความต้องการการสนับสนุนของกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบ</u> ความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนที่ประเมินจากกลุ่มคนพิการและครอบครัว ของกลุ่มอาชีพแต่ละรูปแบบค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งมีตั้งแต่ความช่วยเหลือในรูปตัวเงิน (ทั้งเบี้ยยังชีพ และเงินสนับสนุนการทำอาชีพอย่างต่อเนื่อง) ความต้องการที่จะมีผู้ให้การช่วยเหลือดูแลคนพิการที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (และขาดครอบครัวที่ช่วยดูแลเนื่องจากต้องออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น) มีความต้องการข้อมูลใหม่ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มศิลปะ ประดิษฐ์ งานฝีมือ ที่ต้องการข้อมูลเพื่อผลิตสินค้ารูปแบบใหม่ในการจูงใจผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ ต้องการได้ทั้งข้อมูลและความรู้ครบวงจรเกี่ยวกับระบบการผลิต และการตลาดเพื่อช่วยในการตัดสินใจ โดยจัดให้มีวิทยากร และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับอาชีพ การบริหารจัดการ และการนำสินค้าเข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดสรรพื้นที่ให้คนพิการมีที่จำหน่ายสินค้า มีรถยนต์หรือยานพาหนะอื่นๆที่คนพิการสามารถนำสินค้าออกสู่ท้องตลาด แต่ปัจจัยสนับสนุนที่คิดว่ามีความสำคัญที่สุดสำหรับคนพิการ คือ ความต้องการให้หน่วยราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กร

ปกครองท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิด และรู้จักสถานการณ์ในพื้นที่อย่างดี ได้มีการปรับแผนปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นความสำคัญของคนพิการโดยมีแผนสนับสนุนคนพิการในหลายรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยอิสระในระดับหนึ่ง และเพื่อที่จะแสดงให้คนทั่วไปได้เห็นศักยภาพว่า คนพิการสามารถดูแลตัวเองได้โดยไม่เป็นภาระต่อสังคมมากนัก โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆให้คนพิการที่ประสบความสำเร็จออกมาเป็นตัวอย่างให้แก่คนพิการอื่นเห็นเป็นแบบอย่าง (role model) และมีกำลังใจ รวมทั้งสังคมจะได้เปลี่ยนทัศนคติในเชิงบวกว่าคนพิการเป็นคนที่ควรได้รับการส่งเสริม มิใช่เป็นผู้คอยรับการสงเคราะห์จากสังคมเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่จะช่วยเสริมศักยภาพให้แก่คนพิการในการดำรงชีวิตมากขึ้น ก็คือ การให้คนพิการได้รับรู้ถึงสิทธิ และทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคมว่าควรได้รับสิ่งใดจากสังคม และสามารถทำหน้าที่ หรือแสดงบทบาทอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

มิติที่ 4: กลไกสนับสนุน พบว่าในทุกพื้นที่ และในทั้ง 3 กลุ่มอาชีพที่เคยได้รับการสนับสนุนจากโครงการ แม้ว่าจะมีกลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จอยู่ส่วนหนึ่งก็ตาม แต่โดยรวม คนพิการจะได้รับความสนับสนุนอยู่ในระดับดี หรือดีมาก จากทั้งครอบครัว ชุมชน อบต. พมจ. อาสาสมัครคนพิการ ที่ช่วยในการดำเนินการประกอบอาชีพไปได้ด้วยดี

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับกลไกสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ

ในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ พบว่า มีกลไกและองค์ประกอบต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีความสำคัญที่จะทำให้คนพิการที่เข้าร่วมอยู่ในโครงการนี้ ประสบผลสำเร็จ หรือประสบความล้มเหลว ที่ส่งผลต่อความพยายามที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการได้ กลไกต่างๆที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามแผนภูมิด้านล่างนี้

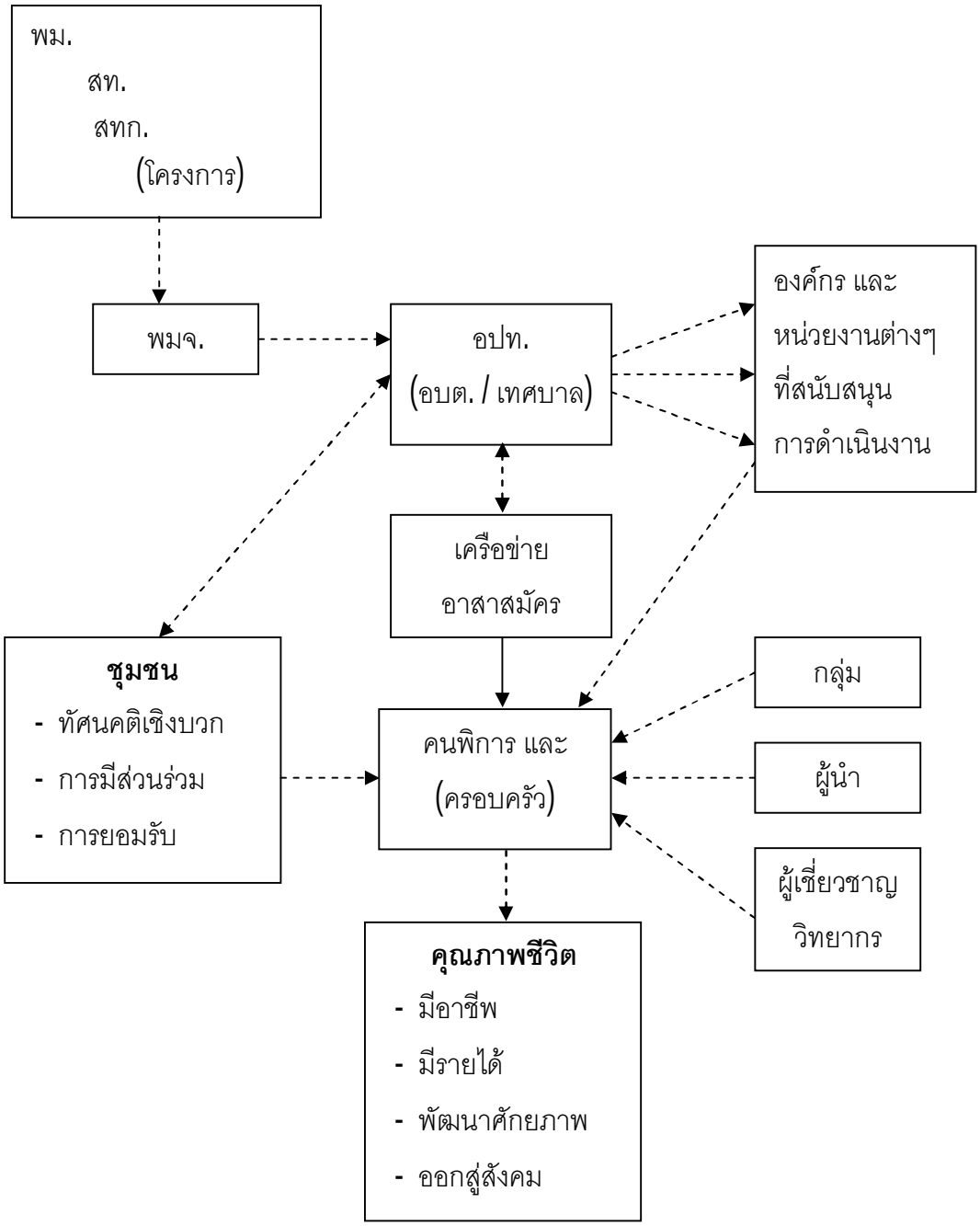
พม.
สท.
สทก.
(โครงการ)
พมจ.
อปท.
(อบต. / เทศบาล)
องค์กร และ
หน่วยงานต่างๆ
ที่สนับสนุน
การดำเนินงาน
เครือข่าย
อาสาสมัคร
ชุมชน
- ทัศนคติเชิงบวก
- การมีส่วนร่วม
- การยอมรับ
คนพิการ และ
(ครอบครัว)
กลุ่ม
ผู้นำ
ผู้เชี่ยวชาญ
วิทยากร
คุณภาพชีวิต
- มีอาชีพ
- มีรายได้
- พัฒนาศักยภาพ
- ออกสู่สังคม

กลไกแรก: ประกอบด้วยนโยบายระดับประเทศ และองค์กรภาครัฐที่แปลงนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ นโยบายระดับประเทศที่ให้ความสำคัญต่อคนพิการ ได้ปรากฏในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ คือ ให้สามารถประกอบอาชีพ มีการงานทำมั่นคง และมีรายได้เพียงพอ เพื่อให้คนพิการสามารถช่วยตนเอง และพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม

รองจากระดับนโยบายคือ องค์กรภาครัฐ คือ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่นโยบายนั้นแปลงไปสู่การปฏิบัติ คือ การจัดทำโครงการนำร่อง คือ โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ใน 3 รูปแบบ คือ การฝึกอาชีพคนพิการในชุมชน การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการทางสติปัญญาหรือพิการรุนแรง และการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ และเริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี 2546 จนครอบคลุมทั้งประเทศในปี 2551

กลไกแรกนี้ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มสำคัญของกระบวนการพัฒนาอาชีพคนพิการ ที่เปิดโอกาสให้คนพิการได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบ

กลไกที่สอง: คือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับจังหวัด คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) นับว่าเป็นกลไกสำคัญที่เป็นผู้รับนโยบาย และโครงการจากภาครัฐระดับประเทศลงมาสู่ท้องถิ่นระดับจังหวัด และมีการดูแลติดตามโดยทำงานประสานกันกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) ให้โครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงให้กับทั้งคนพิการ และ อปท.ไปสู่องค์กรภายนอกอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จากการประเมินผลครั้งนี้พบว่า พมจ.ในหลายพื้นที่ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญมากในการขับเคลื่อนโครงการ และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการ เพราะมีอำนาจหน้าที่ในระดับที่ได้รับความเชื่อถือจากคนพิการค่อนข้างมาก

กลไกที่สาม: คือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล) ที่มีบทบาทในการประสานงานกำกับการดำเนินการ และเป็นกลไกภาครัฐและท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดมากที่สุดกับกลุ่มคนพิการที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ ในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยง การดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพของคนพิการจะสำเร็จหรือประสบภาวะชะงักงัน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการแสดงบทบาทความรับผิดชอบ และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นที่มีต่อคนพิการ

ได้เคยมีการประมวลปัญหาอุปสรรคจากรายงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการในชุมชน (2549) เกี่ยวกับบทบาทของ อปท. ที่ปรากฏว่า

1) อปท.ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความเชื่อมั่นในคนพิการ
2) ไม่เข้าใจการบริหารงานตามโครงการ
3) ขาดการประสานงานระหว่างกันกับองค์กรคนพิการ
4) ขาดการติดตามงานทำให้ไม่ทราบปัญหา
5) ขาดงบประมาณส่งเสริมอาชีพ ทำให้ขาดความต่อเนื่อง
6) ไม่สามารถรวมกลุ่มคนพิการให้ทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1) อปท. ต้องเป็นเจ้าภาพหลัก ในการเสริมอาชีพผู้พิการ
2) ต้องมีการประสานงานกับเครือข่าย / ภาคี
3) การส่งเสริมอาชีพต้องตอบสนองความต้องการคนพิการ
4) เน้นอาชีพที่เป็นไปได้
5) เน้นการมีส่วนร่วม
6) บรรจุแผน และการจัดสรรงบประมาณไว้ในแผน

จากการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัด พบความแตกต่างในการแสดงบทบาทของ อปท. (โดยเฉพาะ อบต.) ที่บางพื้นที่ใช้นโยบายเชิงรับ คือ กำหนดให้คนพิการรวมกลุ่มตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป เสนอโครงการเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุน หรืออาจให้ความสำคัญในการจ่ายเบี้ยยังชีพ (ซึ่งหลายคนมองว่าช่วยในการหาฐานเสียง) มากกว่าเน้นการฝึกอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพราะเป็นงานที่มีความยากมากกว่า ในทางตรงข้าม มีหลายพื้นที่ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ อบต.ที่ได้ใช้นโยบายเชิงรุกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ และติดตามงานอย่างใกล้ชิดที่ส่งผลให้คนพิการมีกำลังใจ และรู้สึกว่าได้รับความช่วยเหลืออย่างดี แต่ก็ได้มีข้อเสนอแนะว่า อปท.จะต้องเป็นหลักในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ประสานงานกับภาคีเครือข่ายทั้งระดับจังหวัด และชุมชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีการทำงานแบบบูรณาการ

กลไกที่สี่: เครือข่ายอาสาสมัครคนพิการในพื้นที่ จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยระดับพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับคนพิการและครอบครัวมากกว่าเจ้าหน้าที่จาก อบต. สามารถทำหน้าที่ช่วยสำรวจข้อมูลจำนวนคนพิการและเก็บข้อมูล ติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการทั้งที่อยู่ในโครงการ และที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการ อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏชัดเจนว่า ในทุกจังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมายได้มีอาสาสมัครคนพิการช่วยทำหน้าที่ขั้นพื้นฐานนี้ครบถ้วนหรือไม่ เพราะมีบางจังหวัดที่มีปัญหาในการก่อตั้งเครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่ เพราะไม่มีคนสนใจเข้ามาทำงานในส่วนนี้

กลไกที่ห้า: องค์กรและหน่วยงานอื่นๆที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน และการประกอบอาชีพคนพิการ และหน่วยงานที่ส่งเสริมการมีงานทำ และการทำงานทั้งที่เป็นภาครัฐ เอกชนและการอุดหนุนองค์กรภาคเอกชน โดยอยู่บนแนวคิดหลักของการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม องค์กรและหน่วยงานเหล่านี้ นับเป็นอีกกลไกที่สำคัญในการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของคนพิการ เพราะสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสิ่งที่หน่วยงานระดับพื้นที่ (อปท.) ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น การหาลู่ทางให้มีการจำหน่ายสินค้า การหาตลาดรองรับ หรือจัดสรรพื้นที่การจำหน่ายสินค้า เป็นแหล่งช่วยประชาสัมพันธ์ สื่อข่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ / สินค้าของคนพิการให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง วิทยากรผู้ให้ความรู้ช่วยจุดประกายความคิดใหม่เกี่ยวกับสินค้า การส่งเสริมให้กำลังใจ และการดูแลด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิตเมื่อเจ็บป่วย หน่วยงานที่ทำหน้าที่ช่วยพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่คนพิการ

กลไกที่หก: กลุ่มเครือข่ายคนพิการ ผู้นำกลุ่มและวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ การประเมินผลการดำเนินโครงการอาชีพอิสระของคนพิการจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ปรากฏผลชัดเจนว่า กลไกสำคัญมากที่จะช่วยผลักดันให้การประกอบอาชีพของคนพิการสามารถก้าวเดินไปได้ และประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง และบางกลุ่มประสบผลสำเร็จมากก็คือ การบริหารจัดการในลักษณะกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ประกอบอาชีพเดียวกัน มีกฎเกณฑ์ กติกาของกลุ่มมีกำหนดไว้ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน นอกจากนี้ กลุ่มยังทำหน้าที่เป็น “safety net” ในการดูแลสมาชิกในลักษณะ “เพื่อนช่วยเพื่อน” เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินการ และมีกองทุนกลางที่ช่วยเอื้อในกรณีที่ราคาตลาดตกต่ำ ประสบภาวะขาดทุน เป็นต้น แต่การรวมกลุ่มจนกระทั่งเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตัวเองได้อย่างดี ดังที่ปรากฏให้เห็นในหลายพื้นที่ จำเป็นต้องมีปัจจัยหนุนเสริมหลายประการ อาทิ ความเข้าใจ และการยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม มีการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้กลุ่มดำรงอยู่ได้และสามารถร่วมทำงานกันได้จนประสบผลสำเร็จ คือ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งพบได้ในหลายพื้นที่ ที่มีผู้นำเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมใหม่ๆ สามารถระดมทุน เข้าใจตลาดท้องถิ่น และเป็นที่ไว้วางใจ และได้รับความศรัทธาจากสมาชิกกลุ่มและคนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม แม้เมื่อมีการบริหารจัดการในลักษณะกลุ่ม และมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว กลไกสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักวิชาการ วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่จะเป็นสำหรับการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อการปรับเปลี่ยนแผน หรือให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับวิทยากร และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ การบริหารจัดการ และการตลาดหรืออื่นๆจะเป็นปัจจัยส่งเสริม สนับสนุนให้การประกอบอาชีพ และพัฒนาการด้านการทำอาชีพของคนพิการประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี เพราะคนพิการอาจมีข้อจำกัดในการติดต่อกับโลกภายนอกอยู่ค่อนข้างมาก

กลไกที่เจ็ด: ชุมชนและสังคมมีความสำคัญมากพอๆกับนโยบายภาครัฐที่มุ่งหวังจะให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ หากชุมชนและสังคมโดยรวมมีทัศนคติเชิงลบ หรือมองคนพิการในฐานะที่เป็นภาระต่อสังคม มีความทุพพลภาพที่ต้องแยกตัวออกจากสังคม และต้องอาศัยความช่วยเหลือสงเคราะห์จากนักสังคมสงเคราะห์ หรือจากสังคมโดยทั่วไปก็จะเป็นการปิดกั้นโอกาสที่คนพิการจะพัฒนาศักยภาพและประกอบอาชีพจนสามารถพึ่งตัวเองได้ แต่ในทางตรงข้าม หากสังคมหรือชุมชนได้มีทัศนคติเชิงบวกที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ และให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยมีคนทั้งในครอบครัวและชุมชนช่วยดูแลเพื่อลดภาวะพึ่งพิง ก็จะเป็นลู่ทางให้คนพิการได้มีพื้นที่ทางสังคม และสามารถช่วยตนเองตามที่ปรากฏในโครงการนำร่อง การพัฒนารูปแบบใหม่ คือการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent living)

ผลจากการศึกษาวิจัยหลายแหล่ง พบว่า คนพิการยังมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพอย่างมากโดยเกิดขึ้นในชุมชน และสังคมโดยรวมจากปัจจัยต่างๆ เช่น

ปัจจัยด้านเจตคติที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่การประกอบอาชีพของคนพิการ โดยสังคมทั่วไปยังคงมีความคิดว่า คนพิการ คือ ภาระของสังคม ควรได้รับการสงเคราะห์และช่วยเหลือ รวมทั้งมีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีการแยกคนพิการออกจากสังคมโดยทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทำให้คนพิการขาดโอกาสที่จะเข้าร่วมตลาดแรงงานทั้งๆที่มีความสามารถที่จะทำได้

ปัจจัยด้านบริการขั้นพื้นฐานการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ที่จะทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงการมีงานทำ คนพิการขาดโอกาสที่จะได้รับการฝึกอบรม และฟื้นฟูทักษะทางอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ขาดการเตรียมพร้อมด้านการประกอบอาชีพ และประสบการณ์ทำงาน หรือการบริหารจัดการกิจกรรมของตนเอง ขาดการวิเคราะห์สมรรถนะทางร่างกาย และการปรับปรุงสมรรถนะเพื่อประกอบอาชีพ หน่วยงานจัดหางานไม่มีการจัดระบบการลงทะเบียนผู้สมัครงาน และความต้องการผู้สมัครงาน

ปัจจัยด้านการสนับสนุนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการส่งเสริมอาชีพคนพิการ คนพิการขาดคำแนะนำ แนะแนวด้านอาชีพ หน่วยฝึกอาชีพสำหรับคนพิการขาดคุณภาพ ไม่ทันสมัย หลักสูตรอบรมไม่สนองความต้องการของตลาดแรงงาน ขาดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำงาน

กลไกที่แปด: ตัวคนพิการและครอบครัว เป็นกลไกสำคัญสุดท้ายของกระบวนการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน การประกอบอาชีพของคนพิการให้สามารถดำเนินกาต่อไปได้ ซึ่งพบว่า ในทุกพื้นที่ของ 5 จังหวัดเป้าหมาย ครอบครัวของคนพิการที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดให้ความสนับสนุน ดูแลช่วยเหลืออย่างดียิ่ง และไม่ถือว่าการเพิ่มการทำอาชีพของคนพิการเป็นภาระ เพราะปกติก็ทำหน้าที่ดูแลคนพิการอยู่ตามปกติแล้ว และมีหลายครอบครัวที่มีบุตรหลาน / ญาติที่เป็นผู้พิการทางสติปัญญา สามารถปฏิบัติงาน ทำอาชีพ (ที่พ่อแม่ตัดสินใจ

เลือกให้) ได้ด้วยความรับผิดชอบ และมีพัฒนาการทั้งทางกาย และทางอารมณ์ได้อย่างเห็นได้ชัด มีอาชีพ มีรายได้ เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองอย่างมาก

ในทางตรงข้าม อาจมีคนพิการและครอบครัวบางกรณีที่ยังคงไม่ต้องการที่จะประกอบอาชีพ เพราะไม่คิดว่า คนพิการจะสามารถทำได้ เป็นเรื่องยุ่งยากของครอบครัว พ่อแม่ต้องดูแล ดังนั้นทำให้เกิดการหวังพึ่งเบี้ยเลี้ยงชีพ ซึ่งจะได้รับอย่างต่อเนื่อง และไม่ต้องลำบากมากนัก

วัตถุประสงค์ที่ 4: เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพของคนพิการ และครอบครัวและกลไกในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ

ในการดำเนินโครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการครั้งนี้ได้มีหน่วยงานทางวิชาการ 2 แห่ง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ เพื่อช่วยส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในสถานการณ์ และบริบทที่เป็นอยู่ในขณะที่ดำเนินการ

หน่วยงานทางวิชาการแห่งแรก คือ วิทยากรจากคณะสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้เข้ามาร่วมแสดงบทบาทสำคัญในการติดตามกำกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการให้เป็นระบบ (monitoring) วิธีการจัดกระบวนการการเรียนรู้การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการที่ดำเนินการโดยคณะวิทยากรนี้ ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2550 ในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 จังหวัดมีหลายวิธีการด้วยกัน ประกอบด้วย

- การประชุมเพื่อถอดบทเรียน (Lessons Learned)
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Forum)
- การจัดประชุมสรุปบทเรียนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการของผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ 5 จังหวัด
- การคัดเลือกกรณีศึกษา (Case study) ที่พิจารณาแล้วว่า เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice) ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และเห็นถึงความพยายาม และวิธีการในการดำเนินการประกอบอาชีพของแต่ละกรณีตัวอย่าง (ดูในภาคผนวก)

ตัวอย่างบทเรียนการทำงานที่แกนนำของแต่ละจังหวัดสรุปผลจากการจัดการความรู้ในประเด็นต่างๆมีดังนี้

ปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาอาชีพอิสระคนพิการมีดังต่อไปนี้

(ขอนแก่น)

- องค์กร ชุมชน ช่วยกันคิด กันทำ องค์กรให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ให้คนพิการมีอาชีพทำ มีรายได้ เลี้ยงตัวได้
- มีการเชื่อมโยงเครือข่ายขับเคลื่อนให้สำเร็จ
- คนพิการช่วยเหลือกันเอง และมีความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่

(พะเยา)

- ต้องให้อาชีพเป็นความต้องการของคนพิการ
- คนพิการมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
- ครอบครัวต้องให้ความสนับสนุน
- วิเคราะห์ชุมชนให้เข้าใจ และใช้ข้อมูลให้เป็น
- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องอำนวยความสะดวก

การจัดการความรู้ในวิธีที่ดำเนินการมาทั้งหมดดังกล่าวแล้วข้างต้น นับว่าเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยให้ผู้ที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่ให้การสนับสนุนโครงการ เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่จาก อปท. ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหรือติดตามประเมินผลปัญหา และคนพิการกับครอบครัวที่เป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายในการรับประโยชน์ได้เข้าใจ รับรู้ถึงปัญหา มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และจากกรณีตัวอย่างที่มีการปฏิบัติที่ดีที่สุด

หน่วยงานทางวิชาการหน่วยที่ 2 คือ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผล (Evaluation) โครงการเครือข่ายพัฒนาอาชีพอิสระของคนพิการ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การร่วมสังเกตการณ์การทำกิจกรรมต่างๆของแต่ละพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ อบต. และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการ และการสนทนากลุ่มกับคนพิการ และครอบครัวที่ช่วยดูแลคนพิการในโครงการ

ข้อมูลที่รวบรวมมาโดยทุกวิธีการที่กล่าวแล้วข้างต้น ทำให้ได้ภาพรวมของโครงการในมิติต่างๆที่กำหนดไว้เป็นกรอบ และแนวทางในการประเมินผล ซึ่งพบประเด็นที่แสดงให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยหรือกลไกที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาอาชีพอิสระที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ หรือเกิดความชะงักงัน ซึ่งประเด็นต่างๆที่ได้จากการประเมินผลครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการวางแผน หากมีความประสงค์ที่จะขยายผล (scaling up) การดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกันนี้ต่อไปในอนาคต

นอกจากสองหน่วยงานวิชาการที่กล่าวแล้วข้างต้น ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกำกับ ติดตาม (monitoring) เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นระบบ และประเมินผล (evaluation) เพื่อประเมินจุดอ่อน จุดแข็งของโครงการ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไปในอนาคตแล้ว ยังได้มีการนำเสนอให้มีการศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ สำรวจ รวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ และการพัฒนาอาชีพของคนพิการ รวมทั้งอุปสรรคที่จะทำให้คนพิการได้เข้ามาประกอบอาชีพอย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรี โดยไม่ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคมอีกต่อไป

ชีวิต...ที่แตกต่าง

จากอดีต..เป็นคนที่..ขี้ซึมเศร้า มองตัวเรา..แสนอนาจ..ไม่เหมือนเขา
อยากกระโดด..โลดเต้น..เล่นไม่เบา ร่างกายเรา..นั้นไม่สู้..รู้แก่ใจ
อาจเป็นเพราะ..โชคชะตา..ฟ้าลิขิต ได้ชีวิต..ไม่เป็นรูป..ไม่เต็มแบบ
โลกกว้างไกล..จึงกลับกลาย..เป็นคับแคบ หลบมุมแอบ..อยู่เดียวดาย..มาหลายปี
เปรียบเหมือนกบ..ที่ซ่อนหลบ..ในกะลา ไม่อยากพา..ตัวเองออก..สู่โลกกว้าง
ไม่อยากเป็น..ภาระเขา..ระหว่างทาง จึงต้องจำ..ฝืนใจห่าง..ที่อยากไป

ต่อจากนี้..ให้กลาย..เป็นอดีต ไม่ผูกติด..กับความเหงา..เศร้าหม่นหมอง
รักตัว..ทำใจได้..คิดไตร่ตรอง เปิดมุมมอง..ชีวิตใหม่..ให้ตัวเอง
เริ่มต้นสู่..สังคม..โลกภายนอก ไม่ตีกรอบ..ไม่ปิดกั้น..ไม่หวั่นไหว
จะไม่แคร์..เขาจะว่า..มาอย่างไร ไม่ใส่ใจ..ถึงปมด้อย..คอยฉุดรั้ง
ได้พบกับ..เพื่อนใหม่..หัวใจแกร่ง ทำให้มี..เรี่ยวแรงสู้..ไม่รู้หน่าย
จึงจับกลุ่ม..ทำเลี้ยงชีพ..ให้อยู่ได้ แบ่งกำลังกาย..กำลังใจ..ให้แกกัน

จนพบกับ..พัฒนาสังคม..คุณเพิ่มศักดิ์ มาทายทัก..แนะนำใหม่..ให้ความหวัง
ให้ทุนหนุน..เอื้อเฟื้อ..ให้พลัง พวกเรายัง..ซึ้งใจ..ตลอดมา
พัฒนาสังคม..คงเปรียบ..เสมือนพ่อ ที่เลี้ยงหล่อ..ต่อชีวิต..ผู้ยากไร้
ให้พื้นฐาน..ให้อาชีพ..ได้สุขใจ ขออธิษฐานจิต..กราบไหว้..ด้วยใจจริง
ส่งเสริมและพิทักษ์..คนพิการ..นั้นเหมือนแม่ ที่คอยแต่ปกป้อง..ประคอง..ให้เดินได้
ไม่ละทิ้ง..ดูแลอยู่..ไม่ห่างไกล เราทั้งหลาย..จำใส่ใจ..ไม่ลืมเลือน

จากอดีต..ไม่มีหวัง..เส้นทางหมอง ปัจจุบัน..มีไฟส่อง..นำทางให้
อนาคต..เราจะได้..ไปอีกไกล เป็นเพราะท่าน..ผู้ใหญ่..ได้เมตตา
ด้วยได้รับ..ความช่วยเหลือ..คอยเกื้อหนุน อานิสงส์ผลบุญ..ขอคุณคุณ..จงได้รับ
ให้พบกับ..ความสุข..ความสมหวัง ให้แคล้วคลาด..ปลอดภัย..ในทุกวัน
ให้สุขสันต์..สุขขี..ทุกที่ไป ให้ได้รับ..ความรัก..ความอบอุ่น
ให้กุศล..ผลบุญ..ที่ได้สร้าง ดลบันดาล..ให้ได้รับ..บัดนี้เอย

ขอมอบแด่...

เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาทุกท่าน

แต่งโดย นางสาวสมจิต เผ่ากันทะ
ประธานกลุ่มสตรีพิการตำบลหนองหล่ม
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ส.อ.เทพพนม พิมพ์/เรียบเรียง

ภาคผนวก

ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (best practice)
และ
รายชื่อผู้ปฏิบัติงานสำนักงานพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
“การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อการจัดการความรู้ของ
กลุ่มอาชีพอิสระคนพิการในระดับ 5 จังหวัด”

กรณีศึกษา (Case Study)
กลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุด(Best Practice)

จังหวัดนครปฐม

กรณีศึกษา (Case Study)
กลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุด(Best Practice)

<u>จังหวัดนครปฐม</u>

<u>กลุ่มคริสตัล</u>

<u>เริ่มจัดตั้งกลุ่ม</u>

ปีพ.ศ.2549

- **<u>ที่ทำการกลุ่ม</u>**

เลขที่ 3 หมู่ 6 ต.นครปฐม อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม

- **<u>ประธานกลุ่ม</u> <u>ประธานกลุ่ม</u>**

คุณสุกัญญา มลคล้ำ

- **<u>จำนวนสมาชิก</u>**

คนพิการ / คนปกติ 15 คน

<u>อาชีพที่คนพิการรวมกันทำคือ</u>

การทำผลิตภัณฑ์ เครื่องประดับจากคริสตัล/ หินสี /ลูกปัด

3 กลุ่มคริสตัลเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549

กลุ่มก่อตั้งขึ้นมาได้อย่างไร

เริ่มแรกเกิดจากความสนใจของคนพิการที่อยากจะทำเนื่องจากในขณะนั้นสินค้าเครื่องประดับคริสตัลได้รับความนิยมและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีกำลังในการซื้อโดยที่คุณสุกัญญา มลคล้ำ มาปรึกษา เจ้าหน้าที่ที่อบต.นครปฐม ซึ่งโดยภายใต้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเนินการตามพรบ.การกระจายอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลนครปฐมมีการจัดทำแผนพัฒนา และได้บรรจุแผนงานโครงการที่ครอบคลุมด้านต่างๆ ไว้ในแผนของอบต.

ใครมีบทบาสำคัญในการก่อตั้ง

คุณสุกัญญา มลคล้ำ มาปรึกษา เจ้าหน้าที่ของอบต.นครปฐม โดยมีนักพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคมสงเคราะห์และการส่งเสริมอาชีพฯให้กับชุมชนในพื้นที่ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลความต้องการของ คุณสุกัญญา มลคล้ำ และสมาชิกในกลุ่มนำเรียนคณะผู้บริหารเป็นกรณีส่วนตัวผู้บริหารได้ให้คำตอบว่าถ้าเป็นความต้องการของเขาจริงๆเช่นนั้น ก็ลองเขียนโครงการเข้ามาพิจารณา ซึ่งในขณะนั้นสมาชิกในกลุ่มไม่มีใครเขียนโครงการเป็นเลย ทางเจ้าหน้าที่ของอบต. คือนักพัฒนาชุมชนได้แนะแนวทางการเขียนโครงการให้กับสมาชิกในกลุ่มฯ โดยเป็นพี่เลี้ยงให้ในเบื้องต้น

ในระยะเริ่มต้นมีใครเข้าร่วมเป็นสมาชิกบ้างและสภาพความพิการของสมาชิกเป็นอย่างไร

- สมาชิกในกลุ่มเริ่มแรก มี 20 คน ซึ่งมีคนพิการ / กลุ่มสตรี / เยาวชน เนื่องจากในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ปิดเทอม จึงมีเยาวชนเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ

- ลักษณะความพิการส่วนใหญ่เป็นทางกายการเคลื่อนไหว เช่น แขน/ ขา อ่อนแรง พิการช่วงล่าง

ในระยะเริ่มต้นกลุ่มรวมกันประกอบอาชีพอิสระอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

ในช่วงแรกกลุ่มมีการรวมตัวกันประกอบอาชีพที่หลากหลาย บางคนก็ขายหวย ค้าขาย ทำไร่ ทำสวนบางคนก็ไม่มีอาชีพเนื่องจากพิการไม่รู้จะทำอะไร จนกระทั่งอบต.นครปฐมได้จัดโครงการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ ผู้พิการ ,สตรี ,เยาวชน ต.นครปฐม เมื่อวันที่ 18 – 19 , 25-26 ก.พ. 2549 งบประมาณ 25,000 บาท ซึ่งโครงการดังกล่าวคนพิการ/คนปกติมาทำกิจกรรมร่วมกันได้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดแรงจูงใจในการสานต่อกิจกรรมของกลุ่มต่อไป

หลังจากที่มีการฝึกอบรมตามโครงการแล้ว เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2549 ทางกลุ่มได้มีโครงการต่อยอดโดยการเขียนโครงการขอรับงบประมาณสนับสนุนจาก อบต.นครปฐมในการจัดซื้อวัสดุ เพื่อมาลงทุน ในจำนวนเงิน 15,000 บาท

รูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการในกลุ่ม

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1.นางสาวสุกัญญา มลคล้ำ ประธาน

2.นางศิวิลัย เอกณรงค์พันธ์ รองประธาน

3.นายสุทิน สามิภักดิ์ เลขานุการ

4.นางนันทวรรณ เปี่ยมคล้า ประชาสัมพันธ์

ผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายเงินในบัญชี โดยมีเงื่อนไข 2ใน3

1.นางสาวสุกัญญา มลคล้ำ

2.นางนัทวรรณ เปี่ยมคล้า

3.นางอรุณ มลคล้ำ

การแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบจะคำนึงความเหมาะสมและความคล่องตัวของแต่ละคน

ปัญหาและอุปสรรค

1. สมาชิกที่เข้าร่วมในกลุ่มฯ อยู่ในพื้นที่ห่างกัน / มีงานประจำ
2. สมาชิกไม่มีการระดมหุ้นร่วมกัน
3. สมาชิกบางคนยังไม่มีทักษะทางด้านฝีมือ
4. สมาชิกบางคนสายตาไม่ดี

4. การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

- กลุ่มเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการของ สทก. ได้อย่างไร

- กลุ่มเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการของ สทก. ได้อย่างไร
- เริ่มจากที่ศูนย์รวมอาชีพคนพิการจังหวัดนครปฐม ได้ขยายผลการดำเนินงานจนเกิดการขยายผลให้กับคนพิการ ประกอบกับอบต.ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทำให้คนพิการเข้ามามี

ส่วนร่วมมากขึ้น และ สทก.มีการจัดทำโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ โดยมีแกนนำ 5 จังหวัดนำร่อง จึงเป็นที่มาของการเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

- ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการอย่างไร

ผู้นำกลุ่มได้เข้าร่วมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนการจัดการความรู้ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มซึ่งจากเดิมสมาชิกทุกคนมีความรู้และประสบการณ์เป็นทุนเดิมของแต่ละบุคคล แต่ยังขาดการวิเคราะห์ทางด้านวิชาการจึงไม่มีชุดความรู้ที่จะถ่ายทอดหรือนำความรู้และประสบการณ์มาบูรณาการทำให้มีข้อมูลองค์ความรู้ของแต่ละคนในการทำกิจกรรมในกลุ่มเพื่อให้เกิดกระบวนการสังเคราะห์และให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ในภาพรวมและนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินการจัดเวทีดังกล่าวทำให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาไปพร้อมๆกัน อีกทั้งยังสามารถที่จะเป็นเครือข่ายขยายผลให้ตามเป้าหมายหรือแผนที่วางไว้

- เมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ กลุ่มได้กำหนดเป้าหมาย และแผนงานไว้อย่างไร

จากการดำเนินการจัดเวทีดังกล่าวทำให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาไปพร้อมๆกัน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังนี้

1.เพื่อให้ประชาชนในตำบลที่มารวมกันจัดตั้งกลุ่มมีอาชีพที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

2. เพื่อเป็นการรักษาเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดความสมดุลกับภาวะเศรษฐกิจแบบพอเพียง

3. เพื่อเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

แผนงาน

- ขยายเครือข่ายให้เชื่อมโยงกับสมาชิกในกลุ่มอื่นๆที่สนใจ
- จัดฝึกอบรม /สาธิตให้ความรู้ ด้านการพัฒนารูปแบบโดยใช้วัสดุธรรมชาติแบบผสมผสาน

- กลุ่มได้ดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง มีการปรับตัวและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ อย่างไร

- มีการฝึกอบรมสอนให้กับกลุ่มสตรี ฯ อสม. กลุ่มเด็กๆและเยาวชนในชุมชนที่สนใจ
- เป็นวิทยากรสอนให้กับหน่วยงานต่างๆ เช่น โครงการทูบีนัมเบอร์วัน (บำบัดผู้ติดยาเสพติด) / โรงเรียน / กรมควบคุมความประพฤติ ฯลฯ

ปัญหา/อุปสรรค

- การทำงานของคนพิการมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการเดินทาง ยานพาหนะ
- บางหน่วยงานที่เชิญเป็นวิทยากรในการสอนนั้นมีงบประมาณจำกัดเนื่องจากว่าวัสดุที่ใช้นั้นค่อนข้างมีราคาสูง
- ตัวผู้เรียนมีความสนใจน้อย เพราะต้องใช้สมาธิและสายตาในการทำชิ้นงาน

แนวทางการแก้ไข

- ทางกลุ่มจะแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการประสานงานความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ
- กลุ่มมีการถ่ายทอดให้คนปกติที่มีสายตาดีไปร่วมเป็นวิทยากรด้วย
- วิทยากรที่ไปสอนจะใช้เทคนิคการพูดคุยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นและความสนใจในการเรียน และรู้สึกเพลิดเพลินไปกับการผลิตชิ้นงาน
- **มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มหรือไม่**
  แบบสอบถาม / สัมภาษณ์
- **กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือไม่ สมาชิกที่เพิ่มขึ้นเกิดจากผู้พิการขอเข้าร่วมเองหรือเกิดจากกลุ่มไปชวนกลุ่ม**
- กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่จำนวนคนพิการที่เพิ่มขึ้นนั้นมี 5-7 คน แต่ไม่แน่นอนเพราะคนพิการมีข้อจำกัดทางด้านกายภาพ สายตาสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะเยาวชน 10 - 15 คน เนื่องจากเยาวชนมีความสนใจมากกว่า ประกอบกับที่โรงเรียนมีการเรียนการสอนในด้านงานฝีมือสิ่งประดิษฐ์
- สาเหตุที่ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการชักชวนของคนพิการ/ ความชอบเฉพาะบุคคล/ การประชาสัมพันธ์จากอบต.
- **มีการสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการกับใครบ้าง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือหนุนเสริมซึ่งกันและกันอย่างไร**
- มีเครือข่ายจากการบอกเล่าของสมาชิกในกลุ่มและสมาคมคนพิการทุกประเภทของจังหวัดนครปฐม หน่วยงานภาครัฐ /เอกชน เช่น พมจ./ อบต./เทศบาล/สนง.พัฒนาชุมชน /สนง.จัดหางาน ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการขอสนับสนุนด้านวิชาการ พัฒนารูปแบบสินค้า/ การการประชาสัมพันธ์สินค้า/ สถานที่จำหน่ายสินค้า /งบประมาณอื่นๆ
- **กลุ่มได้เรียนรู้หรือได้รับบทเรียนอะไรบ้างเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ**

- ได้รับการพัฒนาทางด้านกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน

คนพิการมีแนวทางการบริหารจัดการกับอาชีพของตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้เรื่องรูปแบบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการกลุ่มเป้าหมาย
2. กระบวนการ/ ขั้นตอนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
3. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม เช่นการทำบัญชี กำไร/ขาดทุน
4. ความรู้ด้านการตลาด(ช่องทางการจำหน่าย/การประชาสัมพันธ์)
5. มีความรู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลของกลุ่ม
6. มีความรู้และช่องทางเกี่ยวกับหน่วยงานหรือเครือข่ายที่จะให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม
7. มีความรู้เกี่ยวกับการขยายเครือข่ายและการขยายผลการดำเนินงานให้กับกลุ่มอาชีพคนพิการมากขึ้น

- ทำให้หน่วยงานอื่นมองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ
- **อะไรคือสิ่งที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็น Best Practice ของกลุ่ม**

1 สมาชิกในกลุ่มมีอาชีพที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

2 ไม่มีข้อจำกัดระหว่างสมาชิกคนพิการที่ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนปกติ

3 มีหน่วยงานภาครัฐ / เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

4 มีเครือข่ายคนพิการที่สามารถเชื่อมโยงในการดำเนินงานในต่างพื้นที่

5 มีพื้นที่และตลาดรองรับสินค้าได้เป็นอย่างดี

- **ปัจจัยหนุนเสริมให้เป็น Best Practices มีอะไรบ้าง**

ปัจจัยหนุนเสริมหลักก็คือ ตัวคนพิการและครอบครัวที่จะเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ เพราะถ้าคนพิการเองยังมัวแต่ท้อแท้ต่อโชคชะตาชีวิตในความพิการและรอความหวังนั้น ก็คงเป็นเรื่องอยากที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างสำเร็จ หากแต่คนพิการเองมีความมานะพยายามและสร้างความหวังและกำลังใจออกมาเป็นรูปธรรมได้ด้วยตัวของท่านเอง เชื่อว่าท่านจะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของความเป็นคนมากกว่าคนปกติ

แต่อย่างไรก็ตามสภาพปัจจัยภายนอกอื่นๆก็มีส่วน เช่น หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสานต่อร่วมกัน

5. **อนาคตของกลุ่ม**

- **อนาคตของกลุ่มจะเป็นอย่างไร**
- กลุ่มจะต้องปรับปรุงการพัฒนาสินค้าให้เป็นที่นิยมของท้องตลาดและสามารถเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในชิ้นงานมากกว่าหรือแค่อยากซื้อเพื่อช่วยคนพิการ

- **กลุ่มจะทำให้สังคมยอมรับผู้พิการมากขึ้นอย่างไรบ้าง**
- มีการขยายเครือข่าย และสหภาคีร่วมกัน ผลักดันให้คนพิการเข้าไปมีบทบาทในเวทีแห่งชาติ
- **กลุ่มจะช่วยเหลือคนพิการที่ยังขาดโอกาสอีกมากมายอย่างไร**
- ขยายผลการดำเนินงานที่ได้กระทำมาเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น
- จัดโครงการใจประสานใจ เพื่อให้คนพิการมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าที่จะออกมาสู่สังคมภายนอก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคม

(อย่างไรก็ตามหากไม่มีงบประมาณเป็นตัวขับเคลื่อนแกนนำของคนพิการเองก็คงจะหมดกำลังใจ)
"เงินไม่ใช่ปัจจัยหลักแต่ก็เป็นปัจจัยหนุนเสริมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน"

กรอ เกิดอ่ำ Best Practice ในการดูแลผู้พิการทางสติปัญญารูปแบบอารักษ์

กรอ เกิดอ่ำ อายุ 70 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ปกครอง(บิดา) คนพิการ ชื่อ นางสาวยุพิน เกิดอ่ำ อายุ 38 ปี สภาพความพิการ พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ปัญญาอ่อน ปัจจุบันนายกรอ เกิดอ่ำ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีจิตอาสา ทำงานเพื่อชุมชนและสังคมอีกมากมาย โดยการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข มูลฐาน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นประธานหมู่บ้าน ปัจจุบันมีอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง

ก่อนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ นายกรอ เกิดอ่ำ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ ปลูกอ้อย ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง และรับจ้างทั่วไป เช่น ตัดอ้อย หักข้าวโพด เกี่ยวงา เกี่ยวข้าว ปัญหาอุปสรรค ในการประกอบอาชีพ มีเล็กน้อย เนื่องจากต้องแบ่งเวลามาดูแลลูกสาวพิการด้วย ทิ้งไปไหนไม่ค่อยได้

สำหรับนางสาวยุพิน เกิดอ่ำ บุตรสาวซึ่งมีความพิการทางสติปัญญาก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการส่งเสริม อาชีพอิสระคนพิการ ไม่ได้ประกอบอาชีพ อยู่บ้านเฉยๆ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พูดไม่รู้เรื่อง ต้องมีพ่อแม่ ดูแลและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

นางสาวยุพิน เกิดอ่ำ ได้รับความรักจากครอบครัวแต่ได้รับการยอมรับจากชุมชนค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากคนในชุมชนจะมองว่าพิการ เป็นภาระ ควรอยู่กับบ้าน และมีการตั้งข้อรังเกียจ

การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เส้นทางการเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการ เริ่มแรกเกิดจากที่ นายกรอ เกิดอ่ำ ได้ร่วมกิจกรรมกับเจ้าหน้าที่ของประชาสงเคราะห์อำเภอเลาขวัญ โดยมีเจ้าหน้าที่ของประชาสงเคราะห์จะ ลงมาเยี่ยมคนพิการและครอบครัวที่บ้านอยู่เป็นประจำ มาแนะนำวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพ วิธีการดูแลคน พิการ เรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ. 2546 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ(สทก.)ได้เสนอโครงการส่งเสริม อาชีพคนพิการรูปแบบกลุ่มในอารักษ์ ซึ่งเป็นโครงการใหม่สำหรับกลุ่มคนพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ ตลาดแรงงานได้ ซึ่ง สทก.ได้กำหนดพื้นที่กลุ่มเป้าหมายมาที่จังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นจังหวัดนำร่องในการ ดำเนินโครงการดังกล่าว สทก.จึงแจ้งให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด(ซึ่งสมัย นั้นใช้ชื่อว่าสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ดำเนินโครงการ สำนักงานพัฒนาสังคมฯ ก็ได้พิจารณา คัดเลือกพื้นที่อำเภอเลาขวัญ (ตำบลเลาขวัญ,ตำบลหนองปลิง และตำบลหนองประดู่) เป็นพื้นที่เป้าหมาย ในการดำเนินโครงการ ครอบครัวของ นายกรอ เกิดอ่ำ ก็เป็นครอบครัวหนึ่งในการเข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่นั้นมา

นายกรอ เกิดอ่ำ ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการโดยได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการซึ่งมีคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นวิทยากร โดยมีการสะท้อนประสบการณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดการความรู้ ตามแนวทางของนักวิชาการ โดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านเป็นหลัก

เมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการนายกรอ เกิดอ่ำ ได้กำหนดไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายและแผนงานของตนเองในการประกอบอาชีพอิสระไว้ แต่ต้องการแค่เพียงว่า กิจกรรมการประกอบอาชีพอิสระ(เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง) จะเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้**ลูกสาวที่พิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีกิจกรรมทำ ไม่ได้อยู่บ้านเฉยๆ** มีเป้าหมายเพียงแค่นี้ เพราะว่าก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการตนก็ได้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองอยู่ก่อนแล้ว เพียงแต่ว่าลูกสาวยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้นเอง

เขาดำเนินการตามคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และตามภูมิปัญญาของตนเองในการฝึกลูกสาวของตนที่พิการในการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองว่าจะต้องเลี้ยงและดูแลไก่อย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการให้น้ำไก่ การให้อาหารไก่ การเปิดเล้า ปิดเล้า ทำความสะอาดเล้า เวลาในการให้อาหาร เป็นต้น ซึ่งก็พบปัญหาอุปสรรคบ้างตรงที่ บางครั้งลูกสาวก็จะดื้อ ไม่ทำ งอน โมโห

“ถ้า เขาโมโห ไม่อยากทำงาน เราจะต้องไม่โมโห ให้เวลาสักพักหนึ่งเดี๋ยวเขาหายก็เริ่มสอนกันใหม่แรกๆ จะต้องสอนกันเยอะ ต้องค่อยๆสอน หมั่นสอน คอยจี้ ผู้ปกครองจะต้องอาศัยความใจเย็น และความมานะเป็นอย่างมาก ต้องใช้เวลาให้เขารู้สึกเคยชินกับสิ่งที่ต้องทำให้ได้ ผ่านไปสักระยะเดี๋ยวเขาก็ทำได้เอง ปัจจุบันนี้ปล่อยได้แล้ว เขาไม่เคยทำให้ไม่สบายใจเลย รู้เรื่อง พูดรู้เรื่องทุกอย่าง”

การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองในตำบลหนองประดู่ยังไม่ได้รวมกลุ่มกัน แยกกันทำบ้านใครบ้านมัน เพราะว่าแต่ละบ้านห่างไกลกัน แต่มีการแบ่งบทบาทกันระหว่างนายกรอ กับลูกสาว โดยลูกสาวจะดูแลในเรื่องง่ายๆ เช่น การให้อาหาร การทำความสะอาดเล้า ฯลฯ ส่วนนายกรอจะรับผิดชอบในเรื่องเวลาไก่ป่วยหรือเวลามีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจะต้องคอยดูแลและควบคุมลูกสาวในทุกกระบวนการ คือคอยแนะนำและคอยสอน

นอกจากสอนลูกสาวของตนเองแล้ว เขายังได้แนะนำครอบครัวอื่นที่มีคนพิการในครอบครัว ซึ่งครอบครัวอื่นก็ให้ความสนใจ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในหมู่ครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ โดยการช่วยกันแก้ไขปัญหาในการทำอาชีพเลี้ยงสัตว์ ความรู้ด้านโรคติดต่อ อาหารเสริม เทคนิคการเลี้ยงดู

สิ่งที่เรียนรู้ และบทเรียนหลังจากเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เขาได้เรียนรู้ ได้รับบทเรียน หลังจากเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการเป็นอย่างมาก กล่าวคือ

1. ได้เรียนรู้ว่าคนพิการซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมมองว่าอาจจะเป็นกลุ่มที่จะเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม แต่แท้จริงแล้วเขาสามารถพัฒนาตนเองได้โดยมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ครอบครัว ที่จะต้องเข้าใจ เอาใจใส่ และมีความพยายามที่จะดูแลฝึกคนพิการอย่างจริงจัง
2. ไม่ย่อท้อ
3. คนพิการสามารถประกอบอาชีพเล็กๆน้อยๆ ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ ตัวอย่างเช่น อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง
4. อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองถือว่าเป็นอาชีพอิสระประเภทหนึ่งที่เหมาะสมกับคนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ เนื่องจากการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองดูแลง่ายไม่ซับซ้อนสามารถทำได้อยู่กับบ้านบุคคลอื่นสามารถสอนคนพิการให้ทำตามได้ เช่น สอนการให้อาหาร และการดูแลรักษาและไม่เป็นอันตรายต่อผู้พิการ
5. การส่งเสริมให้คนพิการประกอบอาชีพอิสระ (การเลี้ยงสัตว์)นอกจากจะสร้างรายได้เข้าครอบครัวแล้วยังเป็นกิจกรรมอาชีวบำบัดสำหรับคนพิการส่งผลให้คนพิการมีพัฒนาการด้านต่างๆ ดีขึ้นอีกด้วย

ทำไมจึงควรให้เป็น Best Practices

เหตุผลที่ควรให้เขาเป็น Best Practices เพราะ เขามีลักษณะเด่นที่สำคัญ 6 ประการคือ

1. มีความมุ่งมั่นอย่างเต็มเปี่ยม ที่จะพัฒนาบุตรพิการของตนเอง
2. เชื่อมั่นว่าคนพิการสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยอาชีวบำบัด
3. การใส่ใจในกิจกรรมที่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมแล้วโดยไม่ท้อถอยหรือล้มเลิกกลางคัน
4. ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาสนับสนุนกิจกรรมและแก้ปัญหา
5. มีความพร้อมในด้านประสบการณ์ ปัจจัยพื้นฐานและฐานะทางเศรษฐกิจพอควร
6. เป็นแบบอย่างของผู้ปกครองของคนพิการได้เป็นอย่างดีในเรื่องของความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการเชื่อมั่นในกระบวนการเพื่อการพัฒนาและมุ่งมั่นในการปฏิบัติ จนเกิดผลสัมฤทธิ์

ปัจจัยหนุนเสริมให้กรอ เกิดอ่ำ เป็น Best Practices

1. ส่วนราชการ
2. แกนนำเครือข่ายชุมชน,ชุมชน
3. ศักยภาพเฉพาะตัวและคุณลักษณะ
4. ความพร้อมและสถานะทางเศรษฐกิจ
5. ภูมิปัญญา

อนาคต

1. คนพิการในอุปการะสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน และอาชีพง่ายๆ แบ่งเบาภาระของครอบครัวได้บางส่วน
2. รู้สึกเบาใจ และหมดห่วงที่คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองจนไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัวต้องรับภาระหนัก
3. เป็นวิทยากรให้กับนักวิชาการและชุมชนอื่นที่สนใจโครงการในลักษณะดังกล่าว
4. เป็นศูนย์การเรียนรู้ เรื่องการส่งเสริมอาชีพอิสระแก่คนพิการเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้พิการรุนแรง

กรอ เกิดอ่ำ จะได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น เพราะ เขาได้พิสูจน์ให้ทุกสายตาในชุมชน ให้เห็นว่า ถึงแม้เขาจะจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นชาวบ้านธรรมดา ที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แต่ อาศัยภูมิปัญญาและความที่เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง และความพยายาม เขาสามารถพัฒนาบุตรสาวซึ่งพิการ จากเดิมที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น จากคนที่ถูกมองว่าเป็นภาระของครอบครัว ปัจจุบันกลายเป็นบุตรสาวคนใหม่ที่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตัวเอง และช่วยแบ่งเบาภาระเล็กน้อยๆ ของครอบครัวได้อีกด้วย จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ นายกรอ เกิดอ่ำ ผู้ปกครอง และนางสาวยุพิน เกิดอ่ำ ได้รับการยอมรับจากชุมชน และสังคมมากขึ้น

การส่งเสริมให้ผู้พิการได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น คนในสังคมทั่วไปจะมีส่วนช่วยหนุนเสริมได้โดยเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยต้องเปิดใจยอมรับ และไม่ตั้งข้อรังเกียจ ให้กำลังใจ และยกย่องให้คนพิการเป็นบุคคล /ครอบครัวตัวอย่างของชุมชนในการดูแล พัฒนาคนพิการ ให้เป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในการดูแลคนพิการในครอบครัว

ข้อคิดเห็น

ผมได้ปรับในหัวข้อต้นๆ ให้แล้ว ที่อยากให้เพิ่มเติมคือ

1. ในหัวข้อ**สิ่งที่เรียนรู้ และบทเรียนหลังจากเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ ข้อ 1-5 ควรขยายความโดยอาจนำคำพูดสั้นๆ และคมๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์คุณกรอ มาใส่ไว้ในแต่ละข้อ รวมทั้งขยายความโดยใช้ภาษาของผู้เขียนเองด้วย**
2. ในหัวข้อ**ทำไมจึงควรให้เป็น Best Practices และหัวข้อปัจจัยหนุนเสริมให้กรอ เกิดอ่ำ เป็น Best Practices ควรขยายความ ให้เหตุผลให้มากขึ้นในทุกๆ ข้อ**
3. **ในหัวข้อ อนาคต ผมทำสีแดงไว้เพราะไม่แน่ใจในประเด็นที่เขียนมา ช่วยขยายความให้เข้าประเด็น อนาคตของนายกรอ หรือไม่ก็ตัดออกไป**
4. **ควรลงชื่อ นามสกุลจริงของผู้เรียบเรียงรายงานนี้ด้วย**

สำรี หล้าทอง Best Practice ในการดูแลผู้พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้

นางสำรี หล้าทอง อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ปกครอง(มารดา) คนพิการ ชื่อ นางสาวสุพรรณ์ หล้าทอง (น้องนก) อายุ 34 ปี มีสภาพความพิการ ทางสติปัญญาและการเรียนรู้

ครอบครัวของนางสำรี หล้าทอง ประกอบด้วย

1. นายสกรรณ์ หล้าทอง (บิดา) ของคนพิการ
2. นางสำรี หล้าทอง (มารดา) ของคนพิการ
3. นางสาวสุพรรณ์ หล้าทอง (คนพิการ)
4. นางสุวรรณ หล้าทอง (น้องสาว) ของคนพิการ
5. นายสายันต์ หล้าทอง (น้องชาย) ของคนพิการ

ซึ่งน้องสาวและน้องชาย ปกติดีและน้องสาวแต่งงานมีครอบครัวแล้ว

ก่อนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

สามีและบุตรชายของนางสำรี ไปรับจ้างทำงาน เป็นช่างก่อสร้างอยู่ที่กรุงเทพฯ เพื่อหาเงินส่งมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนนางสำรี ประกอบอาชีพทำนาและดูแลบุตรสาวที่พิการอยู่กับบ้าน ซึ่งสภาพความพิการของบุตรสาว ไม่เอื้อให้นางสำรีออกไปทำงานที่ไหนไกลบ้านได้เลย นอกจากจะมีความพิการทางสติปัญญาแล้วน้องนก(บุตรสาวพิการ) ยังช่วยเหลือตนเองได้น้อย นั่งๆ นอนๆ อยู่กับบ้านเฉยๆ แขน ขา ก็ไม่ค่อยแข็งแรง สื่อสารกับคนอื่นไม่ได้ และไม่ยอมพูดกับใคร ทุกอย่างจึงต้องตกเป็นภาระของนางสำรีผู้เป็นแม่ต้องช่วยทำให้ แม้แต่ภารกิจส่วนตัว เช่น การเข้าห้องน้ำ การอาบน้ำ การแต่งตัว การรับประทานอาหาร เป็นต้น

น้องนกมักจะถูกเพื่อนบ้านบางคนล้อเลียน เด็กๆภายในชุมชนกลัว ทำให้ไม่มีใครอยากให้ลูกมาเล่นด้วย (เดินออกไปข้างนอกบ้านผู้คนกลัว ล้อเลียน สุขภาพจิตเสีย) จึงเป็นสาเหตุให้นางสำรี ไม่ยอมให้บุตรสาวที่พิการออกไปไหน ยิ่งทำให้น้องนกก็กลัวคนแปลกหน้าด้วย ไม่ยิ้ม ได้แต่มองดูเฉยๆ)

ทุกคนในชุมชนยอมรับว่าเป็นภาระกับครอบครัวมาก แม้แต่ตัวนางสำรีผู้เป็นแม่เองก็ไม่ปฏิเสธถึงความลำบาก แต่ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร ให้ลูกดีขึ้นได้

การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เส้นทางการเข้าสู่โครงการ เริ่มจากปัญหาการขึ้นทะเบียนผู้พิการในพื้นที่มีความลำบากมาก มีขั้นตอนยุ่งยาก เริ่มตั้งแต่ต้องผ่านความคิดเห็นจากแพทย์ ให้รับรองความพิการ ทำให้ผู้พิการหลายคนเข้าไม่ถึง การให้บริการต่างๆ ที่ควรจะได้รับ

หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่จึงประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ออกหน่วยจดทะเบียนรับรองความพิการ และออกสมุดประจำตัวผู้พิการให้กับคนพิการในตำบลต่างๆของอำเภอภูเวียง ทำให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่นเห็นสภาพปัญหาจริงๆในพื้นที่ ว่ามีผู้พิการทางสติปัญญาอยู่มาก จึงจัดประชุมร่วมกับสาธารณสุขและองค์การบริหารส่วนตำบล นำเสนอโครงการ ส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ เพื่อเป็นโครงการทดลองให้กับกลุ่มเป้าหมายคือคนพิการทางสติปัญญาและพิการซ้อนรุนแรง โดยสถานีอนามัยตำบลหนองกุงเซินประสานไปยังอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) ซึ่งเป็น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.) ในคราวเดียวกัน เพื่อจัดประชุมชี้แจงโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการทางสติปัญญาและพิการซ้อนรุนแรง จึงได้เกิดโครงการเลี้ยงหมูป่าขึ้นและน้องนกก็เป็นบุคคลหนึ่งในกลุ่มเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมอาชีพให้คนพิการที่ไม่สามารถเข้าทำงานในระบบโรงงานเปิดได้ มีรายได้ ไม่เป็นภาระของสังคม และเป็นพลังของชุมชนอีกด้วย นางสำรี หล้าทอง คุณแม่น้องนก จึงสมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ และตลอดระยะเวลา อย่างอดทน ไม่ท้อต่อ

ปัญหาอุปสรรค

เมื่อเข้าร่วมโครงการนางสำรี ไม่มีความหวังอะไรมากนัก คิดแต่ว่าสิ่งที่รัฐสนับสนุนให้มาทำน่าจะมีรายได้ไว้ให้ลูกบ้าง กอปรกับนางสำรี คิดว่าวัตถุประสงค์ของโครงการ จะทำให้คนพิการไม่เป็นภาระของสังคม อยากรู้ อยากทราบว่าจะมีวิธีการใด และต่อมาได้สังเกตเห็นความผูกพันระหว่างน้องนกกับการเป็นเจ้าของหมูป่า เห็นลูกมีรอยยิ้มเวลาเดินไปหาคอกหมู เหมือนกับจะบอกแม่ว่าหนูดีใจอย่างน้อยก็คงเป็นเพื่อนกับหมูได้ น้องนกพยายามเปล่งเสียงออกมาเพื่อที่จะพูดกับหมู **ถึงแม้ว่าจะเป็นคำพูดที่ออกมาเพียงคำเดียว นางสำรีก็รู้สึกพอใจในคำพูดนั้นนักหนา** เช่น คำพูดว่า **จ้า อื้อ อ๊า จ้า** ของน้องนก แปลว่า พอใจ ตกลง เข้าใจ เป็นลักษณะของการยอมรับการกระทำของผู้อื่น

อื้อ ของน้องนกจะลากเสียงยาว น่าจะแปลว่า ไม่เห็นด้วย ไม่เข้าใจ ไม่เอา เป็นลักษณะการปฏิเสธ (ปกติคำว่า **อื้อ** เป็น ภาษาอิสาน แปลว่า ใช่) ส่วนคำว่า **อ๊า** ของน้องนก คือคำที่เรียกหาแม่เมื่อมีคนมาหาแม่ที่บ้าน (เรียกแม่ให้มาพบแขกที่มาบ้าน)

การเลี้ยงหมูป่ามิได้รวมกลุ่มกันเลี้ยง จะเลี้ยงเองที่บ้านของใครของมัน และเป็นการกระจายไปทั้งตำบล สำหรับนางสำรี กับลูกก็เลี้ยงกันเองที่บ้าน แรกๆนางสำรีต้องทำให้ลูกดูเป็นตัวอย่างและมีการติดตามเยี่ยมบ้านของ อพมก.ที่ช่วยนางสำรี ในการให้คำแนะนำ ฝึกให้ลูกเก็บผัก ตักน้ำ ให้หมู จะหกเสียเรี่ยราดบ้างก็

ไม่เป็นไร ช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านเข้าใจ เช่น ให้เจ้าของโรงสีข้าวที่มีอยู่ในหมู่บ้านหากน้องนกมาซื้อรำให้หมู หรือเอาข้าวเปลือกมาสี นัดแนะกับเจ้าของร้านค้าช่วยกันฝึกน้องนกร่วมกันเช่น หากน้องนกนำเงินไปซื้อเป็นเงินเหรียญน้องนกจะซื้อแล้วก็กลับหากเงินเป็นแบ้งค์ซื้อแล้วจะยืนรอรับเงินทอนก่อนค่อยกลับ นั่นคือหน้าที่ของน้องนก นอกจากนี้ประเพณีของชาวอิสานอีกอย่างก็คือผู้หญิงจะต้องรู้จักไปทำบุญที่วัด เช่น นำปิ่นโตไปถวายพระที่วัดตอนเพล โดยพระที่วัดจะตีกลองเพลเป็นสัญญาณบอกกับชาวบ้าน ปัจจุบันนี้เมื่อน้องนกได้ยินเสียงกลองเพลดัง ก็จะหยุดกิจกรรมเพื่อเอาปิ่นโตที่แม่เตรียมไว้ให้ไปวัดเพื่อถวายเพล

สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

นางสำรี หล้าทอง ได้เล่าให้ฟังว่า

> “ ดีใจหลาย เมื่อก่อนไม่เคยคิดว่าคนพิการแบบนี้จะสอน จะฝึกได้ ไม่รู้วิธี ก็ปล่อยไปตามยถากรรม แต่ทำไปทำมาเห็นลูกดีขึ้นหลายอย่างแหละแม่ต้องอดทน ต้องเข้าใจในปัญหา **เป็นข้อพิสูจน์ว่าคนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพได้**
>
> จากความหวังที่แรกๆหวังเพียงว่า พอจะมีรายได้เพิ่มเติมบ้างจากการขายหมูป่าแต่นางสำรีเรียนรู้ว่าสิ่งที่ได้มากกว่าเงินขายหมูก็คือ หากวันหนึ่งข้างหน้าถ้าน้องนกจะต้องอยู่คนเดียว น้องนกจะต้องอยู่ได้ เพราะชุมชนเริ่มเข้าใจน้องนกและน้องนกรู้จักการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ระดับหนึ่งเป็นตัวอย่างของคนที่มีปัญหาคล้ายๆกับน้องนก **เป็นข้อพิสูจน์ว่าคนพิการไม่เป็นภาระของสังคมได้**”

เกิดประสบการณ์ของหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ ชุมชน ได้มองเห็นช่องทางที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ตามสภาพปัญหา และถูกต้องตามความต้องการตามศักยภาพของผู้พิการแต่ละประเภท ตามบริบทของชุมชน ซึ่งก็ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่สนับสนุน และผู้ที่พิการ

เกิดเครือข่ายของชุมชนเพื่อที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืนต่อไป

สิ่งที่สามารถกล่าวได้ว่า นางสำรี หล้าทอง เป็น Best Pratice

1. เปิดใจยอมรับที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และตลอดเวลาที่อยู่ในระหว่างการดำเนินงานของโครงการ ไม่เคยท้อถอย
2. ความเพียรพยายามในการดูแลลูกของแม่ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งในสังคมปัจจุบัน
3. น้องนกมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การรู้จักช่วยแม่ทำงานบ้าน รู้จักปลูกผักไว้ทานเองที่หน้าบ้าน
4. น้องนกได้รับการยอมรับจากสังคม จากล้อเลียนหรือกลัว เปลี่ยนเป็นเห็นใจและสงสาร
5. ครอบครัวมีความผูกพันกันที่ดีเพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความไว้วางใจลูกมากขึ้น

6. ถึงแม้ตัวเองจะลำบาก แต่มีน้ำใจในการแบ่งปัน เกื้อกูลคนอื่น เช่น สอนลูกให้รู้จักทำบุญเพื่อแบ่งปันผู้อื่นบ้าง
7. เป็นแบบอย่างของผู้ปกครองของคนพิการได้เป็นอย่างดีในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ความอดทน จนเกิดผลสัมฤทธิ์

ปัจจัยหนุนเสริมให้นางสำรี หล้าทอง เป็น Best Pratice

1. ส่วนราชการที่ให้การสนับสนุน มีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือ ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข บำบัดทุกข์ บำรุงสุข (หน่วยงาน องค์กร ในพื้นที่มีความเข้มแข็ง) ยืดหยุ่นระบบราชการให้เอื้อต่อการปฏิบัติ รับฟังความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน ไม่เกี่ยงงาน ทำแทนกันได้
2. แกนนำ เครือข่ายในชุมชน ถือว่าเป็นตัวแทนในการสื่อสาร ขับเคลื่อนระบบงานเข้าสู่ชุมชน (อพมก.มีลักษณะของจิต อาสาโดยแท้) โดยใช้ระบบ 2 Way Communication
3. ศักยภาพเฉพาะตัวของผู้ปกครองคนพิการคนนี้ (ความอึด)

****

Best Practices จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยามีประชากรจำนวน 520,000 คน มีคนพิการที่ผ่านการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ จำนวน 9,400 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 สถานการณ์ของจังหวัดพะเยา คนพิการในจังหวัดได้รับความรู้เรื่องสิทธิของคนพิการเป็นส่วนใหญ่ คนพิการที่ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ประมาณร้อยละ 75 และส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการ 3 กลุ่ม เป็นเงินประมาณ 60,000 บาท มีการให้กู้ยืมเงินประกอบอาชีพ จำนวน 514 ราย มีหนี้ค้างชำระต้องติดตาม จำนวน 4 ราย มีคนพิการรวมประกอบอาชีพ ในปัจจุบัน 9 กลุ่ม รวมทั้งกลุ่มที่ขยายออกเป็นเครือข่ายจากกลุ่มหลัก

การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน มีที่มาจากโครงการนำร่องของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ในปีงบประมาณ 2548 โดยใช้งบประมาณของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ 2 กลุ่ม เป็นเงิน100,000 บาท ต่อมาได้รับการสนับสนุนงบประมาณของจังหวัดบูรณาการ (CEO) จำนวน 253,000 บาท ปีงบประมาณ 2548 ถึงปีงบประมาณ 2549 จำนวน 5 กลุ่ม และงบประมาณจากผู้มี จิตศรัทธาบริจาค 100,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม มีระบบการบริหารจัดการและการพัฒนาสังคมควบคู่กันไปในการส่งเสริมอาชีพทั้ง 9 กลุ่ม โดยกลุ่มเป็นผู้บริหารจัดการเอง

1. ชื่อกลุ่ม หัตถกรรมเย็บปักประดิษฐ์ ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม

- กลุ่มหัตถกรรมเย็บปักประดิษฐ์ ตั้งขึ้นแบบไม่เป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2546 หลังจากนั้นสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาให้การสนับสนุนและจัดตั้งกลุ่มเป็นทางการขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2547
- มีคุณสมจิต เผ่ากันทะ ซึ่งมีความพิการทางการเคลื่อนไหวจากโรคโปลิโอเป็นหัวหน้ากลุ่ม ที่มีทั้งความเข้มแข็ง และกำลังใจที่ดีในการต่อสู้ชีวิต
- สมาชิกของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วยคนพิการในลักษณะเดียวกัน คือ ทางกายการเคลื่อนไหว ทั้ง 6 คน และเป็นกลุ่มสตรีล้วน ๆ
- กลุ่มมีอาชีพทำหัตถกรรมเย็บปักประดิษฐ์ประเภทงานปักผ้าคลอสติส ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างเป็นระบบ

3. ความเป็นมาของกลุ่ม

การก่อตั้งกลุ่ม มาจากทุกคนต้องการมีสังคม มีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน โดยมีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา แต่ยังขาดทักษะในด้านการผลิต การบริหารจัดการ ทำให้กลุ่มไม่สามารถดำเนินการไปได้ดีนัก ในช่วงปลายปี 2547 ในช่วงต้นงบประมาณของปี

2548 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ มีโครงการในลักษณะการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ซึ่งจังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดหนึ่งในเป้าหมายของ สทก. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ได้ส่งเจ้าหน้าที่เดินทางไปเข้าร่วมประชุมที่ สท. และเข้ารับการอบรมเรื่องการส่งเสริมอาชีพที่ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานซับใต้ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วันที่ 13 – 15 ธันวาคม 2547 พร้อมรับนโยบายมาปฏิบัติในจังหวัดพะเยา โดยดำเนินการจัดประชุมประธานชมรมคนพิการของทุกอำเภอ เพื่อหาความต้องการและคัดเลือกพื้นที่ในการดำเนินโครงการ ผลจากประชุมได้พื้นที่ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มอาชีพ เย็บปักประดิษฐ์ และพื้นที่ตำบลควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มอาชีพตีมีด จากนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาได้ลงพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเยี่ยมเยียนสอบสภาพข้อเท็จจริงครอบครัว และศึกษาข้อมูลบริบทต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ หลังจากได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจนรอบครอบแล้วก็ดำเนินการใน 2 พื้นที่ดังกล่าวจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ คือ

1. เป็นความต้องการของคนพิการ
2. คนพิการมีความตั้งใจจริงที่ทำอาชีพ
3. กลุ่มมีความสามัคคีกันดี
4. ผู้นำมีความน่าเชื่อถือ
5. ผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินการผลิตมีตลาดรองรับ
6. คนพิการต้องการมีสังคม ต้องการเพื่อน
7. คนพิการต้องการมีรายได้ จะทำให้ภาระกลายเป็นพลัง ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว สังคม ชุมชน
8. ท้องถิ่นมีแนวโน้มในการสนับสนุนในโอกาสต่อไป
9. ตัวของเจ้าหน้าที่เอง มีประสบการณ์ ทักษะและ ความรู้ในการดำเนินด้านกลุ่มอาชีพ มาเป็นเวลานาน
10. มีงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง

จากนั้น ท่านผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (ผอ.สุนีย์ สายสุพัฒน์ผล) และ คุณจิตนา สาธุพันธ์ หัวหน้างานพัฒนา และส่งเสริมอาชีพ ได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนกลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ (ผู้ใหญ่ให้ความสนใจ) ผู้ปฏิบัติรู้สึกอบอุ่นและเกิดความเป็นกันเองพร้อมที่จะทำงานให้สำเร็จ

- ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งกลุ่ม คือ คุณสมจิต เผ่ากันทะ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ประธานชมรมคนพิการ และท่าน ผอ. สทก. และ คุณจินตนา สาธุพันธ์
- สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยคนพิการ จำนวน 6 คน ดังนี้

1. น.ส.สมจิต เผ่ากันทะ พิการทางการเคลื่อนไหว นั่งรถเข็น

2. น.ส.ลอน เผ่ากันทะ พิการทางการเคลื่อนไหว นั่งรถเข็น
3. นางต๋อง ใจวงค์ พิการร่างกายและการเคลื่อนไหวใช้ไม้เท้า
4. น.ส.สังเวียน นามจักร พิการร่างกายและการเคลื่อนไหวใช้ไม้เท้า
5. น.ส.จีรพันธ์ ทะลิ พิการร่างกายและการเคลื่อนไหวนั่งรถเข็น
6. น.ส.กอบกุล ปิงยศ พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว นั่งรถสามล้อโยก

- ในช่วงระยะเริ่มแรกกลุ่มรวมกันประกอบอาชีพเย็บปักประดิษฐ์ ซึ่งไม่มีการบริหารจัดการที่ดี มีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ขาดความรู้ทักษะ และ ความประณีตในการทำผลิตภัณฑ์ และ จำหน่ายได้ราคาไม่ดีนัก ปัญหาอุปสรรค คือ ไม่มีทักษะ ขาดความรู้ทางด้านการตลาด ไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี คนพิการท้อ ขาดกำลังใจ และไม่มีความเข้าใจในการแบ่งปันระบบผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับ ผลิตภัณฑ์ขาดความประณีต ไม่มีตลาดรองรับ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ดี

4. การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ

- กลุ่มเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการของ สทก. หลังจากที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ได้คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการในพื้นที่ 2 อำเภอแล้ว ก็ดำเนินการทางด้านการเตรียมความพร้อมให้คนพิการ โดยการอบรมให้ความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์การสร้างคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของตลาดต่อมา จากนั้นให้ทุนสนับสนุนการตั้งกลุ่มอาชีพทั้ง 2 กลุ่ม เป็นเงิน 60,000 บาท มีสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม โดยแยกเป็นกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์ ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีล้วน 6 คน และกลุ่มตีมีดซึ่งเป็นชายล้วน 14 คน จากนั้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มดังนี้

- ด้านการบริหารจัดการของกลุ่ม
- ด้านการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม
- ด้านการเงินและบัญชี (บัญชีชาวบ้าน)
- ผู้นำและผู้ตามของกลุ่ม
- การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และการแก้ไขผลิตภัณฑ์ที่คุณภาพไม่ดี
- การบรรจุภัณฑ์
- การให้คำปรึกษา
- การมีโอกาสในการขยายกลุ่มอาชีพ
- ด้านการตลาด
- การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ทั้ง 2 กลุ่ม ดำเนินการไปได้สักระยะหนึ่ง ปรากฏว่า กลุ่มตีมีดประสบปัญหาเนื่องจากนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายแต่ถูกโกงจากกลุ่มพ่อค้าที่จังหวัดแพร่ และ การตีมีดเป็นงานที่ค่อนข้างหนักคน

พิการต้องใช้กำลังกายค่อนข้างมาก จำนวนสมาชิกที่มีความแข็งแรงมีจำนวนน้อย จึงต้องปรับเปลี่ยนโครงการจากเงินทุนของกลุ่มที่คงเหลือ นำมาซื้อวัวมาเลี้ยง จำนวน 4 ตัว

กลุ่มอาชีพทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 2 แห่ง ในการให้ทุนรวมกลุ่มและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงสถานที่กลุ่ม

ส่วนกลุ่มอาชีพเย็บปักประดิษฐ์ ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี ประสบผลสำเร็จ มีผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในชุมชน และ งาน OTOP และดำเนินการขยายกลุ่มไปยังกลุ่มเพื่อนคนพิการด้วยกันที่ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ ของน.ส.ลำพึง บุญมา มีสมาชิกทำไม้กวาด 5 คน ในปี พ.ศ. 2549 สำหรับกลุ่มของ น.ส.ลำพึง บุญมา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการจังหวัดบูรณาการ (CEO) เป็นเงิน 15,000 บาทโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา เป็นผู้ดำเนินการสำหรับการดำเนินการทุกอย่างเหมือนกับกลุ่มของน.ส.สมจิต เผ่ากันทะ เนื่องจากเจ้าหน้าที่เป็นคนเดียวกันที่เป็นผู้ดำเนินการ จึงมีลักษณะการดำเนินการในลักษณะถอดแบบออกมา

- ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ ด้วยการคัดเลือกผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาประชุมสัมมนา ณ ศูนย์สัมมนาแสนปาล์ม เทรนนิ่งโฮม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 กลุ่ม 3 วัน โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ และทีมวิทยากรคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ให้ความรู้ในการสัมมนา เรื่อง การเรียนรู้ และ การจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการและการจัดทำแผนงานในอนาคตขององค์กร / กลุ่ม หลังจากนั้นได้ดำเนินการจัดประชุมการเรียนรู้และการจัดการความรู้ การส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ ณ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2550 ทำให้กลุ่มและองค์กร มีความรู้จากการถอดบทเรียน และได้นำบทเรียน ที่ได้มาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม และ องค์กร เพราะว่าการถอดบทเรียนทำให้ผู้ถอดบทเรียนทำให้ผู้ถอดบทเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการนำไปใช้

- กลุ่มมีเป้าหมายและแผนงานเมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

1. ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและชุมชน

2. คนพิการทุกคนในกลุ่มมีความสุข ไม่เครียด เปิดตัวเองออกจากบ้านมารวมเป็นกลุ่มสร้างสังคม โดยมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดในการรักษาตลาดเก่าและเปิดตลาดใหม่

4. มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5. ต้องการขยายกลุ่มเพิ่มสมาชิกและการมีเครือข่าทางด้านอาชีพ

6. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

- กลุ่มได้ดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มมีอาชีพ สามารถสร้างรายได้เป็นของตนเองทำให้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดความสุขกายสบายใจ ไม่เครียด มีการสร้างสังคมให้ โดยมาทำงานกันที่กลุ่มสัปดาห์ละ 2 วัน ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ให้คำแนะนำปรึกษาหารือกัน มีการนำงานที่ผลิตได้มาตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามแบบของหนังสือแฟชั่น หรือวารสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตลอดจนการได้มาออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของ OTOP เมืองทองธานี และงานหอการค้าแฟร์ ทำให้สามารถไปดูงานของกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ นำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานที่ทำอยู่และรับงานตามแบบที่ลูกค้าต้องการ มีการสำรวจตลาดและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด เพื่อเปิดตลาดใหม่รักษาตลาดเก่าไว้ แล้วดำเนินการผลิตให้เหมาะสมมีรายการบริหารจัดการภายในกลุ่มแบบเป็นธรรม ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย มีระบบการปันผลของกลุ่มในรอบปี จากการหักรายได้เข้ากลุ่ม 10 % ปลายปี แบ่งปันผลกำไร มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย บอกที่ไปที่มาทุกครั้ง (ในลักษณะบัญชีชาวบ้าน) มีการคิดต้นทุนการผลิต + ค่าแรง + กำไร แล้วตั้งราคาสินค้าให้เหมาะสม (สามารถตั้งราคาได้) มีผู้นำของกลุ่มที่มีความอดทน มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีภาวะความเป็นผู้นำ มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการตัดสินใจ

- กลุ่มต้องการมีพันธมิตรและสมาชิกเพิ่มในการประกอบอาชีพ จึงได้พยายามนำเพื่อนและชักชวนกลุ่มคนพิการจากพื้นที่ตำบลป่าซางมาทำกลุ่มอาชีพตามความถนัด คือ การทำไม้กวาดดอกหญ้า ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มอีก 5 คน โดยใช้ระบบการดำเนินงานในลักษณะการถอดแบบของกลุ่มเย็บปักประดิษฐ์

- สำหรับปัญหาอุปสรรค โดยรวมแล้วเป็นปัญหาเล็ก ๆ สามารถแก้ไขได้ภายในกลุ่ม เช่น การเดินทางมารวมกลุ่มลำบาก ถ้าแก้ไขด้วยการแบ่งงานไปทำที่บ้าน หรือหาอุปกรณ์เสริมเป็นรถสามล้อโยกใช้ในการเคลื่อนที่ หรือรถจักรยานยนต์ 3 ล้อ และ ปัญหาที่คนพิการเป็นคนที่ขี้น้อยใจก็ต้องพบปะกันบ่อย ๆ ชี้แจงเป็นครั้ง ๆ ไป

- กลุ่มมีการติดตามประเมินผลของกลุ่มเองด้วยการคัดสรร ตรวจชิ้นงานคัดคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การตรวจสอบตลาดของความต้องการในส่วนองค์กรที่ใช้ในการสนับสนุน

- กลุ่มอาชีพมีการติดตามประเมินผลตลอด ในลักษณะกัดไม่ปล่อย และให้คำปรึกษาหารือได้ตลอดเวลาโดยไม่มีเงื่อนไข

- กลุ่มได้พยายามชักชวนคนในชุมชน มาฝึกอาชีพเย็บปักประดิษฐ์ ก็มีคนพิการสนใจ แต่มาอยู่ด้วยได้ไม่นาน ก็ไม่สามารถอยู่ได้ เนื่องจากไม่มีความอดทนและครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอต้อง

พยายามชักชวนอยู่ตลอดจนกระทั่งได้ชวนเพื่อนนอกชุมชน จากตำบลป่าซางที่เป็นเครือข่ายนอกพื้นที่ตำบล มาเข้าร่วมกลุ่มทำอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้าตามที่กล่าวมาแล้ว

- กลุ่มได้สร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพกับกลุ่มอาชีพภายในจังหวัด และนอกพื้นที่จังหวัด โดยการขอที่อยู่ หรือ เบอร์โทรศัพท์กันไว้ในช่วงที่ไปออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP หรือการจัดประชุมต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันอยู่ตลอด

- โครงสร้างส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ ทำให้กลุ่มได้บทเรียนและเรียนรู้ดังนี้

1. การรวมกลุ่มทำให้คนพิการมีโอกาสในการสร้างงานพัฒนาตนเอง มีรายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้เกิดการยอมรับและมีความสุขทั้งทางกาย และ จิตใจ ทำให้สุขภาพดีขึ้น ตลอดจนมีหน่วยงานหรือองค์กรให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

2. สามารถศึกษากลุ่มของตนเองได้ด้วยวิธีการถอดบทเรียน นำมาสังเคราะห์สกัดเอาความรู้ที่มีอยู่ในตัวตน และกลุ่มมาใช้ในการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์ มีระบบมากขึ้น

3. ทำให้รู้จักวิธีทางการพัฒนาสังคมและการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
- การมีภาวะผู้นำ ผู้ตาม
- การสร้างเครือข่าย / กลุ่ม / การสร้างความสัมพันธ์ภายในและภายนอกกลุ่ม
- การพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถที่ดีกว่าเดิม
- การบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
- มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- มีการเรียนรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถกำหนดต้นทุนและราคาขายได้
- มีการศึกษาทางด้านการตลาด เพื่อดำเนินการผลิตให้ตรงกับความต้องการตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป
- การทำให้ตนเองมีรายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวชุมชน ส่งผลให้มีความสุขและสุขภาพดีขึ้น

สิ่งที่กล่าวได้ว่าเป็น Best Practice **ของกลุ่ม คือ** กลุ่มมีขีดความสามารถในการพัฒนา และบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ ทำให้คนพิการมีอาชีพรายได้ที่มั่นคง เปลี่ยนแปลงจากภาระสู่พลัง ส่งผลให้คนพิการมีความสุข

ปัจจัยหนุนเสริมให้เป็น Best Practice **คือ**

1. ตัวคนพิการเองมีความมุ่งมั่น มานะอดทน
2. กลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีผู้ตามที่มีความเข้าใจ ในบทบาทของผู้ตาม

3. องค์กรที่ให้การสนับสนุนให้โอกาส และอำนวยประโยชน์ให้คนพิการได้มีโอกาสได้พัฒนาตนเอง

4. กลุ่มและองค์กรของคนพิการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

5. มีงบประมาณจากองค์กรภาครัฐและองค์กรในชุมชนให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

6. รัฐบาลมีนโยบายที่เอื้อแก่คนพิการ

7. ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้การยอมรับ

5. อนาคตของกลุ่ม

- กลุ่มมีความคาดหวังว่าในอนาคตจะเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง เป็นรูปแบบของการนำอาชีพอิสระของคนพิการมีสมาชิกและเครือข่ายมากขึ้น

- กลุ่มจะทำให้สังคมยอมรับคนพิการมากขึ้นด้วยวิธีการ ดังนี้

1. คนพิการรวมกลุ่มกันทำอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคงไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้คนพิการที่รวมกลุ่มมีความสุข

2. เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบการพัฒนาและบริหารจัดการที่มี ระบบ

3. กลุ่มเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการเป็นต้นแบบของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการ

4. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มสู่เครือข่าย

- กลุ่มจะช่วยเหลือคนพิการที่ยังขาดโอกาสอีกมากมายด้วยวิธีการดังนี้

1. การชักชวนกันมาประกอบอาชีพ

2. การถ่ายทอดความรู้ทางด้านอาชีพให้แก่คนพิการด้วยกันที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพหรือมีความสนใจ

3. เผยแพร่ผลการดำเนินงานของตนเองผ่านเครือข่ายต่าง ๆไปสู่สาธารณะ

Best Practices กลุ่มที่ 2

1. ชื่อกลุ่มเพาะเห็ด ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

2. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม

- กลุ่มเพาะเห็ดอำเภอภูกามยาว ตั้งขึ้นแบบไม่เป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์จังหวัดพะเยาให้การสนับสนุนและจัดตั้งกลุ่มเป็นทางการขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2548 โดยใช้งบประมาณจังหวัดบูรณาการ (CEO)

- มีร้อยตรีเดิน อินต๊ะ ซึ่งมีความพิการทางการเคลื่อนไหวจากเหตุราชการทหารเหยียบกับระเบิด ทำให้ขาทั้ง 2 ข้างขาดบนเข่า เป็นหัวหน้ากลุ่มที่มีทักษะความชำนาญ มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง และมีกลังใจในการต่อสู้ชีวิต

- สมาชิกของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วยคนพิการในพื้นที่ อำเภอภูกามยาว ที่มีลักษณะของความพิการหลากหลาย จำนวน 7 คน มีทั้งหญิงและชาย

- กลุ่มทำอาชีพเพาะเห็ด ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน อย่างเป็นระบบตามความถนัด

3. ความเป็นมาของกลุ่ม

การก่อตั้งกลุ่ม มาจากการชักชวนของ ร้อยตรีเดิน อินต๊ะ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเพาะเห็ด ชักชวนคนพิการมารวมกลุ่มเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในช่วงปี 2548 มีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ไม่ค่อยเข้าใจระบบการบริหารจัดการกลุ่ม

ในช่วงกลางปีงบประมาณ 2548 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมอิสระของคนพิการในชุมชนตามรูปแบบของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ จึงได้ดำเนินการสนับสนุนกลุ่มเพาะเห็ดโดยใช้งบประมาณของจังหวัดบูรณาการ (CEO) ซึ่งให้การสนับสนุนงบประมาณในปี 2548 และ 2549

ปัจจัยสำคัญที่ให้การสนับสนุนกลุ่มเพาะเห็ดอำเภอภูกามยาว คือ

1. มีผู้นำที่มีความเชื่อถือ
2. คนพิการต้องการมีอาชีพและรายได้
3. คนพิการมีความตั้งใจจริงที่ทำอาชีพ
4. ผลิตภัณฑ์เห็ดมีตลาดรองรับ
5. มีงบประมาณของจังหวัดสนับสนุน
6. ผู้นำมีความรู้ ความเชียวชาญและมีประสบการณ์ในการเพาะเห็ด
7. ท้องถิ่นมีแนวโน้มให้การสนับสนุน
8. ตัวของเจ้าหน้าที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมอาชีพ และการดำเนินการกับกลุ่มอาชีพมาเป็นเวลานาน

สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยคนพิการ จำนวน 7 คน ดังนี้

1. ร้อยตรีเดิน อินต๊ะ พิการทางกายและการเคลื่อนไหว นั่งรถเข็น
2. น.ส.ดัชนี คำมี พิการทางสติปัญญาการเรียนรู้
3. นางก้ำ อ้อยบำรุง พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว
4. นายโน นามอยู่ พิการทางกายและการเคลื่อนไหว
5. น.ส.วิชิดา วงค์ไชย พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว
6. นางสุนีย์ อินต๊ะ บุคคลในครอบครัว
7. นายโก้ง นันตาลิต พิการร่างกายและการเคลื่อนไหว

ในช่วงระยะเริ่มต้นกลุ่มรวมตัวกันทำอาชีพเพาะเห็ดในลักษณะรวมตัวแบบหลวมขาดการบริหารจัดการที่ดีและยังขาดแคลนงบประมาณ จึงทำงานชะลอตัวจนกระทั่ง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา เข้าดำเนินการสนับสนุนโดยใช้งบจังหวัดบูรณาการ (CEO) และถอดแบบการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่ม จากกลุ่ม เย็บปักประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเพาะเห็ด ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการต่อไปได้ประสบผลสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในช่วงแรก ระบบการบริหารจัดการยังไม่มีรูปแบบการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ในระยะแรก คนพิการที่มารวมกลุ่มขาดกำลังใจและท้อ หลังจากนั้นสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยาได้สนับสนุนงบประมาณ และให้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ การอยู่ร่วมกันในสังคมจนสมาชิกมีความเข้าใจ ทำให้กลุ่มสามารถอยู่ได้และประสบความสำเร็จในที่สุด

4. การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ

- กลุ่มไม่ได้เข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการของสทก.แต่เป็นการสร้างกลุ่มโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ที่สนองต่อความต้องการของคนพิการและใช้รูปแบบการดำเนินงานในลักษณะการถอดแบบของ สทก. เพื่อใช้เปรียบเทียบในลักษณะของอาชีพ
- ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้ เรื่อง การจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการด้วยการคัดเลือกผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาประชุมสัมมนา ณ ศูนย์สัมมนาแสนปาล์ม เทรนนิ่งโฮม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 กลุ่ม 3 วัน โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการและทีมวิทยากรคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติให้ความรู้ในการสัมมนา เรื่อง การเรียนรู้และการจัดการความรู้ในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการและการจัดทำแผนงานในอนาคตขององค์กร / กลุ่ม หลังจากนั้น ได้ดำเนินการจัดประชุมการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ การส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการ ณ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2550 ทำให้กลุ่มและองค์กรมีความรู้จากการถอดบทเรียนและได้

นำบทเรียนที่ได้มาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มและองค์กร เพราะว่าการถอดบทเรียนทำให้ผู้ถอดบทเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการนำไปใช้

กลุ่มมีเป้าหมาย และแผนงาน เมื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

1. ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว สังคม และชุมชน

2. การรวมกลุ่มเพาะเห็ดเพราะบริบทของพื้นที่เหมาะสม ทรัพยากรในการผลิตหาได้ง่าย

3. ทุกคนในกลุ่มมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัด และเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4. เปิดตลาดใหม่ รักษาตลาดเก่า ดูแลคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

5. ต้องการขยายกลุ่มเพิ่มสมาชิกและมีเครือข่ายทางด้านอาชีพ

6. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

กลุ่มได้ดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานที่ตั้งไว้ คือ

- กลุ่มมีอาชีพ สามารถสร้างรายได้เป็นของตนเองทำให้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดความสุขกายสบายใจ และได้มีโอกาสขยายกลุ่มเพาะเห็ดไปที่ตำบลแม่อิง อีก 2 แห่ง มีสมาชิกเพิ่มขึ้น

กลุ่มมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ อย่างไรบ้าง

1. การเดินทางไปยังกลุ่มเพาะเห็ดห่างจากบ้านของสมาชิกเดินทางลำบาก

2. คนพิการมีปัญหาปมด้อยของตนเอง ต้องการให้เอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจเป็นพิเศษ

3. หน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นไม่ให้ความสนใจและ การดูแลไม่ทั่วถึง

การแก้ปัญหาและอุปสรรค

1. ขยายกลุ่มไปในพื้นที่ของสมาชิกอีก 2 กลุ่ม และรับสมาชิกเพิ่ม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์พัฒนาสังคมและสวัสดิการหน่วยที่ 31

2. ได้ประสานงานกับหน่วยงานของท้องถิ่นในลักษณะเป็นทางการปัจจุบันได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแล้วมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ตลอดสำหรับจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา ติดตามผลตลอดในลักษณะกัดไม่ปล่อย และ ให้คำปรึกษาหารือได้ตลอดเวลาโดยไม่มีเงื่อนไขกลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น เกิดจากการกลุ่มไปชักชวนและมีคนพิการขอเข้าร่วมโครงการด้วย เนื่องจากการขยายกลุ่มไปอยู่ในพื้นที่ที่ใกล้กับชุมชนของสมาชิกใหม่ กลุ่มได้สร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพกับกลุ่มอาชีพในจังหวัด ที่ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน และ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ ในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเพาะเห็ดโดยประธานกลุ่มเดินทางไปเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่กลุ่มดังกล่าว และภายนอกจังหวัด เดินทางมาดูงานที่กลุ่มเพาะเห็ดภูกามยาวอยู่บ่อย ๆ

กลุ่มได้เรียนรู้หรือได้รับบทเรียนอะไรบ้างในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

1. การรวมกลุ่มทำให้คนพิการ มีโอกาสในการสร้างงานพัฒนาตนเอง มีรายได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้เกิดการยอมรับ และมีความสุขทั้งทางกาย และจิตใจทำให้สุขภาพดีขึ้น ตลอดจนมีหน่วยงานหรือองค์กรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ

2. สามารถศึกษากลุ่มของตนเองได้ด้วยวิธีการถอดบทเรียนนำมาสังเคราะห์สกัดเอาความรู้ที่มีอยู่ในตัวตน และกลุ่มมาใช้ในการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์มีระบบมากขึ้น

3. ทำให้รู้จักวิธีทางการพัฒนาสังคมและการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
- การมีภาวะผู้นำ ผู้ตาม
- การสร้างเครือข่าย / กลุ่ม / การสร้างความสัมพันธ์ภายในและภายนอกกลุ่ม
- การพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถที่ดีกว่าเดิม
- การบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
- มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- มีการเรียนรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถกำหนดต้นทุนและราคาขายได้
- มีการศึกษาทางด้านการตลาด เพื่อดำเนินการผลิตให้ตรงกับความต้องการตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป
- การทำให้ตนเองมีรายได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวชุมชน ส่งผลให้มีความสุขและสุขภาพดีขึ้น

สิ่งที่กล่าวได้ว่าเป็น Best Practice ของกลุ่ม คือ กลุ่มมีขีดความสามารถในการพัฒนาและบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ ทำให้คนพิการ มีอาชีพ รายได้ที่มั่นคง เปลี่ยนแปลงจากภาระสู่พลัง ส่งผลให้คนพิการมีความสุข

ปัจจัยหนุนเสริมให้เป็น Best Practice คือ

1. ตัวคนพิการเองมีความมุ่งมั่น มานะอดทน
2. กลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีผู้ตามที่มีความเข้าใจในบทบาทของผู้ตาม
3. องค์กรที่ให้การสนับสนุนให้โอกาส และอำนวยประโยชน์ให้คนพิการได้มีโอกาสได้พัฒนาตนเอง
4. กลุ่มและองค์กรของคนพิการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
5. มีงบประมาณจากองค์กรภาครัฐ และองค์กรในชุมชน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ
6. รัฐบาลมีนโยบายที่เอื้อแก่คนพิการ
7. ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้การยอมรับ

5. **อนาคตของกลุ่ม**

- กลุ่มมีความคาดหวังว่าจะมีเครือข่ายคนพิการในการส่งเสริมอาชีพเพิ่มมากขึ้น
- จะเป็นกลุ่มที่เป็นรูปแบบของการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ

กลุ่มจะทำให้สังคมยอมรับคนพิการมากขึ้นด้วยวิธีการ ดังนี้

1. คนพิการรวมกลุ่มกันทำอาชีพ มีรายได้ ที่มั่นคงไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้คนพิการที่รวมกลุ่มมีความสุข
2. เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบการพัฒนา และบริหารจัดการที่มีระบบ
3. กลุ่มเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการเป็นต้นแบบของการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการ
4. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มสู่เครือข่าย

- กลุ่มจะช่วยเหลือคนพิการที่ยังขาดโอกาสอีกมากมายด้วยวิธีการดังนี้

1. การชักชวนกันมาประกอบอาชีพ
2. การถ่ายทอดความรู้ทางด้านอาชีพให้แก่คนพิการด้วยกันที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพหรือมีความสนใจ
3. เผยแพร่ผลการดำเนินงานของตนเองผ่านเครือข่ายต่าง ๆไปสู่สาธารณะ

นายเพิ่มศักดิ์ อินทสโร

(ผู้เขียนรายงาน)

กลุ่มเลี้ยงสุกร Best Practices การประกอบอาชีพอิสระของผู้พิการจังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงมีประชากร 503,163 คน มีคนพิการอยู่ทั้งสิ้น 5,696 คน สถานการณ์โดยภาพรวมของคนพิการของจังหวัดพัทลุงก็คงจะไม่แตกต่างจากคนพิการทั่วไปที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีศักยภาพที่สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอิสระด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว แต่มีผู้พิการกลุ่มหนึ่งที่ไม่ยอมจำนน และจะแสดงให้ทุกคนได้เห็นว่า ความพิการอาจทำให้หมดสมรรถภาพในการช่วยเหลือตนเอง หรือการประกอบอาชีพไม่ได้ในบางเรื่อง หรือบางสถานการณ์เท่านั้น แต่ในอีกหลายๆด้านความสามารถยังคงมีอยู่ครบบริบูรณ์จึงได้รวมกลุ่มกันเป็น “ชมรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ” ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2549 โดยตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง หมู่ที่ 1 ตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และมีนายทบ หนูเนียม ซึ่งมีความพิการทางด้านร่างกาย/การเคลื่อนไหว(ขาขวาขาดเหนือเข่า) เป็นประธาน อาชีพที่ชมรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการรวมกลุ่มกันทำ คือ เลี้ยงสุกร เลี้ยงเป็ด และเลี้ยงปลา

ความเป็นมาของชมรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการ

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้มีการจดทะเบียนคนพิการในตำบลไว้โดย คนพิการทุกคนที่มาจดทะเบียนคนพิการจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เช่นได้รับเงินยังชีพ และมีการรวมกลุ่มคนพิการเกิดขึ้นเพื่อร่วมทำกิจกรรรมต่างๆโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แต่เนื่องจากการรับเงินยังชีพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้คนพิการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้แนวคิดในการที่จะพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนโดยคัดเลือกจากกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ

ประชากรในตำบลชะมวงมีทั้งสิ้น 7,912 คน ประชากร คนพิการจำนวน 73 คน คนพิการจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงมองเห็นว่ามีความยากลำบากมากที่สุดในการประกอบอาชีพ ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงจึงจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการของกลุ่มคนพิการโดยประชุมชี้แจงแนวทางในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เพื่อสำรวจจำนวนคนพิการที่สนใจจะประกอบอาชีพตามความถนัดของตนเอง จากผลการสำรวจความต้องการของผู้พิการพบว่ามีผู้สนใจจะประกอบอาชีพโดยแยกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มเลี้ยงเป็ด และกลุ่มเลี้ยงปลา รวมมีสมาชิกกลุ่มอาชีพอิสระคนพิการทั้งสิ้น 20 คน คือ

<u>กลุ่มเลี้ยงสุกร</u>

1. น.ส.กาญจดา จองหวัง สภาพความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา
2. น.ส.ปราณี คงเรือง สภาพความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา
3. น.ส.บุษรินทร์ ตุ้นด้วง สภาพความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา
4. นางวัลยา หนูแก้ว สภาพความพิการ แขนซ้ายขาด

5. นายสวัสดิ์ สุดแป้น สภาพความพิการ ตาขวาบอด ตาซ้ายเลื่อนลาง
6. น.ส.ทรรศนีย์ เทพสง สภาพความพิการ หูไม่ได้ยินเสียง ,พูดไม่ได้
7. น.ส.ประภา เมืองแก้ว สภาพความพิการ ปัญญาอ่อนระดับกลาง
8. นายสุพร มากศรี สภาพความพิการ แขน-ขาซ้ายอ่อนแรง
9. นายสมศักดิ์ หนูมาก สภาพความพิการ หูหนวก - เป็นใบ้
10. นายไสว สุขพงศ์ สภาพความพิการ ขาอ่อนแรงทั้งสองข้าง
11. นางสมจิตร หนูมาก สภาพความพิการ หูหนวก - เป็นใบ้
12. นายวิโชติ ฤทธิชัย สภาพความพิการ แขนและขาอ่อนแรง
13. นายวิโรจน์ เตี้ยชู สภาพความพิการ หูหนวก เป็นใบ้
14. นายสมคิด ศรีทองมา สภาพความพิการ ขา-เท้าด้านซ้ายผิดรูป
15. นายสมพงศ์ สงดำ สภาพความพิการ เข่าซ้ายย่อไม่ได้,เดินลากขา

<u>กลุ่มเลี้ยงเป็ด</u>

1. นางขำ ปิตุเกียรติธำรง สภาพความพิการ แขน-ขาซ้ายเป็นอัมพาต
2. นายทบ หนูเนียม สภาพความพิการ ขาขวาขาดเหนือเข่า
3. นายวิเชียร ด้วงทอง สภาพความพิการ ทางร่างกาย/การเคลื่อนไหว

<u>กลุ่มเลี้ยงปลา</u>

1. นายอุดม สงสมพันธ์ สภาพความพิการ หูหนวก - เป็นใบ้
2. นายวิษณุ ตุ้งแก้ว สภาพความพิการ กล้ามเนื้อแขน-ขาอ่อนแรง

ในระยะเริ่มแรกทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้ส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่ในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มนั้นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เมื่อทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้ให้งบประมาณสนับสนุนไปแล้วทางกลุ่มอาชีพไม่มีการจัดการที่ดี คือ ต่างคนต่างเลี้ยง ต่างคนต่างขาย ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่นปัญหาด้านการเลี้ยง คือเมื่อนำไปเลี้ยงแล้วไม่มีเงินที่ซื้ออาหาร ขาดการดูแลเอาใจใส่ ทำให้ สัตว์ล้มตาย และเมื่อมีผลผลิตเกิดขึ้นก็ ไม่มีตลาดรองรับ ประสบกับปัญหาราคาตกต่ำ ทำให้ขาดทุน และมีการเลิกกิจการไปหลายราย แต่กลุ่มที่ยังมีสมาชิกอยู่มาก ก็คือกลุ่มเลี้ยงสุกร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงจึงช่วยผลักดัน และช่วยสนับสนุนให้กลุ่มคนพิการที่เลี้ยงสุกรให้ประกอบอาชีพได้ต่อไป

การเข้าสู่โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการ

เมื่อมีกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพแล้วทางองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงได้ให้การสนับสนุนและได้ตั้งงบประมาณให้ทุกปี และมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหา รวมทั้งยังร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆด้วย หลังจากนั้นทาง พมจ.ของจังหวัดพัทลุงได้เห็นความสำคัญของการ

ดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพคนพิการของตำบลชะมวงจึงให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับคนพิการและชักนำชมรมเข้าสู่โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการของ สทก. ผู้นำกลุ่มได้รับการส่งเสริมความรู้ในด้านที่ต่างๆออกไป โดยกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรเป็นกลุ่มที่มีความสนใจ ในการรับรู้ และเรียนรู้ในสิ่งต่างๆมากที่สุด และหลังจากที่เข้าร่วมโครงการแล้วทางกลุ่มได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าทางกลุ่มผู้เลี้ยงหมูจะต้องมีจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น และสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มจะต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีการวางแผนงานไว้หลายด้าน เช่น มีการแจกแม่พันธุ์และพ่อพันธุ์สุกร การรับอาหารสุกร การจำหน่ายผลผลิต นอกจากนั้นยังมีการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของสมาชิกที่ร่วมประกอบอาชีพ

การเรียนรู้ แก้ปัญหา และพัฒนาสู่การเป็น Best Practices ของกลุ่มเลี้ยงสุกร

หลังจากที่กลุ่มได้ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ได้ระยะหนึ่งก็ประสบปัญหาการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง และปัญหาราคาสุกรตกต่ำ เนื่องจากมีปริมาณหมูที่ออกสู่ท้องตลาดเป็นจำนวนมากประกอบกับผลผลิตของกลุ่มสมาชิกก็ออกสู่ท้องตลาดเช่นกัน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ คือได้เสนอแนะแนวทางใหม่ เช่น

- สอนให้รู้จักชำแหละเนื้อสุกรขายเอง
- รู้จักที่จะคัดเลือกสุกรขึ้นมาทำเป็นพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์
- แนะนำให้กลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงสุกรรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง

ในส่วนของการติดตามประเมินผลการดำเนินงานทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีเจ้าหน้าที่คอยดูและให้ความช่วยเหลือ และมีการติดตามประเมินผลการทำงานเป็นระยะ เพื่อที่จะชักนำให้สมาชิกคนพิการอื่นๆเข้าร่วมกลุ่ม เมื่อมีการรวมกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพขึ้นมาแล้วนั้น ได้มีสมาชิกคนพิการอื่นๆ สนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มด้วยโดยทั้งมีการชักชวนจากเพื่อนคนพิการ และคนพิการที่มีความสนใจเอง แต่เนื่องจากความพร้อมในด้านงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง และกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรยังไม่มีความพร้อมเท่าทีควรจึงทำให้ยังไม่สามารถเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ได้มากนัก

การสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการทางอำเภอควนขนุนได้มีการชักนำคนพิการในตำบลเข้าร่วมคนพิการระดับอำเภอทำให้กลุ่มคนพิการมีเครือข่ายมากขึ้น และมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ศูนย์แพทย์ชุมชน ชมรมเพิ่มพูนพลังคนพิการ พมจ. และองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆในเขตอำเภอควนขนุน โดยมี นางวัลยา หนูแก้ว สมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพอิสระคนพิการตำบลชะมวง เป็นประธานกลุ่มคนพิการระดับอำเภอ ซึ่งทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้ การดำเนินกิจกรรมต่างของ คนพิการเป็นไปได้ด้วยดี และมีการทำกิจกรรมร่วมกันเช่น การสร้างส้วมคนพิการ เป็นการสร้างพื้นฐาน การอยู่ดี มีสุข ให้กับคนพิการ โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน โครงการฌาปนกิจศพซึ่งมีหน่วยงานต่างๆให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะศูนย์แพทย์ชุมชน และองค์การ

บริหารส่วนตำบลชะมวง อีกทั้งการประกอบอาชีพของกลุ่มคนพิการ ก็ได้รับการแลกเปลี่ยนความรู้กันไปด้วย เมื่อมีคนพิการจากตำบลทุกตำบลมารวมกลุ่มกันแล้วก็จะทำให้กลุ่มคนพิการมีความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือกล่าวได้ว่าเมื่อคนพิการมารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มใหญ่ก็ทำให้กลุ่มคนพิการมี พลัง มีแรงผลักดันและแรงจูงใจให้สามารถทำในสิ่งต่างๆได้ เช่น

การจัดกิจกรรมแข่งขันนกกรงหัวจุก เพื่อหาเงินเข้าชมรมคนพิการ โดยมีหน่วยงานต่างให้ความช่วยเหลือ

การมอบกายอุปกรณ์ เป็นการจัดสรรกายอุปกรณ์ให้กับผู้ที่ได้รับความลำบาก

โครงการสร้างส้วมให้คนพิการ

การสร้างส้วมให้คนพิการเป็นการสร้างพื้นฐาน การอยู่ดี มีสุขให้กับคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกทอดทิ้ง และไม่เป็นภาระต่อสังคม คนพิการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มและชมรมคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวงและอำเภอจะต้องมีความลำบาก และมีฐานะยากจน ทางกลุ่มก็จะเข้าช่วยเหลือ โดยจะกระจายความช่วยเหลือเท่าเทียมกันทั้งอำเภอ

โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนคนพิการ

เป็นการออกเยี่ยมเพื่อนคนพิการที่ประกอบอาชีพ โดยดูวิธีการดำเนินงานผลการประกอบการ และมีการเยี่ยมคนพิการที่ไม่สามารถเดินทางไปยังที่ต่างๆได้

โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนเป็นโครงการที่เสริมสร้างกำลังใจให้กับคนพิการได้เป็นอย่างมาก เพราะทำให้คนพิการรู้สึกว่าตนเองมีเพื่อน และมีคนเห็นความสำคัญ

กิจกรรมฌาปนกิจศพคนพิการ

เมื่อสมาชิกคนพิการที่เข้ารวมกลุ่มมีการเสียชีวิต ทางกลุ่มจะมีเงินช่วยเหลือค่าทำศพ และไปร่วมเคารพศพ ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระคนพิการทางกลุ่มคนพิการที่เลี้ยงสุกรได้เกิดการเรียนรู้ที่จะ รู้จักพัฒนาผลผลิต รู้จักการลดต้นทุนการผลิต รู้จักเพิ่มมูลค่าผลผลิต และได้เรียนรู้สิ่งต่างๆเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลทำให้กลุ่มคนพิการที่เลี้ยงสุกรประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเลี้ยงสุกรเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการยกย่องว่าเป็น Best Practice เพราะสมาชิกของกลุ่มมีความมานะ อดทน พยายาม รวมทั้งรู้จักเรียนรู้สิ่งต่างๆเพื่อนำไปพัฒนาในการประกอบอาชีพ และเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ของตนเอง และครอบครัว

การเป็น Best Practice มิอาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากปัจจัยหนุนเสริม คือ การให้ความช่วยเหลือขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง และจากหน่วยงานอื่นๆ โดยการส่งเจ้าหน้าที่ลงไปคอยดูแล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ ในด้านต่างๆ การสนับสนุนด้านงบประมาณ การพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มสามารถประกอบอาชีพต่อไป และเป็น

กำลังใจที่สำคัญ เพราะถ้ากลุ่มประสบปัญหา และไม่มีหน่วยงานใดให้ความสนใจ คอยให้คำชี้แนะ ก็จะทำให้กลุ่มท้อถอย หมดกำลังใจในที่สุด กลุ่มจะล้มเลิกไป

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ ความเข้มแข็งของผู้นำกลุ่มและความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม เพราะถ้าผู้นำกลุ่มไม่มีความเข้มแข็ง หรือไม่มีความอดทน ประกอบกับสมาชิกในกลุ่มแตกแยกกัน กลุ่มก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้

อนาคตและความมุ่งมั่นของกลุ่มเลี้ยงสุกร

ในอนาคตข้างหน้าทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้วางแผนไว้ว่า เมื่อกลุ่มเลี้ยงสุกรมีจำนวนสมาชิกคนพิการที่มากขึ้นแล้ว จะส่งเสริมการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นในเรื่องต่างๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ โดยจะหาสถานที่เพื่อให้คนพิการมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ และจัดหาวิทยากรมาแนะนำ และส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกคนพิการได้มีการประกอบอาชีพเสริมรายได้ เพื่อเพิ่มความรู้ในสิ่งใหม่ๆ และเมื่อมี สินค้า หรือผลผลิตแล้ว ก็จะหาตลาดเพื่อให้สินค้าของกลุ่มคนพิการได้ออกสู่สังคมมากขึ้น อาจหาสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้า หรืออาจชักนำสินค้าเข้าสู่ตลาดสินค้าของ OTOP ของจังหวัด

เมื่อมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่นคนพิการออกวางจำหน่ายแล้ว กลุ่มคนพิการก็จะเกิดความภูมิใจในตนเอง และทำให้สังคมยอมรับกลุ่มคนพิการว่าสามารถดำรงชีวิตร่วมกับคนปกติได้ ไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม รวมทั้งยังสามารถทำประโยชน์อื่นๆให้กับสังคมได้อีกด้วย และเมื่อกลุ่มคนพิการมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้ว กลุ่มคนพิการก็จะสามารถช่วยเหลือคนพิการด้วยกันที่ยังขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ หรือขาดโอกาสในการเข้าสู่สังคม โดยการให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือเล็กๆน้อยๆ หรืออาจจะชักชวนเข้าร่วมกลุ่มประกอบอาชีพด้วยกัน รวมทั้งให้แนวทางในการรวมกลุ่มคนพิการในพื้นที่ใกล้เคียงให้รวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพอื่นๆขึ้น ก็เป็นได้ และเพื่อให้กลุ่มคนพิการอื่นมีกำลังใจในการดำรงชีวิต มีความมานะพยายามในการทำงาน เมื่อเห็นตัวอย่างกลุ่มคนพิการที่ประสบความสำเร็จ

การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ๆของคนพิการ

คนพิการนั้นไม่ใช่บุคคลที่ไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ถ้าได้รับการส่งเสริมโอกาสให้สอดคล้อง และเหมาะสม กับสภาพความพิการ และการเสียเปรียบแล้วคนพิการโดยส่วนใหญ่ก็จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับคนทั่วไป สิ่งต่างๆเหล่านี้อาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ประกอบกับการให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนในด้านต่างๆจากหน่วยงาน ถึงจะได้ให้อนาคตที่วางไว้ได้เกิดขึ้นจริง

โดยกลุ่มคนพิการร่วมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

นางสาวจินตหรา สายเนตร

นักวิชาการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง

ผู้เขียนรายงาน

รายชื่อ/ที่อยู่/โทรศัพท์ของผู้นำกลุ่มอาชีพคนพิการและเจ้าหน้าที่ พมจ. 5 จังหวัด

1. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครปฐม

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางโสภี อิงคพัฒนกุล	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม (ศูนย์ราชการจ.นครปฐม) 73000	(034)340-015-7	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักสังคมสงเคราะห์ 7ว
2. น.ส.สุกัญญา มลคล้ำ	เลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	089-910-2913	คนพิการ(วีลแชร์)
3. นางศิวิไล เอกณรงค์พันธุ์	เลขที่ 93 ม.4 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	(034) 267-487	คนพิการ(วีลแชร์)
4. นายสุทิน สามิภักดิ์	เลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	087-158-8648	คนพิการ(วีลแชร์)
5. นางณัฐรินทร์ กัญจนกาญจน์	องค์การบริหารส่วนตำบลนครปฐม ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	(034) 290-593 086-300-7246	นักพัฒนาชุมชน อบต. นครปฐม
6. นายไธพัตย์ ธวัฒน์ชวกิตต์	35/1 หมู่ที่ 1 ต.บางแค อ.เมือง จ.นครปฐม	(034) 202-276	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

2. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางสาวนาตยา แจ้งอุบล	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี	(034) 511-775	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักสังคมสงเคราะห์ 5
2.นางวงษ์เดือน มุขเงิน	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 517-748 081-736-9897	นายก อบต.
3. นายทองเหมาะ เชื้อช้อยดี	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 516-647 081-299-1766	รองนายกอบต. หนองปลิง
4. นายเฉลียว พุ่มฉาก	97 ม.15 ต.เลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	ไม่มี	เจ้าหน้าที่ อบต.
5. นายภิญโญ สุวรรณพุฒ	สำนักงานเทศบาลตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 583-275 081-981-2331	เทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองฝ้าย
6. นายสุทัศน์ คงกลั่น	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	(034) 538-222 086-754-1131	อาสาสมัคร(พมจ.) ตำบลหนองฝ้าย

3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1. นายเพิ่มศักดิ์ อินทะสโร	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา	089-634-1113 (054) 411-146-7	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักพัฒนาสังคม6ว.
2.น.ส.สมจิต เผ่ากันทะ	100 หมู่ที่ 7 ต.หนองหล่ม อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา 56120	-	หน.กลุ่มเย็บปักถักร้อย (วีลแชร์)
3. น.ส.ลำพึง บุญมา	59 หมู่ที่ 8 ต.ป่าซาง อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	089-993-2918	หน.กลุ่มไม้กวาด (วีลแชร์)
4. นายสำเร็จ อินต๊ะสาร	133 หมู่ที่ 10 ต.บ้านถ้ำ อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	(054)445-7102	ประธานชมรม คนพิการจ.พะเยา
5. น.ส.ธัญญา ชมภูชนะภัย	องค์การบริหารส่วนตำบล หนองหล่ม ต.หนองหล่ม อ.หนองหล่ม จ.พะเยา 56120	(054) 457-030 081-796-2781	นักพัฒนาชุมชน อบต.หนองหล่ม
6. ร.ต.เดิน อินต๊ะ	160 หมู่ที่ 14 กิ่งอำเภอภูกามทาง จ.พะเยา 54000	089-954-2070	ประธานชมรมคน พิการกิ่งอำเภอ ภูกามทาง

4. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางสมสง่า ทะสา	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ศาลากลางอาคารหลังใหม่ ชั้น 1 ถนนศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	(043) 236-621 (043) 237-986	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักพัฒนาสังคม 6ว
2.นายสุพจน์ ดอนมงคุณ	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงเซิน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	(043) 211-630 086-019-3264	ปลัด อบต. หนองกุงเซิน
3. นางวรดา จรินทรานุกูล	สถานีอนามัยหนองกุงเซิน 126 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	086-008-9119	หัวหน้าสถานีอนามัย
4. นางสำลี หล้าทอง	137 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	ไม่มี	ผู้ปกครองคนพิการทางสติปัญญา
5. น.ส.สุพรรณ์ หล้าทอง	137 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกุงเซิน อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	ไม่มี	คนพิการทางสติปัญญา

5. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง

ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1.นางจุฑารัตน์ มณีโชติ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพัทลุง ศาลากลาง จ.พัทลุง ถนนราเมศวร์ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง 93000	(074) 613-289 (074) 614-896	เจ้าหน้าที่ พมจ. นักสังคมสงเคราะห์ 7ว
2. นายประคอง แสงศรีชาติ	45 ม.13 ตำบลชะมวง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	089-293-8122	เจ้าหน้าที่ อบต. อพม.
3. นายมีชัย ตำแอ	อบต.ชะมวง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	074-622-457	นักพัฒนาชุมชน อบต.ชะมวง
4. นายเสกสรร สีสอาด	61 ม.8 ตำบลแม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง	086-277-8618	เจ้าหน้าที่ อบต.แม่ขรี
5. นายตี้หลี วิจารณ์	364/2 ม.2 ต.แม่ขรี อ.ตะโหมด จ.พัทลุง	081-080-0453	อพม.

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

จีรพร แผ้วกิ่ง และ โสภา อ่อนโอภาส

รายงานย่อยฉบับสมบูรณ์**วิถีชีวิตคนพิการทางสายตาในเขตกรุงเทพมหานคร** ชุดโครงการ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ วิจัย 2546

ธัญญธร กัณหะวัฒนะ

สวัสดิการที่รัฐจัดให้คนพิการ: มุมมองจากคนพิการ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ 2546

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายงานการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์ 2546

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายงานเชิงวิเคราะห์ความพิการและภาวะทุพพลภาพของประชากรไทย. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์ 2547

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สรุปสถานการณ์ทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ของประเทศไทย พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม สำนักสถิติพยากรณ์ 2548

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (สทก.)

รายงาน โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการในชุมชน ปี 2549. กรุงเทพมหานคร : 2549

วัชรา ริ้วไพบูลย์

การทบทวนองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาระบบบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กทม:สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2542

อรรถพงศ์ สงวนเดือน

ความต้องการของคนพิการด้านบริการและการสงเคราะห์จากภาครัฐ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาประชากรศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2547